EUROOPAN UNIONIN
TUOMIOISTUIN

VUOSIKERTOMUS 2019
TUOMIOISTUIMEN TOIMINTA

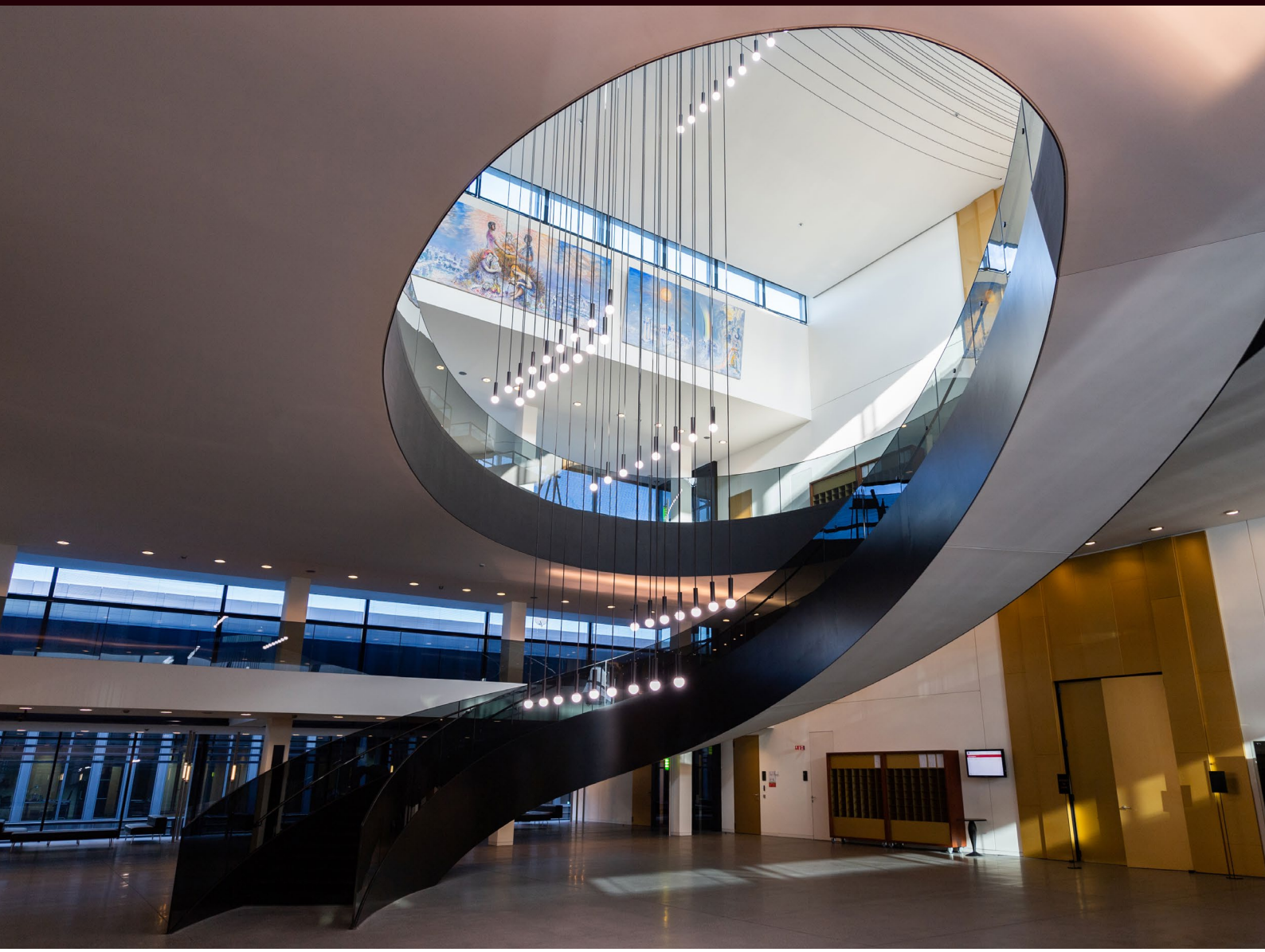

curia.europa.eu

EUROOPAN UNIONIN
TUOMIOISTUIN

VUOSIKERTOMUS 2019
TUOMIOISTUIMEN TOIMINTA

Katsaus unionin tuomioistuimen ja unionin yleisen tuomioistuimen toimintaan

Luxemburg, 2020

curia.europa.eu

Unionin tuomioistuin
L-2925 Luxembourg
Luxembourg
P. +352 4303-1

Unionin yleinen tuomioistuin
L-2925 Luxembourg
Luxembourg
P. +352 4303-1

Euroopan unionin tuomioistuimen internetosoite: curia.europa.eu

Printed by Court of Justice of the European Union in Luxembourg

Käsikirjoitus on valmistunut helmikuussa 2020.

Toimielin tai sen puolesta toimivat henkilöt eivät ole vastuussa siitä, miten tämän julkaisun sisältämiä tietoja käytetään.

Luxemburg: Euroopan unionin tuomioistuin / Tietopalveluiden pääosasto / Tiedotusosasto – Julkaisut ja sähköiset tiedotusvälineet -yksikkö

© Euroopan unioni, 2020

Kuvat © Euroopan unioni, 2019–2020

Jäljentäminen on sallittua, kunhan lähde mainitaan.

Sellaisten valokuvien tai sellaisen muun materiaalin käyttöön tai jäljentämiseen, joihin EU:lla ei ole tekijänoikeutta, on pyydettävä lupa suoraan tekijänoikeuden haltijalta.

Print	QD-AP-20-001-FI-C	ISBN 978-92-829-3369-5	ISSN 2467-0855	DOI 10.2862/069131
PDF	QD-AP-20-001-FI-N	ISBN 978-92-829-3337-4	ISSN 2467-1088	DOI 10.2862/7980

Sisällys

Euroopan unionin tuomioistuimen presidentin K. Lenaertsin esipuhe 10

Luku I | Unionin tuomioistuin

A| Unionin tuomioistuimen kehitys ja toiminta vuonna 2019 **13**

B| Unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö vuonna 2019 **16**

I Perusoikeudet **16**

1. Oikeus puolueettomaan tuomioistuimeen ja oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin **16**

2. Ne bis in idem -periaate **21**

3. Uskonnonvapaus **22**

II Unionin kansalaisuus **22**

1. Kansalaisuuteen perustuva syrjintä **23**

2. Euroopan unionin kansalaisuuden menettäminen jäsenvaltion kansalaisuuden menettämisen vuoksi **24**

3. Kolmannen maan kansalaisten, jotka ovat unionin kansalaisen perheenjäseniä, johdettu oleskeluoikeus **25**

III Institutionaaliset määräykset **27**

1. Euroopan parlamentin jäsenten koskemattomuus **28**

2. Eurooppalainen kansalaisaloite **29**

IV Unionin oikeus ja kansallinen oikeus **31**

V Unionin oikeudenkäyntiasiat **33**

1. Yleiset oikeudenkäyntiasiat **33**

1.1. Jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevat kanteet **33**

1.2. Sopimussuhteen ulkopuolista unionin vastuuta koskevat kanteet **36**

2. Talous-, raha- ja pankkialaa koskevat asiat **37**

VI Maatalous ja kalastus **41**

VII Liikkumisvapaus 45
1. Tavaroiden vapaa liikkuvuus 45
2. Työntekijöiden vapaa liikkuvuus 47
3. Sijoittautumisvapaus 50
4. Palvelujen tarjoamisen vapaus 53
5. Pääomien vapaa liikkuvuus 55

VIII Rajavalvonta, turvapaikka ja maahanmuutto 59
1. Turvapaikkapolitiikka 59
1.1. Pakolaisasema 59
1.2. Kansainvälistä suojelua koskevien hakemusten käsittely 63
1.3. Palauttamispäätökset 70
2. Maahanmuuttopolitiikka 71

IX Oikeudellinen yhteistyö rikosasioissa: eurooppalainen pidätysmääräys 74

X Liikenne 81

XI Kilpailu 83
1. SEUT 101 artikla 83
2. SEUT 102 artikla 85
3. Valtiontuki 87

XII Verosäännökset 90

XIII Jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentäminen 93
1. Tekijänoikeus 93
2. Teollisoikeus 99
3. Televiestintä 103
4. Julkiset hankinnat 105
5. Elintarvikkeet 106
6. Liikennevakuutus 109
7. Aseiden hankinnan ja hallussapidon valvonta 111

XIV Internet ja sähköinen kaupankäynti 113
1. Henkilötietojen suoja 113
2. Sähköinen kaupankäynti 117

XV Sosiaalipolitiikka 119

1. Yhdenvertainen kohtelu työssä ja sosiaaliturvassa 119

2. Työajan järjestäminen 124

3. Oikeus palkalliseen vuosilomaan 125

4. Työntekijöiden suoja työnantajan maksukyvyttömyystilanteessa 126

5. Työntekijöiden lähettäminen työhön toiseen jäsenvaltioon 128

XVI Kansanterveys 129

XVII Kuluttajansuoja 130

XVIII Ympäristö 135

1. Varovaisuusperiaate 135

2. Vesien suojeleminen nitraattien aiheuttamalta pilaantumiselta 136

3. Luontodirektiivi 137

4. Tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arviointi 138

5. Uusiutuvista lähteistä peräisin oleva energia 140

XIX Energia 141

XX Merentakaiset maat ja alueet 142

XXI Kansainväliset sopimukset 144

XXII Unionin henkilöstö 146

C| Unionin tuomioistuimen kirjaamon toiminta vuonna 2019 152

I Vireille saatetut asiat 152

II Ratkaistut asiat 154

III Vireillä olevat asiat 155

D| Unionin tuomioistuimen oikeudenkäyntitilastot 156

E| Unionin tuomioistuimen kokoonpano 186

Luku II | Unionin yleinen tuomioistuin

A| **Toiminta vuonna 2019** 193

B| **Unionin yleisen tuomioistuimen oikeuskäytäntö vuonna 2019** 195

Oikeuskäytännön kehityssuunnat 195

I Oikeudenkäyntimenettely 197

1. Kannekelpoisen toimen käsite 197

2. Asiavaltuus 200

3. Kanteen nostamisen määräajat 203

4. Oikeusapu 205

II Toimielimiä koskeva oikeus 207

III Yrityksiin sovellettavat kilpailusäännöt 209

1. SEUT 101 artiklaa koskeva oikeuskäytäntö 209

2. Yrityskeskittymien alaa koskeva oikeuskäytäntö 215

IV Valtiontuki 216

1. Tutkittavaksi ottaminen 216

2. Valtiontuen käsite 217

a. Taloudellisen edun olemassaolo 217

b. Toimenpiteen katsominen valtiosta johtuvaksi – Valtion varojen käyttö 219

3. Kansalliset verotukselliset toimenpiteet 221

a. Kansallisten satamien hyväksi toteutetut toimenpiteet 221

b. Monikansalliseen konserniin kuuluvien yhtiöiden verotus 224

4. Investointituet julkisia liikennepalveluja tarjoaville yrityksille 228

5. Valtiontukisääntöjen ajallinen soveltamisala 231

V Teollisoikeudet 232

1. EU-tavaramerkki 232

a. Ehdottomat hylkäysperusteet 232

b. Suhteelliset hylkäysperusteet 235

c. Menettely 238

2. Mallit 239

3. Kasvinjalostajanoikeudet 239

VI Yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka – rajoittavat toimenpiteet 240

1. Terrorismin torjunta 240

2. Ukraina 242

VII Taloudellinen, sosiaalinen ja alueellinen yhteenkuuluvuus 244

VIII Terveyden suojelu 245

IX Energia 247

X Kemikaalit (REACH) 248

XI Polkumyynti 250

XII Oikeus tutustua toimielinten asiakirjoihin 255

1. Ympäristöpäästöihin liittyvien tietojen käsite 255

2. Sisäiseen käyttöön tarkoitettujen asiakirjojen suojaan liittyvä poikkeus 256

3. Valtiontukien valvontamenettelyihin liittyvien asiakirjojen luottamuksellisuutta koskevan yleisen olettaman ulottuvuus 257

XIII Henkilöstö 258

1. Työsopimuksen irtisanominen 258

2. Siirtäminen eläkkeelle ilman eri toimenpiteitä 260

3. Sosiaaliturva 260

4. Väärinkäytösten paljastajat 261

5. Unionin palveluksessa olevan henkilöstön turvallisuus 262

XIV Vahingonkorvausasiat 264

XV Välitoimihakemukset 268

C| Unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamon toiminta vuonna 2019 272

I Lainkäyttötoiminnan avustaminen 273

a. Oikeudenkäyntiasiakirjojen hallinnointi 273

b. Yhdenmukaisuuden edistäminen 275

c. Ehkäisevät toimet, jotka liittyvät ilman sopimusta tapahtuvan brexitin uhkaan 276

II Uudistuksen kolmannen vaiheen puitteissa toteutetut toimet 277

a. Toimet, jotka liittyvät määrältään ennätykselliseen tuomareiden lähtöön ja palvelukseen astumiseen 277

b. Tuomioistuimen organisointitoimet 278

III Muut tuomioistuimen avustamistavat 279

IV Hallinnolliset tehtävät 280

D| Unionin yleisen tuomioistuimen oikeudenkäyntitilastot 282

E| Unionin yleisen tuomioistuimen kokoonpano 308

Koen Lenaerts

Euroopan unionin tuomioistuimen presidentti

Vuodelle 2019 osui useita juhlapäiviä.

Lissabonin sopimuksen kymmenvuotispäivä. Tällä sopimuksella muun muassa muutettiin unionin tuomioistuimen ja unionin yleisen tuomioistuimen nimiä sekä niiden jäsenten nimittämismenettelyä, uudistettiin tuomioistuinmenettelyjä ja annettiin Euroopan unionin perusoikeuskirjalle primaarioikeuden asema.

Euroopan unionin ”suuren laajentumisen” 15-vuotispäivä. ”Suuri laajentuminen” seurasi Euroopan mantereen jaon päättymistä, jota symbolisoi Berliinin muurin kaatuminen 9.11.1989.

Unionin yleisen tuomioistuimen perustamisen 30-vuotispäivä. Tätä juhlittiin syyskuussa 2019 järjestetyssä konferenssissa, jossa oli tilaisuus arvioida jälkikäteen kyseisen tuomioistuimen huomattavaa panosta unionin oikeuden kehittämisessä ja pohtia unionin yleisen tuomioistuimen tulevia haasteita erityisesti unionin tuomioistuinrakenteen uudistuksen kolmannen ja viimeisen vaiheen täytäntöönpanon jälkeen.

Muihin ilonaiheisiin kuuluivat kolmannen tornin avajaiset 19.9.2019 hänen kuninkaallisen korkeutensa Luxemburgin suurherttuan, Luxemburgin parlamentin puhemiehen ja pääministerin sekä lukuisten merkkihenkilöiden läsnä ollessa. Tapahtumalla juhlistettiin oikeuspalatsin viidennen laajennuksen loppuunsaattamista, joka mahdollisti 750 työntekijän muuttamisen toimielimen kiinteistökokonaisuuteen. Torni on enemmän kuin rakennus ja symboloi toimielimen koko henkilöstön kokoamista yhteen 20 vuoden erilläänolon jälkeen, mikä lisää arkisen työskentelyn tehokkuutta ja yhteisöllisyyttä.

Vuosi 2019 oli Euroopan unionille myös rauhaton. Brexit, ilmastokriisi, siirtolaiskriisi, huoli vapauteen, demokratiaan ja oikeusvaltioon liittyvien arvojen kunnioittamisesta... paljon asioita, jotka edellyttävät asianmukaisia vastauksia osana eurooppalaista hanketta ja joilla on – tai tulee pidemmällä aikavälillä olemaan – välitön vaikutus unionin tuomioistuimessa ja unionin yleisessä tuomioistuimessa vireille saatettaviin oikeusriitoihin.

Tässä tilanteessa meidän on entistä tehokkaammin suunnattava voimavaramme oikeusunionin sinnikkääseen puolustamiseen ja eurooppalaisen yhteistyön hedelmiä ja sen taustalla olevia perusarvoja koskevan tietoisuuden lisäämiseen.

Tästä näkökulmasta katsoen iloitsen sellaisten aloitteiden saavuttamasta suosiosta, kuten toimielinten avointen ovien päivä, johon useat työntekijät ovat vuosittain myötävaikuttaneet, sekä monipuolistuneesta internetsivustostamme, jonka avulla on vastedes mahdollista tutustua kaikkiin unionin tuomioistuimelle 1.7.2018 jälkeen esitettyihin ennakkoratkaisupyyntöihin kaikilla käytettävissä olevilla kielillä.

Toimielimen tasolla vuoteen 2019 sisältyi unionin tuomioistuimen viiden jäsenen lähtö, neljän jäsenen aloittaminen tehtävissään ja julkisasiamies Yves Botin – jonka meille jättämää intellektuaalista perintöä erityisesti unionin rikosoikeuden alalla haluan korostaa – kuolema 9.6.2019.

Unionin yleisestä tuomioistuimesta puolestaan lähti kahdeksan jäsentä ja siinä aloitti 14 uutta jäsentä sen joka kolmas vuosi tapahtuvan osittaisuudistuksen ja unionin tuomioistuinrakenteen uudistamisen kolmannen vaiheen loppuunsaattamisen yhteisvaikutuksena, minkä seurauksena tuomioistuimessa on nyt kaksi tuomaria kustakin jäsenvaltiosta. Haluan kiittää lämpimästi tuomari Jaegeria – jolta unionin yleisen tuomioistuimen presidentin tehtävät siirtyivät syyskuussa 2019 tuomari van der Woudelle – hänen 12 vuotta jatkuneesta antaumuksellista työstään kyseisen tuomioistuimen johdossa.

Tilastollisesti vuosi 2019 oli poikkeuksellinen kahdesta syystä. Vaikka kahden tuomioistuimen vuonna 2019 ratkaisemien asioiden kokonaismäärä pysyi lähellä edellisvuoden ennätystasoa (1 739 asiaa, kun niitä oli 1 769 vuonna 2018), unionin tuomioistuin ratkaisi ennätyksellisen määrän asioita eli 865 asiaa (kun niitä oli 760 vuonna 2018). Kahdessa tuomioistuimessa vireille saatettujen asioiden kokonaismäärä puolestaan oli ennätysmäinen eli 1 905 asiaa (kun niitä oli 1 683 vuonna 2018 ja 1 656 vuonna 2017). Kehitys oli erityisen nopeaa unionin tuomioistuimessa, jossa kirjattiin vuonna 2019 yhteensä 966 uutta asiaa (kun niitä oli 849 vuonna 2018 ja 739 vuonna 2017). Tämä johtuu ennakkoratkaisupyyntöjen määrän erittäin selvästä kasvusta (641 asiaa, kun niitä oli 568 vuonna 2018) mutta myös unionin yleisen tuomioistuimen ratkaisuista tehtyjen valitusten määrän tuntuvasta kasvusta (266 valitusta, kun niitä oli 199 vuonna 2018), minkä taustalla on suurelta osin unionin yleisen tuomioistuimen tuotteliaisuuden kasvu vuonna 2018.

Tässä yhteydessä on tervehdittävä ilolla sitä, että 1.5.2019 tuli voimaan valituslupajärjestelmä, jonka avulla unionin tuomioistuimen pitäisi tietyillä aloilla pystyä hieman helpottamaan työtaakkaansa voidakseen keskittyä vielä paremmin ensisijaiseen tehtäväänsä eli unionin oikeuden tulkitsemiseen ennakkoratkaisuasioissa.

Vuosikertomus on kattava kuvaus toimielimen kehityksestä ja toiminnasta vuonna 2019. Kuten edellisvuosina, huomattava osa kertomuksesta on varattu unionin tuomioistuimen ja unionin yleisen tuomioistuimen oikeuskäytännön pääasiallisen kehityksen tarkastelulle. Molempia tuomioistuimia koskevat tilastotiedot lyhyine johdantoineen täydentävät ja havainnollistavat arviointia.

Haluan kiittää lämpimästi työtovereitani sekä koko toimielimen henkilökuntaa kuluneen vuoden aikana tehdystä arvokkaasta työstä.

Luku I
Unionin tuomioistuin

A| Unionin tuomioistuimen kehitys ja toiminta vuonna 2019

Presidentti **Koen Lenaerts**

Ensimmäisessä luvussa annetaan kokonaiskuva unionin tuomioistuimen toiminnasta vuonna 2019. Tässä sen ensimmäisessä osassa (A) tarkastellaan tuomioistuimen ja sen lainkäyttötoiminnan kehitystä kuluneena vuonna. Toisessa osassa (B) esitellään jokavuotiseen tapaan oikeuskäytännön pääasiallinen kehitys aiheittain jaoteltuna. Kolmannessa ja neljännessä osassa kerrotaan kirjaamon toiminnasta kyseisenä aikana (C) sekä kuluneen vuoden oikeudenkäyntitilastoista (D), ja viidennessä osassa esitellään unionin tuomioistuimen kokoonpano saman vuoden aikana (E).

1.1. Vuonna 2019 unionin tuomioistuimesta lähti neljä jäsentä: Maria Berger (unionin tuomioistuimen tuomari 2009–2019), Egils Levits (unionin tuomioistuimen tuomari 2004–2019), koska hänet valittiin Latvian tasavallan presidentiksi, Allan Rosas (unionin tuomioistuimen tuomari 2002–2019 ja viiden tuomarin jaoston puheenjohtaja 2004–2009) ja Carl-Gustav Fernlund (unionin tuomioistuimen tuomari 2011–2019). Vuoteen sisältyi myös surua Yves Botin (julkisasiamies 2006–2019) kuoleman johdosta.

Kuluneena vuonna Nils Wahl (Ruotsi, julkisasiamies 2012–2019), Andreas Kumin (Itävalta) ja Niilo Jääskinen (Suomi, julkisasiamies 2009–2015) aloittivat tuomarin tehtävissä, kun taas Priit Pikamäe (Viro) aloitti julkisasiamiehenä.

1.2. Toimielimen toiminnan osalta mainittakoon, että vuonna 2019 pantiin lähes kokonaisuudessaan täytäntöön Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännöstä tehdyn pöytäkirjan N:o 3 muuttamisesta 16.12.2015 annettuun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen (EU, Euratom) 2015/2422 (EUVL 2015, L 341, s. 14) perustuvan unionin tuomioistuinrakenteen uudistuksen kaksi ensimmäistä vaihetta.

Uudistuksen ensimmäisessä vaiheessa, joka astui voimaan joulukuussa 2015, unionin yleisessä tuomioistuimessa aloitti 12 uutta tuomaria. Ensimmäinen vaihe on käytännöllisesti katsoen saatettu päätökseen, sillä vain yksi nimitys puuttuu.

Toisessa vaiheessa, joka oli vuorossa syyskuussa 2016, Euroopan unionin virkamiestuomioistuimen toiminta lopetettiin ja sen toimivalta siirrettiin unionin yleiselle tuomioistuimelle. Samassa yhteydessä unionin yleiseen tuomioistuimeen nimitettiin seitsemän uutta tuomaria, mikä vastaa virkamiestuomioistuimeen kuuluneiden tuomareiden lukumäärää. Toinen vaihe saatiin kokonaan päätökseen lokakuussa 2017.

Uudistuksen kolmas ja viimeinen vaihe, jonka unionin lainsäädäntöelimet halusivat liittää unionin yleisen tuomioistuimen kokoonpanon osittaisuudistukseen syyskuussa 2019, kasvatti kyseisen tuomioistuimen tuomareiden lukumäärää siten, että jokaisella jäsenvaltiolla on kaksi tuomaria. Niinpä seitsemän uutta tuomaria aloitti tehtävissään 26.9.2019 pidetyssä juhlallisessa istunnossa.

1.3. Euroopan unionin tuomioistuimen perussääntöön tehtiin Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU, Euratom) 2019/629 (EUVL 2019, L 111, s. 1) kaksi tärkeää muutosta 1.5.2019 alkaen.

Ensimmäistä muutosta perusteltiin unionin yleisen tuomioistuimen kokemilla vaikeuksilla jäsenvaltioiden sellaisista komission toimista nostamien kumoamiskanteiden yhteydessä, jotka liittyvät unionin tuomioistuimen SEUT 260 artiklan 2 kohdan tai SEUT 3 artiklan nojalla antaman tuomion täytäntöönpanon laiminlyöntiin, silloin, kun komission ja asianomaisen jäsenvaltion näkemykset eroavat toisistaan siltä osin, olivatko kyseisen jäsenvaltion unionin tuomioistuimen tuomion noudattamiseksi toteuttamat toimenpiteet asianmukaisia.

Tästä syystä riita-asia, joka koskee jäsenvaltiolle kyseisten EUT-sopimuksen määräysten nojalla määrätyn kiinteämääräisen seuraamuksen tai uhkasakon maksamista, kuuluu vastedes yksinomaan unionin tuomioistuimen toimivaltaan.

Toisella muutoksella, jonka taustalla on unionin tuomioistuimelle unionin yleisen tuomioistuimen ratkaisuista tehtyjen valitusten määrän huomattava kasvu viime vuosina, otettiin käyttöön valituslupajärjestelmä sellaisten asioiden osalta, jotka on jo tutkittu ensin riippumattomassa valituslautakunnassa (jolla tarkoitetaan Euroopan unionin teollisoikeuksien viraston, yhteisön kasvilajikeviraston, Euroopan kemikaaliviraston tai Euroopan unionin lentoturvallisuusviraston kaltaisia unionin elimiä tai laitoksia). Valituslupajärjestelmän avulla unionin tuomioistuin voi vastedes tällaisissa asioissa ottaa valituksen kokonaan tai osittain tutkittavaksi vain silloin, kun on ratkaistava unionin oikeuden yhtenäisyyden, johdonmukaisuuden tai kehityksen kannalta tärkeä kysymys.

1.4. Unionin tuomioistuin on neuvoston suostumuksella tehnyt useita muutoksia työjärjestykseensä (EUVL 2019, L 316, s. 103). Osa niistä oli aiheellisia saatujen kokemusten hyödyntämiseksi unionin tuomioistuimen työjärjestyksen tiettyjen säännösten ulottuvuuden täsmentämiseksi ja osin myös niiden täydentämiseksi ja yksinkertaistamiseksi. Muilla muutoksilla otetaan huomioon viimeaikainen kehitys, joka liittyy muun muassa ensimmäisen julkisasiamiehen nimittämistapaan ja Euroopan unionissa henkilötietojen suojaan sovellettavaan uuteen säädöskokonaisuuteen, joka edellyttää oikeudenkäyntiasiakirjojen tiedoksiantamista ja ilmaisemista koskevien sääntöjen muuttamista.

Unionin tuomioistuin hyväksyi syyskuussa 2019 myös kansallisille tuomioistuimille ennakkoratkaisupyyntöjen tekemisestä annettavien suositusten uuden version (EUVL 2019, C 380, s. 1). Kyseisissä suosituksissa muistutetaan ennakkoratkaisumenettelyn olennaisista ominaispiirteistä ja seikoista, jotka kansallisten tuomioistuinten on otettava huomioon ennen asian saattamista unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi, ja annetaan niille ennakkoratkaisupyyntöjen muotoa ja sisältöä koskevia käytännön ohjeita. Koska ennakkoratkaisupyynnöt annetaan kääntämisen jälkeen tiedoksi kaikille Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännöstä tehdyn pöytäkirjan 23 artiklassa tarkoitetuille osapuolille ja koska unionin tuomioistuimen ennakkoratkaisukysymykset julkaistaan lähtökohtaisesti kaikilla Euroopan unionin virallisilla kielillä, mainituissa suosituksissa kiinnitetään erityistä huomiota ennakkoratkaisupyyntöjen esittämiseen ja erityisesti henkilötietojen suojaan. Jäsenvaltioiden tuomioistuimia kannustetaan lisäksi käyttämään unionin tuomioistuimen kanssa käymässään viestinnässä kaikkia e-Curia-sovelluksen tarjoamia mahdollisuuksia välittömään ja turvalliseen oikeudenkäyntiasiakirjojen toimittamiseen ja tiedoksi antamiseen.

Unionin tuomioistuin hyväksyi joulukuussa 2019 myös useita muutoksia unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi saatetuissa asioissa asianosaisille annettaviin käytännön ohjeisiin (EUVL 2020, L 42 I I, s. 1). Kyseiset muutokset sisältävät täsmennyksiä valitusten yhteydessä esitettävien luottamuksellista käsittelyä koskevien pyyntöjen, oikeudenkäyntiasiakirjojen toimittamistapojen ja suullisten käsittelyiden kulun osalta. Niissä näkyy myös viimeaikainen kehitys, esimerkiksi edellä mainitun tiettyjä valitusryhmiä koskevan valituslupajärjestelmän voimaantulo 1.5.2019 ja tuomioistuimen henkilötietojen suojaan kiinnittämä lisääntynyt huomio.

2. Tilastojen osalta voidaan todeta tässä vaiheessa – ennakoimatta vuosikertomuksen tämän luvun C osassa esitettävää yksityiskohtaisempaa arviointia – että kuluneen vuoden tilastotiedoista ilmenee useita suuntauksia.

Ensimmäinen hyvin ilmeinen suuntaus koskee vireille saatettujen asioiden määrää. Unionin tuomioistuin nimittäin kirjasi vuonna 2019 peräti 966 uutta asiaa, joka on suurin vireille saatettujen asioiden määrä sen historiassa ja lähes 14 prosenttia enemmän kuin edellisenä ennätysvuonna 2018 (849 asiaa). Kuten kahtena edellisvuonna lisäyksen taustalla olivat ennen kaikkea ennakkoratkaisupyynnöt (641 uutta ennakkoratkaisupyyntöä,

kun niitä oli 568 vuonna 2018), mutta unionin tuomioistuin kirjasi myös huomattavasti enemmän valituksia sekä välitoimi- ja väliintuloratkaisuista tehtyjä valituksia (yhteensä 266 asiaa, kun niitä oli 199 vuonna 2018), kun taas suorien kanteiden määrä tasaantui vuonna 2019 (41 asiaa).

Toinen tilastoista ilmenevä seikka koskee unionin tuomioistuimen ratkaisemien asioiden määrää, joka myös kuvastaa tuomioistuimen toiminnan tehokkuutta. Vuonna 2019 unionin tuomioistuin ratkaisi 865 asiaa, kun niiden määrä oli 760 vuonna 2018. Kuluneen vuoden tilastotiedoissa lukijan huomio kiinnittyy ennen kaikkea unionin tuomioistuimen suuren jaoston käsittelemien asioiden suurena säilyneeseen osuuteen (82 asiaa ratkaistiin kyseisessä kokoonpanossa vuonna 2019), mutta myös kolmen tuomarin jaostojen ratkaisemien asioiden osuuden kasvuun, sillä niiden lukumäärä ylitti vuonna 2019 lievästi viiden tuomarin jaostojen ratkaisemien asioiden lukumäärän (351 asiaa ratkaistiin kolmen tuomarin ja 343 asiaa viiden tuomarin jaostoissa).

Lopuksi on korostettava, että vireille saatettujen asioiden määrän lisääntymisestä huolimatta asioiden keskimääräinen käsittelyaika pysyi vuonna 2019 hyvin tyydyttävänä ja oli ennakkoratkaisupyynnöissä 15,5 kuukautta ja valituksissa 11,1 kuukautta. Tuloksen saavuttamisessa auttoi muun muassa työjärjestyksen 53, 99, 181 ja 182 artiklaan perustuvien määräysten runsaampi käyttö mutta myös käyttöön otettu uusi valituslupajärjestelmä, jonka ansiosta valituksen tutkimatta jättämisestä voidaan päättää erittäin nopeasti silloin, kun valittaja ei ole osoittanut, että valituksessa on kyse unionin oikeuden yhtenäisyyden, johdonmukaisuuden tai kehityksen kannalta tärkeästä kysymyksestä.

B | Unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö vuonna 2019

I Perusoikeudet

Vuoden 2019 kuluessa unionin tuomioistuin otti useita kertoja kantaa perusoikeuksiin unionin oikeusjärjestyksessä. Tässä kertomuksessa selostetaan useita tällä alalla annettuja ratkaisuja.[1] Tässä luvussa selostetuissa ratkaisuissa täsmennetään merkittävästi tiettyjen Euroopan unionin perusoikeuskirjassa (jäljempänä perusoikeuskirja) vahvistettujen oikeuksien ja periaatteiden, kuten oikeuden puolueettomaan tuomioistuimeen ja *ne bis in idem* -periaatteen, ulottuvuutta.[2]

1. Oikeus puolueettomaan tuomioistuimeen ja oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin

Unionin tuomioistuimen oli otettava kolmessa tuomiossa kantaa Puolan oikeuslaitoksen uudistusten vaikutuksiin suhteessa oikeuteen puolueettomaan tuomioistuimeen, oikeuteen oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin ja tuomareiden riippumattomuuden periaatteeseen.

Unionin tuomioistuin hyväksyi suuressa jaostossa 24.6.2019 annetussa tuomiossa ***komissio v. Puola (Ylimmän tuomioistuimen riippumattomuus)*** (C-619/18, EU:C:2019:531) komission Puolan tasavaltaa vastaan nostaman jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevan kanteen, jossa vaadittiin *toteamaan, että Puolan*

1| Seuraavat tuomiot on selostettu: tuomio 26.3.2019, ***SM (Algerialaiseen kafala-järjestelyyn asetettu lapsi)*** (C-129/18, EU:C:2019:248), joka esitellään luvussa II "Unionin kansalaisuus"; tuomio 19.12.2019, ***Junqueras Vies*** (C-502/19, EU:C:2019:1115), joka esitellään luvussa III "Institutionaaliset määräykset"; tuomio 5.11.2019, ***EKP ym. v. Trasta Komercbanka ym.*** (C-663/17 P, C-665/17 P ja C-669/17 P, EU:C:2019:923), joka esitellään luvussa V "Unionin oikeudenkäyntiasiat"; tuomio 21.5.2019, ***komissio v. Unkari (Maatalousmaan tuotto- ja käyttöoikeudet)*** (C-235/17, EU:C:2019:432), joka esitellään luvussa VII "Liikkumisvapaus"; tuomio 19.3.2019, ***Ibrahim ym.*** (C-297/17, C-318/17, C-319/17 ja C-438/17, EU:C:2019:219), tuomio 19.3.2019, ***Jawo*** (C-163/17, EU:C:2019:218), tuomio 2.4.2019, ***H. ja R.*** (C-582/17 ja C-583/17, EU:C:2019:280), tuomio 14.5.2019, ***M ym. (Pakolaisaseman peruuttaminen)*** (C-391/16, C-77/17 ja C-78/17, EU:C:2019:403), tuomio 23.5.2019, ***Bilali*** (C-720/17, EU:C:2019:448), tuomio 29.7.2019, ***Torubarov*** (C-556/17, EU:C:2019:626), tuomio 12.11.2019, ***Haqbin*** (C-233/18, EU:C:2019:956) ja tuomio 12.12.2019, ***Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal (Perheenyhdistäminen – Pakolaisen sisar)*** (C-519/18, EU:C:2019:1070), jotka esitellään luvussa VIII "Rajavalvonta, turvapaikka ja maahanmuutto"; tuomio 27.5.2019, ***OG ja PI (Lyypekin ja Zwickaun syyttäjäviranomaiset)*** (C-508/18 ja C-82/19 PPU, EU:C:2019:456), tuomio 27.5.2019, ***PF (Liettuan yleinen syyttäjä)*** (C-509/18, EU:C:2019:457) ja tuomio 15.10.2019, ***Dorobantu*** (C-128/18, EU:C:2019:857), jotka esitellään luvussa IX "Oikeudellinen yhteistyö rikosasioissa: eurooppalainen pidätysmääräys"; tuomio 29.7.2019, ***Bayerische Motoren Werke ja Freistaat Sachsen v. komissio*** (C-654/17 P, EU:C:2019:634), joka esitellään luvussa XI "Kilpailu"; tuomio 29.7.2019, ***Funke Medien NRW*** (C-469/17, EU:C:2019:623), tuomio 29.7.2019, ***Pelham ym.*** (C-476/17, EU:C:2019:624) ja tuomio 29.7.2019, ***Spiegel Online*** (C-516/17, EU:C:2019:625), jotka esitellään luvussa XIII "Jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentäminen"; tuomio 24.9.2019, ***Google (Hakutulosten luettelosta poistamisen alueellinen ulottuvuus)*** (C-507/17, EU:C:2019:772) ja tuomio 24.9.2019, ***GC ym. (Arkaluonteisten tietojen poistaminen hakutulosten luettelosta)*** (C-136/17, EU:C:2019:773), jotka esitellään luvussa XIV "Internet ja sähköinen kaupankäynti"; tuomio 22.1.2019, ***Cresco Investigation*** (C-193/17, EU:C:2019:43), tuomio 14.5.2019, ***CCOO*** (C-55/18, EU:C:2019:402), tuomio 19.11.2019, ***TSN ja AKT*** (C-609/17 ja C-610/17, EU:C:2019:981) ja tuomio 20.6.2019, ***Hakelbracht ym.*** (C-404/18, EU:C:2019:523), jotka esitellään luvussa XV "Sosiaalipolitiikka". Lisäksi luvussa XXI "Kansainväliset sopimukset" selostetaan 30.4.2019 annettu lausunto 1/17, ***EU:n ja Kanadan välinen CETA-sopimus*** (EU:C:2019:341).

2| Unionin tuomioistuin on myös ottanut useaan kertaan kantaa syrjintäkiellon periaatteeseen, sellaisena kuin se on täsmennettynä yhdenvertaista kohtelua työssä ja ammatissa koskevista yleisistä puitteista 27.11.2000 annetulla neuvoston direktiivillä 2000/78/EY (EUVL 2000, L 303, s. 16) ja miesten ja naisten yhtäläisten mahdollisuuksien ja yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta työhön ja ammattiin liittyvissä asioissa 5.7.2006 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2006/54/EY (EUVL 2006, L 204, s. 23). Tämä oikeuskäytäntö esitellään luvussa XV.1 "Yhdenvertainen kohtelu työssä ja sosiaaliturvassa".

tasavalta ei ole noudattanut SEU 19 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan mukaisia velvoitteitaan, koska yhtäältä se on säätänyt sellaisen toimenpiteen soveltamisesta, jolla alennetaan sellaisten ylimmän tuomioistuimen virassa olevien tuomareiden eläkeikää, jotka on nimitetty kyseiseen tuomioistuimeen ennen 3.4.2018, ja toisaalta antanut tasavallan presidentille harkintavallan jatkaa mainitun tuomioistuimen tuomareiden aktiivista lainkäyttötehtävää hiljattain vahvistetun eläkeiän saavuttamisen jälkeen.

Komissio arvosteli Puolan tasavaltaa siitä, että tämä on kyseisillä toimenpiteillä tuomareiden riippumattomuuden periaatteen ja erityisesti tuomareiden erottamattomuuden periaatteen vastaisesti laiminlyönyt jäsenvaltioilla edellä mainitun määräyksen perusteella olevat velvoitteet.

Unionin tuomioistuin otti tuomiossaan ensinnäkin kantaa SEU 19 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan sovellettavuuteen ja ulottuvuuteen. Se huomautti tältä osin, että kyseisen määräyksen mukaan kaikkien jäsenvaltioiden on säädettävä tarvittavista oikeussuojakeinoista tehokkaan oikeussuojan, josta määrätään erityisesti perusoikeuskirjan 47 artiklassa, takaamiseksi unionin oikeuteen kuuluvilla aloilla. Jokaisen jäsenvaltion on erityisesti varmistettava SEU 19 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan nojalla, että elimet, jotka kuuluvat unionin oikeudessa tarkoitettuina ”tuomioistuimina” sen oikeussuojakeinojen järjestelmään unionin oikeuteen kuuluvilla aloilla ja jotka voivat joutua lausumaan unionin oikeuden tulkintaan ja soveltamiseen liittyvistä kysymyksistä, täyttävät tehokkaan oikeussuojan vaatimukset, mikä koskee tässä tapauksessa Puolan ylintä tuomioistuinta. Sen takaamiseksi, että kyseinen tuomioistuin voi antaa tehokasta oikeussuojaa, on ensisijaisen tärkeää suojata kyseisen elimen riippumattomuus, kuten vahvistetaan perusoikeuskirjan 47 artiklan toisessa alakohdassa. Tuomioistuinten riippumattomuuden vaatimus, joka kuuluu erottamattomasti tuomioistuimen tehtävään, on osa tehokasta oikeussuojaa koskevan oikeuden ja oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevan perusoikeuden keskeistä sisältöä, ja viimeksi mainitulla perusoikeudella on ensisijainen merkitys sen takaajana, että suojataan kaikkia niitä oikeuksia, joita yksityisillä on unionin oikeuden nojalla, ja että turvataan ne jäsenvaltioille yhteiset arvot, jotka on vahvistettu SEU 2 artiklassa ja joihin kuuluu muun muassa oikeusvaltiota koskeva arvo.

Unionin tuomioistuin täsmensi tämän jälkeen kyseisen vaatimuksen ulottuvuutta. Se totesi tältä osin, että riippumattomuuden ja puolueettomuuden takeet edellyttävät sellaisten sääntöjen olemassaoloa, jotka koskevat muun muassa asianomaisen elimen kokoonpanoa ja sen jäsenten nimitystä ja toimikauden kestoa sekä perusteita, jotka koskevat elimen jäsenten pidättymistä päätöksenteosta, jääviyttä ja erottamista, ja joiden perusteella yksityisten kaikki perustellut epäilyt siltä osin, onko kyseinen elin täysin ulkopuolisen vaikutusvallan ulottumattomissa, ja siltä osin, onko se neutraali vastakkain oleviin intresseihin nähden, voidaan sivuuttaa. Tämä tuomareiden välttämätön vapaus kaikista ulkoisista toimenpiteistä tai painostuksista edellyttää erityisesti tiettyjä takeita, joilla voidaan suojata henkilöitä, joiden tehtäväksi päätöksenteko on annettu, kuten erottamattomuus. Kyseinen erottamattomuuden periaate edellyttää muun muassa, että tuomarit voivat hoitaa tehtäviään niin kauan kuin he eivät ole saavuttaneet pakollista eläkeikää tai heidän toimikautensa päättymiseen saakka, jos kyseinen toimikausi on määräaikainen. Vaikka mainittu periaate ei olekaan täysin ehdoton, siitä voidaan poiketa suhteellisuusperiaatetta noudattaen ainoastaan sillä edellytyksellä, että se on perusteltua oikeutetuista ja pakottavista syistä.

Unionin tuomioistuin totesi tässä asiassa, että riidanalainen uudistus johtaa siihen, että ylimmän tuomioistuimen virassa olevien tuomareiden hoitamat tuomiovallan käyttöön liittyvät tehtävät päättyvät ennenaikaisesti, ja että se voidaan hyväksyä ainoastaan, jos se on perusteltu oikeutetulla tavoitteella ja jos se on kyseiseen tavoitteeseen nähden oikeasuhteista ja kunhan se ei ole omiaan herättämään yksityisissä edellä mainitun kaltaisia perusteltuja epäilyksiä. Unionin tuomioistuin katsoi kuitenkin, että ylimmän tuomioistuimen tuomareiden eläkeiän alentamista koskevan toimenpiteen soveltaminen kyseisessä tuomioistuimessa virassa oleviin tuomareihin ei täyttänyt näitä edellytyksiä, koska muun muassa se ei ollut perusteltu oikeutetulla tavoitteella. Se katsoi näin ollen, että mainitulla soveltamisella loukataan tuomareiden erottamattomuuden periaatetta, joka liittyy erottamattomasti tuomareiden riippumattomuuteen.

Unionin tuomioistuin otti viimeiseksi kantaa ylimmästä tuomioistuimesta annetulla uudella lailla tasavallan presidentille myönnettyyn harkintavaltaan jatkaa mainitun tuomioistuimen tuomareiden aktiivista lainkäyttötehtävää kyseisessä laissa vahvistetun uuden eläkeiän saavuttamisen jälkeen. Se huomautti, että vaikka yksinomaan jäsenvaltioiden tehtävänä on päättää, sallivatko ne tällaisen jatkamisen, niiden on kuitenkin silloin, kun ne päättävät ottaa tällaisen menettelyn käyttöön, huolehdittava siitä, että ne edellytykset ja yksityiskohtaiset säännöt, joita sovelletaan tällaiseen jatkamiseen, eivät ole sellaisia, että niillä voidaan loukata tuomareiden riippumattomuuden periaatetta. Tältä osin pelkästään sen perusteella, että tasavallan presidentin kaltaisella elimellä on oikeus päättää, salliiko se tällaisen mahdollisen jatkamisen, ei tosin voida yksistään päätellä, että mainittua periaatetta on loukattu. On kuitenkin tärkeää varmistua siitä, että tällaisten päätösten tekemiseen johtavat aineelliset edellytykset ja menettelysäännöt ovat sellaisia, ettei yksityisille voi herätä niiden johdosta perusteltuja epäilyjä asianomaisten tuomareiden riippumattomuudesta. Tätä varten on etenkin tärkeää, että mainitut edellytykset ja menettelysäännöt laaditaan siten, että kyseiset tuomarit ovat vapaita mahdollisilta houkutuksilta taipua sellaisiin ulkoisiin toimenpiteisiin tai painostuksiin, jotka voivat vaarantaa heidän riippumattomuutensa. Tällaisten menettelysääntöjen on siten oltava erityisesti sellaisia, että niillä voidaan sulkea pois paitsi kaikki suora vaikuttaminen ohjeiden muodossa myös kaikenlainen epäsuorempi vaikuttaminen, joka voi ohjata asianomaisten tuomareiden ratkaisuja.

Unionin tuomioistuin toteaa kuitenkin ylimmästä tuomioistuimesta annetusta uudesta laista, että tämän lain mukaan kyseisen tuomioistuimen tuomareiden aktiivisen lainkäyttötehtävän jatkaminen edellyttää vastedes tasavallan presidentin päätöstä, joka on luonteeltaan harkinnanvarainen, jota ei tarvitse perustella ja johon ei voida hakea muutosta tuomioistuimessa. Unionin tuomioistuin korostaa kyseisessä laissa säädetystä kansallisen tuomarineuvoston osallistumisesta menettelyyn ennen kuin tasavallan presidentti tekee päätöksen, että tällaisen elimen osallistuminen menettelyyn, joka koskee tuomarin tehtävien hoitamisen jatkamista sen jälkeen, kun hän on saavuttanut tavanomaisen eläkeikänsä, voi tosin lähtökohtaisesti osoittautua sellaiseksi, että sillä voidaan edistää kyseisen menettelyn objektiivisuutta. Näin on kuitenkin ainoastaan siltä osin kuin tietyt edellytykset täytetään ja etenkin kuin mainittu elin ei itse ole riippuvainen lainsäädäntö- ja täytäntöönpanovallasta eikä viranomaisesta, jolle sen on annettava lausunto, ja siltä osin kuin tällainen lausunto annetaan sekä objektiivisten että merkityksellisten kriteerien perusteella ja se perustellaan asianmukaisesti siten, että siitä voi objektiivisesti katsoen olla tälle viranomaiselle apua sen päätöksenteossa. Tässä asiassa unionin tuomioistuin katsoo, että on riittävää todeta, että kun otetaan huomioon etenkin se, ettei kansallisen tuomarineuvoston lausuntoja perustella, ne eivät ole sellaisia, että niistä voi omalta osaltaan olla tasavallan presidentille objektiivisesti katsoen apua, kun hän käyttää hänelle ylimmästä tuomioistuimesta annetussa uudessa laissa annettua valtuutta, joten kyseinen valtuus voi herättää etenkin yksityisissä perusteltuja epäilyjä siltä osin, ovatko asianomaiset tuomarit täysin ulkopuolisen vaikutusvallan ulottumattomissa, ja siltä osin, ovatko he neutraaleja mahdollisesti vastakkain oleviin intresseihin nähden. Unionin tuomioistuin hyväksyi suuressa jaostossa 5.11.2019 antamallaan tuomiolla ***komissio v. Puola (Yleisten tuomioistuinten riippumattomuus)*** (C-192/18, EU:C:2019:924) komission Puolan tasavaltaa vastaan nostaman jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevan kanteen ja *totesi, ettei kyseinen jäsenvaltio ole noudattanut unionin oikeuden mukaisia velvoitteitaan yhtäältä, koska se on ottanut käyttöön erilaisen eläkeiän Puolan tuomarikuntaan ja syyttäjäkuntaan kuuluvien naisten ja miesten osalta, ja toisaalta, koska se on alentanut yleisten tuomioistuinten tuomareiden eläkeikää antamalla samalla oikeusministerille toimivallan jatkaa kyseisten tuomareiden tehtävien hoitamista.*

Yleisten tuomioistuinten tuomareiden ja syyttäjien eläkeikä ja Sąd Najwyższyn (ylin tuomioistuin) tuomareiden varhennettu eläkeikä on alennettu 12.7.2017 annetulla Puolan lailla naisten osalta 60 vuoteen ja miesten osalta 65 vuoteen, vaikka kyseiseksi iäksi oli aikaisemmin vahvistettu kummankin sukupuolen osalta 67 vuotta. Samalla lailla oikeusministerille on lisäksi annettu toimivalta jatkaa yleisten tuomioistuinten tuomareiden tehtävien hoitamista uusien näin vahvistettujen, sukupuoleen perustuvien erilaisten eläkeikien saavuttamisen

jälkeen. Koska komissio oli sitä mieltä, että nämä säännöt ovat ristiriidassa unionin oikeuden[3] kanssa, se saattoi unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevan kanteen.

Unionin tuomioistuin huomautti aluksi kyseisellä lailla näin käyttöön otetuista sukupuoleen perustuvista eroista Puolan tuomareihin ja syyttäjiin sovellettujen eläkeikien osalta, että mainituille tuomareille ja syyttäjille maksetut vanhuuseläkkeet kuuluvat SEUT 157 artiklan soveltamisalaan. Kyseisen artiklan mukaan jokainen jäsenvaltio huolehtii sen periaatteen noudattamisesta, jonka mukaan miehille ja naisille maksetaan samasta tai samanarvoisesta työstä sama palkka. Kyseessä olevat järjestelmät kuuluvat myös direktiivin 2006/54[4] (jäljempänä miesten ja naisten tasa-arvoista kohtelua koskeva direktiivi) niiden säännösten soveltamisalaan, joissa vahvistetaan yhdenvertainen kohtelu ammatillisissa sosiaaliturvajärjestelmissä. Unionin tuomioistuin totesi tämän jälkeen, että tuossa samassa laissa on otettu käyttöön sukupuoleen perustuvia välittömästi syrjiviä edellytyksiä muun muassa siltä osin kuin on kyse siitä ajankohdasta, jolloin asianomaiset henkilöt voivat tosiasiallisesti päästä kyseisissä järjestelmissä säädettyjen etujen piiriin. Se hylkäsi lopuksi Puolan tasavallan väitteen, jonka mukaan näin säädetyt erot naispuolisten ja miespuolisten tuomareiden ja syyttäjien välillä vanhuuseläkkeen saamista koskevan iän osalta merkitsevät positiivista erityiskohtelua. Kyseisillä eroilla ei näet voida kompensoida naispuolisten virkamiesten urakehitykselle aiheutuvia epäkohtia auttamalla näitä naisia heidän työelämässään ja korjaamalla ongelmia, joita heille saattaa aiheutua heidän ammattiuransa aikana. Unionin tuomioistuin siis päätteli, että kyseessä oleva lainsäädäntö on ristiriidassa SEUT 157 artiklan ja miesten ja naisten tasa-arvoista kohtelua koskevan direktiivin kanssa.

Unionin tuomioistuin tutki toiseksi siitä muodostuvaa toimenpidettä, että oikeusministerille annetaan toimivalta antaa lupa tai olla antamatta lupaa yleisten tuomioistuinten tuomareiden tehtävien hoitamisen jatkamiseen uuden, alennetun eläkeiän saavuttamisen jälkeen. Se tukeutui etenkin 24.6.2019 annetussa tuomiossa ***komissio v. Puola (Ylimmän tuomioistuimen riippumattomuus)***[5] vahvistettuihin periaatteisiin ja totesi aluksi, että SEU 19 artiklan 1 kohdan toinen alakohta on sovellettavissa, koska Puolan yleiset tuomioistuimet voivat joutua lausumaan unionin oikeuteen liittyvistä kysymyksistä. Näiden tuomioistuinten on näin ollen täytettävä tehokkaaseen oikeussuojaan erottamattomasti kuuluvat vaatimukset. Sen takaamiseksi, että kyseiset tuomioistuimet voivat antaa tehokasta oikeussuojaa, on kuitenkin ensisijaisen tärkeää suojata niiden riippumattomuus.

Unionin tuomioistuin huomautti tältä osin, ettei pelkästään sen perusteella, että oikeusministerin kaltaisella elimellä on toimivalta antaa lupa tai olla antamatta lupaa tuomiovallan käyttöön liittyvien tehtävien hoitamisen jatkamiseen tavanomaisen eläkeiän saavuttamisen jälkeen, voida tosin päätellä, että riippumattomuuden periaatetta on loukattu. Se totesi kuitenkin, että kyseiseen päätösvaltaan liittyvät aineelliset edellytykset ja menettelysäännöt ovat tässä asiassa sellaiset, että niiden johdosta voi tässä tapauksessa herätä perusteltuja epäilyjä siltä osin, ovatko asianomaiset tuomarit täysin ulkopuolisen vaikutusvallan ulottumattomissa, ja siltä osin, ovatko he täysin neutraaleja. Yhtäältä näet ne kriteerit, joiden perusteella ministerin on tehtävä päätöksensä, ovat liian epämääräisiä eikä niitä voida todentaa, ja mainittua päätöstä ei tarvitse perustella eikä siihen voida hakea muutosta tuomioistuimessa. Toisaalta sen ajanjakson pituus, jonka ajan tuomarit voivat joutua odottamaan ministerin päätöstä, kuuluu ministerin harkintavaltaan.

3| SEUT 157 artikla, miesten ja naisten yhtäläisten mahdollisuuksien ja yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta työhön ja ammattiin liittyvissä asioissa 5.7.2006 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2006/54/EY (EUVL 2006, L 204, s. 23) 5 artiklan a alakohta ja 9 artiklan 1 kohdan f alakohta sekä SEU 19 artiklan 1 kohdan toinen alakohta, luettuna yhdessä perusoikeuskirjan 47 artiklan kanssa.

4| Miesten ja naisten yhtäläisten mahdollisuuksien ja yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta työhön ja ammattiin liittyvissä asioissa 5.7.2006 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2006/54/EY (EUVL 2006, L 204, s. 23).

5| Unionin tuomioistuimen tuomio 24.6.2019, ***komissio v. Puola (Ylimmän tuomioistuimen riippumattomuus)*** (C-619/18, EU:C:2019:531).

Unionin tuomioistuin totesi myös, että yleisten tuomioistuinten tuomareiden tavanomaisen eläkeiän alentamista koskevan toimenpiteen ja sen toimenpiteen yhdistelmällä, jolla oikeusministerille myönnetään harkintavalta antaa lupa kyseisten tuomareiden tehtävien hoitamisen jatkamiseen näin vahvistetun uuden eläkeiän saavuttamisen jälkeen naispuolisten tuomareiden osalta kymmenen vuoden ajan ja miespuolisten tuomareiden osalta viiden vuoden ajan, puututaan tuomareiden erottamattomuuden periaatteeseen. Tämä toimenpiteiden yhdistelmä voi näet herättää yksityisissä perusteltuja epäilyjä siitä, että uuden järjestelmän tarkoituksena voisi todellisuudessa olla se, että ministeri voi syrjäyttää tietyt tuomareiden ryhmät sen jälkeen, kun hiljattain vahvistettu tavanomainen eläkeikä on saavutettu, samalla kun kyseisten tuomarien toisen osan annetaan jatkaa tehtävissään. Koska ministerin päätökseen ei sovelleta mitään määräaikaa ja koska asianomainen tuomari jatkaa tehtävissään siihen saakka, kunnes tällainen päätös tehdään, ministerin mahdollinen kielteinen päätös voidaan lisäksi tehdä sen jälkeen, kun asianomainen henkilö on pysytetty tehtävissään uuden eläkeiän saavuttamisen jälkeen.

Unionin tuomioistuimen suuri jaosto totesi 19.11.2019 nopeutetussa menettelyssä antamassaan tuomiossa ***A. K. ym. (Ylimmän tuomioistuimen kurinpitojaoston riippumattomuus)*** (C-585/18, C-624/18 ja C-625/18, EU:C:2019:982), että *perusoikeuskirjan 47 artiklassa taattu ja syrjinnän torjumisen osalta direktiivissä 2000/78*[6] *(jäljempänä syrjintäkieltodirektiivi) vahvistettu oikeus tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin on esteenä sille, että unionin oikeuden soveltamista koskevat oikeusriidat voivat kuulua sellaisen elimen yksinomaiseen toimivaltaan, joka ei ole riippumaton ja puolueeton tuomioistuin.*

Ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa vireillä olleissa asioissa kolme puolalaista (ylimmän hallintotuomioistuimen ja ylimmän tuomioistuimen) tuomaria vetosi muun muassa ikään perustuvaa syrjintää työssä koskevan kiellon rikkomisiin siitä syystä, että heidät oli siirretty varhennetulle eläkkeelle ylimmästä tuomioistuimesta 8.12.2017 annetun uuden lain nojalla. Vaikka kyseinen laki ei siihen äskettäin tehdyn muutoksen jälkeen koske enää tuomareita, jotka pääasian kantajien tavoin hoitivat jo virkaa ylimmässä tuomioistuimessa kyseisen lain voimaantullessa, ja vaikka mainitut kantajat on tämän johdosta pysytetty tehtävissään tai he ovat saaneet palata tehtäviinsä, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoi, että sillä oli edelleen ratkaistavanaan menettelyyn liittyvä ongelma. Vaikka näet kyseessä olevan tyyppinen oikeusriita kuuluu tavallisesti ylimpään tuomioistuimeen hiljattain perustetun kurinpitojaoston toimivaltaan, se pohti, olisiko sen kyseisen elimen riippumattomuuteen liittyvien epäilyjen vuoksi jätettävä soveltamatta kansallisia sääntöjä, jotka koskevat tuomioistuinten toimivallan jakoa, ja tarvittaessa otettava itse käsiteltäväkseen näiden oikeusriitojen asiakysymys.

Todettuaan, että tässä tapauksessa voitiin soveltaa sekä perusoikeuskirjan 47 artiklaa että SEU 19 artiklan 1 kohdan toista alakohtaa, unionin tuomioistuin tukeutui jälleen 24.6.2019 annetussa tuomiossa ***komissio v. Puola (Ylimmän tuomioistuimen riippumattomuus)***[7] vahvistettuihin periaatteisiin ja korosti niitä erityisiä seikkoja, joita ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tutkittava, jotta se voi arvioida, antaako ylimmän tuomioistuimen kurinpitojaosto riittävät riippumattomuuden takeet.

Se totesi ensinnäkin, että pelkästään se, että kurinpitojaoston tuomarit nimittää tasavallan presidentti, ei voi johtaa siihen, että he ovat poliittisesta vallasta riippuvaisia, eikä se voi herättää epäilyjä heidän puolueettomuudestaan, jos asianomaisiin henkilöihin ei heidän nimittämisensä jälkeen kohdisteta mitään painostusta eivätkä he saa ohjeita tehtäviään hoitaessaan. Kansallisen tuomarineuvoston, jonka tehtävänä on ehdottaa tuomareita heidän nimittämisekseen, myötävaikutus aikaisemmassa vaiheessa on lisäksi omiaan rajaamaan objektiivisesti tasavallan presidentin liikkumavaraa sillä edellytyksellä kuitenkin, että kyseinen

6| Yhdenvertaista kohtelua työssä ja ammatissa koskevista yleisistä puitteista 27.11.2000 annettu neuvoston direktiivi 2000/78/EY (EYVL 2000, L 303, s. 16).

7| Unionin tuomioistuimen tuomio 24.6.2019, ***komissio v. Puola (Ylimmän tuomioistuimen riippumattomuus)*** (C-619/18, EU:C:2019:531).

elin on itse riittävän riippumaton lainsäädäntö- ja toimeenpanovallasta sekä tasavallan presidentistä. Unionin tuomioistuin täsmensi tältä osin, että on tärkeää ottaa huomioon sellaiset tosiseikat ja oikeudelliset seikat, jotka liittyvät sekä niihin edellytyksiin, joiden mukaan Puolan uuden kansallisen tuomarineuvoston jäsenet on nimetty, että siihen tapaan, jolla kyseinen tuomarineuvosto täyttää konkreettisesti tehtävänsä tuomioistuinten ja tuomareiden riippumattomuuden valvojana. Unionin tuomioistuin totesi myös, että kansallisen tuomarineuvoston ehdotuksiin kohdistuvan tuomioistuinvalvonnan ulottuvuus on tarkastettava, koska tasavallan presidentin nimityspäätökset eivät sellaisenaan voi olla tällaisen valvonnan kohteena.

Unionin tuomioistuin toi toiseksi esiin muita seikkoja, jotka kuvaavat kurinpitojaostoa välittömämmin. Se totesi muun muassa, että sellaisessa erityisessä asiayhteydessä, jonka taustalla ovat ylimmästä tuomioistuimesta annetun uuden lain – hyvin kiistanalaisesti – annetut säännökset, jotka unionin tuomioistuin totesi unionin oikeuden vastaisiksi 24.6.2019 antamassaan tuomiossa ***komissio v. Puola (Ylimmän tuomioistuimen riippumattomuus)*** (C-619/18, EU:C:2019:531), se, että kurinpitojaostolle on annettu yksinomainen toimivalta ratkaista kyseisestä laista johtuvat ylimmän tuomioistuimen tuomareiden eläkkeelle siirtymistä koskevat oikeusriidat, se, että sen kokoonpanossa on oltava vain juuri nimitettyjä tuomareita, ja se, että sillä näyttää olevan ylimmässä tuomioistuimessa erityisen itsenäinen asema, ovat merkityksellisiä arviointiperusteita.

Unionin tuomioistuin täsmensi, että vaikka tutkitut eri seikat eivät voi erikseen tarkasteltuina välttämättä johtaa siihen, että kyseisen elimen riippumattomuus saatetaan kyseenalaiseksi, asia saattaisi olla sitä vastoin toisin silloin, kun niitä tarkastellaan yhdessä. Se korosti, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on määritettävä kaikkien sen käytössä olevien merkityksellisten seikkojen perusteella, voivatko nämä seikat johtaa siihen, ettei ylimmän tuomioistuimen uusi kurinpitojaosto näytä riippumattomalta tai puolueettomalta, mikä on omiaan heikentämään sitä luottamusta, jota oikeuslaitoksen on herätettävä mainituissa yksityisissä demokraattisessa yhteiskunnassa.

Tällaisessa tilanteessa unionin oikeuden ensisijaisuuden periaate edellyttää, että se jättää soveltamatta kansallisen oikeuden säännöstä, jolla yksinomainen toimivalta ratkaista ylimmän tuomioistuimen tuomarien eläkkeelle siirtymistä koskevat asiat on annettu tälle kurinpitojaostolle, joten nämä asiat voi tutkia tuomioistuin, joka täyttää riippumattomuuden ja puolueettomuuden vaatimukset ja jolla olisi toimivalta kyseessä olevalla alalla, jos mainittu säännös ei olisi sille esteenä.

2. Ne bis in idem -periaate

Unionin tuomioistuin otti 3.4.2019 antamassaan tuomiossa ***Powszechny Zakład Ubezpieczeń na Życie*** (C-617/17, EU:C:2019:283) kantaa lähinnä *perusoikeuskirjan 50 artiklassa vahvistetun ne bis in idem -periaatteen tulkintaan.* Kyseinen tuomio liittyy oikeusriitaan, jossa asianosaisina olivat vakuutusyhtiö Powszechny Zakład Ubezpieczeń na Życie S.A. ja Puolan kilpailuviranomainen ja joka koski viimeksi mainitun päätöstä, jossa yhtiölle oli määräävän markkina-aseman väärinkäytön vuoksi määrätty sakko kansallisen kilpailuoikeuden rikkomisen perusteella ja sakko unionin kilpailuoikeuden rikkomisen perusteella.

Tässä asiayhteydessä unionin tuomioistuin totesi, ettei ne bis in idem -periaate ole esteenä sille, että kansallinen kilpailuviranomainen määrää yritykselle yhdessä ja samassa päätöksessä sakon kansallisen kilpailuoikeuden rikkomisesta ja sakon EY 82 artiklan (josta on tullut SEUT 102 artikla) rikkomisesta. Tällaisessa tilanteessa kansallisen kilpailuviranomaisen on kuitenkin varmistettava, että sakot yhdessä tarkasteltuina ovat oikeassa suhteessa rikkomisen luonteeseen nähden.

Tältä osin unionin tuomioistuin korosti, että sen oikeuskäytännön mukaan mainitun periaatteen tarkoituksena on estää se, että yrityksen osalta todetaan uudelleen, että yritys on syyllistynyt kilpailunvastaiseen käyttäytymiseen, tai ryhdytään sitä kohtaan uudelleen toimenpiteisiin, mikä edellyttää sitä, että tämän

yrityksen on todettu syyllistyneen kilpailunvastaiseen käyttäytymiseen tai sen osalta on todettu, että se ei ole vastuussa siitä, sellaisella aiemmalla ratkaisulla, johon ei enää voida hakea muutosta.

Unionin tuomioistuin totesi näin ollen, ettei ne bis in idem -periaatetta voida soveltaa tilanteessa, jossa kansallinen kilpailuviranomainen soveltaa samanaikaisesti asetuksen N:o 1/2003[8] 3 artiklan 1 kohdan mukaisesti kansallista kilpailuoikeutta ja unionin kilpailusääntöjä, ja määrää tämän asetuksen 5 artiklan nojalla saman päätöksen yhteydessä yritykselle sakon kansallisen kilpailuoikeuden rikkomisesta ja sakon unionin kilpailusääntöjen noudattamatta jättämisestä.

3. Uskonnonvapaus

Uskonnonvapauden osalta on pantava merkille unionin tuomioistuimen suuren jaoston 22.1.2019 antama tuomio ***Cresco Investigation*** (C-193/17, EU:C:2019:43), joka koskee sitä, onko lainsäädäntö, jossa myönnetään palkallinen vapaapäivä pitkänäperjantaina ainoastaan tiettyihin kristillisiin kirkkoihin kuuluville työntekijöille sekä siinä tapauksessa, että he työskentelevät tuona päivänä, ”vapaapäiväkorvaus”, ristiriidassa perusoikeuskirjan 21 artiklan sekä syrjintäkieltodirektiivin kanssa.[9]

Lisäksi unionin tuomioistuimen suuri jaosto tutki 26.2.2019 antamassaan tuomiossa ***Œuvre d’assistance aux bêtes d’abattoirs*** (C-497/17, EU:C:2019:137) sitä, voidaanko tuotteet, jotka ovat peräisin eläimistä, jotka on rituaaliteurastettu ilman edeltävää tainnutusta asetuksen N:o 1099/2009[10] uskonnonvapauden kunnioittamisen varmistamiseksi annetun poikkeussäännöksen nojalla, varustaa Euroopan unionin luonnonmukaisen tuotannon tunnuksella.[11]

II Unionin kansalaisuus

Unionin tuomioistuin antoi useita unionin kansalaisuutta koskevia tuomioita, joista yksi koskee kansalaisuuteen perustuvaa syrjintää,[12] yhdessä käsitellään unionin kansalaisuuden menettämistä jäsenvaltion kansalaisuuden menettämisen seurauksena ja kaksi koskee kolmannen maan kansalaisten, jotka ovat unionin kansalaisen perheenjäseniä, johdettua oleskeluoikeutta.

8| Perustamissopimuksen 81 ja 82 artiklassa vahvistettujen kilpailusääntöjen täytäntöönpanosta 16.12.2002 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 1/2003 (EYVL 2003, L 1, s. 1).

9| Tämä tuomio on esitelty luvussa XV.1 ”Yhdenvertainen kohtelu työssä ja sosiaaliturvassa”.

10| Eläinten suojelusta lopetuksen yhteydessä 24.9.2009 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 1099/2009 (EUVL 2009, L 303, s. 1).

11| Tämä tuomio on esitelty luvussa VI ”Maatalous ja kalastus”.

12| Tältä osin on myös pantava merkille 18.6.2019 annettu tuomio ***Itävalta v. Saksa*** (C-591/17, EU:C:2019:504), jossa unionin tuomioistuimen oli otettava kantaa henkilöajoneuvoista kannettavaan infrastruktuurin käyttömaksuun ja Saksassa rekisteröityjen ajoneuvojen omistajille myönnettävään ajoneuvoverovapautukseen. Koska tämän maksun taloudellinen rasitus kohdistuu tosiasiallisesti vain sellaisten ajoneuvojen omistajiin ja kuljettajiin, jotka on rekisteröity muussa jäsenvaltiossa kuin Saksassa, unionin tuomioistuin totesi, että se merkitsee kansalaisuuteen perustuvaa erilaista kohtelua. Tämä tuomio on esitelty luvussa VII.1 ”Tavaroiden vapaa liikkuvuus”.

1. Kansalaisuuteen perustuva syrjintä

Unionin tuomioistuin tulkitsi 13.6.2019 antamassaan tuomiossa ***TopFit ja Biffi*** (C-22/18, EU:C:2019:497) SEUT 18, SEUT 21 ja SEUT 165 artiklaa asiassa, jossa olivat vastakkain amatööriurheilija, joka on Italian kansalainen, ja Saksan valtakunnallinen yleisurheiluliitto ja joka koski *edellytyksiä, joiden mukaan muiden jäsenvaltioiden kansalaiset voivat osallistua amatööriurheilun kansallisiin mestaruuskilpailuihin seniorisarjoissa*.

Unionin tuomioistuimen mukaan kyseiset määräykset ovat esteenä kansallisen urheiluliiton säännöille, joiden mukaan unionin kansalainen, joka on toisen jäsenvaltion kansalainen, joka on asunut useiden vuosien ajan jäsenvaltiossa, johon kyseinen liitto on sijoittautunut ja jossa hän harrastaa juoksua amatöörinä seniorisarjoissa, ei voi osallistua lajinsa kansallisiin mestaruuskilpailuihin samalla tavalla kuin kyseisen jäsenvaltion kansalaiset tai hän voi osallistua niihin ainoastaan ”kilpailun ulkopuolella” tai ”ilman sijoitusta” sekä ilman mahdollisuutta osallistua loppukilpailuun ja voittaa kansallinen mestaruus, ellei kyseisiä sääntöjä voida perustella objektiivisilla syillä, jotka ovat oikeassa suhteessa hyväksyttävästi tavoiteltuun päämäärään, mikä on ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tehtävänä tarkistaa.

Unionin tuomioistuin totesi aluksi, että tässä asiassa kyseessä olevan amatööriurheilijan kaltainen unionin kansalainen, joka on käyttänyt liikkumisvapauttaan, voi perustellusti vedota SEUT 18 ja SEUT 21 artiklaan harjoittaessaan amatöörinä kilpaurheilua vastaanottavan jäsenvaltion yhteiskunnassa. Unionin tuomioistuin mainitsi tältä osin muun muassa SEUT 165 artiklassa ilmaistun urheilun aseman vastaanottavaan jäsenvaltion yhteiskuntaan kotoutumisen osatekijänä.

Unionin tuomioistuin katsoi seuraavaksi, että kansallisen urheiluliiton säännöt, joissa säännellään unionin kansalaisten mahdollisuutta osallistua urheilukilpailuihin, kuuluvat perussopimuksen määräysten, muun muassa SEUT 18 ja SEUT 21 artiklan soveltamisalaan. Unionin tuomioistuin muistutti tältä osin, että perussopimuksessa määrättyjen perusvapauksien ja kansalaisuuteen perustuvan syrjinnän kiellon noudattamista edellytetään myös sääntelyiltä, jotka eivät ole luonteeltaan julkisia ja joiden tarkoituksena on kollektiivisesti säännellä palkkatyötä ja palvelujen suorittamista. Tätä periaatetta sovelletaan myös silloin, kun yhteenliittymällä tai järjestöllä on tiettyä valtaa yksityisiin oikeussubjekteihin nähden siten, että se voi asettaa näille ehtoja, jotka rajoittavat perussopimuksessa taattujen perusvapauksien käyttämistä.

Unionin tuomioistuin totesi lopuksi tässä asiassa olevan kyse erilaisesta kohtelusta, joka on omiaan rajoittamaan kyseessä olevan amatööriurheilijan vapaata liikkuvuutta SEUT 21 artiklassa tarkoitetulla tavalla, koska vaikka hän täyttää vaaditut urheilusuorituksiin liittyvät edellytykset ja vaikka hänellä on osallistumisoikeus urheilukilpailuihin sellaisen valtakunnalliseen yleisurheiluliittoon kuuluvan seuran edustajana, johon hän on kuulunut vähintään yhden vuoden ajan, häneltä voidaan hänen kansalaisuutensa perusteella evätä osallistuminen kansallisiin amatöörimestaruuskilpailuihin pikajuoksumatkoilla seniorisarjoissa taikka hänen osallistumisensa näihin kilpailuihin voidaan sallia vain osittain. Unionin tuomioistuin totesi lisäksi, että urheiluliiton säännöt voivat myös johtaa siihen, että urheiluseurat tukevat kotimaisia urheilijoita vähemmän jäseninään olevia urheilijoita, jotka ovat muun jäsenvaltion kuin Saksan liittotasavallan kansalaisia, sillä näillä seuroilla on vähemmän intressiä sijoittaa urheilijaan, joka ei voi osallistua kansallisiin mestaruuskilpailuihin, mistä syystä urheilijat, jotka ovat muiden jäsenvaltioiden kansalaisia, eivät pysty kotoutumaan niin hyvin urheiluseuraan, jonka jäseniä he ovat, eivätkä täten asuinjäsenvaltionsa yhteiskuntaan.

Unionin tuomioistuimen mukaan unionin kansalaisten vapaan liikkuvuuden rajoitus voi olla oikeutettu ainoastaan, jos se perustuu objektiivisiin syihin ja jos se on oikeassa suhteessa kyseessä olevalla säännöstöllä hyväksyttävästi tavoiteltuun päämäärään, mikä on kansallisen tuomioistuimen tehtävänä tarkistaa. Tosin vaikuttaa siltä, että on hyväksyttävää varata kansallisen mestaruuden myöntäminen tietyssä urheilulajissa kyseisen valtion kansalaiselle, sillä kansalaisuutta voidaan pitää itse kansallisen mestarin arvon ominaispiirteenä. Mainittuun tavoitteeseen pyrkimisestä seuraavien rajoitusten on kuitenkin oltava suhteellisuusperiaatteen

mukaisia, koska mainitulla tavoitteella ei voida perustella mitä tahansa rajoitusta muun maan kansalaisten osallistumiselle kansallisiin mestaruuskilpailuihin. Kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on tutkia mahdolliset perustelut ja ottaa huomioon SEUT 21 artiklan 1 kohdan ja SEUT 165 artiklan määräyksiä yhdessä luettaessa niistä ilmenevä tavoite kilpailujen avoimuuden lisäämisestä sekä maassa asuvien henkilöiden – etenkin maassa pitkään asuneiden henkilöiden – vastaanottavaan jäsenvaltioon kotoutumisen tärkeydestä. Urheilijan, joka on muun maan kansalainen, osallistumisen epääminen kokonaisuudessaan kansallisista mestaruuskilpailuista hänen kansalaisuutensa perusteella on joka tapauksessa kohtuutonta, kun on olemassa menettely tällaisen urheilijan osallistumiseksi tällaisiin kilpailuihin, ainakin niiden alkukilpailuihin ja/tai loppukilpailuihin kilpailun ulkopuolella.

2. Euroopan unionin kansalaisuuden menettäminen jäsenvaltion kansalaisuuden menettämisen vuoksi

Unionin tuomioistuimen suuri jaosto käsitteli 12.3.2019 antamassaan tuomiossa ***Tjebbes ym.*** (C-221/17, EU:C:2019:189), *sopiiko suoraan lain nojalla toteutuva jäsenvaltion kansalaisuuden menettäminen, joka aiheuttaa Euroopan unionin kansalaisuuden menettämisen, yhteen SEUT 20 artiklan kanssa, luettuna perusoikeuskirjan 7 ja 24 artiklan valossa.* Kansallisen tuomioistuimen käsiteltävänä olleessa asiassa Alankomaiden ulkoministeri oli kieltäytynyt tutkimasta Alankomaiden kansalaisten, joilla oli toinen kolmannen maan kansalaisuus, passihakemukset sillä perusteella, että nämä henkilöt, joista yksi oli alaikäinen, olivat menettäneet Alankomaiden kansalaisuutensa suoraan lain nojalla. Alankomaiden ministerin kieltäytyminen perustui Alankomaiden kansalaisuuslainsäädäntöön, jonka mukaan täysi-ikäinen henkilö menettää tämän kansalaisuuden, jos hänellä on myös jonkin toisen valtion kansalaisuus ja hänen pääasiallinen oleskelupaikkansa on ollut kymmenen vuoden keskeytymättömän ajanjakson ajan unionin ulkopuolella. Samassa lainsäädännössä säädetään lisäksi, että alaikäinen henkilö menettää lähtökohtaisesti Alankomaiden kansalaisuutensa, jos hänen isänsä tai äitinsä menettää tämän kansalaisuuden siksi, ettei näiden oleskelupaikka ole ollut unionissa.

Unionin tuomioistuin katsoi, että unionin oikeus ei lähtökohtaisesti ole esteenä sille, että jäsenvaltio säätää yleistä etua koskevista syistä kansalaisuutensa menettämisestä, vaikka tämä menettäminen aiheuttaisi unionin kansalaisen aseman menettämisen. Jäsenvaltio nimittäin voi legitiimisti katsoa, että kansalaisuus ilmentää valtion ja sen kansalaisten välistä todellista yhteyttä, ja siis säätää, että tällaisen todellisen yhteyden puuttuminen tai päättyminen johtaa kansalaisuuden menettämiseen. Samoin on legitiimiä, että jäsenvaltio haluaa suojella yhtenäistä kansalaisuutta saman perheen sisällä säätämällä, että alaikäinen henkilö menettää kansalaisuutensa, jos toinen hänen vanhemmistaan menettää kansalaisuutensa.

On kuitenkin niin, että jotta kyseessä olevan Alankomaiden lainsäädännön kaltainen lainsäädäntö sopisi yhteen SEUT 20 artiklan kanssa, luettuna perusoikeuskirjan 7 ja 24 artiklan valossa, toimivaltaisten kansallisten viranomaisten ja tarvittaessa kansallisten tuomioistuinten on kyseisen lainsäädännön nojalla voitava tutkia liitännäiskysymyksenä asianomaisen jäsenvaltion kansalaisuuden suoraan lain nojalla toteutuvan menettämisen seuraukset ja mahdollisesti määrätä kansalaisuus palautettavaksi *ex tunc* asianomaisille henkilöille siinä yhteydessä, kun nämä hakevat matkustusasiakirjaa tai mitä tahansa muuta asiakirjaa todistukseksi kansalaisuudestaan.

Tällaisen tutkinnan yhteydessä kansallisten viranomaisten ja tuomioistuinten on tarkastettava, onko kyseinen kansalaisuuden menettäminen, josta aiheutuu unionin kansalaisen aseman menettäminen, suhteellisuusperiaatteen mukaista, kun otetaan huomioon seuraukset, jotka se aiheuttaa asianomaisen henkilön tilanteelle ja mahdollisesti hänen perheenjäsentensä tilanteelle unionin oikeuden kannalta. Tällainen tutkinta edellyttää asianomaisen henkilön yksilöllisen tilanteen ja hänen perheensä tilanteen arvioimista sen selvittämiseksi, onko kansalaisuuden menettämisellä sellaisia seurauksia, jotka vaikuttaisivat kansallisen

lainsäätäjän tavoittelemaan päämäärään nähden suhteettomasti henkilön perhe- ja työelämän normaaliin kehitykseen unionin oikeuden kannalta ja erityisesti perhe-elämän kunnioittamista koskevan oikeuden kannalta, sellaisena kuin se vahvistetaan perusoikeuskirjan 7 artiklassa.

Asianomaisen henkilön yksilöllistä tilannetta koskevista olosuhteista, jotka voivat olla merkityksellisiä kyseisen arvioinnin toteuttamiseksi, unionin tuomioistuin mainitsee erityisesti sen, että kansalaisuutensa ja unionin kansalaisen aseman suoraan lain nojalla menetettyään asianomainen henkilö altistuisi rajoituksille käyttäessään oikeuttaan liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueella ja kohtaisi mahdollisesti erityisiä vaikeuksia matkustaa jatkossakin johonkin jäsenvaltioon pitääkseen siellä yllä todellisia ja säännöllisiä yhteyksiä perheensä jäseniin, harjoittaakseen siellä ammatillista toimintaansa tai ryhtyäkseen siellä tarvittaviin toimenpiteisiin tällaisen toiminnan harjoittamiseksi siellä. Merkityksellistä on myös yhtäältä se, että asianomainen henkilö ei ehkä ole voinut luopua kolmannen valtion kansalaisuudesta, ja toisaalta asianomaisen henkilön turvallisuuden tai liikkumisvapauden huomattavan heikentymisen vakava riski, jolle hän altistuisi, koska hänen olisi mahdoton saada SEUT 20 artiklan 2 kohdan c alakohtaan perustuvaa konsuliviranomaisten antamaa suojelua kolmannen valtion alueella, jolla hän oleskelee.

Lisäksi siltä osin kuin kyse on alaikäisistä henkilöistä, toimivaltaisten viranomaisten on otettava huomioon, onko mahdollisesti olemassa olosuhteita, joista ilmenee, että se, että asianomainen alaikäinen henkilö menettää asianomaisen jäsenvaltion kansalaisuuden, ei kyseiselle alaikäiselle tällaisesta menettämisestä unionin oikeuden kannalta aiheutuvien seurausten takia vastaa lapsen etua, sellaisena kuin se vahvistetaan perusoikeuskirjan 24 artiklassa.

3. Kolmannen maan kansalaisten, jotka ovat unionin kansalaisen perheenjäseniä, johdettu oleskeluoikeus

Unionin tuomioistuin otti 26.3.2019 suuren jaoston kokoonpanossa antamassaan tuomiossa ***SM (Algerialaiseen kafala-järjestelyyn asetettu lapsi)*** (C-129/18, EU:C:2019:248) kantaa siihen, *onko alaikäinen lapsi, jonka unionin kansalaiset ovat ottaneet huollettavakseen algerialaisen kafala-järjestelyn mukaisesti, direktiivin 2004/38*[13] *2 artiklan 2 kohdan c alakohdassa tarkoitettu unionin kansalaisen "jälkeläinen suoraan etenevässä polvessa".* Aviopuolisot, jotka ovat Ranskan kansalaisia ja asuvat Yhdistyneessä kuningaskunnassa, olivat hakeneet Yhdistyneen kuningaskunnan viranomaisilta adoptiolapsen maahantulolupaa algerialaiselle alaikäiselle lapselle, jonka huoltajuus oli määrätty heille Algeriassa *kafala*-järjestelyn mukaisesti. Tässä perheoikeudellisessa järjestelyssä, joka on yhteinen tietyille islamilaisen perinteen maille, yksi tai useampi aikuinen sitoutuu vastaamaan lapsen elatuksesta, kasvatuksesta ja suojelusta ja toimii kyseisen lapsen pysyvänä laillisena huoltajana. Yhdistyneen kuningaskunnan viranomaiset kieltäytyivät myöntämästä kyseistä lupaa.

Unionin tuomioistuin korosti aluksi, että vaikka direktiivin 2004/38 2 artiklan 2 kohdan c alakohdassa tarkoitetulla käsitteellä unionin kansalaisen "jälkeläinen suoraan etenevässä polvessa" viitataankin ensisijaisesti biologiseen lapsi-vanhempisuhteeseen, kun otetaan huomioon tämän käsitteen laajaa tulkintaa koskeva vaatimus, joka perustuu kyseisen direktiivin tavoitteeseen helpottaa ja tehostaa unionin kansalaisten oikeutta vapaaseen liikkuvuuteen ja oleskeluun, tämä käsite on ymmärrettävä myös siten, että se kattaa myös tällaisen kansalaisen adoptiolapset, kun on osoitettu, että adoptiolla luodaan oikeudellinen lapsi-vanhempisuhde kyseisen lapsen ja unionin kansalaisen välille. Sitä vastoin se katsoi, että koska algerialainen *kafala*-järjestely

13| Euroopan unionin kansalaisten ja heidän perheenjäsentensä oikeudesta liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueella, asetuksen (ETY) N:o 1612/68 muuttamisesta ja direktiivien 64/221/ETY, 68/360/ETY, 72/194/ETY, 73/148/ETY, 75/34/ETY, 75/35/ETY, 90/364/ETY, 90/365/ETY ja 93/96/ETY kumoamisesta 29.4.2004 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2004/38/EY (EUVL 2004, L 158, s. 77).

ei luo lapsi-vanhempisuhdetta lapsen ja hänen huoltajansa välille, lasta, jonka laillinen huoltaja unionin kansalainen mainitun järjestelyn puitteissa on, ei voida pitää tämän direktiivin 2 artiklan 2 alakohdan c alakohdassa tarkoitettuna ”jälkeläisenä suoraan etenevässä polvessa”.

Unionin tuomioistuin totesi kuitenkin, että tällainen lapsi kuuluu saman direktiivin 3 artiklan 2 kohdan a alakohdassa tarkoitetun käsitteen ”unionin kansalaisen muu perheenjäsen” piiriin. Tämä käsite on nimittäin sen luonteinen, että se kattaa sellaisen lapsen tilanteen, jonka laillisiksi huoltajiksi unionin kansalaiset on määrätty algerialaisen kafalan kaltaisessa järjestelyssä ja jonka elatuksesta, kasvatuksesta ja suojelusta mainitut kansalaiset huolehtivat lapsen alkuperävaltion oikeuden mukaisesti tehdyn sitoumuksen nojalla.

Tämän jälkeen unionin tuomioistuin täsmensi kansallisten viranomaisten vastuuta tämän säännöksen nojalla. Se totesi, että niiden on direktiivin 2004/38 3 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan a alakohdan nojalla, luettuna perusoikeuskirjan 7 artiklan ja 24 artiklan 2 kohdan valossa, helpotettava tällaisen lapsen maahanpääsyä ja oleskelua unionin kansalaisen muuna perheenjäsenenä ja arvioitava tasapainoisesti ja järkevästi kaikkia asiassa esillä olevia merkityksellisiä olosuhteita ja otettava huomioon kaikki käsillä olevat edut ja erityisesti asianomaisen lapsen etu. Tässä arvioinnissa on otettava huomioon myös mahdollinen konkreettinen ja yksilöllinen vaara siitä, että kyseinen lapsi on hyväksikäytön, kaltoinkohtelun tai lapsikaupan uhri, mutta tällaisen vaaran ei kuitenkaan voida olettaa vallitsevan pelkästään sen seikan johdosta, että algerialaiseen kafala-järjestelyyn asettaminen perustuu vanhemman soveliaisuudesta ja lapsen edusta suoritettuun arviointiin, joka ei ole yhtä perusteellinen kuin menettely, joka vastaanottavassa jäsenvaltiossa toteutetaan adoptiota tai lapsen sijoittamista varten.

Unionin tuomioistuin katsoi lopuksi, että mikäli tällaisessa arvioinnissa osoittautuisi, että lapsi ja hänen huoltajansa, joka on unionin kansalainen, elävät tosiasiallista perhe-elämää ja että mainittu lapsi on riippuvainen huoltajastaan, perhe-elämän kunnioittamista koskevaan perusoikeuteen liittyvät edellytykset yhdessä lapsen edun huomioon ottamista koskevan velvoitteen kanssa vaativat lähtökohtaisesti maahantulo- ja oleskeluoikeuden myöntämistä kyseiselle lapselle, jotta tämä voi elää huoltajansa kanssa viimeksi mainitun vastaanottaneessa jäsenvaltiossa.

Tuomiossa ***Chenchooliah*** (C-94/18, EU:C:2019:693), jonka unionin tuomioistuimen suuri jaosto antoi 10.9.2019, unionin tuomioistuimen oli tulkittava *direktiivin 2004/38 15 artiklaa, jossa säädetään muun muassa, että tiettyjä direktiivin VI luvussa, jonka otsikko on ”Maahantulo- ja oleskeluoikeuden rajoittaminen yleiseen järjestykseen tai yleiseen turvallisuuteen taikka kansanterveyteen liittyvistä syistä”,*[14] säädettyjä menettelyllisiä takeita sovelletaan soveltuvin osin kaikkiin päätöksiin, joilla rajoitetaan unionin kansalaisen tai tämän perheenjäsenten vapaata liikkuvuutta muista kuin yleiseen järjestykseen tai yleiseen turvallisuuteen taikka kansanterveyteen perustuvista syistä. Unionin tuomioistuin totesi, että tätä artiklaa sovelletaan kolmannen valtion kansalaisen karkottamista koskevaan päätökseen, joka tehdään sillä perusteella, että hänellä ei enää ole tämän direktiivin perusteella oleskeluoikeutta, tilanteessa, jossa tämä kolmannen valtion kansalainen on avioitunut unionin kansalaisen kanssa ajankohtana, jolloin viimeksi mainittu käytti liikkumisvapauttaan siirtymällä vastaanottavaan jäsenvaltioon ja oleskelemalla siellä mainitun kolmannen valtion kansalaisen kanssa, kun tämä unionin kansalainen on sitten palannut jäsenvaltioon, jonka kansalainen hän on. Unionin tuomioistuin lisäsi, että tämä merkitsee sitä, että tiettyjä takeita, joista direktiivissä säädetään sellaisten päätösten yhteydessä, joilla rajoitetaan unionin kansalaisen tai hänen perheenjäsentensä vapaata liikkuvuutta yleiseen järjestykseen, yleiseen turvallisuuteen tai kansanterveyteen liittyvistä syistä,[15] on sovellettava pääasiassa kyseessä olevan kaltaista karkottamispäätöstä tehtäessä, ja tämän päätöksen yhteydessä ei missään tapauksessa voida asettaa maahantulokieltoa.

14| Direktiivin 30 ja 31 artiklassa säädetyt menettelyt.

15| Direktiivin 30 ja 31 artiklassa säädetyt asian kannalta merkitykselliset takeet.

Tämä tuomio liittyy asiaan, jossa asianosaisina olivat Irlannissa asuva Mauritiuksen kansalainen ja Minister for Justice and Equality (oikeus- ja tasa-arvoministeri) ja joka koski karkottamispäätöstä, joka kyseisestä kansalaisesta oli tehty Irlannin vuoden 1999 maahanmuuttolain 3 §:n nojalla, kun hänen aviopuolisonsa, joka on unionin kansalainen, oli palannut jäsenvaltioon, jonka kansalainen hän on, eli Portugaliin, jossa hän suoritti vankeusrangaistusta. Karkottamispäätökseen oli kansallisen oikeuden mukaan viran puolesta liitetty toistaiseksi voimassa oleva maahantulokielto.

Unionin tuomioistuin totesi ensinnäkin, että tilanteessa, jossa unionin kansalainen on palannut jäsenvaltioon, jonka kansalainen hän on, eikä näin ollen enää käytä vastaanottavassa jäsenvaltiossa oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen unionin oikeuden nojalla, kyseisen unionin kansalaisen puolisolla, joka on kolmannen maan kansalainen, ei enää ole tässä direktiivissä tarkoitetun ”henkilön, johon tätä direktiiviä sovelletaan”,[16] asemaa, kun hän jää vastaanottavaan jäsenvaltioon eikä enää oleskele siellä aviopuolisonsa kanssa.

Unionin tuomioistuin totesi sitten, että vaikka tämän aseman menettämisestä seuraa, että asianomaisella kolmannen maan kansalaisella ei enää ole niitä liikkumista ja oleskelua vastaanottavan jäsenvaltion alueella koskevia oikeuksia, jotka hänellä oli tietyn ajan, koska hän ei enää täytä näiden oikeuksien saamisen edellytyksiä, tämä menetys ei kuitenkaan merkitse, että direktiiviä 2004/38 ei enää sovellettaisi siihen, että vastaanottava jäsenvaltio tekee tällaisesta syystä kyseisen henkilön karkottamista koskevan päätöksen. Direktiivin 2004/38 III luvussa, jonka otsikko on ”Oleskeluoikeus”, olevassa 15 artiklassa[17] säädetään järjestelmästä, jota sovelletaan silloin, kun kyseisen direktiivin mukainen tilapäinen oleskeluoikeus päättyy, erityisesti kun unionin kansalainen tai hänen perheenjäsenensä, jolla on aiemmin ollut oikeus oleskella maassa enintään kolme kuukautta tai yli kolme kuukautta, ei enää täytä kyseessä olevaa oleskeluoikeutta koskevia edellytyksiä, ja vastaanottava jäsenvaltio voi siis lähtökohtaisesti karkottaa hänet.

Unionin tuomioistuin totesi tästä, että direktiivin 2004/38 15 artiklaan viitataan vain eräiden sen VI luvun säännösten, jotka koskevat erityisesti päätöksistä ilmoittamista ja mahdollisuutta muutoksenhakuun tuomioistuimissa, soveltamiseen soveltuvin osin.[18] Muita kyseisen VI luvun säännöksiä ei sitä vastoin voida soveltaa tehtäessä päätöstä kyseisen direktiivin 15 artiklan nojalla. Näitä muita säännöksiä sovelletaan ainoastaan, jos asianomaisella on tällä hetkellä tämän direktiivin nojalla oleskeluoikeus – tilapäinen tai pysyvä – vastaanottavassa jäsenvaltiossa.

Unionin tuomioistuin lisäsi lopuksi, että direktiivin 2004/38 15 artiklan 3 kohdan mukaan karkottamispäätöksen, joka pääasiassa voidaan tehdä, yhteydessä ei missään tapauksessa voida asettaa maahantulokieltoa.[19]

III Institutionaaliset määräykset

Tässä luvussa on kaksi merkille pantavaa tuomiota,[20] joista toinen koskee Euroopan parlamentin jäsenten koskemattomuutta ja toinen eurooppalaista kansalaisaloitetta.

16| Direktiivin 3 artiklan 1 kohta.

17| Direktiivin 15 artikla.

18| Direktiivin 30 ja 31 artikla.

19| Direktiivin 15 artiklan 3 kohta.

20| Lisäksi on pantava merkille unionin tuomioistuimen 26.3.2019 antamat kaksi tuomiota, tuomio ***Espanja v. parlamentti*** (C-377/16, EU:C:2019:249) ja tuomio ***komissio v. Italia*** (C-621/16 P, EU:C:2019:251), jotka koskevat toimielinten kieliä koskevia järjestelyjä. Nämä tuomiot on esitelty luvussa XXII ”Unionin henkilöstö”.

1. Euroopan parlamentin jäsenten koskemattomuus

Unionin tuomioistuimen suuri jaosto täsmensi 19.12.2019 antamassaan ennakkoratkaisutuomiossa ***Junqueras Vies*** (C-502/19, EU:C:2019:1115) *Euroopan parlamentin jäsenille annettujen koskemattomuuksien*[21] *henkilöllistä, ajallista ja aineellista ulottuvuutta*.

Tässä asiassa Tribunal Supremo (ylin tuomioistuin, Espanja) esitti unionin tuomioistuimelle useita ennakkoratkaisukysymyksiä pöytäkirjan 9 artiklan tulkinnasta. Kysymykset esitettiin sellaisen muutoksenhaun yhteydessä, jonka 26.5.2019 toimitetuissa vaaleissa Euroopan parlamenttiin valittu poliitikko oli tehnyt määräyksestä, jolla häneltä oli evätty vankilasta poistumista koskeva poikkeuslupa. Asianomainen oli määrätty tutkintavankeuteen ennen kyseisiä vaaleja sellaisen rikosoikeudenkäynnin yhteydessä, joka häntä vastaan oli aloitettu, koska hän oli osallistunut Katalonian itsehallintoalueella 1.10.2017 itsemääräämisoikeudesta pidetyn kansanäänestyksen järjestämiseen. Hän oli hakenut edellä mainittua lupaa voidakseen täyttää Espanjan oikeudessa vaalitulosten julkistamisen jälkeen vaaditun muodollisuuden, jossa on kyse siitä, että henkilö vannoo valan tai antaa vakuutuksen keskusvaalilautakunnassa Espanjan perustuslain noudattamisesta ja matkustaa sitten Euroopan parlamenttiin osallistuakseen uudella vaalikaudella sen järjestäytymisistuntoon. Ennakkoratkaisua unionin tuomioistuimelta pyydettyään Tribunal Supremo tuomitsi 14.10.2019 asianomaisen henkilön 13 vuoden vankeusrangaistukseen ja samanpituiseen kansalaisoikeuksien menettämisen käsittävään rangaistukseen, jonka seurauksena hän ei voi hoitaa julkisia virkoja tai tehtäviä.

Unionin tuomioistuin katsoi ensinnäkin, että Euroopan parlamenttiin valittu henkilö saa parlamentin jäsenen aseman vaalitulosten julkistamisen vuoksi ja tästä julkistamishetkestä alkaen, joten hänellä on pöytäkirjan 9 artiklassa taatut koskemattomuudet.

Tässä yhteydessä unionin tuomioistuin totesi, että vaikka vaalimenettelyä ja vaalitulosten julkistamista säännellään lähtökohtaisesti jäsenvaltioiden lainsäädännössä vuoden 1976 vaalisäädöksen[22] 8 ja 12 artiklan mukaisesti, Euroopan parlamentin jäsenten valinta yleisillä, välittömillä, vapailla ja salaisilla vaaleilla[23] on ilmaus edustuksellista demokratiaa koskevasta perustuslaillisesta periaatteesta, jonka ulottuvuus määritellään itse unionin oikeudessa. Perussopimuksista ja vuoden 1976 vaalisäädöksestä ilmenee, että Euroopan parlamentin jäsenen asema perustuu ainoastaan asianomaisen valituksi tulemiseen ja että tämä saa kyseisen aseman sen vuoksi, että jäsenvaltiot ovat julkistaneet virallisesti vaalitulokset. Lisäksi SEUT 343 artiklasta ilmenee, että unionilla ja siis sen toimielimillä ja näiden jäsenillä on oltava tehtäviensä toteuttamiseen tarvittavat vapaudet.

Toiseksi unionin tuomioistuin katsoi, että Junqueras Viesin kaltaisilla henkilöillä, jotka on valittu Euroopan parlamentin jäseniksi, on heti vaalitulosten julkistamisesta alkaen pöytäkirjan 9 artiklan toisessa kohdassa määrätty heidän jäsenen asemaansa liittyvä koskemattomuus, joka koskee matkustamista Euroopan parlamentin istuntoihin ja palaamista niistä. Tämän koskemattomuuden tarkoituksena on antaa heille erityisesti mahdollisuus matkustaa Euroopan parlamenttiin ja osallistua siellä tämän uuden vaalikauden järjestäytymisistuntoon. Toisin kuin artiklan ensimmäisessä kohdassa määrätty istuntojen aikainen

21| SEUT 343 artiklassa määrätyt vapaudet sekä Euroopan unionin erioikeuksista ja vapauksista tehdyn pöytäkirjan (N:o 7) (EUVL 2012, C 326, s. 266) (jäljempänä pöytäkirja) 9 artiklassa määrätyt koskemattomuudet.

22| Euroopan parlamentin jäsenten valitsemisesta Euroopan parlamenttiin yleisillä välittömillä vaaleilla annettu säädös, joka on 20.9.1976 tehdyn neuvoston päätöksen 76/787/EHTY, ETY, Euratom (EYVL 1976, L 278, s. 1) liitteenä ja jota on muutettu viimeksi 25.6. ja 23.9.2002 tehdyllä neuvoston päätöksellä 2002/772/EY, Euratom (EYVL 2002, L 283, s. 1).

23| SEU 14 artiklan 3 kohta.

koskemattomuus, joka heillä on vasta järjestäytymisistunnon alkamisesta lähtien ja Euroopan parlamentin istuntojen koko keston ajan, kyseinen matkustamista koskeva koskemattomuus kattaa jäsenten menemisen Euroopan parlamentin kokoontumispaikkaan, myös sen ensimmäiseen kokoontumiseen.

Unionin tuomioistuin muistutti, että pöytäkirjassa määrättyjen vapauksien tavoitteina on varmistaa toimielinten moitteettoman toiminnan ja riippumattomuuden suoja. Tässä yhteydessä kyseisellä pöytäkirjan 9 artiklan toisessa kohdassa tarkoitetulla matkustamista koskevalla koskemattomuudella varmistetaan tehokkuus perusoikeuskirjan 39 artiklan 2 kohdassa taatulle vaalikelpoisuudelle mahdollistamalla se, että kukin jäsen voi heti tultuaan julistetuksi valituksi ja riippumatta siitä, onko hän täyttänyt mahdolliset kansallisessa oikeudessa säädetyt muodollisuudet vai ei, osallistua Euroopan parlamentin järjestäytymisistuntoon ilman että hänen liikkumistaan voidaan estää.

Unionin tuomioistuin katsoi kolmanneksi ja viimeiseksi, että kullekin Euroopan parlamentin jäsenelle taattu kyseinen matkustamista koskeva koskemattomuus edellyttää hänelle ennen hänen valintansa julkistamista mahdollisesti määrätyn tutkintavankeuden lopettamista, jotta hän voi matkustaa Euroopan parlamenttiin ja osallistua siellä tämän järjestäytymisistuntoon. On siis niin, että jos kansallisen toimivaltaisen tuomioistuimen mielestä tutkintavankeus on pysytettävä, sen on mahdollisimman pian pyydettävä Euroopan parlamentilta kyseisen koskemattomuuden pidättämistä pöytäkirjan 9 artiklan kolmannen kohdan nojalla.

2. Eurooppalainen kansalaisaloite

Unionin tuomioistuimen suuri jaosto hylkäsi 19.12.2019 antamassaan tuomiossa ***Puppinck ym. v. komissio*** (C-418/18 P, EU:C:2019:1113) *eurooppalaisen kansalaisaloitteen "Yksi meistä" järjestäjien valituksen unionin yleisen tuomioistuimen tuomiosta*[24]*, jolla tämä oli hylännyt heidän kanteensa kyseisestä kansalaisaloitteesta 28.5.2014 annetun komission tiedonannon*[25] *kumoamiseksi*.

Euroopan unionista tehdyn sopimuksen[26] ja asetuksen N:o 211/2011[27] mukaan vähintään miljoona unionin kansalaista, jotka ovat lähtöisin ainakin yhdestä neljäsosasta jäsenvaltioita, voivat tehdä aloitteen, jossa he kehottavat komissiota ehdottamaan toimivaltuuksiensa rajoissa unionin lainsäätäjälle säädöksen antamista perussopimusten soveltamiseksi. Eurooppalaisen kansalaisaloitteen järjestäjien on ennen kuin he voivat alkaa kerätä vaadittua määrää allekirjoituksia rekisteröitävä aloite komissiossa, joka tutkii erityisesti sen aiheen ja tavoitteet.

Patrick Grégor Puppinck ja kuusi muuta henkilöä muodostavat komissiossa vuonna 2012 rekisteröidyn eurooppalaisen kansalaisaloitteen "Yksi meistä" kansalaistoimikunnan.[28] Tämän kansalaisaloitteen tavoitteena on kieltää ja lopettaa unionin antama rahoitus toiminnalle, joka edellyttää ihmisalkioiden tuhoamista (erityisesti tutkimuksen, kehitysavun ja yleisen terveydenhuollon piirissä), mukaan lukien abortin suora tai epäsuora rahoittaminen. Rekisteröimisensä jälkeen kansalaisaloite "Yksi meistä" keräsi vaaditut miljoona allekirjoitusta ennen kuin se toimitettiin virallisesti komissiolle vuoden 2014 alussa. Komissio ilmoitti 28.5.2014 antamassaan tiedonannossa, ettei se aikonut toteuttaa kyseisen kansalaisaloitteen johdosta mitään toimia.

24| Unionin yleisen tuomioistuimen tuomio 23.4.2018, ***One of Us ym. v. komissio*** (T-561/14, EU:T:2018:210).

25| Eurooppalaisesta kansalaisaloitteesta "Yksi meistä" 28.5.2014 annettu komission tiedonanto COM(2014) 355 final.

26| SEU 11 artiklan 4 kohta.

27| Kansalaisaloitteesta 16.2.2011 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 211/2011 (EUVL 2011, L 65, s. 1).

28| COM(2014) 355 final.

Aloitteen järjestäjät vaativat tällöin unionin yleisessä tuomioistuimessa komission tiedonannon kumoamista ja väittivät muun muassa, että kyseinen toimielin on velvollinen tekemään rekisteröidyn eurooppalaisen kansalaisaloitteen johdosta ehdotuksen unionin säädökseksi. Unionin yleinen tuomioistuin piti komission päätöksen voimassa.

Tästä ratkaisusta tehdyn valituksen käsittelyssä unionin tuomioistuin totesi aluksi, että SEU 11 artiklan 4 kohdan mukaan eurooppalaisella kansalaisaloitteella on tarkoitus "kehottaa" komissiota tekemään asianmukainen ehdotus perussopimusten soveltamiseksi eikä velvoittaa tätä toimielintä toteuttamaan kyseisessä aloitteessa kaavailtua toimea tai toimia. Se totesi lisäksi, että asetuksen N:o 211/2011 eri säännöksistä ilmenee, että vastaanotettuaan eurooppalaisen kansalaisaloitteen komissio esittää toimet, jotka se aikoo toteuttaa, ja sen perustelut näiden toimien toteuttamiselle, tai jos se ei aio toteuttaa toimia, niistä pidättymiselle, mikä vahvistaa, että se, että komissio tekee eurooppalaisen kansalaisaloitteen johdosta ehdotuksen unionin säädökseksi, on luonteeltaan harkinnanvaraista.

Unionin tuomioistuin muistutti tämän jälkeen, että komissiolle perussopimuksissa annettu lainsäädäntöaloitevalta tarkoittaa sitä, että tämän toimielimen tehtäviin kuuluu päättää, tekeekö se ehdotuksen lainsäätämisjärjestyksessä hyväksyttäväksi säädökseksi vai ei, paitsi tilanteessa, jossa sillä olisi unionin oikeuteen perustuva velvollisuus tehdä tällainen ehdotus. Komission lainsäädäntöaloitevalta on yksi ilmaus toimielinten välisen tasapainon periaatteesta, joka on yksi unionin toimielinrakenteen ominaispiirteistä. Periaate edellyttää sitä, että kukin toimielin käyttää toimivaltaansa muiden toimielinten toimivaltaa kunnioittaen. Tältä osin unionin tuomioistuin totesi, että asetuksen N:o 211/2011 mukaan eurooppalaisen kansalaisaloitteen tarkoituksena on antaa unionin kansalaisille oikeus, joka on verrattavissa Euroopan parlamentilla SEUT 225 artiklan ja neuvostolla SEUT 241 artiklan nojalla olevaan oikeuteen pyytää komissiota tekemään aiheellisia ehdotuksia perussopimusten panemiseksi täytäntöön. Koska Euroopan parlamentille ja neuvostolle täten tunnustetulla oikeudella ei loukata komission lainsäädäntöaloitevaltaa, saman on pädettävä eurooppalaiseen kansalaisaloitteeseen.

Unionin tuomioistuin korosti myös, että se, ettei komissio ole velvollinen toteuttamaan toimia eurooppalaisen kansalaisaloitteen johdosta, ei merkitse – toisin kuin valittajat väittivät – sitä, että tällainen aloite olisi vailla tehokasta vaikutusta. Yhtäältä nimittäin eurooppalainen kansalaisaloitemekanismi on yksi osallistuvan demokratian välineistä, joilla on Lissabonin sopimuksen hyväksymisen yhteydessä täydennetty edustuksellisen demokratian järjestelmää, joka on unionin toiminnan perustana, ja joiden tavoitteena on edistää kansalaisten osallistumista demokraattiseen prosessiin sekä edistää unionin kansalaisten ja unionin toimielinten välistä vuoropuhelua. Toisaalta on niin, että eurooppalainen kansalaisaloite, joka on rekisteröity asetuksen N:o 211/2011 mukaisesti ja joka täyttää kaikki tässä asetuksessa säädetyt menettelyt ja edellytykset, synnyttää komissiolle joukon erityisiä tämän asetuksen 10 ja 11 artiklassa lueteltuja velvollisuuksia. Unionin tuomioistuimen mukaan kyseisen kansalaisaloitemekanismin erityinen lisäarvo ei siten koostu lopputuloksen varmuudesta vaan niistä keinoista ja mahdollisuuksista, joita sillä luodaan unionin kansalaisille panna vireille poliittinen keskustelu unionin toimielimissä ilman, että on tarpeen odottaa lainsäädäntömenettelyn käynnistymistä.

Lisäksi unionin tuomioistuin vahvisti unionin yleisen tuomioistuimen kannan, jonka mukaan riidanalaisen tiedonannon kaltainen eurooppalaista kansalaisaloitetta koskeva tiedonanto kuuluu komission laajan harkintavallan käyttöön ja siihen on siis kohdistettava suppeaa tuomioistuinvalvontaa, jonka tarkoituksena on tarkastaa muun muassa, että tiedonannon perustelut ovat riittävät ja ettei siinä ole ilmeisiä arviointivirheitä.

Tässä yhteydessä unionin tuomioistuin vahvisti erityisesti unionin yleisen tuomioistuimen esittämän päättelyn, jonka mukaan komissio ei ollut tehnyt mitään ilmeistä arviointivirhettä katsoessaan Maailman terveysjärjestön julkaisun perusteella, että se, että unioni rahoittaa turvallisia ja tehokkaita terveydenhoitopalveluja, erityisesti aborttien osalta, myötävaikuttaa vaarallisissa oloissa tehtyjen aborttien määrän vähentymiseen ja siis äitiyskuolleisuuden ja äitiyteen liittyvien sairauksien riskin pienenemiseen.

IV Unionin oikeus ja kansallinen oikeus

Unionin tuomioistuin otti suuressa jaostossa 19.12.2019 annetussa tuomiossa ***Deutsche Umwelthilfe*** (C-752/18, EU:C:2019:1114) ensimmäistä kertaa kantaa siihen, onko *kansallisilla tuomioistuimilla toimivalta tai jopa velvollisuus määrätä pakkokeinona käytettäviä vankeusrangaistuksia sellaisten kansallisten viranomaisten vastuuhenkilöille, jotka kieltäytyvät jatkuvasti noudattamasta tuomioistuinratkaisua, jolla ne määrätään panemaan täytäntöön unionin oikeuden mukaiset velvoitteensa.*

Unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi oli saatettu asia, jossa vastakkain olivat saksalainen ympäristönsuojelujärjestö Deutsche Umwelthilfe ja Baijerin osavaltio ja jossa oli kyse siitä, että viimeksi mainittu oli ilmanlaadusta annetun direktiivin 2008/50[29] täytäntöön panemiseksi kieltäytynyt jatkuvasti ryhtymästä tarvittaviin toimenpiteisiin typpidioksidille vahvistetun raja-arvon noudattamiseksi Münchenin kaupungissa. Baijerin osavaltio määrättiin ensimmäisessä vaiheessa vuonna 2012 muuttamaan kyseisen kaupungin osalta sovellettavaa ilmanlaatua koskevaa toimintasuunnitelmaansa, ja se määrättiin tämän jälkeen toisessa vaiheessa vuonna 2016 uhkasakon uhalla noudattamaan velvoitteitaan muun muassa määräämällä eräitä dieselajoneuvoja koskevista ajokielloista eri kaupunkialueilla. Baijerin osavaltio kieltäytyi kuitenkin noudattamasta näitä määräyksiä, ja se tuomittiin tämän vuoksi kolmannessa vaiheessa vuonna 2017 maksamaan 4 000 euron suuruinen uhkasakko, jonka se myös maksoi. Koska Baijerin osavaltio ei edelleenkään noudattanut näitä määräyksiä ja ilmoitti julkisesti, ettei se aio noudattaa velvoitteitaan, Deutsche Umwelthilfe teki uuden hakemuksen, jossa vaadittiin yhtäältä uuden 4 000 euron suuruisen uhkasakon määräämistä maksettavaksi – tämä hakemus hyväksyttiin 28.1.2018 annetulla päätöksellä – ja toisaalta pakkokeinona käytettävän vankeusrangaistuksen määräämistä Baijerin osavaltion vastuuhenkilöille (eli ympäristö- ja kuluttajansuojaministerille tai ainakin osavaltion pääministerille); kyseinen hakemus hylättiin samana päivänä annetulla päätöksellä. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin eli Baijerin osavaltion ylin hallintotuomioistuin, jonka käsiteltäväksi Baijerin osavaltio oli saattanut asian, yhtäältä vahvisti uhkasakon määräämisen maksettavaksi ja toisaalta päätti esittää unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisupyynnön, joka koskee mahdollisen pakkokeinona käytettävän vankeusrangaistuksen määräämistä. Mainittu tuomioistuin totesi, että tuomitsemalla uhkasakkoja maksettaviksi ei voida muuttaa Baijerin osavaltion käyttäytymistä siltä osin kuin uhkasakoista ei aiheudu sille mitään taloudellista menetystä, koska ne kirjataan sen talousarvioon tulona, ja että pakkokeinona käytettävän vankeusrangaistuksen määrääminen on mahdotonta sisäisistä perustuslakiin liittyvistä syistä, ja saattoi unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi ennakkoratkaisukysymyksen, jolla pyritään lähinnä selvittämään, onko unionin oikeutta ja etenkin perusoikeuskirjan 47 artiklassa taattua oikeutta tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin tulkittava siten, että kansallisilla tuomioistuimilla on niiden nojalla toimivalta tai jopa velvollisuus toteuttaa tällainen toimenpide.

Unionin tuomioistuin totesi, että tilanteessa, jolle on ominaista se, että kansallinen viranomainen kieltäytyy jatkuvasti noudattamasta tuomioistuinratkaisua, jossa se määrätään panemaan täytäntöön unionin oikeudesta ja etenkin direktiivistä 2008/50 johtuva selkeä, täsmällinen ja ehdoton velvoite, toimivaltaisen kansallisen tuomioistuimen on määrättävä osavaltion vastuuhenkilöille pakkokeinona käytettävä vankeusrangaistus, kunhan kaksi edellytystä täyttyvät. Yhtäältä kansallisessa oikeudessa on oltava sellainen oikeusperusta tällaisen toimenpiteen toteuttamiselle, joka on saatavuudeltaan, täsmällisyydeltään ja sen soveltamisen ennakoitavuudelta riittävä. Toisaalta on noudatettava suhteellisuusperiaatetta.

29| Ilmanlaadusta ja sen parantamisesta 21.5.2008 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2008/50/EY (EUVL 2008, L 152, s. 1).

Unionin tuomioistuin huomautti tältä osin aluksi, että kun jäsenvaltiot soveltavat unionin oikeutta, niiden on varmistettava sekä perusoikeuskirjan 47 artiklassa että ympäristön alalla Århusin yleissopimuksen[30] 9 artiklan 4 kappaleessa taatun tehokasta oikeussuojaa koskevan oikeuden kunnioittaminen. Mainittu oikeus on sitäkin tärkeämpi, kun se, ettei direktiivissä 2008/50 vaadittuja toimenpiteitä toteuteta, vaarantaisi ihmisten terveyden. Kansallinen lainsäädäntö, jossa päädytään tilanteeseen, jossa tuomioistuimen tuomio on tehoton, on ristiriidassa tämän oikeuden keskeisen sisällön kanssa ja vie siltä kokonaan tehokkaan vaikutuksen. Unionin tuomioistuin muistutti, että tällaisessa tilanteessa kansallisen tuomioistuimen on tulkittava kansallista oikeutta niin pitkälti kuin mahdollista näiden määräysten tavoitteiden mukaisesti tai, jos se ei ole mahdollista, jättää soveltamatta kaikkia kansallisia säännöksiä, jotka ovat ristiriidassa sellaisen unionin oikeuden kanssa, jolla on välitön oikeusvaikutus.

Unionin tuomioistuin täsmensi kuitenkin myös, että viimeksi mainitun velvoitteen noudattaminen ei voi johtaa muun perusoikeuden, kuten vapautta koskevan oikeuden, joka taataan perusoikeuskirjan 6 artiklalla ja jota pakkokeinona käytettävällä vankeusrangaistuksella rajoitetaan, loukkaamiseen. Koska oikeus tehokkaaseen oikeussuojaan ei ole ehdoton oikeus ja sitä voidaan perusoikeuskirjan 52 artiklan 1 kohdan nojalla rajoittaa, kyseessä olevia perusoikeuksia on punnittava keskenään. Kyseisen määräyksen vaatimusten täyttymiseksi lain, jolla tuomioistuimelle annetaan toimivalta riistää henkilöltä hänen vapautensa, on ensinnäkin oltava saatavuudeltaan, täsmällisyydeltään ja sen soveltamisen ennakoitavuudelta riittävä kaiken mielivallan vaaran välttämiseksi, mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on selvitettävä. Koska pakkokeinona käytettävästä vankeusrangaistuksesta määrääminen merkitsee vapaudenmenetystä, siihen voidaan lisäksi turvautua suhteellisuusperiaatteesta ilmeneviä vaatimuksia noudattaen vain, jos ei ole olemassa mitään vähemmän rajoittavaa toimenpidettä (kuten suuret uhkasakot, jotka toistetaan lyhyellä aikavälillä ja joiden maksaminen ei lopulta kerrytä sitä talousarviota, josta ne ovat peräisin), mitä seikkaa ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on myös tutkittava. Yksinomaan siinä tilanteessa, että päätellään, että rajoitus, joka pakkokeinona käytettävän vankeusrangaistuksen määräämisen johdosta kohdistuisi vapautta koskevaan oikeuteen, täyttää kyseiset edellytykset, unionin oikeudessa ei ainoastaan sallittaisi vaan myös edellytettäisiin tällaiseen toimenpiteeseen turvautumista, kunhan tarkennetaan, että unionin tuomioistuin voi lisäksi todeta direktiivin 2008/50 noudattamatta jättämisen jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevan kanteen yhteydessä tai kyseinen noudattamatta jättäminen voi johtaa siihen, että valtio joutuu vastuuseen siitä aiheutuneista vahingoista.

Tässä luvussa on tuotava esille myös 3.10.2019 annettu tuomio ***Wasserleitungsverband Nördliches Burgenland ym.*** (C-197/18, EU:C:2019:824), joka koskee luonnollisten henkilöiden ja oikeushenkilöiden, joita pohjaveden pilaantuminen koskee suoraan, mahdollisuutta vedota kansallisissa tuomioistuimissa vesien suojelemisesta maataloudesta peräisin olevien nitraattien aiheuttamalta pilaantumiselta annetun direktiivin 91/676[31] säännöksiin.

Kilpailuoikeuden alalla annetussa tuomiossa ***Cogeco Communications*** (C-637/17, EU:C:2019:263), jossa oli kyse kilpailuoikeuden rikkomisen johdosta nostettavan vahingonkorvauskanteen yhteydessä sopimussuhteen ulkopuolista vastuuta koskevan Portugalin oikeuden vanhentumissääntöjen yhteensoveltuvuudesta SEUT 102 artiklan kanssa, unionin tuomioistuin totesi, että kyseinen artikla ja tehokkuusperiaate ovat esteenä kansalliselle säännöstölle, jos siinä säädetty vanhentumisaika voi tehdä käytännössä mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi käyttää oikeutta nostaa vahingonkorvauskanteita, jotka perustuvat sellaiseen

30| Tiedon saannista, yleisön osallistumisoikeudesta päätöksentekoon sekä muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeudesta ympäristöasioissa tehty yleissopimus, joka allekirjoitettiin 25.6.1998 Århusissa ja hyväksyttiin Euroopan yhteisön puolesta 17.2.2005 tehdyllä neuvoston päätöksellä 2005/370/EY (EUVL 2005, L 124, s. 1).

31| Tämä tuomio on esitelty luvussa XVIII.2 "Vesien suojeleminen nitraattien aiheuttamalta pilaantumiselta".

lopulliseen päätökseen, jossa unionin kilpailusääntöjä todetaan rikotun.[32] Lisäksi tuomiossa ***Otis Gesellschaft ym.*** (C-435/18, EU:C:2019:1069) unionin tuomioistuin totesi, että SEUT 101 artiklan 1 kohdalla on välittömiä oikeusvaikutuksia yksityisten välisissä suhteissa ja siinä myönnetään erityisesti kaikille henkilöille, joille on aiheutunut vahinkoa sopimuksesta tai menettelytavasta, joka voi rajoittaa tai vääristää kilpailua, oikeus vaatia vahingonkorvausta, jos vahingon ja kilpailusääntöjen rikkomisen välillä on syy-yhteys.[33]

V Unionin oikeudenkäyntiasiat

Tässä luvussa on aluksi mainittava kaksi direktiivin täytäntöönpanon laiminlyönnin toteamisesta annettua tuomiota sekä muutoksenhakuasiassa annettu tuomio, joka koskee sopimussuhteen ulkopuolista unionin vastuuta. Näiden lisäksi mainitaan kolme tuomiota, jotka unionin tuomioistuin on antanut talous, raha- ja pankkialaa koskevissa asioissa.[34]

1. Yleiset oikeudenkäyntiasiat

1.1. Jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevat kanteet

Tuomiossa ***komissio v. Belgia (SEUT 260 artiklan 3 kohta – Nopeat verkot)*** (C-543/17, EU:C:2019:573), joka annettiin 8.7.2019 suuren jaoston kokoonpanossa, *unionin tuomioistuin tulkitsi ja sovelsi SEUT 260 artiklan 3 kohtaa*[35] *ensimmäistä kertaa*. Unionin tuomioistuin hyväksyi komission Belgiaa vastaan nostaman jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevan kanteen ja velvoitti kyseisen jäsenvaltion maksamaan 5 000 euron suuruista päiväkohtaista uhkasakkoa tuomion julistamispäivästä alkaen, *koska tämä oli laiminlyönyt osittain nopeista sähköisistä viestintäverkoista annetun direktiivin 2014/61*[36] *täytäntöönpanon* ja siten myös jättänyt ilmoittamatta komissiolle kansallisista täytäntöönpanotoimenpiteistä.

Jäsenvaltioiden oli saatettava direktiivi 2014/61 osaksi kansallista lainsäädäntöä viimeistään 1.1.2016 ja ilmoitettava komissiolle toteutetuista kansallisista toimenpiteistä.

Komissio nosti 15.9.2017 jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevan kanteen, koska se katsoi, ettei Belgia ollut tälle asetetussa määräajassa pannut direktiiviä täysimääräisesti täytäntöön eikä ilmoittanut vastaavista kansallisista täytäntöönpanotoimenpiteistä. Lisäksi komissio vaati, että Belgia velvoitetaan maksamaan päiväkohtaista uhkasakkoa tuomion julistamisesta alkaen, koska tämä oli laiminlyönyt kyseisen

32| Tämä tuomio on esitelty luvussa XI.2 ”SEUT 102 artikla”.

33| Tämä tuomio on esitelty luvussa XI.1 ”SEUT 101 artikla”.

34| Tässä luvussa voidaan mainita myös valtiontukiasiassa 29.7.2019 annettu tuomio ***Bayerische Motoren Werke ja Freistaat Sachsen v. komissio*** (C-654/17 P, EU:C:2019:634), jossa unionin tuomioistuin vahvisti, että määräyksestä, jolla unionin yleinen tuomioistuin hyväksyy väliintulohakemuksen, ei voida tehdä päävalitusta eikä liitännäisvalitusta. Tämä tuomio on esitelty luvussa XI.3 “Valtiontuki”.

35| Unionin tuomioistuin voi SEUT 260 artiklan 3 kohdan nojalla määrätä asianomaiselle jäsenvaltiolle taloudellisen seuraamuksen (kiinteämääräinen hyvitys tai päiväkohtainen uhkasakko), jos velvollisuutta ilmoittaa komissiolle toimenpiteistä, joilla unionin direktiivi saatetaan osaksi kansallista lainsäädäntöä, ei noudateta.

36| Toimenpiteistä nopeiden sähköisten viestintäverkkojen käyttöönoton kustannusten vähentämiseksi 15.5.2014 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/61/EU (EUVL 2014, L 155, s. 1).

direktiivin täytäntöönpanotoimenpiteistä ilmoittamisen. Uhkasakon vaadittu määrä oli aluksi 54 639 euroa ja lopulta 6 071 euroa, kun otettiin huomioon Belgian edistys direktiivin täytäntöönpanossa kanteen nostamisen jälkeen. Komissio totesi, että puutteita oli enää ainoastaan Brysselin pääkaupunkiseudun hallintoalueen tasolla.

Unionin tuomioistuin totesi ensiksi, että koska Belgialle perustellussa lausunnossa asetetun määräajan, sellaisena kuin se oli komission pidennettyä määräaikaa Belgian pyynnöstä, päättymispäivänä Belgia ei ollut toteuttanut direktiivin 2014/61 kansallisia täytäntöönpanotoimenpiteitä eikä myöskään ilmoittanut tällaisista toimenpiteistä komissiolle, se ei ole noudattanut kyseisen direktiivin mukaisia velvoitteitaan.

Unionin tuomioistuin tarkasteli toiseksi SEUT 260 artiklan 3 kohdan ulottuvuutta ja muistutti sanamuodosta ja tavoitteesta kyseisessä määräyksessä, joka otettiin käyttöön Lissabonin sopimuksella, jotta jäsenvaltioita kannustettaisiin entistä voimakkaammin panemaan direktiivit täytäntöön asetetussa määräajassa mutta myös kevennettäisiin ja nopeutettaisiin menettelyä niihin tapauksiin liittyvien rahamääräisten seuraamusten määräämiseksi, joissa jäsenvaltiot jättävät täyttämättä velvollisuutensa ilmoittaa kansallisista toimenpiteistä, joilla direktiivi saatetaan osaksi kansallista lainsäädäntöä.

Unionin tuomioistuin tulkitsi kyseistä määräystä siten, että sillä on kaksi tavoitetta. Määräyksellä pyritään yhtäältä takaamaan komissiolle unionin oikeuden tehokkaan soveltamisen turvaamista varten annetut toimintamahdollisuudet ja turvaamaan puolustautumisoikeudet sekä jäsenvaltioilla SEUT 258 artiklan[37] ja SEUT 260 artiklan 2 kohdan[38] yhdessä soveltamisen nojalla oleva prosessuaalinen asema. Toisaalta sillä pyritään siihen, että unionin tuomioistuin voi hoitaa lainkäyttötehtävänsä, jona on arvioida yhdessä ainoassa menettelyssä sitä, onko asianomainen jäsenvaltio täyttänyt ilmoittamisvelvollisuutensa, ja mahdollisesti arvioida tässä yhteydessä todetun jäsenyysvelvoitteiden rikkomisen vakavuutta ja määrätä sellainen rahamääräinen seuraamus, jota se pitää asian olosuhteisiin nähden soveliaimpana.

Näin ollen unionin tuomioistuin totesi, että velvollisuudella ilmoittaa toimenpiteistä, joilla direktiivi saatetaan osaksi kansallista lainsäädäntöä, tarkoitetaan SEUT 260 artiklan 3 kohdassa jäsenvaltioilla olevaa velvollisuutta toimittaa riittävän selvät ja täsmälliset tiedot direktiivin täytäntöönpanotoimenpiteistä. Täyttääkseen oikeusvarmuuden edellytyksen ja varmistaakseen kyseisen direktiivin kaikkien säännösten täytäntöönpanon koko asianomaisella alueella jäsenvaltioiden on ilmoitettava direktiivin kunkin säännöksen osalta, millä kansallisilla säännöksillä tai määräyksillä kyseinen säännös on pantu täytäntöön. Kun tällainen ilmoitus on tehty, on komission tehtävänä osoittaa, jotta asianomaiselle jäsenvaltiolle voidaan määrätä kyseisessä määräyksessä tarkoitettu rahamääräinen seuraamus, että on ilmeistä, ettei tiettyjä täytäntöönpanotoimenpiteitä ole toteutettu tai että ne eivät kata asianomaisen jäsenvaltion koko aluetta. Sitä vastoin unionin tuomioistuimen tehtävänä ei ole tutkia SEUT 260 artiklan 3 kohdan perusteella aloitetussa menettelyssä sitä, toteutuuko kyseisen direktiivin täytäntöönpano asianmukaisesti komissiolle ilmoitetuilla kansallisilla toimenpiteillä.

Unionin tuomioistuin katsoi, että kyseistä määräystä sovelletaan tässä asiassa, koska Belgia on osittain jättänyt täyttämättä velvollisuutensa ilmoittaa toimenpiteistä. Koska Belgia ei ollut siihen päivään mennessä, jona unionin tuomioistuin tutki tosiseikat, edelleenkään toteuttanut tarvittavia toimenpiteitä direktiivin

37| SEUT 258 artiklassa säädetään komission nostamasta jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevasta kanteesta.

38| SEUT 260 artiklan 2 kohdassa säädetään menettelystä, joka aloitetaan, jos jäsenvaltio ei ole toteuttanut tarvittavia toimenpiteitä jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisestä annetun tuomion täytäntöönpanemiseksi. Unionin tuomioistuin voi määrätä rahamääräisen seuraamuksen (kiinteämääräinen hyvitys tai uhkasakko).

2014/61 usean säännöksen[39] täytäntöön panemiseksi kansallisessa oikeusjärjestyksessään Brysselin pääkaupunkiseudun hallintoalueen osalta eikä siten myöskään ilmoittanut tällaisista täytäntöönpanotoimenpiteistä komissiolle, Belgia on osittain jatkanut jäsenyysvelvoitteidensa rikkomista.

Todettuaan, että Belgian velvoittaminen maksamaan uhkasakkoa on asianmukainen taloudellinen keino sen varmistamiseksi, että kyseinen jäsenvaltio noudattaa direktiivin 2014/61 ja perussopimusten mukaisia velvoitteitaan, unionin tuomioistuin arvioi harkintavaltansa puitteissa kyseessä olevan rikkomisen vakavuutta ja kestoa määrittääkseen uhkasakon määrän. Tämän tarkastelun päätteeksi unionin tuomioistuin velvoitti Belgian maksamaan komissiolle 5 000 euron suuruista päiväkohtaista uhkasakkoa tuomion julistamispäivästä alkaen jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisen päättymispäivään saakka.

Unionin tuomioistuimen suuri jaosto velvoitti 12.11.2019 antamassaan tuomiossa ***komissio v. Irlanti (Derrybrienin tuulivoimala)*** (C-261/18, EU:C:2019:955) *Irlannin maksamaan rahamääräisiä seuraamuksia – tällä kertaa SEUT 260 artiklan 2 kohdan nojalla – siitä, ettei se ole pannut konkreettisesti täytäntöön 3.7.2008 annettua tuomiota komissio v. Irlanti*[40] *siltä osin kuin yhteisöjen tuomioistuin totesi siinä Irlannin rikkoneen direktiiviä 85/337*[41]*, koska Derrybrieniin (Irlanti) oli rakennettu tuulivoimala ilman sen ympäristövaikutusten arviointia.*

Vuoden 2008 tuomion julistamisen jälkeen Irlanti oli ottanut käyttöön sääntöjenmukaiseksi saattamista koskevan menettelyn, jolla se pyrki mahdollistamaan, että Derrybrienin tuulivoimalan toiminnanharjoittaja voi noudattaa direktiivin 85/337 vaatimuksia. Tuulivoimalan toiminnanharjoittaja ei kuitenkaan ollut noudattanut kyseistä menettelyä eivätkä myöskään Irlannin viranomaiset olleet aloittaneet sitä omasta aloitteestaan, joten komissio nosti unionin tuomioistuimessa toisen jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevan kanteen.

Unionin tuomioistuin tutki ensinnäkin velvoitteet, jotka jäsenvaltioilla on silloin, kun hankkeelle on myönnetty lupa direktiivissä 85/337 säädetyn, hankkeen ympäristövaikutusten ennakkoarviointia koskevan velvollisuuden vastaisesti. Unionin tuomioistuin muistutti, että jäsenvaltioilla on vilpittömän yhteistyön periaatteen nojalla velvollisuus toteuttaa kaikki tarvittavat toimenpiteet ympäristövaikutusten arvioinnin laiminlyönnin korjaamiseksi. Niillä on erityisesti velvollisuus toteuttaa arviointi tilanteen saattamiseksi sääntöjenmukaiseksi, ja tämä on tehtävä myös laitoksen käyttöönoton jälkeen. Tällaisessa arvioinnissa on otettava huomioon paitsi kyseessä olevan laitoksen tulevat vaikutukset myös sen toteuttamisen jälkeen aiheutuneet ympäristövaikutukset. Se voi johtaa ennakkoarviointia koskevan velvollisuuden vastaisesti myönnettyjen lupien muuttamiseen tai peruuttamiseen.

Sääntöjenmukaiseksi saattamista koskevan menettelyn käyttöönotosta annetusta lainsäädäntöuudistuksesta huolimatta Irlanti ei ollut toteuttanut uutta tuulivoimalan ympäristövaikutusten arviointia, mikä oli vuoden 2008 tuomion oikeusvoiman vastaista.

Tämän jälkeen unionin tuomioistuin hylkäsi eri argumentit, jotka Irlanti esitti toimintansa perustelemiseksi. Yhtäältä Irlanti ei voi vedota kansallisiin säännöksiin, joissa rajoitetaan mahdollisuuksia käynnistää sääntöjenmukaiseksi saattamista koskeva menettely, joka on otettu käyttöön vuoden 2008 tuomion täytäntöönpanon varmistamiseksi. Tässä yhteydessä unionin tuomioistuin palautti mieleen, että kansalliset viranomaiset olivat velvollisia korjaamaan ympäristövaikutusten arvioinnin laiminlyönnin ja että direktiivistä 85/337 johtuvia velvollisuuksia oli sovellettava myös tuulivoimalan toiminnanharjoittajaan, koska tämä oli Irlannin määräysvallassa. Toisaalta on niin, että vaikka

39| Toisin sanoen direktiivin 2 artiklan 7–9 ja 11 kohdan, 4 artiklan 5 kohdan sekä 8 artiklan.

40| Tuomio 3.7.2008, ***komissio v. Irlanti*** (C-215/06, EU:C:2008:380).

41| Tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnista 27.6.1985 annettu neuvoston direktiivi 85/337/ETY (EYVL 1985, L 175, s. 40).

Derrybrienin tuulivoimalan rakennusluvista on tullut lainvoimaisia, Irlanti ei voi vedota oikeusvarmuuteen eikä tuulivoimalan toiminnanharjoittajalla saavutettujen oikeuksien osalta olevaan luottamuksensuojaan vapautuakseen direktiivin 85/337 noudattamatta jättämisen objektiivisen toteamisen seurauksista. Tältä osin unionin tuomioistuin korosti, että hankkeiden, joita koskevaan lupaan ei voida enää suoraan hakea muutosta, ei voida katsoa yksinkertaisesti saaneen ympäristövaikutusten arviointia koskevan velvollisuuden osalta laillisesti lupaa.

Unionin tuomioistuin otti huomioon jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisen vakavuuden ja keston, koska yli 11 vuotta oli kulunut vuoden 2008 tuomiosta ilman että sen noudattamiseksi olisi toteutettu tarvittavat toimenpiteet, ja Irlannin maksukyvyn ja velvoitti tämän jäsenvaltion maksamaan Euroopan komissiolle 5 000 000 euron suuruisen kiinteämääräisen hyvityksen sekä 15 000 euron suuruisen päivittäisen uhkasakon tämän tuomion julistamisesta vuoden 2008 tuomion täytäntöönpanopäivään saakka.

1.2. Sopimussuhteen ulkopuolista unionin vastuuta koskevat kanteet

Unionin tuomioistuin hyväksyi suuren jaoston kokoonpanossa 10.9.2019 antamallaan tuomiolla ***HTTS v. neuvosto*** (C-123/18 P, EU:C:2019:694) *HTTS Hanseatic Trade Trust & Shipping GmbH -nimisen yhtiön (jäljempänä valittaja) tekemän valituksen unionin yleisen tuomioistuimen 13.12.2017 antamasta tuomiosta* ***HTTS v. neuvosto*** (T-692/15, EU:T:2017:890*, jäljempänä valituksenalainen tuomio).* Unionin yleinen tuomioistuin oli hylännyt kyseisellä tuomiolla vaatimuksen sellaisen vahingon korvaamisesta, jonka valittaja katsoi itselleen aiheutuneen, koska sen nimi oli merkitty kahdella neuvoston antamalla asetuksella[42] sellaisten henkilöiden ja yhteisöjen luetteloon, joihin Iraniin kohdistuvat varojen ja taloudellisten resurssien jäädyttämistä koskevat toimenpiteet vaikuttavat (jäljempänä riidanalaiset luettelot). Toisin kuin unionin yleinen tuomioistuin, unionin tuomioistuin katsoi, että neuvosto ei voinut sen osoittamiseksi, ettei se ollut syyllistynyt unionin oikeuden rikkomiseen, joka on omiaan synnyttämään sopimussuhteen ulkopuolisen unionin vastuun, vedota seikkoihin, joita ei ollut otettu huomioon, kun valittaja merkittiin kyseisiin luetteloihin.

Valittaja on Saksan oikeuden mukaan perustettu yhtiö, joka toimii laivameklarina ja alusten teknisestä hallinnosta vastaavana yrityksenä. Valittajan ja neuvoston välinen riita-asia liittyy tapauksiin, jotka koskevat rajoittavia toimenpiteitä, jotka on hyväksytty ydinaseiden leviämisen estämiseksi Iranissa ja jotka on toteutettu tiettyä varustamoa ja tiettyjä siihen yhteydessä olevia luonnollisia henkilöitä tai oikeushenkilöitä vastaan, joihin valittaja kuului. Valittajan nimi merkittiin alun perin riidanalaisiin luetteloihin heinäkuussa 2010, eikä tätä merkitsemistä riitautettu. Valittaja merkittiin toisen kerran riidanalaisiin luetteloihin lokakuussa 2010, ja unionin yleinen tuomioistuin kumosi tämän luetteloihin merkitsemisen (tuomio 7.12.2011, ***HTTS v. neuvosto***, T-562/10, EU:T:2011:716). Unionin yleinen tuomioistuin kuitenkin hylkäsi valituksenalaisella tuomiolla valittajan vaatimuksen kyseisiin merkitsemisiin perustuvien vahinkojen korvaamisesta.

Unionin tuomioistuin katsoo tässä asiassa, että valituksenalaisessa tuomiossa on useita oikeudellisia virheitä. Se korostaa muun muassa, että sopimussuhteen ulkopuolisen unionin vastuun syntymisen edellytys, joka koskee unionin oikeussäännön riittävän ilmeistä rikkomista, edellyttää välttämättä vertailua – joka on erityisen tärkeää rajoittavien toimenpiteiden alalla – yksityisten intressin tulla suojelluksi toimielinten lainvastaisilta toimilta ja harkintavallan, joka on annettava toimielimille, jotta niiden toiminta ei pysähdy, välillä. Edellä mainittujen näkemysten valossa unionin tuomioistuin toteaa, että kun on kyse vahingonkorvauskanteesta, sellaisen toimen tai toiminnan laillisuutta, joka on omiaan synnyttämään sopimussuhteen ulkopuolisen unionin vastuun, on – muiden kanteiden tavoin – arvioitava ottaen huomioon oikeudelliset seikat ja tosiseikat,

42| Iraniin kohdistuvista rajoittavista toimenpiteistä annetun asetuksen (EY) N:o 423/2007 7 artiklan 2 kohdan täytäntöönpanosta 26.7.2010 annettu neuvoston täytäntöönpanoasetus (EU) N:o 668/2010 (EUVL 2010, L 195, s. 25) ja Iraniin kohdistuvista rajoittavista toimenpiteistä ja asetuksen N:o 423/2007 kumoamisesta 25.10.2010 annettu neuvoston asetus (EU) N:o 961/2010 (EUVL 2010, L 281, s. 1).

jotka olivat olemassa, kun kyseinen toimi toteutettiin tai kyseinen toiminta tapahtui. Se katsoo myös, että unionin oikeussäännön riittävän ilmeistä rikkomista on väistämättä arvioitava niiden olosuhteiden mukaan, joissa toimielin kyseisenä nimenomaisena päivänä toimi. Se päättelee tästä, että tällaisen rikkomisen olemassaolon riitauttamiseksi asianomainen toimielin voi vedota yksinomaan seikkoihin, jotka se on ottanut huomioon asianomaisen toimen toteuttamiseksi.

Näin ollen unionin tuomioistuin kumoaa unionin yleisen tuomioistuimen antaman tuomion ja palauttaa asian unionin yleisen tuomioistuimen käsiteltäväksi, jotta tämä tutkii, onko unionin oikeussääntöä mahdollisesti rikottu riittävän ilmeisesti, ottamatta huomioon seikkoja, joita neuvosto ei ollut ottanut huomion, kun se merkitsi valittajan mainittuihin luetteloihin, mutta joihin se vetosi vahingonkorvauskanteen yhteydessä.

2. Talous-, raha- ja pankkialaa koskevat asiat

Asiassa ***Rimšēvičs ja EKP v. Latvia*** (C-202/18 ja C-238/18, EU:C:2019:139) 26.2.2019 antamassaan tuomiossa unionin tuomioistuimen suuri jaosto *hyväksyi kaksi kannetta, jotka oli nostettu Euroopan keskuspankkijärjestelmän ja Euroopan keskuspankin perussäännöstä tehdyn pöytäkirjan N:o 4 (jäljempänä EKPJ:n ja EKP:n perussääntö) perusteella.* EKP ja Rimšēvičs olivat nostaneet nämä kanteet, jotka ovat ensimmäiset tällä perusteella nostetut kanteet, Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojsin (korruption ehkäisemisestä ja torjumisesta vastaava virasto, Latvia; jäljempänä KNAB) tekemästä päätöksestä, jolla Rimšēvičs pidätettiin Latvian keskuspankin pääjohtajan tehtävästään, koska hänen epäiltiin pyytäneen ja vastaanottaneen lahjuksia pääjohtajan ominaisuudessa.

Latvian tasavalta vetosi ensinnäkin siihen, että unionin tuomioistuin ei ole toimivaltainen ratkaisemaan kannetta, koska tällainen kanne voidaan nostaa ainoastaan päätöksistä, joilla päätetään lopullisesti kansallisen keskuspankin pääjohtajan ja kyseisen pankin välinen oikeudellinen ja institutionaalinen sidos. Unionin tuomioistuin korosti tältä osin EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklalla tavoiteltua kansallisten keskuspankkien pääjohtajien riippumattomuutta. Mikäli kansallisten keskuspankkien pääjohtajat voitaisiin erottaa tehtävästään ilman perusteluja, heidän riippumattomuutensa – ja tämän seurauksena itse EKP:n riippumattomuus – vaarantuisi vakavasti. Kansallisen keskuspankin pääjohtajalle osoitettu tilapäinen kielto harjoittaa tehtäväänsä voi muodostaa keinon painostaa häntä. Yhtäältä tällainen kielto voi olla erityisen vakava sen kohteena olevalle pääjohtajalle, mikäli kiellon päättymisajankohtaa ei ole määritetty. Kielto voi toisaalta tilapäisyytensä johdosta muodostaa painostuskeinon, joka on sitäkin tehokkaampi, jos se voidaan peruuttaa koska tahansa paitsi selvityksen kehityskulun perusteella myös kyseessä olevan pääjohtajan toiminnan perusteella. Unionin tuomioistuin katsoi täten, että se on toimivaltainen ratkaisemaan kanteen, joka on nostettu senkaltaisesta toimenpiteestä kuin tilapäinen kielto harjoittaa kansallisen keskuspankin pääjohtajan tehtävää.

Mitä tulee EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklan toisessa kohdassa määrätyn kanteen luonteeseen, unionin tuomioistuin luokitteli sen kumoamiskanteeksi, joka kohdistuu päätökseen, jolla kansallisen keskuspankin pääjohtaja on erotettu tehtävästään. Se totesi tästä muun muassa, että SEUT 263 artiklassa määrätyn kanteen tavoin EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklan toisessa kohdassa määrätyn kanteen voi nostaa yksityishenkilö – tässä tapauksessa tehtävästään erotettu pääjohtaja – hänelle osoitetusta päätöksestä, ja että kumpikin näistä kahdesta kanteesta on nostettava samassa kahden kuukauden määräajassa.

Mainitun perussäännön 14.2 artiklan toisella kohdalla kiistatta poiketaan kansallisten tuomioistuinten ja unionin tuomioistuinten välisestä toimivallan jaosta, sellaisena kuin siitä määrätään perussopimuksissa ja erityisesti SEUT 263 artiklassa, koska viimeksi mainittuun artiklaan perustuva kanne voi kohdistua vain unionin oikeuden toimiin. Tämä poikkeaminen selittyy kuitenkin EKPJ:n erityisellä institutionaalisella

toimintakehyksellä, jonka osa se on. EKPJ nimittäin on unionin oikeudessa erityislaatuinen oikeudellinen järjestely, jossa liitetään yhteen ja saatetaan läheiseen yhteistyöhön kansalliset elimet, eli kansalliset keskuspankit, ja unionin toimielin, eli EKP, ja jonka puitteissa unionin oikeusjärjestyksen ja kansallisten oikeusjärjestysten välillä vallitsee erilainen kytkös ja vähemmän selkeä erottelu. EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artikla on seurausta tästä erittäin integroidusta järjestelmästä, jonka perussopimusten laatijat halusivat EKPJ:lle, ja erityisesti kansallisten keskuspankkien pääjohtajien tehtävien kaksitahoisuudesta, sillä he ovat kyllä kansallisia viranomaisia mutta toimivat EKPJ:n puitteissa ja – kun he ovat sellaisen jäsenvaltion kansallisen keskuspankin pääjohtaja, jonka rahayksikkö on euro – ovat jäseninä EKP:n ensisijaisessa päätöksentekoelimessä. Tämän hybridiaseman johdosta ja kansallisten keskuspankkien pääjohtajien toiminnallisen itsenäisyyden varmistamiseksi EKPJ:ssä kansallisen viranomaisen tekemä päätös, jolla joku heistä erotetaan tehtävästään, voidaan saattaa unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi.

Asiakysymyksen osalta unionin tuomioistuin täsmensi heti alkuun, että sen tehtävänä ei ole asettua toimivaltaisten kansallisten tuomioistuinten sijaan epäilysten kohteena olevan pääjohtajan rikosoikeudellisen vastuun ratkaisemiseksi eikä myöskään puuttua viimeksi mainittua koskevaan alustavaan rikosoikeudelliseen selvitykseen. Unionin tuomioistuimen tehtävänä sitä vastoin on sen toimivallan puitteissa, joka sillä on EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 14.2 artiklan toisen kohdan nojalla, varmistua, että kyseessä olevalle pääjohtajalle osoitettu tilapäinen kielto hoitaa tehtäväänsä on annettu vain, jos asiassa on riittäviä viitteitä siitä, että hän on syyllistynyt vakavaan rikkomukseen, joka voi oikeuttaa tällaisen toimenpiteen. Tässä asiassa unionin tuomioistuin totesi, että kun otetaan huomioon Latvian tasavallan esittämät seikat, viimeksi mainittu ei ole osoittanut, että Rimšēvičsin erottaminen tehtävästään perustui tällaisiin viitteisiin, ja kumosi näin ollen riidanalaisen päätöksen.

Suuressa jaostossa kokoontunut unionin tuomioistuin kumosi 5.11.2019 antamassaan tuomiossa ***EKP ym. v. Trasta Komercbanka ym.*** (yhdistetyt asiat C-663/17 P, C-665/17 P ja C-669/17 P, EU:C:2019:923) *unionin yleisen tuomioistuimen määräyksen*[43]*, jossa tämä oli yhtäältä todennut, että koska kantajana olevaa yhtiötä ei enää edustanut asianajaja, jolla on työjärjestyksessä*[44] *tarkoitetulla tavalla sääntöjenmukaisesti annettu valtuutus, lausunnon antaminen sen kanteesta, jossa unionin yleistä tuomioistuinta vaaditaan kumoamaan Euroopan keskuspankin (EKP) päätös peruuttaa sen toimilupa,*[45] *raukeaa*, ja toisaalta hylännyt osittain EKP:n esittämän oikeudenkäyntiväitteen siltä osin kuin se koski muiden kantajien eli useiden kyseisen yhtiön osakkeenomistajien nostamaa kannetta.

Kantajana oleva yhtiö Trasta Komercbanka on latvialainen luottolaitos, joka tarjoaa rahoituspalveluja rahoitus- ja pääomamarkkinoiden toimintaa valvovan viranomaisen (jäljempänä valvontaviranomainen) myöntämän toimiluvan nojalla. Vastaanotettuaan valvontaviranomaisen ehdotuksen kantajana olevan yhtiön toimiluvan peruuttamiseksi ja viimeksi mainitun huomautukset EKP teki 3.3.2016 riidanalaisen päätöksen[46]. Latvian toimivaltainen tuomioistuin teki 14.3.2016 valvontaviranomaisen hakemuksesta päätöksen, jolla se määräsi kantajana olevan yhtiön selvitysmenettelyn aloittamisesta ja määräsi selvittäjän. Kyseinen tuomioistuin hylkäsi tuomiolla, johon ei voida hakea muutosta, myös kyseisen luottolaitoksen vaatimuksen sen johtoelimen toimivallan säilyttämisestä siltä osin kuin kyse oli uudelleentarkastelua koskevan pyynnön esittämisestä

43| Määräys 12.9.2017, ***Fursin ym. v. EKP*** (T-247/16, ei julkaistu, EU:T:2017:623).

44| Unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 51 artiklan 3 kohdan mukaan asianajajan, jonka edustama asianosainen on yksityisoikeudellinen oikeushenkilö, on jätettävä kirjaamoon tämän antama valtakirja.

45| Euroopan keskuspankin 3.3.2016 tekemä päätös ECB/SSM/2016 – 529900WIP0INFDAWTJ81/1 WOANCA-2016-0005, jolla peruutetaan Trasta Komercbankan toimilupa. Tämä toimilupa muodostuu pankkitoimiluvasta. Toimiluvan käsitettä käytetään luottolaitosten vakavaraisuusvalvontaan liittyvää politiikkaa koskevien erityistehtävien antamisesta Euroopan keskuspankille 15.10.2013 annetussa neuvoston asetuksessa (EU) N:o 1024/2013 (EUVL 2013, L 287, s. 63).

46| Riidanalainen päätös on tehty asetuksen N:o 1024/2013 4 artiklan 1 kohdan a alakohdan ja 14 artiklan 5 kohdan perusteella.

EKP:n oikaisulautakunnalle[47] ja kanteen nostamisesta riidanalaisesta päätöksestä Euroopan unionin tuomioistuimessa. Ilmoitus Trasta Komercbankan selvitysmenettelyn aloittamisesta ja selvittäjän määräämisestä tämän luottolaitoksen johdon tilalle julkaistiin 17.3.2016 Latvian tasavallan virallisessa lehdessä. Selvittäjä teki samana päivänä päätöksen kaikkien kantajana olevan yhtiön antamien valtuutusten peruuttamisesta. Julkinen notaari antoi 21.3.2016 virallisessa lehdessä tiedoksi kaikkien ennen 17.3.2016 annettujen valtuutusten peruuttamista koskevan ilmoituksen. Sen jälkeen, kun kantajana olevan yhtiön riidanalaisen päätöksen uudelleenkäsittelyä koskeva pyyntö oli hylätty, se ja useat sen osakkeenomistajista nostivat unionin yleisessä tuomioistuimessa 13.5.2016 kanteen riidanalaisen päätöksen kumoamiseksi. EKP väitti, ettei kyseistä kannetta voida ottaa tutkittavaksi.

Asiassa C-669/17 P tehdyn valituksen, siltä osin kuin sen on tehnyt kantajana oleva yhtiö, osalta unionin tuomioistuin totesi, että unionin yleinen tuomioistuin teki oikeudellisen virheen todetessaan, ettei Latvian oikeuden soveltaminen johtanut siihen, että tämän yhtiön oikeutta tehokkaaseen oikeussuojaan olisi loukattu, ja päätellessään tämän perusteella, että asianajajalla, joka oli nostanut siinä kanteen kantajana olevan yhtiön nimissä, ei enää ollut valtuutusta, jonka tätä varten toimivaltainen henkilö olisi antanut lainmukaisesti tämän yhtiön nimissä, koska yhtiön selvittäjä oli peruuttanut asianajajalle alun perin annetun valtuutuksen. Unionin tuomioistuin korosti tältä osin valvontaviranomaisen ja selvittäjän välistä yhteyttä, jolle on ominaista luottamussuhde, samoin kuin valvontaviranomaisen roolia riidanalaisen päätöksen tekemisessä. Näistä seikoista samoin kuin valvontaviranomaisen toimivallasta vaatia selvittäjän erottamista, jos se ei olisi enää luottanut häneen, seuraa, että kyseinen selvittäjä on eturistiriitatilanteessa eikä vastuuta siitä, että kantajana olevan yhtiön asianajajalle annettu valtuutus nostaa kanne unionin tuomioistuimissa tästä päätöksestä mahdollisesti peruutetaan, voida uskoa hänelle loukkaamatta kyseisen yhtiön perusoikeuskirjan 47 artiklassa tarkoitettua oikeutta tehokkaaseen oikeussuojaan. Koska kantajana olevan yhtiön tekemä valitus on sekä otettava tutkittavaksi että se on perusteltu, unionin tuomioistuin päätti palauttaa asian unionin yleiseen tuomioistuimeen, jotta se ratkaisisi Trasta Komercbankan nostaman kanteen aineellisesti.

Asioissa C-663/17 P ja C-665/17 P tehdyistä valituksista, jotka tekivät EKP ja komissio, unionin tuomioistuin totesi, että unionin yleinen tuomioistuin teki oikeudellisen virheen katsoessaan, että riidanalainen päätös koski suoraan kantajana olevan yhtiön osakkeenomistajia. Ensinnäkin kun unionin yleinen tuomioistuin on asettanut etusijalle virheellisen perusteen, joka koskee riidanalaisen päätöksen vaikutusten ”intensiteettiä”, unionin yleinen tuomioistuin ei ole määrittänyt – niin kuin sen pitäisi – vaikuttaako tämä päätös mahdollisesti suoraan kantajana olevan yhtiön osakkeenomistajien oikeusasemaan. Toiseksi unionin yleinen tuomioistuin otti virheellisesti huomioon riidanalaisen päätöksen taloudelliset vaikutukset kyseisen yhtiön osakkeenomistajien tilanteeseen sen oikeudellisten vaikutusten sijasta. Riidanalainen päätös ei kuitenkaan vaikuta suoraan osakkeenomistajien oikeuteen saada osinkoja ja osallistua kantajana olevan yhtiön johtamiseen Latvian oikeuden mukaan perustettuna yhtiönä, sillä Trasta Komercbancan asettaminen selvitystilaan johtui tuomioistuimen ratkaisusta, joka on tehty Latvian oikeuden sellaisen säännöksen perusteella, josta ei ole säädetty unionin lainsäädännössä. Unionin tuomioistuin katsoi näin ollen, että koska riidanalainen päätös ei koske kyseisen yhtiön osakkeenomistajia suoraan SEUT 263 artiklan neljännessä kohdassa tarkoitetulla tavalla, EKP:n oikeudenkäyntiväite on hyväksyttävä siltä osin kuin se koski näiden osakkeenomistajien kannetta ja näin ollen kyseinen kanne on jätettävä tutkimatta.

Unionin tuomioistuin korosti suuressa jaostossa 3.12.2019 antamassaan tuomiossa ***Iccrea Banca*** (C-414/18, EU:C:2019:1036) *unionin tuomioistuinten yksinomaista toimivaltaa yhteisen kriisinratkaisuneuvoston päätösten* sekä näitä päätöksiä valmistelevien, sellaisten kansallisen kriisinratkaisuviranomaisen toimien lainmukaisuuden arvioinnissa, jotka koskevat luottolaitosten verkostoa johtamaan asetetun pankin rahoitusosuuksia kansalliseen kriisinratkaisurahastoon ja yhteiseen kriisinratkaisurahastoon. Unionin tuomioistuin totesi lisäksi, ettei

47| Tästä lautakunnasta säädetään asetuksen N:o 1024/2013 24 artiklassa.

kansallinen tuomioistuin voi yhteisen kriisinratkaisuneuvoston tekemän virheen perusteella kumota kansallista päätöstä, jolla on annettu tiedoksi yhteisen kriisinratkaisuneuvoston päätös. Unionin tuomioistuin katsoi myös, että osuuskuntamuotoisten luottolaitosten muodostaman ryhmän, kuten ryhmä, jonka Iccrea Banca muodostaa sellaisten osuuskuntamuotoisten pankkien kanssa, joille se tarjoaa erilaisia palveluja käyttämättä niissä määräysvaltaa, jäsenyksikköjen välisiä velkoja ei sivuuteta kansallisiin kriisinratkaisurahastoihin suoritettavia rahoitusosuuksia laskettaessa.

Iccrea Banca on luottolaitosverkostoa johtamaan asetettu, niin kutsuttu toisen tason pankki, joka tarjoaa osuuskuntamuotoisille luottolaitoksille Italiassa erilaisia palveluja ja toimii osuuskuntamuotoisen luottojärjestelmän rahoituskeskuksena. Viimeksi mainitun tehtävänsä puitteissa se tarjoaa kyseisille pankeille joukon palveluja, joiden avulla nämä voivat muun muassa päästä strukturoidusti Euroopan keskuspankin ja markkinoiden tarjoamiin rahoitusvakuusjärjestelyihin. Italian keskuspankki oli tekemillään päätöksillä vaatinut Iccrea Bancaa maksamaan Italian kansalliseen kriisinratkaisurahastoon tavanomaisia, ylimääräisiä ja täydentäviä rahoitusosuuksia vuosilta 2015 ja 2016. Lisäksi Italian keskuspankki oli vaatinut Iccrea Bancaa maksamaan yhteiseen kriisinratkaisurahastoon vuodelta 2016 etukäteen suoritettavan rahoitusosuuden. Rahoitusosuus oli vahvistettu yhteisen kriisinratkaisuneuvoston päätöksillä sellaisten tietojen perusteella, jotka Italian keskuspankki oli sille toimittanut.

Iccrea Banca valitti näistä Italian keskuspankin päätöksistä Tribunale amministrativo regionale per il Lazioon (Lazion alueellinen hallintotuomioistuin, Italia) ja riitautti tavan, jolla maksettavaksi vaaditut rahoitusosuudet oli laskettu. Se vetosi erityisesti siihen, että Italian keskuspankki olisi ollut syynä virheeseen, jonka yhteinen kriisinratkaisuneuvosto oli tehnyt laskiessaan yhteiseen kriisinratkaisurahastoon etukäteen suoritettavaa rahoitusosuutta, sillä toimittaessaan tietoja yhteiselle kriisinratkaisuneuvostolle se ei ollut tuonut esiin sen integroidun järjestelmän erityispiirteitä, jossa Iccrea Banca toimii. Tribunale amministrativo regionale per il Lazio pyysi unionin tuomioistuinta tulkitsemaan näitä kysymyksiä koskevaa unionin lainsäädäntöä.

Unionin tuomioistuin totesi ensin Italian keskuspankin osallistumisesta menettelyyn vaiheessa, joka edelsi yhteisen kriisinratkaisuneuvoston päätöksiä yhteiseen kriisinratkaisurahastoon etukäteen suoritettavien maksuosuuksien laskemisesta, että Euroopan unionin tuomioistuimella on yksinomainen toimivalta tutkia unionin toimielinten tai elinten, joihin yhteinen kriisinratkaisuneuvosto kuuluu, toteuttamien toimien lainmukaisuus. Tämä jälkeen se totesi yhteiseen kriisinratkaisurahastoon etukäteen suoritettavien rahoitusosuuksien laskemisen osalta, että yhteinen kriisinratkaisuneuvosto käyttää yksin lopullista päätösvaltaa ja että kansallisten kriisinratkaisuviranomaisten osuus rajoittuu yhteisen kriisinratkaisuneuvoston operatiiviseen tukeen. Unionin tuomioistuimet ovat näin ollen yksin toimivaltaisia arvioimaan, tutkiessaan tietyn laitoksen maksettavaksi tulevan, yhteiseen kriisinratkaisurahastoon etukäteen suoritettavan yksilöllisen rahoitusosuuden suuruuden vahvistamisesta tehdyn yhteisen kriisinratkaisuneuvoston päätöksen laillisuutta, rasittaako kansallisen kriisinratkaisuviranomaisen tällaisen päätöksen valmistelemiseksi toteuttamaa toimenpidettä virhe, joka voi vaikuttaa kyseiseen yhteisen kriisinratkaisuneuvoston päätökseen, eikä kansallinen tuomioistuin voi tutkia tällaisen kansallisen toimenpiteen laillisuutta. Tämä ratkaisu perustuu 19.12.2018 annetussa tuomiossa ***Berlusconi ja Fininvest*** (C-219/17, EU:C:2018:1023) esitettyihin toteamuksiin.

Unionin oikeus muodostuu siis esteeksi sille, että Tribunale amministrativo regionale per il Lazio lausuisi siitä, onko Italian keskuspankin osallistuminen menettelyvaiheeseen, joka edeltää niiden yhteisen kriisinratkaisuneuvoston päätösten tekemistä, jotka koskevat yhteiseen kriisinratkaisurahastoon vuodelta 2016 etukäteen suoritettavien rahoitusosuuksien laskemista, ollut lainmukainen.

Niiden yhteisen kriisinratkaisuneuvoston päätösten tekemistä seuraavan vaiheen, jotka Italian keskuspankki antoi tiedoksi Iccrea Bancalle, osalta unionin tuomioistuin totesi tämän jälkeen, ettei kansallisilla kriisinratkaisuviranomaisilla ole valtaa tutkia yhteisen kriisinratkaisuneuvoston tekemiä laskelmia uudelleen muuttaakseen rahoitusosuuksien suuruutta, eivätkä ne näin voi yhteisen kriisinratkaisuneuvoston päätöksen tekemisen jälkeen tässä tarkoituksessa arvioida uudelleen tietyn laitoksen riskialttiutta. Vastaavasti, jos kansallinen

tuomioistuin voisi kumota kansallisen kriisinratkaisuviranomaisen tiedoksiannon yhteisen kriisinratkaisuneuvoston päätöksestä, joka koskee tietyn laitoksen maksettavaksi tulevan yhteiseen kriisinratkaisurahastoon etukäteen suoritettavan rahoitusosuuden laskemista, sillä perusteella, että laskutoimituksen perustana oleva laitoksen riskialttiuden arviointi on virheellinen, kansallinen tuomioistuin kyseenalaistaisi yhteisen kriisinratkaisuneuvoston tekemän arvioinnin ja näin lopulta estäisi yhteisen kriisinratkaisuneuvoston kyseisen päätöksen täytäntöönpanon. Unionin tuomioistuin katsoi, että yhteisen kriisinratkaisuneuvoston päätökset koskivat Iccrea Bancaa suoraan ja erikseen mutta koska tämä oli nostanut kumoamiskanteen näistä päätöksistä unionin yleisessä tuomioistuimessa liian myöhään,[48] se ei voi kansallisista toimenpiteistä kansalliselle tuomioistuimelle osoitetun muutoksenhaun yhteydessä liitännäisenä seikkana vedota mainittujen päätösten pätemättömyyteen.

Näiden Tribunale amministrativo regionale per il Lazion toimivaltaan liittyvien näkökohtien osalta unionin tuomioistuin totesi, että mainittu kansallinen hallintotuomioistuin voi pyytää siltä ennakkoratkaisua vain niiden Italian keskuspankin päätösten osalta, joilla Iccrea Bancaa on vaadittu maksamaan rahoitusosuuksia Italian kansalliseen kriisinratkaisurahastoon.

Näiden samojen päätösten osalta unionin tuomioistuin tulkitsi luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten elvytys- ja kriisinratkaisukehyksestä annetun direktiivin 2014/59[49] 103 artiklan 2 kohtaa ja kriisinratkaisun rahoitusjärjestelyihin etukäteen suoritettavista rahoitusosuuksista annetun delegoidun asetuksen 2015/63[50] 5 artiklan 1 kohdan a ja f alakohtaa. Se totesi tältä osin, että toisen asteen pankin ja sellaisen ryhmän, jonka se muodostaa yhdessä sellaisten osuuskuntamuotoisten pankkien kanssa, joille se tarjoaa erilaisia palveluja mutta joissa sillä ei ole määräysvaltaa, jäsenten välisistä liiketoimista syntyneitä velkoja, jotka eivät kata lainoja, joiden myöntäminen ei perustu kilpailuun eikä voiton tavoitteluun ja joilla edistetään jäsenvaltion keskus- tai aluehallinnon asettamia yleistä etua koskevia tavoitteita, ei sivuuteta kansalliseen kriisinratkaisurahastoon suoritettavia rahoitusosuuksia laskettaessa.

VI Maatalous ja kalastus

Tässä luvussa tuodaan esille kolme tuomiota,[51] joista yksi koskee ilman tainnutusta teurastetuista eläimistä peräisin olevan halal-sertifioidun naudanlihan kaupan pitämisen edellytyksiä, toinen maataloustuotteiden yhteistä markkinajärjestelyä ja kolmas jäsenvaltioiden velvoitteita tilanteessa, jossa on haettu Euroopan meri- ja kalatalousrahaston (EMKR) avustusta.

48| Ks. unionin yleisen tuomioistuimen määräys 19.11.2018, ***Iccrea Banca v. komissio ja CRU*** (T-494/17, EU:T:2018:804).

49| Luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten elvytys- ja kriisinratkaisukehyksestä sekä neuvoston direktiivin 82/891/ETY, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivien 2001/24/EY, 2002/47/EY, 2004/25/EY, 2005/56/EY, 2007/36/EY, 2011/35/EU, 2012/30/EU ja 2013/36/EU ja asetusten (EU) N:o 1093/2010 ja (EU) N:o 648/2012 muuttamisesta 15.5.2014 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/59/EU (EUVL 2014, L 173, s. 190).

50| Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/59/EU täydentämisestä kriisinratkaisun rahoitusjärjestelyihin etukäteen suoritettavien rahoitusosuuksien osalta 21.10.2014 annettu komission delegoitu asetus (EU) 2015/63 (EUVL 2015, L 11, s. 44).

51| Lisäksi on mainittava neljäs tuomio eli 1.10.2019 annettu tuomio ***Blaise ym.*** (C-616/17, EU:C:2019:800), jossa unionin tuomioistuin otti kantaa unionin oikeuteen, joka koskee kasvinsuojeluaineiden markkinoille saattamista. Tämä tuomio on esitelty luvussa XVIII.1 “Varovaisuusperiaate“.

Unionin tuomioistuimen suuri jaosto tutki 26.2.2019 antamassaan tuomiossa ***Œuvre d'assistance aux bêtes d'abattoirs*** (C-497/17, EU:C:2019:137) sitä, *voidaanko tuotteet, jotka ovat peräisin eläimistä, jotka on rituaaliteurastettu ilman edeltävää tainnutusta, varustaa asetuksissa N:o 834/2007*[52] ja N:o *889/2008*[53] *tarkoitetulla Euroopan unionin luonnonmukaisen tuotannon tunnuksella.* Tämä ongelmanasettelu tuotiin esiin asiassa, jossa Ranskan viranomaiset olivat hylänneet ranskalaisen Œuvre d'assistance aux bêtes d'abattoirs -yhdistyksen vaatimuksen siitä, että halal-sertifioitujen ja maininnalla "luonnonmukainen tuotanto" varustettujen tiettyjen naudanlihatuotteiden mainonta ja kaupan pitäminen kielletään. Yhdistys katsoi, että tällaista tunnusta ei voida kiinnittää lihaan, joka on peräisin ilman tainnutusta teurastetuista eläimistä, koska tällainen teurastusmenetelmä ei vastaa asetuksessa N:o 834/2007 säädettyä vaatimusta siitä, että on sovellettava "eläinten hyvinvointia koskevien tiukkoja standardeja".

Tässä yhteydessä unionin tuomioistuin katsoi, että asetusta N:o 834/2007, erityisesti sen 3 artiklaa ja 14 artiklan 1 kohdan b alakohdan viii alakohtaa, luettuna yhdessä SEUT 13 artiklan kanssa, on tulkittava siten, että siinä ei sallita sitä, että tuotteet, jotka ovat peräisin eläimistä, jotka on rituaaliteurastettu ilman edeltävää tainnutusta asetuksessa N:o 1099/2009[54] ja erityisesti sen 4 artiklan 4 kohdassa säädetyissä olosuhteissa, varustetaan asetuksen Euroopan unionin luonnonmukaisen tuotannon tunnuksella.

Kuten asetuksen N:o 834/2007 johdanto-osan ensimmäisestä ja kymmenennestä perustelukappaleesta ja edellä mainituista säännöksistä ilmenee, luonnonmukaisessa maataloudessa on noudatettava eläinten hyvinvointia koskevia tehostettuja vaatimuksia, teurastusvaihe mukaan lukien. Kun otetaan huomioon asetuksen N:o 834/2007 tavoite, joka on kuluttajien luonnonmukaisiksi merkittyjä tuotteita kohtaan osoittaman luottamuksen säilyttäminen ja osoittaminen perustelluksi, on tärkeää valvoa, että kuluttajat voivat luottaa siihen, että Euroopan unionin luonnonmukaisen tuotannon tunnuksella varustetut tuotteet on tosiasiallisesti tuotettu noudattaen muun muassa eläinten hyvinvointia koskevia korkeimpia standardeja.

Vaikka asetuksen N:o 834/2007 tai asetuksen N:o 889/2008 missään säännöksessä ei määritellä nimenomaisesti eläinten teurastusmenetelmää tai -menetelmiä, joilla voidaan vähentää eläinten kärsimystä mahdollisimman paljon, asetusta N:o 834/2007 ei kuitenkaan voida tulkita erillään asetuksesta N:o 1099/2009, jonka pääasiallinen tavoite on eläinten hyvinvointi lopettamishetkellä SEUT 13 artiklan mukaisesti.

Asetuksen N:o 1099/2009 4 artiklan 1 kohdassa, luettuna yhdessä tämän asetuksen johdanto-osan 20 perustelukappaleen kanssa, säädetään periaatteesta, jonka mukaan eläin tainnutetaan ennen sen lopettamista, ja tehdään siitä jopa velvollisuus. Vaikka on totta, että asetuksen N:o 1099/2009 4 artiklan 4 kohdassa, luettuna yhdessä tämän asetuksen johdanto-osan 18 perustelukappaleen kanssa, sallitaan rituaaliteurastus, jossa eläin voidaan lopettaa ilman edeltävää tainnuttamista, tämä teurastusmenetelmä, joka sallitaan unionissa vain poikkeuksellisesti ja yksinomaan uskonnonvapauden kunnioittamisen varmistamiseksi, ei helpota eläimen kipua, tuskaa ja kärsimystä yhtä tehokkaasti kuin teurastus, jota edeltää tainnutus. Nämä uskonnollisten rituaalien määrittämät erityismenetelmät eivät vastaa eläinten hyvinvointia niiden lopettamishetkellä koskevan korkean vaatimustason noudattamisen osalta sellaista teurastusta, jota tämän asetuksen 4 artiklan 1 kohdassa lähtökohtaisesti edellytetään. Näin ollen tuotteita, jotka ovat peräisin ilman tainnutusta teurastetuista eläimistä, ei saa varustaa Euroopan unionin luonnonmukaisen tuotannon tunnuksella.

52| Luonnonmukaisesta tuotannosta ja luonnonmukaisesti tuotettujen tuotteiden merkinnöistä sekä asetuksen (ETY) N:o 2092/91 kumoamisesta 28.6.2007 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 834/2007 (EUVL 2007, L 189, s. 1).

53| Asetuksen (EY) N:o 834/2007 soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 5.9.2008 annettu komission asetus (EY) N:o 889/2008 (EUVL 2008, L 250, s. 1), sellaisena kuin se on muutettuna 24.3.2010 annetulla asetuksella (EU) N:o 271/2010 (EUVL 2010, L 84, s. 19).

54| Eläinten suojelusta lopetuksen yhteydessä 24.9.2009 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 1099/2009 (EUVL 2009, L 303, s. 1).

Unionin tuomioistuin totesi 13.11.2019 antamassaan tuomiossa ***Lietuvos Respublikos Seimo narių grupė*** (C-2/18, EU:C:2019:962), että *maataloustuotteiden yhteisestä markkinajärjestelystä annettu asetus N:o 1308/2013*[55] *ei ole esteenä kansalliselle säännöstölle, jossa sopimattomien kaupallisten menettelyjen torjumiseksi kielletään raakamaidon ostajia maksamasta eri hintaa tuottajille, joiden on katsottava kuuluvan samaan ryhmään sellaisen raakamaidon päiväkohtaisen myyntimäärän perusteella, joka on koostumukseltaan ja laadultaan samanlaista ja johon sovelletaan samaa toimitusmenetelmää,* mikäli kyseisellä säännöstöllä voidaan saavuttaa tavoiteltu päämäärä ja mikäli sillä ei ylitetä sitä, mikä on tarpeen tämän päämäärän saavuttamiseksi. Unionin tuomioistuin täsmensi, että jäsenvaltiot voivat niin ikään sopimattomien kaupallisten menettelyjen torjumiseksi antaa kansallisia säännöksiä, joissa kielletään raakamaidon ostajaa alentamasta tuottajan kanssa sovittua hintaa perusteetta ja jonka mukaan hinnan alentaminen yli kolmella prosentilla edellyttää toimivaltaisen kansallisen viranomaisen lupaa.

Pääasiassa oli kyse perustuslainmukaisuuden valvontaa koskevasta menettelystä, jonka oli pannut vireille Liettuan parlamentin jäsenten ryhmä ja joka koski annettua lakia liettualaisten toimijoiden sopimattomien menettelyjen kieltämisestä niiden myydessä ja ostaessa raakamaitoa. Kyseisessä laissa säädettiin edellä mainittuja kahta kieltoa koskevien säännösten lisäksi, että raakamaidon myyjät jaettiin kymmeneen ryhmään raakamaidon päivittäisen myyntimäärän mukaan. Laissa asetettiin myös asianomaisille toimijoille velvollisuus tehdä kirjallinen sopimus raakamaitoa ostettaessa, kuten asetuksen N:o 1308/2013 148 artiklan 1 kohdassa säädetään. Kaikkien näiden toimenpiteiden tarkoituksena oli ensisijaisesti torjua maidon ostajien sopimattomia kaupallisia menettelyjä heikompana pidettävään osapuoleen eli maidontuottajiin nähden, kun otetaan huomioon alan erityispiirteet. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohti, olivatko edellä mainitut kaksi kieltoa yhteensopivia asetuksen N:o 1308/2013 148 artiklan 4 kohdassa vahvistetun neuvotteluvapauden periaatteen kanssa.

Unionin tuomioistuin muistutti aluksi, että yhteisen maatalouspolitiikan, joka kuuluu SEUT 4 artiklan 2 kohdan d alakohdan mukaan unionin ja jäsenvaltioiden välillä jaettuun toimivaltaan, alalla jäsenvaltioilla on lainsäädäntövaltaa, jonka nojalla ne voivat käyttää toimivaltaansa siltä osin kuin unioni ei ole käyttänyt omaansa. Tältä osin se korosti, että yhteisen markkinajärjestelyn toteuttaminen ei estä jäsenvaltioita soveltamasta sellaisia kansallisia sääntöjä, joilla tavoitellaan muita yleistä etua koskevia päämääriä kuin niitä, joita kyseinen järjestely koskee, vaikka kyseiset säännöt voivatkin vaikuttaa yhteismarkkinoiden toimintaan kyseisellä alalla. Tästä se täsmensi, että antaessaan asetuksen N:o 1308/2013 ja erityisesti sen 148 artiklan unioni ei ole käyttänyt toimivaltaansa raakamaidon toimitussopimuksen sopimuspuolten välisten sopimussuhteiden alalla tyhjentävästi ja että asetuksen sisältämät viittaukset tiettyihin sopimattomiin kaupallisiin menettelyihin eivät riitä osoittamaan sitä, että asetus kattaa säännöstön tavoitteena olevan sopimattomien menettelyjen torjunnan. Lisäksi unionin tuomioistuin katsoi, että tämän artiklan tulkitseminen siten, että siinä kielletään jäsenvaltioita toteuttamasta toimenpiteitä, joilla pyritään estämään sopimattomia menettelyjä maito- ja maitotuotealalla, olisi vastoin asetuksen N:o 1308/2013 tavoitetta, joka on tuotannon kannattavan kehityksen varmistaminen ja siten maidontuottajien kohtuullisen elintason takaaminen yhteisen maatalouspolitiikan tavoitteiden mukaisesti, kuten myös vastoin toimivan kilpailun ylläpidon varmistamisen tavoitetta maataloustuotteiden markkinoilla. Unionin tuomioistuin katsoi näin ollen, että jäsenvaltioilla on jäännöstoimivalta toteuttaa sopimattomia kaupallisia menettelyjä torjuvia toimenpiteitä, joilla rajoitetaan hintojen vapaata neuvottelemista, vaikka nämä toimenpiteet vaikuttavat asetuksen N:o 1308/2013 148 artiklaan perustuvan raakamaidon toimituksesta perittävää hintaa koskevan neuvotteluvapauden periaatteeseen.

55| Maataloustuotteiden yhteisestä markkinajärjestelystä ja neuvoston asetusten (ETY) N:o 922/72, (ETY) N:o 234/79, (EY) N:o 1037/2001 ja (EY) N:o 1234/2007 kumoamisesta 17.12.2013 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1308/2013 (EUVL 2013, L 347, s. 671), sellaisena kuin se on muutettuna 13.12.2017 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) 2017/2393 (EUVL 2017, L 350, s. 15).

Se täsmensi kuitenkin, että tällaisten toimenpiteiden on oltava oikeassa suhteessa niillä tavoiteltavaan päämäärään nähden. Se katsoi tässä asiassa, että kyseessä olevalla Liettuan lainsäädännöllä voidaan torjua vaara siitä, että heikommaksi katsotun sopimuspuolen eli maidontuottajan olisi pakko hyväksyä perusteeton hintojen alentaminen, ja näin ollen sillä voidaan torjua mahdollisia sopimattomia kaupallisia menettelyjä, ja että kun otetaan huomioon yhteisen maatalouspolitiikan tavoitteet ja yhteisen markkinajärjestelyn moitteeton toiminta, tällä lainsäädännöllä ei ylitetä sitä, mikä on tarpeen sillä tavoiteltujen päämäärien saavuttamiseksi, mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on kuitenkin tarkistettava.

Unionin tuomioistuin täsmensi 19.12.2019 antamassaan tuomiossa ***Coöperatieve Producentenorganisatie en Beheersgroep Texel*** (C-386/18, EU:C:2019:1122) *jäsenvaltioiden velvoitteita tilanteessa, jossa kalastustuotteiden tuottajaorganisaatio (jäljempänä tuottajaorganisaatio) on jättänyt hakemuksen voidakseen saada Euroopan meri- ja kalatalousrahaston (EMKR) avustusta,* kun mainittu hakemus on jätetty ennen kuin kyseisessä jäsenvaltiossa oli säädetty mahdollisuudesta käsitellä tällainen hakemus ja sen jälkeen kun tuottajaorganisaatio oli valmistellut ja pannut täytäntöön tuotantoa ja markkinoille saattamista koskevan suunnitelmansa.

Kyseisessä asiassa PO Texel, joka on tuottajaorganisaatio, osoitti Alankomaiden viranomaisille 19.5.2015 avustushakemuksen voidakseen saada EMKR:n rahoitustukea tuotantoa ja markkinoille saattamista koskevan vuoden 2014 suunnitelmansa valmisteluun ja täytäntöönpanoon käyttämiinsä menoihin. Vaikka komissio oli hyväksynyt 25.2.2015 Alankomaiden tammikuun 2014 ja joulukuun 2020 väliselle ajanjaksolle esittämän toimintaohjelman, viimeksi mainitussa jäsenvaltiossa säädettiin vasta 25.8.2016 mahdollisuudesta esittää avustushakemus. PO Texelin hakemus hylättiin siten sillä perusteella, että avustushakemuksen jättöhetkellä Alankomaiden kuningaskunnassa ei ollut vielä säädetty mahdollisuudesta esittää tällainen hakemus, ja lisäksi siksi, että PO Texel oli esittänyt hakemuksensa vasta pantuaan suunnitelmansa täytäntöön. College van Beroep voor het bedrijfsleven (taloudellis-hallinnollisten asioiden ylioikeus, Alankomaat), jonka käsiteltäväksi asia saatettiin, tiedusteli unionin tuomioistuimelta, mitä velvollisuuksia jäsenvaltioilla on tällaisen avustushakemuksen osalta.

Unionin tuomioistuin korosti ensinnäkin tarvetta tarjota tuottajaorganisaatioille tarvittavaa rahoitustukea, jotta ne voivat olla merkitsevämmässä asemassa toteutettaessa yhteisen kalastuspolitiikan alalla toteutetulla, 1.1.2014 voimaan tulleella viimeisimmällä uudistuksella tavoiteltuja päämääriä.[56] Unionin tuomioistuin katsoi sitten, että unionin lainsäätäjän tarkoituksena oli sen säätäessä asetuksen N:o 508/2014[57] (jäljempänä meri- ja kalatalousrahastoasetus) 66 artiklan 1 kohdassa pakottavasti, että EMKR:n ”tukea myönnetään” tuotantoa ja markkinoille saattamista koskevien suunnitelmien valmisteluun ja täytäntöönpanoon, asettaa jäsenvaltioille velvollisuus toteuttaa tarvittavat toimenpiteet, jotta tuottajaorganisaatiot voivat saada EMKR:n rahoitusta tuotantoa ja markkinoille saattamista koskevien suunnitelmien valmisteluun ja täytäntöönpanoon. Tämän velvollisuuden täyttämiseksi jäsenvaltioiden on säädettävä sisäisessä oikeusjärjestyksessään, että tuottajaorganisaatiot voivat esittää hakemuksensa saada EMKR:n avustusta, ja niiden on säädettävä soveltamista koskevista toimenpiteistä menojen tukikelpoisuuden osalta ja erityisesti määritettävä näiden menojen tukikelpoisuuden alkamisajankohtaa koskevat perusteet ja tapa, jolla kullekin tuottajaorganisaatiolle myönnettävä määrä lasketaan.

56| Unionin lainsäätäjä korosti tätä tarvetta kalastus- ja vesiviljelytuotealan yhteisestä markkinajärjestelystä ja neuvoston asetusten (EY) N:o 1184/2006 ja (EY) N:o 1224/2009 muuttamisesta sekä neuvoston asetuksen (EY) N:o 104/2000 kumoamisesta 11.12.2013 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1379/2013 (EUVL 2013, L 354, s. 1) johdanto-osan seitsemännessä perustelukappaleessa.

57| Euroopan meri- ja kalatalousrahastosta ja neuvoston asetusten (EY) N:o 2328/2003, (EY) N:o 861/2006, (EY) N:o 1198/2006 ja (EY) N:o 791/2007 sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1255/2011 kumoamisesta 15.5.2014 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 508/2014 (EUVL 2014, L 149, s. 1).

Unionin tuomioistuin katsoi tässä yhteydessä, että kun otetaan huomioon, että Alankomaiden sisäisessä oikeusjärjestyksessä säädettiin vasta 25.8.2016 tällaisesta mahdollisuudesta, Alankomaiden viranomaisten passiivisuus ei voi kuulua jäsenvaltioille niiden toimintaohjelmien täytäntöönpanon osalta tunnustettuun harkintavaltaan. Unionin tuomioistuin katsoi näin ollen, että meri- ja kalatalousrahastoasetuksen 66 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että se on esteenä sille, että jäsenvaltio kieltäytyy hyväksymästä tuottajaorganisaation avustushakemusta, joka koskee sille tuotantoa ja markkinoille saattamista koskevan suunnitelman valmistelusta ja täytäntöönpanosta aiheutuneita menoja, sillä perusteella, että hakemuksen jättämisen ajankohtana kyseisen jäsenvaltion sisäisessä oikeusjärjestyksessä ei vielä ollut säädetty mahdollisuudesta käsitellä tällainen hakemus.

Toiseksi unionin tuomioistuin totesi kysymyksestä, luodaanko meri- ja kalatalousrahastoasetuksen 66 artiklan 1 kohdassa suoraan tuottajaorganisaatioille oikeus saada EMKR:n rahoitustukea, että unionin asetuksen säännös on omiaan antamaan yksityisille oikeuksia, joihin ne voivat vedota tuomioistuimessa, vain, jos säännös on selvä, täsmällinen ja ehdoton. Kun otetaan huomioon meri- ja kalatalousrahastoasetuksen 66 artiklan 1 kohdan ehdollinen luonne, tätä säännöstä on tulkittava siten, että siinä ei luoda suoraan tuottajaorganisaatioille oikeutta saada EMKR:n rahoitustukea.

Kolmanneksi unionin tuomioistuin totesi asetuksen N:o 1303/2013[58] (jäljempänä yhteistä strategiakehystä koskeva asetus) 65 artiklan 6 kohdan, jossa säädetään, että rahoitustukea ei ole mahdollista saada, jos toimi on toteutettu kokonaisuudessaan ennen kuin tuensaaja on jättänyt ohjelmaan liittyvän rahoitushakemuksen hallintoviranomaiselle, tulkinnasta, että tuotantoa ja markkinoille saattamista koskevien suunnitelmien valmistelua ja täytäntöönpanoa ei ole pidettävä sarjana erillisiä toimia, jotka pannaan täytäntöön erikseen, vaan yhtenä jatkuvana toimena, johon liittyy jatkuvia toimintakustannuksia. Näin ollen tällaisen suunnitelman valmistelun ja täytäntöönpanon osalta ei voida katsoa, että ne on ”toteutettu kokonaisuudessaan” ennen 31.12.2020 päättyvän ohjelmakauden päättymistä. Unionin tuomioistuin katsoi tästä syystä, että yhteistä strategiakehystä koskevan asetuksen 65 artiklan 6 kohtaa on tulkittava siten, että se ei ole esteenä sille, että EMKR:n avustusta myönnetään tuotantoa ja markkinoille saattamista koskevan suunnitelman valmisteluun ja täytäntöönpanoon, jos avustushakemus on jätetty tällaisen suunnitelman valmistelun ja täytäntöönpanon jälkeen.

VII Liikkumisvapaus

1. Tavaroiden vapaa liikkuvuus

Unionin tuomioistuimen suuri jaosto totesi 18.6.2019 antamassaan tuomiossa ***Itävalta v. Saksa*** (C-591/17, EU:C:2019:504) Itävallan tasavallan SEUT 259 artiklan nojalla nostaman jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevan kanteen yhteydessä, että *Saksan liittotasavalta on rikkonut SEUT 18, SEUT 34, SEUT 56 ja SEUT 92 artiklaa, koska se on ottanut käyttöön henkilöajoneuvoista kannettavan infrastruktuurin käyttömaksun ja Saksassa rekisteröityjen ajoneuvojen omistajille myönnettävän ajoneuvoverovapautuksen, jonka määrä on vähintään yhtä suuri kuin tämän käyttömaksun määrä.* Itävallan tasavalta esitti kanteensa tueksi neljä

58| Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahastoa, koheesiorahastoa, Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastoa ja Euroopan meri- ja kalatalousrahastoa koskevista yhteisistä säännöksistä sekä Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahastoa, koheesiorahastoa ja Euroopan meri- ja kalatalousrahastoa koskevista yleisistä säännöksistä sekä neuvoston asetuksen (EY) N:o 1083/2006 kumoamisesta 17.12.2013 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1303/2013 (EUVL 2013, L 347, s. 320).

kanneperustetta. Ensimmäinen ja toinen kanneperuste perustuvat SEUT 18 artiklan rikkomiseen, joka johtuu yhtäältä infrastruktuurin käyttömaksun ja Saksassa rekisteröityjen ajoneuvojen ajoneuvoverosta vapauttamisen yhteisvaikutuksesta ja toisaalta infrastruktuurin käyttömaksun käyttöönottamisesta ja soveltamisesta. Kolmas kanneperuste perustuu SEUT 34 ja SEUT 56 artiklan rikkomiseen kaikilla ensimmäisessä ja toisessa kanneperusteessa arvostelluilla toimenpiteillä. Neljäs kanneperuste perustuu SEUT 92 artiklan rikkomiseen, joka johtuu infrastruktuurin käyttömaksun ja Saksassa rekisteröityjen ajoneuvojen ajoneuvoverosta vapauttamisen yhteisvaikutuksesta.

Ensimmäisen kanneperusteen, jonka mukaan SEUT 18 artiklaa on rikottu riidanalaisten kansallisten toimenpiteiden yhteisvaikutuksen vuoksi, osalta unionin tuomioistuin totesi ensin riidanalaisten kansallisten toimenpiteiden välillä – sekä ajallisesta että aineellisesta näkökulmasta – yhteyden, jonka perusteella niitä voidaan arvioida yhdessä unionin oikeuden valossa, ja sen jälkeen, että kyse oli kansalaisuuteen perustuvasta erilaisesta kohtelusta. Tältä osin unionin tuomioistuin korosti kyseisen maksun perimisen osalta, että kaikkien saksalaisten moottoriteiden käyttäjien on maksettava käyttömaksu ajoneuvojensa rekisteröintipaikasta riippumatta. Saksassa rekisteröityjen ajoneuvojen omistajat saavat kuitenkin ajoneuvoverosta vapautuksen, jonka määrä on vähintään yhtä suuri kuin heidän maksamansa maksun määrä, joten tämän maksun taloudellinen rasitus kohdistuu tosiasiallisesti vain sellaisten ajoneuvojen omistajiin ja kuljettajiin, jotka on rekisteröity muussa jäsenvaltiossa kuin Saksassa. Riidanalaisten kansallisten toimenpiteiden yhdistelmän seurauksena muussa jäsenvaltiossa kuin Saksassa rekisteröityjen ajoneuvojen omistajia ja kuljettajia, jotka käyttävät Saksan moottoriteitä, kohdellaan epäedullisemmin kuin Saksassa rekisteröityjen ajoneuvojen omistajia, kun kyse on moottoriteiden käytöstä, vaikka he ovat kyseisen käytön suhteen toisiinsa verrattavissa tilanteissa. Unionin tuomioistuimen mukaan tämä erilainen kohtelu johtaa samaan lopputulokseen kuin kansalaisuuteen perustuva erilainen kohtelu.

Unionin tuomioistuin muistutti, että ottaessaan käyttöön moottoriajoneuvoja koskevia veroja jäsenvaltioiden on noudatettava erityisesti yhdenvertaisen kohtelun periaatetta, jotta tällaisten verojen soveltamista koskevat säännöt eivät muodosta syrjintäkeinoa.

On totta, että jäsenvaltiot voivat sen valinnanvapauden nojalla, joka niillä on julkisten infrastruktuurien rahoitusta koskevien yksityiskohtaisten sääntöjen määrittelemisessä, laillisesti muuttaa tieinfrastruktuurinsa rahoitusjärjestelmää, edellyttäen, että tämä muutos on unionin oikeuden mukainen, mukaan lukien SEUT 18 artiklan ensimmäisessä kohdassa vahvistettu syrjimättömyysperiaate. Unionin tuomioistuin totesi kuitenkin, että kyseessä oleva verovapautukseen perustuva kompensaatiomekanismi syrjii muissa jäsenvaltioissa kuin Saksassa rekisteröityjen ajoneuvojen omistajia ja kuljettajia, koska Saksan liittotasavalta ei ole kyennyt osoittamaan, että kyseinen mekanismi vastaa tämän jäsenvaltion ilmoittamaan tavoitteeseen siirtyä verotukseen perustuvasta infrastruktuurin rahoitusjärjestelmästä kaikkien käyttäjien osallistumiseen perustuvaan rahoitusjärjestelmään, sillä kyseisen jäsenvaltion käyttöön ottaman ajoneuvoveron alennuksen seurauksena on käytännössä se, että Saksassa rekisteröityjen ajoneuvojen omistajat vapautetaan infrastruktuurin käyttömaksusta.

Siltä osin kuin kyse on toisesta kanneperusteesta, jonka mukaan SEUT 18 artiklaa on rikottu infrastruktuurin käyttömaksun käyttöön ottamisen ja soveltamisen vuoksi, unionin tuomioistuin totesi, että se seikka, että tiettyjen rikkomisten tunnusmerkistöön kuuluvia seikkoja, kuten maksun puutteellinen maksaminen tai virheellisten tietojen antaminen, voidaan todeta ainoastaan muissa jäsenvaltioissa kuin Saksassa rekisteröityjen ajoneuvojen omistajien ja kuljettajien osalta, ei tue Itävallan tasavallan väitettä, jonka mukaan nämä säännökset kohdistuvat pääosin heihin. Unionin tuomioistuin totesi myös, että tavoitteella, jona on varmistaa se, että muussa jäsenvaltiossa kuin Saksassa rekisteröityä ajoneuvoa käyttäneille rikkomukseen syyllistyneille henkilöille määrätyt sakot maksetaan, ja johon pyritään mahdollisuudella vaatia heiltä vakuuden antamista, voidaan oikeuttaa vakuuden vaatimisesta johtuva näiden rikkomukseen syyllistyneiden henkilöiden ja Saksassa rekisteröityä ajoneuvoa käyttäneiden rikkomukseen syyllistyneiden henkilöiden erilainen kohtelu ja että tämä toimenpide on oikeassa suhteessa mainittuun tavoitteeseen nähden.

Kolmannesta kanneperusteesta, jonka mukaan SEUT 34 ja SEUT 56 artiklaa on rikottu, unionin tuomioistuin totesi, että riidanalaiset kansalliset toimenpiteet ovat omiaan rajoittamaan muista jäsenvaltioista peräisin olevien tuotteiden pääsyä Saksan markkinoille. Infrastruktuurin käyttömaksu, joka ainoastaan kyseisiä tuotteita kuljettavien ajoneuvojen on maksettava, on nimittäin omiaan lisäämään kuljetuskustannuksia ja tämän seurauksena kyseisten tuotteiden hintaa, mikä vaikuttaa niiden kilpailukykyyn.

Unionin tuomioistuin totesi myös, että riidanalaiset kansalliset toimenpiteet ovat omiaan rajoittamaan muusta jäsenvaltiosta kuin Saksasta peräisin olevien palvelujentarjoajien ja palvelujen vastaanottajien pääsyä Saksan markkinoille. Infrastruktuurin käyttömaksu on nimittäin omiaan – sen vuoksi, että ajoneuvoverosta vapauttaminen kuuluu riidanalaisiin kansallisiin toimenpiteisiin – joko lisäämään näiden palveluntarjoajien Saksassa tarjoamien palvelujen kustannuksia tai lisäämään kustannuksia, joita näille palvelujen vastaanottajille aiheutuu matkustamisesta tähän jäsenvaltioon palvelun vastaanottamiseksi.

Lopuksi neljännen kanneperusteen, jonka mukaan SEUT 92 artiklaa on rikottu, osalta unionin tuomioistuin korosti, että kun riidanalaisissa kansallisissa toimenpiteissä kaikkien liikenteenharjoittajien infrastruktuurin käytöstä maksama uusi maksu kompensoidaan kokonaisuudessaan ajoneuvoverosta annettavalla vapautuksella, joka on määrältään vähintään yhtä suuri kuin maksettu maksu ja joka myönnetään saksalaisille liikenteenharjoittajille ja jota ulkomaiset liikenteenharjoittajat eivät voi saada, toimenpiteiden seurauksena on se, että ulkomaisten liikenteenharjoittajien asema heikkenee saksalaisten liikenteenharjoittajien asemaan nähden. Riidanalaiset kansalliset toimenpiteet todettiin näin ollen SEUT 92 artiklan vastaisiksi.

Tässä yhteydessä on paikallaan mainita myös 18.9.2019 annettu tuomio ***VIPA*** (C-222/18, EU:C:2019:751), jossa unionin tuomioistuin totesi, että jäsenvaltio voi kieltää apteekkia toimittamasta lääkemääräystä edellyttäviä lääkkeitä sellaisen terveydenhuollon ammattihenkilön, jolla on oikeus määrätä lääkkeitä ja joka harjoittaa toimintaansa toisessa jäsenvaltiossa, tekemän lääketilauksen perusteella, kun tällaisissa tilauksissa ei ole asianomaisen potilaan nimeä.[59]

2. Työntekijöiden vapaa liikkuvuus

Unionin tuomioistuin totesi 11.4.2019 antamassaan tuomiossa ***Tarola*** (C-483/17, EU:C:2019:309) tulkitessaan unionin kansalaisten oikeudesta liikkua ja oleskella jäsenvaltioiden alueella annettua direktiiviä 2004/38,[60] että oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen käyttänyt jäsenvaltion kansalainen, joka on saanut toisessa jäsenvaltiossa työntekijän aseman työskenneltyään siellä kahden viikon ajan muuten kuin määräaikaisella työsopimuksella ennen joutumistaan työttömäksi tahtomattaan, säilyttää työntekijän aseman vielä vähintään kuuden kuukauden ajan. Tämä edellyttää kuitenkin, että hän ilmoittautuu työnhakijaksi asianomaiseen työvoimatoimistoon.

Pääasia koski Romanian kansalaista, joka oli työskennellyt Irlannissa useaan otteeseen lyhyiden ajanjaksojen ajan ja erityisesti kahden viikon ajan heinäkuussa 2014. Hän oli tämän jälkeen hakenut sosiaalisen suojelun ministeriltä työnhakijan tukea (jobseeker's allowance). Ministeri oli hylännyt hakemuksen pääasiallisesti sillä perusteella, että asianomainen ei ollut pystynyt osoittamaan, että hänen tavanomainen asuinpaikkansa oli Irlannissa, ja todennut, että asianomaisen lyhyt työskentelyjakso heinäkuussa 2014 ei ollut omiaan

59| Tämä tuomio on esitelty luvussa XVI "Kansanterveys".

60| Euroopan unionin kansalaisten ja heidän perheenjäsentensä oikeudesta liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueella, asetuksen (ETY) N:o 1612/68 muuttamisesta ja direktiivien 64/221/ETY, 68/360/ETY, 72/194/ETY, 73/148/ETY, 75/34/ETY, 75/35/ETY, 90/364/ETY, 90/365/ETY ja 93/96/ETY kumoamisesta 29.4.2004 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2004/38/EY (EUVL 2004, L 158, s. 77).

kyseenalaistamaan mainittua toteamusta. Asianomainen väitti irlantilaisissa tuomioistuimissa, että direktiivin 2004/38 nojalla hänellä oli oikeus oleskella Irlannissa työntekijänä kuuden kuukauden ajan sen jälkeen, kun hänen työskentelynsä oli päättynyt heinäkuussa 2014.

Tässä direktiivissä säädetään,[61] että unionin kansalaisilla on oikeus oleskella muun kuin sen jäsenvaltion alueella, jonka kansalaisia he ovat, yli kolmen kuukauden ajan, jos he ovat työntekijöitä vastaanottavassa jäsenvaltiossa. Siinä taataan lisäksi, että kukin unionin kansalainen, joka on tilapäisesti lakannut työskentelemästä, säilyttää työntekijän asemansa ja siis oikeutensa oleskella vastaanottavassa jäsenvaltiossa tietyissä olosuhteissa ja erityisesti silloin, kun hän joutuu työttömäksi tahtomattaan. Pääasian valittaja vetosi tarkemmin kyseisen direktiivin säännökseen, jossa säädetään työntekijän aseman säilymisestä, jos unionin kansalainen ”kahdentoista ensimmäisen kuukauden aikana joutuu – – työttömäksi tahtomattaan”.[62]

Unionin tuomioistuin täsmensi tätä säännöstä toteamalla, että sitä sovelletaan silloin, kun unionin kansalainen joutuu työttömäksi tahtomattaan ennen kuin hän on voinut työskennellä yhtä vuotta. Niin on erityisesti kaikissa niissä tilanteissa, joissa työntekijä on joutunut lopettamaan työskentelynsä vastaanottavassa jäsenvaltiossa ennen yhden vuoden täyttymistä riippumatta työskentelyn luonteesta ja tätä varten tehdyn työsopimuksen lajista eli siitä, onko hän tehnyt yli vuoden mittaisen määräaikaisen sopimuksen, toistaiseksi voimassa olevan sopimuksen tai minkä tahansa muuntyyppisen sopimuksen.

Lisäksi työntekijän aseman säilyminen kyseisen säännöksen nojalla edellyttää yhtäältä sitä, että asianomaisella kansalaisella on ennen omasta tahdostaan riippumatonta työttömyysjaksoaan tosiasiallisesti ollut työntekijän asema, ja toisaalta sitä, että hän ilmoittautuu työnhakijaksi asianomaiseen työvoimatoimistoon. Lisäksi hän säilyttää työntekijän asemansa vain sen ajanjakson, jonka keston vastaanottava jäsenvaltio voi vapaasti vahvistaa, kunhan se ei ole alle kuusi kuukautta.

Lopuksi unionin tuomioistuin totesi, että direktiivin 2004/38[63] nojalla kaikkia vastaanottavan jäsenvaltion alueella asuvia unionin kansalaisia on kohdeltava tämän jäsenvaltion kansalaisten kanssa yhdenvertaisesti Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen soveltamisalaan kuuluvilla aloilla. On siis niin, että jos kansallisessa oikeudessa evätään oikeus sosiaalietuuksiin henkilöiltä, jotka ovat työskennelleet ainoastaan lyhyen ajan, tällaista poissulkemisperustetta sovelletaan samalla tavalla toisten jäsenvaltioiden työntekijöihin. Pääasian osalta unionin tuomioistuin viittasi ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tehtävään selvittää, onko pääasian valittajalla kansallisen oikeuden ja yhdenvertaisen kohtelun periaatteen mukaan oikeus vaatimaansa työnhakijan tukeen.

Unionin tuomioistuin totesi 10.10.2019 antamassaan tuomiossa ***Krah*** (C-703/17, EU:C:2019:850), että *jäsenvaltion yliopiston säännöstö, jossa rajoitetaan toisessa jäsenvaltiossa kertyneiden aikaisempien vastaavien palvelusaikojen huomioon ottamista yliopistonlehtoreiden (senior lecturer/postdoc) palkkaluokkaa määritettäessä, merkitsee SEUT 45 artiklassa taatun työntekijöiden vapaan liikkuvuuden rajoitusta.* Sitä vastoin SEUT 45 artikla ja työntekijöiden vapaasta liikkuvuudesta annetun asetuksen N:o 492/2011[64] 7 artiklan 1 kohta eivät ole esteenä tällaiselle säännöstölle, jos tässä toisessa jäsenvaltiossa hankittu työkokemus ei ole vastaava vaan yksinkertaisesti hyödyllinen yliopistonlehtorin tehtävän hoitamisen kannalta kyseessä olevassa yliopistossa.

61| Direktiivin 2004/38 7 artiklan 1 kohdan a alakohta.

62| Direktiivin 2004/38 7 artiklan 3 kohdan c alakohta.

63| Direktiivin 2004/38 24 artiklan 1 kohta.

64| Työntekijöiden vapaasta liikkuvuudesta unionin alueella 5.4.2011 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 492/2011 (EUVL 2011, L 141, s. 1). Kyseisen asetuksen 7 artiklan 1 kohta on erityinen ilmaisu SEUT 45 artiklan 2 kohdassa vahvistetusta syrjintäkiellon periaatteesta työolojen ja -ehtojen erityisalalla.

Ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa vireillä olleessa asiassa Saksan kansalainen, jolla on tohtorintutkinto historiassa, työskenteli tuntiopettajana Münchenin yliopistossa viiden vuoden ajan. Vuoden 2000 lopusta lähtien hän työskenteli Wienin yliopistossa aluksi tuntiopettajana, sitten dosenttina, ja 1.10.2010 alkaen yliopistonlehtorina. Wienin yliopisto päätti 8.11.2011 tehdyllä päätöksellä, että yliopistonlehtorin palkkaluokan määrittämisessä otetaan huomioon aikaisemmat merkitykselliset palvelusajat yliopistonlehtorina enintään neljän vuoden ajalta tekemättä eroa sen mukaan, ovatko palvelusajat kertyneet muissa yliopistoissa Itävallassa vai ulkomailla. Tätä neljän vuoden rajaa ei sitä vastoin sovelleta Wienin yliopistossa yliopistonlehtorin tehtävässä hankittuun työkokemukseen. Valittajan palkkaluokka määritettiin kyseisen päätöksen mukaisesti neljän vuoden pituisen aikaisemman työkokemuksen perusteella.

Unionin tuomioistuin, jolta tiedusteltiin, onko 8.11.2011 tehty päätös kansalaisuuteen perustuvan syrjinnän kiellon periaatteen mukainen, totesi ensiksi, ettei kyseistä päätöstä voida pitää suoraan kansalaisuuteen perustuvana syrjintänä eikä välillisenä syrjintänä sellaisten työntekijöiden osalta, jotka ovat muiden jäsenvaltioiden kansalaisia. Unionin tuomioistuin katsoi kuitenkin, että päätös merkitsee SEUT 45 artiklan 1 kohdassa taatun työntekijöiden vapaan liikkuvuuden rajoitusta, koska se voi tehdä työntekijöiden vapaan liikkuvuuden vähemmän houkuttelevaksi.

Tältä osin unionin tuomioistuin totesi aluksi, että 8.11.2011 tehdyn päätöksen mukaan aikaisemmasta merkityksellisestä työkokemuksesta otetaan huomioon enintään neljä vuotta. Tämä ei käsitä ainoastaan työkokemusta, joka on vastaava tai jopa identtinen Wienin yliopistossa hoidettavan yliopistonlehtorin tehtävän kanssa, vaan myös kaikkia muita tehtäviä, jotka ovat yksinkertaisesti hyödyllisiä kyseisen tehtävän hoitamisen kannalta.

Unionin tuomioistuin totesi, että aikaisemman vastaavan työkokemuksen huomioon ottamisen rajoittaminen neljään vuoteen merkitsee työntekijöiden vapaan liikkuvuuden rajoitusta. Tämä rajoitus voi saada yliopistonlehtorin, joka on hankkinut yli neljän vuoden vastaavan työkokemuksen, luopumaan aikeestaan lähteä lähtöjäsenvaltiostaan ja hakemaan tällaiseen tehtävään Wienin yliopistossa. Tällaisen dosentin osalta sovellettaisiin epäedullisempia palkkaehtoja kuin sellaisen yliopistonlehtorin osalta, joka on hoitanut samaa tehtävää yhtä kauan Wienin yliopistossa.

Siltä osin kuin on sitä vastoin kyse siitä, ettei työkokemusta, joka on yksinkertaisesti hyödyllinen, oteta täysimääräisesti huomioon, unionin tuomioistuin totesi, ettei työntekijöiden vapaata liikkuvuutta ole rajoitettu, koska kyseisellä seikalla ei ole rajoittavia vaikutuksia vapaan liikkuvuuden kannalta.

Siltä osin kuin on lopuksi kyse vapaan liikkuvuuden sellaisen rajoituksen oikeuttamisesta, joka johtuu vastaavan työkokemuksen osittaisesta huomioon ottamisesta, unionin tuomioistuin totesi, että se, että hyvitetään kertyneestä työkokemuksesta, jonka avulla työntekijä voi suoriutua paremmin tehtävistään, on palkkapolitiikan hyväksyttävä päämäärä. Pääasian konkreettisten seikkojen valossa 8.11.2011 tehdyllä päätöksellä ei kuitenkaan voida taata kyseisen päämäärän toteuttamista, joten unionin tuomioistuin totesi sen SEUT 45 artiklan vastaiseksi.

Unionin tuomioistuin totesi 18.12.2019 antamassaan tuomiossa ***Generálny riaditeľ Sociálnej poisťovne Bratislava*** (C-447/18, EU:C:2019:1098), että *työntekijöiden vapaasta liikkuvuudesta annetun asetuksen N:o 492/2011 7 artiklan 2 kohta, jossa säädetään, että työntekijä, joka on jäsenvaltion kansalainen, saa kaikkien muiden jäsenvaltioiden alueella samat sosiaaliset edut kuin kotimaiset työntekijät,* on esteenä jäsenvaltion lainsäädännölle, jossa tiettyjen sellaisten huippu-urheilijoiden osalta, jotka ovat edustaneet kyseistä jäsenvaltiota tai sen oikeudellisia edeltäjiä kansainvälisissä urheilukilpailuissa, käyttöön otetun avustuksen saamiselta edellytetään muun muassa, että hakijalla on kyseisen jäsenvaltion kansalaisuus.

Tässä asiassa Tšekin kansalaiselta (joka oli valinnut tämän kansalaisuuden Tšekin ja Slovakian muodostaman liittovaltion purkautuessa), jonka asuinpaikka on nykyisen Slovakian alueella ja joka oli voittanut kulta- ja hopeamitaleja jääkiekon Euroopan-mestaruuskisoissa ja maailmanmestaruuskisoissa Tšekkoslovakian

sosialistisen tasavallan maajoukkueen pelaajana, oli evätty oikeus tiettyjen Slovakiaa edustaneiden huippu-urheilijoiden osalta käyttöön otettuun avustukseen siitä syystä, ettei hänellä ollut Slovakian kansalaisuutta. Slovakian tasavallan ja Tšekin tasavallan liittyessä Euroopan unioniin kyseinen henkilö työskenteli alakoulussa, ja hän oli jatkanut tehtävässään liittymisen jälkeen.

Unionin tuomioistuin totesi aluksi, että kyseessä oleva avustus jää asetuksen sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta annetun asetuksen N:o 883/2004[65] soveltamisalan ulkopuolelle. Avustus ei näet kuulu niiden sosiaaliturvan alojen määrittämistä, joihin kyseistä asetusta N:o 883/2004 sovelletaan, koskevan asetuksen 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun vanhuusetuuden käsitteen alaan. Unionin tuomioistuin toi tämän osalta esiin sen, että avustuksen olennaisena päämääränä on palkita sen saajat saavutuksista, joihin nämä ovat yltäneet urheillessaan maansa edustajina, mikä selittää yhtäältä sen, että avustus saa rahoituksensa suoraan valtiolta, muualta kuin kansallisen sosiaaliturvajärjestelmän rahoituslähteistä ja riippumatta avustuksen saajien suorittamista vakuutusmaksuista, ja toisaalta sen, että se maksetaan vain hyvin rajoitetulle määrälle urheilijoita. Se totesi myös, että avustuksen maksamiselta edellytetään vain sitä, että saaja tekee siitä hakemuksen, eikä suinkaan sitä, että hänellä on oikeus saada vanhuuseläkettä.

Korostettuaan tämän jälkeen ensin, että kyseessä oleva työntekijä on siitä huolimatta, ettei hän ole muuttanut asuinpaikkaansa, siirtotyöläisen asemassa siksi, että sekä valtio, jonka kansalainen hän on, että valtio, jossa hänen pysyvä asuinpaikkansa sijaitsee, on liittynyt unioniin, unionin tuomioistuin totesi, että kyseessä oleva avustus kuuluu asetuksen N:o 492/2011 7 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun sosiaalisen edun käsitteen alaan. Tässä yhteydessä se katsoi, että sillä, että siirtotyöläisellä on mahdollisuus tulla palkituksi vastaanottavan jäsenvaltion kansalaisten tavoin sellaisista erinomaisista urheilutuloksista, jotka hän on saavuttanut edustaessaan kyseistä jäsenvaltiota tai sen oikeudellisia edeltäjiä, voidaan edistää hänen kotoutumistaan kyseiseen jäsenvaltioon ja näin työntekijöiden vapaaseen liikkuvuuteen tähtäävän päämäärän toteutumista. Unionin tuomioistuin korosti, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaisella avustuksella ei pelkästään turvata sen saajia taloudellisesti kompensoimalla sitä, etteivät nämä ole voineet sijoittautua täysimääräisesti työmarkkinoille niiden vuosien aikana, jotka on käytetty huippu-urheiluun, vaan osoitetaan heille ennen kaikkea yhteiskunnan arvostusta niiden urheilutulosten ansiosta, jotka nämä ovat saavuttaneet edustaessaan näin valtiota.

Tämän johdosta unionin tuomioistuin totesi, että jäsenvaltio, joka myöntää tällaisen avustuksen kotimaisille työntekijöille, ei voi evätä sitä työntekijöiltä, jotka ovat muiden jäsenvaltioiden kansalaisia, syyllistymättä kansalaisuuteen perustuvaan syrjintään.

3. Sijoittautumisvapaus

Unionin tuomioistuimella oli 19.6.2019 antamissaan tuomioissa ***Memira Holding*** (C-607/17, EU:C:2019:510) ja ***Holmen*** (C-608/17, EU:C:2019:511) mahdollisuus täsmentää suuren jaoston 13.12.2005 antamaan tuomioon ***Marks & Spencer*** (C-446/03, EU:C:2005:763) perustuvaa oikeuskäytäntöä. Unionin tuomioistuinta pyydettiin tulkitsemaan *SEUT 49 artiklaa, luettuna yhdessä SEUT 54 artiklan kanssa, kahdessa asiassa, joissa oli kyse jäsenvaltioon sijoittautuneen emoyhtiön mahdollisuudesta vähentää yhteisöverotuksessa toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneen tytäryhtiön tai tytäryhtiön tytäryhtiön tappiot.*

65| Sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta 29.4.2004 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 883/2004 (EUVL 2004, L 166, s. 1; oikaisu EUVL 2004, L 200, s. 1).

Kyseessä olevassa Ruotsin verolainsäädännössä säädettiin yhtäältä yritysten niin sanotuista kvalifioiduista sulautumisista ja toisaalta konserniavustuksista, joiden kautta yhtiö saattoi ottaa huomioon muiden yhtiöiden tappiot. Kummassakin asiassa ruotsalaiset emoyhtiöt olivat pyytäneet Skatterättsnämndeniltä (keskusverolautakunta) ennakkoratkaisua saadakseen selvyyden veroseuraamuksista siinä tapauksessa, että niiden ulkomailla asuvien tytäryhtiöiden harjoittama toiminta päättyy. Asiassa *Memira Holding* oli kyse sulautumisesta, jossa tytäryhtiö purkautui ilman selvitysmenettelyä, kun taas asiassa *Holmen* oli kyse joko tytäryhtiön selvitysmenettelystä tai tytäryhtiön sulautumisesta tytäryhtiön tytäryhtiöön käänteisen sulautumisen kautta, minkä jälkeen uusi yksikkö likvidoitaisiin.

Kvalifioituja sulautumisia koskevan sääntelyn mukaan tappioiden vähennysoikeus edellyttää, että tappiota tehnyt tytäryhtiö on verovelvollinen Ruotsissa. Konserniavustuksia koskevan sääntelyn mukaan edellytyksenä on puolestaan se, että emoyhtiö omistaa suoraan tytäryhtiön, jolle tappiot ovat aiheutuneet. Koska ennakkoratkaisuista valitettiin Högsta förvaltningsdomstoleniin (korkein hallinto-oikeus, Ruotsi), tämä tuomioistuin esitti unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisukysymyksiä, joissa se viittasi tuomioon A[66] ja katsoi, ettei kyseisessä tuomiossa täsmennetä yhtäältä, edellyttääkö tuomioon *Marks & Spencer*[67] perustuvassa oikeuskäytännössä tarkoitettu lopullisten tappioiden vähentäminen sitä, että emoyhtiö omistaa tytäryhtiön suoraan, ja toisaalta, onko tytäryhtiön tappioiden lopullisuutta arvioitaessa otettava huomioon tytäryhtiön asuinvaltion sääntelyn muille oikeussubjekteille tarjoamat mahdollisuudet ottaa huomioon kyseiset tappiot, ja jos on, miten tämä sääntely on otettava huomioon.

Asiassa *Memira Holding* valittajana oleva yhtiö omisti Saksassa tappiota tehneen tytäryhtiön, jossa oli toiminnan päättyessä enää velkoja ja eräitä likvidejä omaisuuseriä. Valittajana oleva yhtiö harkitsi rajatylittävää sulautumista, jossa mainittu tytäryhtiö sulautuisi emoyhtiöön, mikä merkitsisi tytäryhtiön purkautumista ilman selvitysmenettelyä, eikä valittajana olevalla yhtiöllä olisi sen jälkeen enää toimintaa Saksassa. Saksan lainsäädännön mukaan ei ole mahdollista siirtää tällaisia tappioita sulautumisen yhteydessä toiseen Saksassa verovelvolliseen yritykseen.

Unionin tuomioistuin muistutti, että sen oikeuskäytännössä on todettu, että kyseessä oleva rajoitus voi olla oikeutettu. Rajoitus ei kuitenkaan ole oikeasuhteinen, jos tappio on lopullinen ja ulkomailla asuva tytäryhtiö on käyttänyt loppuun kaikki tappioiden huomioon ottamista koskevat mahdollisuudet asuinvaltiossaan. Tältä osin unionin tuomioistuin täsmensi, ettei kyseessä olevia tappioita voida kuitenkaan pitää ”lopullisina”, jos ne voidaan käyttää taloudellisesti hyväksi siirtämällä ne kolmannelle. Näin ollen ei voida sulkea pois sitä, että kolmas voi ottaa verotuksessa huomioon tytäryhtiön tappiot tämän asuinvaltiossa luovuttamalla tytäryhtiö hintaan, jossa otetaan huomioon sen veroedun arvo, joka saadaan voitaessa vähentää tappiot tulevina vuosina. Jollei valittajana oleva yhtiö siten osoita, että kyseistä mahdollisuutta ei ole, ainoastaan se seikka, että kyseisen valtion lainsäädännössä ei sallita tappioiden siirtämistä sulautumisen yhteydessä, ei sellaisenaan ole riittävä, jotta tytäryhtiön tappioita voitaisiin pitää lopullisina.

Asiassa *Holmen* valittajana oleva yhtiö omisti Espanjassa useita tytäryhtiön tytäryhtiöitä, joista yhdelle oli kertynyt merkittäviä tappioita, ja sen oli tarkoitus lopettaa toiminta Espanjassa. Kyseisiä tappioita ei voitu vähentää Espanjassa, missä likvidoidun yhtiön tappioiden siirtäminen ei ole oikeudellisesti mahdollista likvidaatiovuoden aikana, sen paremmin kuin Ruotsissakaan, missä tytäryhtiö, jolle lopulliset tappiot ovat aiheutuneet, on omistettava suoraan.

66| Unionin tuomioistuimen tuomio 21.2.2013, ***A*** (C-123/11, EU:C:2013:84).

67| Unionin tuomioistuimen tuomio 13.12.2005, ***Marks & Spencer*** (C-446/03, EU:C:2005:763).

Unionin tuomioistuin muistutti, että ehto, jonka vuoksi rajatylittävä konsernivähennys ei tietyissä tilanteissa ole mahdollinen, voi olla oikeutettu tuomiossa *Marks & Spencer* täsmennetyistä yleistä etua koskevista pakottavista syistä, mutta tällä ehdolla on kuitenkin voitava taata kyseessä olevien tavoitteiden toteutuminen, eikä sillä saada ylittää sitä, mikä on tarpeen näiden tavoitteiden saavuttamiseksi. Tältä osin unionin tuomioistuin erotti toisistaan kaksi tapausta.

Ensimmäinen vaihtoehto koskee tilannetta, jossa konsernivähennystä hakevan emoyhtiön ja tytäryhtiön tytäryhtiön, jonka tappioita voitaisiin mahdollisesti pitää lopullisina, välissä oleva tytäryhtiö tai tytäryhtiöt eivät ole sijoittautuneet samaan jäsenvaltioon. Tässä tapauksessa ei voida sulkea pois sitä mahdollisuutta, että konserni voi valita, missä jäsenvaltiossa se hyödyntää lopulliset tappiot, eli joko ylimmän tason emoyhtiön asuinvaltiossa tai minkä tahansa välissä olevan tytäryhtiön asuinvaltiossa. Tällainen valintamahdollisuus sallisi konserniverokannan optimointiin tähtäävän strategian, joka saattaisi vaarantaa jäsenvaltioiden verotusvallan tasapainoisen jaon säilyttämisen ja aiheuttaa vaaran siitä, että tappiot vähennetään useaan kertaan.

Toinen vaihtoehto koskee tilannetta, jossa konsernivähennystä hakevan emoyhtiön ja tytäryhtiön tytäryhtiön, jonka tappioita voitaisiin mahdollisesti pitää lopullisina, välissä oleva tytäryhtiö tai tytäryhtiöt ovat sijoittautuneet samaan jäsenvaltioon. Tällaisessa tilanteessa vaara siitä, että konserniverokanta optimoidaan valitsemalla jäsenvaltio, jossa tappiot vähennetään, sekä vaara siitä, että useampi jäsenvaltio ottaa tappiot huomioon, on samankaltainen kuin tuomiossa *Marks & Spencer* mainittu vaara. Siten jäsenvaltion edellyttämä pääasiassa kyseessä olevan kaltainen suora omistus olisi suhteellisuusperiaatteen vastainen, jos kyseisen tuomion 55 kohdassa esitetyt edellytykset täyttyvät.[68]

Tuomiossa ***Comune di Bernareggio*** (C-465/18, EU:C:2019:1125), joka annettiin 19.12.2019, unionin tuomioistuin totesi, että *SEUT 49 artikla, jossa taataan sijoittautumisvapaus, on esteenä kansalliselle toimenpiteelle, jolla tilanteessa, jossa kunnallisen apteekin pitämistä koskeva oikeus luovutetaan hankintamenettelyllä, tämän apteekin palveluksessa oleville proviisoreille myönnetään ehdoton etuosto-oikeus.*

Bernareggion kunta aloitti vuonna 2014 kunnallisen apteekin luovutusta koskevan tarjouspyyntömenettelyn. Kahden tarjouksen tekijän tekemä tarjous oli taloudellisesti edullisin, minkä vuoksi ne nimettiin alustaviksi tarjouskilpailun voittajiksi. Sopimus tehtiin kuitenkin Vimercaten (Italia) apteekkeja pitävän kunnallisen yrityksen palveluksessa olevan proviisorin kanssa. Vaikka tämä proviisori ei osallistunut tarjouskilpailuun, hänelle annettiin etusija sellaisen Italian oikeuden säännöksen perusteella, jonka nojalla on niin, että kun oikeus pitää kunnallista apteekkia luovutetaan, työntekijöinä olevilla proviisoreilla on etuosto-oikeus. Molemmat edellä mainitut tarjoajat nostivat tällöin hankintapäätöksestä kumoamiskanteen italialaisissa tuomioistuimissa.

Unionin tuomioistuin totesi aluksi, että tilanteessa, jossa kunnallisen apteekin pitämistä koskeva oikeus luovutetaan hankintamenettelyllä, tämän apteekin palveluksessa oleville proviisoreille myönnetyllä etuosto-oikeudella myönnetään etu kaikille kunnallisen apteekin palveluksessa oleville proviisoreille ja se on siten omiaan tekemään vähemmän houkuttelevaksi sen, että muista jäsenvaltioista peräisin olevat proviisorit

68| Tuomion ***Marks & Spencer*** 55 kohta kuuluu seuraavasti: ”Yhteisöjen tuomioistuin katsoo tältä osin, että pääasiassa kyseessä olevalla rajoittavalla toimenpiteellä ylitetään se, mikä on tarpeen kyseisen toimenpiteen tavoitteiden saavuttamiseksi olennaisilta osin, tilanteessa, jossa verotuksellisesti toisessa jäsenvaltiossa asuva tytäryhtiö on käyttänyt loppuun kaikki sen asuinpaikkavaltiossa olemassa olevat tappioiden huomioon ottamista koskevat mahdollisuudet tappiontasausta koskevassa hakemuksessa tarkoitetun verovuoden ja aikaisempien verovuosien osalta tarvittaessa siirtämällä kyseiset tappiot kolmannelle tai vähentämällä mainitut tappiot tytäryhtiölle aikaisempien verovuosien aikana toteutuneista voitoista, ja ei ole olemassa mahdollisuutta siihen, että joko ulkomainen tytäryhtiö itse tai kolmas etenkin siinä tapauksessa, että tytäryhtiö on myyty sille, voi ottaa kyseisen tytäryhtiön tappiot huomioon sen asuinpaikkavaltiossa tulevien verovuosien aikana.”

hankkivat kiinteän toimipaikan, jossa he voivat harjoittaa ammattitoimintaansa Italian alueella, tai jopa estämään sen. Se totesi tämän vuoksi, että tällainen etuosto-oikeus rajoittaa SEUT 49 artiklassa taattua sijoittautumisvapautta.

Toiseksi unionin tuomioistuin tutki, voidaanko tätä rajoitusta oikeuttaa jollain perusteella. Pääasiassa kyseessä olevan etuosto-oikeuden tavoitteen osalta unionin tuomioistuin totesi, että kyseisen etuosto-oikeuden tarkoituksena on varmistaa apteekkipalvelujen parempi hallinnointi yhtäältä takaamalla palkattujen proviisorien työsuhteen jatkuvuus ja toisaalta arvostamalla viimeksi mainittujen saamaa hallinnointikokemusta. Tällainen tavoite, joka liittyy SEUT 52 artiklan 1 kohdassa nimenomaisesti tarkoitettuun kansanterveyden suojelun tavoitteeseen, voi oikeuttaa sijoittautumisvapauden rajoituksen.

Unionin tuomioistuin katsoi kuitenkin, että tällainen ehdoton etuosto-oikeus – olettaen, että sillä pyrittäisiin todella toteuttamaan kansanterveyden suojelun tavoitetta – ei ole omiaan takaamaan tämän tavoitteen saavuttamista. Ensinnäkin siltä osin kuin kyse on työntekijöinä olevien proviisoreiden työsuhteen jatkuvuuden tavoitteesta, unionin tuomioistuin huomautti, ettei sillä voida taata kansanterveyden suojelun tavoitetta. Toiseksi proviisorien saaman hallinnointikokemuksen arvostamisesta se huomautti, että pääasiassa kyseessä oleva etuosto-oikeus ei perustu mihinkään tosiasiallisesti hankitun kokemuksen, tarjotun palvelun laadun tai kunnan apteekissa konkreettisesti hoidettujen tehtävien konkreettiseen arviointiin, eikä sillä siis voida saavuttaa tavoiteltua päämäärää. Se korosti lisäksi, että tällä etuosto-oikeudella ylitetään joka tapauksessa se, mikä on tarpeen ammattikokemuksen arvostamistavoitteen saavuttamiseksi. Se voidaan nimittäin saavuttaa vähemmän rajoittavilla toimenpiteillä, kuten lisäpisteiden myöntämisellä tarjouskilpailumenettelyssä niille tarjoajille, jotka osoittavat omaavansa kokemusta apteekin pitämisestä.

4. Palvelujen tarjoamisen vapaus

Unionin tuomioistuin totesi 4.7.2019 antamassaan tuomiossa ***komissio v. Saksa*** (C-377/17, EU:C:2019:562), että *Saksan liittotasavalta ei ole noudattanut direktiivin 2006/123*[69] mukaisia velvoitteitaan, koska se on pitänyt voimassa pakolliset hinnat arkkitehtien ja insinöörien suunnittelupalveluille.

Asia koski Saksan lainsäädäntöä, jossa otetaan käyttöön arkkitehtien ja insinöörien tarjoamille suunnittelupalveluille vähimmäis- ja enimmäishintojen järjestelmä. Saksan liittotasavallan mukaan vähimmäishinnoilla oli tarkoitus muun muassa saavuttaa näiden palvelujen laadun ja kuluttajansuojan tavoite, kun taas enimmäishinnoilla oli tarkoitus varmistaa kuluttajansuoja takaamalla palkkioiden avoimuus sekä estämällä kohtuuttomat hinnat.

Unionin tuomioistuimen mukaan kyseessä olevat hinnat kuuluvat direktiivin 2006/123 niiden säännösten soveltamisalaan, joissa velvoitetaan jäsenvaltiot tutkimaan, sisältyykö niiden oikeusjärjestelmään vaatimuksia, joissa asetetaan toiminnan harjoittamisen ehdoksi se, että palveluntarjoaja noudattaa vähimmäis- tai enimmäishintoja.[70] Tällaisten vaatimusten on oltava syrjimättömiä, välttämättömiä ja oikeasuhteisia pakottavan yleisen edun toteuttamiseen nähden, jotta ne ovat kyseisen direktiivin tavoitteiden mukaisia.[71]

69| Palveluista sisämarkkinoilla 12.12.2006 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2006/123/EY (EUVL 2006, L 376, s. 36).

70| Direktiivin 2006/123 15 artiklan 2 kohdan g alakohta.

71| Direktiivin 2006/123 15 artiklan 3 kohta.

Koska tavoitteet, joihin Saksan liittotasavalta on vedonnut, on hyväksytty unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä yleisen edun mukaisiksi pakottaviksi syiksi, unionin tuomioistuin arvioi Saksan hintajärjestelmän soveltuvuutta ja oikeasuhteisuutta.

Ensinnäkin vähimmäishinnoista unionin tuomioistuin totesi aluksi 5.12.2006 annetun tuomion ***Cipolla ym.*** (C-94/04 ja C-202/04) valossa, että suunnittelupalvelujen vähimmäishinnat soveltuvat periaatteessa Saksan markkinoiden ominaispiirteiden valossa siihen, että niillä voidaan osaltaan varmistaa näiden palvelujen korkea laatu. Kun otetaan yhtäältä huomioon suunnittelupalvelujen markkinoilla toimivien toimijoiden erittäin huomattava määrä ja toisaalta näille markkinoille ominainen suunnittelupalvelujen tarjoajien ja kuluttajien välinen tiedon merkittävä epäsymmetria, voi olla olemassa vaara siitä, että nämä palveluntarjoajat ryhtyisivät keskenään kilpailuun, joka voi johtaa palvelujen tarjoamiseen alennushintaan tai laadukkaita palveluja tarjoavien toimijoiden poissulkemiseen haitallisten valintojen seurauksena. Tällaisessa tilanteessa vähimmäishinnoista määrääminen voi olla omiaan rajoittamaan tätä vaaraa, koska sillä estetään palvelujen tarjoaminen hinnoilla, jotka eivät ole pitkällä aikavälillä riittävät varmistamaan tällaisten palvelujen laatua.

Unionin tuomioistuin totesi kuitenkin seuraavaksi, etteivät vähimmäishinnat ole omiaan takaamaan asetettujen tavoitteiden toteutumista. Unionin tuomioistuimen mukaan se, ettei suunnittelupalveluja ole varattu tietyille ammateille, jotka ovat pakollisen valvonnan alaisia ammatillisten sääntöjen nojalla tai joita valvovat tällä tavoin alan ammattijärjestöt, kuvastaa Saksan lainsäädännön epäjohdonmukaisuutta palvelujen korkean laadun säilyttämistä koskevan päämäärän kannalta. Vähimmäishinnat eivät nimittäin ole omiaan tällaisen tavoitteen saavuttamiseksi, jos palvelujen, joihin näitä hintoja sovelletaan, toteuttamiseen ei itsessään liity vähimmäistakuita, joilla voidaan varmistaa mainittujen palvelujen laatu.

Unionin tuomioistuin totesi toiseksi enimmäishinnoista, että vaikka tällaisilla hinnoilla voidaan edistää kuluttajansuojaa, Saksan liittotasavalta ei ole osoittanut sitä, mistä syystä se, että asiakkaiden saataville annetaan vähemmän rajoittavana toimenpiteenä hintaa koskevat suuntaviivat eri palveluluokkien osalta, ei riittäisi saavuttamaan mainittua tavoitetta riittävällä tavalla. Tästä seuraa, ettei enimmäishintojen vahvistamista koskevaa vaatimusta voida pitää oikeasuhteisena tähän tavoitteeseen nähden.

Unionin tuomioistuin totesi 4.7.2019 antamassaan tuomiossa ***Baltic Media Alliance*** (C-622/17, EU:C:2019:566), että *toimenpide, jolla yleiseen järjestykseen liittyvistä syistä asetetaan velvollisuus jaella tai lähettää edelleen toisesta jäsenvaltiosta peräisin olevaa televisiokanavaa väliaikaisesti vain osana maksullisia kanavapaketteja, ei kuulu direktiivin 2010/13*[72] *3 artiklan soveltamisalaan*. Kyseisen säännöksen mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava alueellaan vapaus vastaanottaa toisesta jäsenvaltiosta peräisin olevia televisiolähetyksiä, eivätkä ne saa rajoittaa niiden edelleen lähettämistä sellaisia kyseisessä direktiivissä yhteensovitettuja aloja koskevin perustein, joihin kuuluvat vihaan yllyttämisen vastaiset toimenpiteet.

NTV Mir Lithuania on liettualaiselle yleisölle suunnattu kanava, jonka ohjelmat ovat pääosin venäjänkielisiä. Liettuan radio- ja televisiokomitea oli tehnyt päätöksen, jolla mediapalvelujen tarjoajat velvoitettiin jakelemaan tai lähettämään edelleen kyseistä kanavaa Liettuan alueella 12 kuukauden ajan vain osana maksullisia kanavapaketteja. Tämä päätös oli tehty sillä perusteella, että yksi mainitun kanavan ohjelmista sisälsi virheellistä aineistoa, jossa yllytettiin kansallisuuteen perustuvaan vihamielisyyteen ja vihaan Baltian maita kohtaan. Baltic Madia Alliance, joka on Yhdistyneeseen kuningaskuntaan rekisteröity yhtiö ja jolla on Yhdistyneen kuningaskunnan myöntämä toimilupa NTV Mir Lithuania -kanavan jakeluun, katsoi, että kyseinen päätös oli tehty direktiivin 2010/13 vastaisesti, koska sillä rajoitettiin toisesta jäsenvaltiosta peräisin olevan televisiokanavan edelleen lähettämistä.

72| Audiovisuaalisten mediapalvelujen tarjoamista koskevien jäsenvaltioiden tiettyjen lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta 10.3.2010 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2010/13/EU (Audiovisuaalisia mediapalveluja koskeva direktiivi) (EUVL 2010, L 95, s. 1).

Unionin tuomioistuin huomautti aluksi direktiivin 2010/13 3 artiklassa säädetystä edelleenlähettämisen rajoittamista koskevasta kiellosta kyseisen direktiivin asiayhteyteen, päämääriin ja syntyhistoriaan nojautumalla, että ilmaisulla ”rajoitus” on kyseisen direktiivin asiayhteydessä erityinen, suppeampi merkitys kuin SEUT 56 artiklassa olevalla rajoituksen käsitteellä. Se ei koske kaikkia rajoituksia, joita vastaanottava jäsenvaltio on vahvistanut vastaanottamisen ja edelleenlähettämisen vapauteen. Direktiivi 2010/13 ei siis ole lähtökohtaisesti esteenä sellaisen kansallisen säännöstön soveltamiselle, jolla yleisesti pyritään yleisen edun mukaiseen tavoitteeseen, kunhan sillä ei oteta käyttöön toista televisiolähetysten valvontamekanismia sen valvonnan lisäksi, joka lähettäjäjäsenvaltion on toteutettava.

Unionin tuomioistuin totesi tämän jälkeen aiempaa oikeuskäytäntöään[73] täsmentämällä, että kansallinen toimenpide, jolla yleisesti pyritään yleiseen järjestykseen perustuvaan tavoitteeseen ja jolla säännellään järjestelyjä, jotka koskevat televisiokanavan jakelua kuluttajille vastaanottavassa jäsenvaltiossa, ei ole direktiivin 2010/13 3 artiklassa tarkoitettu rajoitus siltä osin kuin tällaiset järjestelyt eivät estä mainitun kanavan varsinaista edelleenlähettämistä. Tällaisella toimenpiteellä ei näet oteta käyttöön toista lähetyksen valvontamekanismia.

Näiden toteamusten perusteella unionin tuomioistuin päätteli, että pääasiassa kyseessä olevan kaltainen toimenpide ei kuulu direktiivin 2010/13 3 artiklan soveltamisalaan. Yhtäältä kyseessä olevalla päätöksellä pyritään yleiseen järjestykseen perustuvaan tavoitteeseen siltä osin kuin sillä torjutaan sellaisen aineiston levittämistä, jolla Liettuan valtio asetetaan huonoon valoon, ja sen tarkoituksena on suojella Liettuan tietoalueen turvallisuutta sekä turvata ja säilyttää yleinen etu saada asianmukaista tietoa. Toisaalta se ei estä toisesta jäsenvaltiosta peräisin olevien televisiolähetysten varsinaista edelleen lähettämistä Liettuan alueella, koska toimenpiteen kohteena olevaa televisiokanavaa voidaan jaella edelleen laillisesti kyseisellä alueella ja liettualaiset kuluttajat voivat edelleen katsoa sitä siltä osin kuin he ovat tilanneet maksullisen kanavapaketin.

Palvelujen tarjoamisen vapautta koskevista asioista on pantava merkille myös 19.12.2019 annettu tuomio ***Dobersberger*** (C-16/18, EU:C:2019:1110), joka koskee jäsenvaltioon sijoittautunutta yhtiötä, joka tarjoaa useissa jäsenvaltioissa palveluja kansainvälisissä junissa.[74]

5. Pääomien vapaa liikkuvuus

Unionin tuomioistuimen suuri jaosto totesi 26.2.2019 antamassaan tuomiossa ***X (Kolmansiin maihin sijoittautuneet yhtiöt)*** (C-135/17, EU:C:2019:136), että *pääomien vapaata liikkuvuutta koskeva SEUT 63 artiklan 1 kohta* ei ole esteenä jäsenvaltion säännöstölle, jonka perusteella kolmannessa maassa asuvan yhtiön tulot, jotka eivät ole peräisin sen omasta toiminnasta ja joita ovat esimerkiksi kyseisessä säännöstössä tarkoitetut ”pääomasijoituksen luonteiset välitulot”, liitetään omistetun osuuden suhteessa kyseisessä jäsenvaltiossa asuvan verovelvollisen veron määräytymisperusteeseen, jos kyseinen verovelvollinen omistaa vähintään 1 prosentin osuuden mainitusta yhtiöstä ja jos kyseisiä tuloja verotetaan kyseisessä kolmannessa maassa kevyemmin kuin kyseessä olevassa jäsenvaltiossa, ellei ole olemassa oikeudellista sääntelyä, johon kuuluu erityisesti sopimusvelvoitteita, joiden ansiosta mainitun jäsenvaltion kansalliset veroviranomaiset voivat tarvittaessa todentaa samaa yhtiötä koskevat tiedot, jotka on esitetty sen osoittamiseksi, ettei mainitun verovelvollisen omistus kyseisessä yhtiössä ole keinotekoinen järjestely.

73| Unionin tuomioistuimen tuomio 22.9.2011, ***Mesopotamia Broadcast ja Roj TV*** (C-244/10 ja C-245/10, EU:C:2011:607).

74| Tämä tuomio on esitelty luvussa XV.5 “Työntekijöiden lähettäminen työhön toiseen jäsenvaltioon”.

Unionin tuomioistuin huomautti ensin, että mainittua lainsäädäntöä voidaan soveltaa ainoastaan rajat ylittävissä tilanteissa, ja totesi sitten, että kyseisestä säännöstöstä voi seurata, että kyseessä olevassa jäsenvaltiossa yleisesti verovelvolliset sijoittajat ovat vähemmän halukkaita sijoittamaan tiettyihin kolmansiin maihin sijoittautuneisiin yhtiöihin, ja se voi siten merkitä SEUT 63 artiklan 1 kohdassa lähtökohtaisesti kiellettyä pääomien vapaan liikkuvuuden rajoitusta.

Unionin tuomioistuin tutki seuraavaksi, voidaanko tällaista rajoitusta pitää perusteltuna SEUT 65 artiklan kannalta, jonka mukaan erilaista verokohtelua voidaan pitää pääomien vapaan liikkuvuuden mukaisena, jos se koskee tilanteita, jotka eivät ole objektiivisesti arvioituina toisiinsa rinnastettavissa. Tässä yhteydessä unionin tuomioistuin totesi, että pääasiassa kyseessä olevalla säännöstöllä pyritään yhdenmukaistamaan mahdollisimman pitkälti sellaisten kotimaisten yhtiöiden tilanteet, jotka ovat sijoittaneet pääomaa kolmannessa maassa, jossa verotus on kevyttä, asuvaan yhtiöön, ja sellaisten kotimaisten yhtiöiden tilanteet, jotka ovat sijoittaneet pääomiaan toiseen kotimaiseen yhtiöön, jotta muun muassa saataisiin neutralisoitua veroedut, joita ensin mainitut voisivat saada pääomansa sijoittamisesta kolmanteen maahan, minkä vuoksi kyseessä olevaa erilaista kohtelua ei voida perustella sillä, että tilanteet ovat objektiivisesti erilaisia.

Unionin tuomioistuin tutki tässä tilanteessa, voidaanko erilainen verokohtelu oikeuttaa yleistä etua koskevilla pakottavilla syillä. Se totesi, että mainitun lainsäädännön tarkoituksena on veropetosten ja veronkierron estäminen, ja katsoi kyseisen säännöstön olevan omiaan takaamaan mainitun tavoitteen toteutumisen. Kun pääasiassa kyseessä olevan kaltaisella säännöstöllä säädetään kolmannessa maassa, jossa verotus on ”kevyttä”, asuvan yhtiön tulojen liittämisestä jäsenvaltiossa yleisesti verovelvollisen yhtiön veron määräytymisperusteeseen, sillä voidaan nimittäin neutralisoida tulojen mahdollisen keinotekoisen tällaiseen kolmanteen maahan siirtämisen vaikutukset.

Unionin tuomioistuimen mukaan on kuitenkin niin, että siltä osin kuin tällä säännöstöllä, jossa menettelytapojen keinotekoisuutta pidetään olettamana pelkästään siitä syystä, että kyseisessä säännöstössä mainitut edellytykset täyttyvät, antamatta asianomaiselle verovelvolliselle mahdollisuutta kumota kyseistä olettamaa, ylitetään lähtökohtaisesti se, mikä on tarpeen kyseisen säännöstön tavoitteen saavuttamiseksi.

Unionin tuomioistuin korosti kuitenkin, että pääasiassa kyseessä oleva säännöstö ei koske jäsenvaltioita vaan kolmansia maita, ja mainitsi, että sen jäsenvaltioille kuuluvan velvollisuuden, jonka mukaan verovelvolliselle on annettava mahdollisuus toimittaa tietoja, jotka osoittavat mahdolliset liiketoiminnalliset syyt sen omistukselle kolmannessa maassa asuvasta yhtiöstä, olemassaoloa on arvioitava sen perusteella, onko käytettävissä sellaisia hallinnollisia ja lainsäädännöllisiä keinoja, jotka mahdollistavat tarvittaessa tällaisten tietojen todenperäisyyden selvittämisen. Näin ollen kansallisen tuomioistuimen on tutkittava muun muassa, onko kyseessä olevan jäsenvaltion ja kyseisen kolmannen maan välillä olemassa sellaisia sopimusvelvoitteita, joissa määrätään kyseessä olevien kansallisten viranomaisten välistä yhteistyötä ja tietojenvaihtoa koskevista oikeudellisista puitteista ja jotka todella antavat jäsenvaltion veroviranomaisille mahdollisuuden todentaa tarvittaessa kolmanteen maahan sijoittautunutta yhtiötä koskevat tiedot, jotka on esitetty sen osoittamiseksi, että mainitun verovelvollisen omistus kyseisessä yhtiössä ei ole keinotekoinen järjestely.

Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin esitti unionin tuomioistuimelle myös alustavia kysymyksiä SEUT 64 artiklan 1 kohdan mukaisen standstill-lausekkeen soveltamisalasta, jonka puitteissa jäsenvaltio voi suhteissa kolmansiin maihin soveltaa pääomanliikkeiden, muun muassa suorien sijoitusten, rajoituksia, vaikka nämä rajoitukset ovat SEUT 63 artiklan 1 kohdassa vahvistetun pääomien vapaan liikkuvuuden periaatteen vastaisia, jos kyseiset rajoitukset olivat olleet olemassa jo 31.12.1993. Pääasiassa kyseessä olevan rajoituksen taustalla ollutta verolainsäädäntöä oli 31.12.1993 jälkeen muutettu olennaisesti antamalla laki, joka oli tullut voimaan mutta joka oli jo ennen sen soveltamista käytännössä korvattu säädöksellä, joka oli sisällöltään identtinen 31.12.1993 sovellettuun säädökseen nähden. Unionin tuomioistuin totesi, että tällaisessa tapauksessa SEUT 63 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua kieltoa sovelletaan, ellei kyseisen lain soveltamista

ole kansallisen oikeuden perusteella lykätty siten, että sitä ei ole sen voimaantulosta huolimatta sovellettu SEUT 64 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuihin rajat ylittäviin pääomanliikkeisiin, mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tutkittava.

Unionin tuomioistuimen suuri jaosto totesi 21.5.2019 antamassaan tuomiossa ***komissio v. Unkari (Maatalousmaan käyttö- ja tuotto-oikeudet)*** (C-235/17, EU:C:2019:432), että koska Unkari oli *lakkauttanut ex lege muiden jäsenvaltioiden kansalaisten hallussa suoraan tai välillisesti olevat Unkarissa sijaitsevan maa- ja metsätalousmaan käyttö- ja tuotto-oikeudet, se oli jättänyt noudattamatta SEUT 63 artiklan ja perusoikeuskirjan 17 artiklan mukaisia velvoitteitaan.*

Unkari antoi vuonna 2013 lain (jäljempänä vuoden 2013 laki), jonka nojalla ex lege ja ilman korvausta oli lakkautettava maa- ja metsätalousmaiden käyttö- ja tuotto-oikeudet, jotka ovat oikeushenkilöiden tai sellaisten luonnollisten henkilöiden aiemmin hankkimia, jotka eivät voi todistaa olevansa omistajan lähiomaisia, ilman että olisi säädetty korvausjärjestelystä näiden henkilöiden hyväksi. Unkari väitti tämän lain tueksi, että kyseisillä käyttö- ja tuotto-oikeuksia koskevilla sopimuksilla oli kierretty maatalousmaan omistusoikeuden hankkimista koskevia kieltoja, jotka olivat voimassa ennen Unkarin liittymistä Euroopan unioniin, ja niillä oli lisäksi rikottu tuolloin voimassa ollutta valuuttavalvonnan alan kansallista lainsäädäntöä, joten ne olivat tämän vuoksi alun perinkin pätemättömiä jo ennen tätä liittymistä. Se vetosi myös maatalouspolitiikan eri tavoitteisiin, joita ovat sen varmistaminen, että viljelyskäytössä olevat maatalousmaat ovat ainoastaan niillä työskentelevien luonnollisten henkilöiden omistuksessa ja että niitä ei omisteta keinottelutarkoituksessa, maa-alueiden pirstoutumisen torjuminen, maaseutuväestön ja kestävän maatalouden ylläpitäminen sekä kooltaan elinkelpoisten ja kilpailukykyisten tilojen perustaminen.

Todettuaan, että vuoden 2013 lakia ei ollut tarpeen tutkia SEUT 49 artiklan valossa, unionin tuomioistuin katsoi, että koska kyseisessä lainsäädännössä säädetään, että maatalousmaan käyttö- ja tuotto-oikeudet lakkaavat ex lege niiden henkilöiden osalta, jotka eivät voi todistaa olevansa maanomistajan lähiomaisia ja joiden joukossa on useiden muiden jäsenvaltioiden kuin Unkarin kansalaisia, kyseisellä lailla rajoitetaan jo pelkästään tarkoituksensa ja tämän seikan perusteella asianomaisten oikeutta SEUT 63 artiklassa taattuun pääomien vapaaseen liikkuvuuteen. Kyseisellä lainsäädännöllä heiltä evätään nimittäin sekä mahdollisuus jatkaa tuotto- ja käyttöoikeudestaan nauttimista että mahdollisuus kyseisen oikeuden luovuttamiseen. Mainittu lainsäädäntö on lisäksi omiaan aiheuttamaan sen, että muualla kuin Unkarissa asuvat henkilöt ovat tulevaisuudessa vähemmän halukkaita tekemään sijoituksia Unkarissa.

Näin ollen unionin tuomioistuin piti tarpeellisena tutkia, voidaanko mainittua rajoitusta pitää oikeutettuna yleistä etua koskevista pakottavista syistä tai SEUT 65 artiklassa mainituista syistä, ja noudattaako se suhteellisuusperiaatetta erityisesti siten, että sillä pyritään saavuttamaan tavoitellut päämäärät johdonmukaisella ja järjestelmällisellä tavalla.

Tässä yhteydessä unionin tuomioistuin muistutti myös, että perusoikeuskirjassa taattuja perusoikeuksia on sovellettava kaikkiin unionin oikeudessa säänneltyihin tilanteisiin ja niitä on siten noudatettava erityisesti silloin, kun kansallinen säännöstö kuuluu unionin oikeuden soveltamisalaan. Näin on erityisesti silloin, kun kansallinen säännöstö on omiaan rajoittamaan yhtä tai useampaa EUT-sopimuksessa taattua perusvapautta ja asianomainen jäsenvaltio vetoaa SEUT 65 artiklassa tarkoitettuihin perusteisiin tai unionin oikeudessa tunnustettuihin yleistä etua koskeviin pakottaviin syihin tällaisen rajoituksen oikeuttamiseksi. Kyseiseen kansalliseen säännöstöön voidaan tällaisessa tilanteessa soveltaa näin määrättyjä poikkeuksia ainoastaan silloin, kun se on niiden perusoikeuksien mukainen, joiden noudattamista unionin tuomioistuin valvoo. Sitä, että jäsenvaltio turvautuu unionin oikeudessa määrättyihin poikkeuksiin oikeuttaakseen perussopimuksessa taatun perusvapauden rajoittamisen, on näin ollen pidettävä perusoikeuskirjan 51 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna unionin oikeuden soveltamisena.

Unionin tuomioistuin tarkasteli näin ollen vuoden 2013 lain yhteensopivuutta unionin oikeuden kanssa sekä näin perussopimuksessa määrättyjen poikkeusten ja unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön että perusoikeuskirjassa taattujen perusoikeuksien perusteella; viimeksi mainittuihin kuuluu perusoikeuskirjan 17 artiklassa taattu omistusoikeus, jota komissio tässä tapauksessa väittää loukatun.

Perusoikeuskirjan 17 artiklan osalta unionin tuomioistuin täsmensi ensinnäkin, että kyseisen artiklan 1 kohdassa annettu suoja ulottuu varallisuusarvoisiin oikeuksiin, joista voidaan asianomaisen oikeusjärjestyksen perusteella johtaa saavutettu oikeusasema, joka mahdollistaa sen, että oikeuksien haltija käyttää niitä hyödykseen itsenäisesti. Unionin tuomioistuimen mukaan on ilmeistä, että kyseessä olevan kaltaisilla kiinteän omaisuuden käyttö- ja tuotto-oikeuksilla on varallisuusarvo, ja niiden johdosta kyseisellä haltijalla on saavutettu oikeusasema, ja näin on riippumatta siitä, onko näiden oikeuksien siirrettävyyttä rajoitettu vai onko se poissuljettu sovellettavan kansallisen lainsäädännön nojalla. Maatalousmaiden tällaisten käyttö- ja tuotto-oikeuksien hankkimiseen sopimusteitse liittyy lähtökohtaisesti hinnan maksaminen. Nämä oikeudet mahdollistavat niiden haltijalle näistä maista nautinnan erityisesti taloudellisissa tarkoituksissa, jopa tarvittaessa maiden vuokraamisen kolmansille, ja ne kuuluvat siis perusoikeuskirjan 17 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan.

Toiseksi unionin tuomioistuin katsoi, että käyttö- ja tuotto-oikeuksia, jotka vuoden 2013 lailla lakkautettiin, on pidettävä kyseisessä perusoikeuskirjan määräyksessä tarkoitetuin tavoin laillisesti hankittuina. Mainitut oikeudet on nimittäin perustettu ajankohtana, jolloin tällaisten oikeuksien perustamista ei kielletty voimassa olleessa kansallisessa lainsäädännössä, ja Unkari ei ole osoittanut, että nämä oikeudet olisivat olleet pätemättömiä tuolloin voimassa olleen valuuttavalvontalainsäädännön rikkomisen vuoksi. Toimivaltaiset Unkarin viranomaiset lisäksi kirjasivat nämä oikeudet systemaattisesti kiinteistörekisteriin, ja niiden olemassaolo on vahvistettu vuonna 2012 annetulla lailla.

Kolmanneksi unionin tuomioistuin katsoi, että vuoden 2013 laki ei merkitse omaisuuden käytön rajoittamista vaan perusoikeuskirjan 17 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua omaisuuden riistämistä huolimatta siitä, että asianomaisia käyttö- ja tuotto-oikeuksia eivät ole hankkineet viranomaiset, vaan niiden lakkaamisesta on seurannut, että kyseessä olevan maan täysi omistusoikeus palautuu omistajalle.

Unionin tuomioistuin täsmensi tämän tarkastelun lopuksi kuitenkin, että perusoikeuskirjassa tunnustettujen oikeuksien käyttämistä voidaan rajoittaa, kunhan kyseisistä rajoituksista säädetään lailla ja kyseisten oikeuksien keskeistä sisältöä kunnioitetaan ja rajoitukset ovat suhteellisuusperiaatteen mukaisesti välttämättömiä ja vastaavat tosiasiallisesti unionin tunnustamia yleisen edun mukaisia tavoitteita tai tarvetta suojella muiden henkilöiden oikeuksia ja vapauksia. Tältä osin perusoikeuskirjan 17 artiklan 1 kohdan ja 52 artiklan 1 kohdan yhdessä lukeminen johtaa siihen, että kun vedotaan yleisen edun vaatimukseen omaisuuden riiston oikeuttamiseksi, perusoikeuskirjan 52 artiklan 1 kohdan mukaisen suhteellisuusperiaatteen noudattamisesta on huolehdittava tämä vaatimus ja sen kattamat yleisen edun tavoitteet huomioon ottaen. Toisaalta tämä tulkinta merkitsee, että jollei tällaista omaisuuden riistämisen oikeuttavaa yleisen edun vaatimusta ole, tai vaikka tällainen yleisen edun vaatimus olisi osoitettu, mutta perusoikeuskirjan 17 artiklan 1 kohdan toisessa virkkeessä asetetut edellytykset eivät täyty, tässä määräyksessä taattua omistusoikeutta loukataan.

Vaikka unionin tuomioistuin myönsi, että kansallisella lainsäädännöllä voidaan rajoittaa pääomien vapaata liikkuvuutta, jos sillä pyritään sellaisiin tavoitteisiin kuin joihin Unkari vetosi vuoden 2013 lain tueksi, se totesi kuitenkin, ettei voida katsoa, kun näyttöä ei ole esitetty, että kyseisellä lailla tosiasiallisesti pyrittäisiin näihin tavoitteisiin tai että se tosiasiallisesti soveltuisi niiden toteuttamiseen. Unionin tuomioistuin totesi lisäksi, että kyseinen laki ylittää joka tapauksessa sen, mikä on tarpeen näiden tavoitteiden saavuttamiseksi. Näistä samoista syistä unionin tuomioistuin totesi, ettei ole olemassa yleisen edun vaatimuksia, jotka oikeuttaisivat kyseisten käyttöoikeuksien lakkauttamisesta seuraavan omaisuuden riistämisen.

Unionin tuomioistuin totesi lisäksi tämän omaisuuden riistämisen osalta, että vuoden 2013 laki ei missään tapauksessa täytä perusoikeuskirjan 17 artiklan 1 kohdan toisessa virkkeessä asetettua vaatimusta siitä, että suoritetaan kohtuullisessa ajassa oikeudenmukainen korvaus. Kyseiseen lakiin ei nimittäin sisälly lainkaan säännöksiä, joissa vahvistettaisiin niiden, joilta käyttö- ja tuotto-oikeudet on viety, oikeus korvaukseen, eikä Unkarin esittämä pelkkä viittaus siviilioikeuden yleisiin sääntöihin voi täyttää tätä vaatimusta. Tällainen viittaus aiheuttaisi tässä tapauksessa sen, että käyttö ja tuotto-oikeuksien haltijat joutuisivat perimään heille maanomistajilta mahdollisesti tulevia korvauksia menettelyissä, jotka voivat osoittautua pitkiksi ja kalliiksi. Tällaisten siviilioikeuden sääntöjen perusteella ei voida helposti ja riittävän täsmällisesti tai ennakoitavasti ratkaista, voidaanko korvauksia tosiasiallisesti saada tällaisten menettelyjen päätteeksi, eikä tietää niiden laatua ja määrää.

VIII Rajavalvonta, turvapaikka ja maahanmuutto

1. Turvapaikkapolitiikka

Euroopassa useita vuosia jatkuneen muuttoliikekriisin ja suuren määrän kansainvälistä suojelua hakevien unioniin tulon vuoksi unionin tuomioistuimen ratkaistavana on edelleen ollut useita unionin turvapaikkapolitiikkaan liittyviä asioita. Näistä on paikallaan mainita kahdeksan tuomiota, joista kaksi koskee pakolaisasemaa, viisi kansainvälistä suojelua koskevien hakemusten käsittelyä ja viimeinen palauttamispäätöksiä.

1.1. Pakolaisasema

Unionin tuomioistuimen suuri jaosto otti 14.5.2019 antamassaan tuomiossa ***M ym. (Pakolaisaseman peruuttaminen)*** (C-391/16, C-77/17 ja C-78/17, EU:C:2019:403) kantaa *direktiivin 2011/95*[75] *(jäljempänä määrittelydirektiivi) 14 artiklan 4–6 kohdan, joissa täsmennetään tilanteet, joissa jäsenvaltiot voivat peruuttaa tai evätä pakolaisaseman, pätevyyteen SEUT 78 artiklan 1 kohdan ja perusoikeuskirjan 18 artiklan valossa, joissa viitataan pakolaisten oikeusasemaa koskevaan Geneven yleissopimukseen (jäljempänä Geneven yleissopimus)*[76]. Tämä tuomio liittyy kolmeen riita-asiaan, joissa vastakkain ovat kolmansien maiden kansalaiset ja vastaavat toimivaltaiset kansalliset viranomaiset ja joissa on kyse siitä, että viranomaiset ovat joko peruuttaneet heidän pakolaisasemansa tai evänneet sen siitä syystä, että heidät on tuomittu erityisen törkeistä rikoksista ja että he ovat vaaraksi asianomaisen jäsenvaltion turvallisuudelle tai yhteiskunnalle. Unionin tuomioistuin otti erityisesti kantaa siihen, vaikuttavatko tämän direktiivin 14 artiklan 4–6 kohta siten, että tällaisia kolmannen maan kansalaisia, jotka täyttävät mainitun direktiivin 2 artiklan d alakohdassa säädetyt aineelliset edellytykset, ei määritellä pakolaiseksi, ja ovatko kyseiset säännökset tämän vuoksi Geneven yleissopimuksen 1 artiklan vastaisia.

75| Vaatimuksista kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden määrittelemiseksi kansainvälistä suojelua saaviksi henkilöiksi, pakolaisten ja henkilöiden, jotka voivat saada toissijaista suojelua, yhdenmukaiselle asemalle sekä myönnetyn suojelun sisällölle 13.12.2011 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2011/95/EU (EUVL 2011, L 337, s. 9).

76| Genevessä 28.7.1951 allekirjoitettu pakolaisten oikeusasemaa koskeva yleissopimus (Yhdistyneiden kansakuntien sopimuskokoelma, nide 189, s. 137, nro 2545 (1954)), joka tuli voimaan 22.4.1954 ja jota on täydennetty ja muutettu New Yorkissa 31.1.1967 tehdyllä pakolaisten oikeusasemaa koskevalla pöytäkirjalla, joka tuli voimaan 4.10.1967.

Unionin tuomioistuin katsoi ensinnäkin, että sillä oli toimivalta ratkaista nämä kolme ennakkoratkaisupyyntöä. Se totesi, että vaikka unioni ei ole Geneven yleissopimuksen sopimuspuoli, SEUT 78 artiklan 1 kohdan ja perusoikeuskirjan 18 artiklan mukaan sen on kuitenkin noudatettava tämän yleissopimuksen määräyksiä, niin että määrittelydirektiivin on näiden primaarioikeuden määräysten nojalla oltava näiden määräysten mukainen ja että unionin tuomioistuimella on toimivalta tutkia tämän direktiivin 14 artiklan 4–6 kohdan pätevyys näiden määräysten valossa.

Unionin tuomioistuin totesi tämän jälkeen, että mainitun direktiivin 14 artiklan 4–6 kohdan säännöksiä voidaan tulkita siten, että varmistetaan, että Geneven yleissopimuksen määräyksillä taattu suojan taso taataan, kuten SEUT 78 artiklan 1 kohdassa ja perusoikeuskirjan 18 artiklassa edellytetään, ja päätyi siihen, että nämä säännökset ovat päteviä.

Unionin tuomioistuin täsmensi tältä osin ensiksi, että määrittelydirektiivillä otetaan käyttöön sääntelyjärjestelmä, johon kuuluvat jäsenvaltioille yhteiset käsitteet ja perusteet, jotka siis ovat unionin omia käsitteitä ja perusteita, mutta se perustuu kuitenkin Geneven yleissopimukseen ja sen tarkoituksena on muun muassa, että tämän yleissopimuksen 1 artiklaa noudatetaan täysimääräisesti. Määrittelydirektiivin 2 artiklan d alakohtaan sisältyvässä ”pakolaisen” määritelmässä toistetaan pääasiallisesti Geneven yleissopimuksen 1 artiklan A kohdan 2 kohtaan sisältyvä määritelmä. Kyseisen direktiivin 2 artiklan e alakohdassa tarkoitettu ”pakolaisasema” puolestaan vastaa pakolaisominaisuuden muodollista tunnustamista, joka on luonteeltaan tämän ominaisuuden toteava eikä konstitutiivinen toimenpide. Tämä merkitsee mainitun direktiivin 13 artiklan mukaan, että kolmannen maan kansalainen tai kansalaisuudeton henkilö, joka täyttää tämän direktiivin III luvussa mainitut aineelliset edellytykset, on jo pelkästään tästä syystä direktiivin 2 artiklan d alakohdassa ja Geneven yleissopimuksen 1 artiklan A kohdassa tarkoitettu pakolainen, eikä jäsenvaltioilla ole tältä osin harkintavaltaa. Unionin tuomioistuin totesi lisäksi, että pakolaisaseman myöntämisestä seuraa, että asianomainen pakolainen saa määrittelydirektiivin 2 artiklan b alakohdan nojalla tässä direktiivissä tarkoitettua kansainvälistä suojelua siten, että hänellä on kaikki tämän direktiivin VII luvussa tarkoitetut oikeudet ja edut, joihin kuuluvat sekä Geneven yleissopimukseen sisältyviä oikeuksia vastaavat oikeudet että parempaa suojaa tarjoavat oikeudet, joille ei ole vastinetta tässä yleissopimuksessa. Se katsoi näiden eri seikkojen perusteella, että määrittelydirektiivin 2 artiklan d alakohdassa ja Geneven yleissopimuksen 1 artiklan A kohdassa tarkoitetuksi ”pakolaiseksi” määrittely ei riipu siitä, että tämä ominaisuus tunnustetaan muodollisesti myöntämällä tämän direktiivin 2 artiklan e alakohdassa, luettuna yhdessä sen 13 artiklan kanssa, tarkoitettu ”pakolaisasema”.

Todettuaan, että unionin oikeudessa säädetään jossakin määrittelydirektiivin 14 artiklan 4 ja 5 kohdassa tarkoitetuista tilanteista oleville pakolaisille Geneven yleissopimuksessa vahvistettua laajemmasta kansainvälisestä suojelusta, unionin tuomioistuin huomautti toiseksi, että 14 artiklan 4 ja 5 kohtaa ei voida tulkita siten, että tällä direktiivillä käyttöön otetun järjestelmän yhteydessä pakolaisaseman peruuttaminen tai sen myöntämättä jättäminen vaikuttaisi niin, että asianomainen kolmannen maan kansalainen tai kansalaisuudeton henkilö, joka täyttää tämän direktiivin 2 artiklan d alakohdassa, luettuna yhdessä direktiivin III luvun säännösten kanssa, vahvistetut edellytykset, ei enää olisi pakolainen mainitun 2 artiklan d alakohdassa ja Geneven yleissopimuksen 1 artiklan A kohdassa tarkoitetulla tavalla. Se, että asianomaista henkilöä koskee jokin direktiivin 14 artiklan 4 ja 5 kohdassa tarkoitetuista tilanteista, ei nimittäin merkitse, että hän ei enää täytä niitä aineellisia edellytyksiä, joista määrittely pakolaiseksi riippuu ja jotka koskevat perusteltua pelkoa joutua vainotuksi alkuperämaassa. Tässä tapauksessa kyseinen henkilö tosin menettää mainitun aseman eikä hänellä siis ole – tai ei enää ole – kaikkia määrittelydirektiivin VII luvussa esitettyjä oikeuksia ja etuja. On kuitenkin niin, että – kuten mainitun direktiivin 14 artiklan 6 kohdassa nimenomaisesti säädetään – näillä henkilöillä on joukko Geneven yleissopimuksessa määrättyjä oikeuksia tai he säilyttävät nämä oikeudet, mikä vahvistaa sen, että heidät määritellään pakolaisiksi tai heidät määritellään edelleen pakolaisiksi tämän yleissopimuksen 1 artiklan A kohdassa tarkoitetuin tavoin pakolaisaseman peruuttamisesta tai myöntämättä jättämisestä huolimatta.

Unionin tuomioistuin totesi tämän 14 artiklan 6 kohdan osalta lopuksi, että sen mukaan jäsenvaltion, joka käyttää määrittelydirektiivin 14 artiklan 4 ja 5 kohdassa säädettyjä mahdollisuuksia, on annettava asianomaiselle pakolaiselle, joka on mainitun jäsenvaltion alueella, ainakin ne Geneven yleissopimuksessa vahvistetut oikeudet, joihin tässä 14 artiklan 6 kohdassa nimenomaisesti viitataan, sekä ne tässä yleissopimuksessa määrätyt oikeudet, joiden nauttiminen ei edellytä laillista oleskelua. Unionin tuomioistuin korosti lisäksi, että viimeksi mainittua säännöstä ei mitenkään voida tulkita niin, että se vaikuttaisi siten, että näitä valtioita kannustettaisiin välttämään kansainvälisiä velvoitteitaan, sellaisina kuin ne johtuvat Geneven yleissopimuksesta, rajoittamalla näiden henkilöiden tähän yleissopimukseen perustuvia oikeuksia. Se lisäsi, että direktiivin 14 artiklan 4–6 kohdan soveltaminen ei vaikuta asianomaisen jäsenvaltion velvollisuuteen noudattaa perusoikeuskirjan relevantteja määräyksiä.

Unionin tuomioistuin päätti tarkastelunsa korostaen, että vaikka Geneven yleissopimusta sovellettaessa henkilöt, joita koskee jokin määrittelydirektiivin 14 artiklan 4 ja 5 kohdassa tarkoitettu tilanne, voidaan tämän yleissopimuksen 33 artiklan 2 kohdan nojalla palauttaa tai karkottaa alkuperämaahansa ja näin on, vaikka heidän henkensä tai vapautensa olisi siellä uhattuna, näitä henkilöitä ei sen sijaan voida tämän direktiivin nojalla palauttaa, jos he altistuvat vaaralle siitä, että heidän perusoikeuskirjan 4 artiklassa ja 19 artiklan 2 kohdassa vahvistettuja perusoikeuksiaan loukataan. Näitä henkilöitä tosin voi asianomaisessa jäsenvaltiossa koskea kyseisen direktiivin 2 artiklan e alakohdassa tarkoitetun pakolaisaseman peruuttamista koskeva päätös tai tämän aseman myöntämättä jättämistä koskeva päätös, mutta tällaisten päätösten tekeminen ei voi vaikuttaa heidän pakolaiseksi määrittelyynsä, jos he täyttävät vaadittavat aineelliset edellytykset, jotta heitä voidaan pitää pakolaisina tämän direktiivin 2 artiklan d alakohdassa, luettuna yhdessä direktiivin III luvun säännösten kanssa, ja siis Geneven yleissopimuksen 1 artiklan A kohdassa tarkoitetulla tavalla.

Unionin tuomioistuin katsoi 23.5.2019 antamassaan tuomiossa ***Bilali*** (C-720/17, EU:C:2019:448), että *määrittelydirektiivin 19 artiklan 1 kohtaa, luettuna yhdessä tämän direktiivin 16 artiklan kanssa, on tulkittava siten, että jäsenvaltion on peruutettava toissijainen suojeluasema, kun se on myöntänyt tämän aseman sen myöntämiselle asetettujen edellytysten täyttymättä sellaisten tosiseikkojen perusteella, jotka sittemmin osoittautuivat virheellisiksi, vaikka asianomaisen henkilön ei voida väittää johtaneen kyseistä jäsenvaltiota harhaan tältä osin.*

Tässä asiassa asianomaiselle myönnetty toissijainen suojeluasema ja määräaikainen oleskelulupa peruutettiin ensinnäkin sen vuoksi, että hänen oletettua kansalaisuuttaan määriteltäessä tehtiin virhe, ja toiseksi sen vuoksi, ettei hän ollut koskaan ollut todellisessa vaarassa kärsiä määrittelydirektiivin 15 artiklassa tarkoitettua vakavaa haittaa, jos hänet palautetaan alkuperämaahansa tai pysyvään asuinmaahansa.

Tässä yhteydessä unionin tuomioistuin huomautti aluksi, että määrittelydirektiivin 19 artiklan 3 kohdan b alakohdassa säädetään toissijaisen suojeluaseman menettämisestä ainoastaan sellaisessa tapauksessa, jossa asianomainen on vääristellyt tai salannut seikkoja, jotka olivat ratkaisevia tällaisen aseman myöntämisen kannalta. Missään muussakaan säännöksessä ei säädetä nimenomaisesti, että kyseinen asema on peruutettava tai voidaan peruuttaa, jos kyseessä oleva myöntämistä koskeva päätös on tehty virheellisten seikkojen perusteella asianomaisen vääristelemättä tai salaamatta seikkoja.

Unionin tuomioistuin totesi kuitenkin myös, ettei myöskään nimenomaisesti ole suljettu pois sitä, että kyseinen asema voidaan menettää, jos vastaanottava jäsenvaltio havaitsee, että se on myöntänyt aseman sellaisten virheellisten tietojen perusteella, joista asianomainen ei ole vastuussa. Tältä osin unionin tuomioistuin totesi ensiksi, että sellaisen henkilön tilanteella, joka on saanut toissijaisen suojeluaseman virheellisten tietojen perusteella ja joka ei koskaan ole täyttänyt aseman saamiselle asetettuja edellytyksiä, ei ole mitään yhteyttä kansainvälisen suojelun logiikkaan. Toissijaisen suojeluaseman menettäminen tällaisissa olosuhteissa on näin ollen määrittelydirektiivin tarkoituksen ja yleisen rakenteen mukaista ja erityisesti tämän direktiivin 18 artiklan, jossa säädetään, että toissijainen suojeluasema myönnetään ainoastaan henkilöille, jotka täyttävät mainitut edellytykset, mukaista. Jos kyseinen jäsenvaltio on myöntänyt tämän aseman lainvastaisesti, sen on sitäkin suuremmalla syyllä poistettava asema, kun sen tekemä virhe havaitaan.

Toiseksi unionin tuomioistuin korosti, että määrittelydirektiivin 19 artiklan 1 kohdassa säädetään – siltä osin kuin on kyse pääasiassa kyseessä olevan kaltaisista direktiivin 2004/83[77] voimaantulon jälkeen tehdyistä kansainvälistä suojelua koskevista hakemuksista –, että jäsenvaltioiden on peruutettava, lakkautettava tai jätettävä uusimatta toissijainen suojeluasema, jos kolmannen maan kansalainen tai kansalaisuudeton henkilö on määrittelydirektiivin 16 artiklan mukaisesti lakannut olemasta henkilö, joka voi saada toissijaista suojelua, eli jos kyseisen suojelun myöntämiseen johtaneet olosuhteet ovat lakanneet olemasta tai muuttuneet siinä määrin, ettei suojelua enää tarvita. Tässä yhteydessä vastaanottavan jäsenvaltion muuttunut tietämys asianomaisen henkilökohtaisesta tilanteesta voi samalla tavoin kuin tosiasiallisen tilanteen muutos kolmannessa maassa johtaa siihen, että asianomaisen alkuperäinen pelko vakavasta haitasta kärsimisestä ei enää ole perusteltu, edellyttäen, että kyseessä on tietämyksen huomattava ja pysyvä muutos sen kysymyksen osalta, täyttääkö asianomainen toissijaisen suojeluaseman myöntämisedellytykset. Siten on niin, että kun vastaanottavalla jäsenvaltiolla on uusia tietoja, jotka osoittavat, että – toisin kuin jäsenvaltio on alun perin arvioinut sellaisen kolmannen maan kansalaisen tai kansalaisuudettoman henkilön tilanteen, jolle se on myöntänyt toissijaista suojelua virheellisten seikkojen perusteella – tämä ei koskaan ollut vaarassa joutua kärsimään vakavaa haittaa, kyseisen jäsenvaltion on todettava, että toissijaisen suojeluaseman myöntämiseen johtaneet olosuhteet ovat muuttuneet siinä määrin, ettei tämän aseman säilyttäminen ole enää perusteltua. Myöskään se seikka, että vastaanottavan jäsenvaltion tekemä virhe ei johdu asianomaisesta, ei voi muuttaa toteamusta, jonka mukaan tämä ei ole todellisuudessa koskaan täyttänyt toissijaisen suojeluaseman myöntämisedellytyksiä.

Unionin tuomioistuimen mukaan Geneven yleissopimus tukee määrittelydirektiivin tällaista tulkintaa, ja tämän yleissopimuksen vaatimukset on otettava huomioon kyseisen direktiivin 19 artiklan tulkinnassa. Unionin tuomioistuin huomautti, että tässä yhteydessä Yhdistyneiden kansakuntien pakolaisasiain päävaltuutetun (UNHCR) antamat asiakirjat ovat erityisen merkityksellisiä, kun otetaan huomioon tehtävä, joka pakolaisasiain päävaltuutetulle on osoitettu Geneven yleissopimuksessa. Vaikka yhdessäkään mainitun yleissopimuksen määräyksessä ei määrätä nimenomaisesti pakolaisaseman menettämisestä siinä tapauksessa, että myöhemmin ilmenee, että tätä asemaa ei olisi koskaan tullut myöntää, pakolaisasiain päävaltuutettu katsoo kuitenkin, että tällaisessa tilanteessa päätös, jolla pakolaisasema on myönnetty, on lähtökohtaisesti kumottava.

Lisäksi unionin tuomioistuin täsmensi, että toissijaisen suojeluaseman menettäminen määrittelydirektiivin 19 artiklan 1 kohdan perusteella ei merkitse kannanottoa siihen erilliseen kysymykseen, menettääkö asianomainen henkilö oleskeluoikeuden kyseisessä jäsenvaltiossa ja voidaanko hänet karkottaa alkuperämaahansa. On ensin todettava, että – toisin kuin kyseisen aseman menettäminen määrittelydirektiivin 19 artiklan 3 kohdan b alakohdan perusteella – tämän aseman menettäminen kyseisen direktiivin 19 artiklan 1 kohdan perusteella ei kuulu tilanteisiin, joissa jäsenvaltioiden on direktiivin 2003/109[78] 4 artiklan 1 a kohdan mukaisesti oltava myöntämättä pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen asemaa kansainvälistä suojelua saaville henkilöille, eikä tilanteisiin, joissa jäsenvaltiot voivat tämän viimeksi mainitun direktiivin 9 artiklan 3 a kohdan perusteella poistaa kyseisiltä henkilöiltä pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen aseman. Toisaalta määrittelydirektiivissä sallitaan se, että vastaanottavat jäsenvaltiot voivat antaa kansallisen oikeutensa mukaan kansallista suojelua, jonka osana henkilöille, joilla ei ole toissijaista suojeluasemaa, annetaan oikeus oleskella kyseisen jäsenvaltion alueella.

77| Kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden määrittelyä pakolaisiksi tai muuta kansainvälistä suojelua tarvitseviksi henkilöiksi koskevista vähimmäisvaatimuksista sekä myönnetyn suojelun sisällöstä 29.4.2004 annettu neuvoston direktiivi 2004/83/EY (EUVL 2004, L 304, s. 12).

78| Pitkään oleskelleiden kolmansien maiden kansalaisten asemasta 25.11.2003 annettu neuvoston direktiivi 2003/109/EY (EYVL 2003, L 16, s. 44).

Unionin tuomioistuin lisäsi vielä, että kyseisen jäsenvaltion on tässä yhteydessä noudatettava asianomaisen henkilön osalta erityisesti perusoikeutta yksityis- ja perhe-elämän kunnioittamiseen, sellaisena kuin tämä oikeus taataan perusoikeuskirjan 7 artiklassa. Tältä osin merkitystä on sillä seikalla, että – toisin kuin määrittelydirektiivin 19 artiklan 3 kohdassa tarkoitetussa tilanteessa – henkilö, jonka toissijainen suojeluasema on peruutettu kyseisen direktiivin 19 artiklan 1 kohdan perusteella, luettuna yhdessä mainitun direktiivin 16 artiklan kanssa, ei ole tahallisesti johtanut toimivaltaista kansallista viranomaista harhaan tämän aseman myöntämisen yhteydessä.

1.2. Kansainvälistä suojelua koskevien hakemusten käsittely

Tässä vuosikertomuksessa selostetut kansainvälistä suojelua koskevien hakemusten käsittelystä annetut unionin tuomioistuimen tuomiot liittyvät tällaisten hakemusten käsittelyä, arviointia ja uudelleenarviointia koskeviin menettelyihin, niiden tutkittavaksi ottamiseen, edellytyksiin hakijoiden siirtämiselle tästä käsittelystä vastuussa olevaan jäsenvaltioon ja kyseisen jäsenvaltion määrittämiseen sekä seuraamuksiin, joita voidaan määrätä väkivaltaiseen käyttäytymiseen syyllistyneelle kansainvälisen suojelun hakijalle.

Unionin tuomioistuimen suuri jaosto otti asiassa ***Jawo*** (C-163/17, EU:C:2019:218) 19.3.2019 antamassaan tuomiossa kantaa asetuksen N:o 604/2013[79] (jäljempänä Dublin III -asetus) ja perusoikeuskirjan perusteella siihen, *millä edellytyksillä voidaan todeta, että kansainvälisen suojelun hakija on paennut niin, että määräaikaa hänen siirtämiselleen jäsenvaltioon, joka on tavallisesti vastuussa hänen hakemuksensa käsittelystä, voidaan jatkaa, sekä tällaisen siirron laillisuuteen, jos on olemassa vaara siitä, että asianomainen henkilö altistuisi turvapaikkamenettelyn päätyttyä vaaralle joutua niiden elinolojen vuoksi, jotka hänellä on odotettavissa henkilönä, jolle on myönnetty kansainvälistä suojelua kyseisessä jäsenvaltiossa, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun kohteeksi.*

Tässä asiassa Gambian kansalainen oli saapunut Euroopan unioniin Italian kautta, jossa hän teki turvapaikkahakemuksen ennen kuin matkusti Saksaan, jossa hän teki uuden hakemuksen. Pyydettyään Italian viranomaisia ottamaan asianomaisen takaisin Saksan viranomaiset olivat hylänneet hänen turvapaikkahakemuksensa ja määränneet hänet poistettavaksi maasta Italiaan. Ensimmäinen siirtoyritys oli epäonnistunut, koska hakija ei ollut paikalla hänelle osoitetuissa asuintiloissa. Saksan viranomaiset, jotka olivat tuolloin katsoneet, että hän oli paennut, olivat ilmoittaneet Italian viranomaisille, että siirron toteuttaminen oli mahdotonta ja että määräaikaa jatkettiin Dublin III -asetuksen 29 artiklan 2 kohdan mukaisesti. Kyseisen artiklan mukaan siirron tekemiselle asetettu määräaika on kuusi kuukautta, mutta sitä voidaan jatkaa enintään 18 kuukauteen, jos hakija on paennut. Tämän jälkeen asianomainen henkilö oli ilmoittanut, että hän oli vieraillut erään ystävänsä luona ja ettei hän ollut tiennyt, että hänen pitäisi ilmoittaa poissaoloistaan. Hän oli samanaikaisesti nostanut siirtopäätöksestä kanteen, ja sen tultua hylätyksi haki muutosta ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa. Hän väitti tässä valituksessa, että koska hän ei ollut paennut, Saksan viranomaisilla ei ollut oikeutta jatkaa määräaikaa hänen siirtämiselleen Italiaan. Hän vetosi myös siihen, että Italian turvapaikkamenettelyssä oli systeemisiä puutteita, jotka olivat esteenä hänen siirtämiselleen tähän valtioon.

Unionin tuomioistuin täsmensi ensiksi, että Dublin III -asetuksen 29 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu pakenemisen käsite edellyttää muun muassa tarkoituksellisen elementin olemassaoloa niin, että kyseistä säännöstä voidaan soveltaa lähtökohtaisesti vain, jos hakija välttelee kansallisia viranomaisia tarkoituksellisesti siirtonsa

79| Kolmannen maan kansalaisen tai kansalaisuudettoman henkilön johonkin jäsenvaltioon jättämän kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämisperusteiden ja -menettelyjen vahvistamisesta 26.6.2013 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 604/2013 (EUVL 2013, L 180, s. 31).

estämiseksi. Unionin tuomioistuin lisäsi kuitenkin, että Dublin III -asetuksen tehokkaan toiminnan varmistamiseksi ja, kun otetaan huomioon, miten suuria vaikeuksia toimivaltaisilla viranomaisilla voi olla näytön esittämisessä asianomaisen henkilön aikomuksista, voidaan olettaa, että hakija on paennut, jos siirtoa ei voida toteuttaa siitä syystä, että hän on poistunut hänelle osoitetusta asuinpaikasta ilmoittamatta tästä kansallisille viranomaisille ja hakematta etukäteen lupaa. Tätä olettamaa voidaan kuitenkin soveltaa ainoastaan, jos hakijalle on asianmukaisesti ilmoitettu hänellä tältä osin olevista velvollisuuksista direktiivin 2013/33[80] (jäljempänä vastaanottodirektiivi) 5 artiklan mukaisesti. Mainitun hakijan on lisäksi voitava säilyttää mahdollisuus osoittaa, että se, ettei hän ilmoittanut toimivaltaisille viranomaisille poissaolostaan, perustuu päteviin syihin eikä hänen aikomukseensa vältellä näitä viranomaisia.

Toiseksi unionin tuomioistuin totesi, että kuten se jo on jo katsonut antamassaan tuomiossa Shiri[81], hakija voi siirtopäätöstä koskevan muutoksenhaun yhteydessä väittää, että koska hän ei ole paennut, Dublin III -asetuksen 29 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetty siirrolle asetettu kuuden kuukauden määräaika on päättynyt.

Kolmanneksi siltä osin kuin kyse on siirrolle asetetun määräajan jatkamisen yksityiskohtaisista menettelytavoista, unionin tuomioistuin katsoi, että mitään yhteisymmärrystä pyynnön esittäneen jäsenvaltion ja hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion välillä ei tarvita. Siirrolle asetetun määräajan jatkamiseksi enintään 18 kuukauteen on riittävää, että ensiksi mainittu jäsenvaltio ilmoittaa ennen siirrolle asetetun kuuden kuukauden määräajan päättymistä toiseksi mainitulle jäsenvaltiolle siitä, että hakija on paennut viranomaisia, ja ilmoittaa samalla siirron uuden määräajan.

Neljänneksi ja viimeiseksi unionin tuomioistuin tarkasteli kysymystä siitä, onko perusoikeuskirjan 4 artikla esteenä kansainvälisen suojelun hakijan siirrolle, kun tällaisen suojelun saajan elinolot jäsenvaltiossa, joka on tavallisesti vastuussa hakemuksen käsittelystä, voivat merkitä epäinhimillistä tai halventavaa kohtelua.

Unionin tuomioistuin täsmensi ensiksi, että tämä kysymys kuuluu unionin oikeuden soveltamisalaan. Se korosti sitten, että yhteisen eurooppalaisen turvapaikkajärjestelmän ja erityisesti Dublin III -asetuksen, joka perustuu keskinäisen luottamuksen periaatteeseen, kontekstissa on lähdettävä olettamasta, että hakijoiden kohtelu on heidän perusoikeuksiensa mukaista. Kuten unionin tuomioistuin kuitenkin on jo todennut asiassa N. S. ym. antamassaan tuomiossa[82] ja kuten Dublin III -asetuksen 3 artiklan 2 kohdassa on kodifioitu, ei voida sulkea pois sitä, että hakija altistuu jäsenvaltiossa, johon hänet aiotaan siirtää, erityisesti systeemisten, yleisten tai tiettyjä henkilöryhmä koskevien puutteiden vuoksi epäinhimilliselle tai halventavalle kohtelulle, mikä on siis esteenä siirrolle. Tältä osin on niin, että vaikka Dublin III -asetuksen 3 artiklan 2 kohdassa tarkastellaan vain tuomion N. S. ym. taustalla olevaa tilannetta, jossa tämä vaara johtuu systeemisistä puutteista turvapaikkamenettelyssä, hakijan siirto tähän jäsenvaltioon on kuitenkin poissuljettu kaikissa tilanteissa, joissa on olemassa merkittäviä perusteita uskoa hakijan olevan tällaisessa vaarassa siirtonsa yhteydessä, turvapaikkamenettelyssä tai sen päätyttyä.

Unionin tuomioistuin totesi lopuksi, että kansallisen tuomioistuimen, jonka käsiteltäväksi siirtopäätöstä koskeva kanne on saatettu, on arvioitava väitettyjä puutteita objektiivisten, luotettavien, tarkkojen ja asianmukaisesti päivitettyjen tietojen perusteella ja unionin oikeudessa taattuun perusoikeuksien suojan tasoon nähden. Näiden puutteiden on oltava asteeltaan erittäin vakavia. Kansainvälistä suojelua saavien elinolojen osalta tämä erityinen vakavuusaste saavutetaan, kun jäsenvaltion viranomaisten välinpitämättömyydestä seuraa, että henkilö on tahdostaan ja tekemistään valinnoista riippumatta

80| Kansainvälistä suojelua hakevien henkilöiden vastaanottoa jäsenvaltioissa koskevista vaatimuksista 26.6.2013 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/33/EU (EUVL 2013, L 180, s. 96).

81| Unionin tuomioistuimen tuomio 25.10.2017, ***Shiri*** (C-201/16, EU:C:2017:805).

82| Unionin tuomioistuimen tuomio 21.12.2011, ***N. S. ym.*** (C-411/10 ja C-493/10, EU:C:2011:865).

äärimmäisessä aineellisessa puutteessa, jossa hän ei kykene täyttämään edes kaikkein perustavanlaatuisimpia tarpeitaan ja joka vahingoittaa hänen fyysistä tai henkistä terveyttään tai saattaa hänet ihmisarvon vastaiseen alennustilaan. Sitä vastoin se, että perherakenteiden tuki, johon asianomaisen jäsenvaltion kansalaiset turvautuvat mainitun jäsenvaltion sosiaalijärjestelmän riittämättömyyden korjaamiseksi, puuttuu yleisesti kansainvälisen suojelun saajilta, ei voi riittää perustaksi toteamukselle siitä, että hakija joutuisi siinä tapauksessa, että hänet siirretään tähän jäsenvaltioon, tällaiseen tilanteeseen. Samoin se, että tällaista suojelua saavien kotouttamisohjelmien täytäntöönpanossa on puutteita, on riittämätön tällaisen toteamuksen perustaksi. Missään tapauksessa pelkästään siitä, että sosiaalinen suojelu ja/tai elinolot ovat suotuisammat pyynnön esittäneessä jäsenvaltiossa kuin jäsenvaltiossa, joka on tavallisesti vastuussa kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelystä, ei voida päätellä, että viimeksi mainitussa jäsenvaltiossa olisi olemassa vaara epäinhimillisestä tai halventavasta kohtelusta.

Unionin tuomioistuimen suuri jaosto täsmensi 19.3.2019 antamassaan tuomiossa ***Ibrahim ym.*** (C-297/17, C-318/17, C-319/17 ja C-438/17, EU:C:2019:219) *direktiivin 2013/32*[83] (jäljempänä menettelydirektiivi) *33 artiklan 2 kohdan a alakohdassa ilmaistua kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen tutkimatta jättämisen lisäperustetta*. Tällä säännöksellä laajennetaan mahdollisuutta, josta aiemmin säädettiin direktiivissä 2005/85[84], jonka mukaan hakemus voitiin jättää tutkimatta silloin, kun hakijalle oli jo myönnetty pakolaisasema toisessa jäsenvaltiossa, siten, että hakemus voidaan jättää tutkimatta myös toissijaisen suojelun myöntämisen tilanteessa. Pääasioissa tämä suoja oli myönnetty useille kolmansien maiden kansalaisille Puolassa ja Bulgariassa. Tämän jälkeen nämä henkilöt olivat tulleet Saksaan, jossa he olivat hakeneet vuosina 2012–2013 turvapaikkaa. Esitettyään tuloksetta pyynnöt Puolan ja Bulgarian viranomaisille, jotka olivat toimivaltaisia näiden henkilöiden takaisinoton osalta, Saksan viranomaiset hylkäsivät turvapaikkahakemukset tutkimatta pääasiaa, minkä asianomaiset riitauttivat tuomioistuimessa.

Tässä yhteydessä unionin tuomioistuin otti aluksi kantaa menettelydirektiivin ajalliseen soveltamisalaan. Menettelydirektiivin 52 artiklan ensimmäiseen kohtaan sisältyvissä siirtymäsäännöksissä säädetään yhtäältä, että kansallisia säännöksiä, joilla tämä direktiivi saatetaan osaksi kansallista oikeusjärjestystä, sovelletaan ”20 päivän heinäkuuta 2015 jälkeen tai aiemmin” jätettyihin kansainvälistä suojelua koskeviin hakemuksiin, ja toisaalta, että ”ennen 20 päivää heinäkuuta 2015” jätettyihin hakemuksiin sovelletaan direktiivin 2005/85 nojalla annettuja kansallisia säännöksiä. Unionin tuomioistuin katsoi, että näiden kahden säännön välillä vallitsevasta jännitteestä huolimatta jäsenvaltio voi säätää, että kansallista säännöstä, jolla tutkimatta jättämisen lisäperuste saatetaan osaksi kansallista oikeusjärjestystä, sovelletaan välittömästi turvapaikkahakemuksiin, joista ei vielä ole tehty lainvoimaista päätöstä ja jotka on tehty ennen 20.7.2015 ja ennen tämän kansallisen säännöksen voimaantuloa. Oikeusvarmuuteen ja yhdenvertaisuuteen lain edessä liittyvistä syistä on kuitenkin välttämätöntä, että jäsenvaltio käsittelee saman ajanjakson aikana sen alueella tehdyt kansainvälistä suojelua koskevat hakemukset ennakoitavasti ja yhtenäisesti. Unionin tuomioistuin totesi sitä vastoin, että tällainen välitön soveltaminen ei ole sallittua, kun sekä turvapaikkahakemus että takaisinottopyyntö on esitetty ennen menettelydirektiivin voimaantuloa. Tällaisessa tilanteessa – joka on kyseessä yhdessä pääasioista – hakemus ja pyyntö nimittäin kuuluvat täysimääräisesti Dublin III -asetuksen 49 artiklan mukaisesti asetuksen N:o 343/2003[85] soveltamisalaan, kun menettelydirektiivin 33 artikla koskee vain Dublin III -asetuksen soveltamisalaan kuuluvia tilanteita.

83| Kansainvälisen suojelun myöntämistä tai poistamista koskevista yhteisistä menettelyistä 26.6.2013 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/32/EU (EUVL 2013, L 180, s. 60).

84| Pakolaisaseman myöntämistä tai poistamista koskevissa menettelyissä jäsenvaltioissa sovellettavista vähimmäisvaatimuksista 1.12.2005 annettu neuvoston direktiivi 2005/85/EY (EUVL 2005, L 326, s. 13).

85| Niiden perusteiden ja menettelyjen vahvistamisesta, joiden mukaisesti määritetään kolmannen maan kansalaisen johonkin jäsenvaltioon jättämän turvapaikkahakemuksen käsittelystä vastuussa oleva jäsenvaltio, 18.2.2003 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 343/2003 (EUVL 2003, L 50, s. 1).

Unionin tuomioistuin totesi tämän jälkeen, että kun kolmannen maan kansalaiselle on myönnetty toissijaista suojelua ja kun hän myöhemmin tekee toisessa jäsenvaltiossa turvapaikkahakemuksen, kyseinen jäsenvaltio voi jättää hakemuksen tutkimatta ilman että sen tarvitsisi tai että se voisi turvautua ensisijaisesti Dublin III -asetuksessa säädettyihin vastaanotto- tai takaisinottomenettelyihin.

Lopuksi unionin tuomioistuin tarkasteli edellytyksiä, joiden vallitessa jäsenvaltioilta voitaisiin perusoikeuskirjan nojalla viedä menettelydirektiivin 33 artiklan 2 kohdan a alakohdassa tarjottu mahdollisuus. Tältä osin unionin tuomioistuin totesi samana päivänä antamaansa tuomioon *Jawo*[86] viitaten, että jos hakija altistuu jäsenvaltiossa vaaralle siitä, että häntä kohdellaan perusoikeuskirjan 4 artiklan vastaisesti epäinhimillisesti tai halventavasti, tämä seikka estää hänen siirtonsa kyseiseen jäsenvaltioon riippumatta siitä, onko tällainen vaara olemassa itse siirron ajankohtana, turvapaikkamenettelyn kuluessa vai sen päätyttyä. Unionin tuomioistuin katsoi vastaavasti, että jäsenvaltio ei voi käyttää tutkimatta jättämisen lisäperustetta, kun hakijan ennakoitavissa olevat elinolot toissijaisen suojelun saajana tässä toisessa jäsenvaltiossa altistavat hänet vakavalle vaaralle siitä, että häntä kohdellaan epäinhimillisesti tai halventavasti. Kyseessä olevien puutteiden on kuitenkin oltava asteeltaan erittäin vakavia niin, että asianomainen henkilö on alttiina äärimmäiselle aineelliselle puutteelle.

Tässä yhteydessä määrittelydirektiivin rikkomiset, joilla ei rikota perusoikeuskirjan 4 artiklaa, ovat riittämättömiä. Samoin siitä seikasta, että jäsenvaltiossa, joka on myöntänyt asianomaiselle toissijaista suojelua, tällaisen suojelun saajille ei myönnetä mitään toimeentuloetuuksia tai myönnettävät toimeentuloetuudet ovat huomattavasti pienempiä kuin ne, joista säädetään muissa jäsenvaltioissa, mutta heitä ei kuitenkaan kohdella tältä osin toisin kuin kyseisen jäsenvaltion kansalaisia, voidaan päätellä, että mainittua 4 artiklaa on rikottu, vain, jos hakija on erityisen haavoittuvan asemansa vuoksi tahdostaan ja tekemistään valinnoista riippumatta äärimmäisessä aineellisessa puutteessa.

Unionin tuomioistuin täsmensi lisäksi, että jos jäsenvaltio, joka on myöntänyt toissijaista suojelua, epää pakolaisaseman järjestelmällisesti ilman todellista tutkimista hakijoilta, jotka kuitenkin täyttävät määrittelydirektiivissä säädetyt edellytykset, näiden hakijoiden kohtelua tässä jäsenvaltiossa ei voida pitää perusoikeuskirjan oikeutta turvapaikkaan koskevasta 18 artiklasta johtuvien velvoitteiden mukaisena. On kuitenkin tämän ensiksi mainitun jäsenvaltion tehtävänä aloittaa uudelleen pakolaisaseman myöntämistä koskeva menettely. Jäsenvaltio, jossa uusi hakemus on esitetty, voi puolestaan jättää sen tutkimatta menettelydirektiivin 33 artiklan 2 kohdan a alakohdan, kun se luetaan vastavuoroisen luottamuksen periaatteen valossa, nojalla.

Unionin tuomioistuimen suuri jaosto tarkasteli 2.4.2019 antamassaan tuomiossa ***H. ja R.*** (C-582/17 ja C-583/17, EU:C:2019:280) *kysymystä siitä, onko toimivaltaisilla viranomaisilla velvollisuus ennen kansainvälisen suojelun hakijaa koskevan takaisinottopyynnön esittämistä määrittää hänen hakemuksensa käsittelystä vastuussa oleva jäsenvaltio, erityisesti Dublin III -asetuksen 9 artiklassa säädetyn vastuuperusteen nojalla.* Kyseisessä artiklassa säädetään, että jos hakijalla on perheenjäsen, jonka on sallittu oleskella jäsenvaltiossa kansainvälistä suojelua saavana henkilönä, kyseinen jäsenvaltio on vastuussa hakemuksen käsittelystä. Tässä asiassa Alankomaiden viranomaiset olivat pyytäneet Saksan viranomaisia ottamaan takaisin kaksi Syyrian kansalaista, jotka olivat esittäneet ensimmäisen kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen Saksassa ennen poistumistaan kyseisestä valtiosta ja uuden hakemuksen esittämistä Alankomaissa. Asianomaiset olivat vedonneet siihen, että heidän puolisonsa, jotka nauttivat kansainvälistä suojelua, olivat Alankomaissa, mutta Alankomaiden viranomaiset olivat kieltäytyneet ottamasta näitä väitteitä huomioon ja siis tutkimasta heidän hakemuksiaan siitä syystä, että hakija ei voi takaisinottomenettelyn yhteydessä vedota Dublin III -asetuksen 9 artiklaan.

86| Unionin tuomioistuimen tuomio 19.3.2019, ***Jawo*** (C-163/17, EU:C:2019:218).

Tässä yhteydessä unionin tuomioistuin muistutti, että takaisinottomenettelyä sovelletaan Dublin III -asetuksen 20 artiklan 5 kohdassa tai 18 artiklan 1 kohdan b–d alakohdassa tarkoitettuihin henkilöihin, ja totesi sitten, että tilanne, jossa kolmannen maan kansalainen jättää kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen ensimmäisessä jäsenvaltiossa, lähtee sitten kyseisestä jäsenvaltiosta ja esittää uuden hakemuksen toisessa jäsenvaltiossa, kuuluu tämän menettelyn soveltamisalaan riippumatta siitä, onko ensimmäisessä jäsenvaltiossa esitetty hakemus peruutettu vai onko sen käsittely menettelydirektiivin mukaisesti jo alkanut tässä jäsenvaltiossa.

Unionin tuomioistuin korosti myös, että vaikka se, että siirtopäätös on tehty vastaanotto- tai takaisinottomenettelyn päätteeksi, ei vaikuta Dublin III -asetuksen 27 artiklan 1 kohdassa taatun tätä päätöstä vastaan käytettävissä olevia tehokkaita oikeussuojakeinoja koskevan oikeuden ulottuvuuteen, näihin molempiin menettelyihin sovelletaan kuitenkin eri järjestelmiä, ja tämä ero heijastuu kyseisen asetuksen säännöksiin, joihin voidaan vedota tällaisen oikeussuojakeinon tueksi. Vastaanottomenettelyn yhteydessä kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämistä koskeva menettely Dublin III -asetuksen III luvussa vahvistettujen perusteiden mukaisesti on nimittäin luonteeltaan keskeinen, ja jäsenvaltio, jossa tällainen hakemus on jätetty, voi osoittaa vastaanottopyynnön toiselle jäsenvaltiolle ainoastaan, jos se katsoo, että se on vastuussa hakemuksen käsittelystä. Takaisinottomenettelyn yhteydessä nämä vastuuperusteet eivät sitä vastoin ole merkityksellisiä, koska on ainoastaan tärkeää, että pyynnön vastaanottanut jäsenvaltio täyttää Dublin III -asetuksen 20 artiklan 5 kohdassa säädetyt edellytykset (eli sen, että kyseessä on jäsenvaltio, jossa hakemus on ensimmäisen kerran jätetty ja jossa tämän hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämismenettely on vireillä) tai 18 artiklan 1 kohdan b–d alakohdassa säädetyt edellytykset (eli sen, että kyseessä on jäsenvaltio, jonka käsiteltäväksi ensimmäinen hakemus on saatettu ja joka on hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämistä koskevan menettelyn päätyttyä myöntänyt olevansa itse vastuussa hakemuksen käsittelystä).

Unionin tuomioistuin totesi lisäksi, että sen, että takaisinottomenettelyn yhteydessä merkitystä ei ole Dublin III -asetuksen III luvussa vahvistetuilla vastuuperusteilla, vahvistaa se seikka, että vaikka kyseisen asetuksen 22 artiklassa säädetään yksityiskohtaisesti tavasta, jolla näitä perusteita on sovellettava vastaanottomenettelyssä, mainitun asetuksen 25 artikla, joka koskee takaisinottomenettelyä, ei puolestaan sisällä mitään vastaavaa säännöstä ja siinä asetetaan ainoastaan pyynnön vastaanottaneelle jäsenvaltiolle velvollisuus tehdä tarvittavat tarkastukset takaisinottopyynnön ratkaisemiseksi.

Unionin tuomioistuin korosti vielä, että päinvastainen tulkinta, jonka mukaan tällainen pyyntö voidaan esittää ainoastaan siinä tapauksessa, että pyynnön vastaanottanut jäsenvaltio voidaan nimetä hakemuksen käsittelystä vastuussa olevaksi jäsenvaltioksi Dublin III -asetuksen III luvussa vahvistettujen vastuuperusteiden mukaisesti, on tämän yleisen rakenteen vastainen, koska asetuksella on ollut tarkoitus ottaa käyttöön kaksi autonomista menettelyä (vastaanotto- ja takaisinottomenettelyt), joita sovelletaan eri tapauksissa, joita koskevat eri säännökset. Tällainen päinvastainen tulkinta olisi lisäksi omiaan vaarantamaan Dublin III -asetuksen kansainvälisen suojelun hakijoiden edelleen liikkumisen estämisen tavoitteen, koska se merkitsisi sitä, että jäsenvaltion, jossa toinen hakemus on jätetty, toimivaltaiset viranomaiset voisivat arvioida asiallisesti uudelleen päätelmän, jonka ensimmäisen jäsenvaltion toimivaltaiset viranomaiset tekivät kyseisen jäsenvaltion omasta vastuusta hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämistä koskevan menettelyn päätteeksi. Tämä tulkinta voisi lisäksi johtaa siihen, että vahingoitettaisiin Dublin III -asetuksen olennaista periaatetta, joka on ilmaistu asetuksen 3 artiklan 1 kohdassa ja jonka mukaan kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelee yksi ainoa jäsenvaltio.

Näin ollen unionin tuomioistuin katsoi, että Dublin III -asetuksen III luvussa vahvistettuihin vastuuperusteisiin ei voida vedota takaisinottomenettelyn yhteydessä tehtyä siirtopäätöstä koskevan muutoksenhaun tueksi.

Koska Dublin III -asetuksen 8–10 artiklassa vahvistettujen vastuuperusteiden tarkoituksena on lapsen edun ja asianomaisten henkilöiden perhe-elämän suojan edistäminen, on kuitenkin niin, että kun asianomainen henkilö on toimittanut toisen jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle tiedot, joiden perusteella on ilmeistä, että tätä jäsenvaltiota olisi pidettävä hakemuksen käsittelystä vastuussa olevana jäsenvaltiona Dublin III -asetuksen 9 artiklassa vahvistetun perusteen mukaisesti, kyseisen jäsenvaltion on vilpittömän yhteistyön periaatteen mukaisesti myönnettävä oma vastuunsa Dublin III -asetuksen 20 artiklan 5 kohdan soveltamisalaan kuuluvassa tilanteessa (eli silloin, kun hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämistä ei ole vielä saatettu päätökseen ensimmäisessä jäsenvaltiossa). Näin ollen tällaisessa tilanteessa kolmannen maan kansalainen voi poikkeuksellisesti vedota tähän perusteeseen häntä koskevaa siirtopäätöstä koskevan muutoksenhaun yhteydessä.

Unionin tuomioistuimen suuren jaoston oli 29.7.2019 antamassaan tuomiossa ***Torubarov*** (C-556/17, EU:C:2019:626) tulkittava *menettelydirektiivin säännöstä, jossa määritellään sen tehokkaita oikeussuojakeinoja koskevan oikeuden ulottuvuus, joka kansainvälisen suojelun (pakolaisasema tai toissijainen suojelu) hakijoilla on oltava käytettävissään erityisesti niiden päätösten osalta, joilla heidän hakemuksensa hylätään.*[87] Unionin tuomioistuin totesi, että kun tuomioistuin on tutkittuaan kaikilta osin ja ex nunc kaikki kansainvälisen suojelun hakijan esittämät merkitykselliset tosiseikat ja oikeudelliset seikat, todennut, että kyseiselle hakijalle on määrittelydirektiivissä säädettyjen perusteiden mukaisesti myönnettävä tällainen suojelu perusteella, johon hän on hakemuksessaan vedonnut, mutta hallintoelin tai lainkäyttöelimeen verrattava elin antaa tämän jälkeen vastakkaisen päätöksen osoittamatta tätä varten, että esiin olisi tullut uusia seikkoja, jotka oikeuttaisivat mainitun hakijan kansainvälisen suojelun tarpeen arvioinnin uudelleen, kyseisen tuomioistuimen on muutettava tätä päätöstä, joka ei ole sen aiemman tuomion mukainen, ja korvattava se omalla ratkaisullaan kansainvälistä suojelua koskevasta hakemuksesta ja jätettävä tarvittaessa kansallista lainsäädäntöä, jonka mukaan se ei lähtökohtaisesti saa näin toimia, soveltamatta.

Tässä asiassa eräs Venäjän kansalainen, johon kohdistuu rikosoikeudellisia menettelyjä hänen kotimaassaan ja joka on tehnyt Unkarissa kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen sillä perusteella, että hän pelkää joutuvansa Venäjällä vainotuksi poliittisten näkemystensä vuoksi tai että hän kärsisi siellä direktiivin 2011/95 15 artiklassa tarkoitettua vakavaa haittaa, on saattanut ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen käsiteltäväksi kolmannen kerran saman asian. Unkarin viranomainen, joka on vastuussa tämän hakemuksen käsittelystä, nimittäin hylkäsi hakemuksen kolme kertaa siitä huolimatta, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin oli kaksi kertaa kumonnut sen päätökset ja asianomaisen nostaman toisen kanteen yhteydessä koko asiakirja-aineiston arvioinnin perusteella todennut, että hänen kansainvälistä suojelua koskeva hakemuksensa oli perusteltu. Näin ollen asianomainen vaati kolmannessa kanteessaan, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin korvaa riidanalaiset päätökset hänelle kuuluvan kansainvälisen suojelun osalta omalla ratkaisullaan. Vuoden 2015 lailla, jonka tarkoitus on laajamittaisen maahanmuuton hallinnointi, oli kuitenkin lakkautettu tuomioistuinten toimivalta muuttaa kansainvälistä suojelua koskevia hallintopäätöksiä.

Unionin tuomioistuin muistutti aluksi asiassa *Alheto* annettuun tuomioon[88] vedoten, että menettelydirektiivin tavoitteena ei ole yhtenäistää menettelysääntöjä, joita jäsenvaltioissa on sovellettava, kun kyse on uuden päätöksen tekemisestä kansainvälistä suojelua koskevasta hakemuksesta sen jälkeen, kun alkuperäinen hallintopäätös, jolla hakemus on hylätty, on kumottu. Tämän direktiivin tavoitteesta turvata tämäntyyppisten hakemusten mahdollisimman nopea käsittely, velvollisuudesta taata direktiivin edellä mainitun säännöksen tehokas vaikutus sekä perusoikeuskirjan 47 artiklaan perustuvasta vaatimuksesta taata oikeussuojakeinojen tehokkuus käy kuitenkin ilmi, että kaikkien jäsenvaltioiden on mukautettava kansallista oikeuttaan siten,

87| 46 artiklan 3 kohta.

88| Unionin tuomioistuimen tuomio 25.7.2018, ***Alheto*** (C-585/16, EU:C:2018:584).

että tämän alkuperäisen päätöksen kumoamisen jälkeen, ja jos asiakirja-aineisto palautetaan hakemuksen tutkimisen osalta toimivaltaiselle hallintoelimelle tai lainkäyttöelimeen verrattavalle elimelle, uusi päätös tehdään pikaisesti, ja se on siinä tuomiossa tehdyn arvioinnin mukainen, jolla päätös kumottiin.

Unionin tuomioistuin korosti erityisesti, että säätäessään, että tuomioistuimen, joka on toimivaltainen ratkaisemaan kanteen päätöksestä, jolla kansainvälistä suojelua koskeva hakemus on hylätty, on tutkittava tarvittaessa hakijan "kansainvälisen suojelun tarve", unionin lainsäätäjän tarkoituksena on ollut antaa kyseiselle tuomioistuimelle – kun se katsoo, että sillä on käytettävissään kaikki tältä osin tarpeelliset tosiseikat ja oikeudelliset seikat – näiden seikkojen kaikilta osin ja ex nunc eli tyhjentävästi ja ajantasaisesti tutkimisen perusteella toimivalta ratkaista sitovasti kysymys siitä, täyttääkö mainittu hakija määrittelydirektiivissä säädetyt edellytykset kansainvälisen suojelun saamiseksi. Jos kyseinen tuomioistuin tällaisessa tilanteessa päätyy siihen, että kansainvälistä suojelua koskeva hakemus olisi hyväksyttävä, ja kumoaa toimivaltaisen kansallisen elimen päätöksen, jolla tämä hakemus oli hylätty, ja toimittaa sitten aineiston takaisin kyseiselle elimelle, viimeksi mainitulla elimellä ei – lukuun ottamatta sitä, että on ilmennyt tosiseikkoja tai oikeudellisia seikkoja, jotka edellyttävät objektiivisesti uutta ajantasaista arviointia – enää ole harkintavaltaa sen osalta, myönnetäänkö haettu suojelu vai ei, samojen perusteiden valossa kuin asianomaiselle tuomioistuimelle oli esitetty.

Näin ollen kansallisella lainsäädännöllä, joka johtaa tilanteeseen, jossa kansallisella tuomioistuimella ei ole mitään keinoja, joilla se voisi saada aikaan, että sen tuomiota noudatetaan, jätetään käytännössä antamatta kansainvälisen suojelun hakijalle tehokas oikeussuojakeino, koska häntä koskeva lopullinen ja sitova tuomio voi jäädä tehottomaksi.

Unionin tuomioistuimen suuri jaosto otti 12.11.2019 antamassaan tuomiossa ***Haqbin*** (C-233/18, EU:C:2019:956) *ensimmäistä kertaa kantaa sen oikeuden ulottuvuuteen, joka vastaanottodirektiivin 20 artiklan 4 kohdassa annetaan jäsenvaltioille määrittää sovellettavat seuraamukset silloin, kun kansainvälisen suojelun hakija syyllistyy majoitustiloja, joihin hänet on otettu vastaan, koskevien sääntöjen vakavaan rikkomiseen ja törkeän väkivaltaiseen käyttäytymiseen.* Unionin tuomioistuin totesi, että mainitun säännöksen, luettuna perusoikeuskirjan 1 artiklan valossa, perusteella jäsenvaltiot eivät voi määrätä kyseisissä tapauksissa sellaista seuraamusta, jolla vain tilapäisestikin peruutettaisiin majoitukseen, ruokaan tai vaatetukseen liittyvät hakijan aineelliset vastaanotto-olosuhteet.

Zubair Haqbin on Afganistanin kansalainen, joka saapui Belgiaan ilman huoltajaa olevana alaikäisenä. Hän haki kansainvälistä suojelua, minkä jälkeen hänet sijoitettiin vastaanottokeskukseen. Tässä keskuksessa hän osallistui useiden eri etnistä alkuperää olleiden kyseisen keskuksen asukkaiden väliseen joukkotappeluun. Näiden tapahtumien seurauksena vastaanottokeskuksen johtaja päätti evätä häneltä 15 päivän ajaksi vastaanottoyksikössä tarjottavan aineellisen tuen. Tänä epäämisaikana Haqbin vietti omien lausumiensa mukaan yönsä eräässä Brysselin puistossa ja ystävien luona.

Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin, johon Haqbin valitti ensimmäisessä oikeusasteessa annetusta ratkaisusta, jolla hänen kanteensa epäämispäätöksestä hylättiin, tiedusteli kyseisessä tilanteessa unionin tuomioistuimelta Belgian viranomaisten mahdollisuutta peruuttaa Haqbinin tilanteessa olevan kansainvälisen suojelun hakijan aineelliset vastaanotto-olosuhteet tai rajoittaa niitä. Kun Haqbinin henkilökohtainen tilanne otettiin huomioon, lisäksi kysyttiin sitä, millä edellytyksillä tällainen seuraamus voidaan määrätä ilman huoltajaa olevalle alaikäiselle.

Unionin tuomioistuin täsmensi aluksi, että vastaanottodirektiivin 20 artiklan 4 kohdassa tarkoitetut seuraamukset voivat lähtökohtaisesti koskea aineellisia vastaanotto-olosuhteita. Tällaisten seuraamusten on kuitenkin saman direktiivin 20 artiklan 5 kohdan mukaan oltava objektiivisia, puolueettomia, perusteltuja ja oikeassa suhteessa hakijan henkilökohtaiseen tilanteeseen, ja niillä on kaikissa olosuhteissa säilytettävä ihmisarvon turvaava elintaso.

Kaikkien aineellisten vastaanotto-olosuhteiden tai majoitukseen, ruokaan tai vaatetukseen liittyvien aineellisten vastaanotto-olosuhteiden tilapäinenkin peruuttaminen ei sopisi yhteen sen velvoitteen kanssa, joka on varmistaa hakijalle ihmisarvon turvaava elintaso. Tällainen seuraamus nimittäin veisi hakijalta mahdollisuuden täyttää kaikkein perustavanlaatuisimmat tarpeensa. Lisäksi sillä jätettäisiin huomiotta oikeasuhteisuuden vaatimus.

Unionin tuomioistuin totesi lisäksi, että jäsenvaltioilla on velvollisuus taata ihmisarvon turvaava elintaso jatkuvasti ja keskeytyksettä ja että kansainvälisen suojelun hakijoiden vastaanotosta vastaavien viranomaisten on taattava valvotusti ja omalla vastuullaan sellainen pääsy vastaanotto-olosuhteisiin, jolla kyseinen elintaso voidaan varmistaa. Ne eivät siis voi tyytyä toimittamaan – kuten Belgian toimivaltaiset viranomaiset aikoivat tehdä – hakijalle, jolta on evätty kyseiset olosuhteet, luetteloa sellaisista yksityisistä asunnottomille tarkoitetuista ensisuojista, jotka voisivat ottaa hänet vastaan.

Päivittäisiin menoihin tarkoitetun rahan saamisen peruuttamisen tai rajoittamisen kaltaisesta seuraamuksesta, jolla rajoitetaan aineellisia vastaanotto-olosuhteita, unionin tuomioistuin täsmensi, että toimivaltaisten viranomaisten asiana on varmistaa kaikissa olosuhteissa se, että tällainen seuraamus on – kun hakijan henkilökohtainen tilanne sekä kaikki tapauksen olosuhteet otetaan huomioon – suhteellisuusperiaatteen mukainen ja ettei sillä loukata hakijan ihmisarvoa. Tältä osin se muistutti, että jäsenvaltiot voivat vastaanottodirektiivin 20 artiklan 4 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa säätää muista kuin aineellisia vastaanotto-olosuhteita koskevista toimenpiteistä, kuten hakijan pitämisestä erillisessä vastaanottokeskuksen osassa tai hänen siirtämisestään toiseen vastaanottokeskukseen. Lisäksi toimivaltaiset viranomaiset voivat päättää ottaa hakijan säilöön, kunhan kyseisessä direktiivissä säädettyjä edellytyksiä noudatetaan.

Kun hakija on ilman huoltajaa oleva alaikäinen eli vastaanottodirektiivissä tarkoitettu haavoittuvassa asemassa oleva henkilö, kansallisten viranomaisten on direktiivin 20 artiklan 4 kohtaan perustuvia seuraamuksia määrätessään otettava tarkasti huomioon alaikäisen henkilökohtainen tilanne sekä suhteellisuusperiaate. Nämä seuraamukset on määrättävä muun muassa perusoikeuskirjan 24 artiklan perusteella siten, että otetaan erityisesti huomioon lapsen etu. Vastaanottodirektiivi ei myöskään ole esteenä sille, että kyseiset viranomaiset päättävät uskoa asianomaisen alaikäisen nuorten suojelusta vastaavien palvelujen tai lainkäyttöviranomaisten vastuulle.

1.3. Palauttamispäätökset

Unionin tuomioistuimen suuri jaosto tulkitsi asiassa ***Arib ym.*** (C-444/17, EU:C:2019:220) 19.3.2019 antamassaan tuomiossa *direktiivin 2008/115*[89] *(jäljempänä palauttamisdirektiivi) 2 artiklan 2 kohdan a alakohtaa, jonka mukaan jäsenvaltiot voivat kyseisessä säännöksessä tarkoitetuissa kahdessa eri tilanteessa edelleen soveltaa ulkorajojensa osalta yksinkertaistettuja palauttamismenettelyjä eikä niiden tarvitse noudattaa kaikkia direktiivissä säädettyjä menettelyvaiheita voidakseen poistaa nopeammin maasta kolmansien maiden kansalaiset, jotka on otettu kiinni heidän ylittäessään näitä rajoja.* Unionin tuomioistuin katsoi, että tätä säännöstä, luettuna yhdessä asetuksen N:o 2016/399[90] 32 artiklan kanssa, ei sovelleta jäsenvaltion sisärajan välittömässä läheisyydessä kiinni otetun kolmannen maan kansalaisen, joka oleskelee jäsenvaltion alueella laittomasti, tilanteeseen edes, kun kyseinen jäsenvaltio on saman asetuksen 25 artiklan nojalla palauttanut rajavalvonnan kyseiselle rajalle mainitun jäsenvaltion yleiseen järjestykseen tai sisäiseen turvallisuuteen kohdistuvan vakavan uhan vuoksi.

89| Jäsenvaltioissa sovellettavista yhteisistä vaatimuksista ja menettelyistä laittomasti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten palauttamiseksi 16.12.2008 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2008/115/EY (EUVL 2008, L 348, s. 98).

90| Henkilöiden liikkumista rajojen yli koskevasta unionin säännöstöstä 9.3.2016 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/399 (Schengenin rajasäännöstö) (EUVL 2016, L 77, s. 1).

Todettuaan, että palauttamisdirektiivin 2 artiklan 2 kohdan a alakohdassa ei anneta jäsenvaltioille mahdollisuutta olla soveltamatta tätä direktiiviä laittomasti oleskeleviin kolmansien maiden kansalaisiin sillä perusteella, että nämä ovat tulleet maahan laittomasti sisärajan yli, unionin tuomioistuin tutki sitten, onko siitä, että jäsenvaltio on palauttanut rajavalvonnan sisärajoilleen asetuksen 2016/399 25 artiklan mukaisesti, seurauksena se, että kyseisen jäsenvaltion alueella laittomasti oleskelevan ja tällaisen sisärajan läheisyydessä kiinni otetun kolmannen maan kansalaisen tilanne kuuluu palauttamisdirektiivin 2 artiklan 2 kohdan a alakohdan soveltamisalaan.

Tältä osin unionin tuomioistuin korosti ensinnäkin, että koska edellä mainitussa säännöksessä säädetty poikkeus merkitsee poikkeamista palauttamisdirektiivin soveltamisalasta, sitä on tulkittava suppeasti. Kyseisen säännöksen sanamuodosta, joka ei tältä osin ole miltään osin tulkinnanvarainen, ilmenee kuitenkin suoraan, että se koskee jäsenvaltion ulkorajalta tai jäsenvaltion ulkorajan välittömästä läheisyydestä tavatun kolmannen maan kansalaisen tilannetta. Siinä ei näin ollen millään tavalla mainita, että tällaiseen tilanteeseen voitaisiin rinnastaa kolmannen maan kansalaisen tilanne silloin, kun hänet tavataan sisärajalla, jolle rajavalvonta on palautettu asetuksen 2016/399 25 artiklan nojalla, tai tällaisen sisärajan välittömässä läheisyydessä, vaikka kyseisen direktiivin antamisajankohtana asetuksen N:o 562/2006[91] 23 ja 28 artiklassa säädettiin jo yhtäältä, että jäsenvaltiot voivat poikkeuksellisesti palauttaa rajavalvonnan sisärajoilleen niiden yleiseen järjestykseen tai niiden sisäiseen turvallisuuteen kohdistavan vakavan uhan vuoksi, ja toisaalta, että ulkorajoja koskevia tämän asetuksen asiaankuuluvia säännöksiä oli tällöin sovellettava tarvittavin muutoksin.

Siltä osin kuin on toiseksi kyse tavoitteesta, johon palauttamisdirektiivin 2 artiklan 2 kohdan a alakohdalla pyritään, unionin tuomioistuin katsoi, että laittomasti oleskelevan kolmannen maan kansalaisen, joka on otettu kiinni sisärajan välittömässä läheisyydessä, tilannetta ei ole käsiteltävä mainitun päämäärän kannalta eri tavoin sen mukaan, onko rajavalvonta palautettu kyseiselle sisärajalle vai ei, koska pelkästään siitä seikasta, että rajavalvonta on palautettu jäsenvaltion sisärajoille, ei seuraa, että laittomasti oleskelevan kolmannen maan kansalaisen, joka on otettu kiinni sisärajan ylittämisen yhteydessä tai sisärajan välittömässä läheisyydessä, poistaminen Schengen-alueelta palauttamalla hänet välittömästi ulkorajalle olisi mahdollista nopeammin tai helpommin kuin siinä tapauksessa, että hänet olisi otettu kiinni samassa paikassa asetuksen 2016/399 23 artiklan a alakohdassa tarkoitetun poliisitoimenpiteen yhteydessä silloin, kun rajavalvontaa ei ole palautettu sisärajoille.

Kolmanneksi unionin tuomioistuin totesi, että sitä seikkaa, että palauttamisdirektiivin 2 artiklan 2 kohdan a alakohdan soveltamisalaa on tulkittava suppeasti, vahvistaa myös sen asiayhteyden tarkastelu, johon kyseinen säännös kuuluu, ja erityisesti asetuksen 2016/399 systemaattinen tarkastelu. Kyseisen asetuksen 2 artiklan sanamuodon mukaan nimittäin käsitteet ”sisärajat” ja ”ulkorajat” sulkevat toisensa pois, ja mainitun asetuksen 32 artiklassa puolestaan säädetään vain, että kun jäsenvaltio on palauttanut rajavalvonnan sisärajoille, kyseisen säännöstön ulkorajoja koskevista säännöksistä sovelletaan soveltuvin osin vain niitä, jotka ovat asiaankuuluvia. Kyseisessä 32 artiklassa ei sen sijaan säädetä, että tällaisessa tilanteessa olisi sovellettava palauttamisdirektiivin 2 artiklan 2 kohdan a alakohtaa.

2. Maahanmuuttopolitiikka

Tuomiossa ***X (Pitkään oleskelleet henkilöt – Vakaat, säännölliset ja riittävät varat)*** (C-302/18, EU:C:2019:830), joka annettiin 3.10.2019, unionin tuomioistuin tulkitsi direktiiviä 2003/109 siltä osin kuin siinä säädetään, että jäsenvaltioiden on vaadittava kolmannen maan kansalaista osoittamaan, että hänellä on sekä itselleen

91| Henkilöiden liikkumista rajan yli koskevasta yhteisön säännöstöstä 15.3.2006 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 562/2006 (Schengenin rajasäännöstö) (EUVL 2006, L 105, s. 1).

että huollettavinaan oleville perheenjäsenille vakaat ja säännölliset varat, jotka riittävät hänen itsensä ja hänen perheenjäsentensä elättämiseen turvautumatta kyseisen jäsenvaltion sosiaaliturvajärjestelmään.[92] Unionin tuomioistuin totesi, että *varojen käsite ei tarkoita ainoastaan pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen aseman hakijan omia varoja vaan se voi tarkoittaa myös kolmannen henkilön tämän hakijan käyttöön antamia varoja, kunhan niiden katsotaan olevan hakijan henkilökohtainen tilanne huomioon ottaen vakaat, säännölliset ja riittävät.*

Tämä tuomio annettiin asiassa, jossa asianosaisina olivat yhtäältä Kamerunin kansalainen X ja toisaalta Belgian valtio ja jossa oli kyse asettautumislupaa ja pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen aseman saamista koskevan hakemuksen hylkäämisestä. Hakemuksessaan X oli vedonnut veljensä varoihin ja esittänyt tämän allekirjoittaman kirjallisen sitoumuksen siitä, että tämä huolehtii, että X:llä ja hänen huollettavinaan olevilla perheenjäsenillä on vakaat, säännölliset ja riittävät varat. Hakemus hylättiin sillä perusteella, että X:llä ei ole omia varoja ja että pelkästään se, että hänen veljensä ylläpitää häntä, ei merkitse sitä, että hänellä olisi säännölliset ja vakaat tulot.

Todettuaan, että kyseisessä säännöksessä tarkoitettu varojen käsite on unionin oikeuden itsenäinen käsite, unionin tuomioistuin totesi, että yksin mainitun säännöksen sanamuodon perusteella ei voida määrittää kyseisten varojen luonnetta ja alkuperää. Tietyissä direktiivin 2003/109 kieliversioissa nimittäin käytetään sanaa ”varat” vastaavaa sanaa, kun taas toisissa kieliversioissa käytetään sanoja, jotka vastaavat käsitettä ”tulot”. Näin ollen unionin tuomioistuin tulkitsi sekä direktiivin tavoitetta että sitä asiayhteyttä, johon kyseessä oleva säännös kuuluu, ja totesi muun muassa, ettei direktiivin perusteella lähtökohtaisesti voida asettaa kyseisessä säännöksessä tarkoitettujen varojen alkuperää koskevia lisäedellytyksiä.

Unionin tuomioistuin totesi lisäksi, että kyseisen säännöksen sanamuodon, tavoitteen ja asiayhteyden tutkinnasta, kun otetaan huomioon direktiivien 2004/38[93] ja 2003/86[94] vastaavat säännökset, ilmenee, että tässä säännöksessä tarkoitettujen varojen alkuperä ei ole asianomaiselle jäsenvaltiolle ratkaiseva arviointiperuste sen tarkistamiseksi, ovatko ne vakaita, säännöllisiä ja riittäviä. Vaikka nimittäin direktiivissä 2003/109 ja direktiivissä 2004/38 tarkoitettuja ”varoja” koskevat edellytykset ovat erilaisia, niitä voidaan tulkita analogisesti siten, ettei suljeta pois sitä, että asianomainen henkilö voi vedota kolmannelta, perheenjäseneltään, peräisin oleviin varoihin. Lisäksi direktiivistä 2003/86 johtuu, että ratkaisevaa ei ole varojen alkuperä vaan niiden vakaus ja riittävyys, jolloin otetaan huomioon asianomaisen henkilön henkilökohtainen tilanne.

Unionin tuomioistuin lisäsi vielä, että toimivaltaisen kansallisen viranomaisen on arvioitava, onko hakijan kolmannelta henkilöltä tai perheenjäseneltään peräisin olevia varoja pidettävä vakaina, säännöllisinä ja riittävinä. Tältä osin voidaan ottaa huomioon kolmannen henkilön tai hakijan perheenjäsenen antaman ylläpitositoumuksen oikeudellisesti sitova luonne, hakijan ja häntä ylläpitävän perheenjäsenen tai ylläpitävien perheenjäsenten välinen perheside ja näiden henkilöiden varojen luonne ja pysyvyys.

Unionin tuomioistuin totesi 12.2.2019 antamassaan tuomiossa ***Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal (Perheenyhdistäminen – Pakolaisen sisar)*** (C-519/18, EU:C:2019:1070), että *jäsenvaltio voi pakolaisen sisaren perheenyhdistämisen sallimiseksi vaatia, että tämä sisar ei terveydentilansa vuoksi pysty huolehtimaan toimeentulostaan.* Tätä kyvyttömyyttä on kuitenkin arvioitava tapauskohtaisen tarkastelun päätteeksi ja

92| 5 artiklan 1 kohdan a alakohta.

93| Euroopan unionin kansalaisten ja heidän perheenjäsentensä oikeudesta liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueella, asetuksen (ETY) N:o 1612/68 muuttamisesta ja direktiivien 64/221/ETY, 68/360/ETY, 72/194/ETY, 73/148/ETY, 75/34/ETY, 75/35/ETY, 90/364/ETY, 90/365/ETY ja 93/96/ETY kumoamisesta 29.4.2004 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2004/38/EY (EUVL 2004, L 158, s. 77 ja oikaisu EUVL 2004, L 229, s. 35).

94| Oikeudesta perheenyhdistämiseen 22.9.2003 annettu neuvoston direktiivi 2003/86/EY (EUVL 2003, L 251, s. 12).

siten, että otetaan huomioon pakolaisten erityinen tilanne. Lisäksi tällaiseen perheenyhdistämiseen voidaan antaa lupa vain, jos samalla tavalla on osoitettu, että pakolainen tosiasiallisesti vastaa asianomaisen aineellisesta tukemisesta tai että pakolainen näyttää parhaiten kykenevän siitä vastaamaan.

Pääasiassa Iranin kansalaisen, joka on saanut pakolaisaseman Unkarissa, sisar oli hakenut perheenyhdistämiseen perustuvaa oleskelulupaa. Vaikka asianomainen kärsii masennuksesta, joka edellyttää säännöllistä lääkärin seurantaa, hänen hakemuksensa oli hylätty muun muassa sillä perusteella, ettei hän ollut osoittanut, että hän ei terveydentilansa vuoksi pystynyt huolehtimaan toimeentulostaan, mitä Unkarin lainsäädännössä edellytetään.

Unionin tuomioistuin, jolle esitettiin kysymys tämän säännöstön yhteensopivuudesta direktiivin 2003/86 kanssa, totesi ensin, että pakolaisille on säädetty tavanomaista suotuisammista edellytyksistä perheenyhdistämiselle. Jäsenvaltiot voivat erityisesti päättää antaa tämän oikeuden pakolaisen niille perheenjäsenille, kuten veljille ja sisarille, joita ei nimenomaisesti ole lueteltu direktiivissä 2003/86 perheenjäseninä, joille on myönnettävä tai joille voidaan myöntää oikeus perheenyhdistämiseen. Unionin tuomioistuin korosti näin ollen jäsenvaltioilla olevaa huomattavaa harkintavaltaa sekä niiden päättäessä näin laajentaa direktiivin henkilöllistä soveltamisalaa että määrittäessä, keitä asianomaiset perheenjäsenet ovat.

Tätä harkintavaltaa rajoittaa kuitenkin velvollisuus varmistautua siitä, että asianomainen perheenjäsen on pakolaisen huollettavana. Unionin tuomioistuin totesi tälle edellytykselle, josta säädetään nimenomaisesti direktiivissä 2003/86, annettavasta merkityksestä, että sitä on tulkittava Euroopan unionissa itsenäisesti ja yhtenäisesti. Tältä osin on otettava huomioon ne täsmennykset, jotka unionin tuomioistuin on jo esittänyt vastaavanlaisesta edellytyksestä direktiivin 2004/38 yhteydessä, kuitenkin niin, että otetaan huomioon pakolaisten erityinen tilanne. Pakolaiselta ei siten voida systemaattisesti edellyttää, että hän vastaa ajankohtana, jolloin perheen yhdistämistä haetaan, aineellisesta tuesta perheenjäsenelleen. Tämän pakolaisen on näet saattanut olla mahdotonta lähettää tarpeellisia varoja tai hän on saattanut pelätä vaarantavansa perheenjäsentensä turvallisuuden, jos hän ottaa heihin yhteyttä. Unionin tuomioistuimen mukaan tarvitaan kaksi tekijää, jotta pakolaisen perheenjäsenen katsotaan olevan hänen huollettavanaan. Yhtäältä on oltava niin, että perheenjäsen ei pysty täyttämään välttämättömiä tarpeitaan, kun otetaan huomioon hänen taloudelliset ja sosiaaliset olonsa, ja näin on oltava ajankohtana, jolloin hän pyytää saada seurata pakolaista. Toisaalta on näytettävä toteen, että pakolainen tosiasiallisesti vastaa hänen aineellisesta tukemisestaan, tai että kun otetaan huomioon kaikki asian kannalta merkitykselliset seikat, kuten asianomaisen perheenjäsenen ja pakolaisen välinen sukulaisuussuhde, hänen muiden perhesiteidensä luonne ja kiinteys sekä hänen muiden sukulaistensa ikä ja taloudellinen tilanne, pakolainen näyttää parhaiten kykenevän vastaamaan vaadittavasta aineellisesta tukemisesta.

Unionin tuomioistuin totesi myös, että kun otetaan huomioon jäsenvaltioilla tällä alalla oleva harkintavalta, ne voivat säätää pakolaisen ja hänen asianomaisten perheenjäsentensä välillä vallitsevan riippuvuussuhteen luonnetta koskevista lisävaatimuksista. Jäsenvaltiot voivat muun muassa edellyttää, että viimeksi mainitut ovat pakolaisen huollettavina tiettyjen syiden vuoksi. Tätä mahdollisuutta rajataan kuitenkin kahdella tapaa. Yhtäältä tällaisessa kansallisessa lainsäädännössä on kunnioitettava sekä perusoikeuskirjassa taattuja perusoikeuksia että suhteellisuusperiaatetta. Toisaalta toimivaltaisten kansallisten viranomaisten on tarkasteltava perheenyhdistämistä koskevaa hakemusta ja edellytystä siitä, että perheenjäsenen on oltava pakolaisen huollettavana, tapauskohtaisesti siten, että ne ottavat huomioon kaikki asian kannalta merkitykselliset seikat. Kansallisten viranomaisten on lisäksi otettava huomioon se, että henkilöiden tarpeet voivat laajuudeltaan vaihdella suuresti, sekä pakolaisten erityistilanne, etenkin se, että heillä voi olla erityisiä vaikeuksia hankkia todisteita kotimaastaan.

IX Oikeudellinen yhteistyö rikosasioissa: eurooppalainen pidätysmääräys

Oikeudellisesta yhteistyöstä rikosasioissa on paikallaan mainita kahdeksan eurooppalaista pidätysmääräystä koskevaa tuomiota, joista neljä on annettu kiireellisessä ennakkoratkaisumenettelyssä. Viidessä tuomiossa käsitellään erityisesti eurooppalaista pidätysmääräystä koskevassa puitepäätöksessä 2002/584/YOS[95] tarkoitettua käsitettä ”pidätysmääräyksen antanut oikeusviranomainen”.

Unionin tuomioistuin katsoi yhdistetyissä asioissa ***OG ja PI (Lyypekin ja Zwickaun syyttäjäviranomaiset)*** (C-508/18 ja C-82/19 PPU, EU:C:2019:456) 27.5.2019 antamassaan suuren jaoston tuomiossa, että *eurooppalaista pidätysmääräystä koskevan puitepäätöksen 6 artiklan 1 kohdassa käytetyllä käsitteellä ”pidätysmääräyksen antanut oikeusviranomainen” eli viranomainen, jolla on toimivalta antaa eurooppalainen pidätysmääräys, ei tarkoiteta jäsenvaltion syyttäjäviranomaisia, joiden osalta on olemassa vaara siitä, että oikeusministerin kaltainen täytäntöönpanovaltaa käyttävä elin kohdistaa niihin suoraan tai välillisesti määräyksiä tai käskyjä tietyssä yksittäistapauksessa, kun ne tekevät päätöstä eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamisesta.* Samana päivänä asiassa ***PF (Liettuan yleinen syyttäjä)*** (C-509/18, EU:C:2019:457) antamassaan suuren jaoston tuomiossa unionin tuomioistuin katsoi sitä vastoin, että *tämän käsitteen alaan kuuluu jäsenvaltion yleinen syyttäjä, joka on tuomiovallasta rakenteellisesti riippumaton mutta jolla on toimivalta syytetoimien suorittamiseen ja jonka asema kyseisessä jäsenvaltiossa tarjoaa takeet riippumattomuudesta suhteessa täytäntöönpanovaltaan eurooppalaista pidätysmääräystä annettaessa.*

Asioissa oli kyse sellaisten eurooppalaisten pidätysmääräysten täytäntöönpanosta Irlannissa, jotka Saksan syyttäjäviranomaiset olivat antaneet Liettuan kansalaiseen (asia *OG*) ja Romanian kansalaiseen (asia *PI*) kohdistuvaa rikosoikeudellista menettelyä varten, ja sellaisen eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta Irlannissa, jonka Liettuan yleinen syyttäjä oli antanut Liettuan kansalaiseen (asia *PF*) kohdistuvaa rikosoikeudellista menettelyä varten.

Unionin tuomioistuin muistutti kummassakin tuomiossa ensin siitä, että eurooppalaista pidätysmääräystä koskevan puitepäätöksen 6 artiklan 1 kohdassa käytettyä oikeusviranomaisen käsitettä on tulkittava itsenäisesti ja ettei sillä tarkoiteta pelkästään jäsenvaltion tuomareita tai tuomioistuimia, vaan sen on ymmärrettävä tarkoittavan laajemmin viranomaisia, jotka osallistuvat lainkäyttöön rikosasioissa, erotuksena muun muassa ministeriöistä tai poliisista, jotka käyttävät täytäntöönpanovaltaa. Tämän käsitteen alaan voidaan siis katsoa kuuluvan jäsenvaltion viranomaisia, jotka eivät välttämättä ole tuomareita tai tuomioistuimia mutta osallistuvat rikoslainkäyttöön tässä jäsenvaltiossa. Koska eurooppalainen pidätysmääräys helpottaa sellaisten ennen tuomiota annettavien oikeudellisten päätösten vapaata liikkuvuutta, jotka liittyvät syytetoimien suorittamiseen, viranomaiset, joilla on kansallisen lainsäädännön nojalla toimivalta tällaisten päätösten antamiseen, voivat kuulua eurooppalaista pidätysmääräystä koskevan puitepäätöksen soveltamisalaan. Syyttäjänviraston tai syyttäjän kaltaisen viranomaisen, jolla on rikosoikeudellisessa menettelyssä toimivalta ryhtyä syytetoimiin sellaista henkilöä vastaan, jonka epäillään syyllistyneen rikokseen, jotta tämä saataisiin vastaamaan tuomioistuimessa, on näin ollen katsottava osallistuvan lainkäyttöön asianomaisessa jäsenvaltiossa, niin kuin unionin tuomioistuin totesi sekä Saksan syyttäjäviranomaisten (asiat OG ja PI) että Liettuan yleisen syyttäjän (asia PF) osalta.

95| Eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja jäsenvaltioiden välisistä luovuttamismenettelyistä 13.6.2002 tehty neuvoston puitepäätös 2002/584/YOS (EYVL 2002, L 190, s. 1).

Unionin tuomioistuin muistutti tämän jälkeen siitä, että eurooppalaista pidätysmääräystä koskevassa järjestelmässä etsitylle henkilölle taattavia menettelyllisiä oikeuksia ja perusoikeuksia suojellaan kahdella tasolla. Sen oikeussuojan lisäksi, jota on annettava ensimmäisellä tasolla kansallisen pidätysmääräyksen kaltaista oikeudellista päätöstä annettaessa, suoja on varmistettava toisella tasolla eurooppalaista pidätysmääräystä annettaessa. Kun kyse on eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamisen kaltaisesta toimenpiteestä, jolla voidaan puuttua perusoikeuskirjan 6 artiklassa taattuun henkilön vapautta koskevaan oikeuteen, tämä suoja edellyttää sitä, että tästä tehtävä päätös täyttää tehokkaaseen oikeussuojaan liittyvät vaatimukset ainakin toisella näistä suojan tasoista.

Silloin kun jäsenvaltion lainsäädännössä toimivalta eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamiseen on osoitettu viranomaiselle, joka siitä huolimatta, että se osallistuu lainkäyttöön kyseisessä jäsenvaltiossa, ei kuitenkaan ole tuomari tai tuomioistuin, kansallisen pidätysmääräyksen kaltaisen kansallisen oikeudellisen päätöksen, johon eurooppalainen pidätysmääräys kytkeytyy, on näin ollen osaltaan täytettävä nämä vaatimukset. Unionin tuomioistuin katsoo, että näin voidaan taata täytäntöönpanosta vastaavalle oikeusviranomaiselle se, että päätös eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamisesta syytetoimenpiteitä varten perustuu kansalliseen menettelyyn, johon kohdistuu tuomioistuinvalvonta, ja että henkilölle, josta kansallinen pidätysmääräys on annettu, on tarjottu kaikki tämäntyyppisen päätöksen tekemiselle ominaiset takeet.

Suojelun toinen taso edellyttää puolestaan sitä, että oikeusviranomainen, jolla on kansallisen oikeuden mukaan toimivalta antaa eurooppalainen pidätysmääräys, valvoo erityisesti, että tällaisen määräyksen antamisedellytyksiä noudatetaan, ja tutkii, onko pidätysmääräyksen antamista pidettävä kunkin tapauksen erityispiirteiden kannalta oikeasuhteisena. Tämän lisäksi pidätysmääräyksen antaneen oikeusviranomaisen on kyettävä vakuuttamaan täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen siitä, että kun otetaan huomioon pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion oikeusjärjestyksessä tarjotut takeet, se toimii riippumattomasti suorittaessaan eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamiseen liittyviä tehtäviä. Tämä riippumattomuus edellyttää erityisesti, että olemassa on sellaisia asemaa ja organisaatiota koskevia sääntöjä, joilla voidaan taata, ettei ole minkäänlaista vaaraa esimerkiksi siitä, että täytäntöönpanovalta tietyssä yksittäistapauksessa antaa pidätysmääräyksen antavalle oikeusviranomaiselle käskyjä, kun se tekee päätöstä pidätysmääräyksen antamisesta. Unionin tuomioistuin edellyttää vielä, että silloin kun pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion lainsäädännössä toimivalta eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamiseen on osoitettu viranomaiselle, joka tosin osallistuu lainkäyttöön kyseisessä jäsenvaltiossa mutta ei itse ole tuomioistuin, kyseisessä jäsenvaltiossa on oltava, siltä osin kuin on kyse päätöksestä antaa eurooppalainen pidätysmääräys ja erityisesti tällaisen päätöksen oikeasuhteisuudesta, käytössä sellainen oikeussuojakeino tuomioistuimessa, joka täyttää kaikki tehokkaaseen oikeussuojaan liittyvät vaatimukset.

Kiireellisessä ennakkoratkaisumenettelyssä 12.12.2019 antamillaan tuomioilla ***Parquet général du Grand-Duché de Luxembourg ja Openbaar Ministerie (Lyonin ja Toursin syyttäjäviranomaiset)*** (C-566/19 PPU ja C-626/19 PPU, EU:C:2019:1077), ***Openbaar Ministerie (Ruotsin syyttäjäviranomainen)*** (C-625/19 PPU, EU:C:2019:1078) ja ***Openbaar Ministerie (Brysselin syyttäjäviranomainen)*** (C-627/19 PPU, EU:C:2019:1079) unionin tuomioistuin *täydensi viimeaikaista oikeuskäytäntöään,*[96] *joka koskee eurooppalaista pidätysmääräystä koskevaa puitepäätöstä, täsmentämällä eurooppalaisen pidätysmääräyksen antaneen oikeusviranomaisen riippumattomuutta ja tällaisen määräyksen kohteena olevien henkilöiden tehokasta oikeussuojaa koskevia edellytyksiä.*

96| Ks. mm. unionin tuomioistuimen tuomio 27.5.2019, ***OG ja PI (Lyypekin ja Zwickaun syyttäjäviranomaiset)*** (C-508/18 ja C-82/19 PPU, EU:C:2019:456), unionin tuomioistuimen tuomio 27.5.2019, ***PF (Liettuan yleinen syyttäjä)*** (C-509/18, EU:C:2019:457) ja unionin tuomioistuimen tuomio 9.10.2019, ***NJ (Wienin syyttäjänvirasto)*** (C-489/19 PPU, EU:C:2019:849).

Pääasioissa eurooppalaisen pidätysmääräyksen antajina olivat Ranskan (asiat C-566/19 PPU ja C-626/19 PPU), Ruotsin (asia C-625/19 PPU) ja Belgian (asia C-627/19 PPU) syyttäjäviranomaiset, kolmessa ensimmäisessä asiassa syytetoimenpiteitä varten ja viimeisessä asiassa rangaistuksen täytäntöönpanoa varten. Kysymys oli määräysten täytäntöönpanosta, joka riippui muun muassa siitä, voitiinko näitä eri syyttäjäviranomaisia pitää pidätysmääräyksen antaneina oikeusviranomaisina.

Aluksi unionin tuomioistuin tutki, takaako Ranskan syyttäjäviranomaisen asema sille riittävän riippumattomuuden antaa eurooppalaisia pidätysmääräyksiä, ja totesi sen tällaiseksi.

Se totesi, että sille esitettyjen seikkojen perusteella Ranskan syyttäjänviraston syyttäjillä on toimivalta arvioida eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamisen tarpeellisuus ja sen oikeasuhteisuus riippumattomina erityisesti suhteessa täytäntöönpanovaltaan, ja he käyttävät kyseistä toimivaltaa objektiivisesti ottamalla huomioon kaikki syyllisyyttä tukevat ja sitä vastaan puhuvat seikat. Heidän riippumattomuuttaan ei saata kyseenalaiseksi se, että he vastaavat syytteen nostamisesta, se, että oikeusministeri voi antaa heille yleisiä kriminaalipoliittisia käskyjä, eikä sekään, että he ovat esimiestensä, jotka itse kuuluvat syyttäjäkuntaan, johdon ja valvonnan alaisia ja velvollisia noudattamaan näiden käskyjä.

Tämän jälkeen unionin tuomioistuin täsmensi viimeaikaisessa oikeuskäytännössään asetettua edellytystä, jonka mukaan eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamista koskevan päätöksen, jonka tekee viranomainen, joka osallistuu lainkäyttöön mutta ei ole tuomioistuin, osalta pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa on oltava käytettävissä sellainen oikeussuojakeino tuomioistuimessa, joka täyttää tehokkaaseen oikeussuojaan liittyvät vaatimukset.

Ensinnäkin unionin tuomioistuin korosti, että tällaisen oikeussuojakeinon olemassaolo ei ole edellytys sille, että viranomaisen katsottaisiin olevan eurooppalaista pidätysmääräystä koskevassa puitepäätöksessä tarkoitettu pidätysmääräyksen antanut oikeusviranomainen.

Toiseksi unionin tuomioistuin totesi, että jäsenvaltioiden tehtävänä on varmistaa, että niiden oikeusjärjestyksissä taataan tehokkaasti edellytetty oikeussuojan taso menettelyllisillä säännöillä, jotka ne panevat täytäntöön ja jotka voivat vaihdella järjestelmästä toiseen. Tältä osin eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamisesta tehtyyn päätökseen kohdistuvan erillisen oikeussuojakeinon käyttöön ottaminen on vain yksi mahdollisuus. Unionin tuomioistuin katsoi näin ollen, että tehokasta oikeussuojaa tuomioistuimissa koskevat vaatimukset, joiden on täytyttävä sellaisen henkilön osalta, josta viranomainen, joka ei ole tuomioistuin, on antanut eurooppalaisen pidätysmääräyksen syytetoimenpiteitä varten, täyttyvät, jos kyseisen pidätysmääräyksen antamisedellytyksiin ja erityisesti sen oikeasuhteisuuteen kohdistuu tuomioistuinvalvonta sen antaneessa jäsenvaltiossa.

Tässä tapauksessa Ranskan ja Ruotsin järjestelmät täyttävät kyseiset vaatimukset, koska kansallisten menettelysäännösten perusteella syyttäjäviranomaisen eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamista koskevan päätöksen oikeasuhteisuus voi olla tuomioistuinvalvonnan kohteena joko ennen sen antamista, jopa lähes samanaikaisesti sen antamisen kanssa tai myös myöhemmin. Erityisesti on todettava, että tällaisen arvioinnin suorittaa etukäteen tuomioistuin, joka tekee kansallisen päätöksen, joka voi myöhemmin olla eurooppalaisen pidätysmääräyksen perusteena.

Unionin tuomioistuin katsoi, etteivät tehokasta oikeussuojaa koskevat vaatimukset edellytä syyttäjäviranomaisen päätökseen kohdistuvasta erillisestä oikeussuojakeinosta säätämistä myöskään siinä tapauksessa, että syyttäjäviranomainen ei ole antanut eurooppalaista pidätysmääräystä syytetoimenpiteitä varten vaan lainvoimaisella tuomiolla määrätyn vapausrangaistuksen täytäntöönpanemiseksi. Se, ettei Belgian järjestelmässä säädetä tällaisesta oikeussuojakeinosta, ei siis merkitse sitä, ettei se täytä kyseisiä vaatimuksia. Unionin tuomioistuin korosti tältä osin, että kun eurooppalainen pidätysmääräys annetaan rangaistuksen täytäntöönpanemiseksi, tuomioistuinvalvonta toteutuu sillä täytäntöönpanokelpoisella tuomiolla, johon kyseinen pidätysmääräys perustuu. Täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen voi nimittäin olettaa,

että tällaisen pidätysmääräyksen antamista koskeva päätös on tehty menettelyssä, jossa etsitty henkilö on saanut perusoikeuksiensa suojaamiseen liittyvät takeet. Lisäksi kyseisen pidätysmääräyksen oikeasuhteisuus seuraa myös julistetusta tuomiosta, koska eurooppalaista pidätysmääräystä koskevassa puitepäätöksessä säädetään, että rangaistuksen tai turvaamistoimenpiteen keston on oltava vähintään neljä kuukautta.

Unionin tuomioistuin tarkasteli suuressa jaostossa 24.6.2019 annetussa tuomiossa ***Popławski*** (C-573/17, EU:C:2019:530) kysymystä siitä, *onko eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta vastaavan oikeusviranomaisen jätettävä unionin oikeuden ensisijaisuuden periaatteen nojalla soveltamatta puitepäätöksen kanssa yhteensopimattomia kansallisia säännöksiä.* Se esitti lisäksi täsmennyksiä *sellaisen ilmoituksen oikeusvaikutuksista, jonka jäsenvaltio on antanut puitepäätöksen 2008/909*[97] *28 artiklan 2 kohdan nojalla kyseisen puitepäätöksen tekemisen jälkeen*. Kyseisen säännöksen mukaan jäsenvaltio ”voi – – tätä puitepäätöstä tehtäessä antaa ilmoituksen, jonka mukaan se tuomion antaneena jäsenvaltiona ja täytäntöönpanojäsenvaltiona jatkaa sellaisissa tapauksissa, joissa lainvoimainen tuomio[, joka on pantava täytäntöön,] on annettu ennen sen ilmoittamaa päivämäärää, niiden voimassa olevien säädösten soveltamista, joita tuomittujen siirtämiseen sovelletaan [ennen] 5 päivää joulukuuta 2011 – –”.

Pääasia koski sellaisen eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanoa Alankomaissa koskevaa menettelyä, jonka puolalainen tuomioistuin oli antanut vuoden 2013 lokakuussa Alankomaissa asuvasta Puolan kansalaisesta vapausrangaistuksen täytäntöön panemiseksi Puolassa. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin oli esittänyt vuoden 2015 lokakuussa kyseisen eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanon yhteydessä ensimmäisen ennakkoratkaisupyynnön, johon unionin tuomioistuin oli vastannut 29.6.2017 annetulla tuomiolla *Popławski*[98]. Kyseisessä tuomiossa unionin tuomioistuin katsoi muun muassa, että eurooppalaista pidätysmääräystä koskevan puitepäätöksen 4 artiklan 6 alakohtaa, jossa säädetään eurooppalaisen pidätysmääräyksen harkinnanvaraisesta kieltäytymisperusteesta, on tulkittava siten, että se on esteenä kyseisen säännöksen täytäntöön panemista koskevalle jäsenvaltion lainsäädännölle, jonka nojalla – tapauksessa, jossa toinen jäsenvaltio vaatii ulkomaalaisen, jolla on ensin mainitun jäsenvaltion alueella pysyvä oleskelulupa, luovuttamista tälle henkilölle lainvoimaisella tuomiolla määrätyn vapausrangaistuksen täytäntöön panemista varten – tällainen luovuttaminen ei ole sallittua ja jossa säädetään ainoastaan, että ensin mainitun jäsenvaltion oikeusviranomaisilla on velvollisuus ilmoittaa jälkimmäisen jäsenvaltion oikeusviranomaisille valmiudestaan vastata tämän tuomion täytäntöönpanosta, vaikka päivänä, jona luovuttamisesta kieltäydytään, ei ole takeita siitä, että täytäntöönpanosta voidaan todella vastata, ja vaikka – mikäli mainittu vastattavaksi ottaminen osoittautuu myöhemmin mahdottomaksi – tällaista kieltäytymistä ei voida enää asettaa kyseenalaiseksi.

Toisessa tuomiossa *Popławski* unionin tuomioistuin totesi aluksi muun muassa eurooppalaista pidätysmääräystä koskevan puitepäätöksen 2 kohdan sanamuotoon ja yleiseen rakenteeseen viitaten, ettei jäsenvaltion kyseisen säännöksen nojalla mainitun puitepäätöksen tekemisen jälkeen antamalla ilmoituksella voi olla oikeusvaikutuksia.

Se palautti tämän jälkeen mieleen sen velvollisuuden ulottuvuuden, joka kansallisella tuomioistuimella on unionin oikeuden ensisijaisuuden periaatteen nojalla tilanteessa, jossa sen kansallinen oikeus on ristiriidassa eurooppalaista pidätysmääräystä koskevan puitepäätöksen ja puitepäätöksen 2008/909 kaltaisten unionin oikeuden säännösten ja määräysten kanssa, joilla ei ole välitöntä oikeusvaikutusta. Kyseisen tuomioistuimen ei ole tällaisessa tilanteessa pelkästään unionin oikeuden perusteella jätettävä soveltamatta asianomaisen unionin oikeuden säännöksen tai määräyksen kanssa ristiriidassa olevaa kansallisen oikeutensa säännöstä.

97| Vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamisesta rikosasioissa annettuihin tuomioihin, joissa määrätään vapausrangaistus tai vapauden menetyksen käsittävä toimenpide, niiden täytäntöön panemiseksi Euroopan unionissa 27.11.2008 tehty neuvoston puitepäätös 2008/909/YOS (EUVL 2008, L 327, s. 27).

98| Unionin tuomioistuimen tuomio 29.6.2017, ***Popławski*** (C-579/15, EU:C:2017:503).

Unionin tuomioistuin huomautti kuitenkin myös, että vaikkei puitepäätöksillä voi olla välitöntä oikeusvaikutusta, kansallisilla viranomaisilla on niiden sitovan luonteen vuoksi velvollisuus tulkita kansallista oikeuttaan niiden mukaisesti kyseisten puitepäätösten täytäntöönpanolle varatun määräajan päättymisestä lähtien, kunhan kyseinen tulkinta ei ole contra legem ja siinä noudatetaan yleisiä oikeusperiaatteita ja etenkin oikeusvarmuuden periaatetta ja taannehtivuuskiellon periaatetta. Unionin tuomioistuin huomautti velvollisuudesta tulkita Alankomaiden oikeutta eurooppalaista pidätysmääräystä koskevan puitepäätöksen mukaisesti, että se oli 29.6.2017 annetussa aikaisemmassa tuomiossaan *Popławski* todennut, että kansallisen tuomioistuimen velvollisuus taata tämän puitepäätöksen täysi tehokkuus aiheutti Alankomaiden kuningaskunnalle velvollisuuden panna kyseessä ollut eurooppalainen pidätysmääräys täytäntöön tai, jos täytäntöönpanosta kieltäydytään, velvollisuuden taata Popławskille Puolassa määrätyn rangaistuksen tehokas täytäntöönpano.

Unionin tuomioistuin täsmensi myös eurooppalaista pidätysmääräystä koskevan puitepäätöksen 4 artiklan 6 alakohdasta omaksuttavaa tulkintaa. Se huomautti tältä osin ensin tässä säännöksessä täytäntöönpanosta vastaavalle jäsenvaltiolle asetetusta velvollisuudesta taata siinä tapauksessa, että eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta kieltäydytään, ottaa todella itse vastattavaksi etsityn henkilön vapausrangaistuksen täytäntöönpanosta, että tämä velvollisuus edellyttää kyseiseltä valtiolta todellista sitoutumista panna täytäntöön tämä rangaistus. Pelkästään sen seikan, että kyseinen valtio ilmoittaa olevansa ”valmis” panemaan kyseisen rangaistuksen täytäntöön, ei voida katsoa olevan omiaan oikeuttamaan tällaista kieltäytymistä. Ennen kuin eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta kieltäydytään, täytäntöönpanosta vastaavan oikeusviranomaisen on siis aina varmistuttava siitä, että rangaistus on todella mahdollista panna täytäntöön sen kansallisen lainsäädännön mukaisesti. Yksinomaan ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tehtävänä on näissä olosuhteissa arvioida tässä tapauksessa, voidaanko Alankomaiden oikeutta tulkita turvautumatta contra legem -tulkintaan siten, että eurooppalaista pidätysmääräystä koskeva puitepäätös voidaan rinnastaa sopimukseen perustuvaan oikeusperustaan sovellettaessa kyseessä olevaa kansallista säännöstä. Unionin tuomioistuin korosti tästä kysymyksestä, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ei voi katsoa pääasiassa pätevästi, että sen on mahdotonta tulkita kyseistä kansallisen oikeuden säännöstä unionin oikeuden mukaisesti vain sen takia, että ministeri, jonka on puututtava asiaan siinä tapauksessa, että luovuttamisesta kieltäydytään, on tulkinnut kyseistä säännöstä tavalla, joka on ristiriidassa unionin oikeuden kanssa. Jos siis ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tulee siihen johtopäätökseen, että eurooppalaista pidätysmääräystä koskeva puitepäätös voidaan Alankomaiden oikeudessa hyväksyttyjen tulkintatapojen mukaan rinnastaa asianomaista kansallista säännöstä sovellettaessa sopimukseen, sen on sovellettava kyseistä näin tulkittua säännöstä pääasiassa ottamatta huomioon sitä, että ministeri vastustaa tällaista tulkintaa.

Unionin tuomioistuin huomautti tämän jälkeen eurooppalaista pidätysmääräystä koskevan puitepäätöksen 4 artiklan 6 alakohdassa täytäntöönpanosta vastaavalle oikeusviranomaiselle annetusta harkintavallasta pantaessa täytäntöön kyseisessä säännöksessä vahvistettua eurooppalaisen pidätysmääräyksen harkinnanvaraista kieltäytymisperustetta, että kyseisen viranomaisen on voitava ottaa huomioon tällä harkinnanvaraisella kieltäytymisperusteella tavoiteltu päämäärä, jona on sen mahdollistaminen, että täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen voi antaa erityistä painoa mahdollisuudelle parantaa etsityn henkilön mahdollisuuksia sopeutua uudelleen yhteiskuntaan hänelle tuomitun rangaistuksen päättyessä. Täytäntöönpanosta vastaavalle oikeusviranomaiselle annettua oikeutta kieltäytyä kyseisen säännöksen nojalla luovuttamasta etsittyä henkilöä voidaan siis käyttää ainoastaan, jos kyseinen oikeusviranomainen tarkastettuaan yhtäältä, että etsitty henkilö oleskelee täytäntöönpanosta vastaavassa jäsenvaltiossa, on sen kansalainen tai asuu siellä vakinaisesti, ja toisaalta, että kyseiselle henkilölle pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa määrätty vapausrangaistus voidaan panna tehokkaasti täytäntöön täytäntöönpanosta vastaavassa jäsenvaltiossa, katsoo, että on olemassa oikeutettu intressi, joka on perusteena sille, että pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa määrätty rangaistus pannaan täytäntöön täytäntöönpanosta vastaavan jäsenvaltion alueella. Ensisijaisesti ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on siis omaksuttava kansallisesta oikeudestaan mahdollisimman pitkälle yhdenmukainen

tulkinta, jonka nojalla se voi taata eurooppalaista pidätysmääräystä koskevan puitepäätöksen tarkoituksen kanssa sopusoinnussa olevan tuloksen. Jos tämä ei ole mahdollista, mainitun tuomioistuimen olisi ainakin omaksuttava kansallisesta oikeudestaan sellainen tulkinta, jonka nojalla se voi päätyä ratkaisuun, joka ei ole ristiriidassa tällä puitepäätöksellä tavoitellun päämäärän kanssa ja jolla voidaan siis välttää Poplawskin rankaisematta jääminen. Näin olisi, jos kyseinen tuomioistuin tulkitsisi mainittua oikeutta siten, että kieltäytyminen panemasta täytäntöön Popławskista annettua eurooppalaista pidätysmääräystä edellyttää sen takaamista, että vapausrangaistus, johon hänet on tuomittu Puolassa, pannaan tehokkaasti täytäntöön Alankomaissa, ja näin on, vaikka täytäntöönpanosta kieltäytyminen on automaattista.

Unionin tuomioistuin tulkitsi suuressa jaostossa 15.10.2019 antamallaan tuomiolla ***Dorobantu*** (C-128/18, EU:C:2019:857) perusoikeuskirjan 4 artiklassa tarkoitetun kidutuksen sekä epäinhimillisen tai halventavan rangaistuksen ja kohtelun kiellon valossa *eurooppalaista pidätysmääräystä koskevan puitepäätöksen säännöstä,*[99] *jonka mukaan kyseinen asiakirja ei vaikuta velvoitteeseen kunnioittaa Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 6 artiklassa taattuja perusoikeuksia ja keskeisiä oikeusperiaatteita.*

Pääasia koski romanialaisen tuomioistuimen eräästä kansalaisestaan antaman eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanoa Saksassa. Saksalainen tuomioistuin pohti kyseisen eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanoviranomaisena niitä kriteerejä, jotka on otettava huomioon sen arvioimiseksi, ovatko vankeusolosuhteet, joille kyseinen kansalainen altistuu, jos hänet luovutetaan Romanian viranomaisille, perusoikeuskirjan 4 artiklasta ilmenevien vaatimusten mukaiset. Tämä asia antoi unionin tuomioistuimelle mahdollisuuden täsmentää oikeuskäytäntöä, joka perustuu etenkin sen tuomioihin asioissa *Aranyosi ja Căldăraru*[100] ja asiassa *Generalstaatsanwaltschaft (Vankeusolosuhteet Unkarissa)*[101].

Unionin tuomioistuin otti ensinnäkin kantaa siihen, miten tehokkaasti ja laajasti täytäntöönpanosta vastaavan oikeusviranomaisen on valvottava pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa vallitsevia vankeusolosuhteita. Se totesi tältä osin, että kun kyseisellä viranomaisella on tiedossaan objektiivisia, luotettavia, tarkkoja ja asianmukaisesti päivitettyjä tietoja, jotka osoittavat rakenteellisia tai yleisiä puutteita pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion rangaistuslaitoksissa vallitsevissa vankeusolosuhteissa, sen on sen arvioimiseksi, onko olemassa painavia perusteita uskoa, että eurooppalaisen pidätysmääräyksen kohteena olevan henkilön luovuttaminen kyseiseen jäsenvaltioon altistaa hänet todelliselle vaaralle siitä, että häntä kohdellaan epäinhimillisellä tai halventavalla tavalla, otettava huomioon kaikki siinä rangaistuslaitoksessa vallitsevia vankeusolosuhteita koskevat merkitykselliset aineelliset näkökohdat, johon kyseinen henkilö on konkreettisesti tarkoitus sijoittaa. Koska epäinhimillisen tai halventavan kohtelun kielto on luonteeltaan ehdoton, tämä valvonta ei koske vain ilmeisiä puutteellisuuksia.

Kun otetaan lisäksi huomioon yhtäältä tällaisen valvonnan konkreettinen ja yksityiskohtainen luonne ja toisaalta sen osalta puitepäätöksen mukaan noudatettavat määräajat, täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen ei voi tutkia kaikissa sellaisissa pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion rangaistuslaitoksissa vallitsevia vankeusolosuhteita, joihin kyseinen henkilö voitaisiin sijoittaa. Jotta se voi valvoa siinä rangaistuslaitoksessa vallitsevia vankeusolosuhteita, johon kyseinen henkilö on konkreettisesti tarkoitus sijoittaa, sen on pyydettävä pidätysmääräyksen antaneelta oikeusviranomaiselta tiedot, joita se pitää tarpeellisina, ja sen on lähtökohtaisesti luotettava viimeksi mainitun viranomaisen antamiin vakuutuksiin, jos ei ole sellaisia täsmällisiä tietoja, joiden perusteella vankeusolosuhteiden voidaan katsoa olevan ristiriidassa perusoikeuskirjan 4 artiklan kanssa.

99| Eurooppalaista pidätysmääräystä koskevan puitepäätöksen 1 artiklan 3 kohta.

100| Unionin tuomioistuimen tuomio 5.4.2016, ***Aranyosi ja Căldăraru*** (C-404/15 ja C-659/15 PPU, EU:C:2016:198).

101| Unionin tuomioistuimen tuomio 25.7.2018, ***Generalstaatsanwaltschaft (Vankeusolosuhteet Unkarissa)*** (C-220/18 PPU, EU:C:2018:589).

Niihin aineellisiin näkökohtiin, joita täytäntöönpanosta vastaavan oikeusviranomaisen on arvioitava, kuuluvat muun muassa vangilla rangaistuslaitoksen sellissä käytössä oleva henkilökohtainen tila, saniteettiolosuhteet ja se, miten vapaasti vanki voi liikkua mainitussa laitoksessa.

Toiseksi, siltä osin kuin on kyse erityisesti vangin käytössä olevasta henkilökohtaisesta tilasta, unionin tuomioistuin totesi, että koska unionin oikeudessa ei ole tällä hetkellä vahvistettu tätä koskevia vähimmäissääntöjä, täytäntöönpanosta vastaavan oikeusviranomaisen on otettava huomioon ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen (Euroopan ihmisoikeussopimus)[102] 3 artiklasta johtuvat vähimmäisvaatimukset, koska kyseiseen määräykseen sisältyvä oikeus vastaa perusoikeuskirjan 4 artiklassa turvattua oikeutta. Unionin tuomioistuin katsoi Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytäntöön viitaten muun muassa, että se, että vangin käytössä yhteissellissä oleva henkilökohtainen tila on alle 3 m², luo vahvan olettaman siitä, että kyse on Euroopan ihmisoikeussopimuksen 3 artiklan rikkomisesta, ja tämä olettama voidaan tavallisesti kumota vain, jos kyseistä henkilökohtaista tilaa rajoitetaan lyhyinä, satunnaisina ja vähämerkityksisinä jaksoina, joihin liittyy mahdollisuus liikkua vapaasti ja sellin ulkopuolella järjestettävää toimintaa ja jos kyseessä olevan laitoksen vankeusolosuhteet ovat yleisesti ottaen kunnolliset. Unionin tuomioistuin täsmensi lisäksi, että käytettävissä olevaa tilaa laskettaessa ei ole otettava huomioon saniteettirakenteiden viemää tilaa, mutta kyseiseen laskentaan on sisällytettävä huonekalujen viemä tila, ja vangeilla on oltava kuitenkin edelleen mahdollisuus liikkua sellissä normaalisti.

Unionin tuomioistuin totesi kolmanneksi, että kun täytäntöönpanosta vastaavat oikeusviranomaiset suorittavat niiden olosuhteiden kokonaisarviointia, joissa eurooppalaisen pidätysmääräyksen kohteena oleva henkilö on tarkoitettu pidettäväksi vangittuna, ne voivat ottaa huomioon pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa toteutetut, etenkin tuomioistuimen toimesta jälkikäteen suoritettavaa valvontaa koskevat toimenpiteet. Kyseinen viranomainen ei voi kuitenkaan katsoa, ettei epäinhimillisen tai halventavan kohtelun todellista vaaraa ole olemassa, pelkästään sillä perusteella, että asianomaisella henkilöllä on kyseisessä jäsenvaltiossa käytettävissään oikeussuojakeino, jolla hän voi riitauttaa vankeusolosuhteensa, tai että on toteutettu lainsäädännöllisiä tai rakenteellisia toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on vahvistaa vankeusolosuhteiden valvontaa.

Unionin tuomioistuin katsoi lopuksi, että sitä, että täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen toteaa, että on olemassa painavia perusteita uskoa, että kyseisen henkilön luovuttaminen pidätysmääräyksen antaneeseen jäsenvaltioon altistaa hänet tällaiselle vaaralle siinä rangaistuslaitoksessa vallitsevien vankeusolosuhteiden vuoksi, johon hänet on konkreettisesti tarkoitus sijoittaa, ei voida punnita tällaisesta luovuttamisesta päätettäessä suhteessa sellaisiin näkökohtiin, jotka liittyvät rikosoikeuden alalla tehdyn oikeudellisen yhteistyön tehokkuuteen sekä keskinäisen luottamuksen ja vastavuoroisen tunnustamisen periaatteisiin. Se, että epäinhimillisen tai halventavan kohtelun kielto on ehdoton, on näet esteenä sille, että perusoikeutta siihen, ettei ketään saa kohdella tällä tavalla, voitaisiin jotenkin rajoittaa tällaisilla näkökohdilla. Tarve taata se, ettei kyseinen henkilö joudu minkäänlaisen epäinhimillisen tai halventavan kohtelun kohteeksi, oikeuttaa siis poikkeuksellisesti rajoittamaan vastavuoroisen tunnustamisen ja keskinäisen luottamuksen periaatteita.

102| Roomassa 4.11.1950 allekirjoitettu yleissopimus.

X Liikenne

Tässä luvussa on paikallaan mainita kaksi tuomiota. Niistä ensimmäinen koskee matkustajille heidän lennolle pääsynsä epäämisen sekä lentojen peruuttamisen tai pitkäaikaisen viivästymisen johdosta annettavasta korvauksesta ja avusta annetussa asetuksessa N:o 261/2004 tarkoitetun poikkeuksellisen olosuhteen käsitteen tulkintaa. Toisessa tuomiossa on kyse rautatieliikenteen matkustajien oikeuksista ja velvollisuuksista annetussa asetuksessa N:o 1371/2007 tarkoitetun kuljetussopimuksen käsitteen tulkinnasta.

Tuomiossa ***Germanwings*** (C-501/17, EU:C:2019:288), joka julistettiin 4.4.2019, unionin tuomioistuin *tulkitsi asetuksessa N:o 261/2004*[103] *tarkoitettua poikkeuksellisen olosuhteen käsitettä,* kun se katsoi, että lentokoneen renkaan vaurioituminen lentoaseman kiitotiellä olleen vieraan esineen vuoksi on tällainen olosuhde. Jos lennon saapuminen viivästyy vähintään kolme tuntia tällaisen olosuhteen vuoksi, lentoliikenteen harjoittajan on kuitenkin suoritettava matkustajille korvaus, jos se ei ole hyödyntänyt kaikkia käytettävissään olevia keinoja kyseisen lennon pitkäaikaisen viivästymisen rajoittamiseksi.

Pääasian oikeudenkäynnissä olivat vastakkain matkustaja ja lentoliikenteen harjoittaja Germanwings, ja siinä oli kyse siitä, että viimeksi mainittu kieltäytyi suorittamasta korvausta tälle pitkäaikaisesti viivästyneen lennon matkustajalle. Lentoliikenteen harjoittaja ei ollut hyväksynyt korvausvaatimusta siitä syystä, että asianomaisen lennon viivästyminen johtui siitä, että nousu- tai laskukiitotiellä ollut ruuvi oli vaurioittanut lentokoneen rengasta, mitä oli sen mukaan pidettävä asetuksessa N:o 261/2004 tarkoitettuna poikkeuksellisena olosuhteena,[104] joka vapautti sen tämän asetuksen mukaisesta korvausvelvollisuudesta.[105]

Asiaa käsitellyt alueellinen tuomioistuin halusi tietää, onko kyseinen vaurioituminen asetuksessa N:o 261/2004 tarkoitettu poikkeuksellinen olosuhde.

Unionin tuomioistuin totesi ensiksi, että lentoliikenteen harjoittajan ei tarvitse maksaa matkustajille korvausta, jos se pystyy osoittamaan, että lennon peruutus tai sen saapumisen viivästyminen vähintään kolme tuntia johtuu poikkeuksellisista olosuhteista, joita ei olisi voitu välttää, vaikka kaikki kohtuudella edellytettävät toimenpiteet olisi toteutettu, ja kun tällainen olosuhde ilmenee, että se on toteuttanut tilanteeseen soveltuvat toimenpiteet hyödyntämällä kaiken käytettävissään olevan henkilökunnan ja kaluston sekä taloudelliset keinot välttääkseen asianomaisen lennon peruuttamisen tai pitkäaikaisen viivästymisen, mutta siltä ei kuitenkaan voida vaatia, että se tekisi kestämättömiä uhrauksia yrityksellään asianomaisena ajankohtana olevaan kapasiteettiin nähden.

Unionin tuomioistuin muistutti, että asetuksessa N:o 261/2004 tarkoitettuina poikkeuksellisina olosuhteina voidaan pitää tapahtumia, jotka eivät luonteensa tai alkuperänsä vuoksi liity asianomaisen lentoliikenteen harjoittajan toiminnan tavanomaiseen harjoittamiseen eivätkä ole tämän tosiasiallisesti hallittavissa.

Unionin tuomioistuin katsoi, että vaikka lentoliikenteen harjoittajat joutuvat kohtaamaan säännöllisesti lentokoneidensa renkaiden vaurioitumisia, renkaan vioittumisen, joka johtuu yksinomaan törmäyksestä lentoaseman kiitotiellä olevan vieraan esineen kanssa, ei voida katsoa liittyvän asianomaisen lentoliikenteen

103| Matkustajille heidän lennolle pääsynsä epäämisen sekä lentojen peruuttamisen tai pitkäaikaisen viivästymisen johdosta annettavaa korvausta ja apua koskevista yhteisistä säännöistä sekä asetuksen (ETY) N:o 295/91 kumoamisesta 11.2.2004 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 261/2004 (EUVL 2004, L 46 s. 1).

104| Asetuksen N:o 261/2004 5 artiklan 3 kohta.

105| Asetuksen N:o 261/2004 5 artiklan 1 kohta ja 7 artikla.

harjoittajan toiminnan tavanomaiseen harjoittamiseen luonteensa tai alkuperänsä vuoksi. Tämä olosuhde ei myöskään ole sen tosiasiallisesti hallittavissa, joten se on siis asetuksessa N:o 261/2004 tarkoitettu poikkeuksellinen olosuhde.

Vapautuakseen asetukseen N:o 261/2004 perustuvasta korvausvelvollisuudesta lentoliikenteen harjoittajan on osoitettava, että se on hyödyntänyt kaikki käytettävissään olevat keinot välttääkseen sen, että lentoaseman kiitotiellä olleen vieraan esineen vaurioittaman renkaan vaihto johtaa asianomaisen lennon pitkäaikaiseen viivästymiseen, mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tarkistettava. Tältä osin unionin tuomioistuin huomautti renkaiden vaurioitumisen osalta, että lentoliikenteen harjoittajat voivat kaikilla lentoasemilla, joilla ne liikennöivät, tehdä renkaidenvaihtosopimuksia, joilla niille varmistetaan renkaiden vaihdon osalta ensisijainen kohtelu.

Unionin tuomioistuin tutki 7.11.2019 antamassaan tuomiossa ***Kanyeba ym.*** (C-349/18–C-351/18, EU:C:2019:936) yhtäältä *rautatieliikenteen matkustajien oikeuksista ja velvollisuuksista annetun asetuksen N:o 1371/2007*[106] *3 artiklan 8 alakohdassa tarkoitetun kuljetussopimuksen käsitteen tulkintaa ja toisaalta kansallisen tuomioistuimen toimivaltaa, jos se toteaa sopimusehdon olevan kohtuuttomista ehdoista annetussa direktiivissä 93/13*[107] *tarkoitetulla tavalla kohtuuton*.

Tämä tuomio annettiin kolmessa asiassa, joissa vastakkain olivat Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen (NMBS), joka on Belgian valtiollinen rautatieyhtiö, ja toisaalta kolme matkustajaa, ja joissa oli kyse lisämaksuista, joita viimeksi mainituilta vaadittiin heidän matkustettuaan junassa ilman matkalippua. Mainittujen matkustajien kieltäydyttyä korjaamasta sääntöjenvastaisuutta maksamalla heti matkan hinnan korotettuna lisämaksuilla tai myöhemmin kiinteän maksun NMBS haastoi heidät oikeuteen ja vaati heidän velvoittamistaan maksamaan sille sen kuljetusehtojen kyseisistä rikkomisista seuraavat määrät. NMBS väitti tässä yhteydessä, että sen ja mainittujen matkustajien väliset suhteet eivät ole luonteeltaan sopimussuhteita vaan kyseessä ovat hallinnolliset suhteet, koska matkustajat eivät olleet ostaneet matkalippua. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin, jonka käsiteltäväksi asia saatettiin, tiedusteli unionin tuomioistuimelta yhtäältä sitä, mikä kuljetusyhtiön ja tämän yhtiön palveluja ilman matkalippua käyttävän matkustajan välisen oikeussuhteen luonne on, ja toisaalta sitä, voidaanko NMBS:n vaatimia lisämaksuja mahdollisesti olla soveltamatta kohtuuttomia ehtoja koskevalla säännöstöllä tällaiselle matkustajalle myönnetyn suojan perusteella.

Unionin tuomioistuin täsmensi aluksi asetuksen N:o 1371/2007 3 artiklan 8 alakohdassa tarkoitetun kuljetussopimuksen käsitettä. Se huomautti tämän säännöksen sanamuodon perusteella, että tällaisesta sopimuksesta seuraa pääasiallisesti rautatieyrityksen velvollisuus tarjota matkustajalle yksi tai useampi kuljetuspalvelu ja matkustajan velvollisuus maksaa hinta, jollei kuljetuspalvelua tarjota maksutta. Tästä seuraa, että yhtäältä sekä rautatieyritys, joka on antanut vapaan pääsyn junaansa, että toisaalta matkustaja, joka on noussut junaan matkustaakseen siinä, antavat yhtäpitävän tahdonilmauksensa olla sopimussuhteessa siten, että kuljetussopimuksen olemassaolon osoittamiseksi tarvittavat edellytykset lähtökohtaisesti täyttyvät. Unionin tuomioistuin tutki sitten mainitun säännöksen asiayhteyden ja totesi, että mainitun sanamuodon ja asiayhteyden perusteella kuljetussopimuksen käsite on riippumaton siitä, onko matkustajalla lippu, ja että se näin ollen kattaa tilanteen, jossa matkustaja nousee junaan, johon on vapaa pääsy, matkustaakseen siinä ilman, että on ostanut lippua. Lopuksi unionin tuomioistuin korosti, että olisi asetuksella N:o 1371/2007 tavoitellun, rautatiematkustajien suojelua koskevan päämäärän vastaista katsoa, että pelkästään sillä perusteella, että tällaisella matkustajalla ei ole lippua junaan noustessaan, hän ei ole sopimussuhteessa rautatieyritykseen, joka on antanut vapaan pääsyn juniinsa, koska tällaisessa asiayhteydessä tämä matkustaja

106| Rautatieliikenteen matkustajien oikeuksista ja velvollisuuksista 23.10.2007 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1371/2007 (EUVL 2007, L 315, s. 14).

107| Kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annettu neuvoston direktiivi 93/13/ETY (EYVL 1993, L 95, s. 29).

voisi hänestä riippumattomien seikkojen vuoksi jäädä vaille niitä oikeuksia, jotka mainitussa asetuksessa on liitetty kuljetussopimuksen tekemiseen. Unionin tuomioistuin totesi lisäksi, että koska asetuksesta N:o 1371/2007 puuttuvat tätä koskevat säännökset, mainitun asetuksen 3 artiklan 8 alakohtaan sisältyvän kuljetussopimuksen käsitteen tällaisella tulkinnalla ei ole vaikutusta kuljetussopimuksen pätevyyteen tai niihin seurauksiin, joita aiheutuu siitä, että jokin sopimuspuolista jättää noudattamatta sopimusvelvoitteitaan, sillä näitä seikkoja säännellään sovellettavan kansallisen oikeuden mukaisesti.

Unionin tuomioistuin muistutti tämän jälkeen, että direktiivin 93/13 1 artiklan 2 kohdan mukaan tämän direktiivin säännökset eivät koske pakottavia lakeja tai asetuksia heijastavia sopimusehtoja ja että on kansallisen tuomioistuimen tehtävänä selvittää, jääkö kyseinen ehto siten direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle. Unionin tuomioistuin tukeutui kuitenkin olettamaan, että mainittu sopimusehto kuuluu direktiivin soveltamisalaan, ja tutki kansallisen tuomioistuimen toimivaltaa[108] tilanteessa, jossa se toteaa sopimuslausekkeen olevan direktiivissä 93/13 tarkoitetulla tavalla kohtuuton. Elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan väliseen sopimukseen sisältyvän sopimussakkolausekkeen osalta unionin tuomioistuin katsoi siten yhtäältä, että mainitun direktiivin 6 artiklan 1 kohta on esteenä sille, että kansallinen tuomioistuin, joka toteaa tällaisen sopimussakkolausekkeen kohtuuttomaksi, muuttaa tässä lausekkeessa kuluttajalle määrätyn seuraamuksen määrää. Toisaalta unionin tuomioistuin katsoi, että tämä säännös on esteenä myös sille, että kansallinen tuomioistuin korvaa mainitun lausekkeen sopimusoikeutensa periaatteiden mukaisesti kansallisen oikeuden dispositiivisella säännöksellä, paitsi jos kyseinen sopimus ei voi olla olemassa, mikäli kohtuuton ehto poistetaan, ja jos kuluttajalle aiheutuisi koko sopimuksen pätemättömäksi toteamisesta erityisen haitallisia seurauksia.

Tässä luvussa on tuotava vielä esille, että unionin tuomioistuin otti tuomiossa ***Itävalta v. Saksa*** (C-591/17) kantaa Saksassa käyttöön otettuun moottoriteiden käyttömaksuun ja ainoastaan Saksassa rekisteröityihin ajoneuvoihin sovellettavaan vapautukseen. Tämä tuomio on esitelty edellä luvussa VII.1 ”Tavaroiden vapaa liikkuvuus”.

XI Kilpailu

1. SEUT 101 artikla

Unionin tuomioistuin otti 14.3.2019 annetussa tuomiossa ***Skanska Industrial Solutions ym.*** (C-724/17, EU:C:2019:204) kantaa ennakkoratkaisupyyntöön, jossa oli kyse kartelleja tai muita yhteistoimintajärjestelyjä koskevista perussopimuksen määräyksistä, ja katsoi, että *tilanteessa, jossa kartelliin osallistuneiden yhtiöiden koko osakekanta on myyty toisille yhtiöille, jotka ovat sitten purkaneet nämä ensimmäiseksi mainitut yhtiöt ja jatkaneet niiden liiketoimintaa, ostajayhtiöiden voidaan katsoa olevan vastuussa kyseisestä kartellista aiheutuneesta vahingosta*.

Kyseisessä tapauksessa Suomessa oli toiminut vuosina 1994–2002 kartelli. Kyseinen kartelli koski markkinoiden jakamista, hintoja ja tarjousten tekemistä urakoiden yhteydessä, kattoi koko kyseisen jäsenvaltion ja oli omiaan vaikuttamaan myös jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Vastapuolina olevat yhtiöt ostivat vuosina 2000–2003 useiden kartelliin osallistuneiden yhtiöiden koko osakekannat, minkä jälkeen ne purkivat kyseiset yhtiöt vapaaehtoisten selvitysmenettelyjen päätteeksi. Suomen korkein hallinto-oikeus totesi 29.9.2009

108| Joka perustuu direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohtaan.

annetulla tuomiolla, että kartelliin osallistuneet yhtiöt olivat rikkoneet Suomen kilpailunrajoituslakia ja perussopimuksen kartelleja koskevia määräyksiä. Kyseisen tuomion perusteella Vantaan kaupunki pyrki saamaan kartellista aiheutuneesta vahingosta ostajayhtiöiltä vahingonkorvausta. Korvaus evättiin siltä kuitenkin sillä perusteella, että Suomen oikeuteen sisältyvissä vahingonkorvaussäännöissä säädetään, että korvausvastuussa on vain se oikeussubjekti, joka on aiheuttanut vahingon.

Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedusteli ensimmäisellä ja toisella kysymyksellään lähinnä, onko kartelleja koskevia perussopimuksen määräyksiä tulkittava siten, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa ostajayhtiöiden voidaan katsoa olevan vastuussa kyseisestä kartellista aiheutuneesta vahingosta.

Unionin tuomioistuin katsoi, että kysymykseen sen yksikön määrittämisestä, jonka on korvattava kartellista aiheutunut vahinko, sovelletaan suoraan unionin oikeutta. Koska vastuu unionin kilpailusääntöjen rikkomisista aiheutuneesta vahingosta on yksilöllistä, yrityksen, joka on rikkonut kyseisiä sääntöjä, on vastattava rikkomisesta aiheutuneesta vahingosta. Yksikköinä, joiden on korvattava perussopimuksessa kielletystä kartellista tai menettelytavasta aiheutunut vahinko, ovat juuri ne kyseisessä määräyksessä tarkoitetut yritykset, jotka ovat osallistuneet tähän kartelliin tai menettelytapaan.

SEUT 101 artiklassa tarkoitetun yrityksen käsitteellä tarkoitetaan jokaista yksikköä, joka harjoittaa taloudellista toimintaa, riippumatta yksikön oikeudellisesta muodosta ja rahoitustavasta, ja sillä tarkoitetaan taloudellista kokonaisuutta, vaikka oikeudellisesti tämän kokonaisuuden muodostaisikin useampi kuin yksi luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö.

Jos yksikköä, joka on syyllistynyt unionin kilpailusääntöjen rikkomiseen, muutetaan oikeudellisesti tai organisatorisesti, tästä muutoksesta ei siis välttämättä seuraa, että syntyy uusi yritys, joka on vapautettu edellisen yksikön kilpailusääntöjen vastaista menettelyä koskevasta vastuusta, jos kyseinen yksikkö ja uusi yksikkö ovat taloudelliselta kannalta samat. Jos näet tällaisesta rikkomisesta aiheutuneesta vahingosta vastuussa olevat yritykset voisivat välttää vastuunsa jo pelkästään muuttamalla identiteettiään uudelleenjärjestelyillä, luovutuksilla tai muilla oikeudellisilla tai organisatorisilla muutoksilla, kyseisen järjestelmän tavoite ja kilpailusääntöjen tehokas vaikutus vaarantuisivat.

Tässä tapauksessa oli ilmeistä, että yhtäältä ostajayhtiöiden ja toisaalta kyseessä olevaan kartelliin osallistuneiden yhtiöiden välillä oli taloudellinen jatkuvuus. Ostajayhtiöt ovat siis ottaneet kantaakseen viimeksi mainittujen yhtiöiden vastuun kyseisestä kartellista aiheutuneesta vahingosta.

Ennakkoratkaisupyynnön perusteella 12.12.2019 annetussa tuomiossa ***Otis Gesellschaft ym.*** (C-435/18, EU:C:2019:1069) unionin tuomioistuin esitti *merkittäviä täsmennyksiä sellaisten unionin oikeuden säännösten ja kansallisen oikeuden säännösten välisestä suhteesta, jotka koskevat kartellista aiheutuneiden vahinkojen korvaamista koskevia kanteita, kun se totesi, että SEUT 101 artiklaa on tulkittava siten, että julkinen elin, joka on myöntänyt kannustinlainoja kartellin kohteena olevien tuotteiden ostajille, voi vaatia kartellista aiheutuneen vahingon korvaamista.*

Oberster Gerichtshofissa (ylin tuomioistuin, Itävalta) vireillä ollut asia oli jatkoa erityisesti Land Oberösterreichin (jäljempänä kantaja) vireille panemalle vahingonkorvauskanteelle sellaista viittä yritystä vastaan, jotka toimivat hissien ja liukuportaiden asentamisen ja huoltamisen markkinoilla ja joiden osallistuminen kilpailunvastaiseen toimintaan kartellin yhteydessä oli aiemmin näytetty toteen. Kantaja ei ollut kärsinyt vahinkoa kartellin kohteena olevien tuotteiden ostajana. Sitä vastoin kartellin aiheuttama rakentamiskustannusten nousu oli johtanut tukien myöntämiseen sellaisten kannustinlainojen muodossa, jotka oli tarkoitettu rakennushankkeiden, joihin kartelli oli vaikuttanut, rahoittamiseen, suurempina kuin ne olisivat olleet ilman tätä kartellia, minkä vuoksi kantaja ei voinut käyttää tätä erotusta muihin tuottoisampiin tarkoituksiin. Oberster Gerichtshofin mukaan periaatteilla, jotka kansallisen lainsäädännön mukaan koskevat puhtaasti

varallisuusvahinkojen korvaamista, rajataan korvattavaksi ainoastaan vahingot, jotka rikotulla oikeussäännöllä oli tarkoitus estää, mikä on sen mukaan omiaan sulkemaan pois sellaisten henkilöiden kärsimien vahinkojen korvaamisen, jotka eivät toimi kartellin kohteena olevilla markkinoilla tavarantoimittajana eivätkä ostajana.

Oberster Gerichtshofin tiedusteltua tällaisen rajoituksen yhteensoveltuvuudesta SEUT 101 artiklan kanssa unionin tuomioistuin muistutti ensinnäkin, että SEUT 101 artiklan 1 kohdalla on välittömiä oikeusvaikutuksia yksityisten välisissä suhteissa ja siinä myönnetään erityisesti kaikille henkilöille, joille on aiheutunut vahinkoa sopimuksesta tai menettelytavasta, joka voi rajoittaa tai vääristää kilpailua, oikeus vaatia vahingonkorvausta, jos vahingon ja kilpailusääntöjen rikkomisen välillä on syy-yhteys. Unionin tuomioistuin totesi lisäksi, että kansallisen oikeuden säännöt, jotka koskevat tämän vahingonkorvausoikeuden käyttämistä koskevia yksityiskohtaisia sääntöjä, eivät saa haitata SEUT 101 artiklan tehokasta soveltamista.

Unionin tuomioistuin katsoi, että unionin kilpailusääntöjen rikkomisen vahingollisia seurauksia vastaan annettava tehokas suoja vaarantuisi vakavasti, jos oikeus korvaukseen kartellin aiheuttamista vahingoista olisi suoralta kädeltä rajattu kartellin kohteena olevien markkinoiden tavarantoimittajiin ja ostajiin. Pääasiassa korvattavaa vahinkoa koskevassa kansallisessa lainsäädännössä säädetty rajoitus aiheuttaa kuitenkin nimenomaan sen, että kantajan väittämän vahingon korvaaminen ei ole mahdollista, koska se ei ole tavarantoimittaja tai ostaja kartellin kohteena olevilla markkinoilla. Tältä osin unionin tuomioistuin totesi, ettei ole tarpeen, että kyseessä olevalle henkilölle aiheutuneella vahingolla olisi erityinen yhteys SEUT 101 artiklalla tavoiteltuun suojelutavoitteeseen, sillä muutoin vaarana on se, ettei kartellin jäsenillä olisi velvollisuutta korvata kaikkia vahinkoja, joita ne ovat voineet aiheuttaa.

Unionin tuomioistuimen mukaan SEUT 101 artiklassa edellytetään siis sitä, että sellaisen henkilön, joka ei toimi kartellin kohteena olevilla markkinoilla tavarantoimittajana eikä ostajana, mutta joka on myöntänyt tukia kannustinlainojen muodossa näillä markkinoilla tarjottujen tuotteiden ostajille, on voitava vaatia korvausta vahingosta, joka sille on aiheutunut siitä, että koska näiden tukien määrät ovat olleet suurempia kuin ne olisivat olleet siinä tapauksessa, että kyseistä kartellia ei olisi ollut olemassa, se ei ole voinut käyttää tätä erotusta muussa tuottoisammassa tarkoituksessa. Unionin tuomioistuin täsmensi vielä, että kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on ratkaista, oliko kantajalla mahdollisuus tehdä tuottoisampia sijoituksia ja oliko kantaja osoittanut, että tämän vahingon ja kyseessä olevan kartellin välillä oli syy-yhteys.

2. SEUT 102 artikla

Määräävää markkina-asemaa koskevista asioista on pantava merkille tuomio, joka koskee kilpailuoikeuden rikkomisen johdosta nostettuihin vahingonkorvauskanteisiin sovellettavia sääntöjä.

Unionin tuomioistuin ratkaisi 28.3.2019 antamallaan tuomiolla ***Cogeco Communications*** (C-637/17, EU:C:2019:263) ennakkoratkaisupyynnön, joka koski *tietyistä säännöistä, joita sovelletaan jäsenvaltioiden ja Euroopan unionin kilpailuoikeuden säännösten rikkomisen johdosta kansallisen lainsäädännön nojalla nostettuihin vahingonkorvauskanteisiin, annettua direktiiviä 2014/104,*[109] *SEUT 102 artiklaa sekä vastaavuus- ja tehokkuusperiaatteita.*

109| Tietyistä säännöistä, joita sovelletaan jäsenvaltioiden ja Euroopan unionin kilpailuoikeuden säännösten rikkomisen johdosta kansallisen lainsäädännön nojalla nostettuihin vahingonkorvauskanteisiin, 26.11.2014 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/104/EU (EUVL 2014, L 349, s. 1).

Pääasian oikeudenkäynti koski korvausvaatimusta vahingosta, jonka Cogeco Communications Inc. katsoi kärsineensä kilpailun vastaisista toimista, joihin Sport TV Portugal SA oli ryhtynyt. Kanne nostettiin 27.2.2015 kilpailuviranomaisen sellaisen päätöksen seurauksena, jolla Sport TV Portugalille määrättiin sakko määräävän markkina-aseman väärinkäyttämisestä vuosien 2006 ja 2011 välisenä aikana.

Pääasiassa sovellettavassa sopimussuhteen ulkopuolista vastuuta koskevassa Portugalin oikeudessa säädetään kuitenkin kolmen vuoden vanhentumisajasta, joka Sport TV Portugalin mukaan oli alkanut kulua siitä syystä, että Cogeco Communicationsilla oli käytettävissään kaikki tarvittavat tiedot sen arvioimiseksi, oliko sillä oikeus vahingonkorvaukseen vai ei, joten kyseisessä asiassa kanneoikeus oli vanhentunut. Vaikka direktiivissä 2014/104 on muun muassa säännöksiä kilpailusääntöjen rikkomisen johdosta nostettuihin vahingonkorvauskanteisiin sovellettavista vanhentumisajoista, sitä ei kuitenkaan ollut vielä saatettu osaksi Portugalin oikeusjärjestystä kanteen nostamisajankohtana. Koska asian ratkaisu riippuu siis direktiivin 2014/104 sovellettavuudesta, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin esitti sitä koskevan ennakkoratkaisupyynnön.

Unionin tuomioistuin totesi direktiivin 2014/104 ajallisesta soveltamisesta, että siinä tapauksessa, että jäsenvaltiot ovat päättäneet, että niiden kansallisen oikeuden säännöksiä, joilla kyseisen direktiivin menettelysäännökset saatetaan osaksi kansallista oikeusjärjestystä, ei sovelleta vahingonkorvauskanteisiin, jotka on nostettu ennen kyseisten kansallisten säännösten voimaantuloa, kanteisiin, jotka on nostettu 26.12.2014 jälkeen mutta ennen kyseisen direktiivin täytäntöönpanolle säädetyn määräajan päättymistä, sovelletaan ainoastaan niitä kansallisia menettelysääntöjä, jotka olivat voimassa jo ennen kyseisen direktiivin täytäntöönpanoa. Tämä pätee siten vielä suuremmalla syyllä kansallisiin säännöksiin, joita jäsenvaltiot ovat antaneet direktiivin 2014/104 21 artiklan mukaisesti tämän direktiivin aineellisten säännösten noudattamiseksi, koska direktiivin 22 artiklan 1 kohdan sanamuodosta ilmenee, ettei tällaisia kansallisia säännöksiä ole sovellettava taannehtivasti. Näin ollen unionin tuomioistuin katsoi, että direktiiviä 2014/104 on tulkittava siten, ettei sitä sovelleta pääasiassa.

Jos unioni ei ole antanut kilpailusääntöjen rikkomisesta aiheutuneen vahingon korvaamista koskevaan vaateeseen sovellettavia säännöksiä, kunkin jäsenvaltion sisäisessä oikeusjärjestyksessä on annettava määräävän markkina-aseman väärinkäytöstä aiheutuvan vahingon korvaamisen vaatimista koskevan oikeuden käyttämiseen liittyvät tarkemmat säännöt, mukaan lukien vanhentumisaikoja koskevat säännökset, edellyttäen kuitenkin, että vastaavuusperiaatetta ja tehokkuusperiaatetta noudatetaan. Nämä säännöt eivät saa haitata SEUT 102 artiklan tehokasta soveltamista.

Tältä osin on otettava huomioon kilpailuoikeudellisten asioiden erityispiirteet ja erityisesti se seikka, että unionin kilpailuoikeuden rikkomisesta aiheutuvan vahingon korvaamista koskevien kanteiden nostaminen edellyttää lähtökohtaisesti monitahoista tosiseikkojen ja taloudellisten seikkojen analysointia.

Tehokkuusperiaatetta soveltaen unionin tuomioistuin katsoi, että jos vanhentumisaika, joka alkaa kulua ennen sellaisten menettelyjen päättymistä, joiden päätteeksi kansallinen kilpailuviranomainen tai muutoksenhakutuomioistuin antaa lopullisen päätöksen, on liian lyhyt näiden menettelyjen kestoaikaan nähden ja jos sen kulumista ei voida keskeyttää eikä katkaista tällaisten menettelyjen aikana, ei voida sulkea pois sitä, että vanhentumisaika kuluu loppuun jo ennen kyseisten menettelyjen päättymistä. Tällainen määräaika voi siten tehdä käytännössä mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi käyttää oikeutta nostaa vahingonkorvauskanteita, jotka perustuvat sellaiseen lopulliseen päätökseen, jossa unionin kilpailusääntöjä todetaan rikotun. Näin ollen unionin tuomioistuin katsoi, että SEUT 102 artiklaa ja tehokkuusperiaatetta on tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansalliselle säännöstölle, jossa yhtäältä säädetään, että vahingonkorvauskanteita koskeva vanhentumisaika on kolme vuotta ja alkaa kulua siitä päivästä, jona vahingon kärsinyt on tullut tietoiseksi oikeudestaan korvaukseen, vaikkei rikkomiseen syyllistynyt ole tiedossa, ja jossa toisaalta ei säädetä minkäänlaisesta mahdollisuudesta vanhentumisajan keskeyttämiseen tai katkaisemiseen kansallisessa kilpailuviranomaisessa vireillä olevan asian käsittelyn ajaksi.

On paikallaan mainita myös toinen tuomio, joka annettiin asiassa ***Powszechny Zakład Ubezpieczeń na Życie*** (C-617/17) ja joka koskee *ne bis in idem* -periaatteen tulkintaa sekä kansallisen oikeuden että unionin oikeuden perusteella kilpailuoikeuden rikkomisesta vireille saatetuissa menettelyissä. Tämä tuomio on esitelty luvussa I.2 ”Ne bis in idem -periaate”.

3. Valtiontuki

Valtiontukiasioista on pantava merkille kolme tuomiota. Ensimmäinen koskee toimenpiteitä, jotka Saksa oli toteuttanut uusiutuvista energianlähteistä peräisin olevan sähkön tuottajien hyväksi, toinen suuriin investointihankkeisiin myönnettäviä alueellisia investointitukia, kun taas kolmannessa on kyse valtion toimenpiteistä, jotka oli toteutettu taloudellisissa vaikeuksissa olevan rautatiealan julkisen yrityksen taloudellisten ongelmien ratkaisemiseksi.

Unionin tuomioistuin yhtäältä hyväksyi 28.3.2019 antamassaan tuomissa ***Saksa v. komissio*** (C-405/16 P, EU:C:2019:268) Saksan tekemän valituksen unionin yleisen tuomioistuimen 10.6.2016 antamasta tuomiosta ***Saksa v. komissio*** (T-47/15, EU:T:2016:281), jolla viimeksi mainittu oli hylännyt perusteettomana sen 25.11.2014 annetusta komission päätöksestä (EU) 2015/1585[110] nostaman kumoamiskanteen, ja toisaalta kumosi riidanalaisen päätöksen. Unionin tuomioistuin katsoo – toisin kuin komissio ja unionin yleinen tuomioistuin –, että *Saksan uusiutuvista energianlähteistä peräisin olevan ja kaivoskaasusta tuotetun sähkön (jäljempänä EEG-sähkö)*[111] *tuottajien hyväksi toteuttamia toimenpiteitä ei voida luokitella valtiontueksi, koska niihin ei käytetä valtion varoja.*

Vuoden 2012 EEG, jonka tavoitteena oli taata EEG-sähkön tuottajille markkinahintaa korkeampi hinta, sisälsi muun muassa kaikkien siirtoverkonhaltijoiden velvollisuuden ostaa EEG-sähköä lailla säädettyjen tariffien perusteella ja myydä sitä sähköpörssin spot-markkinoilla. Jos ne eivät näin saadulla hinnalla kyenneet kattamaan laissa vahvistettujen tariffien mukaisesta ostamisesta aiheutuvaa taloudellista rasitetta, EEG-lisämaksuksi kutsutun mekanismin avulla ne voivat vaatia loppukuluttajien sähköntoimittajia maksamaan niille myytyjen määrien suhteessa laskettavan erotuksen. Mainituilla sähköntoimittajilla puolestaan oli mahdollisuus, mutta ei velvollisuutta, vyöryttää EEG-lisämaksu loppukuluttajille.

Komissio oli riidanalaisessa päätöksessä katsonut muun muassa, että nämä toimenpiteet, jotka olivat lainvastaisia, koska niitä ei ollut ilmoitettu komissiolle,[112] olivat valtiontukea, mutta ne kuitenkin soveltuvat sisämarkkinoille edellyttäen, että Saksa panee täytäntöön sitoumuksen. Unionin yleinen tuomioistuin katsoi tuomiossaan, että komissio oli perustellusti todennut vuoden 2012 EEG:hen käytettävän valtion varoja. Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan EEG-lisämaksulla pantiin pääasiallisesti täytäntöön EEG-sähköntuottajien julkinen tukipolitiikka. Lisäksi EEG-lisämaksusta saadut varat, jotka pysyivät julkisvallan määräysvallassa ja olivat rinnastettavissa veroon, sisälsivät valtion varoja. Lopuksi mainittuja mekanismeja hallinnoivat yksiköt eivät toimi omaan lukuunsa ja vapaasti, vaan valtion varoista myönnetyn tuen hallinnoijina.

110| Tukiohjelmasta SA.33995 (2013/C) (ex 2013/NN) (jonka Saksa on toteuttanut uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön ja energiaintensiivisten yritysten hyväksi) 25.11.2014 annettu komission päätös (EU) 2015/1585 (EUVL 2015, L 250, s. 122, jäljempänä riidanalainen päätös).

111| Laki uusiutuvista energialähteistä peräisin olevan sähköntuotannon tukemiseksi annettujen oikeudellisten puitteiden uudistamisesta (Gesetz zur Neuregelung des Rechtsrahmens für die Förderung der Stromerzeugung aus Erneuerbaren Energien) (BGBl. 2011 I, s. 1634; jäljempänä vuoden 2012 EEG). Tätä lakia on sovellettu vain 1.1.2012–31.7.2014 ennen kuin se korvattiin vuoden 2014 EEG:llä, joka hyväksyttiin 27.7.2014 annetulla komission päätöksellä.

112| SEUT 108 artiklan 3 kohta.

Unionin tuomioistuin katsoo, että sekä unionin yleinen tuomioistuin valituksenalaisessa tuomiossaan että komissio riidanalaisessa päätöksessään ovat tehneet oikeudellisen virheen todetessaan, että kyseessä oleviin toimenpiteisiin käytettiin valtion varoja.

Tältä osin se toteaa ensinnäkin, että koska vuoden 2012 EEG:ssä ei velvoiteta vyöryttämään EEG-lisämaksua loppukuluttajille, unionin yleinen tuomioistuin ei voinut katsoa, että se oli ”vaikutuksiltaan rinnastettavissa sähkönkulutusta koskevaan veroon”. Se toteaa tämän jälkeen, ettei ole osoitettu, että valtiolla oli ollut valta määrätä EEG-lisämaksusta saaduista varoista, eikä myöskään, että se harjoitti näistä varoista huolehtiviin siirtoverkonhaltijoihin kohdistuvaa julkista valvontaa. Unionin yleinen tuomioistuin on yhtäältä vain osoittanut, että julkisvalta harjoitti määräysvaltaa lisämaksusta saatuihin varoihin, eikä se ole edes päätellyt, että valtio pystyi määräämään näistä varoista eli päättämään, että ne oli käytettävä muuhun kuin vuoden 2012 EEG:ssä säädettyyn tarkoitukseen. Toisaalta vaikka unionin yleisen tuomioistuimen näin esittämien seikkojen nojalla voidaankin päätellä, että viranomaiset valvovat vuoden 2012 EEG:n asianmukaista täytäntöönpanoa, niiden perusteella ei sitä vastoin ole mahdollista katsoa, että EEG-lisämaksusta saatuihin varoihin itseensä kohdistuisi julkista valvontaa.

Samoista syistä unionin tuomioistuin katsoo, että komissio ei ole osoittanut, että vuoden 2012 EEG:ssä säädetyt edut sisälsivät valtion varoja ja että ne näin ollen olivat valtiontukea, ja näin ollen se kumoaa riidanalaisen päätöksen.

Unionin tuomioistuin täsmensi asiassa ***Bayerische Motoren Werke ja Freistaat Sachsen v. komissio*** (C-654/17 P, EU:C:2019:634) 29.7.2019 antamassaan tuomiossa, jossa on pysytetty muutoksenhaun kohteena oleva tuomio[113], *menettelyä ja arviointiperusteita, jotka koskevat suuriin investointihankkeisiin myönnettävien alueellisten investointitukien soveltuvuutta sisämarkkinoille.* Unionin tuomioistuin myös hylkäsi komission liitännäisvalituksen ja vahvisti, että *määräyksestä, jolla unionin yleinen tuomioistuin hyväksyi väliintulohakemuksen, ei voida tehdä päävalitusta eikä liitännäisvalitusta.*

Saksan liittotasavalta ilmoitti 30.11.2010 asetuksen N:o 800/2008[114] 6 artiklan 2 kohdan nojalla aikeestaan myöntää nimellisarvoltaan 49 miljoonan euron suuruisen tuen, jonka tarkoituksena oli perustaa Leipzigiin (Saksa) tuotantolaitos Bayerische Motoren Werke AG:n (jäljempänä BMW) sähköautojen valmistamista varten. Komissio teki SEUT 108 artiklan 2 kohdan nojalla aloitetun muodollisen tutkintamenettelyn jälkeen päätöksen, jossa todetaan, että ilmoitettu tuki soveltuu sisämarkkinoille vain, jos se rajataan 17 miljoonaan euroon (vuoden 2009 hintoina). Tämän määrän ylittävä määrä ei komission mukaan sovellu sisämarkkinoille. BMW:n tästä päätöksestä nostama kumoamiskanne hylättiin päävalituksen kohteena olevalla tuomiolla.

BMW:n päävalituksen lisäksi komissio teki asiassa liitännäisvalituksen, jolla vaadittiin kumottavaksi unionin yleisen tuomioistuimen määräys, jolla Freistaat Sachsen hyväksyttiin asiassa väliintulijaksi tukemaan BMW:n vaatimuksia.[115] Unionin tuomioistuin kuitenkin jätti tämän liitännäisvalituksen tutkimatta sillä perusteella, että unionin oikeudessa ei ole yhtään oikeudellista perustaa, joka antaa asianosaiselle oikeuden hakea unionin tuomioistuimessa muutosta päätökseen, jolla unionin yleinen tuomioistuin on hyväksynyt väliintulohakemuksen. Tässä yhteydessä unionin tuomioistuin muistutti myös, että unionin oikeudessa, erityisesti perusoikeuskirjan 47 artiklassa, luettuna sen 18 artiklaan ja 19 artiklan 2 kohtaan sisältyvien takeiden valossa, ei edellytetä käsittelyä kahdessa oikeusasteessa. Merkitystä on näet vain sillä, että asia

113| Unionin yleisen tuomioistuimen tuomio 12.9.2017, ***Bayerische Motoren Werke v. komissio*** (T-671/14, EU:T:2017:599).

114| Tiettyjen tukimuotojen toteamisesta [sisämarkkinoille] soveltuviksi [SEUT 107 ja SEUT 108] artiklan mukaisesti 6.8.2008 annettu komissio asetus (EY) N:o 800/2008 (yleinen ryhmäpoikkeusasetus) (EUVL 2008, L 214, s. 3).

115| Unionin yleisen tuomioistuimen viidennen jaoston puheenjohtajan määräys 11.5.2015, ***Bayerische Motoren Werke v. komissio*** (T-671/14, ei julkaistu, EU:T:2015:322).

voidaan saattaa tuomioistuimen käsiteltäväksi. Tehokkaan oikeussuojan periaatteella annetaan täten yksityiselle oikeus saattaa asia tuomioistuimen käsiteltäväksi mutta ei useassa oikeusasteessa. Tässä tapauksessa komissio saattoi esittää väitteensä väliintulohakemuksen tutkittavaksi ottamisesta unionin yleisessä tuomioistuimessa käydyssä menettelyssä.

Pääasian osalta ja erityisesti arvioinnista Saksan liittotasavallan ilmoittaman tuen soveltuvuudesta sisämarkkinoille unionin tuomioistuin totesi, että kyseessä oleva tuki ylittää asetuksen N:o 800/2008 6 artiklan 2 kohdassa säädetyn merkityksellisen erillistä ilmoitusta koskevan kynnysarvon, joka on 22,5 miljoonaa euroa, ja että näin ollen jo pelkästään tästä syystä tällainen tuki, joka ei kuulu tämän asetuksen soveltamisalaan, jää muun muassa kyseisen asetuksen 3 artiklassa ja 13 artiklan 1 kohdassa säädetyn erillistä ilmoitusta koskevasta velvollisuudesta tehtävän poikkeuksen ulkopuolelle. Unionin tuomioistuin täsmensi tässä yhteydessä lisäksi, että tukea, jonka määrä ylittää erillistä ilmoitusta koskevan kynnysarvon, on arvioitava sen koko määrän, mukaan lukien osa, joka ei ylitä tätä kynnysarvoa, osalta asetuksen N:o 659/1999[116] 1 artiklan c alakohdassa tarkoitettuna uutena tukena SEUT 107 artiklan 3 kohdan perusteella tehtävän erillisen tutkinnan yhteydessä. Unionin tuomioistuin korosti tässä yhteydessä erityisesti sitä, ettei tuen tätä osaa voida pitää sellaisena, että se on hyväksytty asetuksella N:o 800/2008 sisämarkkinoille soveltuvaksi tueksi. Sen lisäksi, että tässä asetuksessa ei arvioida konkreettisesti tietyn tuen soveltuvuutta siinä säädettyjen edellytysten kannalta, asetuksen N:o 800/2008 6 artiklan 2 kohdassa säädetyllä erillistä ilmoitusta koskevalla kynnysarvolla on puhtaasti menettelyllinen luonne. Tuen soveltuvuutta sisämarkkinoille koskeva komission arviointi ei lisäksi voi missään tapauksessa vaihdella sen mukaan, toteutetaanko tämä arviointi asetuksessa N:o 800/2008 vahvistettujen vai perusteista alueellisen tuen suurien investointihankkeiden perusteelliseksi arvioimiseksi annetun vuoden 2009 tiedonannossa[117] määrättyjen edellytysten kannalta, koska muussa tapauksessa rikottaisiin SEUT 107 artiklan 3 kohtaa, joka on sekä tämän asetuksen että mainitun vuoden 2009 tiedonannon oikeudellinen perusta.

Unionin tuomioistuin muistutti komission yksinomaisesta toimivallasta arvioida tukitoimenpiteiden soveltuvuutta sisämarkkinoille SEUT 107 artiklan 3 kohdan nojalla, ja se korosti lisäksi, että asetus N:o 800/2008 ei vaikuta tähän yksinomaiseen toimivaltaan. Yksin komissiolla on siis oikeus todeta tämän asetuksen nojalla myönnetyt tuet sisämarkkinoille soveltuviksi tämän säännöksen nojalla ja näin on riippumatta siitä, ylittääkö tämän tuen määrä kyseisen asetuksen 6 artiklan 2 kohdassa säädetyn erillistä ilmoitusta koskevan kynnysarvon vai ei.

Ennakkoratkaisuasiassa ***Arriva Italia ym.*** (C-385/18, EU:C:2019:1121) 19.12.2019 annetussa tuomiossa unionin tuomioistuin esitti täsmennyksiä *valtiontukia koskevien unionin oikeussääntöjen soveltamisesta valtion toimenpiteisiin, jotka on toteutettu taloudellisissa vaikeuksissa olevan rautatiealan julkisen yrityksen taloudellisten ongelmien ratkaisemiseksi.*

Consiglio di Statossa (ylin hallintotuomioistuin, Italia) vireillä ollut asia koski kahta toimenpidettä, jotka Italian valtio toteutti vuosina 2015 ja 2016 taloudellisissa vaikeuksissa olevan julkista rautatieinfrastruktuuria hyödyntävän julkisen rautatieyrityksen, joka myös tarjoaa matkustajaliikennepalveluja, tukemiseksi. Nämä toimenpiteet koostuivat yhtäältä 70 miljoonan euron määrärahasta, jonka tarkoituksena oli kattaa tämän rataverkon haltijan rahoitustarpeet (jäljempänä rahoitustoimenpide), ja toisaalta valtion tästä taloudellisissa vaikeuksissa olevasta yrityksestä omistaman omistusosuuden luovuttamisesta kokonaisuudessaan julkiselle

116| [SEUT 108] artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 22.3.1999 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 659/1999 (EYVL 1999, L 83, s. 1).

117| EUVL 2009, C 223, s. 3.

yhtiölle, joka toimii rautatieliikenteen alalla ja tarjoaa matkustaja- ja tavaraliikennepalveluja rautateillä, vastikkeetta mutta siten, että viimeksi mainittu oli velvollinen korjaamaan ensin mainitun yrityksen varojen epätasapainon (jäljempänä pääoman luovutusta koskeva toimenpide).

Consiglio di Staton oli lausuttava sellaisen tuomion perusteltavuudesta, jolla on hylätty eri rautatieliikenteenharjoittajien nostama kanne ministeriön asetuksesta, jolla on säädetty pääoman luovutusta koskevasta toimenpiteestä. Kantajat väittivät, että asetus on lainvastainen, koska komissiolle ei ollut ilmoitettu etukäteen kahdesta toimenpiteestä valtiontukina.

Unionin tuomioistuin, jolle Consiglio di Stato esitti kysymyksen edellytyksistä, joiden nojalla kansalliset toimenpiteet voidaan katsoa SEUT 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuksi valtiontueksi, huomautti rahoitustoimenpiteistä, että valtion varoista maksettava tuki on katsottava myönnetyksi silloin, kun oikeus kyseiseen rahamäärään myönnetään tuensaajalle, joten kyseessä olevien varojen tosiasiallista siirtoa ei edellytetä. Unionin tuomioistuimen mukaan tämän tarkistaminen kuuluu kuitenkin ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle. Lisäksi unionin tuomioistuin totesi, että näin myönnetyn edun valikoivuus voidaan sivuuttaa vain, mikäli osoitetaan, että Italian valtio on toiminut vaikeuksissa olevan yrityksen osakkaan ominaisuudessa arvioituaan asianmukaisesti rahoitustoimenpiteen kannattavuuden. Lopuksi unionin tuomioistuin katsoi, että tuensaajayhtiön toiminnan jatkaminen, joka on mahdollistettu rahoitustoimenpiteellä, riittää osoittamaan kilpailun mahdollisen vääristymisen, vaikka tukea saavan yhtiön harjoittamaa toimintaa ei olisi aikaisemmin kilpailutettu.

Toiseksi unionin tuomioistuin totesi siitä, miten pääoman luovutusta koskevaa toimenpidettä on luonnehdittava, että tämän toimenpiteen ominaispiirteiden perusteella se on voinut tuottaa etua sekä luovutuksensaajana olevalle yhtiölle että vaikeuksissa olevalle yhtiölle tai molemmille. Unionin tuomioistuin täsmensi, että SEUT 345 artiklassa ei vapauteta julkisia omistusoikeusjärjestelmiä eikä näin ollen myöskään kyseessä olevasta toimenpiteestä johtuvien kaltaisia muutoksia valtiontukisääntöjen soveltamisesta. Siitä, oliko pääoman luovutus valikoiva etu, unionin tuomioistuin totesi, että Italian valtio ei ollut arvioinut toimenpiteen kannattavuutta ennen sen toteuttamista. Unionin tuomioistuimelle esitetystä asiakirja-aineistosta ei siten ilmennyt, että edunsaajana oleva julkinen yritys olisi yksityinen sijoittaja -arviointiperusteen nojalla voinut saada saman edun, joka sille annettiin valtion varoista olosuhteissa, jotka vastaavat tavanomaisia markkinaolosuhteita. Unionin tuomioistuin jätti kuitenkin ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tehtäväksi suorittaa tarvittavat tarkistukset.

Lopuksi unionin tuomioistuin käsitteli johtopäätöksiä, jotka on tehtävä Consiglio di Staton toisen kysymyksen kohteena olevasta valtiontueksi luokittelusta. Tältä osin unionin tuomioistuin huomautti, että mikäli nämä toimenpiteet katsotaan valtiontueksi, ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tehtävä kaikki johtopäätökset siitä, että näistä tuista ei SEUT 108 artiklan 3 kohdan vastaisesti ole ilmoitettu komissiolle ja että niitä on siten pidettävä sääntöjenvastaisina.

XII Verosäännökset

Tuomiossa ***N Luxembourg 1 ym.*** (yhdistetyt asiat C-115/16, C-118/16, C-119/16 ja C-299/16, EU:C:2019:134) ja tuomiossa ***T Danmark ja Y Denmark*** (C-116/16 ja C-117/16, EU:C:2019:135), jotka on annettu 26.2.2019, unionin tuomioistuin otti pääasiallisesti kantaa *unionin oikeuden yleisen periaatteen, jonka mukaan oikeussubjektit eivät*

saa vedota unionin oikeuteen vilpillisesti tai käyttää sitä väärin, tulkintaan sekä yhtäältä direktiivissä 2003/49[118] tarkoitettujen korko- ja rojaltimaksujen ja toisaalta direktiivissä 90/435[119], sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 2003/123[120], tarkoitettujen osinkojen ”edunsaajan” käsitteeseen.

Näissä asioissa unionin tuomioistuimen oli tutkittava oikeuden väärinkäytön kiellon ulottuvuutta näissä kahdessa direktiivissä säädetyn lähdeveroa koskevan verovapautuksen yhteydessä silloin, kun kyse on eri jäsenvaltioihin sijoittautuneiden yhtiöiden välisistä osinkojen tai korkojen rajat ylittävistä maksuista. Tässä yhteydessä on todettava, että yhteisön, joka saa osinkoja tai korkoja, on ollakseen oikeutettu verovapautukseen täytettävä tietyt edellytykset, joihin kuuluu se, että yhteisön on oltava mainittujen maksujen tosiasiallinen edunsaaja. Pääasiat koskivat kuitenkin kysymystä siitä, miten konsernissa suoritettuja maksuja on käsiteltävä silloin, kun osinkoja jakava yhtiö tosin maksaa osinkoja tai korkoja yhdelle tai useammalle yhtiölle, jotka muodollisesti täyttävät asiaa koskevissa direktiiveissä vaaditut edellytykset, mutta nämä yhtiöt puolestaan siirtävät kaikki tai lähes kaikki saamansa rahamäärät sellaiselle tosiasialliselle edunsaajalle, joka on sijoittautunut unionin alueen ulkopuolelle eikä siksi kuulu vapautusjärjestelmän soveltamisalaan.

Pääasioiden tosiseikkojen ajankohtana Tanska ei ollut antanut erityisiä täytäntöönpanosäännöksiä oikeuden väärinkäytön estämiseksi, vaan ainoastaan säännöksiä kyseisissä direktiiveissä säädettyjen vapautussääntöjen saattamisesta osaksi kansallista oikeusjärjestystä. Näissä kansallisissa säännöksissä säädettiin, että lähdeveroa ei ollut sovellettava rajat ylittäviin maksuihin sellaisten yhtiöiden kesken, jotka täyttävät näissä direktiiveissä säädetyt edellytykset. Pääasioissa Tanskan veroviranomaiset olivat kuitenkin kieltäytyneet soveltamasta tätä kyseisten osinko- tai korkomaksujen vapautusta veroista. Nämä veroviranomaiset katsoivat, että muihin jäsenvaltioihin kuin Tanskaan sijoittautuneet yhtiöt, jotka olivat saaneet korkoja tai osinkoja tanskalaisilta yhtiöiltä, eivät todellisuudessa olleet kyseisten maksujen tosiasiallisia edunsaajia direktiiveissä 2003/49 ja 90/435 tarkoitetulla tavalla. Tämän toteamuksen perusteella veroviranomaiset määräsivät osinkoa jakaneet tanskalaiset yhtiöt pidättämään lähdeveron. Oikeudenkäynneissä, joihin nämä verot johtivat, tuli esiin erilaisia kysymyksiä, jotka koskivat tosiasiallisen edunsaajan käsitettä ja oikeudellisen perustan tarvetta verovapautuksen epäämiselle oikeuden väärinkäytön perusteella, ja jos tällainen oikeudellinen perusta on olemassa, mahdollisen oikeuden väärinkäytön tunnusmerkistöä ja siihen liittyvää todistelua koskevia yksityiskohtaisia sääntöjä.

Erityisesti direktiivissä 2003/49 käytetyn käsitteen ”edunsaaja” osalta unionin tuomioistuin viittasi direktiivin tavoitteen lisäksi myös kaksinkertaisen verotuksen välttämistä tulo- ja varallisuusverotuksessa koskevan OECD:n mallisopimuksen kommentteihin ja katsoi, että kyseinen käsite ei koske muodollisesti yksilöityä edunsaajaa vaan yhteisöä, joka hyötyy taloudellisesti saaduista korkomaksuista ja jolla näin ollen on mahdollisuus vapaasti määrätä niiden käyttämisestä. Vaikka direktiivissä 90/435 ei nimenomaisesti viitata edunsaajan käsitteeseen, unionin tuomioistuin katsoi kuitenkin, että tässä direktiivissä säädettyyn lähdeverosta vapautukseen olivat myös oikeutettuja ainoastaan osinkojen tosiasialliset edunsaajat, jotka olivat sijoittautuneet unionin johonkin jäsenvaltioon.

Siltä osin kuin on kyse siitä, millä edellytyksillä kyseiset vapautukset voidaan evätä oikeuden väärinkäytön toteamisen perusteella, unionin tuomioistuin muistutti, että unionin oikeudessa on olemassa oikeussubjekteja velvoittava oikeusperiaate, jonka mukaan nämä eivät saa vedota unionin oikeuden sääntöihin vilpillisesti tai käyttää niitä väärin. Jäsenvaltion on näin ollen kieltäydyttävä sellaisten säännösten soveltamisesta, joihin

118| Eri jäsenvaltioissa sijaitsevien lähiyhtiöiden välisiin korko- ja rojaltimaksuihin sovellettavasta yhteisestä verotusjärjestelmästä 3.6.2003 annettu neuvoston direktiivi 2003/49/EY (EUVL 2003, L 157, s. 49).

119| Eri jäsenvaltioissa sijaitseviin emo- ja tytäryhtiöihin sovellettavasta yhteisestä verojärjestelmästä 23.7.1990 annettu neuvoston direktiivi 90/435/ETY (EYVL 1990, L 225, s. 6).

120| Jäsenvaltioissa sijaitseviin emo- ja tytäryhtiöihin sovellettavasta yhteisestä verojärjestelmästä annetun direktiivin 90/435/ETY muuttamisesta 22.12.2003 annettu neuvoston direktiivi 2003/123/EY (EUVL 2004, L 7, s. 41).

ei ole vedottu näiden säännösten tavoitteiden toteuttamiseksi, vaan unionin oikeuteen perustuvan edun saamiseksi silloin, kun siihen liittyvät edellytykset täyttyvät vain muodollisesti ja kun kyseisten säännösten soveltaminen olisi epäjohdonmukaista suhteessa niiden tavoitteisiin.

Todettuaan, että kyseessä olevat liiketoimet, joiden Tanskan veroviranomaiset katsoivat merkitsevän oikeuden väärinkäyttöä ja jotka voivat näin ollen olla kyseisten direktiivien tavoitteen vastaisia, kuuluvat unionin oikeuden soveltamisalaan, unionin tuomioistuin täsmensi, että sellaisten taloudellisten järjestelyjen salliminen, joiden ainoana tai pääasiallisena tarkoituksena on direktiivin 2003/49 tai direktiivin 90/435 soveltamisesta johtuvien veroetujen saaminen, ei olisi johdonmukaista suhteessa näihin tavoitteisiin. Tämän yleisen oikeusperiaatteen soveltamista vastaan ei myöskään voida vedota siihen, että verovelvollisilla on oikeus hyötyä kilpailusta, jota jäsenvaltiot käyvät keskenään siksi, ettei tuloverotusta ole yhdenmukaistettu. Edullisimpiin verosäännöksiin pyrkiminen ei tosin voi olla perusteena veropetosta tai väärinkäyttöä koskevalle yleiselle olettamalle. Unionin oikeuteen perustuvaa oikeutta tai etua ei kuitenkaan ole myönnettävä silloin, kun kyseessä on taloudellisesti täysin keinotekoinen liiketoimi, jolla pyritään kiertämään asianomaisen jäsenvaltion lainsäädännön vaikutusta. Tältä osin kansallisten viranomaisten ja tuomioistuinten on evättävä kyseisissä direktiiveissä säädetyt oikeudet silloin, kun niihin vetoaminen on petosta tai väärinkäyttöä, eikä väärinkäytön estämiseksi annettujen kansallisten säännösten tai sopimusmääräysten puuttuminen vaikuta tähän epäämisvelvollisuuteen.

Unionin tuomioistuin totesi tästä johtuvan, että kansallisten viranomaisten ja tuomioistuinten on vilpillisten tai väärinkäyttöä merkitsevien menettelytapojen johdosta evättävä verovelvolliselta tytäryhtiön emoyhtiölleen jakamia korkoja tai osinkoja koskeva lähdeverovapautus, josta on säädetty direktiiveissä 2003/49 ja 90/435, tällaisten menettelytapojen kieltoa koskevan yleisen oikeusperiaatteen mukaisesti silloinkin, kun tällaista epäämistä koskevia kansallisia oikeussäännöksiä tai sopimusmääräyksiä ei ole.

Unionin tuomioistuin tarkasteli myös kysymystä siitä, mitkä ovat oikeuden väärinkäytön tunnusmerkit ja miten ne voidaan näyttää toteen. Unionin tuomioistuin totesi vakiintuneeseen oikeuskäytäntöönsä viitaten, että näyttö väärinkäytöstä edellyttää yhtäältä objektiivisten seikkojen kokonaisuutta ja toisaalta subjektiivista tekijää eli tahtoa saada unionin säännöstöstä johtuva etuus luomalla keinotekoisesti sen saamiseksi vaadittavat edellytykset. Keinotekoisena järjestelynä voidaan siten pitää konsernia, jota ei ole perustettu taloudellista todellisuuspohjaa ilmentävistä syistä, jonka rakenne on täysin muodollinen ja jonka päätarkoituksena tai yhtenä sen päätarkoituksista on saada veroetuus, joka on sovellettavan verolainsäädännön tavoitteen tai tarkoituksen vastainen. Näin on erityisesti silloin, kun verojen maksaminen koroista tai osingoista vältetään sen ansiosta, että konsernirakenteeseen lisätään väliyhteisö korkoja tai osinkoja maksavan yhtiön ja niiden saajana olevan samaan konserniin kuuluvan yhtiön väliin. Järjestelystä, jolla pyritään saamaan perusteettomasti direktiivin 2003/49 1 artiklan 1 kohdassa ja direktiivin 90/435 5 artiklassa säädetty verovapautus, on tässä tarkoitettuna osoituksena se, että kyseiset osingot saanut yhtiö siirtää ne kokonaan tai lähes kokonaan ja hyvin lyhyen ajan kuluessa niiden saamisesta edelleen sellaisille yhteisöille, jotka eivät täytä direktiivin 2003/49 tai direktiivin 90/435 soveltamisedellytyksiä.

Lopuksi unionin tuomioistuin tarkasteli oikeuden väärinkäytön olemassaoloa koskevaa todistustaakkaa koskevia sääntöjä. Tässä yhteydessä unionin tuomioistuin totesi direktiiviä 2003/49 koskevassa tuomiossaan, että kyseisestä direktiivistä ilmenee, että jäsenvaltio, josta korkotulo on peräisin, voi vaatia, että yhtiön, joka on saanut korkoja, on osoitettava, että se on niiden tosiasiallinen edunsaaja. Tältä osin mikään ei estä kyseessä olevia veroviranomaisia vaatimasta verovelvolliselta sellaista näyttöä, jonka kyseiset viranomaiset katsovat tarpeelliseksi kyseessä olevien verojen konkreettiseksi määräämiseksi, ja tarvittaessa epäämästä vaadittua verovapautusta, jos tätä näyttöä ei esitetä. Direktiiviä 90/435 koskevassa tuomiossaan unionin tuomioistuin katsoi, että kyseiseen direktiiviin ei sisälly sääntöjä, jotka koskevat todistustaakkaa oikeuden väärinkäytön olemassaolosta. Unionin tuomioistuin katsoi kuitenkin, että lähdejäsenvaltion veroviranomaisen, joka aikoo väärinkäyttöä koskevan syyn perusteella evätä direktiivissä 90/435 säädetyn vapautuksen, on

näytettävä toteen väärinkäytön tunnusmerkistön toteutuminen. Vaikka kyseisen veroviranomaisen ei tarvitse yksilöidä tosiasiallisia edunsaajia, sen on osoitettava, että väitetty tosiasiallinen edunsaaja on ainoastaan väliyhteisö, jonka välityksellä oikeuden väärinkäyttö on tapahtunut.

Tässä luvussa on syytä mainita myös 26.2.2019 annettu tuomio ***X (Kolmansiin maihin sijoittautuneet yhtiöt)*** (C-135/17, EU:C:2019:136), joka koskee jäsenvaltion säännöstöä, jonka perusteella kolmannessa maassa asuvan yhtiön tulot, jotka eivät ole peräisin sen omasta toiminnasta, liitetään kyseisessä jäsenvaltiossa asuvan verovelvollisen veron määräytymisperusteeseen,[121] sekä 19.6.2019 annetut tuomiot ***Memira Holding*** (C-607/17, EU:C:2019:510) ja ***Holmen*** (C-608/17, EU:C:2019:511), joissa oli kyse emoyhtiön mahdollisuuksista vähentää yhteisöverotuksessa toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneen tytäryhtiön tappiot.[122]

XIII Jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentäminen

1. Tekijänoikeus

Tekijänoikeuden alalta on paikallaan mainita unionin tuomioistuimen suuren jaoston samana päivänä antamat kolme tuomiota. Kahdessa ensimmäisessä on kyse teosten tekijöiden yksinoikeuksista kappaleen valmistamiseen ja teostensa yleisölle välittämiseen, muun muassa internetissä, sekä näihin oikeuksiin kohdistuvista poikkeuksista ja rajoituksista. Kolmas tuomio koskee äänitetuottajien yksinoikeuksia kappaleen valmistamiseen äänitteestään ja äänitteidensä välittämiseen yleisölle sekä kyseisiin oikeuksiin sovellettavia poikkeuksia ja rajoituksia. Neljäs tuomio koskee sitä, kuuluuko e-kirjan toimittaminen yleisölle latauksen kautta pysyvään käyttöön direktiivissä 2001/29[123] (jäljempänä tekijänoikeusdirektiivi) olevan käsitteen ”yleisölle välittäminen” alaan.

Unionin tuomioistuimen suuri jaosto tulkitsi 29.7.2019 antamassaan tuomiossa ***Funke Medien NRW*** (C-469/17, EU:C:2019:623) *teosten tekijöiden yksinoikeuksia kappaleen valmistamiseen ja teostensa yleisölle välittämiseen sekä näihin oikeuksiin kohdistuvia poikkeuksia ja rajoituksia, sellaisina kuin niistä säädetään tekijänoikeusdirektiivissä, asiayhteydessä, joka koski jäsenvaltion laatimien sotilaallisten tilannekatsausten julkaisemista erään sanomalehden internetsivustolla.*

Pääasian oikeudenkäynnissä asianosaisina olivat Funke Medien, joka on *Westdeutsche Allgemeine Zeitung* -nimisen saksalaisen päivälehden internetportaalin ylläpitäjä, ja Saksan liittotasavalta ja se koski sitä, että Funke Medien oli julkaissut tiettyjä Saksan hallituksen laatimia ”rajoitetun jakelun” sotilaallisia tilannekatsauksia. Saksan liittotasavalta katsoi, että Funke Medien oli näin loukannut sen tekijänoikeutta kyseisiin katsauksiin, joten se nosti viimeksi mainittua vastaan kieltokanteen, jonka alueellinen tuomioistuin hyväksyi ja jonka ylempi alueellinen tuomioistuin vahvisti muutoksenhakuvaiheessa. Funke Medien toisti Bundesgerichtshofille (liittovaltion ylin yleinen tuomioistuin, Saksa) eli ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle tekemässään Revision-valituksessa vaatimuksensa kieltokanteen hylkäämisestä.

121| Tämä tuomio on esitelty luvussa VII.5 ”Pääomien vapaa liikkuvuus”.

122| Nämä tuomiot on esitelty luvussa VII.3 ”Sijoittautumisvapaus”.

123| Tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa 22.5.2001 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2001/29/EY (EYVL 2001, L 167, s. 10).

Unionin tuomioistuin muistutti aluksi, että sotilaallisia tilannekatsauksia voidaan suojata tekijänoikeudella vain sillä edellytyksellä, että kyseiset katsaukset ovat kirjoittajansa henkisiä luomuksia, jotka ilmentävät kirjoittajan yksilöllisyyttä, josta ovat osoituksena kirjoittajan vapaat ja luovat valinnat mainittuja katsauksia laadittaessa. Kansallisen tuomioistuimen on kussakin yksittäistapauksessa tutkittava, täyttyykö tämä edellytys.

Unionin tuomioistuin katsoi ensiksi sen osalta, jätetäänkö tekijänoikeusdirektiivin säännöksissä jäsenvaltioille liikkumavaraa niiden saattamisessa osaksi kansallista oikeusjärjestystä, että säännökset tekijöiden yksinoikeuksista kappaleen valmistamiseen[124] ja teostensa välittämiseen yleisölle[125] ovat toimenpiteitä, joilla pyritään niissä tarkoitettujen oikeuksien aineellisen sisällön täysimääräiseen yhdenmukaistamiseen. Sen sijaan unionin tuomioistuin katsoi, että ne tekijänoikeusdirektiivin säännökset, jotka mahdollistavat poikkeamisen mainituista oikeuksista ajankohtaisista tapahtumista kertomisen ja lainausten[126] osalta, eivät ole toimenpiteitä, joilla yhdenmukaistettaisiin täysimääräisesti niiden sisältämien poikkeusten tai rajoitusten ulottuvuus. Jäsenvaltioiden on kuitenkin käytettävä niillä kyseisten säännösten täytäntöönpanossa olevaa liikkumavaraa unionin oikeudessa säädetyissä rajoissa, jotta voidaan turvata oikeudenmukainen tasapaino yhtäältä oikeuksien haltijoiden henkisen omaisuutensa suojaa[127] – joka taataan perusoikeuskirjassa – koskevan intressin ja toisaalta suojatun aineiston käyttäjien intressien ja perusoikeuksien, erityisesti heidän sananvapautensa ja tiedonvälityksen vapautensa,[128] jotka myös taataan perusoikeuskirjassa, sekä yleisen edun suojaamisen välillä.

Unionin tuomioistuin täsmensi lisäksi sananvapauden ja tiedonvälityksen vapauden osalta, ettei niillä voida perustella tekijänoikeusdirektiivissä[129] säädettyihin poikkeuksiin tai rajoituksiin kuulumatonta poikkeusta tekijöiden kappaleen valmistamista ja teostensa yleisölle välittämistä koskeviin yksinoikeuksiin. Tältä osin unionin tuomioistuin muistutti, että tekijänoikeusdirektiivissä säädetyt poikkeukset ja rajoitukset ovat luonteeltaan tyhjentäviä.

Lopuksi unionin tuomioistuin totesi, että kansallisen tuomioistuimen on yhtäältä tekijöille kuuluvien kappaleen valmistamista ja teostensa yleisölle välittämistä koskevien yksinoikeuksien ja toisaalta tekijänoikeusdirektiivin ajankohtaisista tapahtumista kertomista ja lainauksia koskevissa poikkeussäännöksissä tarkoitettujen suojattujen aineistojen käyttäjien oikeuksien punninnan, joka sen on tehtävä kaikkien kyseiseen yksittäistapaukseen liittyvien seikkojen perusteella, yhteydessä tukeuduttava sellaiseen kyseisten säännösten tulkintaan, joka vastaa niiden sanamuotoa ja jolla voidaan turvata niiden tehokas vaikutus mutta joka on myös täysin sopusoinnussa perusoikeuskirjassa taattujen perusoikeuksien kanssa.

Unionin tuomioistuimen suuri jaosto tulkitsi 29.7.2019 antamassaan tuomiossa ***Spiegel Online*** (C-516/17, EU:C:2019:625) niin ikään *teosten tekijöiden yksinoikeuksia kappaleen valmistamiseen ja teostensa yleisölle välittämiseen sekä kyseisiin oikeuksiin kohdistuvia poikkeuksia ja rajoituksia, sellaisina kuin niistä säädetään tekijänoikeusdirektiivissä, mutta tällä kertaa asiayhteydessä, joka koski eräässä kokoomateoksessa julkaistun käsikirjoituksen ja artikkelin, jotka olivat yleisön ladattavissa linkin avulla, julkaisemista internetin uutissivustolla.*

124| Tekijänoikeusdirektiivin 2001/29 2 artiklan a alakohta.

125| Tekijänoikeusdirektiivin 3 artiklan 1 kohta.

126| Tekijänoikeusdirektiivin 5 artiklan 3 kohdan c alakohdan toinen vaihtoehto ja d alakohta.

127| Perusoikeuskirjan 17 artiklan 2 kohta.

128| Perusoikeuskirjan 11 artikla.

129| Tekijänoikeusdirektiivin 5 artiklan 2 ja 3 kohta.

Pääasian oikeudenkäynnissä olivat asianosaisina Spiegel Online, joka ylläpitää internetissä samannimistä uutisportaalia, ja Bundestagin (Saksan liittoparlamentti) entinen jäsen Volker Beck, ja se koski Spiegel Onlinen internetsivustollaan julkaisemaa Beckin käsikirjoitusta ja tämän eräässä kokoomateoksessa julkaisemaa artikkelia. Beck riitautti alueellisessa tuomioistuimessa sen, että kyseisen käsikirjoituksen ja artikkelin tekstit oli saatettu kokonaisuudessaan saataviin Spiegel Onlinen internetsivustolla, mitä hän piti tekijänoikeutensa loukkaamisena. Kyseinen tuomioistuin hyväksyi Beckin vaatimukset. Spiegel Online, jonka valitus hylättiin, teki Revision-valituksen ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle.

Unionin tuomioistuimelta tiedusteltiin sitä, jätetäänkö tekijänoikeusdirektiivin säännöksissä, jotka mahdollistavat poikkeamisen tekijän yksinoikeuksista ajankohtaisista tapahtumista kertomisen[130] ja lainausten[131] osalta, jäsenvaltioille liikkumavaraa niiden saattamisessa osaksi kansallista oikeutta, ja se katsoi, etteivät kyseiset säännökset ole toimenpiteitä, joilla pyrittäisiin täysimääräiseen yhdenmukaistamiseen. Jäsenvaltioiden on kuitenkin käytettävä niillä kyseisten säännösten täytäntöönpanossa olevaa liikkumavaraa unionin oikeudessa säädetyissä rajoissa, jotta voidaan turvata oikeudenmukainen tasapaino yhtäältä oikeuksien haltijoiden henkisen omaisuutensa[132] suojaa – joka taataan perusoikeuskirjassa – koskevan intressin ja toisaalta suojatun aineiston käyttäjien intressien ja perusoikeuksien, erityisesti heidän sananvapautensa ja tiedonvälityksen vapautensa,[133] jotka myös taataan perusoikeuskirjassa, sekä yleisen edun suojaamisen välillä.

Unionin tuomioistuin täsmensi lisäksi sananvapauden ja tiedonvälityksen vapauden osalta, ettei niillä voida perustella tekijänoikeusdirektiivissä[134] säädettyihin poikkeuksiin tai rajoituksiin kuulumatonta poikkeusta tekijöiden kappaleen valmistamista ja teostensa yleisölle välittämistä koskeviin yksinoikeuksiin. Tältä osin unionin tuomioistuin muistutti, että tekijänoikeusdirektiivissä säädetyt poikkeukset ja rajoitukset ovat luonteeltaan tyhjentäviä.

Lisäksi unionin tuomioistuin totesi, että kansallisen tuomioistuimen on yhtäältä tekijöille kuuluvien kappaleen valmistamista[135] ja teostensa yleisölle välittämistä koskevien yksinoikeuksien[136] ja toisaalta tekijänoikeusdirektiivin ajankohtaisista tapahtumista kertomista ja lainauksia koskevissa poikkeussäännöksissä tarkoitettujen suojattujen aineistojen käyttäjien oikeuksien punninnan, joka sen on tehtävä kaikkien kyseiseen yksittäistapaukseen liittyvien seikkojen perusteella, yhteydessä tukeuduttava sellaiseen kyseisten säännösten tulkintaan, joka vastaa niiden sanamuotoa ja jolla voidaan turvata niiden tehokas vaikutus mutta joka on myös täysin sopusoinnussa perusoikeuskirjassa taattujen perusoikeuksien kanssa.

Unionin tuomioistuin tarkasteli ensinnäkin tekijänoikeusdirektiivin ajankohtaisista tapahtumista kertomista koskevaa poikkeussäännöstä ja totesi, että se on esteenä kansalliselle oikeussäännölle, jolla kyseisessä säännöksessä säädetyn poikkeuksen tai rajoituksen soveltaminen rajoitetaan tapauksiin, joissa suojatun teoksen käyttämistä ajankohtaisista tapahtumista kertomiseen koskeva etukäteinen suostumuspyyntö ei ole kohtuudella mahdollinen. Ajankohtainen tapahtuma edellyttää nimittäin pääsääntöisesti ja erityisesti tietoyhteiskunnan asiayhteydessä, että sitä koskeva tieto voidaan ilmaista nopeasti, mikä sopii huonosti

130| Tekijänoikeusdirektiivin 5 artiklan 3 kohdan c alakohdan toinen vaihtoehto.

131| Tekijänoikeusdirektiivin 5 artiklan 3 kohdan d alakohta.

132| Perusoikeuskirjan 17 artiklan 2 kohta.

133| Perusoikeuskirjan 11 artikla.

134| Tekijänoikeusdirektiivin 5 artiklan 2 ja 3 kohta.

135| Tekijänoikeusdirektiivin 2 artiklan a alakohta.

136| Tekijänoikeusdirektiivin 3 artiklan 1 kohta.

yhteen tekijän etukäteisen suostumuksen hankkimista koskevan vaatimuksen kanssa, sillä tämä olisi omiaan tekemään merkityksellisten tietojen välittämisestä yleisölle kohtuullisessa ajassa suhteettoman hankalaa tai jopa estämään sen.

Unionin tuomioistuin totesi tekijänoikeusdirektiivin lainauksia koskevan poikkeussäännöksen osalta ensimmäiseksi, että kyseisessä säännöksessä tarkoitettu käsite ”lainaus” kattaa linkin avulla toteutetun viittauksen itsenäisesti tutustuttavissa olevaan tiedostoon. Se muistutti tässä yhteydessä oikeuskäytännöstään, jonka mukaan linkeillä edistetään internetin moitteetonta toimintaa, jolla on erityinen merkitys perusoikeuskirjassa taatulle sananvapaudelle ja tiedonvälityksen vapaudelle sekä mielipiteiden ja tietojen vaihdolle kyseisessä verkossa, jolle on ominaista valtavien tietomäärien saatavuus. Toiseksi unionin tuomioistuin totesi, että teos on jo laillisesti saatettu yleisön saataviin, jos se on julkaistu konkreettisessa muodossaan jo aiemmin oikeudenhaltijan luvalla tai vapaaehtoisuuteen perustumattoman lisenssin tai lakiperusteisen luvan perusteella. Kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on ratkaista, oliko teos sen käsiteltäväksi saatetussa yksittäistapauksessa saatettu laillisesti yleisön saataviin, kun otetaan huomioon asian kaikki olosuhteet.

Unionin tuomioistuimen suuri jaosto tulkitsi vielä 29.7.2019 antamassaan tuomiossa ***Pelham ym.*** (C-476/17, EU:C:2019:624) *äänitetuottajien yksinoikeuksia kappaleen valmistamiseen äänitteestään ja äänitteidensä välittämiseen yleisölle sekä kyseisiin oikeuksiin sovellettavia poikkeuksia ja rajoituksia, sellaisina kuin niistä säädetään tekijänoikeusdirektiivissä ja direktiivissä 2006/115*[137], tällä kertaa asiayhteydessä, joka koski ääninäytteen (sampling) ottamista eräästä musiikkikappaleesta sen käyttämiseksi uuden musiikkikappaleen luomisessa.

R. Hütter ja F. Schneider-Esleben (jäljempänä Hütter ym.) ovat Kraftwerk-yhtyeen jäseniä. Kyseinen yhtye julkaisi vuonna 1977 äänitteen, joka sisälsi musiikkikappaleen ”Metall auf Metall”. Pelham ja Haas olivat säveltäneet musiikkikappaleen ”Nur mir”, joka oli ilmestynyt Pelham-yhtiön tuottamilla äänitteillä vuonna 1997. Hütter ym. väittivät, että Pelham oli jäljentänyt sähköisesti noin kahden sekunnin rytmisekvenssinäytteen (sample) kappaleesta ”Metall auf Metall” ja sisällyttänyt kyseisen näytteen, jota toistettiin peräjälkeen, kappaleeseen ”Nur mir”. Hütter ym. katsoivat, että Pelham oli tällä tavoin loukannut heille äänitetuottajina kuuluvaa tekijänoikeuden lähioikeutta.

Tässä yhteydessä unionin tuomioistuin totesi aluksi, että sitä, että käyttäjä valmistaa kappaleen äänitteen hyvin lyhyestäkin katkelmasta, on lähtökohtaisesti pidettävä ”osittaisena” kappaleen valmistamisena kyseisestä äänitteestä ja että tällainen kappaleen valmistaminen kuuluu näin ollen tekijänoikeusdirektiivillä tällaisen äänitteen tuottajalle annetun yksinoikeuden piiriin.

Unionin tuomioistuin muistutti kuitenkin, että teollis- ja tekijänoikeutta,[138] joka vahvistetaan perusoikeuskirjassa, on punnittava muiden perusoikeuskirjassa taattujen perusoikeuksien kanssa, joihin kuuluu taiteen vapaus,[139] joka sananvapauteen[140] kuuluvana oikeutena mahdollistaa osallistumisen yleiseen kaikenlaisia kulttuurisia, poliittisia ja yhteiskunnallisia aiheita koskevaan tiedon- ja ajatustenvaihtoon. Unionin tuomioistuin totesi näin ollen, että perusoikeuskirjan valossa äänitteiden tuottajalle annettu yksinoikeus sallia tai kieltää kappaleen

137| Vuokraus- ja lainausoikeuksista sekä tietyistä tekijänoikeuden lähioikeuksista henkisen omaisuuden alalla 12.12.2006 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2006/115/EY (EUVL 2006, L 376, s. 28).

138| Perusoikeuskirjan 17 artiklan 2 kohta.

139| Perusoikeuskirjan 13 artikla.

140| Perusoikeuskirjan 11 artikla.

valmistaminen äänitteestään[141] mahdollistaa sen, että tuottaja voi vastustaa sitä, että kolmas ottaa hänen äänitteestään – hyvin lyhyenkin – ääninäytteen sisällyttääkseen sen toiseen äänitteeseen, ellei kyseistä näytettä sisällytetä *uuteen teokseen muutetussa ja kuuntelemalla tunnistamattomassa muodossa*.

Tämän jälkeen unionin tuomioistuin täsmensi tämän yksinoikeuden osalta, että tekijänoikeusdirektiivin 2 artiklan c alakohta on toimenpide, jolla yhdenmukaistetaan täysimääräisesti siinä tarkoitetun oikeuden aineellinen sisältö. Äänitteiden tuottajille unionissa kuuluva kappaleen valmistamista koskeva yksinoikeus on nimittäin määritelty kyseisessä direktiivissä selkeästi, eikä siihen liity mitään ehtoja, eivätkä sen soveltaminen tai vaikutukset edellytä mitään toimia.

Lisäksi unionin tuomioistuin totesi äänitteiden tuottajille annetun äänitteidensä, mukaan lukien niiden ”kopiot”,[142] saattamista yleisön saataville koskevan yksinoikeuden osalta, että myös kopion käsitettä, jota käytetään myös Geneven yleissopimuksessa[143] – johon nähden tulkinnan on oltava johdonmukainen –, on tulkittava siten, että se ei kata äänitettä, joka sisältää toisesta äänitteestä siirrettyjä musiikkinäytteitä mutta jossa ei toisteta kyseistä äänitettä kokonaan tai olennaiselta osin.

Lisäksi unionin tuomioistuin totesi sen osalta, onko äänitteiden tuottajille kuuluvasta yksinoikeudesta valmistaa kappaleita äänitteistään mahdollista poiketa, että jäsenvaltio ei voi säätää kansallisessa oikeudessaan muista poikkeuksista tai rajoituksista kuin niistä, joista säädetään tekijänoikeusdirektiivissä.[144] Se muistutti tässä yhteydessä, että kyseisessä direktiivissä säädetty luettelo poikkeuksista ja rajoituksista on tyhjentävä.

Lisäksi unionin tuomioistuin katsoi tekijänoikeusdirektiivissä[145] tarkoitetun ”lainauksen” käsitteen osalta, että se ei kata tilannetta, jossa lainaamisen kohteena olevaa teosta ei ole mahdollista tunnistaa. Jos uuden musiikkiteoksen luoja käyttää ääninäytettä (sample), joka on otettu toisesta äänitteestä, jonka keskivertokuulija voi tunnistaa uuden teoksen kuuntelemisen yhteydessä, kyseisen musiikkinäytteen käyttäminen voi kunkin yksittäistapauksen olosuhteista riippuen olla tekijänoikeusdirektiivissä, luettuna perusoikeuskirjan 13 artiklan valossa, tarkoitettu ”lainaus”, kunhan käyttämisellä pyritään vuorovaikutukseen sen teoksen kanssa, josta näyte on otettu, ja kunhan tekijänoikeusdirektiivissä säädetyt edellytykset täyttyvät.

Unionin tuomioistuimen suuri jaosto totesi 19.12.2019 julistetussa tuomiossa ***Nederlands Uitgeversverbond ja Groep Algemene Uitgevers*** (C-263/18, EU:C:2019:1111), että *e-kirjan toimittaminen yleisölle latauksen kautta pysyvään käyttöön kuuluu tekijänoikeusdirektiivissä olevan käsitteen ”yleisölle välittäminen” alaan.*

Alankomaalaisten kustantajien etuja puolustavat kaksi yhdistystä, Nederlands Uitgeversverbond (jäljempänä NUV) ja Groep Algemene Uitgevers (jäljempänä GAU), nostivat rechtbank Den Haagissa (Haagin alioikeus, Alankomaat) kanteen, jossa ne vaativat, että Tom Kabinet -yhtiötä kiellettäisiin saattamasta e-kirjoja sen internetsivustollaan perustaman kirjakerhon jäsenten saataviin tai valmistamasta näistä kirjoista kappaleita. NUV ja GAU vetosivat siihen, että tällä toiminnalla loukataan sen jäsenten tekijänoikeuksia näihin e-kirjoihin. Tarjoamalla ”käytettyjä” e-kirjoja myytäväksi tämän kirjakerhon yhteydessä Tom Kabinet välittää näitä kirjoja luvattomasti yleisölle. Tom Kabinet väitti sitä vastoin, että tällainen toiminta kuuluu levitysoikeuteen, johon sovelletaan edellä mainitun direktiivin nojalla sammumista koskevaa sääntöä, kun oikeudenhaltija ja

141| Tekijänoikeusdirektiivin 2 artiklan c alakohta.

142| Direktiivin 2006/115 9 artiklan 1 kohdan b alakohta.

143| Äänitteiden valmistajien suojaamiseksi heidän äänitteidensä luvattomalta jäljentämiseltä tehdyn, Genevessä 29.10.1971 allekirjoitetun yleissopimuksen 1 artiklan c kohta ja 2 artikla.

144| Tekijänoikeusdirektiivin 5 artikla.

145| Tekijänoikeusdirektiivin 5 artiklan 3 kohdan d alakohta.

joku muu hänen suostumuksellaan on myynyt kyseisen kohteen – tässä tapauksessa e-kirjat – unionissa. Tämän säännön vuoksi NUV:llä ja GAU:lla ei ole sen mukaan kyseisten e-kirjojen myynnin seurauksena enää yksinoikeutta sallia tai kieltää niiden levitystä yleisölle.

Unionin tuomioistuin totesi, että e-kirjan toimittaminen yleisölle latauksen kautta pysyvään käyttöön ei kuulu tekijänoikeusdirektiivin 4 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuun ”yleisölle levitystä” koskevaan oikeuteen vaan kyseisen direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuun ”yleisölle välittämistä” koskevaan oikeuteen, jota sammuminen ei koske tämän artiklan 3 kohdan nojalla.

Tämän toteamuksen tueksi unionin tuomioistuin päätteli Maailman henkisen omaisuuden järjestön (WIPO) tekijänoikeussopimuksesta, joka on tämän direktiivin taustalla, sekä direktiivin esitöistä, että unionin lainsäätäjän tarkoituksena oli rajata tämä sammumista koskeva sääntö aineellisten esineiden, kuten aineellisella alustalla olevien kirjojen, levitykseen. Sen sijaan tämän sammumista koskevan säännön soveltaminen e-kirjoihin olisi omiaan vahingoittamaan oikeudenhaltijoiden intressiä saada asianmukainen korvaus paljon tuntuvammin kuin aineellisella alustalla olevien kirjojen tapauksessa, koska e-kirjojen aineettomat digitaaliset kappaleet eivät pilaannu käytössä ja ne voivat korvata uudet kappaleet täydellisesti mahdollisilla käytettyjen esineiden markkinoilla.

Unionin tuomioistuin totesi erityisesti käsitteestä ”yleisölle välittäminen”, että se on ymmärrettävä laajasti siten, että se koskee kaikenlaista välittämistä yleisölle, joka ei ole läsnä paikassa, josta välittäminen saa alkunsa, ja siten kaikenlaista tämän luonteista teoksen siirtoa ja edelleen siirtoa yleisölle sekä langallisesti että langattomasti. Tässä käsitteessä yhdistyy kaksi kumulatiivista tekijää eli teoksen ”välittäminen” ja teoksen välittäminen ”yleisölle”.

Ensin mainitun tekijän osalta tekijänoikeusdirektiiviä koskevan ehdotuksen perusteluista ilmenee, että ”ratkaiseva teko on teoksen saattaminen yleisön saataville eli teoksen tarjoaminen yleisön saatavilla olevaan paikkaan, mikä edeltää varsinaista tilauksesta tapahtuvaa siirtovaihetta” ja että ”ratkaisevaa ei ole, onko joku todella käyttänyt teosta vai ei”. Unionin tuomioistuimen mukaan asianomaisten teosten saattamista kunkin sellaisen henkilön saataviin, joka rekisteröityy kirjakerhon internetsivustolle, on pidettävä teoksen ”välittämisenä”, ilman, että edellytettäisiin, että mainittu henkilö käyttää kyseistä mahdollisuutta ja tosiasiallisesti lataa e-kirjan käyttöönsä kyseiseltä internetsivustolta.

Toisen tekijän osalta on otettava huomioon paitsi se, kuinka monen henkilön saatavilla sama teos on samanaikaisesti, myös se, kuinka monen heistä saatavilla se on peräkkäin. Tässä tapauksessa unionin tuomioistuimen mukaan niiden henkilöiden määrä, joiden saatavilla sama teos voi samanaikaisesti tai peräkkäin olla kirjakerhon alustalla, on suuri. Näin ollen on katsottava, että kyseinen teos on välitetty yleisölle, ellei sellaisesta tarkistuksesta, jonka ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kaikki relevantit seikat huomioon ottaen suorittaa, muuta johdu.

Unionin tuomioistuin totesi myös, että jotta kyseessä voisi olla yleisölle välittäminen, suojattu teos on välitettävä tietyllä teknisellä tavalla, joka poikkeaa siihen asti käytetyistä tavoista, tai, jos näin ei ole, uudelle yleisölle eli yleisölle, jota tekijänoikeuden haltijat eivät ottaneet huomioon silloin, kun ne antoivat luvan teoksensa alkuperäiseen yleisölle välittämiseen. Koska e-kirjan saattamiseen saataviin yleensä liittyy käyttöoikeus, joka oikeuttaa asianomaisen e-kirjan ladanneen käyttäjän ainoastaan lukemaan sitä omalta laitteeltaan, tässä tapauksessa Tom Kabinetin tekemä välittäminen on katsottava tehdyksi yleisölle, jota tekijänoikeuden haltijat eivät vielä ole ottaneet huomioon, ja siten uudelle yleisölle.

2. Teollisoikeus

Unionin tavaramerkkioikeuden alalta on syytä mainita neljä tuomiota. Ensimmäinen koskee tavaramerkkien loukkausta ja pätevyyttä käsittelevien jäsenvaltioiden tuomioistuinten alueellista toimivaltaa. Toisessa tuomiossa unionin tuomioistuin täsmensi vilpillisen mielen käsitettä EU-tavaramerkkiä jätettäessä. Kolmannella tuomiolla täsmennettiin Euroopan unionin teollisoikeuksien viraston (EUIPO) toimivaltaa kumota omat päätöksensä, jotka sisältävät ilmeisen viraston syyksi katsottavan menettelyvirheen. Neljäs tuomio koskee EU-yhteisömerkin tosiasiallista käyttöä.

Unionin tuomioistuin esitti ennakkoratkaisupyyntöä koskevassa 5.9.2019 antamassaan tuomiossa ***AMS Neve ym.*** (C-172/18, EU:C:2019:674) *täsmennyksiä Euroopan unionin tavaramerkistä annetun asetuksen N:o 207/2009*[146] (jäljempänä tavaramerkkiasetus*) 97 artiklan, joka koskee tavaramerkkien loukkausta ja pätevyyttä käsittelevien jäsenvaltioiden tuomioistuinten alueellista toimivaltaa, 5 kohdassa olevaan ilmaisuun "jäsenvalti[o] – –, jonka alueella loukkaustoimi on tapahtunut".* Pääasian oikeusriita koski EU-tavaramerkin loukkausta koskevaa kannetta, joka oli nostettu sellaista kolmatta vastaan, joka oli käyttänyt merkkiä, joka oli sama tai samankaltainen kuin tämä tavaramerkki, internet sivustolla ja sosiaalisen median alustoilla julkaistuissa mainoksissa ja myyntitarjouksissa. Kanne oli nostettu Yhdistyneen kuningaskunnan tuomioistuimessa, joka katsoi, ettei sillä ollut toimivaltaa kyseisen kanteen käsittelemiseen ja että alueellisesti toimivaltainen tuomioistuin oli sen paikkakunnan tuomioistuin, jossa kolmas on tehnyt päätöksen näiden mainosten esittämisestä ja näiden tuotteiden tarjoamisesta myyntiin tällä sivustolla tai näillä alustoilla ja jossa kolmas on ryhtynyt toimiin tämän päätöksen täytäntöön panemiseksi.

Unionin tuomioistuin totesi aluksi, että kantajalle annettua mahdollisuutta valita toimivaltainen tuomioistuin joko tavaramerkkiasetuksen 97 artiklan 1 kohdan perusteella vastaajan kotipaikan mukaan tai tämän artiklan 5 kohdan perusteella loukkaustoimen tapahtumapaikan mukaan ei voida ymmärtää siten, että kantaja voi samojen loukkaustoimien osalta yhdistää tämän artiklan 1 ja 5 kohtaan perustuvat kanteet, vaan siinä ilmaistaan vain, että kyseisessä 5 kohdassa mainittu oikeuspaikka on vaihtoehtoinen muissa saman artiklan kohdissa mainittujen oikeuspaikkojen kanssa. Säätäessään tällaisesta vaihtoehtoisesta tuomioistuimesta lainsäätäjä on antanut EU-tavaramerkin haltijalle mahdollisuuden nostaa halutessaan kohdennettuja kanteita, joista kukin koskee yhdessä ainoassa jäsenvaltiossa tehtyjä loukkaustoimia. Silloin, kun loukkauskanteet on nostettu samojen osapuolten välillä ja ne koskevat saman merkin käyttämistä mutta eri alueita, kanteilla ei ole samaa kohdetta eikä niihin siten sovelleta vireilläoloa (lis pendens) koskevia säännöksiä. Näin ollen tällaisissa olosuhteissa asiaa käsittelevät eri jäsenvaltioiden tuomioistuimet eivät voi antaa tavaramerkkiasetuksen johdanto-osan 17 perustelukappaleessa tarkoitettuja "keskenään ristiriitaisia tuomioita", kun kantajan nostamat kanteet koskevat eri valtioiden alueita.

Tämän jälkeen unionin tuomioistuin totesi, että EU-tavaramerkkejä käsittelevän tuomioistuimen, joka käsittelee tavaramerkkiasetuksen 97 artiklan 5 kohtaan perustuvaa loukkauskannetta, on tarkastaessaan, onko se toimivaltainen lausumaan loukkaustoimen tapahtumisesta sijaintipaikkansa jäsenvaltiossa, varmistettava, että toimet, joista vastaajaa moititaan, on tehty kyseisessä jäsenvaltiossa. Kun nämä toimet koostuvat merkeillä, jotka ovat samoja tai samankaltaisia kuin EU-tavaramerkki, varustettujen tavaroiden sähköisesti julkaistuista mainoksista ja myyntitarjouksista, jotka on toteutettu ilman tämän tavaramerkin haltijan suostumusta, on katsottava, että nämä toimet on tehty alueella, jolla kuluttajat tai elinkeinonharjoittajat, joille nämä mainokset ja myyntitarjoukset on suunnattu, ovat, riippumatta siitä, onko vastaaja sijoittautunut toiseen valtioon, sijaitseeko vastaajan käyttämä sähköisen verkon palvelin toisessa valtiossa tai ovatko tuotteet, joita mainokset ja tarjoukset koskevat, toisessa valtiossa. On vältettävä sitä, että EU-tavaramerkin

146| Euroopan unionin tavaramerkistä 26.2.2009 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 207/2009 (EUVL 2009, L 78, s. 1).

loukkaaja voi vastustaa mainitun artiklan soveltamista ja näin vaarantaa sen tehokkaan vaikutuksen vetoamalla siihen, millä alueella sen mainokset ja myyntitarjoukset on ladattu verkkoon, voidakseen sulkea pois kaikkien muiden tuomioistuinten kuin liikkeensä sijaintipaikan tuomioistuimen toimivallan. Unionin tuomioistuin katsoi, että mikäli ilmaisua ”jäsenvalti[o] – –, jonka alueella loukkaustoimi on tapahtunut” olisi tulkittava siten, että siinä tarkoitetaan jäsenvaltiota, jonka alueella kyseisten liiketoimien tekijä hallinnoi internetsivustoaan ja on aloittanut mainosten ja myyntitarjousten julkaisemisen, unionin alueelle sijoittautuneille loukkaustoimien tekijöille, jotka toimivat sähköisesti ja joiden tarkoituksena on estää loukatun EU-tavaramerkin haltijaa käyttämästä vaihtoehtoista oikeuspaikkaa, olisi riittävää sovittaa yhteen alue, jolla verkkoon lataaminen tapahtuu, ja alue, jolle loukkaustoimien tekijät ovat sijoittautuneet. Lisäksi kantajalle voi olla suhteettoman vaikeaa tai jopa mahdotonta saada tieto alueesta, jolla vastaaja on tehnyt päätökset ja aloittanut tekniset toimet.

Näin ollen pääasiassa kyseessä olevien liiketoimien on katsottava ”tapahtuneen” sillä alueella, jolla ne ovat saaneet mainoksen tai myyntitarjouksen luonteen, eli alueella, jolla kaupallinen sisältö on tosiasiallisesti saatettu niiden kuluttajien ja elinkeinonharjoittajien saataville, joille se on suunnattu. Sitä vastoin se, ovatko nämä mainokset ja tarjoukset johtaneet myöhemmin tavaroiden ostamiseen vastaajalta, on merkityksetöntä.

Unionin tuomioistuin kumosi tuomiossa ***Koton Mağazacilik Tekstil Sanayi ve Ticaret v. EUIPO*** (C-104/18 P, EU:C:2019:724), joka julistettiin 12.9.2019, unionin yleisen tuomioistuimen tuomion[147] ja *täsmensi vilpillisen mielen käsitettä EU-tavaramerkkiä jätettäessä.*

Nadal Estebanin ja Koton Mağazacilik Tekstil Sanayi ve Ticaretin, joka on kuviomerkkien KOTON haltijana oleva yritys, välillä oli liikesuhteita vuoteen 2004 saakka. Nadal Esteban teki 25.4.2011 hakemuksen kuviomerkin STYLO & KOTON rekisteröimiseksi EU-tavaramerkiksi Nizzan sopimuksen[148] mukaisiin luokkiin 25, 35 ja 39 kuuluville tavaroille ja palveluille. Koska Koton Mağazacilik Tekstil Sanayi ve Ticaretin tekemä väite, joka perustui sen KOTON tavaramerkkeihin, jotka on rekisteröity luokkiin 18, 25 ja 35 kuuluville tavaroille ja palveluille, hyväksyttiin osittain, tavaramerkki STYLO & KOTON rekisteröitiin luokkaan 39 kuuluville palveluille. Koton Mağazacilik Tekstil Sanayi ve Ticaret teki tämän jälkeen mitättömyysvaatimuksen, joka perustui tavaramerkkiasetuksen 52 artiklan 1 kohdan b alakohtaan, jonka mukaan hakijan vilpillinen mieli tavaramerkkihakemusta jätettäessä on ehdoton mitättömyysperuste.

Unionin yleinen tuomioistuin vahvisti Euroopan unionin teollisoikeuksien viraston (EUIPO) päätöksen mitättömäksi julistamista koskevan vaatimuksen hylkäämisestä ja katsoi, ettei kyse voinut olla vilpillisestä mielestä, koska tavaroiden tai palvelujen, joille tavaramerkit oli rekisteröity, välillä ei ollut samuutta tai samankaltaisuutta, joka voisi aiheuttaa sekaannuksen. Unionin tuomioistuin on joutunut valituksen johdosta selventämään vilpillisen mielen käsitettä.

Ensinnäkin unionin tuomioistuin täsmensi, että vaikka vilpillisen mielen käsite edellyttää sen yleiskielisen merkityksen mukaan epärehellisyyttä tai epärehellistä tarkoitusta, tämä käsite on lisäksi ymmärrettävä tavaramerkkioikeuden asiayhteydessä, jona on elinkeinoelämä. EU-tavaramerkkiä koskevissa säännöissä pyritään erityisesti edistämään unionin vääristymättömän kilpailun järjestelmää, jossa yritysten on, kyetäkseen hankkimaan itselleen asiakkaita tavaroidensa tai palvelujensa laadun perusteella, voitava rekisteröidä tavaramerkeiksi sellaisia merkkejä, joiden perusteella kuluttaja voi erottaa ilman sekaannusvaaraa kyseisen tavaran tai palvelun muista tavaroista ja palveluista, joilla on toinen alkuperä. Näin ollen unionin tuomioistuin katsoi, että tavaramerkki on kumottava vilpillisen mielen vuoksi, kun merkityksellisistä ja yhtäpitävistä

147| Unionin yleisen tuomioistuimen tuomio 30.11.2017, ***Koton Mağazacilik Tekstil Sanayi ve Ticaret v. EUIPO – Nadal Esteban (STYLO & KOTON)*** (T-687/16, ei julkaistu, EU:T:2017:853).

148| Tavaroiden ja palvelujen kansainvälistä luokitusta tavaramerkkien rekisteröimistä varten koskeva 15.6.1957 tehty Nizzan sopimus, sellaisena kuin se on tarkistettuna ja muutettuna.

seikoista ilmenee, että EU-tavaramerkin haltija ei ole hakenut tämän tavaramerkin rekisteröintiä tarkoituksenaan osallistua rehellisesti kilpailuun vaan tarkoituksenaan vahingoittaa hyvän liiketavan vastaisesti kolmansien etuja tai saadakseen, ilman erityistä kolmatta osapuolta, yksinoikeuden muuhun tarkoitukseen kuin tavaramerkin tehtäviin kuuluviin tarkoituksiin eli erityisesti alkuperän osoittamista koskevaan keskeiseen tehtävään kuuluviin tarkoituksiin.

Tämän jälkeen unionin tuomioistuin katsoi, ettei 11.6.2009 annetusta tuomiosta ***Chocoladefabriken Lindt & Sprüngli*** (C-529/07, EU:C:2009:361) ilmene, että vilpillisen mielen olemassaolo voidaan todeta ainoastaan siinä tapauksessa, jossa sisämarkkinoilla käytetään samaa tai samankaltaista merkkiä samoille tai samankaltaisille tavaroille, mikä johtaa sekaannukseen sen merkin kanssa, jonka rekisteröintiä on haettu. On nimittäin mahdollista, että on olemassa tapauksia, joissa tavaramerkin rekisteröintihakemus voidaan katsoa jätetyn vilpillisessä mielessä siitä huolimatta, ettei kolmas käytä kyseisen hakemuksen tekohetkellä sisämarkkinoilla samaa tai samankaltaista merkkiä samoja tai samankaltaisia tavaroita varten. Tavaramerkkiasetuksen 52 artiklan 1 kohdan b alakohtaan perustuvan mitättömyysvaatimuksen osalta ei edellytetä, että hakija olisi sellaisen aikaisemman tavaramerkin haltija, joka on rekisteröity samoille tai samankaltaisille tavaroille tai palveluille. Lisäksi niissä tapauksissa, joissa kolmas käyttää riidanalaisen tavaramerkin hakemishetkellä vähintään yhdessä jäsenvaltiossa samaa tai samankaltaista merkkiä kuin riidanalainen tavaramerkki, sekaannusvaaran olemassaoloa yleisön keskuudessa ei välttämättä tarvitse osoittaa. Jos kolmannen käyttämän merkin ja riidanalaisen tavaramerkin välillä ei ole sekaannusvaaraa tai jos kolmas ei ole käyttänyt samaa tai samankaltaista merkkiä kuin riidanalainen tavaramerkki, muut tosiasialliset olosuhteet voivat tapauksen mukaan olla merkityksellisiä ja yhtäpitäviä seikkoja, jotka osoittavat hakijan vilpillisen mielen.

Unionin tuomioistuin totesi lopuksi, ettei unionin yleinen tuomioistuin ollut ottanut kokonaisarvioinnissaan huomioon kaikkia merkityksellisiä tosiseikkoja sellaisina kuin ne olivat *hakemuksen jättämishetkellä,* vaikka tämä ajankohta oli ratkaiseva. Koska tavaramerkin mitättömäksi julistamista oli haettu kokonaisuudessaan, kyseinen mitättömyysvaatimus piti siis tutkia arvioimalla Nadal Estebanin aikomusta sillä hetkellä, kun hän haki mainitun tavaramerkin rekisteröintiä. Näin ollen unionin tuomioistuin kumosi valituksenalaisen tuomion.

Unionin tuomioistuin hylkäsi 31.10.2019 antamallaan tuomiolla ***Repower v. EUIPO*** (C-281/18 P, EU:C:2019:916) unionin yleisen tuomioistuimen antamasta tuomiosta[149] tehdyn valituksen ja *täsmensi Euroopan unionin teollisoikeuksien viraston (EUIPO) toimivaltaa kumota omat päätöksensä, jotka sisältävät ilmeisen viraston syyksi katsottavan menettelyvirheen.*

Tässä asiassa kantajana oleva yhtiö Repower rekisteröi sanamerkin REPOWER EUIPO:ssa. EUIPO:n väiteosasto hyväksyi osittain väliintulijana olevan repowermap.orgin tästä tavaramerkistä esittämän mitättömyysvaatimuksen tiettyjen tavaroiden ja palveluiden osalta. EUIPO:n valituslautakunta hylkäsi tästä päätöksestä tehdyn valituksen. Väliintulija nosti asiassa kumoamiskanteen unionin yleisessä tuomioistuimessa. Valituslautakunta kumosi kanteen nostamisen jälkeen tekemällään uudella päätöksellä hylkäyspäätöksensä sillä perusteella, että sen perustelut olivat riittämättömiä ja näin ollen kyseessä oli tavaramerkkiasetuksen 80 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu ”ilmeinen menettelyvirhe”.

Unionin yleinen tuomioistuin totesi Repowerin tästä kumoamispäätöksestä nostamasta kanteesta, että EUIPO ei voinut tehdä kyseistä päätöstä tavaramerkkiasetuksen 80 artiklan 1 kohdan perusteella, koska perusteluiden puuttuminen ei ole tässä säännöksessä tarkoitettu ”ilmeinen menettelyvirhe”. Unionin yleinen tuomioistuin katsoi kuitenkin, että kumoamispäätös voi perustua yleiseen oikeusperiaatteeseen, joka sallii

149| Unionin yleisen tuomioistuimen tuomio 21.12.2018, ***Repower v. EUIPO – repowermap.org (REPOWER)*** (T-727/16, EU:T:2018:88).

lainvastaisen hallintotoimen peruuttamisen.[150] Todettuaan, että kyseinen virhe oikeudellisen perustan valinnassa ei ole peruste, jolla kumoamispäätöksen kumoaminen voidaan oikeuttaa, unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi Repowerin kanteen.

Unionin tuomioistuin muistuttaa tavaramerkkiasetuksen 80 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun käsitteen ”ilmeinen menettelyvirhe” tulkinnasta, että sen osalta otetaan huomioon paitsi sen sanamuoto myös asiayhteys ja sillä säännöstöllä tavoitellut tavoitteet, jonka osa se on.

Unionin tuomioistuin katsoo tästä, että tavaramerkkiasetuksen rakenteesta ilmenee, että tämän asetuksen 80 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuilla menettelyvirheillä viitataan erityisesti tässä asetuksessa säädettyihin menettelysäännöksiin, kuten perusteluvelvollisuuteen. Tätä tulkintaa tukee saman asetuksen 80 artiklan 1 kohdan tavoite, jolla pyritään asettamaan EUIPO:lle velvollisuus kumota ilmeisen menettelyvirheen sisältävät päätökset hyvän hallinnon ja prosessiekonomian takaamiseksi. Tämä tulkinta heijastaa myös unionin tuomioistuimen vakiintunutta tulkintaa, jonka mukaan perusteluvelvollisuus on olennainen muotomääräys, joka on erotettava perusteluiden oikeellisuutta koskevasta kysymyksestä, joka kuuluu riidanalaisen toimen aineelliseen laillisuuteen.

Unionin tuomioistuin toteaa näin ollen – toisin kuin unionin yleinen tuomioistuin –, että kaikki perusteluiden puuttumisen tai niiden riittämättömyyden kaltaiset perusteluvelvollisuuden laiminlyönnit ovat tavaramerkkiasetuksen 80 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja menettelyvirheitä, joiden on johdettava siihen, että EUIPO kumoaa sellaisen virheen sisältävän päätöksen, jos virhe on räikeä.

Tästä seuraa, että tätä säännöstä voitiin soveltaa tässä asiassa ja että unionin yleinen tuomioistuin oli tehnyt oikeudellisen virheen. Unionin tuomioistuin katsoo kuitenkin, että tämä oikeudellinen virhe ei ole luonteeltaan sellainen, että se johtaisi valituksenalaisen tuomion kumoamiseen, koska tämän tuomion tuomiolauselma, jossa hylätään Repowerin kumoamispäätöksestä nostama kanne, perustuu selvästi muihin perusteluihin.

Tuomiolla ***Der Grüne Punkt v. EUIPO*** (C-143/19 P, EU:C:2019:1076), joka annettiin 12.12.2019, unionin tuomioistuin *kumosi unionin yleisen tuomioistuimen valituksenalaisen tuomion,*[151] koska se oli tehnyt oikeudellisen virheen EU-yhteisömerkin tosiasiallisen käytön käsitteen soveltamisessa.

Tässä asiassa valittaja Der Grüne Punkt oli saanut rekisteröityä pakkausjätteiden keräys- ja hyödyntämisjärjestelmää koskevaksi yhteisömerkiksi kuviomerkin, joka on ympyrän kuva kahdella nuolella. Euroopan unionin teollisoikeuksien virasto (EUIPO) oli hyväksynyt asiassa esitetyn menettämistä koskevan vaatimuksen osittain sillä perusteella, ettei kyseessä olevaa tavaramerkkiä ollut käytetty tosiasiallisesti kaikille tavaroille, joita varten se oli rekisteröity, pakkaustuotteita lukuun ottamatta.

Unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi valittajan EUIPO:n valituslautakunnan päätöksestä nostaman kumoamiskanteen.

Valittaja vetosi valituksensa tueksi siihen, että unionin yleinen tuomioistuin oli sivuuttanut tavaramerkkiasetuksen 15 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun käsitteen ”tosiasiallinen käyttö” tulkinnan ja jättänyt ottamatta asianmukaisesti huomioon kyseisen asetuksen 66 artiklassa mainitut yhteisömerkkien piirteet.

150| Asetuksen N:o 207/2009 80 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä virkkeessä säädetään, että jos EUIPO on tehnyt sellaisen rekisterimerkinnän tai päätöksen, joka sisältää ilmeisen viraston syyksi katsottavan menettelyvirheen, virasto poistaa kyseisen merkinnän tai kumoaa päätöksen.

151| Unionin yleisen tuomioistuimen tuomio 12.12.2018, ***Der Grüne Punkt v. EUIPO – Halston Properties (Ympyrän kuva kahdella nuolella)*** (T-253/17, EU:T:2018:909).

Unionin tuomioistuin muistutti aluksi, että yhteisömerkin keskeinen tehtävä on erottaa haltijana olevan yhteenliittymän jäsenten tavarat tai palvelut toisten yritysten tavaroista ja palveluista. Näin ollen yksilöllisestä tavaramerkistä poiketen yhteisömerkin tehtävä ei ole osoittaa kuluttajalle, mikä on niiden tavaroiden tai palveluiden alkuperä, joita varten se on rekisteröity. Tavaramerkkiasetuksen 66 artiklassa ei millään tavoin edellytetä, että yhteisömerkin haltijana olevaan yhteenliittymään kuuluvat valmistajat, tuottajat, palvelun tarjoajat tai kauppiaat kuuluvat samaan konserniin, joka valmistaa tai toimittaa tavaroita tai palveluja yhden ja saman tahon valvonnassa. Unionin tuomioistuin totesi myös, että yhteisötavaramerkit liittyvät yksilöllisten tavaramerkkien tavoin liike-elämään. Jotta niiden käytön voidaan katsoa olevan tavaramerkkiasetuksen 15 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla ”tosiasiallista”, käytön on siis tosiasiallisesti liityttävä asianomaisten yritysten tavoitteeseen luoda tai säilyttää markkinat tavaroilleen ja palveluilleen.

Unionin tuomioistuin katsoi, että yhteisötavaramerkkiä on käytetty sen keskeisen tehtävän mukaisesti silloin, kun kuluttaja voi tämän käytön perusteella ymmärtää, että kyseessä olevat tavarat tai palvelut ovat peräisin yrityksistä, jotka ovat liittyneet yhteenliittymään, joka on tavaramerkin haltija, ja erottaa näin nämä tavarat tai palvelut niiden yritysten, jotka eivät ole yhteenliittymän jäseniä, tavaroista tai palveluista. Tässä asiassa unionin tuomioistuin totesi, että unionin yleisen tuomioistuimen toteamusten perusteella yhteisömerkkiä oli käytetty sen keskeisen tehtävän mukaisesti, kun otetaan huomioon, että riidanalaisten tavaroiden valmistaja tai jakelija kuului valittajan lisenssisopimusjärjestelmään.

Unionin tuomioistuin toi vielä esille, että kyseessä olevan tavaramerkin käytön tosiasiallisuutta on tarkasteltava arvioimalla erityisesti käyttötapoja, joita voidaan pitää kyseisellä taloudenalalla perusteltuina markkinaosuuksien säilyttämiseksi tai luomiseksi tavaroille tai palveluille, joita tavaramerkillä suojataan, sekä näiden tavaroiden tai palvelujen luonnetta, kyseisten markkinoiden ominaispiirteitä ja tavaramerkin käytön laajuutta ja taajuutta. Unionin tuomioistuin totesi tältä osin, että unionin yleinen tuomioistuin oli jättänyt soveltamatta näitä arviointiperusteita tässä asiassa. Unionin tuomioistuin katsoi, että unionin yleisen tuomioistuimen oli tutkittava, oliko tässä asiassa asianmukaisesti osoitettu käytön eli kyseisen tavaramerkin merkitsemisen kuluttajan läheisyydessä tapahtuvan pakkausjätteiden keräämisen ja ympäristöystävällisen käsittelyn järjestelmään kuuluvien yritysten tavaroiden pakkauksiin katsottava olevan kyseisillä taloudenaloilla perusteltua tavaroiden markkinaosuuksien säilyttämiseksi tai niiden luomiseksi. Unionin tuomioistuimen mukaan ei voida sulkea pois, että se, että valmistaja tai jakelija ilmoittaa päivittäistavaroiden pakkauksissa kuulumisesta tällaiseen kierrätysjärjestelmään, voi vaikuttaa kuluttajien ostopäätöksiin ja myötävaikuttaa näin ollen näiden tavaroiden markkinaosuuksien säilyttämiseen tai luomiseen.

Unionin tuomioistuin katsoi, että unionin yleinen tuomioistuin oli tehnyt oikeudellisen virheen tosiasiallisen käytön käsitteen soveltamisessa, minkä vuoksi se kumosi valituksenalaisen tuomion sekä EUIPO:n valituslautakunnan päätöksen.

3. Televiestintä

Tältä alalta on mainittava erityisesti kaksi tuomiota. Ensimmäinen on 1.10.2019 annettu tuomio ***Planet49*** (C-673/17), joka koskee internetsivuston käyttäjän suostumusta tietojen tallentamiseen tai tietojen käyttämiseen evästeiden avulla. Tämä tuomio on esitelty luvussa XIV.1 ”Henkilötietojen suoja”.

Toinen on 5.9.2019 julistettu tuomio ***AW ym. (112-hätäpuhelut)*** (C-417/18, EU:C:2019:671), jossa unionin tuomioistuin katsoi, että *jäsenvaltioilla on velvollisuus valvoa, että televiestintäyritykset antavat veloituksetta eurooppalaiseen hätänumeroon 112 soitettuja hätäpuheluita käsittelevän viranomaisen käyttöön soittajan sijaintitiedot teknisten mahdollisuuksien rajoissa myös silloin, kun puhelu on soitettu matkapuhelimesta, jossa ei*

ole SIM-korttia. Näiden tietojen on lisäksi oltava riittävän luotettavia ja täsmällisiä, jotta hätäpalvelut voivat tulla avuksi. Unionin tuomioistuin täsmensi lopuksi edellytykset valtion vastuun toteamiseksi unionin oikeuden rikkomistapauksessa.

17-vuotias tyttö siepattiin Panevėžysin lähiössä (Liettua), minkä jälkeen hänet raiskattiin ja poltettiin elävältä auton tavarasäiliöön. Hän oli ollessaan suljettuna tähän tavarasäiliöön soittanut Liettuan hätäpuhelukeskukseen yleiseen eurooppalaiseen hätänumeroon 112 matkapuhelinta käyttäen kymmenkunta kertaa pyytääkseen apua. Hätäpuhelukeskuksen laitteet eivät kuitenkaan näyttäneet käytetyn matkapuhelimen numeroa, mikä esti sen, että kyseisen keskuksen työntekijät olisivat voineet paikantaa hänet. Ei ollut mahdollista määrittää, oliko uhrin käyttämässä matkapuhelimessa SIM-korttia, eikä sitä, miksi hänen numeronsa ei näkynyt hätäpuhelujen vastaanottokeskuksessa.

Uhrin läheiset nostivat kanteen, jossa he vaativat Liettuan valtion velvoittamista korvaamaan heidän aineettoman vahinkonsa. He väittivät, että Liettuan tasavalta ei ole varmistanut oikein direktiivin 2002/22[152] 26 artiklan 5 kohdan täytäntöönpanoa käytännössä; siinä velvoitetaan jäsenvaltio varmistamaan, että kyseessä olevat yritykset antavat soittajan sijaintitiedot veloituksetta hätäpuheluja käsittelevälle viranomaiselle heti, kun kyseessä oleva viranomainen saa tällaisen puhelun.

Asiaa käsitellyt Vilnan alueellinen hallintotuomioistuin (Liettua) esitti unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisupyynnön, joka koskee numeroon 112 soittaneen henkilön sijaintitietojen antamisvelvollisuuden laajuutta.

Ensinnäkin unionin tuomioistuin täsmensi, että direktiivin 2002/22 26 artiklan 5 kohdassa säädettyä velvoitetta sovelletaan jäsenvaltioihin teknisten mahdollisuuksien rajoissa myös silloin, kun puhelu soitetaan matkapuhelimesta, jossa ei ole SIM-korttia.

Tämän jälkeen unionin tuomioistuin korosti, että direktiivin 2002/22 26 artiklan 5 kohdan viimeisessä virkkeessä annetaan jäsenvaltioille tietty harkintavalta eurooppalaiseen hätänumeroon 112 soittaneen henkilön sijaintitietojen täsmällisyyttä ja luotettavuutta koskevien perusteiden määrittelemisessä. Niiden määrittelemien perusteiden avulla on kuitenkin varmistettava teknisten mahdollisuuksien rajoissa soittajan sijainti sillä luotettavuudella ja täsmällisyydellä kuin on tarpeen, jotta hätäpalvelut voivat tulla hänen avukseen hyödyllisellä tavalla. Koska tällainen arviointi on luonteeltaan hyvin teknistä ja liittyy läheisesti kansallisen televiestintäverkon erityispiirteisiin, kansallisen tuomioistuimen on suoritettava se.

Niistä edellytyksistä, joiden on täytyttävä valtion vastuun toteamiseksi unionin oikeuden rikkomisesta, unionin tuomioistuin totesi lopuksi, että näihin edellytyksiin kuuluu tosin edellytys lainvastaisen toiminnan ja yksityiselle oikeussubjektille aiheutuneen vahingon välillä olevasta välittömästä syy-yhteydestä. Valtion on kuitenkin korjattava aiheutuneen vahingon seuraukset korvausvastuuta koskevien kansallisten säännösten puitteissa, koska korvausvastuuta koskevan kansallisen lainsäädännön mukaiset edellytykset eivät saa olla epäedullisempia kuin edellytykset, jotka koskevat samankaltaisia jäsenvaltion sisäiseen oikeuteen perustuvia vaatimuksia. Tästä seuraa, että jos jäsenvaltion kansallisen oikeuden perusteella kansallisten viranomaisten lainvastaisen toiminnan ja yksityiselle oikeussubjektille aiheutuneen vahingon välillä oleva välillinen syy-yhteys katsotaan riittäväksi valtion vastuun toteamiseksi, kyseessä olevan jäsenvaltion syyksi luettavan unionin oikeuden rikkomisen ja yksityiselle oikeussubjektille aiheutuneen vahingon välinen välillinen syy-yhteys on myös vastaavuusperiaatteen nojalla katsottava riittäväksi kyseisen jäsenvaltion vastuun toteamiseksi tästä unionin oikeuden rikkomisesta.

152| Yleispalvelusta ja käyttäjien oikeuksista sähköisten viestintäverkkojen ja -palvelujen alalla (yleispalveludirektiivi) 7.3.2002 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2002/22/EY (EYVL 2002, L 108, s. 51), sellaisena kuin se on muutettuna 25.3.2009 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2009/136/EY (EUVL 2009, L 337, s. 11).

4. Julkiset hankinnat

Unionin tuomioistuin täsmensi 11.7.2019 julistetussa tuomiossa ***Telecom Italia*** (C-697/17, EU:C:2019:599) *edellytyksiä, joilla talouden toimijat hyväksytään esittämään tarjous julkisia tavaranhankintoja ja rakennusurakoita koskevassa rajoitetussa menettelyssä, josta säädetään direktiivissä 2014/24*[153]. Unionin tuomioistuin katsoi tässä yhteydessä, että kun otetaan huomioon kyseisessä direktiivissä säädetty esivalinnassa valittujen talouden toimijoiden ja tarjouksia jättävien talouden toimijoiden oikeudellista ja tosiasiallista identtisyyttä koskeva vaatimus, esivalinnassa valittu ehdokas, joka sitoutuu sulauttamaan itseensä toisen esivalinnassa valitun ehdokkaan sellaisen sulautumissopimuksen perusteella, joka on tehty esivalintamenettelyvaiheen ja tarjousten jättämisvaiheen välisenä aikana ja toteutettu tarjousten jättämisvaiheen jälkeen, voi tehdä tarjouksen.

Infratel-yhtiö aloitti toukokuussa 2016 Italian talouskehitysministeriön nimissä rajoitetun sopimuksentekomenettelyn, jolla oli tarkoitus valita erittäin nopean julkisessa omistuksessa olevan laajakaistaverkon rakentamista, ylläpitoa ja hallinnointia koskevien julkisten hankintojen sopimuspuolet Italian useilla alueilla. Tässä hankintamenettelyssä sopimuspuolen valitsemiseksi viittä osaa varten osallistumishakemuksia jättivät Telecom Italia sekä muun muassa Metroweb Sviluppo Srl ja OpEn Fiber. Metroweb Sviluppo oli esivalittu, mutta se ei lopulta tehnyt tarjousta.

Infratel julkisti tammikuussa 2017 luettelon osallistumaan hyväksytyistä tarjoajista ja sopimuspuoliksi valittujen väliaikaisen paremmuusjärjestyksen. Tämän paremmuusjärjestyksen mukaan OpEn Fiber oli kaikissa viidessä osassa ensimmäisellä sijalla, kun taas Telecom Italia oli toisella sijalla muissa osissa paitsi osassa nro 4, jossa se oli kolmas. Telecom Italia ei ollut tyytyväinen kyseisen menettelyn lopputulokseen, ja se teki aluksi pyynnön saada tutustua kyseiseen sopimuksentekomenettelyyn liittyviin asiakirjoihin. Asiakirjoista ilmenee pääasiallisesti, että esivalintamenettelyn ja tarjousten tekemisen määräpäivän välisenä aikana Metroweb Sviluppo sulautui OpEn Fiberiin absorptiosulautumisella, jota Euroopan komissio ei vastustanut. Telecom Italia riitautti tämän jälkeen Italian tuomioistuimissa näiden viiden osan sopimuspuolen valinnat.

Unionin tuomioistuin muistutti aluksi, että direktiivin 2014/24 28 artiklan 2 kohdan ensimmäisen virkkeen mukaan tarjouksia voivat jättää ainoastaan sellaiset talouden toimijat, joille hankintaviranomainen esittää kutsun arvioituaan toimitetut tiedot, ja korosti sitten, että tässä säännöksessä edellytetään, että esivalinnassa valitut talouden toimijat ja tarjouksia esittävät talouden toimijat ovat oikeudellisesti ja tosiasiallisesti samat. Tämä sääntö koskee rajoitettua menettelyä, joka jakautuu vaiheisiin, joita ovat muun muassa esivalintavaihe ja tarjousten jättämisvaihe. Unionin tuomioistuin totesi kuitenkin, että tässä säännöksessä ei anneta sääntöjä esivalinnassa valitun ehdokkaan rakenteessa taikka sen taloudellisissa ja teknisissä voimavaroissa mahdollisesti tapahtuvien muutosten varalta.

Unionin tuomioistuin totesi tältä osin, että se oli tarkastellut direktiiviä 2004/17[154] koskevassa analogisessa asiayhteydessä kysymystä tällaisten muutosten vaikutuksesta julkista hankintaa koskevan sopimuksen sopimuspuolen valintaa koskevan neuvottelumenettelyn aikana tuomiossa *MT Højgaard ja Züblin*[155]. Unionin tuomioistuin katsoi siten, että neuvottelumenettelyssä toinen sellaiseen ryhmittymään, joka on sellaisenaan

153| Julkisista hankinnoista ja direktiivin 2004/18/EY kumoamisesta 26.2.2014 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/24/EU (EUVL 2014, L 94, s. 65).

154| Vesi- ja energiahuollon sekä liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankintamenettelyjen yhteensovittamisesta 31.3.2004 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2004/17/EY (EUVL 2004, L 134, s. 1). Tämä direktiivi ei ole enää voimassa.

155| Unionin tuomioistuimen tuomio 24.5.2016, ***MT Højgaard ja Züblin*** (C-396/14, EU:C:2016:347).

valittu esivalinnassa, kuuluneesta kahdesta talouden toimijasta voi tulla tämän ryhmittymän tilalle ryhmittymän hajotessa ja jatkaa menettelyyn osallistumista ilman, että yhdenvertaisuusperiaatetta loukataan. On kuitenkin osoitettava, että tämä talouden toimija yksin täyttää hankintaviranomaisen alun perin asettamat vaatimukset (ensimmäinen edellytys) ja että sen edelleen osallistuminen kyseiseen menettelyyn ei johda muiden tarjoajien kilpailuaseman heikentymiseen (toinen edellytys).

Ensimmäisen edellytyksen täyttymisestä tässä asiassa unionin tuomioistuin katsoi, että OpEn Fiber täytti edelleen hankintaviranomaisen alun perin asettamat vaatimukset, koska sen tosiasiallinen suorituskyky on lisääntynyt Metroweb Sviluppon absorptiosulautumisen vuoksi.

Toisesta edellytyksestä unionin tuomioistuin katsoi, että Metroweb Sviluppon absorptiosulautumisen kaltainen sulautuminen on toteutettava noudattaen unionin säännöstöä ja erityisesti asetusta N:o 139/2004[156]. Tältä osin unionin tuomioistuin totesi, että komissio on kyseisen asetuksen nojalla päättänyt 15.12.2016 olla vastustamatta OpEn Fiberin ja Metroweb Sviluppon välistä sulautumista. Unionin tuomioistuin korosti tässä yhteydessä, että unionin oikeuden muilla kuin julkisiin hankintoihin sovellettavilla säännöksillä pyritään erityisesti varmistamaan, ettei vapaata ja vääristymätöntä kilpailua sisämarkkinoilla vaaranneta kyseessä olevan kaltaisilla sulautumisoperaatioilla. Tästä seuraa, että kunhan talouden toimijan käyttäytyminen on kyseisten erityissääntöjen mukaista, ei voida katsoa, että sen osallistuminen tällaiseen operaatioon voisi sellaisenaan johtaa muiden tarjoajien kilpailuaseman heikentymiseen pelkästään sen vuoksi, että sulautuneen yksikön taloudellinen ja tekninen suorituskyky vahvistuvat.

5. Elintarvikkeet

Unionin tuomioistuin totesi suuren jaoston kokoonpanossa 12.11.2019 antamallaan tuomiolla ***Organisation juive européenne ja Vignoble Psagot*** (C-363/18, EU:C:2019:954), joka koskee asetuksen (EU) N:o 1169/2011[157] tulkintaa, että *Israelin valtion miehittämiltä alueilta peräisin olevissa elintarvikkeissa on mainittava niiden lähtöalue ja lisäksi, jos ne ovat peräisin tällä alueella sijaitsevasta Israelin siirtokunnasta, tämä alkuperä.*

Pääasian oikeudenkäynnissä asianosaisina olivat Organisation juive européenne ja Vignoble Psagot Ltd sekä Ranskan talous- ja valtiovarainministeri, ja se koski sellaisen ilmoituksen lainmukaisuutta, joka koskee Israelin valtion kesäkuusta 1967 miehittämiltä alueilta peräisin olevien elintarvikkeiden alkuperämerkintöjä ja jossa vaaditaan, että näissä elintarvikkeissa on oltava kyseessä olevat tiedot. Tämä ilmoitus tehtiin sen jälkeen, kun Euroopan komissio oli julkaissut näiltä alueilta peräisin olevien tuotteiden alkuperämerkintöjä koskevan tulkintaohjeen[158].

Ensinnäkin unionin tuomioistuin totesi, että elintarvikkeen alkuperämaa tai lähtöpaikka on asetuksen N:o 1169/2011 9 ja 26 artiklan mukaisesti mainittava, jos tällaisen maininnan ilmoittamatta jättäminen voi

156| Yrityskeskittymien valvonnasta 20.1.2004 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 139/2004 (EUVL 2004, L 24, s. 1).

157| Elintarviketietojen antamisesta kuluttajille, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 1924/2006 ja (EY) N:o 1925/2006 muuttamisesta sekä komission direktiivin 87/250/ETY, neuvoston direktiivin 90/496/ETY, komission direktiivin 1999/10/EY, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2000/13/EY, komission direktiivien 2002/67/EY ja 2008/5/EY sekä komission asetuksen (EY) N:o 608/2004 kumoamisesta 25.10.2011 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1169/2011 (EUVL 2011, L 304, s. 18).

158| Israelin kesäkuusta 1967 miehittämiltä alueilta peräisin olevien tuotteiden alkuperämerkintöjä koskeva tulkintaohje (EUVL 2015, C 375, s. 4).

johtaa kuluttajia harhaan antamalla heille sen käsityksen, että kyseisen elintarvikkeen alkuperämaa tai lähtöpaikka on muu kuin sen todellinen alkuperämaa tai lähtöpaikka. Lisäksi se katsoi, että kun elintarvikkeessa ilmoitetaan sen alkuperämaa tai lähtöpaikka, maininta ei saa olla harhaanjohtava.

Toiseksi unionin tuomioistuin täsmensi sekä käsitteen ”alkuperämaa”[159] että termien ”maa” ja ”alue” tulkintaa, sellaisena kuin ne ovat asetuksessa N:o 1169/2011. Se huomautti tältä osin, että mainittu käsite määritellään kyseisen asetuksen 2 artiklan 3 kohdassa viittaamalla unionin tullikoodeksiin[160], jonka sanamuodon mukaan tietystä ”maasta” tai tietyltä ”alueelta” peräisin olevina tavaroina on pidettävä tavaroita, jotka on joko kokonaan tuotettu kyseisessä maassa tai kyseisellä alueella tai joille on suoritettu kyseisessä maassa tai kyseisellä alueella viimeinen merkittävä jalostus tai käsittely.[161]

Unionin tuomioistuin katsoi termistä ”maa”, jota käytetään EU-sopimuksessa ja EUT-sopimuksessa useaan otteeseen synonyyminä termille ”valtio”, että unionin oikeuden johdonmukaisen tulkinnan varmistamiseksi tällä termillä on katsottava olevan sama merkitys unionin tullikoodeksissa ja näin ollen asetuksessa N:o 1169/2011. ”Valtio” tarkoittaa suvereenia yksikköä, joka käyttää maantieteellisten rajojensa sisäpuolella täysimääräisesti kansainvälisessä oikeudessa tunnustettua toimivaltuutta. Termistä ”alue” unionin tuomioistuin katsoi, että unionin tullikoodeksin[162] sanamuodosta itsestään ilmenee, että sillä tarkoitetaan muita yksiköitä kuin ”maita” ja tämän seurauksena muita yksiköitä kuin ”valtioita”. Tässä yhteydessä se, että elintarvikkeissa käytetään mainintaa, jonka mukaan niiden ”alkuperämaa” on Israelin valtio, vaikka nämä elintarvikkeet ovat todellisuudessa peräisin alueilta, joilla kullakin on oma ja kyseisestä valtiosta erillinen asema samalla kun ne ovat tämän viimeksi mainitun miehittämiä ja kuuluvat sen rajoitettuun lainkäyttövaltaan, koska se on kansainvälisessä humanitaarisessa oikeudessa tarkoitettu miehitysvalta, antaa kuluttajille väärän käsityksen. Näin ollen unionin tuomioistuin katsoi, että kyseessä olevien elintarvikkeiden alkuperäaluetta ei voida jättää mainitsematta asetuksessa N:o 1169/2011 tarkoitetulla tavalla sen välttämiseksi, että kuluttajia voitaisiin johtaa harhaan siitä, että Israelin valtio on läsnä kyseessä olevilla alueilla miehitysvaltana eikä suvereenina yksikkönä.

Kolmanneksi ja viimeiseksi unionin tuomioistuin totesi ”lähtöpaikan”[163] käsitteestä, että se on ymmärrettävä siten, että siinä viitataan mihin hyvänsä määrättyyn maantieteelliseen paikkaan, joka sijaitsee elintarvikkeen alkuperämaan tai alkuperäalueen rajojen sisällä, mutta sillä ei viitata tuottajan osoitteeseen. Näin ollen mainintaa siitä, että elintarvike on peräisin jollakin ”Israelin valtion miehittämällä alueella” sijaitsevasta ”Israelin siirtokunnasta”, voidaan pitää ”lähtöpaikkaa” koskevana mainintana siltä osin kuin termillä ”yhdyskunta” viitataan tiettyyn maantieteelliseen paikkaan.

Lisäksi unionin tuomioistuin korosti sen kysymyksen osalta, joka koskee sitä, onko lähtöpaikkaa koskeva maininta ”Israelin siirtokunta” pakollinen, ensimmäiseksi sitä, että tietyille Israelin valtion miehittämille alueille sijoittautuneille siirtokunnille on luonteenomaista se, että niissä konkretisoituu tämän valtion oman alueensa ulkopuolella toteuttama väestönsiirtopolitiikka, jolla rikotaan yleisen kansainvälisen humanitaarisen oikeuden sääntöjä.[164] Seuraavaksi unionin tuomioistuin katsoi, että tämän maininnan pois jättäminen, joka merkitsee, että vain alkuperäalue mainitaan, johtaa kuluttajia harhaan. Kuluttajat eivät nimittäin voi tietää,

159| Asetuksen N:o 1169/2011 9 artiklan 1 kohdan i alakohta ja 26 artiklan 2 kohdan a alakohta.

160| Unionin tullikoodeksista 9.10.2013 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 952/2013 (EUVL 2013, L 269, s. 1).

161| Asetuksen N:o 952/2013 60 artikla.

162| Asetuksen N:o 952/2013 60 artikla.

163| Asetuksen N:o 1/2011 9 artiklan 1 kohdan i alakohta ja 26 artiklan 2 kohdan a alakohta.

164| Siviilihenkilöiden suojelemisesta sodan aikana 12.8.1949 tehdyn Geneven yleissopimuksen 49 artiklan kuudes kappale.

kun asiasta ei ole annettu mitään tietoa, että elintarvike tulee yhdeltä paikkakunnalta tai paikkakuntien kokonaisuudelta, joka muodostaa siirtokunnan, joka on perustettu jollekin mainitulle alueelle kansainvälisen humanitaarisen oikeuden sääntöjen vastaisella tavalla. Unionin tuomioistuin kuitenkin totesi, että asetuksen N:o 1169/2011 säännösten[165] nojalla kuluttajille annettavien tietojen on oltava sellaisia, että he voivat niiden avulla tehdä tietoon perustuvia valintoja kiinnittäen huomiota terveydellisiin, taloudellisiin, ekologisiin tai sosiaalisiin seikkoihin sekä eettisiin tai kansainvälisen oikeuden noudattamiseen liittyviin seikkoihin. Tältä osin unionin tuomioistuin korosti, että tällaiset näkökohdat voivat vaikuttaa kuluttajien ostopäätöksiin.

Asiassa ***Exportslachterij J. Gosschalk ym.*** (C-477/18 ja C-478/18, EU:C:2019:1126) 19.12.2019 julistetussa tuomiossa unionin tuomioistuimella oli tilaisuus kehittää oikeuskäytäntöään, joka koskee maksuja, jotka teurastamojen on maksettava toimivaltaisten viranomaisten suorittamasta virallisesta eläinlääkinnällisestä valvonnasta. Unionin tuomioistuimelta tiedusteltiin asetuksen N:o 882/2004[166] tulkinnasta, ja se katsoi yhtäältä, että *viranomaisilla on oikeus vyöryttää teurastamojen maksettaviksi henkilöstön, joka ei konkreettisesti suorita valvontaa, palkat ja kustannukset suhteutettuna aikaan, jonka erottamattomasti valvonnan suorittamiseen liittyvä toiminta objektiivisesti kyseiseltä hallintohenkilöstöltä edellyttää.* Se katsoi toisaalta, että viranomaiset voivat tietyin edellytyksin laskuttaa maksuja teurastamon toimivaltaiselta viranomaiselta tilaamalta valvonta-ajalta, jota ei ole tosiasiassa käytetty, vaikka kyseisen valvonnan olisivat suorittaneet vuokraeläinlääkärit, joille ei makseta palkkaa valvonta-ajasta, jota ei ole käytetty.

Pääasiassa useat hollantilaiset teurastamot riitauttivat laskut, jotka hollantilaisviranomaiset olivat antaneet ja jotka koskivat eläinlääkärintarkastuksia niiden laitoksissa. Tällaisista tarkastuksista vastaavat eläinlääkärit ja avustajat, jotka työskentelevät toimivaltaiselle viranomaiselle, tai yksityisen yhtiön vuokratut avustajat. Käytännössä teurastamo tekee viranomaiselle pyynnön, jossa täsmennetään tarvittavien valvojien määrä sekä valvonnan suorittamiseen tarvittava aika. Jos tarkastusyöt päättyvät suunniteltua aiemmin, teurastamon on maksettava tilatusta valvonta-ajasta, jota ei ole käytetty.

Teurastamojen mukaan tätä käyttämätöntä aikaa ei tulisi laskuttaa eikä hallinto- ja tukihenkilöstön palkkoja ja kustannuksia olisi otettava huomion teurastamojen vastattavina olevissa maksuissa. Teurastamot riitauttivat niin ikään tariffit, joita sovelletaan vuokraeläinlääkärien, joille viranomainen maksaa erilaista palkkaa, työhön. Ennakkoratkaisua pyytäneellä tuomioistuimella oli lopuksi epäilyjä siitä, että maksuissa otetaan huomioon avustajia toimittavan yksityisen yhtiön joustovaran kasvattamisesta aiheutuvat kustannukset, koska kyseisellä joustovaralla on tarkoitus maksaa henkilöstölle terveyskriisitilanteessa, jotta se voi jatkaa työtä kriisin päättymisen jälkeen.

Useimmat näistä kysymyksistä liittyvät siihen, onko Alankomaiden säännöstö asetuksen N:o 882/2004, jonka nojalla maksuja voidaan periä vain toimivaltaiselle viranomaiselle virallisesta valvonnasta todellisuudessa aiheutuneiden kustannusten kattamiseksi, vaatimuksen mukainen.[167] Unionin tuomioistuin palautti tässä asiayhteydessä ensiksi mieleen, että virallisen valvonnan tehokkuusvaatimus on unionin lainsäätäjän keskeinen huolenaihe. Kyseisen tehokkuusvaatimuksen valossa se totesi ensiksi, että hallinto- ja tukihenkilöstö myötävaikuttaa niin ikään valvonnan tehokkuuteen. Se nimittäin vapauttaa eläinlääkärit tarkastustöiden logistisesta järjestelystä ja myötävaikuttaa valvonnan seurantaan. Kyseisen henkilöstön palkat ja kustannukset voidaan siis ottaa huomioon maksujen laskemiseksi, mutta yksinomaan suhteutettuna työaikaan, jonka virallisen valvonnan suorittamiseen erottamattomasti liittyvät toimet edellyttävät.

165| Asetuksen N:o 1169/2011 johdanto-osan kolmas ja neljäs perustelukappale sekä 3 artiklan 1 kohta.

166| Rehu- ja elintarvikelainsäädännön sekä eläinten terveyttä ja hyvinvointia koskevien sääntöjen mukaisuuden varmistamiseksi suoritetusta virallisesta valvonnasta 29.4.2004 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 882/2004 (EUVL 2004, L 165, s. 1 ja oikaisu EUVL 2004, L 191, s. 1).

167| Asetuksen N:o 882/2004 27 artiklan 1 kohta ja 4 kohdan a alakohta.

Unionin tuomioistuin katsoi toiseksi, että sen valvonta-ajan laskuttaminen, jota ei ole tosiasiassa käytetty, on sallittua, kun kyseisten maksujen perimättä jättäminen voisi vaikuttaa valvontajärjestelmän tehokkuuteen. Teurastamoilla on kuitenkin oltava mahdollisuus ilmoittaa toimivaltaiselle viranomaiselle halustaan lyhentää valvonnan kestoa suhteessa alun perin suunniteltuun kestoon, jos tämä halu ilmaistaan kohtuullisessa ajassa, jonka kyseinen viranomainen on tässä tarkoituksessa vahvistanut.

Unionin tuomioistuin lisäsi, että käyttämättömän valvonta-ajan laskuttamiseen sovelletaan lisäedellytyksiä, kun vuokraeläinlääkärit, joille ei makseta palkkaa valvonta-ajasta, jota ei ole käytetty, suorittavat tarkastuksen. Tässä tapauksessa viranomainen voi laskuttaa enintään summan, joka vastaa sen maksun määrää, josta on vähennetty vuokraeläinlääkärien palkkakustannukset. Näin saadun maksun ylijäämän on lisäksi vastattava todellisuudessa asetuksessa säädettyjä yleiskustannuksia.

Kun on lisäksi kyse vuokraeläinlääkärien, joille maksetaan alhaisempaa palkkaa kuin toimivaltaisen viranomaisen palvelukseen ottamille eläinlääkäreille, palkkojen ottamisesta yleisesti huomioon, unionin tuomioistuin täsmensi, että kiinteämääräisiä maksuja, jotka lähtökohtaisesti sallitaan asetuksessa N:o 882/2004, voidaan myös soveltaa, kun vuokraeläinlääkärit suorittavat valvonnan. Kyseiset maksut eivät kuitenkaan saa yleisesti ottaen ylittää viranomaiselle aiheutuneita kustannuksia. Jos viranomainen toteaa, että se on saanut voittoa tietyltä ajanjaksolta, sen on näin ollen tarkastettava alaspäin kiinteämääräisiä maksuja seuraavan ajanjakson osalta.

Unionin tuomioistuin hylkäsi lopuksi mahdollisuuden ottaa maksujen laskemiseksi huomioon yksityisen yhtiön, johon viranomainen turvautuu avustajien palkkaamiseksi, joustovaran kasvattamisesta aiheutuneet kustannukset. Maksut voivat nimittäin kattaa yksinomaan kustannukset, jotka elintarvikealan yrityksissä suoritetusta valvonnasta tosiasiassa aiheutuvat.

6. Liikennevakuutus

Tuomiossa ***Línea Directa Aseguradora*** (C-100/18, EU:C:2019:517), joka annettiin 20.6.2019, unionin tuomioistuin tulkitsi *liikennevakuutuksesta annetussa direktiivissä 2009/103*[168] *tarkoitettua ajoneuvon käsitettä* ja katsoi, että kyseisen käsitteen alaan kuuluu tilanne, jossa kiinteistöllä olevaan yksityiseen autotalliin yli 24 tunnin ajan pysäköity ajoneuvo syttyy tuleen ja aiheuttaa tulipalon, joka johtuu kyseisen ajoneuvon sähköjärjestelmästä ja josta aiheutuu vahinkoa kiinteistölle.

Elokuussa 2013 ajoneuvo, joka oli ollut pysäköitynä yli 24 tunnin ajan kiinteistöllä olevassa yksityisessä autotallissa, syttyi tuleen ja aiheutti vahinkoa. Tulipalo oli saanut alkunsa ajoneuvon sähköjärjestelmästä. Ajoneuvon omistaja oli ottanut moottoriajoneuvojen liikenteeseen käyttämisestä aiheutuvan vahingonkorvausvastuun kattavan vakuutuksen yhtiöstä Línea Directa. Kiinteistö oli vakuutettu yhtiössä Segurcaixa, joka maksoi kiinteistön omistavalle yhtiölle yhteensä 44 704,34 euron suuruisen korvauksen aiheutuneista vahingoista.

Segurcaixa nosti vuoden 2014 maaliskuussa Línea Directaa vastaan kanteen, jossa se vaati, että kyseinen yhtiö velvoitettaisiin korvaamaan maksettu määrä sillä perusteella, että vahinkotapahtuma oli saanut alkunsa liikennevakuutuksen kattamasta Espanjan oikeudessa tarkoitetusta ajoneuvon liikenteeseen käytöstä. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi Segurcaixan vaatimuksen. Muutoksenhakumenettelyssä Línea Directa velvoitettiin maksamaan Segurcaixan vaatima määrä. Línea Directa teki kassaatiovalituksen

168| Moottoriajoneuvojen käyttöön liittyvän vastuun varalta otettavasta vakuutuksesta ja vakuuttamisvelvollisuuden voimaansaattamisesta 16.9.2009 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/103/EY (EUVL 2009, L 263, s. 11).

Tribunal Supremoon (ylin tuomioistuin, Espanja). Koska kyseinen tuomioistuin oli epätietoinen siitä, miten sen pitäisi tulkita direktiivissä 2009/103 esiintyvää käsitettä ajoneuvojen käyttö, se päätti esittää unionin tuomioistuimelle useita ennakkoratkaisukysymyksiä.

Unionin tuomioistuin muistutti aluksi, että kyseisessä direktiivissä[169] tarkoitettu ajoneuvojen käytön käsite on unionin oikeuden itsenäinen käsite, jota ei voida jättää kunkin jäsenvaltion arvioitavaksi. Se korosti myös, että unionin lainsäätäjän tavoitteena on vakiintuneesti ollut ajoneuvoilla aiheutetuista liikennevahingoista kärsineiden suojaaminen ja että se on myös jatkuvasti vahvistanut tällaista suojaa.

Ottaen huomioon oikeuskäytäntönsä[170] unionin tuomioistuin muistutti, että ajoneuvojen käytön käsite ei rajoitu tieliikennettä koskeviin tilanteisiin vaan että sen piiriin kuuluu kaikenlainen ajoneuvon tavanomaista käyttötarkoitusta vastaava käyttö, muun muassa ajoneuvon kaikenlainen käyttäminen liikennevälineenä. Tältä osin unionin tuomioistuin totesi yhtäältä, ettei yksin se, että onnettomuuteen osallisena ollut ajoneuvo oli pysähtyneenä onnettomuuden sattuessa, sulje pois sitä, että ajoneuvon käyttäminen tuolla hetkellä voi kuulua sen käyttöön liikennevälineenä. Ratkaisevaa ei myöskään ole se, oliko ajoneuvon moottori vahingon sattuessa käynnissä vai ei. Toisaalta millään direktiivin 2009/103 säännöksellä ei rajoiteta vakuuttamisvelvollisuuden ja sillä moottoriajoneuvojen aiheuttamien onnettomuuksien uhreille annettavan suojan laajuutta niin, että ne kattaisivat vain näiden ajoneuvojen käyttämisen tietynlaisessa maastossa taikka tietyillä teillä.

Näin ollen unionin tuomioistuin päätteli tästä, että direktiivissä 2009/103 tarkoitetun ajoneuvojen käytön käsitteen ulottuvuus ei riipu sen alueen tai maaston ominaisuuksista, jolla moottoriajoneuvoa käytetään, eikä varsinkaan siitä seikasta, että kyseinen ajoneuvo on onnettomuushetkellä pysähtyneenä pysäköintialueella. Tässä tilanteessa unionin tuomioistuin katsoi, että ajoneuvon pysäköinti ja ajanjakso, jona sitä ei käytetä liikenteessä, ovat sellaisia luonnollisia ja välttämättömiä vaiheita, jotka muodostavat kiinteän osan sen käytöstä liikennevälineenä. Ajoneuvoa käytetään näin liikennevälineenä lähtökohtaisesti myös silloin, kun se on pysäköitynä kahden ajon välisen ajan.

Tässä asiassa unionin tuomioistuin totesi, että ajoneuvon pysäköinti yksityiseen autotalliin on sen käyttämistä liikennevälineenä, eikä tätä päätelmää voida kyseenalaistaa sillä, että kyseinen ajoneuvo oli ollut autotallissa pysäköitynä yli 24 tunnin ajan.

Siitä seikasta, että pääasiassa kyseessä oleva onnettomuus oli ajoneuvon sähköjärjestelmän aiheuttama, unionin tuomioistuin totesi, että koska mainittu kyseisen onnettomuuden aiheuttanut ajoneuvo vastaa direktiivissä 2009/103[171] tarkoitettua ajoneuvon määritelmää, sen osien joukosta ei ole tarpeen yksilöidä vahinkotapahtuman syynä ollutta osaa eikä määrittää niitä tehtäviä, joita tällä osalla on.

169| Direktiivin 2009/103 3 artiklan ensimmäisessä kohdassa säädetään, että jäsenvaltioiden on toteutettava, jollei tämän direktiivin 5 artiklasta muuta johdu, tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että sellaisten ajoneuvojen käyttöön liittyvän vastuun varalta on otettu liikennevakuutus, joilla on pysyvä kotipaikka sen alueella.

170| Ks. mm. unionin tuomioistuimen tuomio 20.12.2017, ***Núñez Torreiro*** (C-334/16, EU:C:2017:1007) ja unionin tuomioistuimen tuomio 15.11.2018, ***BTA Baltic Insurance Company*** (C-648/17, EU:C:2018:917).

171| Direktiivin 2009/103 1 artiklan 1 kohta.

7. Aseiden hankinnan ja hallussapidon valvonta

Unionin tuomioistuin hylkäsi 3.12.2019 annetulla tuomiolla ***Tšekin tasavalta v. parlamentti ja neuvosto*** (C-482/17, EU:C:2019:1035) *kanteen, jossa vaadittiin kumoamaan kokonaan tai osittain direktiivi 2017/853*[172] (jäljempänä riidanalainen direktiivi), *jolla Euroopan parlamentti ja neuvosto ovat muuttaneet aseiden hankinnan ja hallussapidon valvonnasta annettua neuvoston direktiiviä 91/477/ETY*[173] (jäljempänä ampuma-asedirektiivi). Unionin tuomioistuin katsoi, että Euroopan parlamentin ja neuvoston riidanalaisessa direktiivissä toteuttamat toimenpiteet eivät merkitse annetun toimivallan periaatteen, suhteellisuusperiaatteen, oikeusvarmuuden periaatteen, luottamuksensuojan periaatteen ja syrjintäkiellon periaatteen loukkaamisia, joihin Tšekin tasavalta oli kanteensa tueksi vedonnut.

Rajatarkastusten poistamiseksi Schengen-alueella ampuma-asedirektiivillä on otettu käyttöön vähimmäisharmonisointia koskevat säännökset ampuma-aseiden hallussapidon ja hankinnan sekä niiden jäsenvaltioiden välillä tapahtuvan siirtämisen osalta. Tätä tarkoitusta varten kyseisessä direktiivissä on säännöksiä, jotka koskevat niitä edellytyksiä, joiden mukaisesti eri luokkiin kuuluvia ampuma-aseita voidaan hankkia ja pitää hallussa, ja siinä säädetään yleistä turvallisuutta koskevien vaatimusten perusteella, että tietyntyyppisten ampuma-aseiden hankkiminen on kiellettävä.

Euroopan parlamentti ja neuvosto antoivat vuonna 2017 eräiden terroritekojen johdosta riidanalaisen direktiivin, jossa säädetään tiukemmista säännöistä kaikkein vaarallisimpien ampuma-aseiden, deaktivoitujen ampuma-aseiden ja itselataavien kertatuliaseiden osalta. Kyseisellä direktiivillä helpotetaan samanaikaisesti tiettyjen aseiden vapaata liikkuvuutta säätämällä muun muassa merkitsemistä koskevista säännöistä.

Riidanalaisessa direktiivissä on sellaisten sarjatuliaseiden osalta, jotka on muunnettu itselataaviksi kertatuliaseiksi ja jotka ovat lähtökohtaisesti kiellettyjä, poikkeus, jonka soveltamisedellytykset täyttää ainoastaan Sveitsi, joka kuuluu Schengen-alueeseen ja johon ampuma-asedirektiiviä sovelletaan. Kyse on varsinkin edellytyksestä, joka koskee sellaisen sotilasjärjestelmän olemassaoloa, joka perustuu yleiseen asevelvollisuuteen ja jossa on 50 viime vuoden ajan siirretty sotilasampuma-aseita armeijasta poistuville henkilöille.

Tšekin tasavalta nosti unionin tuomioistuimessa kanteen, jossa vaadittiin riidanalaisen direktiivin kumoamista kokonaan tai osittain. Kyseisessä oikeudenkäynnissä Unkari ja Puola tukivat Tšekin tasavallan vaatimuksia, ja Ranska ja Euroopan komissio tukivat puolestaan Euroopan parlamentin ja neuvoston vaatimuksia.

Unionin tuomioistuin huomautti aluksi annetun toimivallan periaatteen väitetystä loukkaamisesta, että vaikka ampuma-asedirektiivin kaltaisella SEUT 114 artiklaan perustuvalla toimella on jo poistettu kaikki kaupan esteet alalla, joka sillä yhdenmukaistetaan, unionin lainsäätäjältä ei voida viedä mahdollisuutta mukauttaa kyseistä toimea mainitun määräyksen perusteella olosuhteiden muutoksiin, koska unionin lainsäätäjän tehtävänä on turvata perussopimuksessa tunnustettujen yleisten etujen suojelu. Näihin yleisiin etuihin kuuluvat kansainvälisen terrorismin ja vakavan rikollisuuden torjuminen sekä yleisen turvallisuuden ylläpitäminen.

Unionin tuomioistuin täsmensi, että olemassa olevaa säännöstöä muuttavan säännöstön oikeusperustan määrittämiseksi on otettava huomioon se olemassa oleva säännöstö, jota sillä muutetaan, ja etenkin sen tavoite ja sisältö. Muutostoimen tarkasteleminen erikseen saattaisi näet johtaa paradoksaaliseen tulokseen

172| Aseiden hankinnan ja hallussapidon valvonnasta annetun neuvoston direktiivin 91/477/ETY muuttamisesta 17.5.2017 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2017/853 (EUVL 2017, L 137, s. 22).

173| Aseiden hankinnan ja hallussapidon valvonnasta 18.6.1991 annettu neuvoston direktiivi 91/477/ETY (EYVL 1991, L 256, s. 51).

eli siihen, että kyseistä toimea ei voitaisi antaa SEUT 114 artiklan nojalla, kun taas unionin lainsäätäjällä olisi mahdollisuus saavuttaa sama normatiivinen tulos kumoamalla alkuperäinen toimi ja laatimalla se kyseisen määräyksen nojalla kokonaan uudelleen uudella toimella. Unionin tuomioistuin totesi näin ollen, että oikeusperusta, jonka nojalla riidanalainen direktiivi oli annettava, on määritettävä ottamalla huomioon sekä ampuma-asedirektiivin muodostama asiayhteys että säännöstö, joka seurasi riidanalaisella direktiivillä siihen tehdyistä muutoksista.

Unionin tuomioistuin totesi lopuksi vertailtuaan keskenään ampuma-asedirektiivin ja riidanalaisen direktiivin tavoitetta ja sisältöä, että näillä kummallakin direktiivillä pyritään varmistamaan siviilikäyttöön tarkoitettujen ampuma-aseiden vapaata liikkuvuutta koskevien jäsenvaltioiden säännösten lähentäminen samalla kun tätä vapautta säännellään kyseisten tavaroiden luonteeseen mukautettujen turvallisuustakeiden avulla ja että riidanalaisella direktiivillä vain tarkastetaan tältä osin ampuma-asedirektiivillä luotua tasapainoa näiden kummankin tavoitteen välillä sen mukauttamiseksi olosuhteiden kehitykseen.

Unionin tuomioistuin huomautti tältä kohdin, että tavaroiden turvallisuuteen liittyvien näkökohtien yhdenmukaistaminen on yksi olennaisista seikoista sisämarkkinoiden moitteettoman toiminnan varmistamiseksi, koska tällä alalla olevilla eriävillä säännöstöillä on mahdollista luoda kaupan esteitä. Koska ampuma-aseiden erityispiirteenä on niiden vaarallisuus paitsi niiden käyttäjille myös suurelle yleisölle, unionin tuomioistuin korosti, että yleiseen turvallisuuteen liittyvät näkökohdat ovat välttämättömiä näiden tavaroiden hankintaa ja hallussapitoa koskevan sääntelyn yhteydessä.

Unionin tuomioistuin katsoi näin ollen, että unionin lainsäätäjä ei ollut ylittänyt sille SEUT 114 artiklassa annetun harkintavallan rajoja antaessaan riidanalaisen direktiivin kyseisen määräyksen perusteella.

Unionin tuomioistuin tutki suhteellisuusperiaatteen väitetyn loukkaamisen osalta, edellytetäänkö paremmasta lainsäädännöstä tehdyssä toimielinten sopimuksessa[174] muodollisesti, että komissio tekee vaikutustenarvioinnin riidanalaisella direktiivillä suunnitelluista toimenpiteistä, jotta näiden toimenpiteiden oikeasuhteisuutta voidaan arvioida. Unionin tuomioistuin totesi tältä osin, että vaikutustenarviointien laatiminen on lainsäädäntömenettelyn vaihe, joka on yleensä toteutettava, kun lainsäädäntöaloitteella voi olla merkittäviä taloudellisia, sosiaalisia tai ympäristöön liittyviä vaikutuksia. Kyseisen sopimuksen sanamuodosta ei kuitenkaan ilmene velvollisuutta suorittaa vaikutustenarviointi kaikissa olosuhteissa.

Vaikutustenarvioinnin laiminlyöntiä ei siten voida pitää suhteellisuusperiaatteen loukkaamisena, kun unionin lainsäätäjä on sellaisessa erityistilanteessa, jossa vaikutustenarviointi on jätettävä tekemättä, sillä edellytyksellä kuitenkin, että sillä on käytettävissään riittävästi tietoja, joiden perusteella se voi arvioida suunniteltujen toimenpiteiden oikeasuhteisuutta.

Unionin tuomioistuin totesi tuomiossa tuonnempana, että unionin lainsäätäjällä oli käytettävissään lukuisia analyysejä ja suosituksia, jotka kattavat kaikki Tšekin tasavallan argumentaatiossa esiin tuodut kysymykset, ja että – toisin kuin kyseinen jäsenvaltio väitti – arvostelun kohteena olevat toimenpiteet eivät mainittujen analyysien ja suositusten perusteella olleet ilmeisen soveltumattomia unionin kansalaisten yleisen turvallisuuden varmistamista ja siviilikäyttöön tarkoitettujen ampuma-aseiden sisämarkkinoiden toiminnan helpottamista koskeviin tavoitteisiin nähden.

Unionin tuomioistuin katsoi tämän johdosta, että unionin toimielimet eivät olleet tässä asiassa ylittäneet laajaa harkintavaltaa, joka niille kuuluu silloin, kun niiden on suoritettava tällaisia monitahoisia poliittisia, taloudellisia tai sosiaalisia arviointeja. Unionin tuomioistuin hylkäsi lopuksi vielä Tšekin tasavallan väitteet,

174| Paremmasta lainsäädännöstä 13.4.2016 tehty Euroopan parlamentin, Euroopan unionin neuvoston ja Euroopan komission välinen toimielinten sopimus (EUVL 2016, L 123, s. 1).

jotka koskivat erityisesti riidanalaisen direktiivin tiettyjä säännöksiä, joita kyseinen jäsenvaltio piti suhteellisuusperiaatteen, oikeusvarmuuden periaatteen ja sellaisten aseiden omistajien tai haltijoiden ryhmien luottamuksensuojaa koskevan periaatteen, joihin mahdollisesti sovelletaan riidanalaisen direktiivin nojalla tiukempaa järjestelmää, ja lopuksi syrjintäkiellon periaatteen vastaisina.

Unionin tuomioistuin huomautti tämän viimeksi mainitun periaatteen osalta etenkin, että Sveitsiin sovelletussa poikkeuksessa otetaan samalla kertaa huomioon kyseisen valtion kulttuuri ja perinteet sekä se, että näiden perinteiden vuoksi sillä on kokemusta ja se kykenee todistetusti jäljittämään asianomaiset henkilöt ja aseet ja valvomaan näitä henkilöitä ja aseita, minkä perusteella voidaan olettaa, että yleistä turvallisuutta koskevat tavoitteet, joihin riidanalaisella direktiivillä pyritään, saavutetaan mainitusta poikkeuksesta huolimatta. Koska mikään Euroopan unionin jäsenvaltio ei näytä olevan Sveitsin tilanteeseen rinnastettavassa tilanteessa, kyse ei ole syrjinnästä.

XIV Internet ja sähköinen kaupankäynti

Tässä luvussa on paikallaan mainita useita eri tuomioita, joista kolme koskee henkilötietojen suojaa ja yksi sähköistä kaupankäyntiä. Lisäksi kahdessa tuomiossa, ***Funke Medien NRW*** (C-469/17) ja ***Spiegel Online*** (C-516/17), jotka molemmat annettiin 29.7.2019, käsitellään teosten tekijöiden yksinoikeuksia tilanteessa, jossa heidän teoksistaan valmistetaan kappaleita ja niitä välitetään yleisölle internetissä. Nämä viimeksi mainitut tuomiot on esitelty luvussa XIII.1 ”Tekijänoikeus”.

1. Henkilötietojen suoja

Unionin tuomioistuin antoi suuren jaoston kokoonpanossa kolme erityisen merkittävää tuomiota, jotka koskevat henkilötietojen suojaa. Kahdessa tuomiossa unionin tuomioistuin täsmensi hakukoneen ylläpitäjän velvollisuuksia arkaluonteisten tietojen hakutulosten luettelosta poistamisen yhteydessä sekä hakutulosten luettelosta poistamisen alueellista ulottuvuutta. Kolmas tuomio koskee internetsivuston käyttäjän suostumusta tietojen tallentamiseen tai tietojen käyttämiseen evästeiden avulla.

Unionin tuomioistuin täsmensi suuressa jaostossa 24.9.2019 antamallaan tuomiolla ***GC ym. (Arkaluonteisten tietojen poistaminen hakutulosten luettelosta)*** (C-136/17, EU:C:2019:773) *hakukoneen ylläpitäjän velvollisuuksia arkaluonteisten tietojen osalta esitetyn hakutulosten luettelosta poistamista koskevan pyynnön yhteydessä.*

Google oli kieltäytynyt hyväksymästä neljän henkilön esittämiä pyyntöjä poistaa hakukoneella vastauksena heidän nimellään suoritetun haun johdosta näkyvästä hakutulosten luettelosta eri linkit, jotka johtavat sivullisten julkaisemille internetsivuille ja muun muassa lehdistössä julkaistuihin artikkeleihin. Näiden neljän henkilön tekemien kanteluiden johdosta Commission nationale de l’informatique et des libertés (CNIL) (tietojenkäsittelystä ja perusvapauksista vastaava kansallinen elin, Ranska) kieltäytyi velvoittamasta Googlea toteuttamaan pyydetyt poistot. Conseil d’État (ylin hallintotuomioistuin, Ranska), jonka käsiteltäväksi asia saatettiin, pyysi unionin tuomioistuinta täsmentämään hakukoneen ylläpitäjälle direktiivin 95/46[175] nojalla kuuluvia velvollisuuksia hakutulosten luettelosta poistamista koskevaa pyyntöä käsiteltäessä.

175| Yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta 24.10.1995 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 95/46/EY (EYVL 1995, L 281, s. 31). Kyseinen direktiivi on 25.5.2018 alkaen kumottu luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46 kumoamisesta 27.4.2016 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) 2016/679 (yleinen tietosuoja-asetus) (EUVL 2016, L 119, s. 1).

Unionin tuomioistuin huomautti ensinnäkin, että sellaisten henkilötietojen käsittely, jotka koskevat rotua tai etnistä alkuperää, poliittisia mielipiteitä, uskonnollista tai filosofista vakaumusta tai ammattiliittoon kuulumista, sekä terveyteen ja seksuaaliseen käyttäytymiseen liittyvien tietojen käsittely on kiellettyä,[176] jollei tietyistä poikkeuksista muuta johdu. Rikoksiin, rikostuomioihin tai turvaamistoimiin liittyvien tietojen käsittelyä voidaan lähtökohtaisesti suorittaa vain viranomaisen valvonnassa tai jos kansallisessa lainsäädännössä säädetään erityisistä tarpeellisista suojatoimista.[177]

Unionin tuomioistuin katsoi, että näitä erityisiä tietoryhmiä koskevaan käsittelyyn liittyviä kieltoa ja rajoituksia sovelletaan hakukoneen ylläpitäjään kaikkien muiden henkilötietojen rekisterinpitäjien tavoin. Näiden kieltojen ja rajoitusten tarkoituksena on näet varmistaa parempi suoja tällaista käsittelyä vastaan, joka kyseisten tietojen erityisen arkaluonteisuuden vuoksi voi merkitä erityisen vakavaa puuttumista yksityiselämän kunnioittamista ja henkilötietojen suojaa koskeviin perusoikeuksiin.[178]

Hakukoneen ylläpitäjä ei ole kuitenkaan vastuussa siitä, että henkilötiedot ovat sivullisen julkaisemalla internetsivulla, vaan se on vastuussa kyseisen sivun lisäämisestä hakutulosten luetteloon. Arkaluonteisten tietojen käsittelyä koskevia kieltoa ja rajoituksia sovelletaan näin ollen hakukoneen ylläpitäjään vain tämän hakutuloksiin lisäämisen vuoksi ja siis sellaisen tarkastuksen välityksellä, joka on suoritettava toimivaltaisten kansallisten viranomaisten valvonnassa rekisteröidyn esittämän pyynnön perusteella.

Unionin tuomioistuin katsoi toiseksi, että kun hakukoneen ylläpitäjälle on esitetty arkaluonteisten tietojen poistamista hakutulosten luettelosta koskeva pyyntö, se on lähtökohtaisesti velvollinen hyväksymään kyseisen pyynnön, jollei tietyistä poikkeuksista muuta johdu. Se totesi näiden poikkeusten osalta, että ylläpitäjä voi kieltäytyä hyväksymästä tällaisen pyynnön muun muassa, jos se toteaa, että linkit johtavat tietoihin, jotka rekisteröity on nimenomaisesti saattanut julkisiksi,[179] kunhan tällaisten linkkien lisääminen hakutulosten luetteloon täyttää muut henkilötietojen käsittelyn laillisuutta koskevat edellytykset ja jollei rekisteröidyllä ole oikeutta vastustaa mainittua hakutulosten luetteloon lisäämistä henkilökohtaiseen tilanteeseensa liittyvistä syistä.[180]

Kun hakukoneen ylläpitäjälle on esitetty hakutulosten luettelosta poistamista koskeva pyyntö, sen on joka tapauksessa tarkastettava, osoittautuuko sellaiselle internetsivulle johtavan linkin, jolla on julkaistu arkaluonteisia tietoja, sisällyttäminen kyseisen henkilön nimellä suoritetun haun johdosta näkyvään hakutulosten luetteloon ehdottoman tarpeelliseksi sellaisten internetin käyttäjien tiedonvälityksen vapauden[181] suojaamiseksi, jotka ovat mahdollisesti kiinnostuneita saamaan kyseisen internetsivun tällaisella haulla saataviinsa. Unionin tuomioistuin korosti tältä osin, että vaikka yksityiselämän kunnioittamista ja henkilötietojen suojaa koskevat oikeudet syrjäyttävät pääsääntöisesti internetin käyttäjien tiedonvälityksen vapauden, tuo tasapaino voi kuitenkin riippua erityistapauksissa kyseessä olevien tietojen luonteesta ja niiden arkaluonteisuudesta rekisteröidyn yksityiselämän kannalta sekä yleisöllä olevasta intressistä saada kyseiset tiedot käyttöönsä, ja jälkimmäinen intressi voi olla erilainen muun muassa kyseisellä henkilöllä julkisuudessa olevan aseman perusteella.

176| Direktiivin 95/46 8 artiklan 1 kohta ja asetuksen 2016/679 9 artiklan 1 kohta.

177| Direktiivin 95/46 8 artiklan 5 kohta ja asetuksen 2016/679 10 artikla.

178| Oikeudet yksityiselämän kunnioittamiseen ja henkilötietojen suojaan on taattu perusoikeuskirjan 7 ja 8 artiklalla.

179| Direktiivin 95/46 8 artiklan 2 kohdan e alakohta ja asetuksen 2016/679 9 artiklan 2 kohdan e alakohta.

180| Direktiivin 95/46 14 artiklan ensimmäisen kohdan a alakohta ja asetuksen 2016/679 21 artiklan 1 kohta.

181| Oikeus sananvapauteen ja tiedonvälityksen vapauteen on vahvistettu perusoikeuskirjan 11 artiklassa.

Unionin tuomioistuin katsoi kolmanneksi, että sellaisten tietojen osalta, jotka koskevat rekisteröityä vastaan rikosasiassa vireille pantua tuomioistuinmenettelyä ja jotka liittyvät kyseisen menettelyn aikaisempaan vaiheeseen eivätkä vastaa enää tämänhetkistä tilannetta, esitetyn hakutulosten luettelosta poistamista koskevan pyynnön yhteydessä hakukoneen ylläpitäjän on arvioitava, onko rekisteröidyllä kaikkien käsiteltävään tapaukseen liittyvien olosuhteiden perusteella oikeus siihen, että kyseessä olevia tietoja ei enää kyseisen arvioinnin ajankohtana liitetä hänen nimeensä hänen nimellään suoritetun haun johdosta näkyvässä hakutulosten luettelossa. Vaikka näin ei olekaan siitä syystä, että kyseessä olevan linkin sisällyttäminen osoittautuu ehdottoman tarpeelliseksi niiden yksityiselämän kunnioittamiseen ja tietosuojaan olevien oikeuksien, jotka rekisteröidyllä on, sovittamiseksi yhteen mahdollisesti kiinnostuneilla internetin käyttäjillä olevan tiedonvälityksen vapauden kanssa, ylläpitäjän on kuitenkin viimeistään hakutulosten luettelosta poistamista koskevan pyynnön esittämisen yhteydessä muutettava hakutulosten luetteloa siten, että internetin käyttäjän siitä saama kokonaisvaikutelma ilmentää tämänhetkistä oikeudellista tilannetta, mikä edellyttää muun muassa, että linkit internetsivuille, jotka sisältävät tätä asiaa koskevia tietoja, näkyvät kyseisessä luettelossa ensimmäisinä.

Unionin tuomioistuin totesi suuressa jaostossa 24.9.2019 antamallaan tuomiolla ***Google (Hakutulosten luettelosta poistamisen alueellinen ulottuvuus)*** (C-507/17, EU:C:2019:772), että *hakukoneen ylläpitäjä on lähtökohtaisesti velvollinen toteuttamaan hakutulosten luettelosta poistamisen yksinomaan niiden hakukoneensa versioiden osalta, jotka vastaavat kaikkia jäsenvaltioita.*

Commission nationale de l'informatique et des libertés (CNIL) (tietojenkäsittelystä ja perusvapauksista vastaava kansallinen elin, Ranska) kehotti Googlea silloin, kun kyseinen yhtiö hyväksyy hakutulosten luettelosta poistamista koskevan pyynnön, poistamaan rekisteröidyn nimellä suoritetun haun johdosta näkyvästä hakutulosten luettelosta sellaisille internetsivuille johtavat linkit, joilla on rekisteröityä koskevia henkilötietoja, kaikkien hakukoneensa verkkotunnuspäätteiden osalta. Koska Google kieltäytyi noudattamasta tätä kehotusta, CNIL määräsi kyseiselle yhtiölle 100 000 euron suuruisen seuraamuksen. Conseil d'État, jonka käsiteltäväksi Google saattoi asian, pyysi unionin tuomioistuinta täsmentämään sen hakukoneen ylläpitäjällä olevan velvollisuuden alueellista ulottuvuutta, joka koskee hakutulosten luettelosta poistamista koskevan oikeuden täytäntöönpanoa direktiivin 95/46 mukaisesti.

Unionin tuomioistuin palautti aluksi mieleen luonnollisilla henkilöillä olevan mahdollisuuden vedota unionin oikeuden perusteella hakutulosten luettelosta poistamista koskevaan oikeuteensa sellaista hakukoneen ylläpitäjää vastaan, jolla on yksi tai useampi toimipaikka unionin alueella, riippumatta siitä, suoritetaanko henkilötietojen käsittely (tässä tapauksessa sellaisille internetsivuille johtavien linkkien lisääminen hakutulosten luetteloon, joihin sisältyy kyseiseen oikeuteen vetoavaa henkilöä koskevia henkilötietoja) unionin alueella vai ei.[182]

Unionin tuomioistuin katsoi hakutulosten luettelosta poistamista koskevan oikeuden ulottuvuuden osalta, että hakukoneen ylläpitäjä ei ole velvollinen toteuttamaan hakutulosten luettelosta poistamista hakukoneensa kaikkien versioiden osalta vaan se on velvollinen toteuttamaan sen hakukoneen niiden versioiden osalta, jotka vastaavat kaikkia jäsenvaltioita. Se huomautti tältä osin, että vaikka maailmanlaajuisella hakutulosten luettelosta poistamisella voitaisiin – kun otetaan huomioon internetin ja hakukoneiden ominaispiirteet – saavuttaa täysimääräisesti unionin lainsäätäjän tavoite, jona on taata korkeatasoinen henkilötietojen suoja kaikkialla unionissa, unionin oikeudesta[183] ei kuitenkaan ilmene millään tavalla, että lainsäätäjä olisi tällaisen tavoitteen toteuttamiseksi päättänyt antaa hakutulosten luettelosta poistamista koskevalle oikeudelle jäsenvaltioiden aluetta laajemman ulottuvuuden. Se totesi erityisesti, että vaikka unionin oikeudessa otetaan

182| Direktiivin 95/46 4 artiklan 1 kohdan a alakohta ja asetuksen 2016/679 3 artiklan 1 kohta.

183| Direktiivin 95/46 12 artiklan b alakohta ja 14 artiklan ensimmäisen kohdan a alakohta sekä asetuksen 2016/679 17 artiklan 1 kohta.

käyttöön jäsenvaltioiden valvontaviranomaisten välisiä yhteistyömekanismeja sellaisen yhteisen päätöksen tekemiseksi, joka perustuu yhtäältä yksityisyyden ja henkilötietojen suojaa koskevan oikeuden ja toisaalta eri jäsenvaltioiden yleisöllä olevan, jonkin tiedon saamista koskevan intressin väliseen punnintaan, tällaisista mekanismeista ei ole tällä hetkellä säädetty siltä osin kuin on kyse hakutulosten luettelosta poistamisen ulottuvuudesta unionin ulkopuolella.

Unionin oikeuden nykytilassa hakukoneen ylläpitäjän tehtävänä ei ole toteuttaa pyydettyä hakutulosten luettelosta poistamista pelkästään hakukoneen sen version osalta, joka vastaa jäsenvaltiota, jossa kyseistä poistamista koskevan oikeuden haltija asuu, vaan sen on toteutettava se hakukoneen niiden versioiden osalta, jotka vastaavat jäsenvaltioita, ja näin on etenkin yhdenmukaisen ja korkeatasoisen suojelun varmistamiseksi kaikkialla unionissa. Hakukoneen ylläpitäjän on lisäksi toteutettava tarvittaessa riittävän tehokkaat toimenpiteet sen estämiseksi tai ainakin sen tekemiseksi merkittävästi vähemmän houkuttelevaksi, että internetin käyttäjät unionissa voivat mahdollisesti kolmatta valtiota vastaavasta hakukoneen versiosta käsin saada saataviinsa hakutulosten luettelosta poistamisen kohteena olevat linkit, ja kansallisen tuomioistuimen on tarkastettava, täyttävätkö ylläpitäjän toteuttamat toimenpiteet tämän vaatimuksen.

Unionin tuomioistuin korosti lopuksi, että vaikka unionin oikeudessa ei edellytetäkään, että hakukoneen ylläpitäjä toteuttaa hakutulosten luettelosta poistamisen hakukoneensa kaikkien versioiden osalta, siinä ei myöskään kielletä sitä. Jäsenvaltion valvontaviranomainen tai tuomioistuinviranomainen on siis edelleen toimivaltainen punnitsemaan perusoikeuksien suojan kansallisen tason valossa yhtäältä rekisteröidyn oikeutta yksityiselämänsä kunnioittamiseen ja henkilötietojensa suojaan ja toisaalta oikeutta tiedonvälityksen vapauteen ja tämän punninnan päätteeksi määräämään tarvittaessa kyseisen hakukoneen ylläpitäjän toteuttamaan hakutulosten luettelosta poistamisen mainitun hakukoneen kaikkien versioiden osalta.

Unionin tuomioistuin totesi suuren jaoston kokoonpanossa 1.10.2019 antamassaan tuomiossa ***Planet49*** (C-673/17, EU:C:2019:801), ettei suostumusta tietojen tallentamiseen tai tietojen käyttämiseen internetsivuston käyttäjän päätelaitteelle tallennettujen evästeiden avulla ole annettu pätevästi, kun lupa annetaan valmiiksi rastitetulla ruudulla, ja näin on siitä riippumatta, onko kyse henkilötiedoista vai ei. Unionin tuomioistuin täsmensi lisäksi, että *palveluntarjoajan on ilmoitettava internetsivuston käyttäjälle evästeiden toiminta-aika sekä se, onko kolmansilla mahdollisuus käyttää näitä evästeitä.*

Pääasia koski Planet49:n mainostarkoituksessa järjestämää arvontaa internetsivustolla www.dein-macbook.de. Internetin käyttäjien oli arvontaan osallistuakseen ilmoitettava nimensä ja osoitteensa internetsivulla, jossa oli rastitettavia ruutuja. Bundesgerichtshofilla (liittovaltion ylin tuomioistuin, Saksa), jonka käsiteltäväksi Saksan kuluttajaneuvontayhdistysten keskusjärjestö oli saattanut asian, oli epäilyksiä käyttäjiltä valmiiksi rastitetun ruudun avulla saadun suostumuksen pätevyydestä sekä palveluntarjoajan ilmoittamisvelvollisuuden laajuudesta.

Ennakkoratkaisupyyntö koski pääasiallisesti sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivissä,[184] luettuna yhdessä direktiivin 95/46[185] ja yleisen tietosuoja-asetuksen[186] kanssa, tarkoitetun suostumuksen käsitteen tulkintaa.

184| Henkilötietojen käsittelystä ja yksityisyyden suojasta sähköisen viestinnän alalla 12.7.2002 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2002/58/EY (sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivi) (EYVL 2002, L 201, s. 37), sellaisena kuin se on muutettuna 25.11.2009 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2009/136/EY (EUVL 2009, L 337, s. 11), 2 artiklan f alakohta ja 5 artiklan 3 kohta.

185| 2 artiklan h alakohta.

186| Asetuksen 2016/679 6 artiklan 1 kohdan a alakohta.

Unionin tuomioistuin huomautti ensinnäkin, että direktiivin 95/46, johon sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivin 2 artiklan f alakohdassa viitataan, 2 artiklan h alakohdassa määritellään, että suostumuksella tarkoitetaan ”kaikenlaista vapaaehtoista, yksilöityä ja tietoista tahdon ilmaisua, jolla rekisteröity hyväksyy henkilötietojensa käsittelyn”. Unionin tuomioistuin totesi, että vaatimus rekisteröidyn tahdon ”ilmaisusta” viittaa selvästi aktiiviseen eikä passiiviseen toimintaan. Valmiiksi rastitetulla ruudulla annettu suostumus ei merkitse internetsivuston käyttäjän aktiivista toimintaa. Sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivin 5 artiklan 3 kohdan – jossa säädetään direktiivillä 2009/136 siihen tehdyn muutoksen jälkeen, että käyttäjän on täytynyt ”anta[a] suostumuksensa” evästeiden tallentamiseen – syntyhistoriasta ilmenee lisäksi, että käyttäjän ei voida vastedes enää olettaa antaneen suostumustaan vaan suostumuksen on perustuttava käyttäjän aktiiviseen toimintaan. Lopuksi yleisessä tietosuoja-asetuksessa,[187] jonka 4 artiklan 11 alakohdassa edellytetään tahdonilmaisua muun muassa toteuttamalla ”selkeästi suostumusta ilmaisev[a] toim[i]” ja jonka johdanto-osan 32 perustelukappaleessa suljetaan nimenomaisesti pois se mahdollisuus, että suostumus on annettu ”vaikenemalla, valmiiksi rastitetuilla ruuduilla tai jättämällä jokin toimi toteuttamatta”, säädetään vastedes aktiivisesta suostumuksesta.

Unionin tuomioistuin totesi täten, ettei suostumusta ole annettu pätevästi, kun lupa tietojen tallentamiseen tai internetsivuston käyttäjän päätelaitteelle jo tallennettujen tietojen käyttämiseen on annettu valmiiksi rastitetulla ruudulla, josta käyttäjän on poistettava rasti evätäkseen suostumuksensa. Unionin tuomioistuin totesi lisäksi, että se, että tällainen käyttäjä napsauttaa kyseessä olevan mainostarkoituksessa järjestetyn arvonnan osallistumispainiketta, ei ole riittävä, jotta voitaisiin katsoa, että käyttäjä on pätevästi antanut suostumuksensa evästeiden tallentamiseen.

Unionin tuomioistuin totesi toiseksi, että sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivin 5 artiklan 3 kohdalla pyritään suojelemaan käyttäjää hänen yksityisyytensä loukkaamiselta riippumatta siitä, koskeeko tämä loukkaus henkilötietoja vai muita tietoja. Tästä seuraa, ettei suostumuksen käsitettä ole tulkittava eri tavoin sen mukaan, ovatko internetsivuston käyttäjän päätelaitteelle tallennetut tai sieltä haetut tiedot henkilötietoja vai eivät.

Unionin tuomioistuin totesi kolmanneksi, että tässä samassa säännöksessä edellytetään, että käyttäjä on antanut suostumuksensa saatuaan selkeät ja kattavat tiedot muun muassa käsittelyn tarkoituksesta. Käyttäjän on voitava selkeiden ja kattavien tietojen avulla helposti määrittää mahdollisesti antamansa suostumuksen seuraukset, ja näillä tiedoilla on voitava taata käyttäjälle se, että tämä suostumus annetaan täysin tietoisena asiasta. Unionin tuomioistuin katsoi tältä osin, että evästeiden toiminta-aika sekä se, onko kolmansilla mahdollisuus käyttää näitä evästeitä, kuuluvat selkeisiin ja kattaviin tietoihin, jotka palveluntarjoajan on annettava internetsivuston käyttäjälle.

2. Sähköinen kaupankäynti

Unionin tuomioistuimen suuri jaosto katsoi 19.12.2019 antamassaan tuomiossa ***Airbnb Ireland*** (C-390/18, EU:C:2019:1112) yhtäältä, että *välityspalvelua, jonka tarkoituksena on saattaa yhteen sähköisen alustan avulla, korvausta vastaan, mahdollisia vuokralaisia ja lyhytaikaista majoituspalvelua tarjoavia ammattimaisia tai ei-ammattimaisia vuokranantajia ja jonka yhteydessä tarjotaan joitakin tämän välityspalvelun liitännäisiä palveluita,*

187| Asetuksen 2016/679 6 artiklan 1 kohdan a alakohta.

on pidettävä "tietoyhteiskunnan palveluna", joka kuuluu sähköisestä kaupankäynnistä annetun direktiivin 2000/31[188] *soveltamisalaan.* Toisaalta unionin tuomioistuin katsoi, että yksityinen voi vastustaa sitä, että rikosoikeudellisessa menettelyssä, jossa yksityinen on esittänyt asianomistajana yksityisoikeudellisen vaatimuksen, siihen sovelletaan sellaisia jäsenvaltion toimenpiteitä, joilla rajoitetaan sen toisesta jäsenvaltiosta käsin tarjoaman tällaisen palvelun vapaata liikkuvuutta, jos mainituista toimenpiteistä ei ole tehty edellä mainitun direktiivin 3 artiklan 4 kohdan b alakohdan mukaista ilmoitusta.

Pääasia liittyi Ranskassa vireille pantuun rikosasiaan, jossa Association pour un hébergement et un tourisme professionnels (ammattimaisen majoittamisen ja matkailun alan liitto, AHTOP) oli tehnyt Airbnb Irelandista yksityisoikeudellisen vaatimuksen sisältävän asianomistajan rikosilmoituksen. Airbnb Ireland on irlantilainen yhtiö, jolla on sähköinen alusta, jonka avulla se saattaa maksua vastaan yhteen muun muassa Ranskassa lyhytaikaista majoituspalvelua tarjoavia ammattimaisia vuokranantajia ja satunnaisia majoittajia sellaisten henkilöiden kanssa, jotka etsivät tällaista majoitusta. Lisäksi Airbnb Ireland tarjoaa näille vuokranantajille liitännäispalveluita, kuten heidän palvelutarjouksensa sisällön määrittelevän lomakkeen, vastuuvakuutuksen, toiminnon, jonka avulla vuokran hinnasta voi saada arvion ja näihin palveluihin liittyvän maksupalvelun.

Airbnb Irelandista rikosilmoituksen tehnyt AHTOP väitti, että tämä yhtiö ei vain saata yhteen kahta osapuolta alustansa avulla vaan harjoittaa kiinteistönvälitystoimintaa ilman ammattikorttia ja rikkoo täten niin kutsuttua Hoguet-lakia, jota sovelletaan Ranskassa kiinteistöalan ammattilaisiin. Airbnb Ireland puolestaan katsoi, että tämä lainsäädäntö on joka tapauksessa ristiriidassa direktiivin 2000/31 kanssa.

Unionin tuomioistuimelle esitettiin kysymys Airbnb Irelandin tarjoaman välityspalvelun luokittelusta, ja se muistutti, viitaten tuomioon *Asociación Profesional Elite Taxi,*[189] että jos välityspalvelu täyttää direktiivin 2015/1535[190] 1 artiklan 1 kohdan b alakohdassa, johon direktiivin 2000/31 2 artiklan a alakohdassa viitataan, tarkoitetut edellytykset, se on lähtökohtaisesti tietoyhteiskunnan palvelu, joka on erillinen siitä myöhemmästä palvelusta, johon se liittyy. Asian on kuitenkin oltava eri tavalla, jos käy ilmi, että tämä välityspalvelu on erottamaton osa kokonaispalvelua, jonka pääasiallinen osatekijä on palvelu, joka luokitellaan oikeudellisesti eri tavalla.

Unionin tuomioistuin katsoi tässä asiassa, että Airbnb Irelandin tarjoaman välityspalvelun kaltainen välityspalvelu täyttää nämä edellytykset, eikä välityspalvelun ja majoituspalvelun välisten yhteyksien luonteella voida perustella sitä, että kyseinen välityspalvelu jätetään luokittelematta "tietoyhteiskunnan palveluksi", ja näin ollen sitä, ettei siihen sovelleta direktiiviä 2000/31.

Korostaakseen sitä, että tällainen välityspalvelu on luonteeltaan erotettavissa majoituspalveluista, joihin se liittyy, unionin tuomioistuin totesi ensimmäiseksi, että välityspalvelulla ei pyritä ainoastaan majoituspalveluiden välittömään suorittamiseen vaan se on ensisijaisesti väline vuokralle tarjottavien majoituspaikkojen esittämistä ja hakemista varten, ja sillä helpotetaan tulevien vuokrasopimusten tekemistä. Tämänkaltaisen palvelun ei voida näin ollen katsoa olevan pelkkä liitännäispalvelu suhteessa kokonaismajoituspalveluun. Toiseksi unionin tuomioistuin korosti, että Airbnb Irelandin tarjoaman kaltainen välityspalvelu ei ole lainkaan välttämätön majoituspalveluiden suorittamista varten, koska vuokralaisilla ja vuokranantajilla on tätä varten useita

188| Tietoyhteiskunnan palveluja, erityisesti sähköistä kaupankäyntiä, sisämarkkinoilla koskevista tietyistä oikeudellisista näkökohdista 8.6.2000 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2000/31/EY (direktiivi sähköisestä kaupankäynnistä) (EYVL 2000, L 178, s. 1).

189| Unionin tuomioistuimen tuomio 20.12.2017, ***Asociación Profesional Elite Taxi*** (C-434/15, EU:C:2017:981), 40 kohta.

190| Tietoyhteiskunnan palveluja, erityisesti sähköistä kaupankäyntiä, sisämarkkinoilla koskevista tietyistä oikeudellisista näkökohdista 8.6.2000 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2000/31/EY (direktiivi sähköisestä kaupankäynnistä) (EYVL 2000, L 178, s. 1).

muitakin kanavia, jotka ovat joissakin tapauksissa olleet jo kauan käytettävissä. Kolmanneksi unionin tuomioistuin katsoi vielä, että asiakirja-aineistoon sisältyvistä tiedoista ei käy ilmi, että Airbnb Ireland vahvistaa sen alustaa käyttävien vuokranantajien pyytämien vuokrien määrät tai asettaa niille enimmäismäärän.

Unionin tuomioistuin täsmensi vielä, että tätä toteamusta ei voida kyseenalaistaa Airbnb Irelandin tarjoamien muiden palveluiden takia, koska nämä erilaiset palvelut ovat vain tämän yhtiön tarjoaman välityspalvelun liitännäisiä palveluita. Se totesi lisäksi, että toisin kuin välityspalveluilla, jotka olivat kyseessä tuomioissa *Asociación Profesional Elite Taxi* ja *Uber France*,[191] Airbnb Irelandin tarjoaman välityspalvelun tai liitännäispalveluiden perusteella ei voida katsoa, että tämä yhtiö käyttää ratkaisevaa vaikutusvaltaa majoituspalveluihin, joihin sen toiminta liittyy, siltä osin kuin on kyse niin pyydettyjen vuokrien hinnan määrittämisestä kuin vuokranantajien tai sen alustalla vuokralle tarjottavien majoituspaikkojen valitsemisesta.

Lisäksi unionin tuomioistuin tarkasteli sitä, voiko Airbnb Ireland vastustaa pääasiassa sitä, että siihen sovelletaan Hoguet-lain kaltaista lakia, jolla rajoitetaan sellaisten tietoyhteiskunnan palvelujen vapaata liikkuvuutta, joita toimija tarjoaa toisesta jäsenvaltiosta käsin, sillä perusteella, että Ranska ei ole tehnyt tästä laista ilmoitusta direktiivin 2000/31 3 artiklan 4 kohdan b alakohdan toisen luetelmakohdan mukaisesti. Unionin tuomioistuin katsoi tästä, että siitä, että kyseinen laki annettiin ennen direktiivin 2001/31 voimaantuloa, ei voi olla seurauksena, että Ranska vapautuisi ilmoittamisvelvollisuudestaan. Unionin tuomioistuin katsoi tämän jälkeen tuomiossa *CIA Security International*[192] käyttämänsä päättelyn perusteella, että kyseessä olevalla velvollisuudella, joka on olennainen menettelymääräys, on katsottava olevan välitön oikeusvaikutus. Se päätteli tästä, että yksityinen voi vedota siihen, että jäsenvaltio ei ole täyttänyt velvollisuuttaan ilmoittaa tällaisesta toimenpiteestä, paitsi sitä vastaan vireille pannun rikosoikeudellisen menettelyn yhteydessä, myös menettelyssä asianomistajana olevan toisen yksityisen esittämän vahingonkorvausvaatimuksen yhteydessä.

XV Sosiaalipolitiikka

Sosiaalipolitiikan alalla on useita merkille pantavia tuomioita. Ne koskevat niin yhdenvertaista kohtelua työssä ja sosiaaliturvassa koskevaa periaatetta kuin työajan järjestämistä, oikeutta palkalliseen vuosilomaan tai työntekijöiden suojaa työnantajan maksukyvyttömyystilanteessa.

1. Yhdenvertainen kohtelu työssä ja sosiaaliturvassa

On syytä tuoda esille neljä tuomiota, joissa tavalla tai toisella käsitellään sukupuoleen tai sukupuoliseen suuntautumiseen sekä uskontoon perustuvaa erilaista kohtelua. Viidennessä tuomiossa, joka annettiin asiassa ***komissio v. Puola (Yleisten tuomioistuinten riippumattomuus)*** (C-192/18, EU:C:2019:924) ja julistettiin 5.11.2019, unionin tuomioistuin hyväksyi komission Puolan tasavaltaa vastaan nostaman jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevan kanteen ja totesi, ettei kyseinen jäsenvaltio ole noudattanut unionin oikeuden mukaisia velvoitteitaan yhtäältä, koska se on ottanut käyttöön erilaisen eläkeiän Puolan tuomarikuntaan

191| Unionin tuomioistuimen tuomio 10.4.2018, ***Uber France*** (C-320/16, EU:C:2018:221).

192| Unionin tuomioistuimen tuomio 30.4.1996, ***CIA Security International*** (C-194/94, EU:C:1996:172).

ja syyttäjäkuntaan kuuluvien naisten ja miesten osalta ja toisaalta, koska se on alentanut yleisten tuomioistuinten tuomareiden eläkeikää antamalla samalla oikeusministerille toimivallan jatkaa kyseisten tuomareiden tehtävien hoitamista.[193]

Unionin tuomioistuimen suuri jaosto otti 15.1.2019 antamassaan tuomiossa ***E.B.*** (C-258/17, EU:C:2019:17) kantaa *direktiivin 2000/78*[194] *(jäljempänä syrjintäkieltodirektiivi) soveltamiseen vuonna 1975 annettuun kurinpitopäätökseen, jossa määrättiin virkamiehen eläkkeelle siirtämisestä, johon liittyi hänen eläkkeensä määrän alentaminen 25 prosentilla.* Tämä kurinpitoseuraamus määrättiin miespuoliselle itävaltalaiselle poliisivirkamiehelle, joka oli syyllistynyt alaikäisiin poikiin kohdistuvan haureuden yritykseen. Asianomainen henkilö esitti vuonna 2009 eläkeviranomaisille vaatimuksia muun muassa mainitun kurinpitopäätöksen oikeudellisten vaikutusten riitauttamiseksi. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin, jonka käsiteltäväksi asia oli saatettu, totesi, että riitautettu kurinpitopäätös nojautui sukupuoliseen suuntautumiseen perustuvaan erilaiseen kohteluun, koska tosiseikkojen tapahtuma-aikaan voimassa olleessa kansallisessa lainsäädännössä säädettiin selvästi lievemmästä rangaistuksesta sen tilanteen varalta, että kyseessä oleva haureuden yritys ei olisi ollut luonteeltaan miesten välistä homoseksuaalisuutta. Se päätti näin ollen kysyä unionin tuomioistuimelta syrjintäkieltodirektiivin säännösten sovellettavuudesta pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa asiassa sekä siitä, mitä velvollisuuksia mahdollisesti kansallisella tuomioistuimella tämän direktiivin nojalla on.

Unionin tuomioistuin katsoi ensinnäkin, että entisen poliisivirkamiehen ennenaikaisen eläkkeelle siirtämisen synnyttämä tilanne kuuluu syrjintäkieltodirektiivin aineelliseen soveltamisalaan sillä edellytyksellä, että tälle entiselle virkamiehelle maksettu vanhuuseläke kuuluu SEUT 157 artiklassa tarkoitetun palkan käsitteen alaan. Näin ollen ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tarkistettava, onko tämä eläke katsottu kansallisessa oikeudessa palkaksi, jonka maksamista jatketaan palvelussuhteessa, joka jatkuu vielä senkin jälkeen kun virkamiehelle on alettu myöntää eläke-etuuksia.

Unionin tuomioistuin muistutti sitten syrjintäkieltodirektiivin ajallisesta soveltamisalasta, että uutta oikeussääntöä ei sovelleta aikaisemman lainsäädännön soveltamisaikana syntyneisiin ja lopullisiksi tulleisiin oikeudellisiin tilanteisiin, vaan ainoastaan niiden tuleviin vaikutuksiin samoin kuin uusiin oikeudellisiin tilanteisiin. Tästä seuraa, että vaikka poliisivirkamiehen ennenaikaiselle eläkkeelle siirtämisen muodossa toteutettu kurinpitoseuraamus perustuu sukupuoliseen suuntautumiseen perustuvaan erilaiseen kohteluun ja merkitsee syrjintäkieltodirektiivin 2 artiklan 2 kohdan a alakohdassa tarkoitettua välitöntä syrjintää, sitä ei enää voida kyseenalaistaa tämän direktiivin perusteella, koska se tuli lopulliseksi ennen direktiivin täytäntöönpanolle asetetun määräajan päättymistä ja oli ammentanut tyhjiin kaikki vaikutuksensa. Syrjintäkieltodirektiivin soveltaminen sen täytäntöönpanolle asetetun määräajan päättymisestä lähtien edellyttää sen sijaan sitä, että kansallinen tuomioistuin tarkastelee uudelleen kyseisestä ajankohdasta alkaneen ajanjakson osalta syrjivää seuraamusta, joka muodostuu entiselle virkamiehelle säännöllisin väliajoin maksettavan eläkkeen alentamisesta 25 prosentilla, sen määrän laskemiseksi, jonka hän olisi saanut, jos mitään sukupuoliseen suuntautumiseen perustuvaa syrjintää ei olisi ollut.

Unionin tuomioistuimen suuri jaosto totesi 22.1.2019 antamassaan tuomiossa ***Cresco Investigation*** (C-193/17, EU:C:2019:43), *että Itävallan lainsäädäntö, jossa myönnetään palkallinen vapaapäivä pitkänäperjantaina ainoastaan tiettyihin kristillisiin kirkkoihin kuuluville työntekijöille sekä siinä tapauksessa, että he työskentelevät tuona päivänä, "vapaapäiväkorvaus", on ristiriidassa perusoikeuskirjan 21 artiklan, johon voidaan vedota yksityisten välisessä riita-asiassa, sekä syrjintäkieltodirektiivin kanssa*.

193| Tämä tuomio on esitelty luvussa I.1 "Oikeus puolueettomaan tuomioistuimeen ja oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin".

194| Yhdenvertaista kohtelua työssä ja ammatissa koskevista yleisistä puitteista 27.11.2000 annettu neuvoston direktiivi 2000/78/EY (EYVL 2000, L 303, s. 16).

Pääasiassa olivat asianosaisina yksityinen etsivätoimisto ja eräs sen palveluksessa olevista työntekijöistä, joka oli työskennellyt pitkänäperjantaina ilman, että hän oli saanut siitä ”vapaapäiväkorvausta”, jota maksetaan kansallisen oikeuden mukaan ainoastaan tiettyjen kirkkojen jäsenille. Katsottuaan, että hän oli joutunut uskontoon perustuvan syrjinnän uhriksi, työntekijä vaati työnantajaansa maksamaan hänelle tällaisen korvauksen. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin, jonka käsiteltäväksi asia oli saatettu, päätti kysyä unionin tuomioistuimelta, oliko Itävallan lainsäädäntö yhteensopiva perusoikeuskirjan 21 artiklan ja syrjintäkieltodirektiivin kanssa.

Unionin tuomioistuin totesi ensiksi, että tällä lainsäädännöllä otetaan käyttöön syrjintäkieltodirektiivin 2 artiklan 2 kohdan a alakohdassa tarkoitettu uskontoon perustuva välitön syrjintä. Kansallisella lainsäädännöllä käyttöön otettu erilainen kohtelu perustuu nimittäen välittömästi työntekijöiden uskontoon. Lisäksi se koskee sellaisten työntekijöiden ryhmiä, joiden tilanteet ovat vertailukelpoisia. Sekä palkallisen vapaapäivän myöntäminen pitkänäperjantaina että vapaapäiväkorvauksen myöntäminen työntekijöille, jotka kuuluvat johonkin näistä kirkoista, riippuu nimittäin yksinomaan siitä, että työntekijät kuuluvat muodollisesti kirkkoon. Näin ollen tällaiset työntekijät voivat mielensä mukaisesti vapaasti päättää, että he käyttävät tämän vapaapäivän esimerkiksi lepoon tai vapaa-ajan viettoon, kun taas muut työntekijät, jotka haluaisivat, että heillä olisi pitkänäperjantaina aikaa lepoon tai vapaa-ajan toimintoihin, eivät saa silloin vapaapäivää. Toisaalta kyseisiin kirkkoihin kuuluvilla työntekijöillä on oikeus vapaapäiväkorvaukseen, vaikka he olisivat työskennelleet pitkänäperjantaina pitämättä sitä velvollisuutena tai ilman, että heillä olisi ollut tarve viettää tätä uskonnollista juhlaa. Heidän tilanteensa ei näin ollen tältä osin eroa pitkänäperjantaina työskennelleiden sellaisten muiden työntekijöiden tilanteesta, jotka eivät voi saada tätä korvausta.

Toiseksi unionin tuomioistuin totesi, että Itävallan lainsäädännön tavoite, joka on ottaa huomioon se, että pitkäperjantai on erityisen tärkeä näiden kirkkojen jäsenille, kuuluu uskonnonvapauden turvaamisen piiriin, ja katsoi, ettei sillä käyttöönotettu välitön syrjintä voi olla perusteltu syrjintäkieltodirektiivin 2 artiklan 5 kohdan tai 7 artiklan 1 kohdan perusteella. Itävallan oikeudessa edellä tarkoitettuihin kristillisiin kirkkoihin kuulumattomien työntekijöiden mahdollisuutta viettää sellaista uskonnollista juhlaa, joka ei satu vapaapäivälle, ei oteta huomioon ylimääräisen vapaapäivän myöntämisellä vaan työnantajille työntekijöitään kohtaan asetetulla huolenpitovelvollisuudella, jonka perusteella työntekijöillä on oikeus olla tarvittaessa poissa töistä uskonnollisten riittien suorittamiseen tarvittavan ajan verran. Tästä seuraa, että kyseinen lainsäädäntö ei ole tarpeen uskonnonvapauden turvaamiseksi tämän direktiivin 2 artiklan 5 kohdassa tarkoitetulla tavalla. Samoista syistä tämän lainsäädännön ei voida myöskään katsoa sisältävän erityistoimenpiteitä, joiden tarkoituksena on hyvittää syrjintäkieltodirektiivin 7 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua ”haittaa” kyseisten työntekijöiden työelämässä siten, että toimenpiteiden osalta noudatetaan suhteellisuusperiaatetta ja mahdollisimman pitkälle yhdenvertaisen kohtelun periaatetta.

Unionin tuomioistuin vahvisti unionin oikeudesta seuraavan uskontoon perustuvan syrjinnän kiellon täytäntöönpanosta pääasiassa, että syrjintäkieltodirektiiviin ei voida vedota yksityisten välisessä riita-asiassa jäsenvaltion lainsäädännön sivuuttamiseksi silloin, jos – kuten tässä asiassa – kyseistä lainsäädäntöä ei voida tulkita tämän direktiivin mukaisesti. Kyseisessä direktiivissä itsessään ei kuitenkaan oteta käyttöön periaatetta, joka koskee yhdenvertaista kohtelua työssä ja ammatissa ja joka pohjautuu erilaisiin kansainvälisiin asiakirjoihin ja jäsenvaltioiden yhteiseen valtiosääntöperinteeseen. Lisäksi uskontoon tai vakaumukseen perustuvan kaikenlaisen syrjinnän kiellolla on pakottava luonne unionin oikeuden yleisenä periaatteena ja se on vahvistettu perusoikeuskirjan 21 artiklan 1 kohdassa.

Näin ollen tämä kielto riittää itsessään antamaan yksityisille oikeussubjekteille oikeuden, johon nämä voivat vedota sellaisenaan oikeusriidassa, jossa ne ovat osapuolina unionin oikeuden kattamalla alalla. Kansallisella tuomioistuimella on näin ollen velvollisuus varmistaa tästä artiklasta johtuva oikeussuoja tämän artiklan tehokkaan vaikutuksen takaamiseksi. Sen on jätettävä syrjivä kansallinen säännös soveltamatta tarvitsematta pyytää tai odottaa, että lainsäätäjä sitä ennen kumoaisi kyseisen säännöksen.

Unionin tuomioistuin päätyi siten siihen, että niin kauan kuin Itävallan lainsäätäjä ei ole toteuttanut yhdenvertaisen kohtelun palauttavia toimenpiteitä, työnantajien on perusoikeuskirjan 21 artiklan nojalla varmistettava, että työntekijöitä, jotka eivät kuulu mihinkään kyseisissä kansallisissa säännöksissä tarkoitetuista kirkoista, kohdellaan samalla tavoin kuin näiden säännösten mukaan on kohdeltava niitä työntekijöitä, jotka kuuluvat johonkin näistä kirkoista.

Unionin tuomioistuin otti 20.6.2019 antamassaan tuomiossa ***Hakelbracht ym.*** (C-404/18, EU:C:2019:523) kantaa *direktiivin 2006/54*[195] (jäljempänä miesten ja naisten tasa-arvoista kohtelua koskeva direktiivi) *24 artiklassa annetun sen suojelun ulottuvuuteen, jota annetaan vastatoimien suhteen työntekijöille, jotka heidän työnantajansa on asettanut huonompaan asemaan heidän sukupuoleen perustuvan syrjinnän kohteeksi joutuneelle henkilölle antamansa tuen vuoksi, ja erityisesti jäsenvaltion mahdollisuuteen rajoittaa mainittu suojelu vain virallisiin todistajiin.*

Tämä tuomio annettiin oikeusriidassa, jossa osapuolina olivat naispuolinen työntekijä ja tämän entinen työnantaja ja joka koski ensin mainitun vaatimusta saada korvausta irtisanomisestaan, joka tapahtui yhdeksän kuukautta sen jälkeen, kun hän oli vastustanut sitä, että työnantaja oli kieltäytynyt ottamasta palvelukseensa vapaaseen toimeen soveltuvaa hakijaa tämän raskauden vuoksi. Kyseisen työntekijän väitettiin olleen syynä siihen, että mainittu hakija teki valituksen tasa-arvovirastolle, koska hän oli ilmoittanut kyseiselle hakijalle, ettei tämän hakemusta hyväksytty raskauden vuoksi.

Unionin tuomioistuin katsoi, että miesten ja naisten tasa-arvoista kohtelua koskevan direktiivin 24 artikla on esteenä kansalliselle säännöstölle, jonka nojalla tilanteessa, jossa sukupuoleen perustuvan syrjinnän kohteeksi itsensä kokeva henkilö on tehnyt valituksen, häntä tässä asiayhteydessä tukenutta työntekijää suojellaan työnantajan vastatoimenpiteiltä vain, jos viimeksi mainittu on toiminut asiassa todistajana valituksen tutkimisen yhteydessä ja jos tämän todistajanlausunto täyttää mainitussa säännöstössä säädetyt muodolliset edellytykset.

Tältä osin unionin tuomioistuin totesi aluksi, että mainitussa säännöksessä säädettyä suojelua saavien työntekijöiden ryhmä on ymmärrettävä laajasti, koska sen sanamuodosta ilmenee, että siinä ei suojella ainoastaan valituksen tehneitä työntekijöitä tai heidän edustajiaan tai niitä, jotka täyttävät tietyt muodolliset vaatimukset tietyn aseman – kuten todistajan aseman – tunnustamisesta.

Tämän jälkeen unionin tuomioistuin korosti miesten ja naisten tasa-arvoista kohtelua koskevan direktiivin tavoitteen perusteella, että tässä direktiivissä säädettyjen velvoitteiden täytäntöönpanon vaatimien riittävien tuomioistuin- tai hallintomenettelyiden on mainitun direktiivin 17 artiklan nojalla oltava kaikkien niiden henkilöiden käytettävissä, jotka katsovat tulleensa kohdelluiksi väärin sen vuoksi, että heihin ei ole sovellettu tasa-arvoisen kohtelun periaatetta. Unionin tuomioistuimen mukaan viimeksi mainittu säännös on erityinen ilmaus tehokasta oikeussuojaa koskevasta periaatteesta, joka on vahvistettu uudelleen perusoikeuskirjan 47 artiklassa.

Unionin tuomioistuin päätteli tästä, että miesten ja naisten tasa-arvoista kohtelua koskevassa direktiivissä vaaditun sukupuoleen perustuvan syrjinnän suojan tehokkuutta ei varmistettaisi, ellei se kattaisi toimenpiteitä, joihin työnantaja saattaisi ryhtyä sellaista työntekijää vastaan, joka on muodollisesti tai epämuodollisesti puolustanut suojeltua henkilöä taikka esittänyt tätä puoltavan todistajanlausunnon. Nämä työntekijät saattaisivat jättää toimimatta mainitun henkilön hyväksi pelätessään jäävänsä ilman suojelua, jos he eivät

195| Miesten ja naisten yhtäläisten mahdollisuuksien ja yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta työhön ja ammattiin liittyvissä asioissa 5.7.2006 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2006/54/EY (EUVL 2006, L 204, s. 23).

täytä tiettyjä muodollisia vaatimuksia, mikä voisi vakavasti vaarantaa miesten ja naisten tasa-arvoista kohtelua koskevan direktiivin tavoitteen pienentämällä todennäköisyyttä siitä, että sukupuoleen perustuvat syrjintätapaukset havaitaan ja ratkaistaan.

Unionin tuomioistuimen suuri jaosto tutki 7.10.2019 antamassaan tuomiossa ***Safeway*** (C-171/18, EU:C:2019:839), *onko yhteisöjen tuomioistuimen 17.5.1990 antamassaan tuomiossa* ***Barber*** (C-262/88, EU:C:1990:209; jäljempänä tuomio Barber) *toteaman syrjinnän lopettamiseen tarkoitettu toimenpide yhteensopiva EY:n perustamissopimuksen 119 artiklassa*[196] *tarkoitetun mies- ja naispuolisten työntekijöiden samapalkkaisuuden periaatteen kanssa.* Syrjinnässä oli kyse sukupuolen mukaan eriytetyn tavanomaisen eläkeiän vahvistamisesta siten, että tämä ikä oli 65 vuotta miehille ja 60 vuotta naisille. Syrjinnän korjaamiseksi eläkejärjestelmässä oli yhtenäistetty taannehtivasti kaikkien sen jäsenten tavanomainen eläkeikä 65 vuoteen. Unionin tuomioistuin katsoi, että EY:n perustamissopimuksen 119 artikla on objektiivisen oikeuttamisperusteen puuttuessa esteenä tällaiselle yhtenäistämistoimenpiteelle tästä toimenpiteestä ilmoittamisen ja sen toteuttamisen väliseltä ajanjaksolta, silloinkin, kun tällainen toimenpide sallitaan kansallisessa oikeudessa ja kyseisen eläkejärjestelmän perustamisasiakirjassa.

Safeway Ltd oli perustanut pääasiassa kyseessä olevan eläkejärjestelmän trustina vuonna 1978. Tuomion Barber julistamisen seurauksena Safeway ja Safeway Pension Trustees Ltd, joka vastaa eläkejärjestelmän hallinnoinnista, olivat ilmoittaneet syys- ja joulukuussa 1991, että kaikkien jäsenten tavanomainen eläkeikä yhtenäistettäisiin 65 vuoteen 1.12.1991 alkaen. Tällainen yhtenäistämistoimenpide toteutettiin kuitenkin muodollisesti vasta 2.5.1996 trustin asiakirjalla 1.12.1991 alkaen. Yhdistyneen kuningaskunnan tuomioistuimissa pantiin sittemmin vireille menettely siitä, sopiiko tällainen tavanomaisen eläkeiän taannehtiva muutos yhteen unionin oikeuden kanssa.

Ensinnäkin unionin tuomioistuin palautti mieleen, että tuomiossa Barber todetusta syrjinnästä tehtävät päätelmät eroavat toisistaan asianomaisten työskentelykausien mukaan. Siltä osin kuin kyse on tämän asian kannalta merkityksellisistä kausista eli työskentelykausista kyseisen tuomion julistamisen ja sen välillä, kun eläkejärjestelmässä toteutettiin tasa-arvoisen kohtelun palauttaneita toimenpiteitä, epäedullisessa asemassa olleeseen ryhmään kuuluneille henkilöille (tässä tapauksessa miehille) on myönnettävä samat edut kuin on etuoikeutettuun ryhmään kuuluneilla henkilöillä (tässä tapauksessa naisilla).

Toiseksi unionin tuomioistuin luetteli vaatimukset, jotka EY:n perustamissopimuksen 119 artiklan vastaisen syrjinnän lopettamiseksi toteutettavien toimenpiteiden on täytettävä, jotta niistä voidaan katsoa, että niillä palautetaan mainitussa määräyksessä edellytetty tasa-arvoinen kohtelu. Yhtäältä näille toimenpiteille ei lähtökohtaisesti voida asettaa edellytyksiä, jotka johtaisivat syrjinnän – väliaikaiseenkin – jatkumiseen. Toisaalta niiden on oltava oikeusvarmuuden periaatteen mukaisia, joten pelkän sellaisen käytännön, jolla ei ole sitovaa oikeusvaikutusta asianomaisiin henkilöihin, käyttöönotto ei ole sallittu. Niinpä unionin tuomioistuin katsoi, että pääasiassa kyseessä olevan eläkejärjestelmän yhteydessä toteutettiin kyseiset vaatimukset täyttäneitä toimenpiteitä vasta 2.5.1996 tällöin annetulla trustin asiakirjalla eikä silloin, kun kyseisen järjestelmän vastuuhenkilöt tekivät ilmoitukset jäsenille syys- ja joulukuussa 1991.

Niinpä unionin tuomioistuin katsoi, että toimenpiteen, jolla tavanomainen eläkeikä yhtenäistetään taannehtivasti (tässä tapauksessa 1.12.1991 alkaen) aiemmin epäedullisessa asemassa olleeseen ryhmään kuuluneiden henkilöiden tavanomaisen eläkeiän tasolle eli 65 vuoteen, salliminen olisi vastoin paitsi työolojen yhtenäistämisen ja niiden samanaikaisen kohentamisen tavoitetta, joka ilmenee EY:n perustamissopimuksen johdanto-osasta ja 117 artiklasta, myös oikeusvarmuuden periaatetta ja vaatimuksia, jotka ilmenevät erityisesti EY:n perustamissopimuksen 119 artiklaa koskevasta unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä.

196| Tämä oli pääasian tosiseikkojen tapahtuma-aikaan sovellettava määräys, joka vastaa nykyistä SEUT 157 artiklaa.

Unionin tuomioistuin muistutti kuitenkin, että unionin oikeuden vastaisen syrjinnän lopettamiseen tarkoitettuja toimenpiteitä voidaan poikkeuksellisesti toteuttaa taannehtivasti, kunhan ne tosiasiallisesti vastaavat yleisen edun mukaista pakottavaa syytä. Eläkejärjestelmän taloudellisen tasapainon vakavan järkkymisen vaara voi olla tällainen yleisen edun mukainen pakottava syy, mutta unionin tuomioistuimen mukaan on ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen asiana tarkistaa, vastasiko pääasiassa kyseessä oleva toimenpide mainitunlaisen järkkymisen välttämistä koskevaan tavoitteeseen.

2. Työajan järjestäminen

Unionin tuomioistuimen suuri jaosto otti 14.5.2019 antamassaan tuomio ***CCOO*** (C-55/18, EU:C:2019:402) kantaa *toimenpiteisiin, jotka jäsenvaltioiden on toteutettava voidakseen taata, että työntekijöiden oikeutta enimmäistyöajan rajaamiseen ja päivittäisiin ja viikoittaisiin vähimmäislepoaikoihin noudatetaan, ja erityisesti siihen, edellyttääkö tämän oikeuden noudattaminen sellaisen järjestelmän käyttöön ottamista, jonka avulla kunkin työntekijän suorittama työaika voidaan mitata.* Tuomiossa oli kyse riita-asiasta, jossa työntekijöiden ammattiliitto vaati, että vastaajana oleva työnantaja velvoitetaan ottamaan käyttöön henkilöstöönsä kuuluvien työntekijöiden suorittaman päivittäisen työajan rekisteröimiseksi järjestelmä, jonka avulla voidaan selvittää, onko sovittuja työaikoja ja velvollisuutta toimittaa luottamushenkilöille tiedot kuukausittain suoritetuista ylityötunneista noudatettu.

Unionin tuomioistuin totesi tässä yhteydessä, että direktiivin 2003/88[197] 3, 5 ja 6 artikla, luettuina perusoikeuskirjan 31 artiklan 2 kohdan sekä direktiivin 89/391[198] 4 artiklan 1 kohdan, 11 artiklan 3 kohdan ja 16 artiklan 3 kohdan valossa, ovat esteenä jäsenvaltion lainsäädännölle, joka ei siitä kansallisessa oikeuskäytännössä omaksutun tulkinnan mukaan velvoita työnantajia ottamaan käyttöön järjestelmää, jonka avulla kunkin työntekijän suorittaman päivittäisen työajan pituus voidaan mitata.

Unionin tuomioistuin muistutti aluksi siitä, että direktiivin 2003/88 säännöksillä tarkennetaan kaikille työntekijöille perusoikeuskirjan 31 artiklan 2 kohdassa nimenomaisesti osoitettua perusoikeutta enimmäistyöajan rajoittamiseen sekä päivittäisiin ja viikoittaisiin lepoaikoihin, minkä vuoksi mainittuja direktiivin säännöksiä on tulkittava perusoikeuskirjan kyseisen määräyksen valossa.

Tämän jälkeen unionin tuomioistuin totesi erityisesti sellaisen järjestelmän käyttöön ottamisen osalta, jonka avulla kunkin työntekijän suorittama päivittäinen työaika voidaan mitata, että ilman tällaista järjestelmää ei voida objektiivisesti ja luotettavasti todeta työntekijän suorittamien työtuntien määrää eikä sitä, miten ne jakautuvat ajallisesti, eikä myöskään säännöllisen työajan ylittävien, ylityönä tehtyjen työtuntien määrää. Työntekijöiden on tällaisessa tilanteessa erittäin vaikea ja käytännössä jopa mahdoton saada unionin oikeudessa vahvistetut oikeutensa toteutetuksi niin, että tässä direktiivissä säädettyjä viikoittaista enimmäistyöaikaa sekä päivittäisiä ja viikoittaisia vähimmäislepoaikoja tosiasiallisesti noudatetaan.

Päivittäin ja viikoittain suoritettujen työtuntien määrittäminen objektiivisesti ja luotettavasti on näet olennaista yhtäältä sen selvittämiseksi, onko direktiivin 2003/88 6 artiklassa määriteltyä viikoittaista enimmäistyöaikaa, johon tämän säännöksen mukaan luetaan ylityö, noudatettu sen 16 artiklan b alakohdassa tai 19 artiklassa tarkoitetun vertailujakson aikana, ja toisaalta sen selvittämiseksi, onko direktiivin 3 ja 5 artiklassa määriteltyjä

197| Tietyistä työajan järjestämistä koskevista seikoista 4.11.2003 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2003/88/EY (EUVL 2003, L 299, s. 9).

198| Toimenpiteistä työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden parantamisen edistämiseksi työssä 12.6.1989 annettu neuvoston direktiivi 89/391/ETY (EYVL 1989, L 183, s. 1).

päivittäisiä ja viikoittaisia vähimmäislepoaikoja noudatettu kullakin 24 tunnin mittaisella jaksolla päivittäisen lepoajan osalta tai direktiivin 16 artiklan a alakohdassa tarkoitetun vertailujakson aikana viikoittaisen lepoajan osalta.

Unionin tuomioistuin katsoi tämän perusteella, että kun otetaan huomioon, että jäsenvaltioiden on toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet taatakseen vähimmäislepoaikojen noudattamisen ja estääkseen viikoittaisen enimmäistyöajan ylittämisen direktiivin 2003/88 tehokkaan vaikutuksen turvaamiseksi, kansallisella lainsäädännöllä, jossa ei säädetä velvollisuudesta käyttää välinettä, jonka avulla päivittäin ja viikoittain suoritetut työtunnit voidaan objektiivisesti ja luotettavasti selvittää, ei kyetä takaamaan perusoikeuskirjan 31 artiklan 2 kohdassa ja tässä direktiivissä vahvistettujen oikeuksien tehokasta vaikutusta, koska se vie niin työnantajilta kuin työntekijöiltäkin mahdollisuuden tarkistaa, onko näitä oikeuksia noudatettu, ja on näin omiaan vaarantamaan direktiiville asetetun, työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden parempaan suojeluun tähtäävän päämäärän.

Unionin tuomioistuin katsoi myös, ettei se, että työntekijä voi turvautua muihin todistuskeinoihin, kuten todistajanlausuntoihin, sähköpostiviesteihin tai matkapuhelinten tai tietokoneiden tutkintaan esittääkseen aihetodisteita näiden oikeuksien loukkaamisesta ja kääntääkseen näin todistustaakan, vaikuta tähän. Näin on siksi, ettei tällaisilla todistuskeinoilla kuitenkaan voida objektiivisesti ja luotettavasti osoittaa työntekijän päivittäin ja viikoittain suorittamien työtuntien määrää. Todistajan käyttämisen osalta unionin tuomioistuin korosti sitä, että työntekijän asema työsuhteen osapuolena on heikko. Lisäksi unionin tuomioistuin katsoi, ettei edellä mainitun järjestelmän, jonka avulla voidaan mitata kunkin työntekijän suorittama päivittäinen työaika, vaihtoehtona voida pitää kansallisessa lainsäädännössä työsuojeluviranomaisen kaltaisille valvontaelimille annettuja tutkinta- ja sanktiointivaltuuksia, koska silloin kun tällaista järjestelmää ei ole, puuttuu näiltä viranomaisiltakin tehokas keino saada objektiiviset ja luotettavat tiedot työntekijöiden kussakin yrityksessä suorittaman työajan pituudesta, ja tällainen keino olisi tarpeen niille annetun valvontatehtävän suorittamiseksi ja tarvittaessa seuraamuksen määräämiseksi.

Unionin tuomioistuin totesi vielä, että jäsenvaltioilla on käytössään harkintavaltaa, kun ne määrittelevät tällaisen järjestelmän toteuttamisen konkreettisia yksityiskohtia, kuten sitä, missä muodossa se on järjestettävä, ja että niiden on otettava tilanteen niin vaatiessa huomioon kunkin kyseessä oleva toimialan tai jopa tiettyjen yritysten ominaispiirteet, kuten niiden koko.

3. Oikeus palkalliseen vuosilomaan

Unionin tuomioistuimen suuri jaosto katsoi 19.11.2019 antamassaan tuomiossa ***TSN ja AKT*** (yhdistetyt asiat C-609/17 ja C-610/17, EU:C:2019:981), että *direktiivin 2003/88 7 artiklan 1 kohta, jossa vahvistetaan oikeus vähintään neljän viikon palkalliseen vuosilomaan,* ei ole esteenä kansallisille säännöstöille ja työehtosopimuksille, joiden nojalla myönnetään sellaisia palkallisia vuosilomapäiviä, jotka ylittävät tämän vähimmäisajan, mutta joissa ei sallita kyseisten vuosilomapäivien siirtämistä sairauden johdosta. Unionin tuomioistuin totesi myös, että perusoikeuskirjan 31 artiklan 2 kohtaa, jossa määrätään muun muassa, että jokaisella työntekijällä on oikeus palkalliseen vuosilomaan, ei voida soveltaa tilanteessa, jossa on kyse tällaisista kansallisista säännöstöistä ja työehtosopimuksista.

Molemmissa ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa vireillä olleissa asioissa oli kyse työntekijästä, jolla oli alallaan sovellettavan työehtosopimuksen nojalla oikeus vuosilomaan, jonka kesto ylittää direktiivissä 2003/88 edellytetyn neljän viikon vähimmäisajan: seitsemän viikkoa asiassa C-609/17 ja viisi viikkoa asiassa C-610/17. Koska kyseiset työntekijät olivat työkyvyttömiä sairauden johdosta vuosilomansa aikana, he

molemmat pyysivät työnantajaansa siirtämään sen osan vuosilomaa, jota he eivät voineet pitää. Kummankaan työnantaja ei kuitenkaan hyväksynyt tätä pyyntöä siltä osin kuin se koski oikeutta palkalliseen vuosilomaan, joka ylitti direktiivissä 2003/88 säädetyn neljän viikon vähimmäisloma-ajan.

Unionin tuomioistuin totesi ensimmäiseksi direktiivistä 2003/88, ettei se ole esteenä kansallisille säännöksille, joissa säädetään oikeudesta palkalliseen vuosilomaan, jonka kesto ylittää mainitun direktiivin 7 artiklan 1 kohdassa säädetyn neljän viikon ajan. Tällaisessa tilanteessa näitä ylimääräisiä palkallisia lomapäiviä ei kuitenkaan säännellä kyseisellä direktiivillä vaan kansallisella oikeudella. Tämä pätee erityisesti näiden ylimääräisten lomapäivien myöntämisen ja lakkaamisen edellytyksiin. Tämän johdosta jäsenvaltiot voivat säätää tai olla säätämättä oikeudesta siirtää tällaiset vähimmäisajan ylittävät vuosilomapäivät kokonaan tai osittain, mikäli työntekijä on sairauden vuoksi työkyvytön vuosiloman osan aikana, kunhan oikeus palkalliseen vuosilomaan, jonka työntekijä tosiasiallisesti saa, on aina vähintään direktiivissä 2003/88 taatun neljän viikon vähimmäisajan kestoinen.

Toiseksi unionin tuomioistuin totesi perusoikeuskirjasta, jonka soveltamisala määritellään sen 51 artiklan 1 kohdassa, että perusoikeuskirjan määräykset koskevat jäsenvaltioiden toimintaa ainoastaan silloin, kun ne soveltavat unionin oikeutta. Kun jäsenvaltio antaa säännöstöä tai sallii sellaisten työehtosopimusten solmimisen, joiden nojalla myönnetään sellaisia palkallisia vuosilomapäiviä, jotka ylittävät direktiivissä 2003/88 taatun neljän viikon vähimmäisajan, mutta joissa ei sallita kyseisten vuosilomapäivien siirtämistä sairauden johdosta, jäsenvaltio ei sovella mainittua direktiiviä perusoikeuskirjan 51 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla, ja täten perusoikeuskirjaa ja erityisemmin sen 31 artiklan 2 kohtaa ei voida soveltaa.

Unionin tuomioistuin korosti tästä, että direktiivillä 2003/88, joka on annettu EY 137 artiklan 2 kohdan, josta on tullut SEUT 153 artiklan 2 kohta, perusteella, ainoastaan vahvistetaan turvallisuutta ja terveyttä koskevat vähimmäisvaatimukset työajan järjestämistä varten. SEUT 153 artiklan 4 kohdan nojalla tällaiset vähimmäisvaatimukset eivät voi estää jäsenvaltiota pitämästä voimassa tai toteuttamasta tiukempia suojatoimenpiteitä, jos ne ovat sopusoinnussa perussopimusten kanssa. Jäsenvaltiot voivat näin ollen edelleen niille sosiaalipolitiikan alalla kuuluvaa toimivaltaansa käyttäessään antaa tällaisia sääntöjä, jotka ovat ankarampia kuin säännöt, jotka on toteutettu unionin lainsäätäjän toimenpiteillä, kunhan näillä säännöillä ei vaaranneta näiden toimenpiteiden johdonmukaisuutta.

Unionin tuomioistuin totesi täten, että kun jäsenvaltiot myöntävät tai sallivat työmarkkinaosapuolten myöntävän oikeuksia sellaisiin palkallisiin vuosilomapäiviin, joiden määrä ylittää direktiivissä 2003/88 säädetyn neljän viikon vähimmäisajan, tällaisten vuosilomaoikeuksien mahdollisen siirtämisen edellytykset loman aikana sattuneen sairauden johdosta kuuluvat jäsenvaltioiden toimivallan käytön piiriin, eikä niitä säännellä mainitulla direktiivillä. Jos kyseisen alan unionin säännöksissä ei säännellä jotain seikkaa eikä aseteta jäsenvaltioille mitään erityistä velvoitetta tietyn tilanteen osalta, kansallinen säännöstö, jonka jäsenvaltio antaa tämän seikan osalta, jää perusoikeuskirjan soveltamisalan ulkopuolelle.

4. Työntekijöiden suoja työnantajan maksukyvyttömyystilanteessa

Unionin tuomioistuin tulkitsi 19.12.2019 antamassaan tuomiossa ***Pensions-Sicherungs-Verein*** (C-168/18, EU:C:2019:1128) *työntekijöiden suojasta työnantajan maksukyvyttömyystilanteessa annetun direktiivin 2008/94*[199] *8 artiklaa* ja katsoi, että entiselle työntekijälle maksettavien ammatillisten lisäeläke-etuuksien määrän vähennys hänen entisen työnantajansa maksukyvyttömyyden johdosta on ilmeisen suhteeton, jos kyseinen

199| Työntekijöiden suojasta työnantajan maksukyvyttömyystilanteessa 22.10.2008 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2008/94/EY (EUVL 2008, L 283, s. 36).

entinen työntekijä jo elää tai joutuisi tämän vähentämisen johdosta elämään köyhyysriskirajan alapuolella. Unionin tuomioistuimen mukaan asia ei ole toisin, vaikka asianomainen saa vähintään puolet niistä etuuksista, jotka hänelle kertyneiden oikeuksien perusteella kuuluvat.

Ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa vireillä olleessa asiassa Saksan kansalainen oli saanut joulukuusta 2000 lähtien ammatillista lisäeläkettä, johon sisältyi kuukausittainen eläkkeen lisä ja vuosittainen joulubonus, jotka hänen entinen työnantajansa myönsi suoraan, sekä eläke, jonka maksoi saksalainen eläkekassa tämän entisen työnantajan maksamien eläkemaksujen perusteella. Vuoden 2003 aikana edellä mainittu eläkekassa kohtasi taloudellisia vaikeuksia ja vähensi liittovaltion rahoituspalvelujen valvontaviraston luvalla suoritettavien etuuksien määrää. Entinen työnantaja hyvitti tämän vähennyksen vuoteen 2012 saakka, jolloin sen osalta aloitettiin maksukyvyttömyysmenettely. Tuosta hetkestä lähtien entinen työntekijä ei saanut enää vähennystä vastaavaa hyvitystä, koska yksityisoikeudellinen elin, joka on Saksassa nimetty toimimaan työnantajien maksukyvyttömyysvakuutuksen tarjoajana lisäeläkkeitä varten, otti vastattavakseen ainoastaan kuukausittaisen eläkkeen lisän ja joulubonuksen, mutta ei vähennyksen hyvittämistä.

Unionin tuomioistuin totesi ensin, että pääasiassa kyseessä oleva tilanne koski entistä työntekijää, jonka entinen työnantaja oli maksukyvytön, ja että viimeksi mainitun maksukyvyttömyyden alkamispäivänä ja maksukyvyttömyyden johdosta oli loukattu tämän entisen työntekijän välittömiä oikeuksia vanhuusetuuksiin. Unionin tuomioistuin päätteli tästä, että direktiivin 2008/94 8 artiklaa sovelletaan kyseessä olevan kaltaiseen tilanteeseen.

Niistä olosuhteista, joissa on katsottava, että ammatillisten lisäeläkkeiden määrän alentaminen on ilmeisen suhteetonta, mikä merkitsee jäsenvaltioiden velvollisuutta varmistaa tietty suoja, unionin tuomioistuin muistutti, että jäsenvaltioilla on direktiivin 2008/94 8 artiklan täytäntöönpanon yhteydessä laaja harkintavalta, ja niiden on yksinomaan taattava tässä säännöksessä edellytetty vähimmäissuoja. Se muistutti myös, että entisen työntekijän pitää työnantajan maksukyvyttömyystilanteessa saada vähintään puolet niistä etuuksista, jotka hänelle kertyneiden oikeuksien perusteella kuuluvat, mikä ei kuitenkaan sulje pois sitä mahdollisuutta, että myös tämän vähimmäissuojan toteutuessa aiheutuneita tappioita voidaan tietyissä olosuhteissa pitää ilmeisen suhteettomina. Unionin tuomioistuin täsmensi tältä osin, että vanhuusetuuksien pienentämistä on pidettävä ilmeisen suhteettomana silloin, kun kyseisen henkilön kyky täyttää tarpeensa häiriintyy vakavasti. Tilanne on tällainen sellaisen entisen työntekijän osalta, joka jo elää tai joutuisi tämän vähentämisen johdosta elämään Eurostatin kyseistä jäsenvaltiota varten määrittämän köyhyysriskirajan alapuolella, ja tämän jäsenvaltion on näin taattava korvaus, jonka määrä on sellainen, että vaikka se ei välttämättä kata kaikkia kärsittyjä tappioita, sillä voidaan kuitenkin korjata menetysten ilmeinen suhteettomuus.

Lopuksi unionin tuomioistuin totesi, että direktiivin 2008/94 8 artikla, siltä osin kuin sillä velvoitetaan jäsenvaltiot takaamaan vähimmäissuoja entiselle työntekijälle, jonka vanhuusetuuksiin kohdistuu ilmeisen suhteeton vähennys, sisältää selvän, täsmällisen ja ehdottoman velvollisuuden, jonka tarkoituksena on antaa oikeuksia yksityisille. Näin ollen tähän säännökseen voidaan vedota sellaista yksityisoikeudellista laitosta vastaan, jolle jäsenvaltio on osoittanut tehtävän toimia työnantajien maksukyvyttömyysvakuutuksen tarjoajana lisäeläkkeitä varten, jos – kun otetaan huomioon tälle laitokselle uskottu tehtävä ja olosuhteet, joissa se sitä täyttää – kyseinen laitos voidaan rinnastaa valtioon, ja sikäli kuin sille uskottu takuutehtävä tosiasiallisesti ulottuu sentyyppisiin vanhuusetuuksiin, joiden osalta edellytetään mainitussa artiklassa säädettyä vähimmäissuojaa.

5. Työntekijöiden lähettäminen työhön toiseen jäsenvaltioon

Unionin tuomioistuimen suuri jaosto katsoi 19.12.2019 antamassaan tuomiossa ***Dobersberger*** (C-16/18, EU:C:2019:1110), että *direktiiviä 96/71*[200] *ei sovelleta jäsenvaltioon sijoittautuneen yrityksen palkkatyöntekijöihin, jotka suorittavat matkustaja-, siivous- tai ravintolapalveluja asianomaisen rautatieliikenteen harjoittajan jäsenvaltion läpi kulkevissa kansainvälisissä junissa*, kun kyseiset työntekijät tekevät merkittävän osan kyseisiin palveluihin liittyvästä työstä yrityksensä sijoittautumisjäsenvaltion alueella ja aloittavat tai päättävät palveluksensa siellä.

Michael Dobersberger on sellaisen Unkariin sijoittautuneen yrityksen johtaja, joka tarjosi lukuisten alihankintasopimusten, joissa oli mukana Itävaltaan ja Unkariin sijoittautuneita yhtiöitä, välityksellä matkustajapalveluja tietyissä Österreichische Bundesbahnenin (Itävallan liittovaltion rautatieyhtiö) kansainvälisissä junissa. Nämä junat kulkivat Itävallan läpi ja niiden lähtö- tai pääteasema oli Budapestissa (Unkari). Palveluja suorittivat Unkarissa asuvat työntekijät, joista suurimman osan oli kyseisen yrityksen käyttöön asettanut toinen unkarilainen yritys. Kaikilla työntekijöillä oli elämä keskittyneenä Unkariin, ja he aloittivat ja päättivät palveluksensa siellä. Lisäksi he ottivat vastaan elintarvikkeita ja juomia Budapestissa ja lastasivat ne siellä juniin. Heidän tehtävänään oli myös seurata varastojen tilaa ja laskea liikevaihto Budapestissa.

Itävallassa suoritetun tarkastuksen seurauksena Dobersbergerille määrättiin rangaistusluonteisia hallinnollisia seuraamuksia Itävallan työ- ja sosiaalilainsäädännön, joka koskee työntekijöiden lähettämistä työhön kyseisen jäsenvaltion alueelle, rikkomisesta. Itävallan viranomaisten mukaan unkarilaiset työntekijät oli lähetetty työhön Itävallan alueelle, joten Dobersbergerin oli täytettävä tietyt hallinnolliset velvoitteet. Niinpä hänen olisi pitänyt ilmoittaa viikkoa ennen palveluksen alkamista käyttävänsä kyseisiä työntekijöitä ja pitää saatavilla työn suorittamispaikassa saksan kielellä heidän työsopimuksensa sekä palkanmaksua kyseisille työntekijöille koskeneet eri asiakirjat samoin kuin asiakirjat, jotka koskivat heidän ilmoittamistaan sosiaalivakuutukseen.

Tässä tilanteessa esitettiin kysymys direktiivin 96/71, joka Itävallan kyseisellä työ- ja sosiaalilainsäädännöllä on tarkoitus panna täytäntöön, sovellettavuudesta siihen, että jäsenvaltioon sijoittautuneen yrityksen työntekijät suorittavat palveluja kansainvälisessä junassa rautatieliikenteen harjoittajan, jonka kotipaikka on toisessa jäsenvaltiossa, kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti silloin, kun juna kulkee jälkimmäisen jäsenvaltion läpi.

Tältä osin unionin tuomioistuin täsmensi ensinnäkin, että junissa tarjottavat matkustaja-, siivous- tai ravintolapalvelut eivät luonnostaan liity junalla tarjottavaan henkilökuljetuspalveluun. Niinpä nämä palvelut eivät kuulu liikennettä koskevien SEUT 90–SEUT 100 artiklan soveltamisalaan vaan palveluita koskevien SEUT 56 – SEUT 62 artiklan soveltamisalaan lukuun ottamatta SEUT 58 artiklan 1 kohtaa. Tästä seuraa, että kyseiset palvelut voivat kuulua direktiivin 96/71, joka on annettu palveluja koskevien primaarioikeuden määräysten nojalla, soveltamisalaan.

Selvittääkseen, kuuluvatko kyseessä olevat palvelut tämän direktiivin soveltamisalaan, unionin tuomioistuin tarkasteli direktiivissä tarkoitettua käsitettä ”lähetetty työntekijä”. Se katsoi, että työntekijän ei voida katsoa olevan lähetetty työhön jäsenvaltion alueelle, jos hänen työnsä toteuttamisella ei ole riittävää yhteyttä tähän alueeseen. Työntekijöillä – jotka tekevät merkittävän osan työstään jäsenvaltiossa, johon on sijoittautunut yritys, joka heidät on osoittanut suorittamaan palveluja kansainvälisissä junissa, ja jotka aloittavat tai päättävät

200| Palvelujen tarjoamisen yhteydessä tapahtuvasta työntekijöiden lähettämisestä työhön toiseen jäsenvaltioon 16.12.1996 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 96/71/EY (EYVL 1997, L 18, s. 1).

palveluksensa kyseisessä jäsenvaltiossa – ei ole kyseisten junien läpikulkujäsenvaltion tai -jäsenvaltioiden alueeseen sellaista riittävää sidettä, jotta heitä voitaisiin pitää direktiivissä 96/71 tarkoitettuina sinne ”lähetettyinä” työntekijöinä. Heidän tilanteensa ei siis kuulu mainitun direktiivin soveltamisalaan.

Unionin tuomioistuin lisäsi, että tältä osin on merkityksetöntä, että palvelujen tarjoaminen kuuluu alihankintaketjun yhteydessä sopimukseen sellaisen yrityksen kanssa, joka on sijoittautunut samaan jäsenvaltioon kuin rautatieliikenteen harjoittaja ja joka on sopimussuhteessa tähän liikenteenharjoittajaan. Ei ole myöskään merkityksellistä, että yritys osoittaa palvelujen tarjoamiseen työntekijöitä, jotka se on saanut käyttöönsä samaan jäsenvaltioon kuin se itse sijoittautuneelta yritykseltä.

XVI Kansanterveys

Unionin tuomioistuin totesi 18.9.2019 julistetussa tuomiossa ***VIPA*** (C-222/18, EU:C:2019:751), että jäsenvaltio voi *kieltää apteekkia toimittamasta lääkemääräystä edellyttäviä lääkkeitä sellaisen terveydenhuollon ammattihenkilön, jolla on oikeus määrätä lääkkeitä ja joka harjoittaa toimintaansa toisessa jäsenvaltiossa, tekemän lääketilauksen perusteella, kun tällaisissa tilauksissa ei ole asianomaisen potilaan nimeä.*

VIPA, joka on Unkarin oikeuden mukaan perustettu apteekkiliikettä harjoittava yhtiö, oli toimittanut lääkemääräystä edellyttäviä lääkkeitä Yhdistyneeseen kuningaskuntaan sijoittautuneen terveydenhuoltoalan yrityksen ja Itävallassa tointaan harjoittavan lääkärin, jolla ei ole Unkarin terveysviranomaisen myöntämää lupaa terveydenhuollon ammatin harjoittamiseen, tekemien lääketilausten perusteella. Tämän vuoksi Unkarin valtion lääke- ja elintarvikevirasto määräsi VIPA:lle 45 000 000 Unkarin forintin (HUF) (noin 140 000 euroa) suuruisen sakon, kielsi sitä jatkamasta lääkkeiden lainvastaista luovuttamista kyseessä olevassa apteekissa ja peruutti sen toimiluvan.

Budapestin hallinto- ja työtuomioistuin (Unkari), jossa VIPA nosti kanteen, kysyi unionin tuomioistuimelta, sovelletaanko direktiivin 2011/24[201] 11 artiklan 1 kohdassa säädettyä toisessa jäsenvaltiossa annettujen lääkemääräysten tunnustamisvelvollisuutta sellaisiin lääketilauksiin, joissa ei ole sen potilaan nimeä, jolle tilatut lääkkeet on tarkoitettu.

Unionin tuomioistuin totesi ensinnäkin, että direktiivin 2011/24 3 artiklan k alakohdassa, jossa määritellään käsite ”resepti”, ei täsmennetä, onko kyseessä olevan potilaan nimi mainittava. Sitä vastoin saman direktiivin 11 artiklan 1 kohdassa kaikissa kieliversioissa, lukuun ottamatta unkarin- ja portugalinkielisiä versioita, viitataan nimenomaisesti reseptiin, joka koskee nimeltä mainittua potilasta. Lisäksi täytäntöönpanodirektiivissä 2012/52[202], jonka 3 artiklassa, luettuna yhdessä tämän täytäntöönpanodirektiivin liitteen kanssa, säädetään, että direktiivin 2011/24 11 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuissa lääkemääräyksissä on oltava potilaan tunnistetiedot, vahvistetaan, että mainitussa 11 artiklan 1 kohdassa säädettyä lääkemääräysten tunnustamisvelvollisuutta ei sovelleta lääketilauksiin, joissa ei ole asianomaisen potilaan nimeä.

201| Potilaiden oikeuksien soveltamisesta rajatylittävässä terveydenhuollossa 9.3.2011 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2011/24/EU (EUVL 2011, L 88, s. 45).

202| Toimenpiteistä toisessa jäsenvaltiossa annettujen lääkemääräysten tunnustamisen helpottamiseksi 20.12.2012 annettu komission täytäntöönpanodirektiivi 2012/52/EU (EUVL 2012, L 356, s. 68).

Tätä tulkintaa tukevat direktiivillä 2011/24 tavoitellut päämäärät, sillä direktiivin tarkoituksena on vahvistaa säännöt turvallisen ja laadukkaan rajatylittävän terveydenhuollon saatavuuden helpottamiseksi yksittäisille potilaille.[203] Kyseessä olevan kaltaisilla lääketilauksilla ei kuitenkaan yhtäältä voida taata sen potilaan turvallisuutta ja terveyttä, jolle lääkettä annetaan, ja niiden tarkoituksena ei toisaalta ole se, että potilas hankkii lääkkeitä itselleen, vaan se, että terveydenhoidon ammatinharjoittaja hankkii niitä toimintaansa varten. Näin ollen unionin tuomioistuin katsoi, että olisi direktiivin 2011/24 tavoitteiden vastaista katsoa, että lääketilaukset, joissa ei ole asianomaisen potilaan nimeä, kuuluisivat tässä direktiivissä säädetyn lääkemääräysten tunnustamisvelvollisuuden piiriin.

Unionin tuomioistuin totesi lisäksi, että vaikka kyseessä oleva kansallinen säännöstö on SEUT 35 artiklassa kielletty tavaroiden vapaan liikkuvuuden rajoitus, tällainen rajoitus voidaan kuitenkin katsoa perustelluksi SEUT 36 artiklan nojalla erityisesti ihmisten terveyden ja elämän suojelua koskevista syistä. Tältä osin unionin tuomioistuin totesi, että kyseinen kansallinen lainsäädäntö soveltuu sen varmistamiseen, että lääkemääräystä edellyttävät lääkkeet hyödyttävät sen jäsenvaltion väestöä, johon lääkkeen toimittava apteekki on sijoittautunut, ja että sillä näin ollen voidaan taata lääkemääräystä edellyttävien lääkkeiden vakaa, turvallinen ja laadukas lääkehuolto kyseisen jäsenvaltion väestölle. Jos pääasiassa kyseessä olevien kaltaisten lääketilausten perusteella olisi mahdollista viedä lääkemääräystä edellyttäviä lääkkeitä mahdollisesti huomattaviakin määriä potilaiden hoitamiseksi toisen jäsenvaltion alueella, tästä voisi seurata, ettei lääkkeitä ole riittävästi apteekkien saatavilla ja etteivät asianomaisen jäsenvaltion potilaiden tarpeet tule täytetyiksi lääkemääräystä edellyttävien lääkkeiden osalta, mikä olisi vastoin direktiivin 2001/83[204] 81 artiklan toisessa kohdassa säädettyä velvollisuutta.

Unionin tuomioistuin katsoi siten, että SEUT 35 ja SEUT 36 artikla eivät ole esteenä tällaiselle kansalliselle säännöstölle siltä osin kuin kyseinen säännöstö on perusteltu ihmisten terveyden ja elämän suojelua koskevan tavoitteen vuoksi, sillä voidaan taata tämän tavoitteen toteutuminen eikä sillä ylitetä sitä, mikä on tarpeen tämän tavoitteen saavuttamiseksi, mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tarkistettava.

XVII Kuluttajansuoja

Kuluttajansuojaa koskevista asioista on pantava merkille neljä tuomiota. Ensimmäinen koskee kohtuuttomia ehtoja koskevassa direktiivissä 93/13[205] tarkoitettujen kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan käsitteiden tulkintaa yhtiön työntekijälleen ja tämän puolisolle heidän pääasiallisen asuntonsa hankkimista varten myöntämän lainasopimuksen yhteydessä. Kahdessa muussa tuomiossa on kyse kiinnelainasopimuksen ennenaikaista erääntymistä koskevan, kohtuuttomaksi todetun ehdon pitämisestä osittain voimassa ja tämän ehdon perusteella aloitetun kiinnityksen ulosmittausmenettelyn jatkamisesta. Neljäs ja viimeinen tuomio koskee

203| Direktiivin 2011/24 1 artiklan 1 ja 2 kohta, luettuina yhdessä kyseisen direktiivin johdanto-osan 10 ja 11 perustelukappaleen kanssa.

204| Ihmisille tarkoitettuja lääkkeitä koskevista yhteisön säännöistä 6.11.2001 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EYVL 2001, L 311, s. 67), sellaisena kuin se on muutettuna 8.6.2011 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2011/62/EU (EUVL 2011, L 174, s. 74). Kyseisen direktiivin 81 artiklan toisessa kohdassa velvoitetaan lääkkeen myyntiluvan haltija ja jäsenvaltiossa tosiasiallisesti markkinoille saatetun lääkkeen jakelijat huolehtimaan velvollisuuksiensa puitteissa kyseisen lääkkeen pitämisestä tarkoituksenmukaisesti ja jatkuvasti saatavilla apteekeille ja henkilöille, joilla on lupa lääkkeiden yleiseen jakeluun, niin että kyseisen jäsenvaltion potilaiden tarpeet tulevat täytetyiksi.

205| Kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annettu neuvoston direktiivi 93/13/ETY (EYVL 1993, L 95, s. 29).

muun muassa kuluttajan oikeuksia koskevassa direktiivissä 2011/83[206] tarkoitettuja käsitteitä ”kuluttaja” ja ”toimitus, jota ei ole tilattu”, lämpöenergian toimittamista koskevan kansallisen säännöstön yhteydessä. Lisäksi on paikallaan mainita tuomio ***Kanyeba ym.*** (yhdistetyt asiat C-349/18–C-351/18), joka koskee kuljetussopimukseen sisältyvän ehdon kohtuuttomuutta.[207]

Unionin tuomioistuin otti 21.3.2019 antamassaan tuomiossa ***Pouvin ja Dijoux*** (C-590/17, EU:C:2019:232) kantaa *kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan käsitteiden, sellaisina kuin ne on määritelty direktiivissä 93/13, tulkintaan asiayhteydessä, joka koski vaatimusta maksaa yhtiön työntekijälleen ja tämän puolisolle heidän pääasiallisen asuntonsa hankkimista varten myöntämästä lainasta maksamatta olevat määrät.*

Kyseisen lainasopimuksen ehtojen mukaan lainasopimus päättyy automaattisesti, jos lainanottaja mistä tahansa syystä lakkaa kuulumasta kyseisen yhtiön henkilökuntaan. Työntekijän irtisanoutumisen seurauksena hän ja hänen puolisonsa lakkasivat maksamasta lainanlyhennyksiä. Niinpä yhtiö vaati mainitun ehdon nojalla lainanottajia maksamaan pääomasta ja koroista maksamatta olevat määrät sekä sopimussakon.

Asiaa käsitellyt ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin oli todennut lainasopimuksen automaattista päättymistä koskevan ehdon kohtuuttomaksi. Ylempi tuomioistuin kumosi kyseisen tuomion ja totesi, että kyseessä oleva sopimus oli päättynyt automaattisesti työntekijän irtisanoutumisajankohtana. Työntekijä ja hänen puolisonsa katsoivat toimineensa kuluttajien ominaisuudessa, vetosivat pääasiassa kyseessä olevan kaltaisen ehdon, jossa määrätään lainan erääntymisestä maksettavaksi jonkin sopimussuhteen ulkopuolisen syyn perusteella, kohtuuttomuuteen ja tekivät kassaatiovalituksen ylimmälle tuomioistuimelle.

Unionin tuomioistuin totesi ensinnäkin kuluttajan käsitteestä,[208] että se kattaa yrityksen työntekijän ja tämän puolison, jotka tekevät kyseisen yrityksen kanssa lainasopimuksen, joka on varattu pääasiallisesti kyseisen yrityksen henkilöstölle ja tarkoitettu yksityisasunnon hankinnan rahoittamiseen. Se täsmensi, ettei se, että luonnollinen henkilö tekee työnantajansa kanssa työsopimuksen lisäksi muun sopimuksen, ole sellaisenaan esteenä sille, että kyseistä henkilöä pidetään direktiivissä 93/13 tarkoitettuna ”kuluttajana”. Unionin tuomioistuin totesi työsopimusten tämän direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle jättämisen osalta, että työnantajan työntekijälleen ja tämän puolisolle myöntämää lainasopimusta ei voida luokitella ”työsopimukseksi”, koska sillä ei säännellä työsuhdetta eikä työehtoja.

Toiseksi unionin tuomioistuin totesi elinkeinonharjoittajan käsitteen osalta,[209] että kyseisen käsitteen soveltamisalaan kuuluu yritys, joka tekee työntekijänsä ja tämän puolison kanssa liike- ja ammattitoimintansa yhteydessä lainasopimuksen, joka on varattu ensisijaisesti sen henkilöstölle, vaikka lainojen myöntäminen ei ole sen pääasiallista toimintaa. Se täsmensi tältä osin, että vaikka tällaisen työnantajan pääasiallista toimintaa ei ole rahoitusvälineiden tarjoaminen vaan energian toimittaminen, kyseisellä työnantajalla on tietoa ja ammattitaitoa sekä henkilöstöön liittyviä ja aineellisia voimavaroja, joita luonnollisella henkilöllä eli toisella sopimusosapuolella ei oleteta olevan. Se lisäksi, että lainasopimuksen tarjoamisella työntekijöille, joille tarjotaan näin etuna mahdollisuus omistusasuntoon, voidaan houkutella pätevää ja osaavaa työvoimaa ja sitouttaa se yritykseen, mikä edistää työnantajan liiketoiminnan harjoittamista. Se korosti tässä yhteydessä, ettei sillä, saako työnantaja kyseisen sopimuksen perusteella mahdollista välitöntä tuloa, ole vaikutusta siihen, pidetäänkö sitä direktiivissä 93/13 tarkoitettuna ”elinkeinonharjoittajana”. Unionin tuomioistuin korosti

206| Kuluttajien oikeuksista, neuvoston direktiivin 93/13/ETY ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 1999/44/EY muuttamisesta sekä neuvoston direktiivin 85/577/ETY ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 97/7/EY kumoamisesta 25.2011 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/83/EU (EUVL 2011, L 304, s. 64), 27 artikla.

207| Tämä tuomio on esitelty luvussa X ”Liikenne”.

208| Direktiivin 93/13 2 artiklan b alakohta.

209| Direktiivin 93/13 2 artiklan c alakohta.

vielä, että käsitteen ”elinkeinonharjoittaja” laajalla tulkinnalla voidaan toteuttaa kyseisen direktiivin tavoite eli kuluttajan suojaaminen elinkeinonharjoittajan kanssa tehdyn sopimuksen heikompana osapuolena ja osapuolten välisen tasapainon palauttaminen.

Unionin tuomioistuin otti yhdistetyissä asioissa ***Abanca Corporación Bancaria*** (C-70/17, EU:C:2019:250) ja ***Bankia*** (C-179/17, EU:C:2019:250) 26.3.2019 antamassaan suuren jaoston tuomiossa kantaa *direktiivin 93/13 6 ja 7 artiklan tulkintaan.*

Pääasioissa kyseessä olleet oikeusriidat koskivat kantajia, jotka olivat tehneet Espanjassa kiinnelainasopimuksia, joissa olevan ehdon perusteella sopimus voitiin irtisanoa ennenaikaisesti muun muassa tilanteissa, joissa vain yksi kuukausittain suoritettava maksuerä on jäänyt maksamatta.

Ennakkoratkaisua pyytäneet tuomioistuimet pyysivät unionin tuomioistuimelta ennakkoratkaisua kysymykseen siitä, onko direktiivin 93/13 6 ja 7 artiklaa tulkittava yhtäältä siten, että silloin kun kiinnelainasopimuksen ennenaikaista erääntymistä koskeva ehto on todettu kohtuuttomaksi, se voidaan kuitenkin pitää osittain voimassa poistamalla tekijät, jotka tekevät siitä kohtuuttoman, ja toisaalta, voidaanko päinvastaisessa tilanteessa tällaisen ehdon perusteella aloitettua kiinnityksen ulosmittausmenettelyä kaikesta huolimatta jatkaa täydentämällä ehtoa kansallisella oikeussäännöllä, kun se, ettei tähän menettelyyn voida turvautua, saattaisi olla vastoin kuluttajien etuja.

Unionin tuomioistuin katsoi, että direktiivin 93/13 6 ja 7 artiklaa on tulkittava siten, että ensinnäkin ne ovat esteenä sille, että kohtuuttomaksi todettu kiinnelainasopimuksen ennenaikaista erääntymistä koskeva ehto pidetään osittain voimassa poistamalla siitä osat, jotka tekevät siitä kohtuuttoman, jos poistamisella muutettaisiin ehdon sisältöä puuttumalla sen keskeiseen asiasisältöön. Tämän jälkeen unionin tuomioistuin totesi, etteivät nämä artiklat ole esteenä sille, että kansallinen tuomioistuin korjaa tällaisen kohtuuttoman ehdon pätemättömyyden korvaamalla sen sellaisen lain säännöksen uudella sanamuodolla, johon ehto suurelta osin perustuu ja jota sovelletaan, kun sopimuspuolet ovat tästä sopineet, edellyttäen, ettei kyseessä oleva kiinnelainasopimus voi pysyä voimassa, jos mainittu kohtuuton ehto poistetaan, ja että on voitu todeta, että koko sopimuksen pätemättömäksi toteamisesta aiheutuu kuluttajalle erityisen haitallisia seurauksia.

Unionin tuomioistuin totesi tässä yhteydessä, että silloin kun kansallinen tuomioistuin toteaa elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisessä sopimuksessa olevan kohtuuttoman ehdon pätemättömäksi, direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että se on esteenä kansallisen oikeuden säännökselle, jossa sallitaan kansallisen tuomioistuimen täydentää kyseistä sopimusta muuttamalla ehdon sisältöä. Mikäli kansallisen tuomioistuimen sallittaisiin muuttaa tällaisissa sopimuksissa olevien kohtuuttomien ehtojen sisältöä, olisi tämä omiaan haittaamaan direktiivin 93/13 7 artiklassa tarkoitetun pitkän aikavälin tavoitteen toteutumista. Tällainen mahdollisuus nimittäin myötävaikuttaisi sen ehkäisevän vaikutuksen poistumiseen, joka kohdistetaan elinkeinonharjoittajiin jättämällä yksinkertaisesti soveltamatta tällaisia kohtuuttomia ehtoja kuluttajiin nähden, koska elinkeinonharjoittajat olisivat taipuvaisia jatkamaan tällaisten ehtojen käyttämistä tietoisina siitä, että vaikka ehdot julistettaisiin pätemättömiksi, kansallinen tuomioistuin voisi kuitenkin täydentää sopimusta tarvittavilta osin näiden elinkeinonharjoittajien etujen takaamiseksi.

Tilanteessa, jossa elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välillä tehty sopimus ei voi pysyä voimassa kohtuuttoman ehdon poistamisen jälkeen, direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohta ei ole esteenä sille, että kansallinen tuomioistuin poistaa sopimusoikeudellisten periaatteiden mukaisesti kohtuuttoman ehdon korvaamalla sen dispositiivisella kansallisella oikeussäännöllä tilanteissa, joissa kohtuuttoman ehdon pätemättömäksi toteaminen velvoittaisi tuomioistuimen toteamaan sopimuksen kokonaan pätemättömäksi aiheuttaen tällä erityisen haitallisia vaikutuksia kuluttajalle, ja negatiivinen seuraamus kohdistuisi näin kuluttajaan.

Tällainen korvaaminen on direktiivin 93/13 tavoitteiden kannalta täysin perusteltua. Korvaaminen on näet tämän direktiivin 6 artiklan 1 kohdan tavoitteen mukaista siksi, että tällä säännöksellä pyritään korvaamaan muodollinen tasapaino, joka sopimuksella perustetaan sopimuspuolten oikeuksien ja velvollisuuksien välille, todellisella tasapainolla, jolla voidaan palauttaa sopimuspuolten välinen yhdenvertaisuus, eikä sillä pyritä siihen, että kaikki kohtuuttomia ehtoja sisältävät sopimukset todettaisiin pätemättömiksi.

Jos olisi kiellettyä korvata kohtuuton sopimusehto dispositiivisella kansallisella oikeussäännöllä ja jos tuomioistuimen olisi näin ollen todettava koko sopimus pätemättömäksi, kuluttajalle voisi aiheutua erityisen haitallisia seurauksia, jolloin sopimuksen pätemättömäksi toteamisesta johtuva ehkäisevä vaikutus saattaisi vaarantua. Lainasopimuksen osalta tällaisesta pätemättömäksi toteamisesta nimittäin seuraisi lähtökohtaisesti jäljellä olevan lainan summan erääntyminen välittömästi maksettavaksi sellaisen suuruisena, että tämä summa saattaisi ylittää kuluttajan maksukyvyn, ja siten negatiivinen seuraamus pikemminkin kuluttajalle kuin lainanantajalle, jota tämän seurauksena ei saataisi luopumaan tällaisten sopimusehtojen käyttämisestä tarjoamissaan sopimuksissa.

Unionin tuomioistuin katsoi vastaavista syistä, että tilanteessa, jossa elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välillä tehty kiinnelainasopimus ei voi pysyä voimassa sellaisen kohtuuttoman ehdon poistamisen jälkeen, jonka sanamuoto perustuu suurelta osin sellaiseen lain säännökseen, jota sovelletaan, kun sopimuspuolet ovat tästä sopineet, direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohta ei ole esteenä sille, että kansallinen tuomioistuin välttääkseen kyseisen sopimuksen pätemättömyyden korvaa tällaisen ehdon kyseisen kansallisen lain säännöksen uudella sanamuodolla, joka on tullut voimaan sopimuksen tekemisen jälkeen, koska sopimuksen pätemättömäksi toteamisesta aiheutuisi kuluttajalle erityisen haitallisia seurauksia.

Kansallisten tuomioistuinten tehtävänä on selvittää kansallisten oikeussääntöjen mukaisesti ja objektiivista lähestymistapaa noudattaen, johtaako tällaisten ehtojen poistaminen siihen, etteivät kiinnelainasopimukset voi enää pysyä voimassa.

Mikäli näin on, kansallisten tuomioistuinten on selvitettävä, aiheutuuko pääasioissa kyseessä olevien kiinnelainasopimusten pätemättömäksi toteamisesta kyseessä oleville kuluttajille erityisen haitallisia seurauksia. Unionin tuomioistuin toi tämän osalta esiin sen, että ennakkoratkaisupyyntöjen mukaan pätemättömäksi toteaminen saattaisi vaikuttaa erityisesti niihin kansallisiin yksityiskohtaisiin menettelysääntöihin, joiden mukaisesti pankit voivat saada kuluttajat oikeusteitse maksamaan lainasta jäljellä olevan määrän kokonaan.

Unionin tuomioistuin totesi 5.12.2019 antamassaan tuomiossa ***EVN Bulgaria Toplofikatsia ja Toplofikatsia Sofia*** (C-708/17 ja C-725/17, EU:C:2019:1049),[210] että *kuluttajien oikeuksista annettu direktiivi 2011/83*[211] *ja sopimattomista kaupallisista menettelyistä annettu direktiivi 2005/29*[212] *eivät ole esteenä kansalliselle säännöstölle, jossa säädetään, että kaukolämpöverkkoon liitetyssä yhteisomistuksessa olevassa kiinteistössä olevien asuntojen omistajat ovat velvollisia osallistumaan kiinteistön yhteisten osien ja sisäisen järjestelmän lämpöenergian kulutuksesta aiheutuneisiin kustannuksiin, vaikka he eivät ole erikseen pyytäneet lämmön toimittamista ja vaikka he eivät käytä*

210| Tämä tuomio koskee myös energiatehokkuutta. Ks. luku XIX “Energia”.

211| Direktiivin 2011/83 27 artikla.

212| Sopimattomista elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien välisistä kaupallisista menettelyistä sisämarkkinoilla ja neuvoston direktiivin 84/450/ETY, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivien 97/7/EY, 98/27/EY ja 2002/65/EY sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 2006/2004 muuttamisesta 11.5.2005 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2005/29/EY (sopimattomia kaupallisia menettelyjä koskeva direktiivi) (EUVL 2005, L 149, s. 22) 5 artiklan 1 ja 5 kohta.

sitä asunnoissaan. Unionin tuomioistuin totesi myös, että energiatehokkuutta koskevat direktiivit 2006/32[213] ja 2012/27[214] eivät ole esteenä samalle säännöstölle, jonka nojalla yhteisomistuksessa olevassa kiinteistössä tällaista kulutusta koskevat laskut laaditaan kullekin kiinteistössä olevan asunnon omistajalle suhteessa kunkin asunnon lämmitettävään tilavuuteen.

Pääasioiden oikeusriidoissa oli kyse kanteista, joilla yhteisomistuksessa olevissa kiinteistöissä olevien asuntojen omistajia vaadittiin maksamaan näiden kiinteistöjen sisäisen järjestelmän ja yhteisten osien lämpöenergian kulutusta koskevat laskut. Nämä omistajat olivat kieltäytyneet maksamasta laskuja, koska he katsoivat, että vaikka heidän kiinteistönsä on kytketty kaukolämpöverkkoon yhteisomistajien yhtymän ja lämpöenergian toimittajan välisellä toimitussopimuksella, he eivät kuitenkaan ole erikseen suostuneet lämmön toimittamiseen eivätkä he käytä sitä asunnoissaan.

Unionin tuomioistuin tarkasteli aluksi direktiivissä 2011/83[215] tarkoitetun kuluttajan käsitteen tulkintaa ja totesi, että direktiivissä tarkoitettuja kuluttajia ovat yhteisomistuksessa olevan kiinteistön, joka on liitetty kaukolämpöverkkoon, jonkin osan käyttöä koskevan esineoikeuden omistajat ja haltijat siltä osin kuin he ovat luonnollisia henkilöitä, jotka eivät harjoita elinkeino- tai ammattitoimintaa. Tästä unionin tuomioistuin päätteli, että kyseessä olevat kaukolämmön toimittamista koskevat sopimukset kuuluvat direktiivin 2011/83 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuihin elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisiin kaukolämmön toimittamista koskeviin sopimuksiin.

Tämän jälkeen unionin tuomioistuin täsmensi direktiivin 2011/83 27 artiklassa tarkoitettua käsitettä ”toimitus, jota ei ole tilattu”, ja totesi, että lämpöenergian toimittamista sisäiseen järjestelmään ja näin ollen yhteisomistuksessa olevan kiinteistön yhteisiin osiin sen seurauksena, että tämän kiinteistön yhteisomistajien yhtymä on tehnyt päätöksen liittää kiinteistö kaukolämpöverkkoon kansallisen oikeuden mukaisesti, ei voida katsoa kaukolämmön toimitukseksi, jota ei ole tilattu.

Lopuksi unionin tuomioistuin otti kantaa lämpöenergian kulutuksen laskuttamiseen yhteisomistuksessa olevissa kiinteistöissä. Se totesi, että direktiivin 2006/32[216] mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että muun muassa sähkön ja kaukolämmityksen loppukäyttäjille tarjotaan käyttäjäkohtaiset mittarit, jotka kuvaavat tarkasti loppukäyttäjän todellista energiankulutusta, kun tämä on teknisesti mahdollista. Unionin tuomioistuimen mukaan on kuitenkin vaikea ajatella, että yhteisomistuksessa olevissa kiinteistöissä lämmityslaskut voitaisiin yksilöidä kokonaan erityisesti siltä osin kuin kyse on sisäisestä järjestelmästä ja yhteisistä osista, sillä tällaisen kiinteistön eri asunnot eivät ole lämmityksen tasolla itsenäisiä, koska lämpö kiertää lämmitettyjen ja vähemmän lämmitettyjen tai lämmittämättömien tilojen välillä. Näissä olosuhteissa unionin tuomioistuin katsoi, että kun otetaan huomioon se, että jäsenvaltioilla on yhteisomistuksessa olevan kiinteistön lämpöenergian kulutusta koskevan laskutustavan osalta laaja harkintavalta, direktiivi 2006/32 ja direktiivi 2012/27 eivät ole esteenä sille, että sisäisestä järjestelmästä peräisin olevan lämmön laskentamenetelmä toteutetaan suhteellisesti kunkin asunnon lämmitettävän tilavuuden mukaan.

213| Energian loppukäytön tehokkuudesta ja energiapalveluista sekä neuvoston direktiivin 93/76/ETY kumoamisesta 5.4.2006 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2006/32/EY (EUVL 2006, L 114, s. 64) 13 artiklan 2 kohta.

214| Energiatehokkuudesta, direktiivien 2009/125/EY ja 2010/30/EU muuttamisesta sekä direktiivien 2004/8/EY ja 2006/32/EY kumoamisesta 25.10.2012 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2012/27/EU (EUVL 2012, L 315, s. 1) 10 artiklan 1 kohta.

215| Direktiivin 2011/83 2 artiklan 1 kohta.

216| Direktiivin 2006/32 13 artiklan 2 kohta.

XVIII Ympäristö

Ympäristönsuojelun alalla on pantava merkille useita tuomioita. Ensimmäinen näistä tuomioista koskee varovaisuusperiaatteen soveltamista kasvinsuojeluaineiden markkinoille saattamista koskevissa asioissa. Toisessa tuomiossa on kyse mahdollisuudesta vedota kansallisissa tuomioistuimissa vesien suojelemisesta maataloudesta peräisin olevien nitraattien aiheuttamalta pilaantumiselta annettuun direktiiviin 91/676. Lisäksi on mainittava kolme muuta tuomiota, joista ensimmäinen koskee luontodirektiivin tulkintaa ja kaksi muuta tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnista annetun direktiivin 85/337/ETY soveltamista.[217]

1. Varovaisuusperiaate

Unionin tuomioistuimen suuri jaosto otti 1.10.2019 antamassaan tuomiossa ***Blaise ym.*** (C-616/17, EU:C:2019:800) kantaa kasvinsuojeluaineiden markkinoille saattamisesta 21.10.2009 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1107/2009[218] pätevyyteen varovaisuusperiaatteen valossa. Ennakkoratkaisupyyntö esitettiin rikosasiassa, jossa vastaajina olivat Blaise ja 20 muuta syytettyä, jotka olivat syytettyinä toiselle kuuluvan omaisuuden vahingoittamisesta tai pilaamisesta yksituumaisesti. Nämä henkilöt olivat menneet Ariègen departementissa (Ranska) sijaitseviin myymälöihin ja vahingoittaneet kanistereita, joissa oli glyfosaattia sisältäviä rikkakasvien torjunta-aineita, sekä lasivitriinejä. Syytetyt vetosivat varovaisuusperiaatteeseen oikeutuksena toiminnalleen, jonka tarkoituksena oli varoittaa liikkeitä ja niiden asiakkaita niistä vaaroista, jotka liittyvät glyfosaattia sisältävien rikkakasvien torjunta-aineiden myyntiin. Sen ratkaisemiseksi, onko tämä väite perusteltu, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoi, että sen on lausuttava asetuksen N:o 1107/2009 pätevyydestä varovaisuusperiaatteen valossa, ja esitti näin ollen unionin tuomioistuimelle tätä koskevan kysymyksen.

Unionin tuomioistuin täsmensi tämän periaatteen ulottuvuutta ja totesi aluksi, että unionin lainsäätäjän on noudatettava tätä periaatetta antaessaan säännöksiä, joilla säännellään kasvinsuojeluaineiden markkinoille saattamista. Koska asetuksella N:o 1107/2009 on tarkoitus antaa säännöt, joilla säännellään lupien myöntämistä kasvinsuojeluaineille ja niiden sisältämien tehoaineiden hyväksymistä, jotta ne voidaan saattaa markkinoille, unionin lainsäätäjän oli luotava sääntelykehys, jonka avulla toimivaltaisilla viranomaisilla voi olla antaessaan tätä lupaa ja tätä hyväksyntää käytössään riittävät tiedot arvioidakseen tyydyttävällä tavalla näiden tehoaineiden ja näiden kasvinsuojeluaineiden käytöstä aiheutuvia terveysriskejä. Unionin tuomioistuin korosti tältä osin, että kun otetaan huomioon tarve punnita useita tavoitteita ja periaatteita ja merkityksellisten kriteerien täytäntöönpanon monimutkaisuus, laillisuusvalvonnan on rajoituttava siihen, onko unionin lainsäätäjä tehnyt ilmeisen arviointivirheen.

Tämän jälkeen unionin tuomioistuin totesi, ettei se, ettei asetuksessa ole määritelty ”tehoaineen” käsitettä, ole ristiriidassa varovaisuusperiaatteen kanssa. Hakijan on kasvinsuojeluaineen lupahakemusta jättäessään mainittava kaikki tämän tuotteen sisältämät aineet, jotka täyttävät kyseisessä asetuksessa säädetyt edellytykset.

217| Lisäksi on mainittava 19.12.2019 annettu tuomio ***Deutsche Umwelthilfe*** (C-752/18), jossa unionin tuomioistuin otti kantaa kansallisten tuomioistuinten määräämiin täytäntöönpanotoimiin pakkokeinona käytettävien vankeusrangaistusten muodossa sellaisten kansallisten viranomaisten vastuuhenkilöille, jotka kieltäytyvät jatkuvasti noudattamasta tuomioistuinratkaisua, jolla ne määrätään panemaan täytäntöön unionin oikeuden mukaiset velvoitteensa ilmanlaatua koskevan direktiivin 2008/50 nojalla. Tämä tuomio on esitelty luvussa IV ”Unionin oikeus ja kansallinen oikeus”.

218| Kasvinsuojeluaineiden markkinoille saattamisesta sekä neuvoston direktiivien 79/117/ETY ja 91/414/ETY kumoamisesta 21.10.2009 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1107/2009 (EUVL 2009, L 309, s. 1).

Hakijalla ei siis ole mahdollisuutta valita oman harkintansa mukaan, mitä kyseisen tuotteen ainesosaa on pidettävä tehoaineena. Kun lainsäätäjä on määrittänyt näin tehoaineiden tunnistamiseen liittyvät hakijan velvollisuudet, se ei ole tehnyt ilmeistä arviointivirhettä.

Lisäksi unionin tuomioistuin katsoi, että asetus on varovaisuusperiaatteen mukainen siltä osin kuin siinä velvoitetaan ottamaan huomioon kasvinsuojeluaineen ainesosien kumulatiiviset vaikutukset. Tehoaineiden hyväksymismenettelyssä ja kasvinsuojeluaineiden lupamenettelyssä edellytetään, että hakemusten arviointi sisältää tuotteen mahdollisten haitallisten vaikutusten ja myös niiden vaikutusten arvioinnin, jotka aiheutuvat tuotteen ainesosien välisestä vuorovaikutuksesta. Myöskään tältä osin asetusta ei rasita ilmeinen arviointivirhe.

Sama päätelmä tehtiin niiden testien, tutkimusten ja analyysien luotettavuuden osalta, jotka otetaan huomioon kasvinsuojeluaineen lupaa myönnettäessä. Unionin tuomioistuimen mukaan se, että hakija toimittaa testit, tutkimukset ja analyysit, jotka ovat välttämättömiä tehoaineen hyväksymistä ja luvan myöntämistä kasvinsuojeluaineelle koskevien menettelyjen kannalta, ilman, että esitettäisiin riippumatonta vasta-analyysiä, ei merkitse varovaisuusperiaatteen loukkaamista. Asetuksessa edellytetään tältä osin, että hakija esittää todisteet siitä, että tuotteet eivät ole haitallisia, siinä säännellään esitettyjen testien ja analyysien laatua ja velvoitetaan toimivaltaiset viranomaiset, joiden käsiteltäväksi hakemus on saatettu, toteuttamaan objektiivinen ja riippumaton arviointi. Viranomaisten on tässä yhteydessä ehdottomasti otettava huomioon muut kuin hakijan esittämät merkitykselliset seikat ja erityisesti luotettavimmat käytettävissä olevat tieteelliset tiedot ja kansainvälisen tutkimuksen tuoreimmat tulokset ja oltava antamatta kaikissa tapauksissa ratkaisevaa merkitystä hakijan toimittamille tutkimuksille. Lopuksi unionin tuomioistuin täsmensi, ettei asetuksessa vapauteta hakijaa toimittamasta tuotteen karsinogeenisuutta ja toksisuutta koskevia testejä. Tällainen tuote voidaan nimittäin sallia vain, jos toimivaltaiset viranomaiset toteavat, että käytöllä ei ole välittömiä tai myöhemmin ilmeneviä haitallisia vaikutuksia ihmisten terveyteen.

Näin ollen ei ilmennyt mitään sellaista seikkaa, joka voisi vaikuttaa asetuksen N:o 1107/2009 pätevyyteen.

2. Vesien suojeleminen nitraattien aiheuttamalta pilaantumiselta

Unionin tuomioistuin totesi 3.10.2019 julistetussa tuomiossa ***Wasserleitungsverband Nördliches Burgenland ym.*** (C-197/18, EU:C:2019:824) *ensimmäistä kertaa, että luonnolliset henkilöt ja oikeushenkilöt, joita pohjaveden pilaantuminen koskee suoraan, voivat vedota kansallisissa tuomioistuimissa vesien suojelemisesta maataloudesta peräisin olevien nitraattien aiheuttamalta pilaantumiselta annetun direktiivin 91/676*[219] (jäljempänä nitraattidirektiivi) *tiettyihin säännöksiin*.

Tuomio liittyy oikeusriitaan, jossa valittajina olivat Burgenlandin osavaltion pohjoisosan vesilaitos (Itävalta), kunnallista kaivoa ylläpitävä Itävallan kunta ja talokaivon omistava yksityishenkilö ja vastapuolena Itävallan liittovaltion kestävän kehityksen ja matkailun ministeriö. Valittajat vetosivat pohjaveden pilaantumiseen alueellaan, sillä sen nitraattipitoisuus ylitti säännönmukaisesti nitraattidirektiivissä säädetyn raja-arvon 50 mg/l. Tässä yhteydessä valittajat tekivät hakemuksia pohjaveden nitraattipitoisuuden alentamista koskevien toimenpiteiden toteuttamiseksi. Ministeriö sen sijaan väitti, ettei valittajilla ole asiavaltuutta tällaisten toimenpiteiden vaatimiseen. Unionin tuomioistuinta pyydettiin täsmentämään, voivatko kolmen valittajan kaltaiset luonnolliset henkilöt ja oikeushenkilöt vedota nitraattidirektiivin säännöksiin vaatiakseen kyseisessä direktiivissä säädettyjen kansallisten toimenpiteiden toteuttamista tai muuttamista pohjaveden nitraattipitoisuuden alentamiseksi.

219| Vesien suojelemisesta maataloudesta peräisin olevien nitraattien aiheuttamalta pilaantumiselta 12.12.1991 annettu neuvoston direktiivi 91/676/ETY (EYVL 1991, L 375, s. 1).

Unionin tuomioistuin totesi aluksi, että direktiivien sitovan luonteen ja niiden tehokkaan vaikutuksen säilyttämiseksi kansallisessa oikeudessa ei lähtökohtaisesti voida evätä yksityisiltä mahdollisuutta vedota näihin unionin säädösten säännöksiin. Luonnollisten henkilöiden ja oikeushenkilöiden, joita direktiivin säännösten rikkominen koskee suoraan, on ainakin voitava vaatia – tarvittaessa saattamalla asia tuomioistuimen käsiteltäväksi – toimivaltaisia viranomaisia noudattamaan kyseessä olevia velvoitteita.

Tämän jälkeen unionin tuomioistuin toi esille, että pohjaveden nitraattipitoisuus, joka ylittää tai on vaarassa ylittää nitraattidirektiivissä säädetyn raja-arvon 50 mg/l, on tämän direktiivin päätavoitteen vastainen. Sen tavoitteena on sallia yksityisille pohjaveden oikeutettu käyttö. Tämän raja-arvon ylittyessä on katsottava, että vesi on pilaantunut. Jo riski raja-arvon 50 mg/l ylittymisestä haittaa veden tavanomaista käyttöä ja edellyttää lähteiden omistajien toteuttavan veden puhdistamistoimenpiteitä. Nitraattidirektiivin päätavoitteen loukkaaminen koskee siten näitä henkilöitä suoraan, ja heidän on voitava saattaa asia kansallisten viranomaisten ja tuomioistuinten käsiteltäväksi ja vaatia jäsenvaltioita noudattamaan tämän direktiivin nojalla asetettuja velvoitteita.

Unionin tuomioistuin toi tältä osin esille, että kun maataloudesta peräisin olevat nitraatit vaikuttavat huomattavasti vesien pilaantumiseen, sovelletaan nitraattidirektiiviä, joka velvoittaa jäsenvaltiot toteuttamaan toimintaohjelmia ja kaikki tarvittavat toimenpiteet nitraattipitoisuuden alentamiseksi, jotta estetään veden nitraattipitoisuuden raja-arvon 50 mg/l ylittyminen tai riski tällaisesta ylittymisestä. Tässä tarkoituksessa jäsenvaltioiden on myös seurattava läheisesti vesien tilaa valvontaohjelmien puitteissa ja valituissa mittauspaikoissa ja otettava huomioon parhaat saatavilla olevat tieteelliset ja tekniset tiedot.

Jäsenvaltioille asetettu velvollisuus toteuttaa nitraattidirektiivissä säädetyt tarvittavat toimenpiteet pohjavesien nitraattipitoisuuden alentamiseksi on selkeä, täsmällinen ja ehdoton, ja yksityiset voivat siten vedota siihen suoraan jäsenvaltioita vastaan.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin totesi, että kun maataloustoiminta myötävaikuttaa huomattavasti pohjavesien pilaantumiseen, luonnollisten henkilöiden ja oikeushenkilöiden, joiden mahdollisuutta käyttää oikeutetusti veden lähteitään rajoitetaan, on voitava vaatia kansallisia viranomaisia muuttamaan olemassa olevaa toimintaohjelmaa tai toteuttamaan muita nitraattidirektiivissä säädettyjä toimenpiteitä niin kauan kuin pohjaveden nitraattipitoisuus ylittää tai on vaarassa ylittää ilman tällaisia toimenpiteitä arvon 50 mg/l.

3. Luontodirektiivi

Unionin tuomioistuimen toinen jaosto tarkensi 10.10.2019 antamassaan tuomiossa ***Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola*** (C-674/17, EU:C:2019:851), joka koskee *luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta 21.5.1992 annetun neuvoston direktiivin 92/43*[220] (jäljempänä luontodirektiivi) *tulkintaa*, minkä kaikkien vaatimusten täyttymistä edellytetään siltä, että jäsenvaltiot voivat toteuttaa toimenpiteitä, joilla poiketaan tiukan suojelun alaisten lajien, tässä tapauksessa suden (canis lupus), tahallisen tappamisen kiellosta.[221]

220| Luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta 21.5.1992 annettu neuvoston direktiivi 92/43/ETY (EYVL 1992, L 206, s. 7).

221| Luontodirektiivin 12 artiklan 1 kohdan a alakohdassa säädetään, että jäsenvaltioiden on toteutettava tarpeelliset toimenpiteet liitteessä IV olevassa a kohdassa olevia eläinlajeja koskevan tiukan suojelujärjestelmän käyttöönottamiseksi niiden luontaisella levinneisyysalueella ja kiellettävä muun muassa kaikki näiden lajien yksilöitä koskeva tahallinen pyydystäminen tai tappaminen luonnossa.

Suomen riistakeskus myönsi kahdella 18.12.2015 tekemällään päätöksellä luvat seitsemän suden tappamiseen 23.1.–21.2.2016 Pohjois-Savon maakunnan alueella. Poikkeuslupien keskeisenä päämääränä oli laittoman tappamisen eli salametsästyksen ennaltaehkäisy. Korkein hallinto-oikeus, jonka käsiteltäväksi suomalainen luonnonsuojeluyhdistys oli saattanut valituksen näistä päätöksistä, esitti unionin tuomioistuimelle kysymyksen, jonka pääsisältö on se, onko luontodirektiivi esteenä tällaisten päätösten tekemiselle.

Unionin tuomioistuin vastaa tähän, että luontodirektiiviä on tulkittava siten, että se on esteenä tällaisten päätösten tekemiselle, elleivät ne täytä kaikkia siinä yksilöityjä vaatimuksia.

Ensiksikin tällaisissa poikkeusluvissa on määriteltävä niillä tavoitellut päämäärät selvästi ja täsmällisesti ja tuettava ne perusteluin sekä osoitettava täsmällisten tieteellisten tietojen perusteella, että niillä kyetään saavuttamaan tämä päämäärä. Unionin tuomioistuin katsoo, että tässä tapauksessa salametsästyksen torjuntaan voidaan vedota direktiivissä tarkoitettuna päämääränä, mutta sallitulla metsästyksellä on voitava todellisuudessa vähentää laitonta tappamista niin paljon, että sillä on myönteinen nettovaikutus susikannan suojelun tasoon.

Toiseksi sille, ettei päämäärää voida saavuttaa muulla tyydyttävällä ratkaisulla, on esitettävä täsmälliset ja asianmukaiset perustelut. Unionin tuomioistuin korostaa tämän osalta, että pelkästään sillä, että on olemassa salametsästyksen kaltaista laitonta toimintaa tai että tällaisen toiminnan valvonnassa on kohdattu vaikeuksia, ei voida pitää tästä riittävänä osoituksena. On päinvastoin huolehdittava ensisijaisesti siitä, että laittoman toiminnan valvonta on tiukkaa ja tehokasta.

Kolmanneksi luontodirektiivin 16 artiklassa todetaan, että tällaisten poikkeusten hyväksymisen välttämättömänä ennakkoedellytyksenä on se, ettei poikkeuksella haitata kyseisten lajien kantojen suotuisan suojelun tason säilyttämistä niiden luontaisella levinneisyysalueella. Poikkeusten on siis perustuttava kriteereihin, jotka on määritelty siten, että kyseisen lajin populaation kehittyminen ja vakaus elinympäristössään pystytään turvaamaan pitkällä aikavälillä. Lisäksi on arvioitava suojelun taso ja se, miten poikkeukset vaikuttavat siihen. Jäsenvaltioiden on ennalta varautumisen periaatteen mukaisesti jätettävä tällaiset poikkeukset hyväksymättä tai luovuttava niiden toimeenpanosta, jos ei saada varmuutta siitä, vahingoittaako tällainen poikkeus tietyn uhanalaisen lajin kantojen suotuisan suojelun tason säilyttämistä tai ennalleen saattamista vai ei.

Neljänneksi jäsenvaltioiden on vielä täytettävä luontodirektiivin 16 artiklan 1 kohdan e alakohdassa määritellyt erityiset vaatimukset. Niiden on ensin rajattava ja määriteltävä niiden yksilöiden lukumäärä, joihin poikkeus voi kohdistua, jotta vältettäisiin merkittävän kielteisen vaikutuksen vaara kyseessä olevan populaation rakenteelle. Toiseksi niiden on määriteltävä nämä yksilöt valikoiden ja rajoitetusti, mikä saattaa edellyttää niiden yksilöintiä yksilökohtaisesti. Kolmanneksi niiden on huolehdittava siitä, että tällaisten poikkeusten hyväksymistä ja niiden soveltamista valvotaan tehokkaasti ja asianmukaisessa ajassa.

4. Tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arviointi

Tässä yhteydessä on paikallaan mainita kaksi tuomiota. Unionin tuomioistuimen suuri jaosto velvoitti 12.11.2019 antamallaan tuomiolla ***komissio v. Irlanti (Derrybrienin tuulivoimala)*** (C-261/18, EU:C:2019:955) *Irlannin maksamaan rahamääräisiä seuraamuksia siitä, ettei se ole pannut konkreettisesti täytäntöön 3.7.2008*

annettua tuomiota komissio v. Irlanti[222] siltä osin kuin yhteisöjen tuomioistuin totesi siinä tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnista annetun direktiivin 85/337[223] rikkomisen. Tämä tuomio on esitelty luvussa V.1.1 ”Jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevat kanteet”.

Unionin tuomioistuin otti kantaa suuren jaoston kokoonpanossa 29.7.2019 antamassaan tuomiossa ***Inter-Environnement Wallonie ja Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen*** (C-411/17, EU:C:2019:622) *luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta annetun direktiivin 92/43 ja tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnista annetun direktiivin 2011/92*[224] *tulkintaan*. Tämä tuomio annettiin asiassa, jossa vastapuolina olivat yhtäältä kaksi yhdistystä, Inter-Environnement Wallonie ASBL ja Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen ASBL, joiden tavoitteena on suojella ympäristöä ja elinympäristöä, ja toisaalta Conseil des ministres (Belgia) ja joka koski lakia, jolla Belgian kuningaskunta oli yhtäältä säätänyt pysäytetyn ydinvoimalaitoksen teollisen sähköntuotantotoiminnan käynnistämisestä uudelleen melkein kymmeneksi vuodeksi ja toisaalta lykännyt kymmenellä vuodella määräpäivää, joka oli alun perin säädetty toiminnassa olevan ydinvoimalaitoksen käytöstä poistamiselle ja sen teollisen sähköntuotannon lopettamiselle. Nämä järjestöt arvostelivat Belgian viranomaisia lähinnä siitä, että ne antoivat tämän lain ilman, että kyseisillä direktiiveillä asetettuja ennalta tehtävää arviointia koskevia vaatimuksia oli noudatettu.

Tässä yhteydessä unionin tuomioistuin katsoi, että ydinvoimalaitoksen teollisen sähköntuotannon jatkamista koskevat riidanalaiset toimenpiteet ovat direktiiveissä 2011/92 ja 92/43 tarkoitettu ”hanke”, koska ne merkitsevät väistämättä laajoja töitä, joilla muutetaan kyseisten alueiden fyysistä olotilaa. Tämän hankkeen ympäristövaikutukset ja vaikutukset asianomaisiin suojattuihin alueisiin on lähtökohtaisesti arvioitava ennen näiden toimenpiteiden toteuttamista. Sillä, että toimenpiteiden täytäntöönpano edellyttää lisätoimia, kuten uuden laitoskohtaisen teollista sähköntuotantoa koskevan luvan myöntämistä yhdelle kyseessä olevista voimaloista, ei ole tässä yhteydessä ratkaisevaa merkitystä. Myös mainittuihin toimenpiteisiin erottamattomasti liittyvistä töistä on tehtävä tällainen arviointi ennen kuin näistä toimenpiteistä päätetään, jos töiden laatu ja mahdolliset ympäristövaikutukset ovat tässä vaiheessa riittävästi tunnistettavissa.

Direktiivin 2011/92 mukaan jäsenvaltio saa vapauttaa tällaisen hankkeen ympäristövaikutusten arvioinnista sähkön toimitusvarmuutensa turvaamiseksi vain, jos tämä jäsenvaltio osoittaa muun muassa, että tähän toimitusvarmuuteen kohdistuva riski on järkevästi ajateltuna todennäköinen ja että kyseinen hanke on niin kiireellinen, että voi olla perusteltua jättää arviointi tekemättä. Tällaisella vapauttamismahdollisuudella ei kuitenkaan rajoiteta ympäristövaikutusten arviointia koskevaa velvollisuutta, joka koskee pääasiassa kyseessä olevan kaltaisia hankkeita, joilla on rajat ylittäviä vaikutuksia.

Lisäksi on niin, että jos tavoite, että sähkön toimitusvarmuus jäsenvaltiossa turvataan koko ajan, on direktiivissä 92/43 tarkoitettu erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottava syy, jolla hankkeen toteuttamista voidaan perustella arvioinnin kielteisestä tuloksesta huolimatta ja vaihtoehtoisten ratkaisujen puuttuessa, tilanne on kuitenkin toinen, jos suojellulla alueella, johon hanke on omiaan vaikuttamaan, on luontodirektiivissä tarkoitettu ensisijaisesti suojeltava luontotyyppi tai laji. Tällaisessa tapauksessa ainoastaan tarve estää todellinen ja vakava vaara, että sähköntoimitus kyseisessä jäsenvaltiossa keskeytyy, voi olla tässä direktiivissä tarkoitettu yleiseen turvallisuuteen liittyvä syy, joka voi muodostaa tällaisen oikeuttamisperusteen. Lopuksi unionin tuomioistuin katsoi, että kansallinen tuomioistuin voi kansallisen lainsäädännön sen salliessa poikkeuksellisesti pysyttää sellaisten pääasian kohteena olevien kaltaisten toimenpiteiden vaikutukset, joista

222| Unionin tuomioistuimen tuomio 3.7.2008, ***komissio v. Irlanti*** (C-215/06, EU:C:2008:380).

223| Tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnista 27.6.1985 annettu neuvoston direktiivi 85/337/ETY (EYVL 1985, L 175, s. 40).

224| Tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnista 13.12.2011 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2011/92/EU (EUVL 2012, L 26, 1).

päätettäessä ei ole noudatettu direktiivissä 2011/92 ja direktiivissä 92/43 säädettyjä velvollisuuksia, jos vaikutusten pysyttäminen on perusteltua sellaisten pakottavien syiden vuoksi, jotka liittyvät tarpeeseen estää sellainen todellinen ja vakava vaara, että sähköntoimitus kyseisessä jäsenvaltiossa keskeytyy, jota ei voida torjua muilla keinoilla ja vaihtoehdoilla erityisesti sisämarkkinoilla. Vaikutusten pysyttäminen voi kestää vain ajan, joka on ehdottoman tarpeen tämän lainvastaisuuden korjaamiseksi.

5. Uusiutuvista lähteistä peräisin oleva energia

Unionin tuomioistuin vahvisti 24.10.2019 antamassaan tuomiossa ***Prato Nevoso Termo Energy*** (C-212/18, EU:C:2019:898), että *Italian säännöstö, joka koskee lupaa kasviöljyjätettä käsittelemällä saatujen bionesteiden käyttöön energiantuotantolaitoksen polttoaineena, ei lähtökohtaisesti ole ristiriidassa jätteistä annetun direktiivin 2008/98*[225] *eikä uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämisestä annetun direktiivin 2009/28*[226] *kanssa.*

Tässä asiassa Prato Nevoso Termo Energy Srl (jäljempänä Prato Nevoso -yhtiö), jolla on lämpö- ja sähköenergian tuotantolaitos, pyysi Cuneon maakunnalta (Italia) lupaa korvata metaani laitoksensa polttoainelähteenä bionesteellä, joka tässä tapauksessa on kasviöljyä, jota saadaan keräämällä paistoöljyjätettä ja käsittelemällä sitä kemiallisesti. Toimivaltainen kansallinen viranomainen hylkäsi kyseisen hakemuksen asiassa sovellettavan Italian lainsäädännön perusteella, koska kyseistä kasviöljyä ei mainita kansallisessa luettelossa, joka sisältää biomassasta peräisin olevien polttoaineiden ryhmät, joita voidaan käyttää laitoksessa, josta aiheutuu päästöjä ilmakehään, noudattamatta sääntöjä, jotka koskevat jätteen hyödyntämistä energian tuottamiseen. Italian säännöstön vaikutuksena on siis se, että kemiallisesti käsitellystä paistoöljyjätteestä saatua bionestettä on pidettävä jätteenä eikä polttoaineena. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin, jossa Prato nevoso -yhtiö nosti kanteen kyseisestä hylkäyspäätöksestä, esitti ennakkoratkaisukysymyksen saadakseen selville, onko tällainen kansallinen säännöstö edellä mainittujen direktiivien säännösten mukainen.

Unionin tuomioistuin tukeutui muun muassa 28.3.2019 annettuun tuomioon *Tallinna Vesi*[227] ja totesi, että jätteistä annettu direktiivi 2008/98 ei ole lähtökohtaisesti esteenä sille, että jäsenvaltio edellyttää, että jätteistä saadun bionesteen käyttöön polttoaineena sovelletaan jätteen hyödyntämistä energian tuottamiseen koskevaa säännöstöä sillä perusteella, että kyseinen neste ei kuulu mihinkään niistä ryhmistä, jotka on merkitty kansalliseen luetteloon polttoaineista, joiden käyttö on sallittu laitoksessa, josta aiheutuu päästöjä ilmakehään. Unionin tuomioistuimen mukaan tätä toteamusta ei kumota uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämisestä annetussa direktiivissä 2009/28 säädettyjä kansallisia hyväksymismenettelyjä koskevilla säännöksillä, koska ne eivät koske sääntelymenettelyjä, jotka koskevat jätteeksi luokittelun päättymistä koskevien kriteerien hyväksymistä.

Unionin tuomioistuin totesi kuitenkin, että tällaisessa esimerkkitapauksessa on selvitettävä, saattoivatko kansalliset viranomaiset ilmeistä arviointivirhettä tekemättä katsoa, että kyseessä olevaa bionestettä oli pidettävä jätteenä. Unionin tuomioistuin viittasi direktiivin 2008/98 tavoitteisiin sekä mahdollisuuteensa

225| Jätteistä ja tiettyjen direktiivien kumoamisesta 19.11.2008 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2008/98/EY (EUVL 2008, L 312, s. 3).

226| Uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämisestä sekä direktiivien 2001/77/EY ja 2003/30/EY muuttamisesta ja myöhemmästä kumoamisesta 23.4.2009 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/28/EY (EUVL 2009, L 140, s. 16), sellaisena kuin se on muutettuna 9.9.2015 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä (EU) 2015/1513 (EUVL 2015, L 239, s. 1).

227| Unionin tuomioistuimen tuomio 28.3.2019, ***Tallinna Vesi*** (C-60/18, EU:C:2019:264).

antaa ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle kaikki hyödylliset tiedot, jotta tämä voi ratkaista käsiteltäväkseen saatetun asian, ja palautti mieleen, että direktiivin 2008/98 6 artiklan 1 kohdassa säädetään, että tietyt jätteet lakkaavat olemasta jätettä, kun ne ovat läpikäyneet hyödyntämistoimen, kierrätys mukaan luettuna, ja kun ne täyttävät erityiset kriteerit, jotka jäsenvaltioiden on useita edellytyksiä noudattaen määritettävä ja joihin kuuluu se, että niistä ”ei aiheudu haitallisia kokonaisvaikutuksia ympäristölle eikä ihmisten terveydelle”. Italian hallituksen esittämien argumenttien perusteella unionin tuomioistuin totesi, että tietty tieteellinen epävarmuus, joka koskee kyseessä olevan bionesteen kaltaisen aineen jätteeksi luokittelun päättymiseen liittyviä ympäristöriskejä, voi saada jäsenvaltion päättämään, ettei se mainitse kyseistä ainetta laitoksessa, josta aiheutuu päästöjä ilmakehään, sallittujen polttoaineiden luettelossa. SEUT 191 artiklan 2 kohdassa vahvistetun ennalta varautumisen periaatteen mukaisesti on nimittäin niin, että jos parasta saatavilla olevaa tieteellistä tietoa tutkittaessa jää epävarmuutta siitä, onko jätteiden hyödyntämisestä peräisin olevan aineen käytöllä tietyissä nimenomaisissa olosuhteissa haittavaikutuksia ympäristölle ja ihmisten terveydelle, jäsenvaltion on pidättäydyttävä vahvistamasta kriteerejä, jotka koskevat kyseisen aineen jätteeksi luokittelun päättymistä, tai antamasta mahdollisuutta yksittäistapausta koskevan päätökseen antamiseen samasta asiasta.

XIX Energia

Tässä luvussa on paikallaan mainita kaksi tuomiota. Ensimmäinen on 5.12.2019 annettu tuomio ***EVN Bulgaria Toplofikatsia ja Toplofikatsia Sofia*** (C-708/17 ja C-725/17, EU:C:2019:1049), jossa unionin tuomioistuin tarkasteli lämpöenergian toimittamista koskevan kansallisen lainsäädännön yhteensopivuutta unionin oikeuden kanssa.[228]

Toinen on 19.12.2019 julistettu tuomio ***GRDF*** (C-236/18, EU:C:2019:1120), jossa unionin tuomioistuin otti kantaa *kansallisille sääntelyviranomaisille, jotka toimivat maakaasumarkkinoiden riitojenratkaisutehtävissä, maakaasun sisämarkkinoista annetun direktiivin 2009/73*[229] *41 artiklan 11 kohdalla annetun päätöksentekovallan ajalliseen ulottuvuuteen*.

Tämän asian taustalla oli riita-asia, jonka osapuolina olivat kaksi maakaasun toimittajaa ja GRDF, joka on maakaasun jakeluverkonhaltija Ranskassa, ja joka koski niiden vuosina 2005 ja 2008 tekemissä maakaasun siirtoa jakeluverkossa koskevissa sopimuksissa olevan ehdon pätevyyttä. Kyseisen ehdon mukaan toimittajien oli kerättävä loppuasiakkaiden kanssa tehtyjen sopimusten puitteissa määrät, jotka oli maksettava GRDF:n jakelupalvelujen tariffina, ja maksettava ne GRDF:lle myös silloin, kun loppuasiakkaat eivät olleet niitä maksaneet. Vuonna 2014 energia-alan sääntelyviranomaisen (jäljempänä CRE) riitojenratkaisulautakunta totesi, että sopimukset olivat ristiriidassa direktiivin 2009/73 kanssa niiden tekemispäivästä lähtien. Koska kyseinen päätös pysytettiin muutoksenhaussa, GRDF saattoi asian Ranskan Cour de cassationin (ylin tuomioistuin) käsiteltäväksi, ja viimeksi mainittu päätti esittää unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisupyynnön lähinnä sen selvittämiseksi, onko direktiivi 2009/73 esteenä sille, että sääntelyviranomaisen päätöksellä on vaikutuksia ennen osapuolten välisen riidan syntymistä.

228| Tämä tuomio on esitelty luvussa XVII “Kuluttajansuoja”.

229| Maakaasun sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 2003/55/EY kumoamisesta 13.7.2009 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/73/EY (EUVL 2009, L 211, s. 94).

Unionin tuomioistuin katsoi, että kyseinen direktiivi ei ole esteenä sille, että sääntelyviranomainen, joka toimii riitojenratkaisuviranomaisena, tekee päätöksen, jolla verkonhaltija velvoitetaan saattamaan toimittajan kanssa tehty maakaasun siirtosopimus unionin oikeuden mukaiseksi koko sopimuskaudelta osapuolten välisen riidan syntymistä edeltävä ajanjakso mukaan lukien. Unionin tuomioistuin totesi tästä ensiksi, että direktiivin 2009/73 41 artiklan 11 kohdassa ei täsmennetä, mitkä riitojenratkaisuviranomaisena toimivan sääntelyviranomaisen päätösten ajalliset vaikutukset ovat. Se tulkitsi seuraavaksi kyseistä säännöstä direktiivin 2009/73 tavoitteen ja asiayhteyden valossa ja totesi, että tämän direktiivin 41 artiklan 11 kohdan nojalla sääntelyviranomaisen tehtävänä on varmistaa, että jakeluverkonhaltijat noudattavat niillä olevia velvoitteitaan, joihin kuuluu se, että kolmansien jakeluverkkoihin pääsyä koskevaa järjestelmää on sovellettava objektiivisesti ja verkon käyttäjiä syrjimättä. Tämä merkitsee sitä, että jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että sääntelyviranomaisella on direktiivin 41 artiklan 10 kohdan nojalla valtuudet tehdä sitovia päätöksiä maakaasuyrityksiin nähden, jotta viimeksi mainitut muuttavat tarvittaessa verkkoon liittämistä ja pääsyä koskevia ehtoja ja edellytyksiä – tariffit mukaan lukien –, sen varmistamiseksi, että ne ovat oikeasuhteisia ja että niitä sovelletaan syrjimättömällä tavalla. Riitojenratkaisuviranomaisena toimivan sääntelyviranomaisen päätöksen ajallisten vaikutusten rajoittaminen osapuolten välisen riidan syntymisen jälkeiseen aikaan olisi direktiivin 2009/73 tavoitteiden vastaista ja poistaisi siltä sen tehokkaan vaikutuksen.

Unionin tuomioistuin katsoi lisäksi, että tätä direktiivin 2009/73 41 artiklan 11 kohdan tulkintaa ei aseteta kyseenalaiseksi oikeusvarmuuden periaatteella eikä luottamuksensuojan periaatteella. Vaikka kansallisen tuomioistuimen voidaan edellytyksin, jotka unionin tuomioistuin määrittää, poikkeuksellisesti sallia pitävän voimassa kumotun kansallisen toimen tiettyjä vaikutuksia, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ei maininnut tässä asiassa konkreettisia seikkoja, joilla voitaisiin osoittaa, että oikeudelliseen epävarmuuteen liittyvä erityinen riski olisi olemassa. GRDF väitti toisaalta, että kyseessä olevat kaasunsiirtosopimukset neuvoteltiin CRE:n alaisuudessa ja tämän valvonnassa, mutta se ei esittänyt, että viimeksi mainittu olisi antanut sille täsmällisiä vakuutteluja riidanalaisen ehdon lainmukaisuudesta, mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on kuitenkin tarkistettava.

XX Merentakaiset maat ja alueet

Unionin tuomioistuin katsoi 31.10.2019 antamissaan tuomioissa ***komissio v. Yhdistynyt kuningaskunta*** (C-391/17, EU:C:2019:919) ja ***komissio v. Alankomaat*** (C-395/17, EU:C:2019:918), että *Yhdistynyt kuningaskunta ja Alankomaiden kuningaskunta eivät ole noudattaneet SEU 4 artiklan 3 kohdan mukaisia velvoitteitaan, koska ne eivät ole korvanneet omien varojen menetystä, joka on aiheutunut yhtäältä siitä, että Anguillan viranomaiset olivat antaneet merentakaisten maiden ja alueiden assosioinnista Euroopan talousyhteisöön ja Euroopan yhteisöön tehtyjen päätösten*[230] (jäljempänä MMA-päätökset) vastaisesti EXP-vientitodistuksia alumiinin tuomiseksi tästä MMA:sta ajanjaksona 1999/2000, ja toisaalta siitä, että Curaçaon ja Aruban viranomaiset olivat antaneet MMA-päätösten vastaisesti EUR.1-tavaratodistuksia maitojauheen ja riisin tuomiseksi Curaçaosta ajanjaksona 1997/2000 sekä riisijauheen ja -suurimoiden tuomiseksi Arubasta ajanjaksona 2002/2003.

Jäsenvaltiot ovat sopineet EY:n perustamissopimuksen nojalla MMA:iden osalta, että unioniin assosioidaan Euroopan ulkopuoliset maat ja alueet, joilla on erityiset suhteet tiettyihin jäsenvaltioihin, kuten Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneeseen kuningaskuntaan ja Alankomaiden kuningaskuntaan. Perustamissopimuksen mukaan kyseisiin MMA:ihin sovelletaan siten siinä määriteltyä assosiointia koskevaa erityissääntelyä. Tämä

230| Merentakaisten maiden ja alueiden assosioinnista Euroopan talousyhteisöön 25.7.1991 tehty neuvoston päätös 91/482/ETY (EYVL 1991, L 263, s. 1) ja merentakaisten maiden ja alueiden assosioinnista Euroopan yhteisöön 27.11.2001 tehty neuvoston päätös 2001/822/EY (EYVL 2001, L 314, s. 1).

erityissääntely merkitsee muun muassa sitä, että tuonnille MMA:ista on myönnetty täydellinen vapautus tulleista tavaroiden saapuessa jäsenvaltioihin. Tätä vapautusta täsmennetään MMA-päätöksissä siten, että MMA:ista peräisin olevien tuotteiden ja tietyin edellytyksin sellaisten tuotteiden, jotka eivät ole peräisin MMA:ista mutta jotka ovat vapaassa vaihdannassa MMA:ssa ja jotka jälleenviedään sellaisinaan unioniin, tuonti unioniin on vapautettu tulleista ja vaikutukseltaan vastaavista maksuista. MMA-päätöksistä käy lisäksi ilmi, että sekä jäsenvaltiot että MMA:iden toimivaltaiset viranomaiset osallistuvat komission kanssa unionin toimiin, jotka liittyvät kyseisiin päätöksiin.

Kyseistä vapautusta koskevien määräysten noudattaminen osoitetaan vievän MMA:n tulliviranomaisten antamalla todistuksella. Tuontivaltion tulliviranomaiset voivat tarkastaa tämän todistuksen jälkikäteen. Asiaa koskevat erimielisyydet käsitellään kuitenkin komiteassa, jonka puheenjohtajana on komission edustaja ja johon kuuluu jäsenvaltioiden edustajat, eivätkä vievän MMA:n paikalliset viranomaiset osallistu siihen.

Asiassa C-391/17 Anguillaan sijoittautunut yhtiö oli ottanut käyttöön vuonna 1998 jälleenlaivausjärjestelmän, jonka puitteissa alumiinin tuonti kolmansista maista oli ilmoitettu Anguillassa tullille ja alumiini oli tämän jälkeen kuljetettu unioniin. Anguillan viranomaiset olivat antaneet vientitodistuksia kyseistä jälleenvientiä varten, vaikka ne olivat samalla myöntäneet unionin tuojille kuljetustukea.

Asiassa C-395/17 oli tuotu Saksaan vuosina 1997–2000 maitojauhetta ja riisiä Curaçaosta. Lisäksi Arubasta oli tuotu riisijauhetta ja -suurimoita Alankomaihin vuosien 2002 ja 2003 aikana. Curaçaon ja Aruban viranomaiset olivat antaneet tavaratodistuksia näitä tuotteita varten, vaikka ne eivät täyttäneet vaadittavia edellytyksiä sille, että niitä pidettäisiin näistä MMA:ista peräisin olevina tuotteina, jotka on vapautettu tulleista ja vaikutukseltaan vastaavista maksuista.

Molemmissa asioissa tehtiin tutkimuksia. Tutkimusten jälkeen komissio teki päätöksiä, joissa se tutkittujen todistusten sääntöjenvastaisuuden todettuaan päätti, että tulleja tuonneista, joita varten nämä todistukset oli esitetty, ei tarvitse kirjata tileihin jälkikäteen. Näiden päätösten perusteella jäsenvaltiot, joihin kyseessä olevia tavaroita tuotiin Anguillasta, Curaçaosta ja Arubasta, eivät kirjanneet mainittuja tulleja tileihin jälkikäteen. Komissio oli tämän vuoksi vaatinut Yhdistynyttä kuningaskuntaa ja Alankomaiden kuningaskuntaa korvaamaan kyseisten todistusten antamisesta johtuneen unionin omien varojen menetyksen. Koska nämä jäsenvaltiot olivat kiistäneet olevansa millään tavoin vastuussa tältä osin, komissio päätti nostaa niitä vastaan jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevat kanteet.

Unionin tuomioistuin tarkasteli näitä kanteita SEU 4 artiklan 3 kohdassa vahvistetun vilpittömän yhteistyön periaatteen kannalta.

Ensinnäkin unionin tuomioistuin muistutti, että SEUT 198 artiklan ensimmäisen kohdan mukaan kyseiset kaksi jäsenvaltiota kuuluvat niihin, joilla on erityisiä suhteita MMA:ihin, ja että assosiointia koskeva erityissääntely perustui kyseisten todistusten antamisajankohtana näihin erityisiin suhteisiin. Näille erityisille suhteille on tunnusomaista se, että kyseiset MMA:t eivät ole itsenäisiä valtioita vaan ne ovat riippuvaisia jostakin jäsenvaltiosta, joka vastaa erityisesti niiden edustamisesta kansainvälisissä suhteissa. Kyseisen artiklan mukaan assosiointia koskevan erityissääntelyn soveltaminen koskee ainoastaan maita ja alueita, joilla on erityisiä suhteita kyseessä olevaan jäsenvaltioon, joka on pyytänyt, että niihin sovelletaan assosiointia koskevaa erityissääntelyä.

Unionin tuomioistuin totesi sitten, että riidanalaisten todistusten antamista säänneltiin MMA-päätöksissä ja näin ollen unionin oikeudessa ja että MMA:iden viranomaisten oli siis noudatettava näihin päätöksiin sisältyviä vaatimuksia. MMA-päätöksissä määrätyt menettelyt erimielisyyksien tai ongelmien ratkaisemiseksi tässä yhteydessä ilmentävät kuitenkin kyseessä olevan MMA:n ja sen jäsenvaltion, jolle se kuuluu, välisiä erityisiä suhteita. Nämä erityiset suhteet synnyttävät jäsenvaltion erityisen vastuun unioniin nähden silloin, kun MMA:iden viranomaiset antavat todistuksia kyseisten päätösten vastaisesti. Unionin tuomioistuin täsmensi, että näissä kahdessa asiassa kyseessä olevia tuotteita koskevan tullijärjestelmän

suosituimmuusluonteisuus ja poikkeuksellisuus merkitsee sitä, että jäsenvaltioilla olevaa lojaliteettiperiaatteeseen liittyvää velvollisuutta toteuttaa kaikki toimenpiteet, joilla voidaan taata unionin oikeuden ulottuvuus ja tehokkuus, on sovellettava kyseessä olevissa asioissa erityisen tiukasti. Unionin tuomioistuin katsoi tästä seuraavan, että kyseiset kaksi jäsenvaltiota ovat vastuussa unioniin nähden kaikista MMA:idensa viranomaisten kyseisten todistusten antamisen yhteydessä tekemistä virheistä.

Lopuksi unionin tuomioistuin totesi, että koska todistusten antaminen MMA-päätösten vastaisesti estää tuontijäsenvaltiota kantamasta tulleja, jotka sen olisi pitänyt kantaa mainittujen todistusten puuttuessa, tästä aiheutuva omien varojen menetys on lainvastainen seuraus unionin oikeuden rikkomisesta. Tämä seuraus velvoittaa todistusten sääntöjenvastaisesta antamisesta unioniin nähden vastuussa olevan jäsenvaltion korvaamaan mainitun menetyksen. Korvausvelvollisuus on vain erityinen osoitus vilpittömän yhteistyön periaatteeseen perustuvasta velvoitteesta, jonka mukaan jäsenvaltioiden on toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet unionin oikeuden rikkomisen korjaamiseksi ja sen lainvastaisten seurausten poistamiseksi. Tähän menetettyjen varojen määrään on lisättävä viivästyskorko, joka lasketaan siitä päivästä, jona komissio on vaatinut menetyksen korvaamista, koska pelkkä niiden tullien määrän korvaaminen, joita ei ole voitu kantaa, ei riitä poistamaan kyseessä olevien todistusten sääntöjenvastaisen antamisen lainvastaisia seurauksia.

XXI Kansainväliset sopimukset

Unionin tuomioistuin totesi täysistunnossa 30.4.2019 antamassaan ***EU:n ja Kanadan välistä CETA-sopimusta*** koskevassa lausunnossa (lausunto 1/17, EU:C:2019:341) *Kanadan sekä Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden välisen laaja-alaisen talous- ja kauppasopimuksen (CETA) kahdeksannen luvun F jakson, jolla on tarkoitus perustaa sijoittajien ja valtioiden välisten sijoitusriitojen ratkaisumenettely (jäljempänä ISDS-menettely), yhteensopivaksi Euroopan unionin primaarioikeuden kanssa.* Tässä menettelyssä määrätään muun muassa tuomioistuimen ja muutoksenhakutuomioistuimen perustamisesta sekä pidemmällä aikavälillä sijoituksia käsittelevän monenvälisen tuomioistuimen perustamisesta.

Unionin tuomioistuin muistutti ensin, että kansainvälinen sopimus voi sopia yhteen unionin oikeuden kanssa vain sillä edellytyksellä, ettei unionin oikeusjärjestyksen itsenäisyyttä loukata. Tämä itsenäisyys, joka pätee sekä jäsenvaltioiden oikeuteen että kansainväliseen oikeuteen nähden, perustuu unionin ja sen oikeuden keskeisiin ominaispiirteisiin ja siten siihen, että unionilla on oma perustuslaillinen kehyksensä.

Unionin tuomioistuin totesi heti aluksi, että suunniteltua ISDS-menettelyä sovelletaan unionin tuomioistuinjärjestelmän ulkopuolella. CETA-sopimuksessa suunniteltu oikeuspaikka nimittäin on erillinen Kanadan, unionin ja tämän jäsenvaltioiden omista tuomioistuimista. Se katsoi näin ollen, että unionin oikeus ei ole esteenä sille, että CETA-sopimuksessa määrätään tuomioistuinten perustamisesta, eikä myöskään sille, että näille tuomioistuimille annetaan kyseisessä sopimuksessa toimivalta tulkita ja soveltaa sopimuksen määräyksiä. Tällaiset tuomioistuimet eivät sitä vastoin voi olla toimivaltaisia tulkitsemaan tai soveltamaan muita unionin oikeuden määräyksiä ja säännöksiä kuin CETA-sopimuksen määräyksiä tai antamaan välitystuomioita, joilla voi olla sellainen vaikutus, että ne estävät unionin toimielimiä toimimasta unionin perustuslaillisen kehyksen mukaisesti.

Unionin tuomioistuin toi tältä osin esille, että CETA-sopimuksessa annetaan suunnitelluille tuomioistuimille unionin oikeuden tulkintaa tai soveltamista koskevaa toimivaltaa ainoastaan CETA-sopimuksen määräysten tulkinnan ja soveltamisen osalta. Sellaisen vaikutuksen puuttumisesta, joka kohdistuisi unionin toimielinten toimintaan unionin perustuslaillisen kehyksen mukaisesti, unionin tuomioistuin totesi, että suunniteltujen tuomioistuinten toimivalta olisi vastoin unionin oikeusjärjestyksen itsenäisyyttä, jos se järjestettäisiin niin, että nämä tuomioistuimet voisivat kanteessa tarkoitettuja elinkeinovapauden rajoituksia arvioidessaan

kyseenalaistaa tason, jolla suojataan sitä yleistä intressiä, jonka perusteella unioni on ottanut kyseisiä rajoituksia käyttöön kaikkien toimijoiden osalta. CETA-sopimuksesta ilmenee, että suunniteltujen tuomioistuinten arviointivalta ei yllä niin pitkälle, että ne voisivat kyseenalaistaa yleisen intressin suojan tason, jonka unioni on määrittänyt demokraattisen prosessin päätteeksi. Unionin tuomioistuin katsoi näin ollen, että CETA-sopimuksen kahdeksannen luvun F jaksolla ei loukata unionin oikeusjärjestyksen itsenäisyyttä.

Tarkasteltaessa ISDS-menettelyn yhteensopivuutta yleisen yhdenvertaisen kohtelun periaatteen kanssa lausuntopyynnössä mainittiin eriytetty kohtelu, joka johtuu siitä, että jäsenvaltioiden yrityksille ja luonnollisille henkilöille, jotka sijoittavat unioniin, on mahdotonta riitauttaa unionin toimenpiteitä CETA-sopimuksessa suunnitelluissa tuomioistuimissa, kun taas unioniin sijoittavat kanadalaiset henkilöt voivat riitauttaa kyseisiä toimenpiteitä mainituissa tuomioistuimissa. Unionin tuomioistuin muistutti tältä osin, että perusoikeuskirjan 20 artiklassa, jossa vahvistetaan yhdenvertaisuus lain edessä, ei määrätä mistään nimenomaisesta sen soveltamisalan rajoituksesta, joten sitä sovelletaan kaikkiin unionin oikeudessa säänneltyihin tilanteisiin, kuten niihin, jotka kuuluvat unionin tekemän kansainvälisen sopimuksen soveltamisalaan. Lisäksi tämä perusoikeus on kaikilla henkilöillä, joiden tilanne kuuluu unionin oikeuden soveltamisalaan, heidän lähtövaltiostaan riippumatta. Yhdenvertaisuudella lain edessä vahvistetaan yhdenvertaisen kohtelun periaate, joka edellyttää, että toisiinsa rinnastettavia tilanteita ei kohdella eri tavalla. Unionin tuomioistuin totesi kuitenkin, että unioniin sijoittavat kanadalaiset yritykset ja luonnolliset henkilöt eivät ole unioniin sijoittavien jäsenvaltioiden yritysten ja luonnollisten henkilöiden tilanteeseen rinnastettavassa tilanteessa, minkä vuoksi lausuntopyynnössä mainittu eriytetty kohtelu ei merkitse syrjintää.

Tarkastellessaan ISDS-menettelyn yhteensopivuutta sen oikeuden kanssa, joka jokaisella on saada asiansa käsitellyksi riippumattomassa tuomioistuimessa, unionin tuomioistuin muistutti heti aluksi, että unionin on noudatettava perusoikeuskirjan 47 artiklan toisen ja kolmannen kohdan määräyksiä, joissa tämä oikeus vahvistetaan. Vaikka perusoikeuskirjassa tarjotut takeet eivät tosin sidokaan Kanadaa, ne sitovat kuitenkin unionia, joka ei siis voi kyseisiä takeita tarjoamatta tehdä sopimusta, jossa perustettaisiin tuomioistuimia, joilla olisi toimivalta antaa unionia sitovia välitystuomioita ja käsitellä unionin lainkäytön piiriin kuuluvien tahojen niissä vireille saattamia riita-asioita. Tämän jälkeen unionin tuomioistuin toi esille, että osapuolten tuomioistuinjärjestelmien ulkopuolisen mekanismin perustamisen tarkoituksena on varmistaa, että ulkomaisten sijoittajien luottamus ulottuu elimeen, joka on toimivaltainen toteamaan, että kyseiset sijoitukset vastaanottanut valtio on rikkonut CETA-sopimuksen kahdeksannen luvun C ja D jaksoa. Näin ollen suunniteltujen tuomioistuinten riippumattomuus ja ulkomaisten sijoittajien pääsy kyseisiin tuomioistuimiin liittyvät erottamattomasti vapaan ja oikeudenmukaisen kaupan tavoitteeseen, joka mainitaan SEU 3 artiklan 5 kohdassa ja johon CETA-sopimuksella pyritään. Tarkastellessaan mahdollisuutta päästä suunniteltuihin tuomioistuimiin unionin tuomioistuin huomautti, että koska ei ole järjestelmää, jolla pyrittäisiin sen varmistamiseen, että luonnollisille henkilöille sekä pienille ja keskisuurille yrityksille olisi taloudellisesti mahdollista päästä tuomioistuimiin, ISDS-menettelyn riskinä on, että siihen voivat käytännössä päästä vain sellaiset sijoittajat, joilla on huomattavia taloudellisia resursseja. Tämän jälkeen se toi esille, että CETA-sopimus ei sisällä yhtään sitoumusta, jonka mukaan sellaisen tuomioistuimiin pääsyä koskevan mahdollisuuden tason, jota perusoikeuskirjan 47 artiklassa edellytetään, varmistava järjestelmä otetaan käyttöön heti, kun kyseiset tuomioistuimet on perustettu. Sitä vastoin lausumalla nro 36, joka on erottamaton osa puitteita, joissa neuvosto hyväksyy päätöksen luvan antamisesta CETA-sopimuksen allekirjoittamiseen unionin puolesta, komissio ja neuvosto sitoutuvat varmistamaan, että pienille ja keskisuurille yrityksille on mahdollista päästä suunniteltuihin tuomioistuimiin. Unionin tuomioistuin katsoi, että kyseinen sitoumus riittää perusteeksi päätelmälle, jonka mukaan CETA-sopimus on yhteensopiva sen vaatimuksen kanssa, joka koskee mahdollisuutta päästä tuomioistuimiin.

Unionin tuomioistuin totesi lopuksi, että CETA-sopimus tarjoaa riittävät takeet siitä, että suunnitellut tuomioistuimet täyttävät riippumattomuusvaatimuksen, ja tämä pätee sekä sen ulkoiseen osatekijään, joka edellyttää, että kyseiset tuomioistuimet huolehtivat tehtävistään täysin itsenäisesti, että sen sisäiseen osatekijään, joka merkitsee sitä, että tuomioistuimen jäsenet pitävät yhtäläistä etäisyyttä oikeusriidan asianosaisiin, ja sitä, ettei näillä jäsenillä ole mitään henkilökohtaista intressiä asian ratkaisun lopputulokseen.

XXII Unionin henkilöstö

Tuomiossa ***Espanja v. parlamentti*** (C-377/16, EU:C:2019:249), joka annettiin 26.3.2019 suuren jaoston kokoonpanossa, unionin tuomioistuin kumosi SEUT 263 artiklan nojalla nostetun kanteen yhteydessä kiinnostuksenilmaisupyynnön, jonka Euroopan parlamentti oli laatinut sopimussuhteisten toimihenkilöiden palvelukseen ottamiseksi autonkuljettajan tehtäviin ja jossa oli rajattu valintamenettelyn toisen kielen valinta vain englannin, ranskan ja saksan kieliin ja menettelyn yhteydenpidossa käytettävät kielet näihin viimeksi mainittuihin kieliin.

Euroopan parlamentti oli julkaissut 14.4.2016 kiinnostuksenilmaisupyynnön laatiakseen tietokannan hakijoista, joita voidaan ottaa palvelukseen sopimussuhteisiksi toimihenkilöiksi autonkuljettajan tehtäviin. Tämän kiinnostuksenilmaisupyynnön IV jaksossa todettiin, että palvelukseen ottamisen edellytyksenä oli ”tyydyttävä – – englannin, ranskan tai saksan kielen taito” valintamenettelyn ”kielenä 2”. Tämä rajaaminen vastasi parlamentin mukaan yksikön etua, jonka mukaista on, että ”uudet työntekijät ovat heti toimintakykyisiä ja pystyvät kommunikoimaan sujuvasti päivittäisessä työssään”, koska nämä kolme kieltä ovat kyseisessä toimielimessä yleisimmin käytetyt kielet. Lisäksi hakijoiden tuli toimittaa hakemuksensa käyttämällä sähköistä hakulomaketta, joka oli saatavilla Euroopan henkilöstövalintatoimiston (EPSO) verkkosivustolla vain näillä kolmella kielellä.

Hakijoiden ja EPSOn välisessä yhteydenpidossa käytettävien kielten rajaamisesta kyseessä olevan hakumenettelyn yhteydessä unionin tuomioistuin totesi, ettei sitä voitu sulkea pois, että hakijoilta evättiin mahdollisuus käyttää valitsemaansa virallista kieltä hakemustensa toimittamisessa ja että heihin kohdistettiin täten kieleen perustuvaa erilaista kohtelua. Tässä yhteydessä unionin tuomioistuin muistutti erityisesti, että asetuksen N:o 1/58[231] 2 artiklan mukaisesti jäsenvaltion lainkäyttövaltaan kuuluvan henkilön unionin toimielimille osoittamat asiakirjat laaditaan millä tahansa tämän asetuksen 1 artiklassa tarkoitetulla virallisella kielellä lähettäjän valinnan mukaan. Tämä oikeus valita unionin virallisista kielistä kieli, jota he käyttävät yhteydenpidossa toimielimiin, on perustavanlaatuinen, koska se on keskeinen osa unionin kielellisen monimuotoisuuden kunnioittamista, jonka merkityksestä muistutetaan SEU 3 artiklan 3 kohdan neljännessä alakohdassa ja perusoikeuskirjan 22 artiklassa. Unionin henkilöstövalintamenettelyiden erityisessä asiayhteydessä toimielimet voivat kuitenkin asettaa virallisten kielten käyttöön rajoituksia, edellyttäen, että tällaiset rajoitukset ovat Euroopan unionin virkamiehiin sovellettavien henkilöstösääntöjen (jäljempänä henkilöstösäännöt) 1d artiklan 6 kohdan, sellaisena kuin sitä sovelletaan sopimussuhteisiin toimihenkilöihin muuhun henkilöstöön sovellettavien palvelussuhteen ehtojen (palvelussuhteen ehdot)[232] 80 artiklan 4 kohdan nojalla, mukaisesti objektiivisesti ja tarkoituksenmukaisesti perusteltuja henkilöstöpolitiikan yleisen edun mukaisella oikeutetulla tavoitteella ja oikeassa suhteessa tavoitteeseen nähden. Tässä asiassa parlamentti ei kuitenkaan ollut esittänyt yhtäkään perustelua, josta voi käydä ilmi tällainen yleisen edun mukainen oikeutettu tavoite, jolla voidaan perustella yhteydenpidossa käytettävien kielten rajaamista vain englannin, ranskan ja saksan kieliin.

Toisen kielen valinnan rajaamisesta näihin kieliin itse valintamenettelyä varten unionin tuomioistuin katsoi, että hakijoilta, joiden kielitaito ei vastannut tätä edellytystä, evättiin mahdollisuus osallistua tähän valintamenettelyyn, vaikka heillä oli riittävä kielitaito palvelussuhteen ehtojen 82 artiklan 3 kohdan e alakohdassa

231| Euroopan talousyhteisössä käytettäviä kieliä koskevista järjestelyistä 15.4.1958 annettu neuvoston asetus N:o 1 (EYVL 1958, 17, s. 385), sellaisena kuin se on muutettuna 13.5.2013 annetulla neuvoston asetuksella (EU) N:o 517/2013 (EUVL 2013, L 158, s. 1).

232| Euroopan yhteisöjen virkamiehiin sovellettavien henkilöstösääntöjen ja näiden yhteisöjen muuta henkilöstöä koskevien palvelussuhteen ehtojen vahvistamisesta sekä komission virkamiehiin tilapäisesti sovellettavien erityisten toimenpiteiden laatimisesta 29.2.1968 annettu neuvoston asetus (ETY, Euratom, EHTY) N:o 259/68 (EYVL 1968, L 56, s. 1), sellaisena kuin se on muutettuna 22.10.2013 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU, Euratom) N:o 1023/2013 (EUVL 2013, L 287, s. 15).

asetettujen edellytysten mukaisesti ainakin kahdessa unionin virallisessa kielessä. Tämä rajaaminen voi merkitä kieleen perustuvaa erilaista kohtelua. Vaikka yksikön etu voi edellyttää yleisen edun mukaisena oikeutettuna tavoitteena, että palvelukseen otettavilla henkilöillä on tietty kielitaito, valintamenettelyn kielijärjestelmää rajoittavalle toimielimen, jolla on tältä osin laaja harkintavalta, on kuitenkin osoitettava, että tällaisella rajaamisella kyetään vastaamaan niihin tehtäviin liittyviin todellisiin tarpeisiin, joita palvelukseen otettavat henkilöt tulevat hoitamaan, ja tämä rajaaminen on suhteutettava tähän intressiin ja sen on perustuttava selkeille, objektiivisille ja ennakoitavissa oleville kriteereille, joiden avulla hakijat voivat ymmärtää näiden vaatimusten syyt ja unionin tuomioistuimet valvoa niiden lainmukaisuutta.

Tässä asiassa unionin tuomioistuin totesi, että kiinnostuksenilmaisupyynnön IV jakson osalta esitetyt perustelut eivät itsessään riitä osoittamaan, että Euroopan parlamentin autonkuljettajan tehtävät edellyttivät konkreettisesti kielitaitoa jossakin kyseessä olevista kolmesta kielestä unionin muiden virallisten kielten sijasta. Koska Euroopan parlamentti ei ole antanut asetuksen N:o 1/58 6 artiklan mukaisia yksityiskohtaisia sääntöjä kielten käyttämistä koskevien järjestelyjen soveltamisesta, ei kuitenkaan voida katsoa, että nämä kolme kieltä ovat välttämättä hyödyllisimmät kielet kaikkiin tehtäviin tässä toimielimessä, ilman, että tarkastellaan, mitä tehtäviä palvelukseen otettavat työntekijät käytännössä tulevat hoitamaan. Unionin tuomioistuin katsoi, että seikka, jonka mukaan palvelukseen otettavien autonkuljettajien on hoidettava tehtäviään muun muassa Brysselissä, Luxemburgissa ja Strasbourgissa eli kolmessa kaupungissa, jotka sijaitsevat jäsenvaltioissa, joiden virallisia kieliä ovat ranska tai saksa, ei riitä perustelemaan kyseessä olevaa rajaamista. Parlamentti ei nimittäin ollut osoittanut, että rajaaminen valintamenettelyn toiseksi kieleksi nimettyihin kieliin oli objektiivisesti ja tarkoituksenmukaisesti perusteltua avoimien toimien toiminnallisten erityispiirteiden takia, eikä osoittanut, minkä vuoksi tämä valinta ei sitä vastoin voinut kohdistua muihin virallisiin kieliin, jotka mahdollisesti voivat olla merkityksellisiä tällaisia tehtäviä varten.

Kiinnostuksenilmaisupyynnön kumoamisesta johtuvien seurauksien osalta unionin tuomioistuin katsoi lopuksi, että tätä varten perustettu tietokanta oli kumottava. Se katsoi, että hakijoille, joiden nimet merkittiin kyseessä olevaan tietokantaan, ei myönnetty takeita palvelukseen ottamisesta ja että vain siitä, että hakijoiden nimet merkittiin kyseessä olevaan tietokantaan, ei synny perusteltua luottamusta, joka edellyttäisi kumotun kiinnostuksenilmaisupyynnön vaikutusten pysyttämistä voimassa. Kumoamisella ei sitä vastoin ollut vaikutuksia mahdollisesti jo toteutettuihin palvelukseen ottoihin.

Unionin tuomioistuimen suuri jaosto pysytti 26.3.2019 antamassaan tuomiossa ***komissio v. Italia*** (C-621/16 P, EU:C:2019:251) muutoksenhaussa *unionin yleisen tuomioistuimen tuomion*[233]*, jolla oli kumottu henkilöstösääntöjen* 1d ja 28 artiklan sekä niiden liitteessä III olevan 1 artiklan 2 kohdan ja neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1/58 1 artiklan perusteella kaksi ilmoitusta, jotka koskevat Euroopan henkilöstövalintatoimiston (EPSO) avointa kilpailua hallintovirkamiesten varallaololuettelon laatimiseksi. Näissä ilmoituksissa rajattiin valintamenettelyn toisen kielen valinta ainoastaan englannin, ranskan ja saksan kieliin ja yhteydenpidossa EPSOn kanssa käytettävät kielet näihin viimeksi mainittuihin kieliin.

Ensimmäisessä oikeusasteessa nostettujen kanteiden tutkittavaksi ottamisen osalta unionin tuomioistuin muistutti ensinnäkin, että kumoamiskanteen kohteena voivat olla muodostaan riippumatta kaikki ne toimielinten toteuttamat toimenpiteet, joilla on tarkoitus olla sitovia oikeusvaikutuksia. Se katsoi tämän jälkeen, että unionin yleinen tuomioistuin oli perustellusti päätellyt riidanalaisten kilpailuilmoitusten oikeudellisen luonteen perusteella, että ne eivät olleet vahvistavia toimia tai pelkkiä avoimia kilpailuja koskevien yleisten säännösten täytäntöönpanotoimia, vaan ne olivat toimia, joilla oli ”kyseisten kilpailujen kielijärjestelyjä koskevia sitovia oikeusvaikutuksia” ja että ne olivat näin ollen kannekelpoisia toimia. Tältä osin unionin tuomioistuin täsmensi, että kilpailun järjestämistä säännellään ilmoituksella, jossa vahvistetaan

233| Unionin yleisen tuomioistuimen tuomio 15.9.2016, ***Italia v. komissio*** (T-353/14 ja T-17/15, EU:T:2016:495).

sen keskeiset tekijät, kuten täytettävien virkojen erityisluonteesta johtuvat kielitaitovaatimukset henkilöstösääntöjen liitteessä III olevien säännösten mukaisesti. Kyseisessä ilmoituksessa vahvistetaan siis kyseessä olevan kilpailun ”sääntelykehys” nimittävän viranomaisen vahvistaman tavoitteen perusteella ja sillä on tästä syystä sitovia oikeusvaikutuksia. Tätä kilpailuilmoitusten oikeudellisen luonteen arviointia tuki tässä tapauksessa EPSOn antamien avoimia kilpailuja koskevien yleisten sääntöjen sanamuoto ja itse riidanalaisten kilpailuilmoitusten sanamuoto.

Unionin yleisen tuomioistuimen tuomioistuinvalvonnan harjoittamisen ja sen tehokkuuden osalta unionin tuomioistuin muistutti, että unionin toimielimillä on oltava laaja harkintavalta yksiköidensä järjestämisessä ja erityisesti avoimien virkojen ja toimien osalta asetettujen pätevyysedellytysten määrittämisessä ja, näiden edellytysten perusteella ja yksikön edun mukaisesti, kilpailun järjestämistä koskevien edellytysten ja yksityiskohtaisten sääntöjen määrittämisessä. Tähän harkintavaltaan on kuitenkin ehdottomasti sovellettava henkilöstösääntöjen 1d artiklassa vahvistettua kehystä, jossa kielletään kaikenlainen kieleen perustuva syrjintä ja säädetään, että kieleen perustuva erilainen kohtelu, joka johtuu kilpailun kieliä koskevan järjestelyn rajaamisesta rajalliseen määrään virallisia kieliä, voidaan hyväksyä vain, jos tällainen rajaaminen on objektiivisesti perusteltua ja oikeassa suhteessa yksikön todellisiin tarpeisiin nähden. Lisäksi kaikkien erityisten kielitaitovaatimusten on perustuttava selkeille, objektiivisille ja ennakoitavissa oleville kriteereille, joiden avulla hakijat voivat ymmärtää näiden vaatimusten syyt ja unionin tuomioistuimet valvoa niiden lainmukaisuutta.

Koska rajoituksen lainmukaisuus riippuu siitä, onko se perusteltu ja oikeasuhteinen, unionin yleinen tuomioistuin saattoi perustellusti tutkia tässä asiassa konkreettisesti muun muassa sitä, oliko avoimia kilpailuja koskevissa ilmoituksissa, avoimiin kilpailuihin sovellettavissa yleisissä säännöissä ja komission toimittamissa todisteissa ”konkreettisia tietoja”, joiden avulla voitiin objektiivisesti osoittaa yksikön etu, jolla voitiin oikeuttaa kilpailun toisen kielen valinnan rajaaminen. Unionin yleisen tuomioistuimen tehtävänä on nimittäin paitsi tutkia esitettyjen todisteiden aineellinen paikkansapitävyys, luotettavuus ja johdonmukaisuus, myös tarkistaa, sisältävätkö nämä todisteet kaikki ne merkitykselliset seikat, jotka on otettava huomioon monitahoisen taloudellisen tilanteen arvioinnissa, ja voivatko kyseiset todisteet tukea päätelmiä, jotka niistä on tehty.

Lopuksi unionin tuomioistuin totesi hakijoiden ja EPSOn välisen yhteydenpidon kielten valinnan rajaamisesta, että unionin yleisen tuomioistuimen päättely, jonka mukaan asetuksella N:o 1/58 säänneltiin virallisia kieliä koskevia rajoituksia, joita EPSOn ja kilpailun hakijoiden väliseen yhteydenpitoon oli asetettu, oli virheellinen. Se katsoi tältä osin, että vaikka tuomiossa Italia v. komissio (C-566/10 P)[234] oli tosin katsottu, että koska riidanalaisissa kilpailuilmoituksissa tarkoitettujen toimielinten työjärjestyksissä ei ollut erityisiä virkamiehiin ja toimihenkilöihin sovellettavia asetuksentasoisia säännöksiä, näiden toimielinten ja niiden virkamiesten ja toimihenkilöiden välisiä suhteita ei ole suljettu täysin asetuksen N:o 1/58 soveltamisalan ulkopuolelle, tämä täsmennys ei kuitenkaan koske EPSOn ja hakijoiden välisen yhteydenpidon kieliä vaan kilpailuilmoitusten julkaisukieliä. Näin ollen unionin henkilöstövalintamenettelyissä voidaan hyväksyä erilainen kohtelu kilpailujen kieliä koskevien järjestelyjen osalta henkilöstösääntöjen 1d artiklan 6 kohdan mukaisesti. Tässä asiassa unionin tuomioistuin kuitenkin totesi, että unionin yleinen tuomioistuin oli katsonut perustellusti, että syillä, jotka esitettiin yhteydenpidossa käytettävien kielten valinnan oikeuttamiseksi, ei voitu oikeuttaa henkilöstösääntöjen 1d artiklan 1 ja 6 kohdassa tarkoitetulla tavalla yhteydenpidossa EPSOn kanssa käytettävien kielten valinnan rajaamista, koska riidanalaisissa kilpailuilmoituksissa ei esitetä, mille objektiivisesti tarkistettavissa oleville seikoille kyseinen rajoitus, jonka oli oltava oikeassa suhteessa yksikön tosiasiallisiin tarpeisiin nähden, perustui.

234| Unionin tuomioistuimen tuomio 27.11.2012, ***Italia v. komissio*** (C-566/10 P, EU:C:2012:752).

Unionin tuomioistuin kumosi 19.12.2019 antamallaan tuomiolla ***HK v. komissio*** (C-460/18 P, EU:C:2019:1119) unionin yleisen tuomioistuimen 3.5.2018 antaman tuomion HK v. komissio[235] ja ratkaisi asian lopullisesti siten, että se hylkäsi sekä valittajan sellaisesta Euroopan komission päätöksestä, jolla hänelle kieltäydyttiin myöntämästä perhe-eläkettä virkamiehen eloonjääneenä puolisona, nostaman kumoamiskanteen että aineellisten ja aineettomien vahinkojen korvaamista koskevan vahingonkorvauskanteen.

Asia koski valittajan vaatimusta saada perhe-eläkettä 11.4.2015 kuolleen Euroopan komission virkamiehen, jonka kanssa hän oli ollut naimisissa 9.5.2014 lähtien, eloonjääneenä puolisona. Pari oli elänyt avoliitossa jo vuodesta 1994 lähtien. Valittajan terveydelliset ongelmat olivat estäneet häntä työskentelemästä tai kouluttautumasta, ja hän oli saanut säännöllisesti rahaa kumppaniltaan.

Unionin tuomioistuin kumosi aluksi unionin yleisen tuomioistuimen tuomion, jolla valittajan kanne hylättiin, sillä perusteella, että unionin yleinen tuomioistuin oli laiminlyönyt perusteluvelvollisuutensa. Unionin tuomioistuin täsmensi tältä osin, että valituksenalaisen tuomion perusteluista ei ilmennyt selkeästi ja ymmärrettävästi unionin yleisen tuomioistuimen päättelyä siitä, miten määritetään ne henkilöt, jotka ovat oikeutettuja perhe-eläkkeeseen henkilöstösääntöjen liitteessä VIII olevan 17 artiklan ensimmäisen kohdan perusteella, millä oli merkitystä sen kannalta, voitiinko verrattavia tilanteita pitää toisiinsa rinnastettavina, kun tutkitaan sitä, onko kyseinen henkilöstösääntöjen säännös yleisen syrjintäkiellon periaatteen mukainen.

Unionin tuomioistuin piti asiaa ratkaisukelpoisena ja katsoi, että komissio oli voinut perustellusti evätä valittajalta perhe-eläkkeen sillä perusteella, että tämä ei täyttänyt henkilöstösääntöjen liitteessä VIII olevan 17 artiklan ensimmäisessä kohdassa asetettua edellytystä siitä, että tällaisen henkilön on oltava ollut vähintään vuoden ajan naimisissa sittemmin kuolleen virkamiehen kanssa.

Unionin tuomioistuin mainitsi, ettei se, että avopuolisot jäävät mainitun säännöksen soveltamisalan ulkopuolelle, eikä se, että säännöksessä edellytetään tällaista avioliiton vähimmäiskestoa, jotta eloonjäänyt puoliso saisi perhe-eläkettä, ole ilmeisen epäasianmukaista perhe-eläkkeen tavoitteeseen nähden eikä myöskään ristiriidassa yleisen syrjintäkiellon periaatteen kanssa.

Unionin tuomioistuimen mukaan oikeus perhe-eläkkeeseen ei riipu siitä, oliko puoliso mahdollisesti taloudellisesti riippuvainen vainajasta. Sitä vastoin perhe-eläkkeen saajan on oltava ollut sittemmin kuolleen virkamiehen kanssa sellaisessa siviilioikeudellisessa suhteessa, joka on muodostanut heidän välilleen oikeuksien ja velvollisuuksien kokonaisuuden ja jollaisia ovat avioliitto ja tietyin edellytyksin myös muu rekisteröity parisuhde kuin avioliitto.

Unionin tuomioistuin täsmensi, että kyseisiin edellytyksiin kuuluu muun muassa se, että eloonjäänyt kumppani toimittaa jäsenvaltion tai jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen viralliseksi tunnustaman asiakirjan, jossa todistetaan kumppanien asema muun parisuhteen kuin avioliiton osapuolina, ja se, ettei parilla ole ollut mahdollisuutta solmia laillista avioliittoa.

Näin ollen unionin tuomioistuin katsoi, että avoliiton kaltainen tosiasiallinen parisuhde, jolla ei lähtökohtaisesti ole lakisääteistä asemaa, ei täytä asetettuja edellytyksiä ja että perhe-eläkkeen kannalta avopuolisoiden tilannetta ei voida rinnastaa aviopuolisoiden tilanteeseen eikä sellaisen rekisteröidyn parisuhteen osapuolen tilanteeseen, joka täyttää mainitun eläkkeen saamisen edellytykset.

Lisäksi unionin tuomioistuin totesi, että unionin lainsäätäjällä on väärinkäytön ja jopa petosten torjumiseksi harkintavaltaa perhe-eläkettä koskevan oikeuden määrittämisessä ja että edellytyksellä, jonka mukaan

235| T-574/16, ei julkaistu, EU:T:2018:252.

avioliiton on täytynyt kestää vähintään vuoden, jotta eloonjäänyt puoliso saisi perhe-eläkettä, pyritään varmistamaan asianomaisten henkilöiden välisten suhteiden todenperäisyys ja vakaus.

Unionin tuomioistuin katsoi lopuksi, että myös väitetysti aiheutuneen aineellisen vahingon tai aineettoman vahingon korvaamista koskeva vaatimus oli hylättävä perusteettomana, koska valittajan tältä osin esittämät vaatimukset liittyivät läheisesti kumoamisvaatimuksiin, jotka hylättiin perusteettomina.

C | Unionin tuomioistuimen kirjaamon toiminta vuonna 2019

Apulaiskirjaaja **Marc-André Gaudissart**

Unionin tuomioistuimen kirjaamon tehtävät ovat moninaiset ja vaihtelevat sen erityisen aseman vuoksi. Kirjaamo on osa Euroopan unionin tuomioistuimen kaltaisen monikielisen toimielimen rakennetta ja toimii välittäjänä yhtäältä jäsenvaltioiden tuomioistuinten ja oikeudenkäyntien asianosaisten edustajien sekä toisaalta toimielimen kabinettien ja yksiköiden välillä, mutta sen ensisijaisena tehtävänä on luonnollisesti oikeudenkäyntien moitteettoman kulun varmistaminen ja tuomioistuimen käsiteltäväksi saatettuihin asioihin liittyvien aineistojen hallinta siitä, kun kannekirjelmä kirjataan kirjaamon rekisteriin, aina siihen saakka, kunnes oikeudenkäynnin päättävä ratkaisu annetaan tiedoksi asianosaisille tai asian vireille saattaneelle tuomioistuimelle. Unionin tuomioistuimessa vireille saatettujen ja sen ratkaisemien asioiden lukumäärällä on näin ollen välitön vaikutus kirjaamon työmäärään ja sen kykyyn vastata kohtaamiinsa haasteisiin mitä erilaisimmilla aloilla.

Koska kuluneelle vuodelle oli jälleen ominaista toiminnan aktiivisuus sekä vireille saatettujen että ratkaisujen asioiden osalta, seuraavilla riveillä esitetään ennen kaikkea katsaus tärkeimpiin tilastollisiin kehityssuuntauksiin käsittelemättä kirjaamon muita tehtäviä, vaikka ne vaativatkin vuonna 2019 merkittävän osan sen resursseista erityisesti henkilötietojen suojaan liittyvien lakisääteisten vaatimusten noudattamisen ja **integroidun asioidenhallintajärjestelmän käyttöönottamiseen** liittyvien valmistelu- ja suunnittelutöiden osalta.

I Vireille saatetut asiat

Vaikka voitaisiin ajatella, että rajat saavutettiin jo vuonna 2018, jolloin vireille saatettiin yhden vuoden aikana 849 asiaa, tilastot osoittavat jälleen kerran kaikki ennusteet vääriksi, sillä vireille saatettujen asioiden määrä kasvoi kuluneena vuonna edelleen noin 14 prosentilla, ja ***unionin tuomioistuimessa saatettiin vuonna 2019 vireille 966 asiaa***. Tämä on enemmän kuin koskaan aikaisemmin! Kuten kahtena edellisvuonna, kasvu selittyy suurelta osin edelleen kasvaneella ennakkoratkaisupyyntöjen määrällä – niitä oli 641, mikä muodosti kaksi kolmasosaa kaikista vuonna 2019 vireille saatetuista asioista ja oli yli kaksi kertaa enemmän kuin unionin tuomioistuimelle kymmenen vuotta aikaisemmin esitettyjen ennakkoratkaisupyyntöjen määrä (302 ennakkoratkaisupyyntöä vuonna 2009)! – mutta myös valitusten huomattavalla lisääntymisellä. Valitukset sekä välitoimi- ja väliintuloratkaisuista tehdyt valitukset, joita oli vuonna 2019 yhteensä 266, muodostivat nimittäin 27 prosentin osuuden vireille saatetuista asioista (edellisvuonna hieman yli 23 prosenttia). Lisäys selittyy suurelta osin unionin yleisen tuomioistuimen vuonna 2018 antamien ratkaisujen suurella määrällä, minkä taustalla on muun muassa sen henkilöstömäärän kasvu.

Jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevien kanteiden, joita oli 35 vuonna 2019 ja edellisvuonna 57, määrä puolestaan väheni huomattavasti, mutta tässä vaiheessa on ennenaikaista tehdä tätä koskevia johtopäätöksiä, sillä kyseisten kanteiden määrän pienentyminen voi johtua myös kuluneen vuoden erityisestä institutionaalisesta kontekstista, johon liittyi muun muassa Junckerin komission toimikauden päättyminen ja tehtävissään aloittanut uusi komissio, joka saattaa omaksua aiemmasta poikkeavan lähestymistavan oikeusriita-asioissa. Kuluneelle vuodelle oli erityistä myös se, että tilintarkastustuomioistuin nosti Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 286 artiklan 6 kohtaan perustuvan kanteen, ja se, että Euroopan

parlamentti esitti saman sopimuksen 218 artiklan 11 kohtaan perustuvan lausuntopyynnön (1/19) erityisesti siitä, oliko se, että unioni teki naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisemistä ja torjuntaa koskevan Euroopan neuvoston yleissopimuksen (Istanbulin yleissopimus), sopusoinnussa perussopimusten kanssa.

Ennakkoratkaisupyyntöjen osalta on huomattava, että niitä saapui unionin tuomioistuimeen poikkeuksetta kaikkien jäsenvaltioiden tuomioistuimista vuonna 2019. Kuten vuonna 2018, Saksa, Italia ja Espanja olivat edelleen vuonna 2019 tehtyjen ennakkoratkaisupyyntöjen ”maantieteellistä” alkuperää koskevan tilaston kärjessä – kyseisten jäsenvaltioiden tuomioistuimet esittivät kuluneen vuoden aikana 114, 70 ja 64 ennakkoratkaisupyyntöä – mutta tarkkailijan huomio kiinnittyy ennen kaikkea unioniin vuosina 2004, 2007 2013 liittyneiden valtioiden tuomioistuinten esittämien ennakkoratkaisupyyntöjen lukumäärään sekä Yhdistyneestä kuningaskunnasta saapuneiden ennakkoratkaisupyyntöjen lukumäärään (18) huolimatta kyseisen jäsenvaltion päätöksestä jättää Euroopan unioni.

Vuonna 2019 esitetyillä 49 ja 39 ennakkoratkaisupyynnöllä Romania ja Puola olivat nimittäin ennakkoratkaisupyyntöjen maantieteellistä alkuperää koskevan tilaston neljännellä ja viidennellä sijalla ennen perustajavaltioita Belgiaa, Ranskaa ja Alankomaita (joiden tuomioistuimet osoittivat unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi 39, 32 ja 28 asiaa vuonna 2019) samalla kun myös bulgarialaisten (24 pyyntöä), kroatialaisten (10 pyyntöä), latvialaisten (12 pyyntöä), slovakialaisten (10 pyyntöä) ja slovenialaisten (5 pyyntöä) tuomioistuinten esittämien ennakkoratkaisupyyntöjen määrä kasvoi tuntuvasti. Kehitys osoittaa kiistatta unionin tuomioistuimen kaikkien jäsenvaltioiden tuomioistuinten kanssa käymän vuoropuhelun elinvoiman, vaikka vuoropuhelun taustalla olikin joskus kasvavaa huolta, sillä tietyt unionin tuomioistuimelle esitetyt kysymykset koskivat niinkin arkaluonteisia kysymyksiä kuin sitä, noudatetaanko jäsenvaltioissa oikeusvaltiota koskevia keskeisiä sääntöjä ja periaatteita muun muassa tuomareiden nimittämistavan tai heidän eläkkeelle siirtymisensä, riippumattomien ja puolueettomien kurinpitomenettelyjen olemassaolon tai turvapaikanhakijoille ja kansainvälistä suojelua saaville henkilöille myönnettävien vähimmäistakeiden osalta.

Unionin tuomioistuimen käsiteltäviksi vuonna 2019 – joko ennakkoratkaisumenettelyssä tai suorilla kanteilla ja valituksilla – saatetut asiat koskivat hyvin laajaa alojen kirjoa, mikä ilmentää unionin oikeudessa säänneltyjen alojen runsautta ja monimuotoisuutta. Sääntelyä on vähimmäislepoaikojen pakollisesta myöntämisestä ja toisiinsa rinnastettavissa tilanteissa olevien miespuolisten ja naispuolisten työntekijöiden samapalkkaisuudesta aina lentomatkustajille lennon peruuttamisen tai kohtuuttoman viivästymisen tapauksessa maksettaviin korvauksiin, tiettyjen kasvinsuojeluaineiden markkinoille saattamiseen liittyvään yleisölle tiedottamiseen tai kuluttajien hankkimien elintarvikkeiden koostumusta tai täsmällistä maantieteellistä alkuperää koskevien riittävien tietojen antamiseen. Vuoden 2018 tavoin kärkisijoilla oli kuitenkin jälleen kolmikko, joka muodostuu vapauden, turvallisuuden ja oikeuden aluetta koskevista asioista (105 uutta asiaa), veroasioista (74 asiaa) sekä teollis- ja tekijänoikeuksia koskevista asioista (74 asiaa). Vuoden 2019 alussa tehtiin myös runsaasti valituksia unionin yleisen tuomioistuimen valtiontukien ja kilpailun aloilla joulukuussa 2018 antamista tuomioista, mikä selittää molempiin aloihin liittyneiden uusien asioiden erityisen suuren määrän (ensimmäisellä alalla saatettiin vireille 59 ja jälkimmäisellä 42 uutta asiaa).

Lopuksi on mainittava, että kuluneelle vuodelle oli vielä ominaista käsittelyn nopeuttamista koskevien pyyntöjen huomattava määrä, sillä nopeutettua menettelyä pyydettiin peräti 58 asiassa (36 asiassa vuonna 2018 ja 31 asiassa vuonna 2017) ja kiireellisen ennakkoratkaisumenettelyn soveltamista pyydettiin (tai ehdotettiin) 20 asiassa (eli yhdessä enemmän kuin edellisvuonna ja viidessä enemmän kuin vuonna 2017). Vaikka kaikkia pyyntöjä ei hyväksytty, unionin tuomioistuin joutui kuitenkin tutkimaan nopeasti ne olosuhteet, joihin kussakin yksittäistapauksessa vedottiin, arvioidakseen, oliko jompikumpi näistä kahdesta menettelystä syytä käynnistää vai ei. Tutkiminen johti konkreettisesti kiireellisen ennakkoratkaisumenettelyn käynnistämiseen 11 asiassa ja kolmen muun asian käsittelemiseen nopeutetussa menettelyssä.

II Ratkaistut asiat

Vaikka kuluneen vuoden aikana vireille saatettujen asioiden määrä oli erityisen suuri, lisäys saatiin onneksi jälleen kuitattua ratkaistujen asioiden ennennäkemättömällä määrällä. Unionin tuomioistuin nimittäin ratkaisi ***vuonna 2019 ennätysmäiset 865 asiaa*** ja rikkoi edellisvuodelta peräisin olleen vanhan ennätyksen, joka oli 760 asiaa. Määrä kasvoi noin 14 prosentilla!

Menemättä tässä yhteydessä vuonna 2019 ratkaistujen asioiden yksityiskohtiin ja niiden sisältöön – viittaan tältä osin tämän luvun toisessa osassa kuvattavaan oikeuskäytännön kehitykseen – on aiheellista mainita kolme seikkaa, joihin seuraavilla riveillä esitettäviin lukuihin ja tilastoihin tutustuva lukija varmasti kiinnittää huomiota.

Ensimmäinen seikka liittyy määräysten suureen osuuteen vuonna 2019 ratkaistujen asioiden kokonaismäärästä. Kun unionin tuomioistuin vuonna 2018 antoi 218 määräystä, niiden määrä oli vuonna 2019 293 kaikissa asiaryhmissä yhteensä. Lisäys perustuu kahteen tekijään.

Yhtäältä se selittyy kaikkien työjärjestyksessä asioiden nopeaa käsittelyä varten tarjottujen mahdollisuuksien ja erityisesti työjärjestyksen 99 artiklan lisääntyneellä soveltamisella. Tämän artiklan mukaan unionin tuomioistuin voi vastata sille esitettyihin ennakkoratkaisukysymyksiin nopeasti perustellulla määräyksellä, jos kysymykset ovat samanlaisia kuin unionin tuomioistuimen jo ratkaisema kysymys, jos kysymykseen annettava vastaus on selvästi johdettavissa oikeuskäytännöstä tai jos siitä ei ole perusteltua epäilystä (peräti 57 asiaa ratkaistiin kyseisen säännöksen perusteella vuonna 2019).

Toisaalta se selittyy sillä, että 1.5.2019 tuli voimaan 17.4.2019 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU, Euratom) 2019/629[1], jolla otettiin käyttöön uusi tiettyjä valitusryhmiä koskeva valituslupamenettely, jonka ansiosta unionin tuomioistuin voi ottaa tietyt valitukset tutkittavaksi kokonaan tai osittain vain, jos niihin liittyy unionin oikeuden yhtenäisyyden, johdonmukaisuuden tai kehityksen kannalta tärkeä kysymys. Niissä tapauksissa, joissa kyseisen edellytyksen ei katsottu täyttyneen – tai ainakaan valittajien ei katsottu esittäneen tästä riittävää näyttöä – unionin tuomioistuin antoi vuonna 2019 useita (27) määräyksiä, joilla valitus jätettiin tutkimatta, mikä kasvatti asian käsittelyn päättäneiden määräysten lukumäärää.

Mainittakoon lisäksi ensimmäinen unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 182 artiklan soveltamista koskeva tapaus. Tämän artiklan perusteella unionin tuomioistuin voi todeta valituksen ilmeisen perustelluksi, jos se on jo ratkaissut yhden tai useamman valitusperusteisiin nähden samanlaisen oikeuskysymyksen,

Ratkaistujen asioiden eri ratkaisukokoonpanoihin perustuvan jaottelun osalta mainittakoon unionin tuomioistuimen täysistunnon 30.4.2019 antama lausunto (1/17), joka koski yhtäältä Kanadan ja toisaalta Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden välisellä laaja-alaisella talous- ja kauppasopimuksella käyttöön otetun sijoittajien ja valtioiden välisten riitojen ratkaisumekanismin (CETA) yhteensopivuutta unionin oikeuden kanssa, sekä unionin tuomioistuimen suuren jaoston, joka ratkaisi vuonna 2019 peräti 82 asiaa, ratkaisemien asioiden huomattava osuus. Kolmen tuomarin kokoonpanossa annettujen ratkaisujen kasvanut osuus ansaitsee myös erityismaininnan. Unionin tuomioistuimen kolmen tuomarin kokoonpanossa toimivat jaostot ratkaisivat vuonna 2019 peräti 351 asiaa tuomiolla tai määräyksellä, kun niiden määrä oli vuonna 2018 251. Huomattava lisäys tapahtui tilanteessa, jossa työtaakka oli suuri, ja selittyy osittain unionin tuomioistuimen halulla kohottaa kyseisten ratkaisukokoonpanojen arvoa siirtämällä soveltuvat asiat niiden käsiteltäviksi siten, että kyseisissä asioissa annetaan tarvittaessa ratkaisuehdotus, mikä oli aikaisemmin varsin harvinaista

1| EUVL L 111, 25.4.2019, s. 1.

tällaisissa kokoonpanoissa ratkaistavien asioiden osalta. Viiden tuomarin kokoonpanossa ratkaistujen asioiden määrä kasvoi vuonna 2019 hieman, sillä kyseiset kokoonpanot ratkaisivat kuluneen vuoden aikana 343 asiaa, kun niitä oli edellisvuonna 323.

Oikeudenkäyntien keston osalta on mainittava lopuksi, että se pysyi yleisesti vakaana tai jopa lyheni huolimatta asiamäärän huomattavasta kasvusta. Vuonna 2019 ennakkoratkaisupyyntöjen keskimääräinen käsittelyaika oli 15,5 kuukautta (kiireellisessä ennakkoratkaisumenettelyssä käsiteltävissä asioissa 3,7 kuukautta) – kun nämä kestot olivat 16 kuukautta ja 3,1 kuukautta vuonna 2018 – kun taas suorien kanteiden ja keskimääräinen käsittelyaika oli 19,1 kuukautta (18,8 kuukautta vuonna 2018) ja valitusten 11,1 kuukautta (13,4 kuukautta vuonna 2018). Kuten edellä mainittiin, tulokset selittyvät suureksi osaksi määräysten lisääntyneellä käyttämisellä erityisesti teollis- ja tekijänoikeuksien alalla, jolla valituksia hylättiin runsaasti joko unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 170 a tai 170 b artiklan (uusi valituslupamenettely) tai 181 artiklan nojalla.

III Vireillä olevat asiat

Kun vireille saatettujen asioiden määrä kasvoi vuonna 2019 enemmän kuin ratkaisujen asioiden määrä – niin merkittävä kuin sen kasvu olikin – looginen seuraus oli vireillä olevien asioiden määrän kasvu edellisvuoteen nähden; ***31.12.2019*** vireillä oli ***1 102 asiaa*** (1 013 asiaa, jos otetaan huomioon asioiden yhdistäminen niiden toisiinsa liittymisen vuoksi).

Tähän asiayhteyteen täytyy sijoittaa valituslupamenettely, joka tuli voimaan 1.5.2019, sekä unionin tuomioistuimen kuluneena vuonna tekemät muutokset työjärjestykseensä, kansallisille tuomioistuimille annettuihin ennakkoratkaisupyyntöjen esittämistä koskeviin suosituksiin ja asianosaisille annettuihin asioiden käsittelyä unionin tuomioistuimessa koskeviin käytännön ohjeisiin. Kyseisillä muutoksilla, joiden sisältö kuvattiin tämän luvun ensimmäisessä osassa, selkeytetään, täydennetään ja yksinkertaistetaan unionin tuomioistuimessa käytävää menettelyä koskevia säännöksiä ja täsmennetään sen ja kansallisten tuomioistuinten ja asianosaisten edustajien välisiä suhteita. Muutoksilla on pyritty mahdollistamaan se, että unionin tuomioistuin voi jossain määrin hillitä siinä vireille saatettujen asioiden määrää, joskin mahdollinen kasvusuuntauksen jatkuminen saattaa edellyttää tulevaisuudessa muitakin toimenpiteitä tiettyjen asioiden käsittelyn yksinkertaistamiseksi ja unionin tuomioistuimen ja unionin yleisen tuomioistuimen toimivaltuuksien tasapainottamiseksi.

D Unionin tuomioistuimen oikeudenkäyntitilastot

I Unionin tuomioistuimen toiminta – Vireille tulleet asiat, ratkaistut asiat, vireillä olevat asiat (2015–2019) **157**

II Vireille tulleet asiat – Eri oikeudenkäynnit (2015–2019) **158**

III Vireille tulleet asiat – Kanteen kohde (2015–2019) **159**

IV Vireille tulleet asiat – Kanteen kohde (2019) **160**

V Vireille tulleet asiat – Ennakkoratkaisupyynnöt jäsenvaltioittain (2015–2019) **161**

VI Vireille tulleet asiat – Jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevat kanteet (2015–2019) **162**

VII Ratkaistut asiat – Eri oikeudenkäynnit (2015–2019) **163**

VIII Ratkaistut asiat – Tuomiot, lausunnot, määräykset (2019) **164**

IX Tuomiolla, lausunnolla tai lainkäyttövaltaa käyttäen annetulla määräyksellä ratkaistut asiat – Ratkaisukokoonpano (2015–2019) **165**

X Asiat, jotka on ratkaistu tuomiolla, lausunnolla tai lainkäyttövaltaa käyttäen annetulla määräyksellä – Kanteen kohde (2015–2019) **166**

XI Tuomiolla, lausunnolla tai lainkäyttövaltaa käyttäen annetulla määräyksellä ratkaistut asiat – Kanteen kohde (2019) **167**

XII Ratkaistut asiat – Jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevat tuomiot: ratkaisun sisältö (2015–2019) **168**

XIII Ratkaistut asiat – Valitukset: ratkaisun sisältö (2015–2019) **169**

XIV Ratkaistut asiat – Käsittelyn kesto (2015–2019) kuukausina ja kuukausien kymmenesosina **170**

XV Vireillä olleet asiat 31. joulukuuta – Eri oikeudenkäynnit (2015–2019) **171**

XVI Vireillä olleet asiat 31. joulukuuta – Ratkaisukokoonpano (2015–2019) **172**

XVII Nopeutetut menettelyt (2015–2019) **173**

XVIII Kiireelliset ennakkoratkaisumenettelyt (2015–2019) **174**

XIX Välitoimihakemukset (2015–2019) **175**

XX Perussäännön (2019) 58 a artiklassa tarkoitetut valitukset **176**

XXI Työmäärän kehittyminen (1952–2019) – Vireille tulleet asiat ja tuomiot tai lausunnot **177**

XXII Työmäärän kehittyminen (1952–2019) – Esitetyt ennakkoratkaisupyynnöt, jakautuminen jäsenvaltioittain ja vuosittain **179**

XXIII Työmäärän kehittyminen (1952–2019) – Esitetyt ennakkoratkaisupyynnöt, jakautuminen jäsenvaltioittain ja tuomioistuimittain **181**

XXIV Esitetyt ennakkoratkaisupyynnöt, jakautuminen jäsenvaltioittain ja tuomioistuimittain **184**

XXV Unionin tuomioistuimen kirjaamon toiminta (2015–2019) **185**

Unionin tuomioistuimen toiminta – Vireille tulleet asiat, ratkaistut asiat, vireillä olevat asiat (2015–2019)

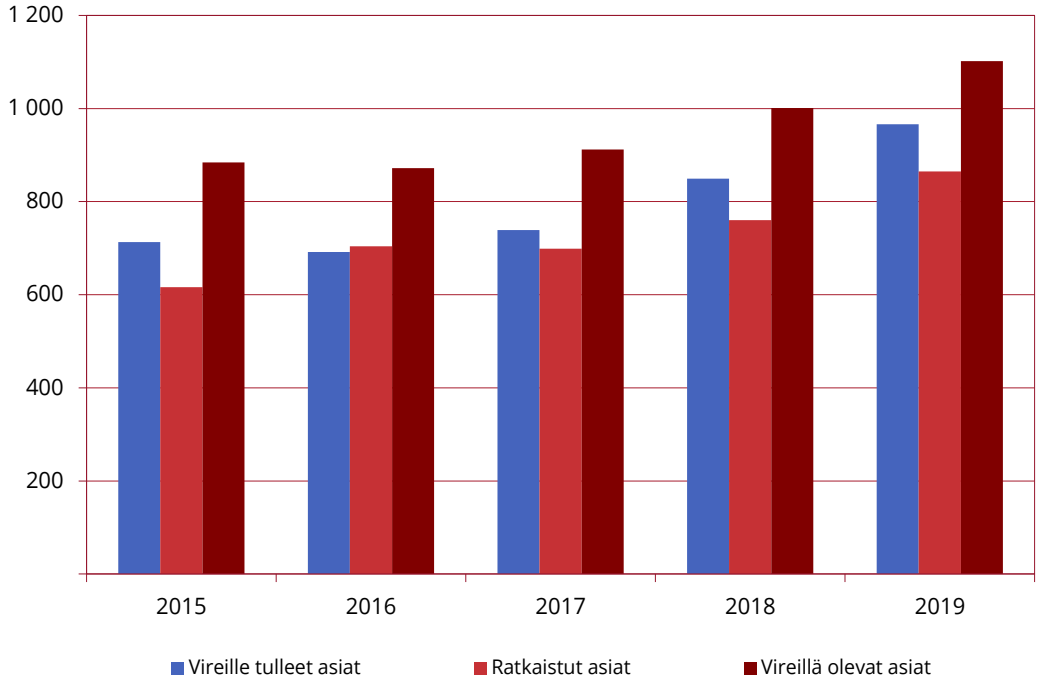

	2015	2016	2017	2018	2019
Vireille tulleet asiat	713	692	739	849	966
Ratkaistut asiat	616	704	699	760	865
Vireillä olevat asiat	884	872	912	1 001	1 102

II Vireille tulleet asiat – Eri oikeudenkäynnit (2015–2019)

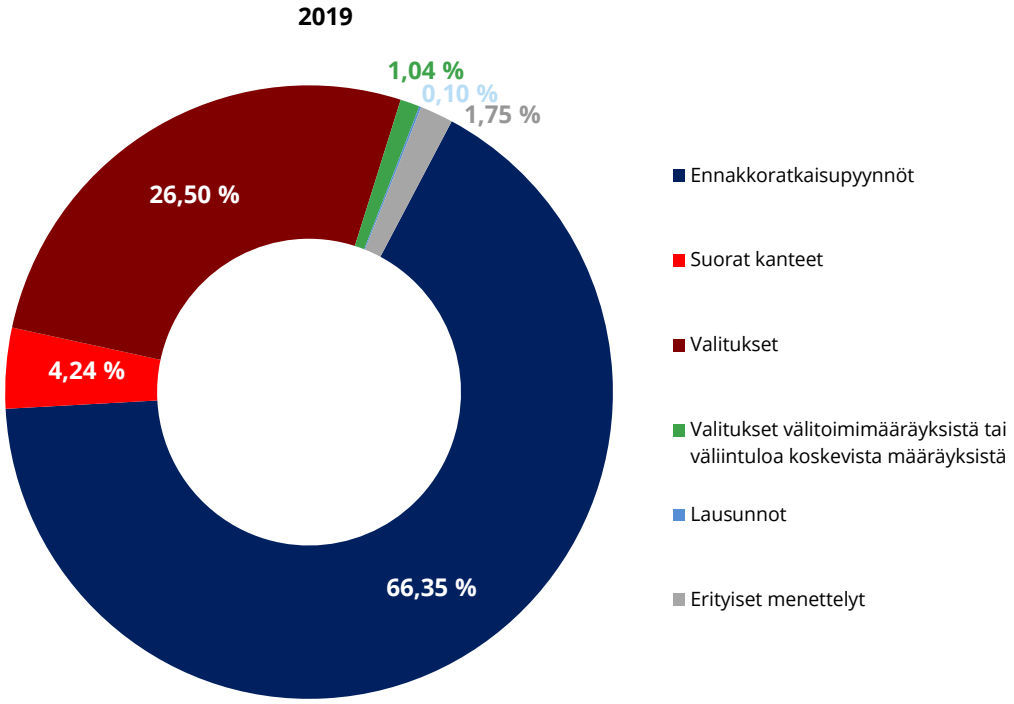

	2015	2016	2017	2018	2019
Ennakkoratkaisupyynnöt	436	470	533	568	641
Suorat kanteet	48	35	46	63	41
Valitukset	206	168	141	193	256
Valitukset välitoimimääräyksistä tai väliintuloa koskevista määräyksistä	9	7	6	6	10
Lausunnot	3		1		1
Erityiset menettelyt[1]	11	12	12	19	17
Yhteensä	**713**	**692**	**739**	**849**	**966**
Välitoimihakemukset	2	3	3	6	6

1| Erityisinä menettelyinä pidetään seuraavia: maksuton oikeudenkäynti, oikeudenkäyntikulujen vahvistaminen, tuomion tai määräyksen korjaaminen, takaisinsaanti yksipuolista tuomiota vastaan, kolmannen osapuolen kantelu, tuomion tai määräyksen tulkinta, tuomion tai määräyksen purkaminen, ensimmäisen julkisasiamiehen unionin yleisen tuomioistuimen ratkaisun uudelleenarviointia koskevan ehdotuksen tutkiminen, takavarikkomenettely ja koskemattomuutta koskevat asiat.

III Vireille tulleet asiat – Kanteen kohde (2015–2019)

	2015	2016	2017	2018	2019
Energia	1	3	2	12	6
Euroopan unioniin liittyminen			1		
Euroopan unionin ulkoinen toiminta	3	4	3	4	4
Henkilöiden vapaa liikkuvuus	15	28	16	19	41
Immateriaalioikeus	88	66	73	92	74
Julkiset hankinnat	26	19	23	28	27
Kansanterveys	10	1	1	4	6
Kauppapolitiikka	15	20	8	5	10
Kemikaalien rekisteröinti, arviointi, lupamenettely ja rajoitukset (REACH-asetus)	5	2	2	1	3
Kilpailu	40	35	8	25	42
Koulutus, ammatillinen koulutus, nuoriso ja urheilu			2		
Kuluttajansuoja	40	23	36	41	73
Lainsäädäntöjen lähentäminen	22	34	41	53	29
Liikenne	27	32	83	39	54
Maatalous	17	27	14	26	24
Merentakaisten maiden ja alueiden assosiointi	1				
Oikeus tutustua asiakirjoihin	7	6	1	10	5
Pääomien vapaa liikkuvuus	6	4	12	9	6
Palvelujen tarjoamisen vapaus	24	15	18	37	12
Siirtotyöläisten sosiaaliturva	7	10	7	14	2
Sijoittautumisvapaus	12	16	8	7	8
Sosiaalipolitiikka	32	33	43	46	41
Taloudellinen, sosiaalinen ja alueellinen yhteenkuuluvuus	3		2		1
Talous- ja rahapolitiikka	11	1	7	3	11
Tavaroiden vapaa liikkuvuus	8	3	6	4	8
Teollisuuspolitiikka	11	3	6	4	7
Toimielimiä koskeva oikeus	24	22	26	34	38
Tulliliitto ja yhteinen tullitariffi	29	13	14	14	18
Tutkimus ja teknologinen kehittäminen sekä avaruusala	1	3	3	1	
Unionin kansalaisuus	6	7	8	6	8
Unionin oikeuden periaatteet	13	11	12	29	33
Välityslausekkeen nojalla nostetut kanteet			5	2	3
Valtiontuki	29	39	21	26	59
Vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuva alue	53	76	98	82	106
Varainhoitoa koskevat määräykset (talousarvio, rahoituskehys, omat varat, petosten torjunta jne.)	6	3	6	6	8
Verotus	49	70	55	71	73
Yhteinen kalastuspolitiikka	1	3	1	1	1
Yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka	12	7	6	7	19
Yhtiöoikeus	1	7	1	2	3
Ympäristö	47	30	40	50	47
EUT-sopimus	**702**	**676**	**719**	**814**	**910**
Turvatarkastus				1	
Väestönsuojelu				1	1
EA				**2**	**1**
Unionin oikeuden periaatteet				1	1
EU				**1**	**1**
Erioikeudet ja vapaudet	2	2		2	3
Henkilöstösäännöt		1	8	16	35
Menettely	9	13	12	12	16
Toimielimiä koskeva oikeus				2	
Muut	**11**	**16**	**20**	**32**	**54**
YHTEENSÄ	**713**	**692**	**739**	**849**	**966**

IV Vireille tulleet asiat – Kanteen kohde (2019)

	Ennakkoratkaisupyynnöt	Suorat kanteet	Valitukset	Valitukset välitoimimääräyksistä tai väliintuloa koskevista määräyksistä	Lausunnot	Yhteensä	Erityiset menettelyt
Energia	4	1	1			6	
Euroopan unionin ulkoinen toiminta	2		1		1	4	
Henkilöiden vapaa liikkuvuus	40	1				41	
Immateriaalioikeus	15	1	58			74	
Julkiset hankinnat	25	1	1			27	
Kansanterveys	3		2	1		6	
Kauppapolitiikka	5		5			10	
Kemikaalien rekisteröinti, arviointi, lupamenettely ja rajoitukset (REACH-asetus)			3			3	
Kilpailu	12		27	3		42	
Kuluttajansuoja	72		1			73	
Lainsäädäntöjen lähentäminen	25	1	3			29	
Liikenne	51	3				54	
Maatalous	14	1	8	1		24	
Oikeus tutustua asiakirjoihin			4	1		5	
Pääomien vapaa liikkuvuus	5	1				6	
Palvelujen tarjoamisen vapaus	12					12	
Siirtotyöläisten sosiaaliturva	2					2	
Sijoittautumisvapaus	8					8	
Sosiaalipolitiikka	40		1			41	
Taloudellinen, sosiaalinen ja alueellinen yhteenkuuluvuus			1			1	
Talous- ja rahapolitiikka	3		8			11	
Tavaroiden vapaa liikkuvuus	8					8	
Teollisuuspolitiikka	6	1				7	
Toimielimiä koskeva oikeus	2	4	30	1		38	1
Tulliliitto ja yhteinen tullitariffi	18					18	
Unionin kansalaisuus	8					8	
Unionin oikeuden periaatteet	32	1				33	
Välityslausekkeen nojalla nostetut kanteet			3			3	
Valtiontuki	17	1	39	2		59	
Vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuva alue	103	3				106	
Varainhoitoa koskevat määräykset (talousarvio, rahoituskehys, omat varat, petosten torjunta jne.)	7	1				8	
Verotus	67	5		1		73	
Yhteinen kalastuspolitiikka		1				1	
Yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka			19			19	
Yhtiöoikeus	2		1			3	
Ympäristö	30	12	5			47	
EUT-sopimus	**638**	**39**	**221**	**10**	**1**	**910**	**1**
Väestönsuojelu		1				1	
EA		**1**				**1**	
Unionin oikeuden periaatteet	1					1	
EU	**1**					**1**	
Erioikeudet ja vapaudet	1	1				3	1
Henkilöstösäännöt	1		34			35	
Menettely			1			16	15
Muut	**2**	**1**	**35**			**54**	**16**
YHTEENSÄ	**641**	**41**	**256**	**10**	**1**	**966**	**17**

V Vireille tulleet asiat – Ennakkoratkaisupyynnöt jäsenvaltioittain (2015–2019)

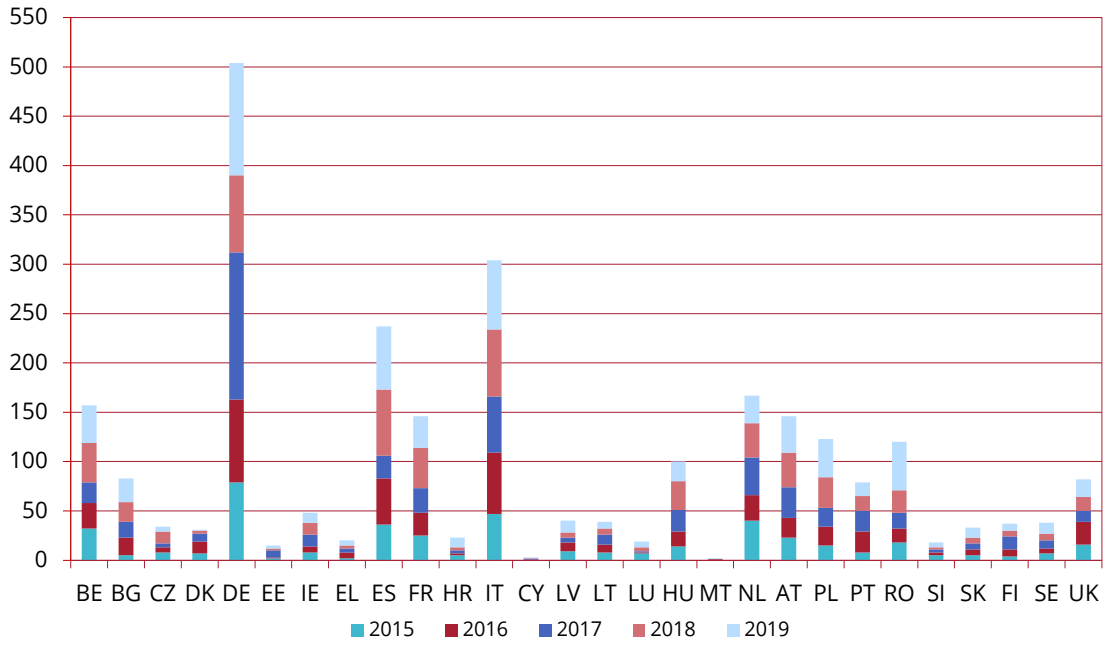

	2015	2016	2017	2018	2019	Yhteensä
Belgia	32	26	21	40	38	**157**
Bulgaria	5	18	16	20	24	**83**
Tšekki	8	5	4	12	5	**34**
Tanska	7	12	8	3	1	**31**
Saksa	79	84	149	78	114	**504**
Viro	2	1	7	2	3	**15**
Irlanti	8	6	12	12	10	**48**
Kreikka	2	6	4	3	5	**20**
Espanja	36	47	23	67	64	**237**
Ranska	25	23	25	41	32	**146**
Kroatia	5	2	3	3	10	**23**
Italia	47	62	57	68	70	**304**
Kypros				1	1	**2**
Latvia	9	9	5	5	12	**40**
Liettua	8	8	10	6	7	**39**
Luxemburg	7	1	1	4	6	**19**
Unkari	14	15	22	29	20	**100**
Malta		1			1	**2**
Alankomaat	40	26	38	35	28	**167**
Itävalta	23	20	31	35	37	**146**
Puola	15	19	19	31	39	**123**
Portugali	8	21	21	15	14	**79**
Romania	18	14	16	23	49	**120**
Slovenia	5	3	3	2	5	**18**
Slovakia	5	6	6	6	10	**33**
Suomi	4	7	13	6	7	**37**
Ruotsi	7	5	8	7	11	**38**
Yhdistynyt kuningaskunta	16	23	11	14	18	**82**
Muut[1]	1					**1**
Yhteensä	**436**	**470**	**533**	**568**	**641**	**2 648**

1| Asia C-169/15, ***Montis Design*** (Cour de justice Benelux / Benelux Gerechtshof)

VI Vireille tulleet asiat – Jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevat kanteet (2015–2019) [1]

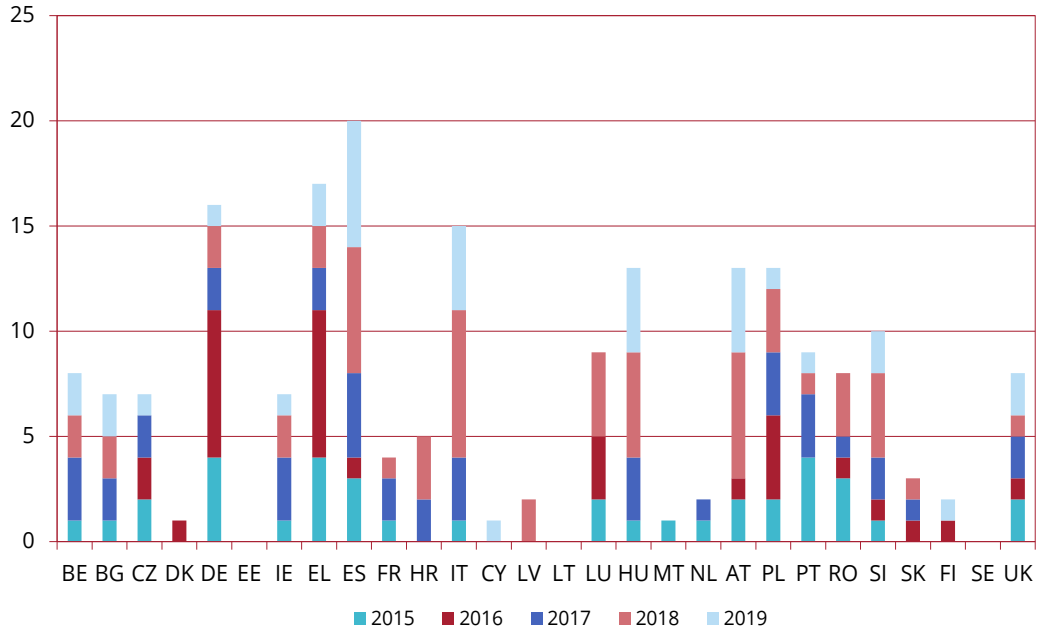

	2015	2016	2017	2018	2019	Yhteensä
Belgia	1		3	2	2	**8**
Bulgaria	1		2	2	2	**7**
Tšekki	2	2	2		1	**7**
Tanska		1				**1**
Saksa	4	7	2	2	1	**16**
Viro						
Irlanti	1		3	2	1	**7**
Kreikka	4	7	2	2	2	**17**
Espanja	3	1	4	6	6	**20**
Ranska	1		2	1		**4**
Kroatia			2	3		**5**
Italia	1		3	7	4	**15**
Kypros					1	**1**
Latvia				2		**2**
Liettua						
Luxemburg	2	3		4		**9**
Unkari	1		3	5	4	**13**
Malta	1					**1**
Alankomaat	1		1			**2**
Itävalta	2	1		6	4	**13**
Puola	2	4	3	3	1	**13**
Portugali	4		3	1	1	**9**
Romania	3	1	1	3		**8**
Slovenia	1	1	2	4	2	**10**
Slovakia		1	1	1		**3**
Suomi		1			1	**2**
Ruotsi						
Yhdistynyt kuningaskunta	2	1	2	1	2	**8**
Yhteensä	**37**	**31**	**41**	**57**	**35**	**201**

VII Ratkaistut asiat – Eri oikeudenkäynnit (2015–2019) [1]

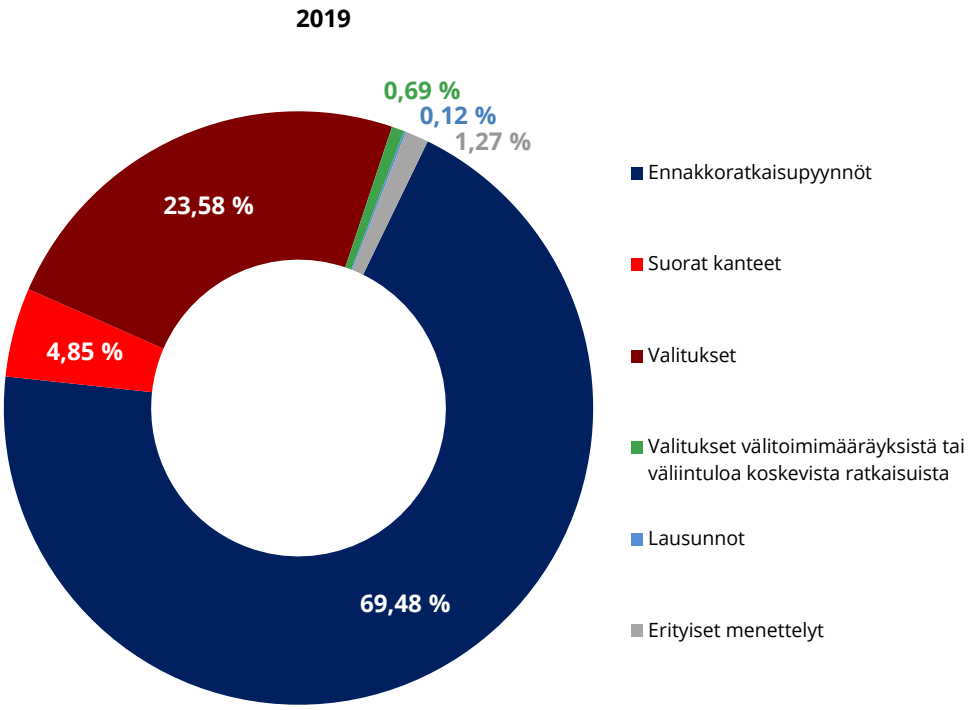

	2015	2016	2017	2018	2019
Ennakkoratkaisupyynnöt	404	453	447	520	601
Suorat kanteet	70	49	37	60	42
Valitukset	127	182	194	155	204
Valitukset välitoimimääräyksistä tai väliintuloa koskevista ratkaisuista	7	7	4	10	6
Lausunnot	1		3		1
Erityiset menettelyt[2]	7	13	14	15	11
Yhteensä	**616**	**704**	**699**	**760**	**865**

1| Ilmoitetut luvut (bruttoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, johon ei vaikuta toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (yksi asian numero = yksi asia).

2| Erityisinä menettelyinä pidetään seuraavia: oikeusapu, oikeudenkäyntikulujen vahvistaminen, tuomion tai määräyksen korjaaminen, takaisinsaanti yksipuolista tuomiota vastaan, kolmannen osapuolen kantelu, tuomion tai määräyksen tulkinta, tuomion tai määräyksen purkaminen, ensimmäisen julkisasiamiehen unionin yleisen tuomioistuimen ratkaisun uudelleenarviointia koskevan ehdotuksen tutkiminen, takavarikkomenettely ja koskemattomuutta koskevat asiat.

VIII Ratkaistut asiat – Tuomiot, lausunnot, määräykset (2019) [1]

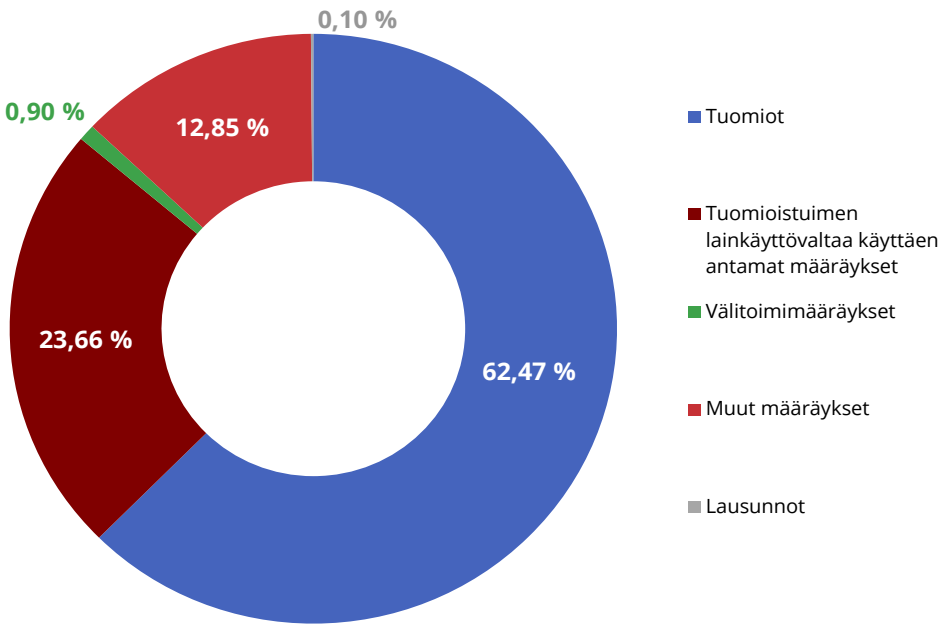

	Tuomiot	Tuomioistuimen lainkäyttövaltaa käyttäen antamat määräykset[2]	Välitoimimääräykset[3]	Muut määräykset[4]	Lausunnot	Yhteensä
Ennakkoratkaisupyynnöt	375	70		83		528
Suorat kanteet	32			9		41
Valitukset	84	106	1	8		199
Valitukset välitoimimääräyksistä tai väliintuloa koskevista ratkaisuista			6			6
Lausunnot					1	1
Erityiset menettelyt		10		1		11
Yhteensä	**491**	**186**	**7**	**101**	**1**	**786**

1| Ilmoitetut luvut (nettoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, jossa on otettu huomioon toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (joukko yhdistettyjä asioita = yksi asia).

2| Muut asian käsittelyn päättävät määräykset kuin määräykset, joilla asia poistetaan rekisteristä, joilla todetaan, että lausunnon antaminen raukeaa, tai joilla asia siirretään unionin yleiseen tuomioistuimeen.

3| SEUT 278, SEUT 279 tai SEUT 280 artiklaan tai EHTY:n perustamissopimuksen vastaaviin määräyksiin perustuvan hakemuksen taikka välitoimimääräyksestä tai väliintuloa koskevasta määräyksestä tehdyn valituksen seurauksena annetut määräykset

4| Määräykset, joilla asian käsittely päätetään poistamalla se rekisteristä, toteamalla lausunnon antamisen rauenneen tai siirtämällä asia ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle.

IX Tuomiolla, lausunnolla tai lainkäyttövaltaa käyttäen annetulla määräyksellä ratkaistut asiat – Ratkaisukokoonpano (2015–2019) [1]

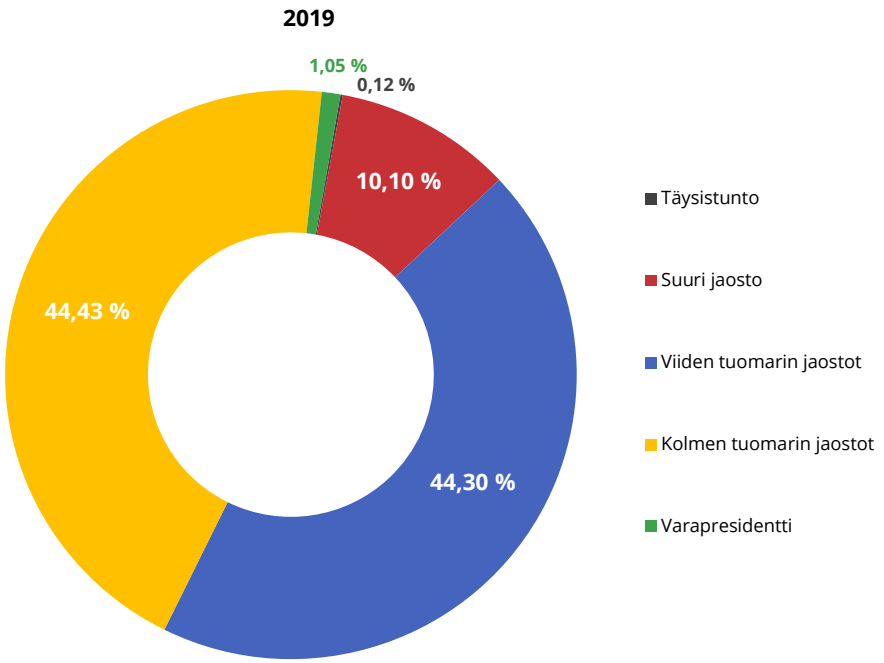

	2015			2016			2017			2018			2019		
	Tuomiot/lausunnot	Määräykset[2]	Yhteensä	Tuomiot/lausunnot	Määräykset[2]	Yhteensä	Tuomiot/lausunnot	Määräykset[2]	Yhteensä	Tuomiot/lausunnot	Määräykset[2]	Yhteensä	Tuomiot/lausunnot	Määräykset[2]	Yhteensä
Täysistunto							1		1	1		1	1		1
Suuri jaosto	47		47	54		54	46		46	76		76	77		77
Viiden tuomarin jaostot	298	20	318	280	20	300	312	10	322	300	15	315	317	21	338
Kolmen tuomarin jaostot	93	89	182	120	162	282	151	105	256	153	93	246	163	176	339
Varapresidentti		7	7		5	5		3	3		7	7		8	8
Yhteensä	**438**	**116**	**554**	**454**	**187**	**641**	**510**	**118**	**628**	**530**	**115**	**645**	**558**	**205**	**763**

1| Ilmoitetut luvut (bruttoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, johon ei vaikuta toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (yksi asian numero = yksi asia).

2| Kendelser om afslutning af sager på grund af slettelse, at stillingtagen til sagen er ufornøden, eller hjemvisning til Retten.

X Asiat, jotka on ratkaistu tuomiolla, lausunnolla tai lainkäyttövaltaa käyttäen annetulla määräyksellä – Kanteen kohde (2015–2019) [1]

	2015	2016	2017	2018	2019
Energia	2		2	1	9
Euroopan laajuiset verkot		1			
Euroopan unioniin liittyminen		1		1	
Euroopan unionin ulkoinen toiminta	1	5	1	3	4
Henkilöiden vapaa liikkuvuus	13	12	17	24	25
Immateriaalioikeus	51	80	60	74	92
Julkiset hankinnat	14	31	15	22	20
Kansanterveys	5	4	5		6
Kauppapolitiikka	4	14	14	6	11
Kemikaalien rekisteröinti, arviointi, lupamenettely ja rajoitukset (REACH-asetus)	1	1	7	1	1
Kilpailu	23	30	53	12	20
Koulutus, ammatillinen koulutus, nuoriso ja urheilu	1		2		
Kuluttajansuoja	29	33	20	19	38
Lainsäädäntöjen lähentäminen	24	16	29	28	44
Liikenne	9	20	17	38	25
Maatalous	20	13	22	15	23
Oikeus tutustua asiakirjoihin	3	4	9	2	5
Pääomien vapaa liikkuvuus	8	7	1	13	8
Palvelujen tarjoamisen vapaus	17	14	13	21	23
Siirtotyöläisten sosiaaliturva	14	5	6	10	12
Sijoittautumisvapaus	17	27	10	13	5
Sosiaalipolitiikka	30	23	26	42	36
Taloudellinen, sosiaalinen ja alueellinen yhteenkuuluvuus	4	2		1	
Talous- ja rahapolitiikka	3	10	2	3	7
Tavaroiden vapaa liikkuvuus	9	5	2	6	2
Teollisuuspolitiikka	9	10	8	2	7
Toimielimiä koskeva oikeus	27	20	27	28	28
Tulliliitto ja yhteinen tullitariffi	20	27	19	12	12
Tutkimus ja teknologinen kehittäminen sekä avaruusala	1	3	2	3	1
Työllisyys	1				
Unionin kansalaisuus	4	8	5	10	7
Unionin oikeuden periaatteet	12	13	14	10	17
Välityslausekkeen nojalla nostetut kanteet				3	2
Valtiontuki	26	26	33	29	20
Vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuva alue	49	52	61	74	85
Varainhoitoa koskevat määräykset (talousarvio, rahoituskehys, omat varat, petosten torjunta jne.)	1	2	7	2	6
Verotus	55	41	62	58	68
Yhteinen kalastuspolitiikka	3	1	2	2	2
Yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka	6	11	10	5	8
Yhtiöoikeus	1	1	4	1	1
Ympäristö	27	53	27	33	50
EUT-sopimus	**544**	**626**	**614**	**627**	**730**
Väestönsuojelu	1				1
EA	**1**				**1**
Unionin oikeuden periaatteet					1
EU					**1**
Erioikeudet ja vapaudet	2	1		1	
Henkilöstösäännöt	3		1	7	18
Menettely	4	14	13	10	11
Toimielimiä koskeva oikeus					2
Muut	**9**	**15**	**14**	**18**	**31**
YHTEENSÄ	**554**	**641**	**628**	**645**	**763**

1| Ilmoitetut luvut (bruttoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, johon ei vaikuta toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (yksi asian numero = yksi asia).

XI Tuomiolla, lausunnolla tai lainkäyttövaltaa käyttäen annetulla määräyksellä ratkaistut asiat – Kanteen kohde (2019) [1]

	Tuomiot/lausunnot	Määräykset[2]	Yhteensä
Energia	8	1	9
Euroopan unionin ulkoinen toiminta	4		4
Henkilöiden vapaa liikkuvuus	16	9	25
Immateriaalioikeus	31	61	92
Julkiset hankinnat	15	5	20
Kansanterveys	6		6
Kauppapolitiikka	11		11
Kemikaalien rekisteröinti, arviointi, lupamenettely ja rajoitukset (REACH-asetus)	1		1
Kilpailu	16	4	20
Kuluttajansuoja	29	9	38
Lainsäädäntöjen lähentäminen	35	9	44
Liikenne	21	4	25
Maatalous	19	4	23
Oikeus tutustua asiakirjoihin	2	3	5
Pääomien vapaa liikkuvuus	4	4	8
Palvelujen tarjoamisen vapaus	18	5	23
Siirtotyöläisten sosiaaliturva	11	1	12
Sijoittautumisvapaus	5		5
Sosiaalipolitiikka	28	8	36
Talous- ja rahapolitiikka	7		7
Tavaroiden vapaa liikkuvuus	2		2
Teollisuuspolitiikka	7		7
Toimielimiä koskeva oikeus	8	20	28
Tulliliitto ja yhteinen tullitariffi	12		12
Tutkimus ja teknologinen kehittäminen sekä avaruusala	1		1
Unionin kansalaisuus	7		7
Unionin oikeuden periaatteet	10	7	17
Välityslausekkeen nojalla nostetut kanteet	2		2
Valtiontuki	12	8	20
Vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuva alue	73	12	85
Varainhoitoa koskevat määräykset (talousarvio, rahoituskehys, omat varat, petosten torjunta jne.)	6		6
Verotus	61	7	68
Yhteinen kalastuspolitiikka	2		2
Yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka	7	1	8
Yhtiöoikeus		1	1
Ympäristö	48	2	50
EUT-sopimus	**545**	**185**	**730**
Väestönsuojelu	1		1
EA	**1**		**1**
Unionin oikeuden periaatteet	1		1
EU	**1**		**1**
Henkilöstösäännöt	9	9	18
Menettely		11	11
Toimielimiä koskeva oikeus	2		2
Muut	**11**	**20**	**31**
YHTEENSÄ	**558**	**205**	**763**

1| Ilmoitetut luvut (bruttoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, johon ei vaikuta toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (yksi asian numero = yksi asia).

2| Muut asian käsittelyn päättävät määräykset kuin määräykset, joilla asia poistetaan rekisteristä, joilla todetaan, että lausunnon antaminen raukeaa, tai joilla asia siirretään unionin yleiseen tuomioistuimeen.

XII Ratkaistut asiat – Jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevat tuomiot: ratkaisun sisältö (2015–2019) [1]

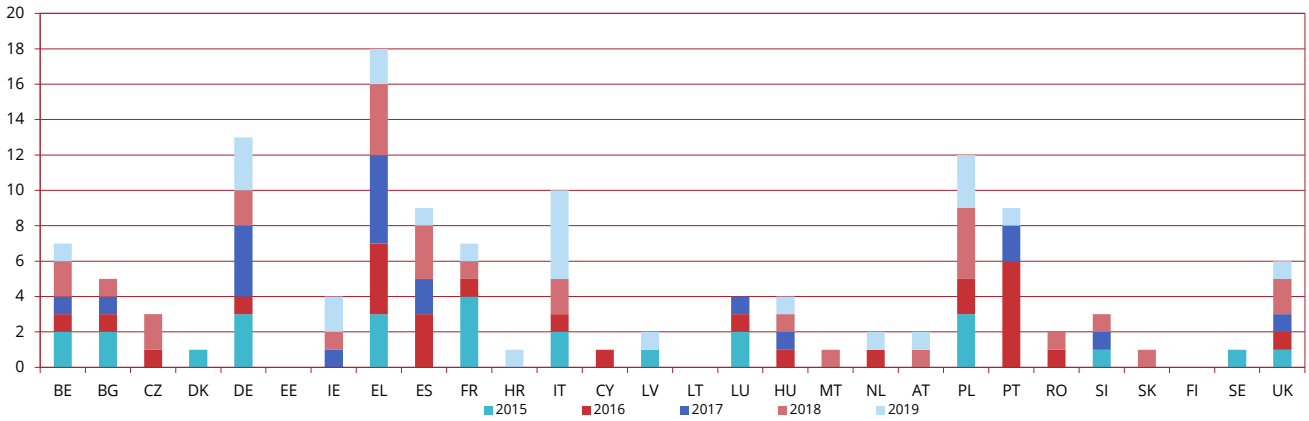

	2015		2016		2017		2018		2019	
	Hyväksyminen	Hylkääminen	Hyväksyminen	Hylkääminen	Hyväksyminen	Hylkääminen	Hyväksyminen	Hylkääminen	Hyväksyminen	Hylkääminen
Belgia	2		1		1		2		1	
Bulgaria	2		1		1		1			
Tšekki			1				2			1
Tanska	1							1		
Saksa	3		1		4		2	1	3	
Viro										
Irlanti		1			1		1		2	
Kreikka	3		4		5		4		2	
Espanja			3		2		3		1	1
Ranska	4		1				1		1	
Kroatia									1	
Italia	2		1				2		5	1
Kypros			1							
Latvia	1								1	
Liettua										
Luxemburg	2		1		1					
Unkari			1		1		1		1	
Malta				1			1			
Alankomaat			1	1					1	
Itävalta				1			1	1	1	
Puola	3	1	2				4		3	
Portugali			6		2				1	
Romania			1				1			
Slovenia	1				1		1			
Slovakia		2					1			
Suomi										
Ruotsi	1									
Yhdistynyt kuningaskunta	1	1	1	1	1		2		1	
Yhteensä	**26**	**5**	**27**	**4**	**20**		**30**	**3**	**25**	**3**

1| Ilmoitetut luvut (nettoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, jossa on otettu huomioon toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (joukko yhdistettyjä asioita = yksi asia).

XIII Ratkaistut asiat – Valitukset: ratkaisun sisältö (2015–2019)[1 2] (tuomiot ja lainkäyttövaltaa käyttäen annetut määräykset)

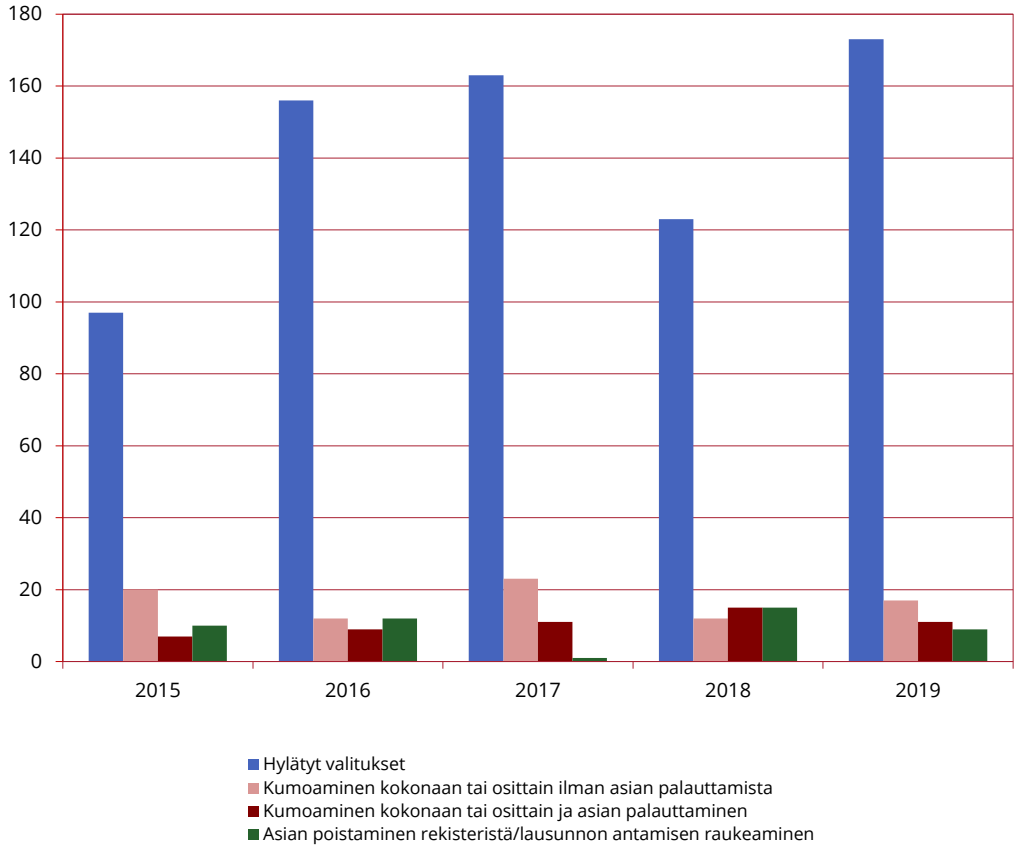

	2015			2016			2017			2018			2019		
	Tuomiot	**Määräykset**	**Yhteensä**	**Tuomiot**	**Määräykset**	**Yhteensä**	**Tuomiot**	**Määräykset**	**Yhteensä**	**Tuomiot**	**Määräykset**	**Yhteensä**	**Tuomiot**	**Määräykset**	**Yhteensä**
Hylätyt valitukset	37	60	97	63	93	156	103	60	163	59	64	123	63	110	173
Kumoaminen kokonaan tai osittain ilman asian palauttamista	19	1	20	12		12	23		23	11	1	12	17		17
Kumoaminen kokonaan tai osittain ja asian palauttaminen	6	1	7	9		9	11		11	14	1	15	9	2	11
Asian poistaminen rekisteristä/lausunnon antamisen raukeaminen		10	10		12	12		1	1		15	15		9	9
Yhteensä	**62**	**72**	**134**	**84**	**105**	**189**	**137**	**61**	**198**	**84**	**81**	**165**	**89**	**121**	**210**

1| Yksityiskohtaisemmat tiedot unionin yleisen tuomioistuimen ratkaisuista tehdyistä valituksista sisältyvät kyseisen tuomioistuimen oikeudenkäyntitilastoihin.

2| Mainitut luvut (bruttoluvut) ilmaisevat asioiden kokonaismäärän riippumatta asioiden yhdistämisestä keskinäisen yhteyden perusteella (yksi asianumero = yksi asia). Luvut sisältävät myös Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 58 a artiklassa tarkoitetut valitukset, jotka on jätetty tutkimatta tai joiden osalta valituslupaa ei ole myönnetty työjärjestyksen 170 a tai 170 b artiklan mukaisesti. Perussäännön 58 a artiklassa tarkoitettua mekanismia koskevien yksityiskohtaisempien tietojen osalta ks. tämän kertomuksen taulukko XX.

XIV Ratkaistut asiat – Käsittelyn kesto (2015–2019) kuukausina ja kuukausien kymmenesosina [1] (tuomiot ja lainkäyttövaltaa käyttäen annetut määräykset)

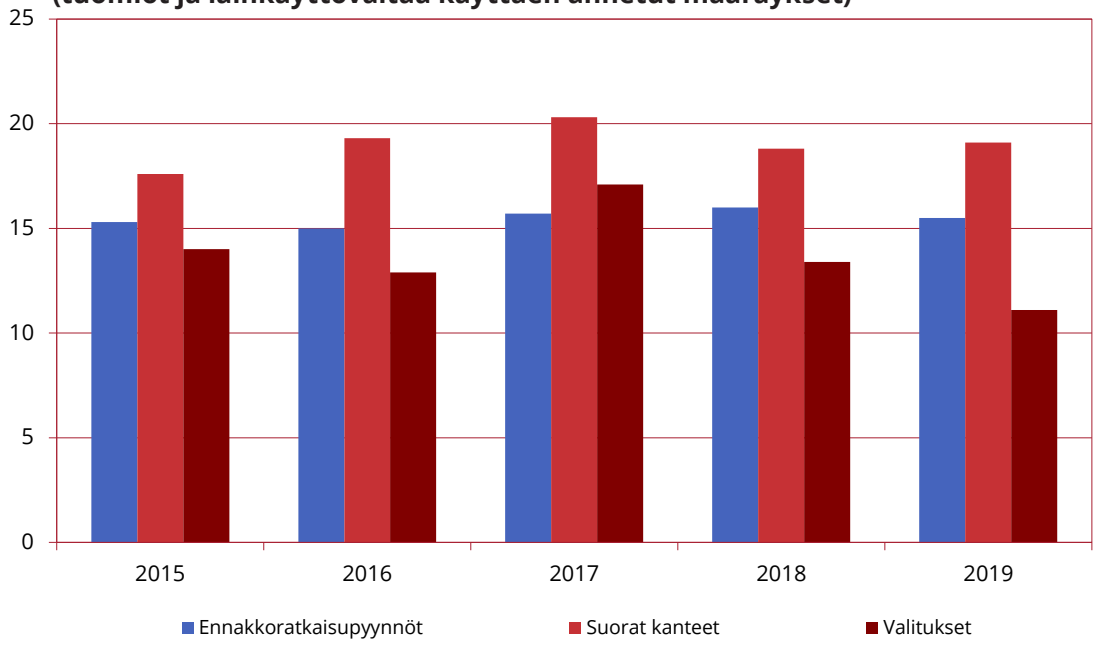

	2015	2016	2017	2018	2019
Ennakkoratkaisupyynnöt	15,3	15	15,7	16	15,5
Kiireelliset ennakkoratkaisumenettelyt	1,9	2,7	2,9	3,1	3,7
Nopeutetut menettelyt	5,3	4	8,1	2,2	9,9
Suorat kanteet	17,6	19,3	20,3	18,8	19,1
Nopeutetut menettelyt				9	10,3
Valitukset	14	12,9	17,1	13,4	11,1
Nopeutetut menettelyt		10,2			

1| Oikeudenkäyntien kestoissa ei ole otettu huomioon asioita, joissa on annettu välituomio tai joissa on päätetty ryhtyä asian selvittämistoimiin; lausuntoja; erityisiä menettelyjä (maksuton oikeudenkäynti, oikeudenkäyntikulujen vahvistaminen, tuomion tai määräyksen korjaaminen, takaisinsaanti yksipuolista tuomiota vastaan, kolmannen osapuolen kantelu, tuomion tai määräyksen tulkinta, tuomion tai määräyksen purkaminen, ensimmäisen julkisasiamiehen unionin yleisen tuomioistuimen ratkaisun uudelleenarviointia koskevan ehdotuksen tutkiminen, takavarikkomenettely ja koskemattomuutta koskevat asiat); asioita, joissa on annettu määräys, jolla asian käsittely päätetään poistamalla se rekisteristä, toteamalla lausunnon antamisen rauenneen tai palauttamalla tai siirtämällä asia unionin yleisen tuomioistuimen käsiteltäväksi; välitoimimenettelyjä eikä välitoimia ja väliintuloa koskevista ratkaisuista tehtyjä valituksia.

XV Vireillä olleet asiat 31. joulukuuta – Eri oikeudenkäynnit (2015–2019) [1]

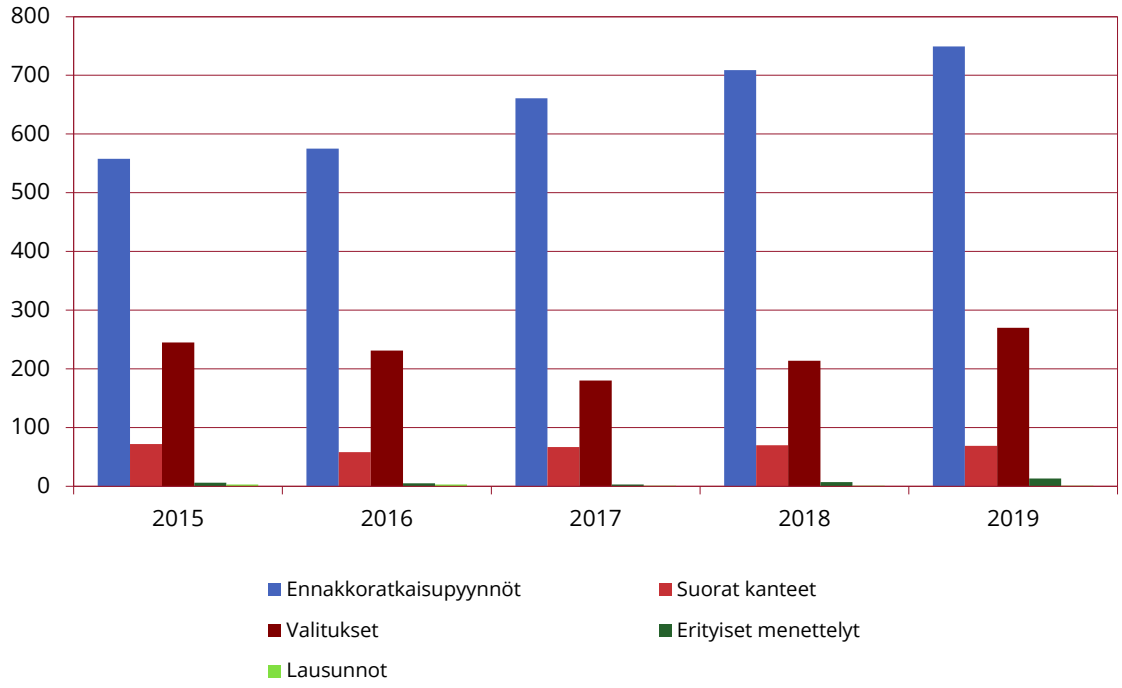

	2015	2016	2017	2018	2019
Ennakkoratkaisupyynnöt	558	575	661	709	749
Suorat kanteet	72	58	67	70	69
Valitukset	245	231	180	214	270
Erityiset menettelyt[2]	6	5	3	7	13
Lausunnot	3	3	1	1	1
Yhteensä	**884**	**872**	**912**	**1 001**	**1 102**

1| Ilmoitetut luvut (bruttoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, johon ei vaikuta toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (yksi asian numero = yksi asia).

2| Erityisinä menettelyinä pidetään seuraavia: oikeusapu, oikeudenkäyntikulujen vahvistaminen, tuomion tai määräyksen korjaaminen, takaisinsaanti yksipuolista tuomiota vastaan, kolmannen osapuolen kantelu, tuomion tai määräyksen tulkinta, tuomion tai määräyksen purkaminen, ensimmäisen julkisasiamiehen unionin yleisen tuomioistuimen ratkaisun uudelleenarviointia koskevan ehdotuksen tutkiminen, takavarikkomenettely ja koskemattomuutta koskevat asiat.

XVI Vireillä olleet asiat 31. joulukuuta – Ratkaisukokoonpano (2015–2019) [1]

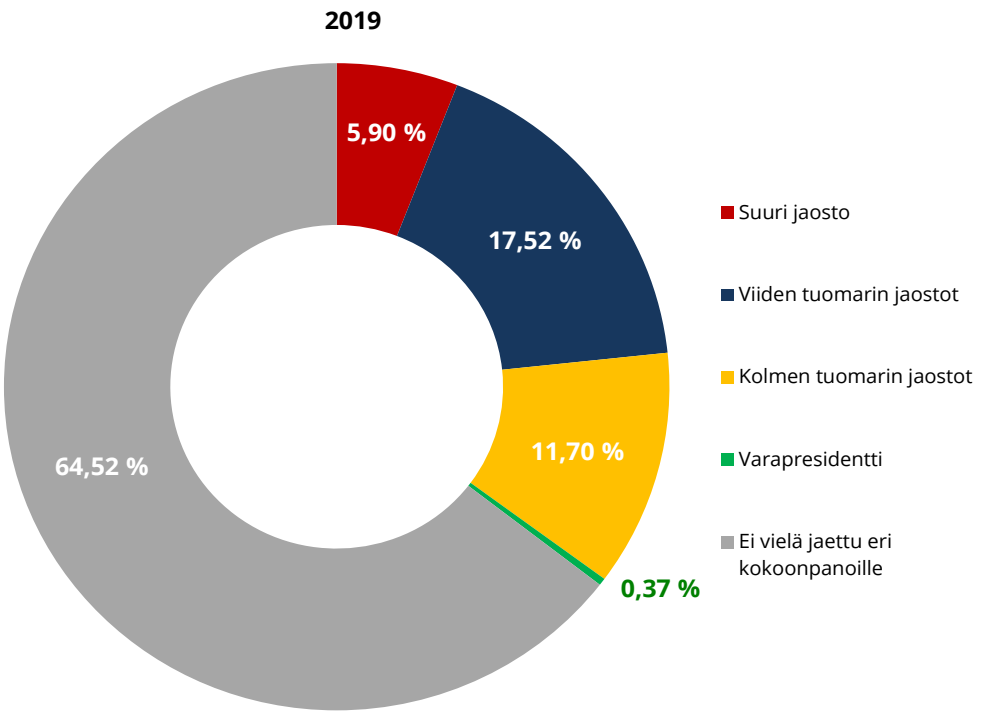

	2015	2016	2017	2018	2019
Täysistunto		1		1	
Suuri jaosto	38	40	76	68	65
Viiden tuomarin jaostot	203	215	194	236	192
Kolmen tuomarin jaostot	54	75	76	77	130
Varapresidentti	2	2	4	1	4
Ei vielä jaettu eri kokoonpanoille	587	539	562	618	711
Yhteensä	**884**	**872**	**912**	**1 001**	**1 102**

1| Ilmoitetut luvut (bruttoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, johon ei vaikuta toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (yksi asian numero = yksi asia).

XVII Nopeutetut menettelyt (2015–2019)

Pyynnöt nopeutetun menettelyn soveltamiseksi[1]

	2015	2016	2017	2018	2019	Yhteensä
Ennakkoratkaisupyynnöt	18	20	30	33	50	**151**
Suorat kanteet			1	3	3	**7**
Valitukset		1		1	4	**6**
Erityiset menettelyt					1	**1**
Yhteensä	**18**	**21**	**31**	**37**	**58**	**165**

Pyynnöt nopeutetun menettelyn soveltamiseksi – ratkaisun sisältö[2]

	2015	2016	2017	2018	2019	Yhteensä
Hyväksyminen	1	4	4	9	3	**21**
Hylkääminen	23	12	30	17	56	**138**
Asian raukeaminen [3]		4	1	3	1	**9**
Odottaa ratkaisua	3	4		8	6	**21**
Yhteensä	**27**	**24**	**35**	**37**	**66**	**189**

1| Tässä taulukossa ilmoitetut luvut kuvastavat kyseessä olevana vuonna tehtyjen pyyntöjen lukumäärää, johon ei vaikuta se, minä vuonna asia, johon pyyntö liittyy, tuli vireille.

2| Tässä taulukossa ilmoitetut luvut kuvastavat kyseessä olevana vuonna tehtyjen sellaisten ratkaisujen lukumäärää, jotka koskevat pyyntöä nopeutetun menettelyn soveltamiseksi, riippumatta siitä, minä vuonna tällainen pyyntö tehtiin.

3| Pyynnöstä ei ollut tarpeen lausua muodollisesti siitä syystä, että asia poistettiin rekisteristä tai se ratkaistiin tuomiolla tai määräyksellä.

XVIII Kiireelliset ennakkoratkaisumenettelyt (2015–2019)

Pyynnöt kiireellisen ennakkoratkaisumenettelyn soveltamiseksi[1]

	2015	2016	2017	2018	2019	Yhteensä
Oikeudellinen yhteistyö siviilioikeuden alalla	4		5	5		**14**
Oikeudellinen yhteistyö rikosoikeuden alalla	5	7	6	8	10	**36**
Poliisiyhteistyö					4	**4**
Rajavalvonta, turvapaikka ja maahanmuutto	2	5	4	5	5	**21**
Muut				1	1	**2**
Yhteensä	**11**	**12**	**15**	**19**	**20**	**77**

Pyynnöt kiireellisen ennakkoratkaisumenettelyn soveltamiseksi – ratkaisun sisältö[2]

	2015	2016	2017	2018	2019	Yhteensä
Hyväksyminen	5	9	4	12	11	**41**
Hylkääminen	5	4	11	7	7	**34**
Odottaa ratkaisua	1				2	**3**
Yhteensä	11	13	15	19	20	**78**

1| Tässä taulukossa ilmoitetut luvut kuvastavat kyseessä olevana vuonna tehtyjen pyyntöjen lukumäärää, johon ei vaikuta se, minä vuonna asia, johon pyyntö liittyy, tuli vireille.

2| Tässä taulukossa ilmoitetut luvut kuvastavat kyseessä olevana vuonna tehtyjen sellaisten ratkaisujen lukumäärää, jotka koskevat pyyntöä kiireellisen menettelyn soveltamiseksi, riippumatta siitä, minä vuonna tällainen pyyntö tehtiin.

XIX Välitoimihakemukset (2015–2019)

Välitoimihakemukset[1]

	2015	2016	2017	2018	2019	Yhteensä
Julkiset hankinnat			1			**1**
Kemikaalien rekisteröinti, arviointi, lupamenettely ja rajoitukset (REACH-asetus)					1	**1**
Kilpailu	2			1	3	**6**
Maatalous		1			1	**2**
Teollisuuspolitiikka			1			**1**
Toimielimiä koskeva oikeus				2		**2**
Tutkimus ja teknologinen kehittäminen sekä avaruusala		1				**1**
Unionin oikeuden periaatteet				1		**1**
Valtiontuki				2	1	**3**
Ympäristö		1	1			**2**
Yhteensä	**2**	**3**	**3**	**6**	**6**	**20**

Välitoimihakemukset – ratkaisun sisältö[2]

	2015	2016	2017	2018	2019	Yhteensä
Hyväksyminen		2	1	5	1	**9**
Hylkääminen		3		3	4	**10**
Odottaa ratkaisua	2		2		1	**5**
Yhteensä	**2**	**5**	**3**	**8**	**6**	**24**

1| Tässä taulukossa ilmoitetut luvut kuvastavat kyseessä olevana vuonna tehtyjen pyyntöjen lukumäärää, johon ei vaikuta se, minä vuonna asia, johon pyyntö liittyy, tuli vireille.

2| Tässä taulukossa ilmoitetut luvut kuvastavat kyseessä olevana vuonna välitoimihakemuksesta tehtyjen ratkaisujen lukumäärää, johon ei vaikuta se, minä vuonna tällainen hakemus tehtiin.

XX Perussäännön (2019) 58 a artiklassa tarkoitetut valitukset

Valitukset, jotka on tehty unionin yleisen tuomioistuimen ratkaisusta, joka koskee itsenäisen valituslautakunnan ratkaisua

	2019
Euroopan unionin teollisoikeuksien virasto	36
Yhteisön kasvilajikevirasto	2
Yhteensä	**38**

Valitusluvan myöntämistä koskevat ratkaisut[1]

	2019
Valitusluvan myöntäminen	
Valitusluvan myöntämättä jättäminen	27
Tutkimatta jättäminen	2
Hylkääminen	
Yhteensä	**29**

1| Tässä taulukossa mainitut luvut koskevat kyseisenä vuotena jätettyjä hakemuksia, riippumatta vuodesta, jona asia, johon hakemus liittyy, on saatettu vireille

XXI Työmäärän kehittyminen (1952–2019) – Vireille tulleet asiat ja tuomiot tai lausunnot

Vuosi	Vireille tulleet asiat[1]							Tuomiot/lausunnot[2]
	Ennakkoratkaisupyynnöt	Suorat kanteet	Valitukset	Valitukset välitoimimääräyksistä tai välintuloa koskevista määräyksistä	Lausuntopyynnöt	Yhteensä	Välitoimihakemukset	
1953		4				4		
1954		10				10		2
1955		9				9	2	4
1956		11				11	2	6
1957		19				19	2	4
1958		43				43		10
1959		46			1	47	5	13
1960		22			1	23	2	18
1961	1	24			1	26	1	11
1962	5	30				35	2	20
1963	6	99				105	7	17
1964	6	49				55	4	31
1965	7	55				62	4	52
1966	1	30				31	2	24
1967	23	14				37		24
1968	9	24				33	1	27
1969	17	60				77	2	30
1970	32	47				79		64
1971	37	59				96	1	60
1972	40	42				82	2	61
1973	61	131				192	6	80
1974	39	63				102	8	63
1975	69	61			1	131	5	78
1976	75	51			1	127	6	88
1977	84	74				158	6	100
1978	123	146			1	270	7	97
1979	106	1 218				1 324	6	138
1980	99	180				279	14	132
1981	108	214				322	17	128
1982	129	217				346	16	185
1983	98	199				297	11	151
1984	129	183				312	17	165
1985	139	294				433	23	211
1986	91	238				329	23	174

>>>

1| Tässä taulukossa ilmoitetut luvut käsittävät kaikki unionin tuomioistuimessa vireille tulleet asiat, lukuun ottamatta erityisiä menettelyjä.

2| Tässä sarakkeessa ilmoitetut luvut kuvastavat unionin tuomioistuimen antamien tuomioiden tai lausuntojen lukumäärää, jossa on otettu huomioon toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (joukko yhdistettyjä asioita = yksi asia).

Vuosi	Vireille tulleet asiat[1]							Tuomiot/lausunnot[2]
	Ennakkoratkaisupyynnöt	Suorat kanteet	Valitukset	Valitukset välitoimimääräyksistä tai väliintuloa koskevista määräyksistä	Lausuntopyynnöt	Yhteensä	Välitoimihakemukset	
1987	144	251				395	21	208
1988	179	193				372	17	238
1989	139	244				383	19	188
1990	141	221	15	1		378	12	193
1991	186	140	13	1	2	342	9	204
1992	162	251	24	1	2	440	5	210
1993	204	265	17			486	13	203
1994	203	125	12	1	3	344	4	188
1995	251	109	46	2		408	3	172
1996	256	132	25	3		416	4	193
1997	239	169	30	5		443	1	242
1998	264	147	66	4		481	2	254
1999	255	214	68	4		541	4	235
2000	224	197	66	13	2	502	4	273
2001	237	187	72	7		503	6	244
2002	216	204	46	4		470	1	269
2003	210	277	63	5	1	556	7	308
2004	249	219	52	6	1	527	3	375
2005	221	179	66	1		467	2	362
2006	251	201	80	3		535	1	351
2007	265	221	79	8		573	3	379
2008	288	210	77	8	1	584	3	333
2009	302	143	105	2	1	553	1	376
2010	385	136	97	6		624	3	370
2011	423	81	162	13		679	3	370
2012	404	73	136	3	1	617		357
2013	450	72	161	5	2	690	1	434
2014	428	74	111		1	614	3	416
2015	436	48	206	9	3	702	2	399
2016	470	35	168	7		680	3	412
2017	533	46	141	6	1	727	3	466
2018	568	63	193	6		830	6	462
2019	641	41	256	10	1	949	6	491
Yhteensä	**11 358**	**9 134**	**2 653**	**144**	**28**	**23 317**	**379**	**12 443**

1| Tässä taulukossa ilmoitetut luvut käsittävät kaikki unionin tuomioistuimessa vireille tulleet asiat, lukuun ottamatta erityisiä menettelyjä.

2| Tässä sarakkeessa ilmoitetut luvut kuvastavat unionin tuomioistuimen antamien tuomioiden tai lausuntojen lukumäärää, jossa on otettu huomioon toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (joukko yhdistettyjä asioita = yksi asia).

XXII Työmäärän kehittyminen (1952–2019) – Esitetyt ennakkoratkaisupyynnöt, jakautuminen jäsenvaltioittain ja vuosittain

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	Muut[1]	Yhteensä
1961																			1											**1**
1962																			5											**5**
1963																1			5											**6**
1964												2							4											**6**
1965					4					2									1											**7**
1966																			1											**1**
1967	5				11					3						1			3											**23**
1968	1				4					1		1							2											**9**
1969	4				11					1						1														**17**
1970	4				21					2		2							3											**32**
1971	1				18					6		5				1			6											**37**
1972	5				20					1		4							10											**40**
1973	8				37					4		5				1			6											**61**
1974	5				15					6		5							7									1		**39**
1975	7			1	26					15		14				1			4									1		**69**
1976	11				28		1			8		12							14									1		**75**
1977	16			1	30		2			14		7							9									5		**84**
1978	7			3	46		1			12		11							38									5		**123**
1979	13			1	33		2			18		19				1			11									8		**106**
1980	14			2	24		3			14		19							17									6		**99**
1981	12			1	41					17		11				4			17									5		**108**
1982	10			1	36					39		18							21									4		**129**
1983	9			4	36		2			15		7							19									6		**98**
1984	13			2	38		1			34		10							22									9		**129**
1985	13				40		2			45		11				6			14									8		**139**
1986	13			4	18		4	2	1	19		5				1			16									8		**91**
1987	15			5	32		2	17	1	36		5				3			19									9		**144**
1988	30			4	34				1	38		28				2			26									16		**179**
1989	13			2	47		1	2	2	28		10				1			18			1						14		**139**
1990	17			5	34		4	2	6	21		25				4			9			2						12		**141**
1991	19			2	54		2	3	5	29		36				2			17			3						14		**186**
1992	16			3	62			1	5	15		22				1			18			1						18		**162**

>>>

1| Asia C-265/00, ***Campina Melkunie*** (Cour de justice Benelux / Benelux-Gerechtshof).
Asia C-196/09, ***Miles ym.*** (Eurooppa-koulujen valituslautakunta).
Asia C-169/15, ***Montis Design*** (Cour de justice Benelux / Benelux Gerechtshof).

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	Muut[1]	Yhteensä
1993	22			7	57		1	5	7	22		24				1			43			3						12		**204**
1994	19			4	44		2		13	36		46				1			13			1						24		**203**
1995	14			8	51		3	10	10	43		58				2			19	2		5					6	20		**251**
1996	30			4	66			4	6	24		70				2			10	6		6				3	4	21		**256**
1997	19			7	46		1	2	9	10		50				3			24	35		2				6	7	18		**239**
1998	12			7	49		3	5	55	16		39				2			21	16		7				2	6	24		**264**
1999	13			3	49		2	3	4	17		43				4			23	56		7				4	5	22		**255**
2000	15			3	47		2	3	5	12		50							12	31		8				5	4	26	1	**224**
2001	10			5	53		1	4	4	15		40				2			14	57		4				3	4	21		**237**
2002	18			8	59			7	3	8		37				4			12	31		3				7	5	14		**216**
2003	18			3	43		2	4	8	9		45				4			28	15		1				4	4	22		**210**
2004	24			4	50		1	18	8	21		48				1	2		28	12		1				4	5	22		**249**
2005	21		1	4	51		2	11	10	17		18				2	3		36	15	1	2				4	11	12		**221**
2006	17		3	3	77		1	14	17	24		34			1	1	4		20	12	2	3			1	5	2	10		**251**
2007	22	1	2	5	59	2	2	8	14	26		43			1		2		19	20	7	3	1		1	5	6	16		**265**
2008	24		1	6	71	2	1	9	17	12		39	1	3	3	4	6		34	25	4	1				4	7	14		**288**
2009	35	8	5	3	59	2		11	11	28		29	1	4	3		10	1	24	15	10	3	1	2	1	2	5	28	1	**302**
2010	37	9	3	10	71		4	6	22	33		49		3	2	9	6		24	15	8	10	17	1	5	6	6	29		**385**
2011	34	22	5	6	83	1	7	9	27	31		44		10	1	2	13		22	24	11	11	14	1	3	12	4	26		**423**
2012	28	15	7	8	68	5	6	1	16	15		65		5	2	8	18	1	44	23	6	14	13		9	3	8	16		**404**
2013	26	10	7	6	97	3	4	5	26	24		62	3	5	10		20		46	19	11	14	17	1	4	4	12	14		**450**
2014	23	13	6	10	87		5	4	41	20	1	52	2	7	6		23		30	18	14	8	28	4	3	8	3	12		**428**
2015	32	5	8	7	79	2	8	2	36	25	5	47		9	8	7	14		40	23	15	8	18	5	5	4	7	16	1	**436**
2016	26	18	5	12	84	1	6	6	47	23	2	62		9	8	1	15	1	26	20	19	21	14	3	6	7	5	23		**470**
2017	21	16	4	8	149	7	12	4	23	25	3	57		5	10	1	22		38	31	19	21	16	3	6	13	8	11		**533**
2018	40	20	12	3	78	2	12	3	67	41	3	68	1	5	6	4	29		35	35	31	15	23	2	6	6	7	14		**568**
2019	38	24	5	1	114	3	10	5	64	32	10	70	1	12	7	6	20	1	28	37	39	14	49	5	10	7	11	18		**641**
Yhteens	**919**	**161**	**74**	**196**	**2 641**	**30**	**125**	**190**	**591**	**1 052**	**24**	**1 583**	**9**	**77**	**68**	**102**	**207**	**4**	**1 076**	**593**	**197**	**203**	**211**	**27**	**60**	**128**	**152**	**655**	**3**	**11 358**

Asia C-265/00, ***Campina Melkunie*** (Cour de justice Benelux / Benelux-Gerechtshof).
Asia C-196/09, ***Miles ym.*** (Eurooppa-koulujen valituslautakunta).
Asia C-169/15, ***Montis Design*** (Cour de justice Benelux / Benelux Gerechtshof).

XXIII Työmäärän kehittyminen (1952–2019) – Esitetyt ennakkoratkaisupyynnöt, jakautuminen jäsenvaltioittain ja tuomioistuimittain

			Yhteensä
Belgia	Cour constitutionnelle	42	
	Cour de cassation	100	
	Conseil d'État	95	
	Muut tuomioistuimet	682	**919**
Bulgaria	Върховен касационен съд	6	
	Върховен административен съд	24	
	Muut tuomioistuimet	131	**161**
Tšekki	Ústavní soud		
	Nejvyššího soudu	10	
	Nejvyšší správní soud	33	
	Muut tuomioistuimet	31	**74**
Tanska	Højesteret	36	
	Muut tuomioistuimet	160	**196**
Saksa	Bundesverfassungsgericht	2	
	Bundesgerichtshof	248	
	Bundesverwaltungsgericht	149	
	Bundesfinanzhof	336	
	Bundesarbeitsgericht	44	
	Bundessozialgericht	77	
	Muut tuomioistuimet	1 785	**2 641**
Viro	Riigikohus	14	
	Muut tuomioistuimet	16	**30**
Irlanti	Supreme Court	39	
	High Court	46	
	Muut tuomioistuimet	40	**125**
Kreikka	Άρειος Πάγος	13	
	Συμβούλιο της Επικρατείας	61	
	Muut tuomioistuimet	116	**190**
Espanja	Tribunal Constitucional	1	
	Tribunal Supremo	107	
	Muut tuomioistuimet	483	**591**
Ranska	Conseil constitutionnel	1	
	Cour de cassation	140	
	Conseil d'État	149	
	Muut tuomioistuimet	762	**1 052**
Kroatia	Ustavni sud		
	Vrhovni sud	1	
	Visoki upravni sud	1	
	Visoki prekršajni sud		
	Muut tuomioistuimet	22	**24**

>>>

Italia	Corte Costituzionale	4	
	Corte suprema di Cassazione	170	
	Consiglio di Stato	204	
	Muut tuomioistuimet	1 205	**1 583**
Kypros	Ανώτατο Δικαστήριο	4	
	Muut tuomioistuimet	5	**9**
Latvia	Augstākā tiesa	21	
	Satversmes tiesa	2	
	Muut tuomioistuimet	54	**77**
Liettua	Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas	2	
	Lietuvos Aukščiausiasis Teismas	23	
	Lietuvos vyriausiasis administracinis Teismas	25	
	Muut tuomioistuimet	18	**68**
Luxemburg	Cour constitutionnelle	1	
	Cour de cassation	28	
	Cour administrative	33	
	Muut tuomioistuimet	40	**102**
Unkari	Kúria	31	
	Fővárosi Ítélőtábla	8	
	Szegedi Ítélőtábla	4	
	Muut tuomioistuimet	164	**207**
Malta	Qorti Kostituzzjonali		
	Qorti ta' l- Appel		
	Muut tuomioistuimet	4	**4**
Alankomaat	Hoge Raad der Nederlanden	301	
	Raad van State	131	
	Centrale Raad van Beroep	69	
	College van Beroep voor het Bedrijfsleven	166	
	Tariefcommissie	35	
	Muut tuomioistuimet	374	**1 076**
Itävalta	Verfassungsgerichtshof	5	
	Oberster Gerichtshof	137	
	Verwaltungsgerichtshof	111	
	Muut tuomioistuimet	340	**593**
Puola	Trybunał Konstytucyjny	1	
	Sąd Najwyższy	29	
	Naczelny Sąd Administracyjny	53	
	Muut tuomioistuimet	114	**197**
Portugali	Supremo Tribunal de Justiça	16	
	Supremo Tribunal Administrativo	65	
	Muut tuomioistuimet	122	**203**
Romania	Înalta Curte de Casație și Justiție	22	
	Curtea de Apel	102	
	Muut tuomioistuimet	87	**211**

>>>

Slovenia	Ustavno sodišče	1	
	Vrhovno sodišče	19	
	Muut tuomioistuimet	7	**27**
Slovakia	Ústavný Súd	1	
	Najvyšší súd	22	
	Muut tuomioistuimet	37	**60**
Suomi	Korkein oikeus	26	
	Korkein hallinto-oikeus	63	
	Työtuomioistuin	5	
	Muut tuomioistuimet	34	**128**
Ruotsi	Högsta Domstolen	25	
	Högsta förvaltningsdomstolen	37	
	Marknadsdomstolen	5	
	Arbetsdomstolen	4	
	Muut tuomioistuimet	81	**152**
Yhdistynyt kuningaskunta	House of Lords	40	
	Supreme Court	18	
	Court of Appeal	94	
	Muut tuomioistuimet	503	**655**
Muut	Cour de justice Benelux/Benelux-Gerechtshof[1]	2	
	Eurooppa-koulujen valituslautakunta[2]	1	**3**
Yhteensä			**11 358**

1| Asia C-265/00, ***Campina Melkunie***.
Asia C-169/15, ***Montis Design***.

2| Asia C-196/09, ***Miles ym.***

XXIV Esitetyt ennakkoratkaisupyynnöt, jakautuminen jäsenvaltioittain ja tuomioistuimittain

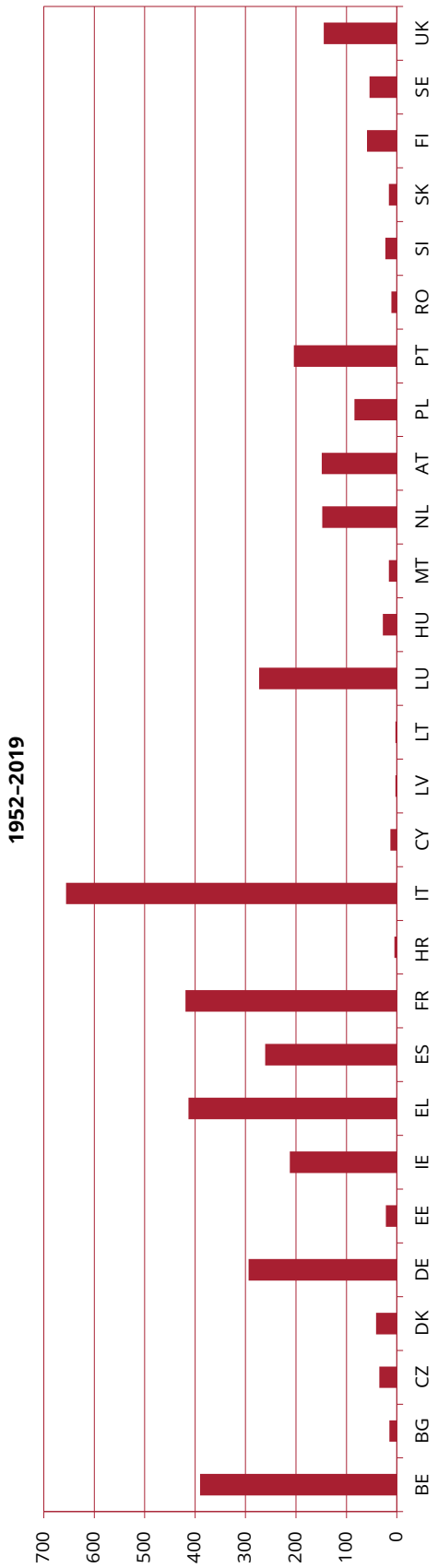

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	Yhteensä
	390	15	35	41	294	22	212	413	261	419	5	656	13	3	3	273	28	16	148	149	84	204	11	23	16	59	54	145	**3 992**

XXV Unionin tuomioistuimen kirjaamon toiminta (2015–2019)

Eri toimenpiteet	2015	2016	2017	2018	2019
Kirjaamon rekisteriin merkityt asiakirjat	89 328	93 215	99 266	108 247	113 563
E-Curian kautta jätetyt oikeudenkäyntiasiakirjat (prosenttiluku)	69 %	75 %	73 %	75 %	80 %
Koolle kutsutut ja järjestetyt istunnot asianosaisten kuulemiseksi	256	270	263	295	270
Koolle kutsutut ja järjestetyt istunnot ratkaisuehdotuksen kuulemiseksi	239	319	301	305	296
Asianosaisille tiedoksi annetut tuomiot, lausunnot ja määrykset, joilla asian käsittely päätetään	570	645	654	684	785
Istuntopöytäkirjat (kuulemiset, ratkaisuehdotukset ja tuomiot)	894	1 001	1 033	1 062	1 058
Vireille tulleita asioita koskevat tiedonannot EUVL:ssä	639	660	679	695	818
Ratkaistuja asioita koskevat tiedonannot EUVL:ssä	546	522	637	661	682

E | Unionin tuomioistuimen kokoonpano

(Protokollajärjestys 31.12.2019)

Ensimmäinen rivi, vasemmalta oikealle:

Ensimmäinen julkisasiamies M. Szpunar, jaoston puheenjohtajat M. Vilaras ja A. Arabadjiev, unionin tuomioistuimen varapresidentti R. Silva de Lapuerta, unionin tuomioistuimen presidentti K. Lenaerts, jaoston puheenjohtajat J.-C. Bonichot, A. Prechal, E. Regan ja M. Safjan.

Toinen rivi, vasemmalta oikealle:

Tuomari M. Ilešič, julkisasiamies J. Kokott, jaoston puheenjohtajat L. S. Rossi, S. Rodin, P. G. Xuereb ja I. Jarukaitis, tuomarit E. Juhász ja J. Malenovský.

Kolmas rivi, vasemmalta oikealle:

Tuomarit F. Biltgen, D. Šváby, T. von Danwitz ja L. Bay Larsen, julkisasiamies E. Sharpston, tuomarit C. Toader, C. Vajda ja K. Jürimäe.

Neljäs rivi, vasemmalta oikealle:

Tuomari N. J. Piçarra, julkisasiamiehet M. Bobek ja M. Campos Sánchez-Bordona, tuomari C. Lycourgos, julkisasiamiehet H. Saugmandsgaard Øe, E. Tanchev ja G. Hogan.

Viides rivi, vasemmalta oikealle:

Tuomari N. Jääskinen, julkisasiamiehet P. Pikamäe ja G. Pitruzzella, tuomarit A. Kumin ja N. Wahl, kirjaaja A. Calot Escobar.

1. Unionin tuomioistuimen kokoonpanon muutokset vuonna 2019

Juhlallinen istunto 6.2.2019

Euroopan unionin jäsenvaltioiden hallitusten edustajat nimesivät 1.2.2019 tekemällään päätöksellä unionin tuomioistuimen julkisasiamieheksi Nils Wahlin tilalle Priit Pikamäen ajanjaksolle 5.2.2019–6.10.2024.

Nils Wahlin tehtävien päättymisen sekä Priit Pikamäen virkaan astumisen johdosta unionin tuomioistuimessa pidettiin 6.2.2019 juhlallinen istunto.

Juhlallinen istunto 20.3.2019

Euroopan unionin jäsenvaltioiden hallitusten edustajat nimesivät 6.3.2019 tekemällään päätöksellä unionin tuomioistuimen tuomariksi Maria Bergerin tilalle Andreas Kuminin ajanjaksolle 20.3.2019–6.10.2024.

Maria Bergerin tehtävien päättymisen sekä Andreas Kuminin virkaan astumisen johdosta unionin tuomioistuimessa pidettiin 20.3.2019 juhlallinen istunto.

9.6.2019

Unionin tuomioistuimen julkisasiamiehenä 7.10.2006 alkaen toimineen Yves Botin kuolema.

17.6.2019

Latvian tasavallan parlamentti valitsi 29.5.2019 Latvian tasavallan presidentiksi Egils Levitsin, joka on toiminut Euroopan unionin tuomioistuimen tuomarina 11.5.2004 lähtien. Tämän seurauksena Egils Levits esitti eroanomuksensa unionin tuomioistuimen tuomarin tehtävistä 17.6.2019 alkaen, jolloin hänen tehtävänsä unionin tuomioistuimessa päättyivät.

Juhlallinen istunto 7.10.2019

Unionin tuomioistuimen tuomariksi nimettiin 1.2.2019 tehdyllä päätöksellä Allan Rosasin tilalle Niilo Jääskinen ajanjaksolle 7.10.2019–6.10.2021.

Unionin tuomioistuimen tuomariksi nimettiin 10.7.2019 tehdyllä päätöksellä Carl Gustav Fernlundin tilalle Nils Wahl ajanjaksolle 7.10.2019–6.10.2024.

Allan Rosasin ja Carl Gustav Fernlundin tehtävien päättymisen sekä Niilo Jääskisen ja Nils Wahlin valan vannomisen ja virkaan astumisen johdosta Euroopan unionin tuomioistuimessa pidettiin 7.10.2019 juhlallinen istunto.

2. Protokollajärjestys

31.12.2019

Unionin tuomioistuimen presidentti K. LENAERTS
Unionin tuomioistuimen varapresidentti R. SILVA de LAPUERTA
Ensimmäisen jaoston puheenjohtaja J.-C. BONICHOT
Toisen jaoston puheenjohtaja A. ARABADJIEV
Kolmannen jaoston puheenjohtaja A. PRECHAL
Neljännen jaoston puheenjohtaja M. VILARAS
Viidennen jaoston puheenjohtaja E. REGAN
Ensimmäinen julkisasiamies M. SZPUNAR
Kuudennen jaoston puheenjohtaja M. SAFJAN
Yhdeksännen jaoston puheenjohtaja S. RODIN
Seitsemännen jaoston puheenjohtaja P. G. XUEREB
Kahdeksannen jaoston puheenjohtaja L. S. ROSSI
Kymmenennen jaoston puheenjohtaja I. JARUKAITIS
Julkisasiamies J. KOKOTT
Tuomari E. JUHÁSZ
Tuomari M. ILEŠIČ
Tuomari J. MALENOVSKÝ
Tuomari L. BAY LARSEN
Julkisasiamies E. SHARPSTON
Tuomari T. von DANWITZ
Tuomari C. TOADER
Tuomari D. ŠVÁBY
Tuomari C. VAJDA
Tuomari F. BILTGEN
Tuomari K. JÜRIMÄE
Tuomari C. LYCOURGOS
Julkisasiamies M. CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA
Julkisasiamies H. Saugmandsgaard ØE
Julkisasiamies M. BOBEK
Julkisasiamies E. TANCHEV
Tuomari N. PIÇARRA
Julkisasiamies G. HOGAN
Julkisasiamies G. PITRUZZELLA
Julkisasiamies P. PIKAMÄE
Tuomari A. KUMIN
Tuomari N. JÄÄSKINEN
Tuomari N. WAHL

Kirjaaja A. CALOT ESCOBAR

3. Unionin tuomioistuimen entiset jäsenet

(tehtäviin saapumisjärjestyksessä)

Tuomarit ja julkisasiamiehet

Massimo PILOTTI, tuomari (1952–1958), presidentti 1952–1958 (†)
Petrus SERRARENS, tuomari (1952–1958) (†)
Otto RIESE, tuomari (1952–1963) (†)
Louis DELVAUX, tuomari (1952–1967) (†)
Jacques RUEFF, tuomari (1952–1959 ja 1960–1962) (†)
Charles Léon HAMMES, tuomari (1952–1967), presidentti 1964–1967 (†)
Adrianus VAN KLEFFENS, tuomari (1952–1958) (†)
Maurice LAGRANGE, julkisasiamies (1952–1964) (†)
Karl ROEMER, julkisasiamies (1953–1973) (†)
Rino ROSSI, tuomari (1958–1964) (†)
Nicola CATALANO, tuomari (1958–1961) (†)
Andreas Matthias DONNER, tuomari (1958–1979), presidentti 1958–1964 (†)
Alberto TRABUCCHI, tuomari (1962–1972), julkisasiamies (1973–1976) (†)
Robert LECOURT, tuomari (1962–1976), presidentti 1967–1976 (†)
Walter STRAUSS, tuomari (1963–1970) (†)
Riccardo MONACO, tuomari (1964–1976) (†)
Joseph GAND, julkisasiamies (1964–1970) (†)
Josse J. MERTENS de WILMARS, tuomari (1967–1984), presidentti 1980–1984 (†)
Pierre PESCATORE, tuomari (1967–1985) (†)
Hans KUTSCHER, tuomari (1970–1980), presidentti 1976–1980 (†)
Alain Louis DUTHEILLET DE LAMOTHE, julkisasiamies (1970–1972) (†)
Henri MAYRAS, julkisasiamies (1972–1981) (†)
Cearbhall Ó DÁLAIGH, tuomari (1973–1974) (†)
Max SØRENSEN, tuomari (1973–1979) (†)
Jean–Pierre WARNER, julkisasiamies (1973–1981) (†)
Alexander J. MACKENZIE STUART, tuomari (1973–1988), presidentti 1984–1988 (†)
Gerhard REISCHL, julkisasiamies (1973–1981) (†)
Aindrias O'KEEFFE, tuomari (1974–1985) (†)
Francesco CAPOTORTI, tuomari (1976), julkisasiamies (1976–1982) (†)
Giacinto BOSCO, tuomari (1976–1988) (†)
Adolphe TOUFFAIT, tuomari (1976–1982) (†)
Thijmen KOOPMANS, tuomari (1979–1990) (†)
Ole DUE, tuomari (1979–1994), presidentti 1988–1994 (†)
Ulrich EVERLING, tuomari (1980–1988) (†)
Alexandros CHLOROS, tuomari (1981–1982) (†)
Sir Gordon SLYNN, julkisasiamies (1981–1988), tuomari (1988–1992) (†)
Simone ROZÈS, julkisasiamies (1981–1984)
Pieter VERLOREN van THEMAAT, julkisasiamies (1981–1986) (†)
Fernand GRÉVISSE, tuomari (1981–1982 ja 1988–1994) (†)
Kai BAHLMANN, tuomari (1982–1988) (†)
G. Federico MANCINI, julkisasiamies (1982–1988), tuomari (1988–1999) (†)

Yves GALMOT, tuomari (1982–1988) (†)
Constantinos KAKOURIS, tuomari (1983–1997) (†)
Carl Otto LENZ, julkisasiamies (1984–1997)
Marco DARMON, julkisasiamies (1984–1994) (†)
René JOLIET, tuomari (1984–1995) (†)
Thomas Francis O'HIGGINS, tuomari (1985–1991) (†)
Fernand SCHOCKWEILER, tuomari (1985–1996) (†)
Jean MISCHO, julkisasiamies (1986–1991 ja 1997–2003) (†)
José Carlos de CARVALHO MOITINHO de ALMEIDA, tuomari (1986–2000)
José Luís da CRUZ VILAÇA, julkisasiamies (1986–1988), tuomari (2012–2018)
Gil Carlos RODRÍGUEZ IGLÉSIAS, tuomari (1986–2003), presidentti 1994–2003 (†)
Manuel DIEZ de VELASCO, tuomari (1988–1994) (†)
Manfred ZULEEG, tuomari (1988–1994) (†)
Walter VAN GERVEN, julkisasiamies (1988–1994) (†)
Francis Geoffrey JACOBS, julkisasiamies (1988–2006)
Giuseppe TESAURO, julkisasiamies (1988–1998)
Paul Joan George KAPTEYN, tuomari (1990–2000)
Claus Christian GULMANN, julkisasiamies (1991–1994), tuomari (1994–2006)
John L. MURRAY, tuomari (1991–1999)
David Alexander Ogilvy EDWARD, tuomari (1992–2004)
Antonio Mario LA PERGOLA, tuomari (1994 ja 1999–2006), julkisasiamies (1995–1999) (†)
Georges COSMAS, julkisasiamies (1994–2000)
Jean-Pierre PUISSOCHET, tuomari (1994–2006)
Philippe LÉGER, julkisasiamies (1994–2006)
Günter HIRSCH, tuomari (1994–2000)
Michael Bendik ELMER, julkisasiamies (1994–1997)
Peter JANN, tuomari (1995–2009)
Hans RAGNEMALM, tuomari (1995–2000) (†)
Leif SEVÓN, tuomari (1995–2002)
Nial FENNELLY, julkisasiamies (1995–2000)
Melchior WATHELET, tuomari (1995–2003), julkisasiamies (2012–2018)
Dámaso RUIZ-JARABO COLOMER, julkisasiamies (1995–2009) (†)
Romain SCHINTGEN, tuomari (1996–2008)
Krateros IOANNOU, tuomari (1997–1999) (†)
Siegbert ALBER, julkisasiamies (1997–2003)
Antonio SAGGIO, julkisasiamies (1998–2000) (†)
Vassilios SKOURIS, tuomari (1999–2015), presidentti 2003–2015
Fidelma O'KELLY MACKEN, tuomari (1999–2004)
Ninon COLNERIC, tuomari (2000–2006)
Stig von BAHR, tuomari (2000–2006)
Antonio TIZZANO, julkisasiamies (2000–2006), tuomari (2006–2018), varapresidentti 2015–2018
José Narciso da CUNHA RODRIGUES, tuomari (2000–2012)
Christiaan Willem Anton TIMMERMANS, tuomari (2000–2010)
Leendert A. GEELHOED, julkisasiamies (2000–2006) (†)
Christine STIX-HACKL, julkisasiamies (2000–2006) (†)
Allan ROSAS, tuomari (2002–2019)
Luís Miguel POIARES PESSOA MADURO, julkisasiamies (2003–2009)
Konrad Hermann Theodor SCHIEMANN, tuomari (2004–2012)
Jerzy MAKARCZYK, tuomari (2004–2009)
Pranas KŪRIS, tuomari (2004–2010)

Georges ARESTIS, tuomari (2004–2014)
Anthony BORG BARTHET, tuomari (2004–2018)
Ján KLUČKA, tuomari (2004–2009)
Uno LÕHMUS, tuomari (2004–2013)
Egils LEVITS, tuomari (2004–2019)
Aindrias Ó CAOIMH, tuomari (2004–2015)
Paolo MENGOZZI, julkisasiamies (2006–2018)
Pernilla LINDH, tuomari (2006–2011)
Yves BOT, julkisasiamies (2006–2019) (†)
Ján MAZÁK, julkisasiamies (2006–2012)
Verica TRSTENJAK, julkisasiamies (2006–2012)
Jean-Jacques KASEL, tuomari (2008–2013)
Maria BERGER, tuomari (2009–2019)
Niilo JÄÄSKINEN, julkisasiamies (2009–2015)
Pedro CRUZ VILLALÓN, julkisasiamies (2009–2015)
Egidijus JARAŠIŪNAS, tuomari (2010–2018)
Carl Gustav FERNLUND, tuomari (2011–2019)
Nils WAHL, julkisasiamies (2012–2019)

Presidentit

Massimo PILOTTI (1952–1958) (†)
Andreas Matthias DONNER (1958–1964) (†)
Charles Léon HAMMES (1964–1967) (†)
Robert LECOURT (1967–1976) (†)
Hans KUTSCHER (1976–1980) (†)
Josse J. MERTENS de WILMARS (1980–1984) (†)
Alexander John MACKENZIE STUART (1984–1988) (†)
Ole DUE (1988–1994) (†)
Gil Carlos RODRÍGUEZ IGLÉSIAS (1994–2003) (†)
Vassilios SKOURIS (2003–2015)

Kirjaajat

Albert VAN HOUTTE (1953–1982) (†)
Paul HEIM (1982–1988)
Jean-Guy GIRAUD (1988–1994)
Roger GRASS (1994–2010)

Luku II
Unionin yleinen tuomioistuin

A| Toiminta vuonna 2019

Unionin yleisen tuomioistuimen presidentti **Marc van der Woude**

Vuosi 2019 oli unionin yleiselle tuomioistuimelle monessa suhteessa erityisen tärkeä vuosi.

Ensinnäkin vuonna 2019 unionin yleinen tuomioistuin sai juhlia 30 vuotta jatkunutta olemassaoloaan. Unionin yleinen tuomioistuin luotiin 24.10.1988 annetulla neuvoston päätöksellä, ja sen ensimmäiset jäsenet astuivat palvelukseen 25.9.1989. Tämän vuosijuhlan kunniaksi unionin yleinen tuomioistuin järjesti ”Unionin yleinen tuomioistuin digitalisaation aikana” -aiheisen keskustelutilaisuuden, jonka kaksi pääteemaa olivat ”Kaikkien saatavilla oleva oikeuslaitos” ja ”Tehokas ja korkeatasoinen oikeuslaitos”. Unionin yleisessä tuomioistuimessa oli koolla useita eurooppalaisten, kansallisten ja kansainvälisten toimielinten edustajia sekä oikeustieteen professoreita, tuomareita ja asianajajia kaikista jäsenvaltioista. Tämän korkeatasoisen keskustelutilaisuuden materiaali on saatavilla Curian internetsivustolla.

Toiseksi unionin yleinen tuomioistuimen kokoonpano on muuttunut merkittävästi sekä jäsenten osittaisen vaihtumisen että unionin yleisen tuomioistuimen rakennetta koskevan uudistuksen kolmannen vaiheen täytäntöönpanon vuoksi. Unionin yleisen tuomioistuimen jäseneksi tuli 20.3.2019 tuomari Frendo, joka korvasi tuomari Xuerebin, joka puolestaan nimitettiin unionin tuomioistuimeen 8.10.2018. Unionin yleinen tuomioistuin järjesti 26.9.2019 tilaisuuden kahdeksan palveluksensa päättäneen tuomarin eli tuomareiden Pelikánová, Berardis, Bieliūnas, Calvo-Sotelo Ibáñez-Martín, Dittrich, Perillo, Prek, Prek ja Ulloa Rubio kunniaksi. Samana päivänä pidetyssä juhlallisessa istunnossa palvelukseen astui neljätoista uutta jäsentä eli tuomarit Perišin, Porchia, Pynnä, Škvařilová-Pelzl, Stancu, Steinfatt, Hesse, Laitenberger, Mastroianni, Martín y Pérez de Nanclares, Nõmm, Norkus, Sampol Pucurull ja Truchot. Unionin yleinen tuomioistuin muodostui 31.12.2019 52 jäsenestä.

Kolmanneksi tämän uudistuksen kolmannen vaiheen täytäntöönpanon valmistelemiseksi unionin yleinen tuomioistuin toteutti useita toimenpiteitä, joilla pyritään takaamaan se, että korkeatasoista oikeussuojaa annetaan kohtuullisessa ajassa. Ensimmäinen näistä toimenpiteistä koskee unionin yleisen tuomioistuimen jaostojen lukumäärää, jota piti tuomareiden lisääntyneen määrän vuoksi kasvattaa yhdeksästä kymmeneen jaostoon, jotka koostuvat viidestä[1] tuomarista. Näiden jaostojen tuomareiden välisen vuorovaikutuksen lisäämiseksi tuomarit eivät enää kokoonnu kahdessa kolmen tuomarin kokoonpanossa saman jaoston puheenjohtajan johdolla, vaan kuudessa ratkaisukokoonpanossa tietyn vuorojärjestelmän mukaisesti.

Toinen, 30.9.2019 toteutettu toimenpide koskee jaostojen tietynasteista erikoistumista immateriaalioikeuksien ja henkilöstöasioiden alalla. On päätetty, että kuusi jaostoa käsittelee ensimmäisen ryhmän asioita ja neljä jaostoa toisen ryhmän asioita. Kaikki muut riita-asioiden ryhmät jaetaan edelleen kaikkien jaostojen kesken. Kaikki asiat, koskivatpa ne aloja, joita erikoistuminen koskee, tai muita aloja, jaetaan vuorottelujärjestelmän mukaisesti, jota voidaan mukauttaa työtaakan ja asioiden välisten yhteyksien huomioon ottamiseksi. Viimeksi mainittu merkitsee sitä, että samaa riidanalaista toimea koskevat asiat tai asiat, jotka koskevat samankaltaisia kysymyksiä, jaetaan lähtökohtaisesti saman jaoston tai jopa saman esittelevän tuomarin käsiteltäväksi.

1| Tarvittaessa kaksi näistä jaostoista voi käsittää kuusi tuomaria.

Kolmas toimenpide koskee suuren jaoston kokoonpanoa, jota muutettiin, jotta tuomarit, jotka eivät ole jaoston puheenjohtajia, voivat osallistua enemmän tähän 15 tuomarin kokoonpanoon. Suuri jaosto koostuu 26.9.2019 lähtien presidentistä, varapresidentistä, rajatusta määrästä jaoston puheenjohtajia, sen jaoston tuomareista, jonka käsiteltäväksi asia on alun perin jaettu, ja muista tuomareista, jotka valitaan vuorotellen virkaikäjärjestyksen ja käännetyn virkaikäjärjestyksen mukaisesti.

Neljänneksi unionin yleinen tuomioistuin katsoi tärkeäksi antaa presidentin ja varapresidentin osallistua enemmän lainkäyttötehtäviin ottaen samalla huomioon heidän erityistehtävänsä, jotka eivät sovi yhteen täysipäiväisen tuomaritoiminnan kanssa. Presidentti korvaa siis estyneen tuomarin laajennetuissa viiden tuomarin kokoonpanoissa, ja varapresidentti osallistuu laajennettuihin viiden tuomarin kokoonpanoihin yhdessä asiassa jaostoa ja vuotta kohti. Tässä yhteydessä on korostettava unionin yleisen tuomioistuimen vahvistaneen, että varapresidentin pääasiallinen tehtävä on valvoa oikeuskäytännön johdonmukaisuutta ja laatua.

Näiden toimenpiteiden ansiosta unionin yleinen tuomioistuin odottaa, että uudistuksen viimeinen vaihe kantaa hedelmää erityisesti käsittelyaikojen lyhentämiseksi ja jotta asioita jaetaan järjestelmällisemmin laajennettujen, viiden tai 15 tuomarin kokoonpanojen käsiteltäväksi.

Viidenneksi on todettava, että huolimatta haasteista, joita uudistuksen viimeisen vaiheen täytäntöönpano ja unionin yleisen tuomioistuimen jäsenten osittainen vaihtuminen ovat aiheuttaneet, unionin yleinen tuomioistuin on saavuttanut tyydyttävän tuloksen. Vireille saatettujen asioiden lukumäärä (939) ja ratkaistujen asioiden lukumäärä (874) ovat kokonaisuutena tarkasteltuna tilastollisesti tasapainossa, kun otetaan huomioon eräs suuri vuoden lopussa vireille saatettujen ja toisiinsa liittyvien asioiden ryhmä. Vireillä on 1 398 asiaa. Tämä tyydyttävä tilanne heijastuu asioiden käsittelyaikoihin, jotka ovat viime aikoina lyhentyneet. Tuomiolla ja määräyksellä ratkaistujen asioiden käsittelyaika oli vuonna 2019 17 kuukautta, kun taas vuonna 2018 se oli 20 kuukautta ja viime vuosikymmenen alkuvuosina noin 26 kuukautta. Tämä selvä parannus on yksi unionin tuomioistuinrakenteen uudistuksen tuoma etu. Toinen etu liittyy unionin yleisen tuomioistuimen mahdollisuuteen kokoontua enemmän viiden tuomarin ratkaisukokoonpanoissa tärkeissä asioissa ja kasvattaa näin tuomioidensa painoarvoa. Vuodesta 2016 lähtien laajennetuissa ratkaisukokoonpanoissa ratkaistujen asioiden määrä on ollut noin 60 asiaa vuodessa, kun taas vuosikymmenen alussa se oli alle kymmenen asiaa vuodessa.

B | Unionin yleisen tuomioistuimen oikeuskäytäntö vuonna 2019

Varapresidentti **Savvas Papasavvas**

Oikeuskäytännön kehityssuunnat

Unionin yleisen tuomioistuimen vuonna 2019 antamia ratkaisuja analysoitaessa voidaan jälleen kerran todeta, että unionin yleisen tuomioistuimen käsittelemät alat ovat moninaisia ja sen ratkaisemat asiat ovat tärkeitä. Vastatakseen haasteisiinsa unionin yleinen tuomioistuin on käyttänyt säännöllisesti ja usein – kuten se on tehnyt edellisenkin vuoden aikana – sille Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 50 artiklassa annettua mahdollisuutta kokoontua viiden tuomarin jaostossa. Tarkastelluista kysymyksistä on todettava, että unionin yleinen tuomioistuin on joutunut useaan otteeseen määräämään seuraamuksen Euroopan unionin oikeudessa vahvistettujen periaatteiden noudattamatta jättämisestä ja perusoikeuksien loukkaamisesta. Vuonna 2019 sillä on ollut myös tilaisuus täsmentää useita menettelyllisiä seikkoja. Sen on ensimmäisen asteen tuomioistuimena pitänyt lisäksi tutkia aivan uusia kysymyksiä sekä asioita, jotka ovat oikeudelliselta ja taloudelliselta kannalta ensisijaisen tärkeitä.

Unionin yleinen tuomioistuin kumosi unionin oikeuden periaatteiden noudattamisen takaajana 10.1.2019 annetussa tuomiossa ***RY v. komissio*** (T-160/17, EU:T:2019:1) Euroopan komission päätöksen, jolla irtisanottiin luottamussuhteen katkeamisen vuoksi väliaikaisen toimihenkilön toistaiseksi voimassa oleva työsopimus siitä syystä, että Euroopan unionin perusoikeuskirjan 41 artiklan 2 kohdan a alakohdassa vahvistettua kyseisen toimihenkilön oikeutta tulla kuulluksi oli loukattu. Unionin yleinen tuomioistuin kumosi lisäksi 11.7.2019 annetuissa tuomioissa ***Yanukovych v. neuvosto*** (T-244/16 ja T-285/17, EU:T:2019:502) ja ***Klymenko v. neuvosto*** (T-274/18, EU:T:2019:509) useita Euroopan unionin neuvoston toimia,[1] jotka koskivat Ukrainan tilanteen johdosta toteutettuja rajoittavia toimenpiteitä, siltä osin kuin kantajien (Ukrainan entinen presidentti ja entinen tulo- ja palkkioministeri) nimet oli pysytetty niiden henkilöiden, yhteisöjen ja elimien luettelossa, joihin nämä rajoittavat toimenpiteet kohdistuivat. Unionin yleinen tuomioistuin sovelsi 19.12.2018 annettuun tuomioon ***Azarov v. neuvosto*** (C-530/17 P, EU:C:2018:1031) perustuvia oikeuskäytännön periaatteita ja katsoi, ettei ollut osoitettu, että neuvosto oli ennen riidanalaisten toimien toteuttamista varmistanut, että Ukrainan oikeusviranomaiset olivat kunnioittaneet kantajien puolustautumisoikeuksia ja oikeutta saada tehokasta oikeussuojaa. Se kumosi siis tästä syystä riidanalaiset toimet.

Unionin yleinen tuomioistuin on lisäksi joutunut selventämään tiettyjä kanteiden tutkittavaksi ottamiseen liittyviä näkökohtia. Unionin yleinen tuomioistuin täsmensi siten 30.4.2019 annetussa määräyksessä Romania v. komissio (T-530/18, muutoksenhaku vireillä,[2] EU:T:2019:269), milloin alkaa kulua määräaika, joka on asetettu kanteen nostamiselle yksittäistapausta koskevasta toimesta, kun kyseinen toimi on annettu tiedoksi adressaatilleen ja se on lisäksi myös julkaistu. Unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että kyseisen määräajan alkamisajankohdan määrittämiseksi huomioon otettava päivä on päivä, jolloin toimi julkaistaan virallisessa

1| Tässä tapauksessa yhdistetyissä asioissa T-244/16 ja T-285/17 oli vaadittu kumoamaan 4.3.2016 annettu neuvoston päätös (YUTP) 2016/318 (EUVL 2016, L 60, s. 76) ja 4.3.2016 annettu neuvoston täytäntöönpanoasetus (EU) 2016/311 (EUVL 2016, L 60, s. 1), 3.3.2017 annettu neuvoston päätös (YUTP) 2017/381 (EUVL 2017, L 58, s. 34) ja 3.3.2017 annettu neuvoston täytäntöönpanoasetus (EU) 2017/374 (EUVL 2017, L 58, s. 1) sekä asiassa T-274/18 5.3.2018 annettu neuvoston päätös (YUTP) 2018/333 (EUVL 2018, L 63, s. 48) ja 5.3.2018 annettu neuvoston täytäntöönpanoasetus (EU) 2018/326 (EUVL 2018, L 63, s. 5).

2| Asia C-498/19 P, ***Romania v. komissio.***

lehdessä, silloin, kun tästä toimen voimaantulon edellytyksenä olevasta julkaisemisesta määrätään EUT-sopimuksessa, ja muissa SEUT 297 artiklan 2 kohdan kolmannessa alakohdassa mainituissa tapauksissa – joihin lukeutuvat päätökset, joille on osoitettu vastaanottaja – tiedoksiantamispäivä. Unionin yleinen tuomioistuin sovelsi näitä periaatteita ja katsoi, että Romanin 7.9.2018 nostama kanne oli nostettu liian myöhään ja se oli jätettävä tutkimatta. Unionin yleinen tuomioistuin tarkasteli lisäksi 20.9.2019 annetussa tuomiossa ***Venezuela v. neuvosto*** (T-65/18, muutoksenhaku vireillä,[3] EU:T:2019:649) kysymystä kolmansien maiden nostamien kanteiden tutkittavaksi ottamisesta. Unionin yleinen tuomioistuin katsoi tältä osin todettuaan, että riidanalaisissa säännöksissä ei nimenomaisesti eikä erikseen viitata Venezuelan bolivariaaniseen tasavaltaan valtiona eikä Venezuelan bolivariaanista tasavaltaa voida myöskään rinnastaa toimijaan, joka harjoittaa tavallisesti tiettyä taloudellista toimintaa, että riidanalaiset säännökset eivät vaikuttaneet suoraan kyseisen valtion oikeusasemaan, ja jätti kanteen tutkimatta.

Unionin yleisen tuomioistuimen on myös pitänyt tarkastella uusia oikeuskysymyksiä esimerkiksi 10.9.2019 annetussa tuomiossa Puola v. komissio (T-883/16, muutoksenhaku vireillä,[4] EU:T:2019:567), jossa se hyväksyi Puolan tasavallan nostaman kumoamiskanteen komission päätöksestä, jolla hyväksytään Saksan sääntelyviranomaisen ehdottama OPAL-kaasuputken käyttöä koskevien vapautussääntöjen muutos,[5] SEUT 194 artiklan 1 kohdassa vahvistetun energiayhteisvastuun periaatteen, jota se tarkasteli ensimmäistä kertaa, loukkaamisen vuoksi. Unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi samoin 12.12.2019 annetulla tuomiolla ***Conte v. EUIPO (CANNABIS STORE AMSTERDAM)*** (T-683/18, EU:T:2019:855) kanteen Euroopan unionin teollisoikeuksien viraston (EUIPO) valituslautakunnan päätöksestä, jolla oli evätty tavaramerkin CANNABIS STORE AMSTERDAM rekisteröinti sen vuoksi, että se on yleisen järjestyksen vastainen. Unionin yleinen tuomioistuin ei ollut vielä milloinkaan arvioinut asetuksen 2017/1001[6] 7 artiklan 1 kohdan f alakohdan kannalta tavaramerkkiä, joka saatetaan ymmärtää siten, että siinä viitataan laittomiin huumausaineisiin. Unionin yleinen tuomioistuin otti lisäksi 20.9.2019 annetussa tuomiossa ***BASF Grenzach v. ECHA*** (T-125/17, EU:T:2019:638) aivan uudella tavalla kantaa Euroopan kemikaaliviraston (ECHA) valituslautakunnan tehtäviin ja toimivaltaan. Unionin yleinen tuomioistuin määritti etenkin kyseisen lautakunnan suorittaman valvonnan laajuuden ja intensiteetin sellaisen tämän käsiteltäväksi saatetun valituksen yhteydessä, joka koski ECHA:n tekemää päätöstä, jossa pyydetään lisätietoja aineen triklosaani arvioinnista asetuksen (EY) N:o 1907/2006[7] nojalla. Lopuksi on mainittava myös 8.5.2019 annettu tuomio ***Stemcor London ja Samac Steel Supplies v. komissio*** (T-749/16, EU:T:2019:310), jolla unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi kanteen, jossa vaadittiin kumoamaan täytäntöönpanoasetus (EU) 2016/1329 [8], jossa säädettiin lopullisen polkumyyntitullin taannehtivasta kantamisesta tiettyjen Kiinan kansantasavallasta ja Venäjän federaatiosta peräisin olevien kylmävalssattujen teräslevytuotteiden tuonnista. Unionin yleinen tuomioistuin otti kyseisessä tuomiossa ensimmäistä kertaa

3| Asia C-872/19 P, ***Venezuela v. neuvosto.***

4| Asia C-848/19 P, ***Saksa v. Puola***.

5| Niiden direktiivin 2003/55/EY nojalla vahvistettujen edellytysten, joiden mukaisesti OPAL-kaasuputki vapautetaan kolmansien osapuolten verkkoon pääsyä ja tariffisääntelyä koskevien sääntöjen soveltamisesta, uudelleentarkastelusta 28.10.2016 annettu komission päätös C(2016) 6950 final.

6| Euroopan unionin tavaramerkistä 14.6.2017 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2017/1001 (EUVL 2017, L 154, s. 1) 7 artiklan 1 kohdan f alakohta, jossa säädetään, että tavaramerkkejä, jotka ovat yleisen järjestyksen tai hyvän tavan vastaisia, ei rekisteröidä.

7| Kemikaalien rekisteröinnistä, arvioinnista, lupamenettelyistä ja rajoituksista (REACH), Euroopan kemikaaliviraston perustamisesta, direktiivin 1999/45/EY muuttamisesta sekä neuvoston asetuksen (ETY) N:o 793/93, komission asetuksen (EY) N:o 1488/94, neuvoston direktiivin 76/769/ETY ja komission direktiivien 91/155/ETY, 93/67/ETY, 93/105/EY ja 2000/21/EY kumoamisesta 18.12.2006 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1907/2006 (EUVL 2006, L 396, s. 1; oikaisu EUVL 2007, L 136, s. 3).

8| Lopullisen polkumyyntitullin perimisestä tiettyjen Kiinan kansantasavallasta ja Venäjän federaatiosta peräisin olevien kylmävalssattujen teräslevytuotteiden kirjatusta tuonnista 29.7.2016 annettu komission täytäntöönpanoasetus (EU) 2016/1329 (EUVL 2016, L 210, s. 27).

kantaa polkumyyntiä koskevan perusasetuksen[9] 10 artiklan 4 kohdassa säädettyyn järjestelyyn, jonka nojalla komissio voi tietyin edellytyksin kantaa polkumyyntitullin taannehtivasti tuotteista, jotka on luovutettu kulutukseen enintään 90 päivää ennen väliaikaisten toimenpiteiden soveltamispäivää (mutta ei ennen tutkimuksen vireillepanoa).

Unionin yleinen tuomioistuin on lopuksi ratkaissut niin sanotut tax rulings -asiat. Se kumosi siten 14.2.2019 annetussa tuomiossa ***Belgia ja Magnetrol International v. komissio*** (T-131/16 ja T-263/16, muutoksenhaku vireillä,[10] EU:T:2019:91) SEUT 263 artiklaan perustuvan kanteen yhteydessä päätöksen 2016/1699, jolla Belgian vuodesta 2004 alkaen soveltama monikansallisten konsernien belgialaisten toimipaikkojen ylisuurten voittojen verovapautta koskeva järjestelmä luonnehditaan sääntöjenvastaiseksi ja sisämarkkinoille soveltumattomaksi valtiontueksi ja tuki määrätään tämän johdosta takaisin perittäväksi.[11] Unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi sitä vastoin 24.9.2019 annetussa tuomiossa ***Luxemburg ja Fiat Chrysler Finance Europe v. komissio*** (T-755/15 ja T-759/15, EU:T:2019:670) perusteettomina kumoamiskanteet, jotka Luxemburgin suurherttuakunta ja Fiat Chrysler Finance Europe -niminen yritys olivat nostaneet komission päätöksestä, jolla Luxemburgin veroviranomaisten Fiat Chrysler Finance Europen hyväksi verotusasiassa antama ennakkoratkaisu luonnehditaan valtiontueksi.[12]

I Oikeudenkäyntimenettely

1. Kannekelpoisen toimen käsite

Unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi 15.3.2019 antamallaan määräyksellä ***Silgan Closures ja Silgan Holdings v. komissio*** (T-410/18, valitus[13] vireillä, EU:T:2019:166) kanteen, jossa vaadittiin kumoamaan komission päätös aloittaa asetuksen N:o 773/2004[14] 2 artiklan 1 kohdan mukaisesti SEUT 101 artiklan soveltamismenettely useiden metallipakkausten alalla toimivien yhtiöiden osalta kantajat mukaan lukien. Unionin yleinen tuomioistuin hyväksyi komission esittämän oikeudenkäyntiväitteen ja katsoi, että riidanalainen päätös oli valmisteleva toimi, jolla ei ollut SEUT 263 artiklassa tarkoitettuja oikeusvaikutuksia suhteessa kantajiin.

Unionin yleinen tuomioistuin muistutti ensiksi, että riidanalaisen päätöksen vaikutuksia ja oikeudellista luonnetta on arvioitava suhteessa sen tehtävään menettelyssä, joka johtaa asetuksen N:o 1/2003[15] luvun III mukaiseen päätökseen.

9| Polkumyynnillä muista kuin Euroopan unionin jäsenvaltioista tapahtuvalta tuonnilta suojautumisesta 8.6.2016 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/1036 (EUVL 2016, L 176, s. 21).

10| Asia C-337/19 P, ***komissio v. Belgia ja Magnetrol International***.

11| Ylisuurten voittojen verovapautta koskevasta valtiontukiohjelmasta SA.37667 (2015/C) (ex 2015/NN), jonka Belgia on toteuttanut, 11.1.2016 annettu komission päätös (EU) 2016/1699 (EUVL 2016, L 260, s. 61).

12| Valtiontuesta SA.38375 (2014/C) (ex 2014/NN), jonka Luxemburg on myöntänyt Fiatille, 21.10.2015 annettu komission päätös (EU) 2016/2326 (EUVL 2016, L 351, s. 1).

13| Asia C-418/19 P, ***Silgan Closures ja Silgan Holdings v. komissio.***

14| [SEUT 101 ja SEUT 102] artiklan mukaisten komission menettelyjen kulusta 7.4.2004 annettu komission asetus (EY) N:o 773/2004 (EUVL 2004, L 123, s. 18).

15| [SEUT 101 ja SEUT 102] artiklassa vahvistettujen kilpailusääntöjen täytäntöönpanosta 16.12.2002 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 1/2003 (EYVL 2003, L 1, s. 1).

Erityisesti asetuksen N:o 1/2003 11 artiklan 6 kohdassa säädetystä seurauksesta, jonka mukaan riidanalaisessa päätöksessä tarkoitetun menettelyn aloittaminen poistaa jäsenvaltioiden kilpailuviranomaisilta toimivallan soveltaa SEUT 101 artiklaa kyseisen menettelyn kohteena oleviin tosiseikkoihin, unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että tämä seuraus ei loukkaa kantajien etuja vaan merkitsee sitä, että niitä suojataan kyseisten viranomaisten rinnakkaisilta menettelyiltä.

Unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että tämä päätelmä on pätevä paitsi silloin, kun mikään kansallinen viranomainen ei ole aloittanut menettelyä alalla, myös sitäkin suuremmalla syyllä silloin, kun tällainen viranomainen on aloittanut tällaisen menettelyn ja se menettää toimivaltansa asetuksen N:o 1/2003 11 artiklan 6 kohdan perusteella. Jos päätös SEUT 101 artiklan soveltamismenettelyn aloittamisesta ei vaikuta kyseessä olevan yrityksen oikeudelliseen asemaan, kun se ei ole kyseiseen hetkeen saakka ollut minkään muun menettelyn kohteena, näin on sitäkin suuremmalla syyllä, kun kyseinen yritys on jo ollut kansallisen viranomaisen aloittaman tutkintamenettelyn kohteena.

Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan kantajat vetoavat näin ollen virheellisesti SEUT 104 ja SEUT 105 artiklaan, joissa määrätään tietystä komission ja jäsenvaltioiden toimivallan vuorovaikutuksesta, kun on kyse muun muassa SEUT 101 artiklan täytäntöönpanosta. Kyseiset määräykset nimittäin koskevat yksinomaan mahdollisia tapauksia, joita SEUT 101 artiklan soveltamisasetus, joka on annettu SEUT 103 artiklan perusteella ja joihin kuuluu muun muassa asetus N:o 1/2003, ei kata.

Unionin yleinen tuomioistuin totesi, että yhtäältä mikään ei estä kantajia pyytämästä, että sakoista vapauttamisesta ja sakkojen lieventämisestä kartelleja koskevissa asioissa annettua komission tiedonantoa sovellettaisiin niihin. Toisaalta kun on kyse kartellista, jonka kilpailua rajoittavat vaikutukset voivat ilmetä useissa jäsenvaltioissa ja siten edellyttää eri kansallisten kilpailuviranomaisten sekä komission puuttumista asiaan, on yrityksen, joka haluaa mukaan leniency-järjestelyyn, edun mukaista esittää sakoista vapauttamista koskevia hakemuksia paitsi SEUT 101 artiklan soveltamiseen mahdollisesti toimivaltaisille kansallisille viranomaisille myös komissiolle.

Tällaisessa esimerkkitapauksessa asianomaisen yrityksen, joka haluaa, että siihen sovelletaan tällaista ohjelmaa, on siis toteutettava tarvittavat toimenpiteet, jotta se, että komissio mahdollisesti käyttää toimivaltaansa asetuksen N:o 1/2003 nojalla, vaikuttaa mahdollisimman vähän tai ei lainkaan etuihin, joita tämä voi leniencyn nojalla vaatia.

Unionin yleinen tuomioistuin katsoi lisäksi, että riidanalaisen päätöksen antamisen aiheuttamalla vanhentumisen katkeamisella on pelkkiä menettelyn kuluessa toteutetulle toimelle ominaisia oikeusvaikutuksia, jotka vaikuttavat yksinomaan tutkimuksen kohteena olevan yrityksen menettelylliseen asemaan eivätkä sen oikeudelliseen asemaan. Tämä arviointi, joka koskee kyseisten vaikutusten puhtaasti menettelyllistä luonnetta, pätee paitsi asetuksen N:o 1/2003 25 artiklassa säädetyn vanhentumisen katkeamisen osalta myös niiden valtuuksien vanhentumisen katkeamisen osalta, jotka kansallisilla viranomaisilla on kansallisessa oikeudessa mahdollisesti säädettyjen seuraamusten määräämiseen.

Asiassa, jossa annettiin 6.5.2019 määräys ***ABLV Bank v. EKP*** (T-281/18, valitus[16] vireillä, EU:T:2019:296), unionin yleisen tuomioistuimen käsiteltävänä oli kumoamiskanne, joka koski EKP:n päätöksiä, joiden mukaan kantaja ja tämän tytäryhtiö ABLV Bank Luxembourg SA olivat asetuksen N:o 806/2014[17] 18 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla kykenemättömiä tai todennäköisesti kykenemättömiä jatkamaan toimintaansa. Kyseisessä

16| Asia C-551/19 P, ***ABLV Bank v. EKP***.

17| Yhdenmukaisten sääntöjen ja yhdenmukaisen menettelyn vahvistamisesta luottolaitosten ja tiettyjen sijoituspalveluyritysten kriisinratkaisua varten yhteisen kriisinratkaisumekanismin ja yhteisen kriisinratkaisurahaston puitteissa sekä asetuksen (EU) N:o 1093/2010 muuttamisesta 15.7.2014 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 806/2014 (EUVL 2014, L 225, s. 1).

menettelyssä EKP esitti kaksi oikeudenkäyntiväitettä. Ensimmäisen oikeudenkäyntiväitteen osalta EKP väitti pääasiallisesti, että arviointi siitä, onko yhteisö kykenemätön tai todennäköisesti kykenemätön jatkamaan toimintaansa, on valmisteleva toimi, joka ei ole sitova, eikä kyseisessä asetuksessa säädetä mahdollisuudesta nostaa kumoamiskannetta arvioinnista, joka koskee sitä, onko yhteisö kykenemätön tai todennäköisesti kykenemätön jatkamaan toimintaansa. Lisäksi se totesi, että kyseisen asetuksen 86 artiklan 2 kohdassa todetaan nimenomaisesti, että kriisinratkaisuneuvoston päätöksiin voidaan hakea muutosta tällaisella kanteella. Toisen oikeudenkäyntiväitteen osalta EKP väitti, etteivät arvioinnit siitä, ovatko yhteisöt kykenemättömiä tai todennäköisesti kykenemättömiä jatkamaan toimintaansa, koske kantajaa suoraan yhtäältä sen takia, ettei kyseisillä arvioinneilla ole välittömiä vaikutuksia kantajan oikeusasemaan, ja toisaalta sen takia, että täytäntöönpanosta vastaavilla viranomaisilla on laaja harkintavalta arviointien suhteen.

Unionin yleinen tuomioistuin muistutti ensimmäisen oikeudenkäyntiväitteen osalta aluksi vakiintuneesta oikeuskäytännöstään, jonka mukaan ainoastaan sellaiset toimet, joilla on sitovia oikeusvaikutuksia ja jotka voivat vaikuttaa kantajan etuihin muuttaen tämän oikeusasemaa selvästi, voivat olla luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön nostaman kumoamiskanteen kohteena. Lisäksi silloin kun on kyse toimista, jotka laaditaan sisäisen menettelyn useammassa vaiheessa, kannekelpoisia toimia ovat lähtökohtaisesti ainoastaan sellaiset toimenpiteet, joilla vahvistetaan lopullisesti toimielimen kanta menettelyn päätteeksi, pois lukien väliaikaiset toimenpiteet, joiden tavoitteena on valmistella lopullista päätöstä ja joiden lainvastaisuuteen voitaisiin tehokkaasti vedota lopullisesta päätöksestä nostetun kanteen yhteydessä. Sitä vastoin menettelyn kuluessa toteutetusta toimesta ei voida nostaa kannetta, jos todetaan, että toimen lainvastaisuuteen voidaan vedota siitä lopullisesta päätöksestä nostettavan kanteen tueksi, jonka valmistelemiseksi se on toteutettu. Tällaisessa tilanteessa menettelyn lopettamisesta tehdystä päätöksestä nostettu kanne turvaa riittävän oikeussuojan.

Unionin yleinen tuomioistuin korosti seuraavaksi, että riidanalaiset toimet sisälsivät EKP:n arvioinnin siitä, onko yhteisö kykenemätön tai todennäköisesti kykenemätön jatkamaan toimintaansa, eikä EKP:llä ollut päätösvaltaa kriisinratkaisumääräyksen hyväksymistä koskevien säännösten perusteella. Asetuksen N:o 806/2014 johdanto-osan 26 perustelukappaleen mukaan EKP:n ja kriisinratkaisuneuvoston olisi pystyttävä arvioimaan, onko luottolaitos kykenemätön tai todennäköisesti kykenemätön jatkamaan toimintaansa, mutta on yksinomaan kriisinratkaisuneuvoston tehtävä arvioida kriisinratkaisun edellytyksiä ja antaa kriisinratkaisumääräys, jos se katsoo, että kaikki edellytykset täyttyvät. Lisäksi unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että kyseisen asetuksen 18 artiklan 1 kohdasta ilmenee nimenomaisesti, että on kriisinratkaisuneuvoston tehtävä arvioida, täyttyvätkö kyseisessä säännöksessä säädetyt kolme edellytystä. EKP:llä on toimivalta toimittaa kriisinratkaisuneuvostolle arviointi ensimmäisestä edellytyksestä, eli siitä, onko yhteisö kykenemätön tai todennäköisesti kykenemätön jatkamaan toimintaansa, mutta kyse on ainoastaan arvioinnista, joka ei sido kriisinratkaisuneuvostoa.

Lopuksi unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että riidanalaisia toimia oli pidettävä valmistelevina toimina siinä menettelyssä, jossa kriisinratkaisuneuvosto voi tehdä päätöksen kyseessä olevien pankkilaitosten kriisinratkaisusta, eikä niistä siten voitu nostaa kumoamiskannetta. Ne eivät muuttaneet kantajan oikeusasemaa. Kyseiset toimet muodostuivat EKP:n suorittamasta tosiseikkojen arvioinnista sen kysymyksen osalta, ovatko kantaja ja tämän tytäryhtiö kykenemättömiä tai todennäköisesti kykenemättömiä jatkamaan toimintaansa, eikä kyseinen arviointi ole sitova vaan kriisinratkaisuneuvosto hyväksyy sen pohjalta kriisinratkaisumääräyksiä tai päätöksiä, joissa todetaan, ettei kriisinratkaisu ole yleisen edun kannalta välttämätön. Näin ollen riidanalaiset toimet eivät olleet SEUT 263 artiklassa tarkoitettuja kannekelpoisia toimia, minkä vuoksi unionin yleinen tuomioistuin jätti kanteen kokonaisuudessaan tutkimatta, eikä EKP:n esittämästä toisesta oikeudenkäyntiväitteestä ollut tarpeen lausua.

Unionin yleinen tuomioistuin jätti 14.5.2019 antamallaan määräyksellä ***RATP v. komissio*** (T-422/18, EU:T:2019:339) tutkimatta kanteen, jossa vaadittiin kumoamaan komission alun perin tekemä päätös myöntää oikeus tutustua asiakirjoihin, sillä perusteella, että riidanalainen päätös oli peruttu ja korvattu ennen kanteen nostamista.

Komission liikenteen ja liikkumisen pääosasto myönsi 5.3.2018 osittaisen oikeuden tutustua asiakirjoihin henkilölle, joka oli laatinut alkuperäisen hakemuksen, joka koski oikeutta tutustua Régie autonome des transports parisiensin (Pariisin alueen itsenäinen liikennelaitos, RATP) toimitusjohtajan komissiolle lähettämiin kirjeisiin. Saatuaan asiakirjoihin tutustumista koskevan uudistetun hakemuksen komission pääsihteeri antoi 7.6.2018 päätöksen, jossa hän kielsi riidanalaisten asiakirjojen sisältämien tietojen kaikenlaisen ilmaisemisen.

Kun RATP sai tietää alkuperäisestä asiakirjoihin tutustumista koskevasta hakemuksesta ja siitä, että hakijalle oli toimitettu sellaiset riidanalaisten asiakirjojen toisinnot, joista oli poistettu osia, se nosti 6.7.2018 kanteen, jossa se vaati kumoamaan alun perin tehdyn päätöksen myöntää osittainen oikeus tutustua mainittuihin asiakirjoihin.

Unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että koska riidanalainen päätös oli ollut ainoastaan komission ensimmäinen kannanotto, joka oli kokonaisuudessaan korvattu 7.6.2018 päivätyllä päätöksellä, menettely oli päättynyt viimeksi mainittuun päätökseen ja sitä oli siten pidettävä luonteeltaan päätöksenä. Siten kanteen nostamishetkellä riidanalainen päätös oli jo korvattu 7.6.2018 päivätyllä päätöksellä ja kyseisellä päätöksellä riidanalainen päätös oli poistettu unionin oikeusjärjestyksestä, jolloin sillä ei enää ollut vaikutuksia. Näin ollen kanteella ei ollut kohdetta kanteen nostamishetkellä ja se oli jätettävä tutkimatta.

Lisäksi kantajalla ei ollut oikeussuojan tarvetta, koska riidanalaisen päätöksen kumoamisella ei voitu peruuttaa riidanalaisten asiakirjojen sisältämien tietojen ilmaisemisen seurauksia.

Se, että unionin yleinen tuomioistuin jättää riidanalaiseen päätökseen kohdistuvan kumoamiskanteen tutkimatta, koska siltä puuttuu kohde, ei kuitenkaan vaikuta kantajan mahdollisuuteen nostaa vahingonkorvauskanne.

2. Asiavaltuus

Unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi 14.2.2019 antamallaan määräyksellä ***Associazione GranoSalus v. komissio*** (T-125/18, valitus[18] vireillä, EU:T:2019:92) täytäntöönpanoasetuksen 2017/2324[19] kumoamista koskevan vaatimuksen.

Käsiteltävänä ollut asia perustui siihen, että Euroopan komissio on uusinut glyfosaatin, joka on rikkakasvien torjunta-aineena käytettävä tehoaine, hyväksynnän. Kantajana ollut vehnäntuottajien ja kuluttajien sekä niiden etuja ajavien yhdistysten muodostama yhdistys vaati unionin yleistä tuomioistuinta kumoamaan täytäntöönpanoasetuksen 2017/2324 ja määräämään selvitystoimena, että komission on esitettävä ne Euroopan elintarviketurvallisuusviranomaisen (EFSA) raportin kohdat, joissa on tarkasteltu uudelleen tutkimuksia glyfosaatin mahdollisista vaikutuksista ihmisten terveydelle, jotta niitä voidaan verrata muihin asiaa koskeviin asiakirjoihin.

18| Asia C-313/19 P, ***Associazione GranoSalus v. komissio.***

19| Tehoaineen glyfosaatti hyväksynnän uusimisesta kasvinsuojeluaineiden markkinoille saattamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1107/2009 mukaisesti ja komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) N:o 540/2011 liitteen muuttamisesta 12.12.2017 annettu komission täytäntöönpanoasetus (EU) 2017/2324 (EUVL 2017, L 333, s. 10).

Aluksi unionin yleinen tuomioistuin totesi siitä kysymyksestä, oliko kantajalla omaa oikeussuojan tarvetta, johon se voisi vedota, että koska kantaja ei ollut esittänyt osallistuneensa asetuksen 2017/2324 laatimiseen, ja koska se ei ollut esittänyt, että sillä olisi ollut erityisoikeuksia tämän toimen tekemiseen johtaneessa menettelyssä, kantajalla ei ollut omaa oikeussuojan tarvetta, jonka perusteella se olisi voinut nostaa omissa nimissään kumoamiskanteen unionin yleisessä tuomioistuimessa.

Tämän jälkeen unionin yleinen tuomioistuin totesi kantajan jäsenten asiavaltuudesta, että käsiteltävässä asiassa kantajan jäseniä ei voitu pitää asetuksen 2017/2324 adressaatteina, koska asetuksessa ei mainita, että toimi olisi osoitettu heille. Siitä, että toimen väitettiin koskevan joitakin kantajan jäseniä erikseen kuluttajan ja unionin kansalaisen yleisessä asemassa, unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että mainittu toimi koskee kantajan jäseniä, koska he ovat kuluttajan, unionin kansalaisen tai vehnäntuottajan objektiivisessa asemassa, samalla tavoin kuin kaikkia muitakin kuluttajia, unionin kansalaisia tai vehnäntuottajia, jotka ovat tosiasiallisesti tai mahdollisesti samanlaisessa tilanteessa. Täytäntöönpanoasetuksen 2017/2324 luokittelusta sääntelytoimeksi, joka ei edellytä täytäntöönpanotoimenpiteitä, unionin yleinen tuomioistuin totesi, että glyfosaatin arviointi suoritetaan kaksivaiheisesti. Ensin aineelle on saatava komission hyväksyntä. Toiseksi kukin jäsenvaltio sallii tätä ainetta sisältävien tuotteiden saattamisen markkinoille. Sama pätee aineen hyväksynnän uusimiseen. Tästä menettelystä seuraa, että täytäntöönpanoasetuksen 2017/2324 vaikutukset ilmenevät kansallisten viranomaisten toteuttamien markkinoille saattamista koskevien lupien uusimisen välityksellä, ja tällaiset uusimiset ovat näin ollen täytäntöönpanotoimia.

Unionin yleinen tuomioistuin jätti 11.7.2019 antamallaan tuomiolla ***Air France v. komissio*** (T-894/16, EU:T:2019:508) tutkimatta kumoamiskanteen, jonka lentoyhtiö Air France oli nostanut komission valtiontukipäätöksestä,[20] joka koski Ranskan viranomaisten Marseille Provencen lentoaseman ja sitä käyttävien lentoyhtiöiden hyväksi toteuttamia toimia.

Marseille Provencen lentoasema on Ranskan suurimpia lentoasemia. Pyrkiessään saamaan matkustajamäärät uudelleen nousuun ja hakemaan uutta kasvua Eurooppaan suuntautuvista lennoista tämän lentoaseman pitäjä päätti vuonna 2004 perustaa pääterminaalin rinnalle halpalennoille tarkoitetun uuden terminaalin. Lentoaseman pitäjä sai uuden terminaalin rakentamisen rahoittamiseen muun muassa Ranskan valtiolta investointitukea. Lisäksi uutta terminaalia varten otettiin erityissääntelyllä käyttöön alennetut matkustajamaksutariffit. Lopuksi tehtiin vielä mainostilan ostamista koskeva sopimus, joka oli voimassa viisi vuotta ja uusittavissa. Sen tarkoituksena oli mainostaa Marseilleta matkakohteena, jotta voitaisiin houkutella mahdollisimman paljon matkustajia.

Tarkasteltuaan näitä erilaisia toimenpiteitä valtiontukea koskevan oikeuden valossa komissio totesi, että Marseille Provencen lentoasemalle oli myönnetty investointitukea, joka oli SEUT 107 artiklan 3 kohdan c alakohdan nojalla sisämarkkinoille soveltuvaa. Uudessa halpalentoterminaalissa sovelletuista alennetuista lentoasemamaksuista ja mainostilan ostamista koskevasta sopimuksesta komissio katsoi sen sijaan, etteivät ne olleet SEUT 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea. Air France nosti tästä komission päätöksestä kumoamiskanteen, jossa se vetosi muun muassa siihen, että Ryanairin kaltaiset halpalentoyhtiöt saisivat kilpailuetua tällaisille lennoille tarkoitetun uuden terminaalin käytöstä.

Unionin yleinen tuomioistuin kuitenkin jätti Air Francen kanteen tutkimatta, koska Air Francella ei ollut SEUT 263 artiklan neljännessä kohdassa tarkoitettua asiavaltuutta.

20| Valtiontuista SA.22932 (11/C) (ex NN 37/07), jotka Ranska on myöntänyt Marseille Provencen lentoasemalle ja sitä käyttäville lentoyhtiöille, 20.2.2014 annettu komission päätös (EU) 2016/1698 (EUVL 2016, L 260, s. 1).

Tässä yhteydessä unionin yleinen tuomioistuin ensinnäkin korosti, että kyseisen määräyksen mukaan riidanalaisen päätöksen oli koskettava Air Francen kaltaista kantajaa suoraan ja erikseen. Lisäksi vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan toimi saattoi koskea Air Francea erikseen vain, jos tämä oli kilpailusuhteessa unionin yleisessä tuomioistuimessa riitautetun päätöksen kohteena olevien tukien saajan kanssa ja jos asianomaiset tukitoimet olivat vaikuttaneet huomattavasti sen markkina-asemaan.

Tämän jälkeen unionin yleinen tuomioistuin totesi kyseisistä periaatteista, että investointituki, jolla oli tarkoitus rahoittaa uuden terminaalin rakentaminen Marseille Provencen lentoasemalle, oli myönnetty yksinomaan kyseisen lentoaseman pitäjälle, joka oli sen ainoa edunsaaja. Koska kyseisen lentoaseman pitäjän ja Air Francen välillä ei ollut kilpailusuhdetta, komission päätös, jossa tuki todettiin sisämarkkinoille soveltuvaksi, ei siis koskenut viimeksi mainittua erikseen.

Lopuksi unionin yleinen tuomioistuin totesi, että merkitykselliset markkinat, joilla uudessa halpalentoterminaalissa sovellettujen alennettujen lentoasemamaksujen ja mainostilan ostamista koskeneen sopimuksen vaikutuksia oli arvioitava, koostuivat kaikista kyseiseltä lentoasemalta ja kyseiselle lentoasemalle liikennöidyistä lentoreiteistä riippumatta siitä, mitä terminaalia käytettiin. Air Francen tehtävänä kantajana oli siis osoittaa, että alennetut lentoasemamaksut ja mainostilan ostamista koskenut sopimus vaikuttivat huomattavasti sen kilpailuasemaan kyseisillä markkinoilla. Vaikka oletettaisiinkin, että kyseiset toimenpiteet olisivat vaikuttaneet suoraan Air Francen kilpailuasemaan merkityksellisillä markkinoilla, koska se oli Ryanairin kilpailija, Air France ei ollut esittänyt näyttöä, jonka perusteella olisi voitu päätellä, että vaikutus olisi ollut huomattava. Näin ollen sen kanne oli kokonaisuudessaan jätettävä tutkimatta.

Unionin yleinen tuomioistuin jätti 20.9.2019 antamallaan tuomiolla ***Venezuela v. neuvosto*** (T-65/18, valitus[21] vireillä, EU:T:2019:649) tutkimatta kumoamiskanteen, jonka Venezuelan bolivariaaninen tasavalta (jäljempänä Venezuela) oli nostanut kolmesta neuvoston toimesta, joilla otetaan yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan (YUTP) puitteissa käyttöön rajoittavia toimenpiteitä Venezuelan tilanteen johdosta.[22]

Unionin yleinen tuomioistuin palautti ensin mieliin, että SEUT 263 artiklan neljännessä kohdassa määrätään muun muassa, että kumoamiskanteen tutkittavaksi ottaminen edellyttää, että sen kohteena olevan päätöksen on koskettava luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä suoraan. Tämän jälkeen se totesi, että käsiteltävässä asiassa riidanalaisten säädösten säännöksissä (jäljempänä riidanalaiset säännökset) kielletään tiettyjen aseiden, tarvikkeiden ja teknologioiden myynti tai toimitus Venezuelassa oleville luonnollisille henkilöille, oikeushenkilöille, yhteisöille tai elimille sekä tiettyjen palvelujen tarjoaminen tällaisille Venezuelassa oleville luonnollisille henkilöille, oikeushenkilöille, yhteisöille tai elimille. Tässä yhteydessä unionin yleinen tuomioistuin huomautti, että edellä mainittujen kieltojen soveltaminen rajoittuu unionin alueelle, luonnollisiin henkilöihin, jotka ovat jäsenvaltion kansalaisia, jonkin jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti muodostettuihin oikeushenkilöihin sekä oikeushenkilöihin, yhteisöihin tai elimiin sellaisen liiketoiminnan osalta, joka tapahtuu kokonaan tai osittain unionin alueella. Lopuksi unionin yleinen tuomioistuin toi esiin, että riidanalaisissa säännöksissä ei viitata nimenomaisesti ja erityisesti Venezuelaan valtiona.

21| Asia C-872/19 P, ***Venezuela v. neuvosto.***

22| Käsiteltävänä olleessa asiassa vaadittiin kumoamaan Venezuelan tilanteen johdosta määrättävistä rajoittavista toimenpiteistä 13.11.2017 annettu neuvoston asetus (EU) 2017/2063 (EUVL 2017, L 295, s. 21), asetuksen 2017/2063 täytäntöönpanosta 6.11.2018 annettu neuvoston täytäntöönpanoasetus (EU) 2018/1653 (EUVL 2018, L 276, s. 1) ja Venezuelan tilanteen johdosta määrättävistä rajoittavista toimenpiteistä annetun päätöksen (YUTP) 2017/2074 muuttamisesta 6.11.2018 annettu neuvoston päätös (YUTP) 2018/1656 (EUVL 2018, L 276, s. 10).

Unionin yleinen tuomioistuin katsoi lisäksi, ettei Venezuelaa voida rinnastaa toimijaan, joka harjoittaa tavallisesti taloudellista toimintaa. Valtiona Venezuelan on nimittäin käytettävä julkista valtaa erityisesti julkisen palvelun tehtävien, kuten puolustus-, poliisi- ja valvontatehtävien, yhteydessä.

Lisäksi, toisin kuin toimijalla, jonka kapasiteettia rajoittaa sen tavoite, Venezuelalla on valtiona toimiala, jolle on ominaista äärimmäinen monimuotoisuus. Tämä erittäin laaja toimivaltuuksien kirjo erottaa sen siten toimijasta, joka harjoittaa tavallisesti tiettyä taloudellista toimintaa. Unionin yleinen tuomioistuin toi tässä yhteydessä esiin, että Venezuelan sille toimittamat ja Eurostatin kokoamat tiedot riidanalaisten säännösten kattamia tavaroita koskevien kaupallisten toimien kokonaisarvosta eivät ole omiaan osoittamaan, että Venezuela osti kyseiset tavarat ja palvelut yhteisönä, joka voidaan rinnastaa kyseisillä markkinoilla toimivaan taloudelliseen toimijaan, eikä julkisen palvelun tehtäviensä yhteydessä. Myöskään se, että riidanalaisissa säännöksissä kielletään unioniin sijoittautuneiden toimijoiden talous- ja rahoitussuhteet Venezuelassa olevien luonnollisten henkilöiden, oikeushenkilöiden, yhteisöjen tai elinten kanssa, ei voi johtaa päätelmään, että kyseiset säännökset koskevat suoraan Venezuelaa SEUT 263 artiklan neljännessä kohdassa tarkoitetulla tavalla. Kun lisäksi riidanalaisissa säännöksissä ei kielletä Venezuelaa suoraan ostamasta ja tuomasta säännöksissä tarkoitettuja tarvikkeita ja laitteita sekä hankkimasta kyseisiä palveluja ja kun ne eivät vaikuta Venezuelan mahdollisuuteen käyttää sen lainkäyttövaltaan kuuluvia alueita ja tavaroita koskevia suvereeneja oikeuksiaan, unionin yleinen tuomioistuin katsoi, ettei ole mitään sellaista, minkä perusteella voitaisiin katsoa, että neuvosto aikoi rajoittaa Venezuelan oikeustoimikelpoisuutta, ja siksi riidanalaisten säännösten ei voida katsoa vaikuttavan suoraan kantajan oikeusasemaan.

Lopuksi Venezuelan väitteestä, jonka mukaan ilman asiavaltuutta ja kansallisia täytäntöönpanotoimia se ei voisi saattaa asiaa jäsenvaltioiden tuomioistuinten käsiteltäväksi ja jäisi täysin vaille oikeussuojaa, unionin yleinen tuomioistuin muistutti, että vaikka SEUT 263 artiklan neljännessä kohdassa määrättyjä tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä on toki tulkittava tehokasta oikeussuojaa koskevan oikeuden valossa, tämä oikeus ei voi kuitenkaan johtaa kyseisten EUT-sopimuksessa nimenomaisesti määrättyjen edellytysten sivuuttamiseen.

Kaiken edellä esitetyn perusteella unionin yleinen tuomioistuin totesi, että kanne oli kokonaisuudessaan jätettävä tutkimatta siltä osin kuin se koski riidanalaisia toimia.

3. Kanteen nostamisen määräajat

Asiassa, jossa annettiin 30.4.2019 määräys ***Romania v. komissio*** (T-530/18, valitus[23] vireillä, EU:T:2019:269), unionin yleisen tuomioistuimen käsiteltävänä oli Romanian nostama kanne, jossa vaadittiin kumoamaan osittain komission täytäntöönpanopäätös[24] Euroopan maatalousalan rahastoista maksettavien jäsenvaltioiden tiettyjen menojen jättämisestä Euroopan unionin rahoituksen ulkopuolelle. Komissio oli tällä päätöksellä muun muassa soveltanut Romaniaan yli 90 miljoonan euron suuruista rahoitusoikaisua. Tässä asiassa unionin yleisellä tuomioistuimella oli tilaisuus täsmentää yksittäistapausta koskevaan toimeen, kuten SEUT 297 artiklan 2 kohdan kolmannen alakohdan perusteella tehtävään päätökseen, liittyvän kumoamiskanteen nostamisen määräajan alkamisajankohtaa, kun tämä toimi on saatettu adressaatin tietoon kahdella eri tavalla. Tässä tapauksessa riidanalainen päätös näet sekä annettiin tiedoksi Romanian pysyvälle edustustolle Euroopan unionissa 14.6.2018 että julkaistiin Euroopan unionin virallisessa lehdessä 15.6.2018.

23| Asia C-498/19 P, ***Romania v. komissio.***

24| Euroopan maatalouden tukirahastosta (maataloustukirahasto) ja Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta (maaseuturahasto) maksettavien jäsenvaltioiden tiettyjen menojen jättämisestä Euroopan unionin rahoituksen ulkopuolelle 13.6.2018 annettu komission täytäntöönpanopäätös (EU) 2018/873 (EUVL 2018, L 152, s. 29).

Unionin yleinen tuomioistuin muistutti aluksi siitä, että SEUT 263 artiklan kuudennen kohdan nojalla kumoamiskanne on pantava vireille kahden kuukauden kuluessa säädöksen julkaisemisesta tai siitä, kun se on annettu kantajalle tiedoksi, taikka jollei säädöstä ole julkaistu tai annettu tiedoksi, kahden kuukauden kuluessa siitä, kun kantaja on saanut siitä tiedon. Lisäksi yhtäältä unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 60 artiklan mukaan prosessuaalisia määräaikoja pidennetään pitkien etäisyyksien vuoksi kymmenellä päivällä, ja toisaalta kyseisen työjärjestyksen 59 artiklan mukaan silloin, kun määräaika kanteen nostamiselle toimielimen toimesta alkaa kulua siitä, kun toimi on julkaistu Euroopan unionin virallisessa lehdessä, määräaika alkaa kulua kyseistä julkaisemista seuraavan neljännentoista päivän päättymisestä.

Unionin yleinen tuomioistuin totesi tämän jälkeen, että kumoamiskanteiden osalta kanteen nostamisen määräajan alkamisajankohdan määrittämiseksi huomioon otettava päivä on toimen julkaisemispäivä virallisessa lehdessä silloin, kun tästä toimen voimaantulon edellytyksenä olevasta julkaisemisesta määrätään EUT-sopimuksessa, ja muissa SEUT 297 artiklan 2 kohdan kolmannessa alakohdassa mainituissa tapauksissa – joihin lukeutuvat päätökset, joille on osoitettu vastaanottaja – tiedoksiantamispäivä. Kun siis kyse on toimesta, jolle on osoitettu vastaanottajat, ainoastaan toimen vastaanottajille tiedoksiannettu teksti on todistusvoimainen, vaikka tämä toimi olisi myös julkaistu virallisessa lehdessä. Koska tässä tapauksessa riidanalaisessa päätöksessä osoitetaan Romania nimenomaisesti vastaanottajaksi, se on tullut voimaan Romanian osalta silloin, kun se annettiin tiedoksi. Lisäksi kanteen nostamisen määräaika on alkanut kulua tästä tiedoksiannosta, ja koska työjärjestyksen 59 artiklaa ei voida soveltaa, kanteen nostamisen määräaika, pitkiä etäisyyksiä koskeva määräaika mukaan lukien, päättyi 24.8.2018. Näin ollen unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että koska Romania oli jättänyt kannekirjelmänsä 7.9.2018, kanne oli nostettu liian myöhään ja se oli jätettävä tutkimatta.

Lopuksi unionin yleinen tuomioistuin korosti, että kantajan väitteet eivät voineet horjuttaa tätä päätelmää.

Tässä yhteydessä Romania väitti ensinnäkin, että koska toimielimen päätöksen kumoamista koskevan kanteen nostamisen määräajan alkamisajankohta ja tämän päätöksen voimaantuloajankohta tai oikeusvaikutusten alkamisajankohta eivät ole automaattisesti yhteydessä toisiinsa, kyseisen määräajan alkamisajankohta voisi olla tässä tapauksessa ajankohta, jona riidanalainen päätös julkaistiin virallisessa lehdessä, vaikka päätöksen vaikutukset Romaniaan olisivat alkaneet tätä ennen aikaisemman tiedoksiannon perusteella. Unionin yleinen tuomioistuin totesi muun muassa, että tämä väite perustui SEUT 263 artiklassa tarkoitettujen kumoamiskanteen tutkimisedellytysten ja tällaisella kanteella riitautetun toimen pätevyyteen liittyvien edellytysten sekoittamiseen keskenään.

Romania vetosi toiseksi komission kauan sitten omaksumaan vakiintuneeseen käytäntöön, jonka mukaan käsiteltävässä asiassa kyseessä olevan kaltaiset päätökset julkaistaan virallisessa lehdessä, vaikka ne annetaan myös tiedoksi adressaateille. Se väitti, että tällaisessa epätyypillisessä tilanteessa kanteen nostamisen määräajan alkamisajankohdan pitäisi olla tällaisten päätösten julkaisemisajankohta. Unionin yleinen tuomioistuin totesi, että vaikka oletettaisiin, että tällainen käytäntö on olemassa, koska päätös on annettu tiedoksi aikaisemmin, kanteen nostamisen määräaikaa laskettaessa on otettava huomioon tämä päivämäärä eikä sen julkaisemista jälkikäteen virallisessa lehdessä. Lisäksi sillä, että otetaan käyttöön tiedoksiantamista koskeva peruste ainoana perusteena, jota pidetään päätöksistä, joille on osoitettu vastaanottaja, nostettavien kumoamiskanteiden määräajan alkamisajankohtana, taataan oikeusvarmuus ja tehokas oikeussuoja, toisin kuin yhdistetyllä ratkaisulla, jonka mukaan päätöksen adressaatin, joka on saanut päätöksen asianmukaisesti tiedoksi, pitäisi vielä tiedustella sen mahdollista ja, koska se ei ole pakollista, epävarmaa julkaisemista virallisessa lehdessä.

Kolmanneksi väitteestä, jonka mukaan virallisessa lehdessä julkaistun tekstin ja tiedoksiannetun tekstin välillä on eroja, koska jälkimmäinen oli puutteellinen, unionin yleinen tuomioistuin muistutti, että tiedoksianto on toimenpide, jolla yksittäisen toimen laatija antaa sen tiedoksi adressaateille ja antaa niille siten mahdollisuuden tutustua sen sisältöön ja perusteluihin. Koska mainitut erot olivat vähäisiä, ne eivät olleet voineet estää

Romaniaa tutustumasta riidanalaisen päätöksen sisältöön riittävän selkeällä ja täsmällisellä tavalla ja ymmärtämästä sen perusteluja. Näin ollen ne eivät ole vaikuttaneet kumoamiskanteen nostamisen määräajan soveltamiseen.

4. Oikeusapu

Unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi 23.5.2019 annetulla määräyksellään ***OP v. komissio*** (T-630/18 AJ, EU:T:2019:365) hakijan unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 147 artiklan nojalla tekemän oikeusapuhakemuksen sillä perusteella, että hakijan taloudellisen aseman arvioimiseksi tarvittavat tiedot ja selvitykset olivat puutteellisia.

Siltä osin kuin on kyse hakijan taloudellisen aseman arvioinnista, työjärjestyksen 147 artiklan 3 kohdasta ilmenee, että oikeusapuhakemuksen yhteydessä toimitettavien tietojen ja selvitysten perusteella on voitava arvioida, onko hakija mainitun tilanteen perusteella sellaisessa asemassa, ettei hän voi vastata oikeudelliseen avustamiseen ja edustamiseen unionin yleisessä tuomioistuimessa liittyvistä kuluista tai osasta niistä. Tällainen arviointi edellyttää unionin yleisen tuomioistuimen mukaan välttämättä sitä, että hakija esittää tietoja ja selvityksiä, jotka ovat riittävän ajantasaisia hakemuksen esittämisajankohtaan nähden, jotta on mahdollista objektiivisesti arvioida hakijan taloudellista kykyä vastata mainituista kuluista.

Käsiteltävänä olleessa asiassa unionin yleinen tuomioistuin totesi, että hakijan olisi oikeusapuhakemuksessa olevien ohjeiden mukaisesti pitänyt esittää tulojaan ja varojaan koskevia tietoja vuodelta 2017 tai jopa vuodelta 2018.

Unionin yleinen tuomioistuin totesi tältä osin ensiksi, ettei asiakirjoja, jotka oli esitetty aikaisemman oikeusapuhakemuksen osalta ja jotka liittyivät vuoteen 2016, voitu ottaa huomioon relevantin ajanjakson osalta. Lisäksi unionin yleinen tuomioistuin piti ylimalkaisena ja monitulkintaisena hakijan ilmoitusta, jossa hän totesi kattavansa tarpeensa sellaisilla korvauksilla, joita hän sai vireillä olevien oikeusriitojen perusteella, koska tällaisia rahallisia korvauksia ei voida rinnastaa tuloihin, joilla voidaan kattaa henkilön päivittäiset tarpeet. Unionin yleinen tuomioistuin totesi, ettei hakija ollut hakemuksessaan ilmoittanut työtä, jota hän ilmeisesti oli tehnyt relevanttina ajanjaksona. Koska minkäänlaista selitystä ei ollut annettu, hakijan tehtävänä olisi ollut täsmentää ne aineelliset ja rahoitukselliset edellytykset, joiden vallitessa hän harjoitti kyseistä toimintaa, ja esittää tietoja ja näyttöä, joiden perusteella hänen nykyisiä voimavarojaan olisi voitu arvioida.

Unionin yleinen tuomioistuin totesi tässä yhteydessä, ettei ollut mahdollista yksilöidä, millä varoilla hakija kykeni relevanttina ajanjaksona kattamaan tarpeensa. Mainitut seikat huomioon ottaen unionin yleinen tuomioistuin katsoi, ettei hakija ollut oikeudellisesti riittävällä tavalla kyennyt osoittamaan, ettei hän taloudellisen tilanteensa vuoksi voinut vastata oikeudelliseen avustamiseen ja edustamiseen unionin yleisessä tuomioistuimessa liittyvistä kuluista tai osasta niistä. Koska näin ollen työjärjestyksen 146 artiklan 1 kohdassa säädetty edellytys ei täyttynyt, unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi oikeusapuhakemuksen ilman, että olisi ollut tarpeen lausua siitä, oliko vaatimus pääasiassa selvästi jätettävä tutkimatta tai oliko se selvästi perusteeton.

Unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi 11.6.2019 antamallaan tuomiolla ***Frank v. komissio*** (T-478/16, EU:T:2019:399), Regine Frankin nostaman kanteen, jossa vaadittiin kumoamaan 17.6.2016 ja 16.9.2016 annetut komission päätökset, joilla hylättiin implisiittisesti ja nimenomaisesti kantajan tutkimushankkeesta tekemä avustushakemus.

Regine Frank jätti Horisontti 2020 -puiteohjelmassa julkaistun ehdotuspyynnön[25] perusteella Euroopan tutkimusneuvoston toimeenpanovirastolle (ERCEA) avustushakemuksen hankkeesta, joka koski valon kulkua kvasikiteissä ja jaksottomissa rakenteissa. Kantaja teki avustushakemuksen Kaiserslauternin teknillisen yliopiston nimissä. Tämä yliopisto kuitenkin ilmoitti ERCEA:lle, ettei se voinut toimia kantajan hankkeen isäntälaitoksena. Yliopisto myös selvensi, että kantaja oli käyttänyt ilman sen lupaa vuoden 2016 ehdotuspyyntöä varten suostumuskirjettä, jonka yliopisto oli antanut vuoden 2015 ehdotuspyyntöä varten. Koska suostumuskirje ei ollut pätevä, ERCEA hylkäsi avustushakemuksen. Komissio vahvisti tämän päätöksen ensin implisiittisellä ja sen jälkeen nimenomaisella hylkäämispäätöksellä.

Ensinnäkin unionin yleinen tuomioistuin lausui seurauksista, joita aiheutui siitä, että asianajaja päätti unionin yleisen tuomioistuimessa käydyn menettelyn aikana olla edustamatta kantajaa, joka oli oikeutettu oikeusapuun. Käsiteltävässä asiassa unionin yleinen tuomioistuin oli 16.2.2017 antamallaan määräyksellä päättänyt myöntää kantajalle oikeusapua hyväksymällä kantajan ehdottaman edustajan. Kantajan edustaja kuitenkin ilmoitti unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamolle 5.3.2018, ettei hän enää suostunut edustamaan kantajaa. Tämän jälkeen unionin yleinen tuomioistuin ilmoitti kantajalle, että hänen oli nimettävä toinen asianajaja edustajakseen 31.1.2019 pidettävässä istunnossa. Istuntopäivänä kantaja ei ollut noudattanut kyseistä unionin yleisen tuomioistuimen kehotusta. Näin ollen kantaja pyysi istunnossa henkilökohtaisesti unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 148 artiklan 5 kohdan soveltamista. Työjärjestyksen 148 artiklan 5 kohdassa määrätään edellytyksistä, joiden täyttyessä asianajaja voidaan valtuuttaa unionin yleisen tuomioistuimen kirjaajan aloitteesta edustamaan osapuolta unionin yleisessä tuomioistuimessa.

Tältä osin unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että jos asianomainen henkilö on itse ehdottanut asianajajaa, ensinnäkin työjärjestyksen 148 artiklan 5 kohdan soveltaminen kyseisen asianajajan korvaamiseksi toisella edellyttää uuden oikeusapuhakemuksen jättämistä työjärjestyksen 147 artiklan 2 ja 3 kohdan mukaisesti. Toiseksi tällainen korvaaminen voidaan tehdä työjärjestyksen 148 artiklan 5 kohdan nojalla vain silloin, kun se on välttämätöntä asianomaisen henkilön toiminnasta tai tahdosta riippumattoman objektiivisen olosuhteen, kuten kuoleman, eläkkeelle jäämisen tai asianajajan velvollisuuksien laiminlyönnin, vuoksi. Sitä, että asianajaja kieltäytyy edustamasta menettelyn osapuolta vetoamalla siihen, että kyseisen henkilön käyttäytyminen voi vaikeuttaa vakavasti edustajan tehtävää, ei näin ollen voida pitää pätevänä perusteluna työjärjestyksen 148 artiklan 5 kohdan soveltamiselle.

Toiseksi unionin yleinen tuomioistuin jätti kumoamiskanteen tutkimatta siltä osin kuin siinä vaadittiin kumoamaan komission implisiittinen hylkäämispäätös. Tästä unionin yleinen tuomioistuin totesi, että se, ettei komissio ollut vastannut, vastasi hallinnollisen muutoksenhaun implisiittistä hylkäämistä, josta on mahdollista nostaa kumoamiskanne. Komissio antoi kuitenkin ennen käsiteltävän kanteen nostamista unionin yleisessä tuomioistuimessa päätöksen, jolla se hylkäsi hallinnollisen muutoksenhaun nimenomaisesti ja siten peruutti implisiittisen hylkäämispäätöksen.

Kolmanneksi unionin yleinen tuomioistuin muistutti avustushakemuksen tukikelpoisuuden edellytyksistä, että käsiteltävän asian olosuhteissa kantajan olisi pitänyt esittää pätevä suostumuskirje isäntälaitokselta, jotta hänen avustushakemuksensa olisi voitu käsitellä. Unionin yleinen tuomioistuin täsmensi, että isäntälaitosta koskeva tieto on olennainen avustushakemuksen kannalta, eikä isäntälaitosta siten voida korvata tai lisätä muuttamatta merkittävästi hakemusta. Kantaja ei näin ollen voi moittia ERCEA:ta siitä, ettei se sallinut hänen etsiä uutta isäntälaitosta.

25| Ehdotuspyynnöt ja niihin liittyvät toimet Euroopan tutkimusneuvoston (ERC) vuoden 2016 työohjelmassa, joka on osa Horisontti 2020 -tutkimuksen ja innovaatioiden puiteohjelmaa (2014–2020) (EUVL 2015, C 253, s. 12).

II Toimielimiä koskeva oikeus

Unionin yleinen tuomioistuin ratkaisi 14.2.2019 antamallaan tuomiolla ***RE v. komissio*** (T-903/16, EU:T:2019:96) komission työntekijän esittämän vaatimuksen kumota kirje, jolla hylättiin pyyntö saada tutustua henkilötietoihin. Käsiteltävänä olleessa asiassa komission turvallisuudesta vastaava linja[26] oli suorittanut kantajaa koskevan hallinnollisen tutkimuksen. Kyseinen linja hylkäsi riidanalaisella kirjeellä kantajan pyynnön saada tutustua häntä koskeviin henkilötietoihin asetuksen N:o 45/2001[27] perusteella. Komissio väitti muun muassa yhtäältä, että kyseinen kirje oli toimi, jolla pelkästään vahvistettiin aikaisempi tutustumisoikeuden epääminen, jota kantaja ei ollut riitauttanut kanteen nostamisen määräajassa, ja toisaalta, ettei kantajalla ollut oikeussuojan tarvetta kyseisen kirjeen osalta, koska se koski henkilötietoja, joihin hänellä oli jo ollut mahdollisuus tutustua.

Kumoamisvaatimusten tutkittavaksi ottamisesta unionin yleinen tuomioistuin totesi ensinnäkin, että asetuksen N:o 45/2001 nojalla henkilö voi milloin tahansa esittää uuden pyynnön saada tutustua henkilötietoihin, joita koskeva tutustumisoikeus on aikaisemmin evätty. Tällainen pyyntö velvoittaa asianomaisen toimielimen tutkimaan, onko aikaisempi tutustumisoikeuden epääminen yhä perusteltu. Näin ollen uusi tutkimus, jossa selvitetään, onko aikaisempi henkilötietoihin tutustumista koskevan mahdollisuuden epääminen yhä perusteltu, johtaa siihen, että annetaan uusi toimi, joka ei ole pelkkä aikaisemman toimen vahvistava toimi, vaan toimi, josta voidaan nostaa kumoamiskanne. Yhtäältä nimittäin asetuksen N:o 45/2001 13 artiklan c alakohdasta, jossa annetaan rekisteröidylle mahdollisuus saada tutustua ”milloin tahansa” häntä koskeviin henkilötietoihin, seuraa, että tällä henkilöllä on jatkuva ja pysyvä oikeus tutustua mainittuihin tietoihin. Toisaalta asetuksen N:o 45/2001 20 artiklan 1 kohdassa säädettyjä poikkeuksia ja rajoituksia kyseiseen oikeuteen tutustua henkilötietoihin voidaan soveltaa vain niin kauan kuin ne ovat tarpeen. Lisäksi henkilötietojen käsittelyn alalla rekisteröidyn tosiasiallinen ja oikeudellinen tilanne saattaa muuttua, koska pelkkä ajan kuluminen on omiaan tekemään alun perin laillisesta tietojenkäsittelystä tarpeetonta tai jopa laitonta.

Toiseksi unionin yleinen tuomioistuin totesi, että asetuksen N:o 45/2001 missään säännöksessä ei edellytetä, että rekisteröidyn on perusteltava tai oikeutettava pyyntönsä saada tutustua häntä koskeviin henkilötietoihin. Tästä seuraa, että kantaja voi henkilötietoja koskevan tutustumisoikeuden alalla vedota uusiin ja olennaisiin tosiseikkoihin, joilla voidaan oikeuttaa uudelleentarkastelu, vaikka hän ei olisi maininnut niitä pyynnössään. Koska perusteet, joiden nojalla kantajalta aiemmin evättiin tutustumisoikeus, liittyivät käsiteltävässä asiassa kantajaa koskevaan hallinnolliseen tutkimukseen, unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että hallinnollisen tutkimuksen päätökseen saattaminen oli uusi ja olennainen tosiseikka, jolla voidaan oikeuttaa kantajan häntä koskeviin henkilötietoihin tutustumista koskevan oikeuden uudelleentarkastelu. Tämä uudelleentarkastelu oli sitäkin oikeutetumpaa, koska kantaja oli odottanut kohtuullisen ajan (yli kuusi kuukautta) ennen kuin hän esitti uuden pyynnön saada tutustua häntä koskeviin henkilötietoihin.

Kolmanneksi unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että asetuksen N:o 45/2001 nojalla rekisteröidyllä on jatkuva ja pysyvä oikeus tutustua häntä koskeviin henkilötietoihin. Hän voi tämän oikeuden nojalla muun muassa esittää henkilötietoihin tutustumista koskevan pyynnön, myös silloin, kun hän on jo voinut tutustua kaikkiin tai osaan näistä tiedoista. Tässä tilanteessa riidanalaisen kirjeen kumoamisella, mukaan lukien siltä osin kuin se koski henkilötietoja, joihin kantaja oli jo voinut tutustua, voi olla oikeusvaikutuksia kantajaan ja se voi tuottaa hänelle jotakin hyötyä.

26| Komission henkilöstöhallinnon ja turvallisuustoiminnan pääosaston turvallisuudesta vastaava linja.

27| Yksilöiden suojelusta yhteisöjen toimielinten ja elinten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta 18.12.2000 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 45/2001 (EYVL 2001, L 8, s. 1).

Näiden seikkojen perusteella unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että kumoamisvaatimukset täyttivät tutkittavaksi ottamisen edellytykset.

Kumoamisvaatimusten perusteltavuuden tarkastelun yhteydessä unionin yleinen tuomioistuin hyväksyi perusteluvelvollisuuden laiminlyöntiä koskevan kanneperusteen. Kun nimittäin on kyse uudesta epäämisestä, josta on päätettävä uudelleentarkastelun jälkeen, viittaus aikaisempiin päätöksiin ei voi olla riittävä perustelu. Näin ollen unionin yleinen tuomioistuin kumosi riidanalaisen kirjeen siltä osin kuin sillä oli hylätty kantajan pyyntö saada tutustua tiettyihin häntä koskeviin henkilötietoihin.

Unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi 24.10.2019 antamallaan tuomiolla ***EPSU ja Goudriaan v. komissio*** (T-310/18, EU:T:2019:757) kanteen, jossa vaadittiin kumoamaan komission päätös, jolla tämä kieltäytyi tekemästä neuvostolle ehdotusta päätökseksi, jolla pantaisiin unionin tasolla täytäntöön eurooppalaisten työmarkkinaosapuolten allekirjoittama sopimus.

Työmarkkinaosapuolet allekirjoittivat joulukuussa 2015 sopimuksen, jonka otsikkona oli "Valtion keskushallinnon virkamiesten ja toimihenkilöiden tietojensaantioikeutta ja heidän kuulemistaan koskevat yleiset puitteet" (jäljempänä sopimus), SEUT 155 artiklan 1 kohdan nojalla. Tämän jälkeen ne pyysivät yhdessä komissiota tekemään ehdotuksen sopimuksen täytäntöön panemiseksi unionin tasolla SEUT 155 artiklan 2 kohtaan perustuvalla neuvoston päätöksellä. Komissio ilmoitti kuitenkin maaliskuussa 2018 työmarkkinaosapuolille kieltäytyvänsä tekemästä tällaista päätösehdotusta neuvostolle. Kyseinen kieltäytymispäätös perustui ensinnäkin valtion keskushallintojen erityispiirteisiin, sillä ne käyttävät julkista valtaa, toiseksi siihen, että useiden jäsenvaltioiden kansallisessa lainsäädännössä on säännöksiä, jotka koskevat julkishallinnon virkamiesten ja työntekijöiden oikeutta saada tietoja ja tulla kuulluksi, ja kolmanneksi siihen, että jäsenvaltioiden välillä on huomattavia eroja valtionhallinnon alan määrittelyssä ja rajaamisessa, joten sopimuksen täytäntöönpanosta mahdollisesti tehtävän neuvoston päätöksen soveltamisalan laajuus vaihtelisi jäsenvaltioittain.

Unionin yleinen tuomioistuin katsoi aluksi, että komission kieltäytymispäätös oli kannekelpoinen. Sitä ei nimittäin yhtäältä voitu pitää valmistelevana toimena ja toisaalta mahdollinen laaja harkintavalta ei estänyt kanteen tutkittavaksi ottamista.

Seuraavaksi unionin yleinen tuomioistuin korosti, että kun työmarkkinaosapuolet ovat neuvotelleet ja tehneet SEUT 155 artiklan 1 kohtaan perustuvan sopimuksen ja allekirjoittajaosapuolet esittävät yhteisen pyynnön, jolla pyritään sopimuksen täytäntöönpanoon unionin tasolla SEUT 155 artiklan 2 kohtaan perustuvalla neuvoston päätöksellä, komission velvollisuutena ei ole hyväksyä pyyntöä vaan sen tehtävänä on arvioida, onko sen aiheellista tehdä tämänsuuntainen ehdotus neuvostolle.

Unionin yleinen tuomioistuin lisäsi tältä osin, että komission on paitsi tarkistettava tällaisen sopimuksen ehtojen ehdoton lainmukaisuus myös otettava huomioon unionin yleinen etu ja näin ollen myös arvioitava sopimuksen mahdollisen täytäntöönpanon aiheellisuutta unionin tasolla myös poliittisten, taloudellisten ja sosiaalisten näkökohtien kannalta.

Lopuksi unionin yleinen tuomioistuin totesi, että komissiolla on laaja harkintavalta ja että jos komissio kieltäytyy tekemästä ehdotusta, unionin yleisen tuomioistuimen on harjoitettava kyseiseen komission päätökseen nähden suppeaa valvontaa.

III Yrityksiin sovellettavat kilpailusäännöt

1. SEUT 101 artiklaa koskeva oikeuskäytäntö

Unionin yleinen tuomioistuin kumosi 28.3.2019 antamallaan tuomiolla ***Pometon v. komissio*** (T-433/16, valitus[28] vireillä, EU:T:2019:201) osittain SEUT 101 artiklan ja Euroopan talousalueesta (ETA) tehdyn sopimuksen 53 artiklan mukaisesta menettelystä annetun komission päätöksen C(2016) 3121 final ja muutti tämän jälkeen kyseisellä päätöksellä Pometon SpA -yhtiölle sillä perusteella määrätyn sakon määrää, että se oli osallistunut kartelliin, joka koostui sopimuksista ja/tai yhdenmukaistetuista menettelytavoista lähinnä teräspuhalteiden hintojen koordinoimiseksi koko ETA:ssa yhdessä neljän muun yrityksen kanssa. Riidanalainen päätös oli annettu eri aikoina toteutetussa sekamuotoisessa menettelyssä siten, että menettelyssä oli annettu neljää muuta kartelliin osallistunutta yritystä koskeva sovintopäätös C(2014) 2074 final asetuksen N:o 1/2003[29] 7 ja 23 artiklan perusteella, kun taas Pometon oli päättänyt vetäytyä sovintomenettelystä.

Pometonin väitteestä, jonka mukaan komissio oli jo ennalta todennut sen syyllisyyden, kun se viittasi sovintopäätöksessä useaan otteeseen Pometonin menettelyyn, unionin yleinen tuomioistuin muistutti aluksi siitä, että yhteistoimintajärjestelyjä koskevaa hallinnollista menettelyä komissiossa säännellään Euroopan unionin perusoikeuskirjan 41 artiklalla ja että perusoikeuskirjan 48 artiklan 1 kohdassa vahvistettua syyttömyysolettaman periaatetta sovelletaan soveltuvin osin myös eurooppalaisten kilpailusääntöjen noudattamista koskeviin hallinnollisiin menettelyihin, kun otetaan huomioon kyseisten rikkomisten luonne sekä niihin liittyvien seuraamusten luonne ja ankaruus. Tämän jälkeen unionin yleinen tuomioistuin totesi, että perusoikeuskirjan 41 artiklassa vahvistetun puolueettomuusvelvoitteen noudattaminen edellyttää, että sekamuotoiseksi muuttuneessa menettelyssä komissio laatii ja perustelee sovintopäätöksen toteuttamalla kaikki laadintaan liittyvät välttämättömät varotoimet, jotta kyseinen päätös, vaikka sitä ei osoiteta sovintomenettelystä vetäytyneelle yritykselle, ei vaikuta kaikkiin menettelyllisiin takeisiin, jotka viimeksi mainitulla on oltava myöhemmässä kontradiktorisessa menettelyssä. Näin ollen unionin yleinen tuomioistuin viittasi Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen 27.2.2014 antamassa tuomiossa *Karaman v. Saksa* esitettyihin tulkintaperusteisiin ja tutki ensinnäkin, voitiinko sovintopäätöksen laadinnassa toteutetuilla varotoimilla, jotka liittyivät Pometonin tiettyjen menettelytapojen mainitsemiseen, välttää epäilyksen syntyminen siitä, että komissio olisi tarkoituksellisesti ennalta todennut kyseisen yrityksen syyllisyyden ja vastuun, ja toiseksi, olivatko kyseistä menettelyä koskevat viittaukset välttämättömiä sovintopäätöksen adressaattien vastuun osoittamiseksi. Näiden kysymysten yhteydessä unionin yleinen tuomioistuin totesi, että Pometonia koskevia riidanalaisia mainintoja ei voitu pitää todisteena komission puolueellisuudesta Pometonia kohtaan eikä syyttömyysolettaman noudattamatta jättämisestä riidanalaisessa päätöksessä.

Muistutettuaan SEUT 101 artiklan 1 kohdan rikkomista koskevaa todistustaakkaa koskevista säännöistä ja todistusharkinnasta unionin yleinen tuomioistuin vahvisti seuraavaksi, että komissio oli osoittanut oikeudellisesti riittävällä tavalla Pometonin osallistumisen yhtenä kokonaisuutena pidettävään jatkettuun SEUT 101 artiklan 1 kohdan rikkomiseen, joka muodostui menettelyn kohteena olleen kartellin eri osista, ja tämän rikkomisen keston. Komission tarkastelemien todisteiden kokonaisuudesta nimittäin ilmeni, että Pometon oli ollut täysin tietoinen paitsi kartellin olennaisista ominaispiirteistä, joiden luokittelua yhtenä kokonaisuutena pidettäväksi jatketuksi kilpailusääntöjen rikkomiseksi se ei kiistänyt, myös sen maantieteellisestä laajuudesta ja että

28| Asia C-440/19 P, ***Pometon v. komissio.***

29| [SEUT 101 ja SEUT 102] artiklassa vahvistettujen kilpailusääntöjen täytäntöönpanosta 16.12.2002 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 1/2003 (EYVL 2003, L 1, s. 1).

Pometon oli siten aikonut osallistua kyseiseen rikkomiseen. Koska ei ole vähäisintäkään viitettä Pometonin irtisanoutumisesta kartellista, komissio oli lisäksi osoittanut oikeudellisesti riittävällä tavalla, ettei yritys ollut keskeyttänyt osallistumistaan kyseessä olevaan yhtenä kokonaisuutena pidettävään jatkettuun kilpailusääntöjen rikkomiseen, vaikka komissiolla ei ollut mitään välitöntä todistetta salaisista yhteyksistä noin 16 kuukauden pituisen ajanjakson ajalta.

Lopuksi unionin yleinen tuomioistuin tutki riidanalaisen päätöksen kumoamista tai Pometonille määrätyn 6 197 000 euron suuruisen sakon muuttamista koskevan vaatimuksen. Tältä osin Pometon väitti, että sakon perusmäärän mukauttamistasoa, jonka komissio oli määritellyt sakkojen laskennasta annettujen suuntaviivojen[30] 37 kohdan perusteella, ei ollut perusteltu riittävästi eikä se ollut suhteellisuusperiaatteen ja yhdenvertaisen kohtelun periaatteen mukainen.

Unionin yleinen tuomioistuin totesi kumoamisvaatimuksesta, että riidanalaisen päätöksen perusteluihin ei sisältynyt mitään riittävän täsmällistä viitettä käytetystä laskentamenetelmästä ja arviointiperusteista, jotka oli otettu huomioon erotettaessa kunkin yrityksen vastuun perusteella Pometonille myönnetyn sakon perusmäärän alennuksen määrä kartellin muihin, sovitteluun suostuneisiin osapuoliin sovelletuista alennuksen määristä. Komissio oli nimittäin viitannut lähinnä yleisesti siihen, että Pometonin ja kartellin muiden osapuolten yksilöllisessä osallistumisessa oli eroja ja että oli tarpeen vahvistaa sakko, joka oli oikeassa suhteessa kyseisen yrityksen rikkomiseen nähden ja riittävän varoittava. Unionin yleinen tuomioistuin totesi näin ollen, että riidanalaisessa päätöksessä oli laiminlyöty perusteluvelvollisuutta Pometonille suuntaviivojen 37 kohdan nojalla myönnetyn poikkeuksellisen alennuksen määrän osalta, ja kumosi päätöksen 2 artiklan, jossa vahvistettiin Pometonille määrätyn sakon määrä.

Unionin yleinen tuomioistuin totesi sakon määrän muuttamista koskevasta vaatimuksesta, että komission kirjelmissään antamien selitysten johdosta unionin yleinen tuomioistuin tiesi komission sekä riidanalaisessa päätöksessä että sovintopäätöksessä soveltamat laskentamenetelmän ja kriteerit ja voi siten arvioida niiden asianmukaisuutta täyttä harkintavaltaansa käyttäen. Lisäksi unionin yleinen tuomioistuin muistutti siitä, että unionin tuomioistuimet voivat muuttaa riidanalaista päätöstä myös kumoamatta sitä poistaakseen määrätyn sakon tai alentaakseen tai korottaakseen sen määrää, ja tällaisen toimivallan käyttämisestä seuraa seuraamusten määräämistä koskevan oikeuden siirtyminen lopullisesti niille. Näin ollen unionin yleisen tuomioistuimen oli määritettävä sakon asianmukainen määrä ja tältä osin sen harkintavaltaa rajoittivat ainoastaan asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 3 kohdassa säädetyt rikkomisen vakavuuteen ja kestoon liittyvät perusteet, enimmäismäärä, joka on 10 prosenttia asianomaisen yrityksen edellisen tilikauden kokonaisliikevaihdosta, ja oikeasuhteisuutta, seuraamusten yksilökohtaista määräämistä ja yhdenvertaista kohtelua koskevien periaatteiden sekä perusteluvelvollisuuden noudattaminen.

Pometonin kyseiseen yhtenä kokonaisuutena pidettävään jatkettuun kilpailusääntöjen rikkomiseen osallistumisen kestoa koskevasta perusteesta unionin yleinen tuomioistuin totesi aluksi, että tämä ehto oli jo otettu asianmukaisesti huomioon, kun komissio vahvisti sakon perusmäärän, jota Pometon ei ollut kiistänyt. Tarkastellessaan seuraavaksi rikkomisen vakavuutta koskevan lakisääteisen perusteen soveltamista unionin yleinen tuomioistuin totesi, että sen oli asianmukaisiksi katsomiensa kriteerien perusteella määritettävä sakon perusmäärän mukautuksen taso, joka on oikeasuhteinen Pometonin rikkomisen vakavuuteen nähden ja myös riittävän varoittava. Tältä osin unionin yleinen tuomioistuin katsoi asianmukaiseksi ottaa täyttä harkintavaltaansa käyttäessään huomioon ensinnäkin Pometonin yksilöllisen vastuun kyseessä olevaan kartelliin osallistumisessa, toiseksi sen, voiko kyseinen yritys vahingoittaa teräspuhalteiden markkinoiden kilpailua kilpailusääntöjen rikkomista merkitsevällä toiminnallaan, ja lopuksi sen koon vertaamalla kunkin

30| Asetuksen (EY) N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaisesti määrättävien sakkojen laskennasta annetut suuntaviivat (EUVL 2006, C 210, s. 2).

näiden eri tekijän kohdalla Pometonin yksilöllistä vastuuta ja tilannetta kartellin muiden osapuolten yksilölliseen vastuuseen ja tilanteeseen. Käsiteltävän asian olosuhteissa unionin yleinen tuomioistuin myönsi kyseisten tekijöiden perusteella Pometonille 75 prosentin poikkeuksellisen alennuksen lieventävien seikkojen perusteella mukautetusta sakon perusmäärästä, sellaisena kuin se oli määritetty riidanalaisessa päätöksessä, ja vahvisti siten Pometonille määrätyn sakon suuruudeksi 3 873 375 euroa.

Unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi 23.5.2019 antamallaan tuomiolla ***Recylex ym. komissio*** (T-222/17, valitus[31] vireillä, EU:T:2019:356) yhtiöiden Recylex SA, Fonderie et Manufacture de Métaux SA ja Harz-Metall GmbH (jäljempänä Recylex), jotka tuottavat kierrätettyä lyijyä ja muita tuotteita, nostaman kanteen, jossa vaadittiin alentamaan komission SEUT 101 artiklan rikkomista koskevassa päätöksessään[32] määräämän sakon määrää. Rikkominen toteutettiin neljän konsernin välisillä sopimuksilla tai yhdenmukaistetuilla menettelytavoilla Belgian, Saksan, Ranskan ja Alankomaiden alueilla. Rikkomisen yhteydessä sovitettiin yhteen kierrätyslyijyn tuotantoon käytettävän autojen lyijyhappoakuista koostuvan jätteen ostohintoja.

Riidanalaisen päätöksen taustalla oleva hallinnollinen menettely aloitettiin JCI:n, joka on yksi kyseessä olevista konserneista, esittämän sakoista vapauttamista koskevan hakemuksen perusteella. Toinen konserni, Eco-Bat, ja tämän jälkeen Recylex olivat myös toimittaneet hakemuksen sakoista vapauttamiseksi tai, jos tämä ei olisi mahdollista, sakon määrän alentamiseksi komission vuonna 2006 antaman yhteistyötiedonannon[33] nojalla. JCI:lle oli myönnetty vapautus sakoista, kun taas Eco-Batin sakkoa oli alennettu 50 prosentilla sillä perusteella, että se oli ollut ensimmäinen yritys, joka toimitti todisteita, joilla oli merkittävää lisäarvoa. Recylex, joka oli toinen yritys, joka toimitti tällaisia todisteita, sai puolestaan 30 prosentin suuruisen sakon alennuksen.

Tässä yhteydessä unionin yleisen tuomioistuimen oli lausuttava siitä, voisiko tilanteessa, jossa kaksi yritystä on toimittanut todisteita, joilla on merkittävää lisäarvoa, se yritys, joka on toimittanut ne toiseksi, tulla ensimmäisen yrityksen sijaan, jos ilmenee, ettei tämän yhteistyö ole vuoden 2006 yhteistyötiedonannon 12 kohdan vaatimusten mukaista.

Tältä osin unionin yleinen tuomioistuin totesi, että erityisesti vuoden 2006 yhteistyötiedonannon logiikasta ilmenee, että sillä tavoiteltuna vaikutuksena on synnyttää kartelleissa epävarmuuden leimaama ilmapiiri kannustamalla kartellien ilmiantamista komissiolle. Kyseinen epävarmuus seuraa juuri siitä, että kartellin jäsenet tietävät, että ainoastaan yksi niistä voi saada sakkoimmuniteetin antamalla ilmi muut kartelliin osalliset ja asettamalla ne siten vaaraan siitä, että niille määrätään sakkoja. Kyseisessä järjestelmässä samaa ajattelutapaa noudattaen yritysten, jotka ryhtyvät tekemään kaikkein nopeimmin yhteistyötä, oletetaan saavan suuremman alennuksen niille muussa tapauksessa määrätyistä sakoista kuin yritysten, jotka alkavat tehdä yhteistyötä hitaammin. Se, missä järjestyksessä ja miten nopeasti yhteistoimintajärjestelyn jäsenet ovat valmiita tekemään yhteistyötä, on siis yksi vuoden 2006 yhteistyötiedonannolla käyttöön otetun järjestelmän olennaisista tekijöistä.

31| Asia C-563/19 P, ***Recyclex ym. v. komissio***.

32| SEUT 101 artiklan soveltamismenettelystä (asia AT.40018 – Auton akkujen kierrätys) 8.2.2017 annettu komission päätös C(2017) 900 final.

33| Sakoista vapauttamisesta ja sakkojen lieventämisestä kartelleja koskevissa asioissa annettu komission tiedonanto (EUVL 2006, C 298, s. 17).

Unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi 12.7.2019 antamallaan tuomiolla ***Hitachi-LG Data Storage ja Hitachi-LG Data Storage Korea v. komissio*** (T-1/16, EU:T:2019:514)[34] Hitachi-LG Data Storage, Inc:n ja sen tytäryhtiön Hitachi-LG Data Storage Korea Inc:n (jäljempänä kantajat) vaatimuksen niille 21.10.2015 annetulla komission päätöksellä C(2015) 7135 final[35] sillä perusteella määrätyn sakon alentamisesta, että ne olivat rikkoneet kilpailusääntöjä optisten levyasemien tuotannon ja toimitusten alalla.

Ilmiannon perusteella aloitetun hallinnollisen tutkimuksen jälkeen komissio oli todennut, että kolmetoista yhtiötä oli osallistunut kartelliin optisten levyasemien markkinoilla. Riidanalaisen päätöksen mukaan komissio on osoittanut, että ainakin 23.6.2004–25.11.2008 kiellettyyn kartelliin osallistuneet yhtiöt olivat yhdenmukaistaneet toimintansa niihin tarjouspyyntömenettelyihin nähden, jotka tietokoneiden valmistajat Dell ja Hewlett Packard olivat järjestäneet. Komission mukaan kyseessä olevat yhtiöt olivat pyrkineet samanaikaisten kahdenvälisten yhteydenpitojen verkoston avulla toimimaan siten, että optisten levyasemien hinnat jäävät korkeammiksi kuin mitä ne olisivat olleet ilman tätä kahdenvälistä yhteydenpitoa. Komissio määräsi näin ollen kantajille 37 121 000 euron sakon SEUT 101 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan rikkomisesta. Kantajat esittivät kyseisen sakon määrän alentamista koskevan kanteensa tueksi kaksi kanneperustetta, joista ensimmäinen koski hyvän hallinnon periaatteen loukkaamista ja perusteluvelvollisuuden laiminlyöntiä ja toinen oikeudellista virhettä siltä osin kuin komissio ei poikennut sakkojen laskennasta annetuissa suuntaviivoissa ilmoitetusta yleisestä menetelmästä alentaakseen kantajille määrättyä sakkoa, kun otetaan huomioon tapauksen erityispiirteet ja kantajien rooli optisten levyasemien markkinoilla. Unionin yleisen tuomioistuimen prosessinjohtotoimiin antamassaan vastauksessa kantajat täsmensivät, että ne pyysivät unionin yleistä tuomioistuinta käyttämään täyttä harkintavaltaansa ja tarkistamaan komission implisiittisen päätöksen hylätä niiden sakon määrän alentamista koskeva pyyntö ja tutkimaan tämän pyynnön asiasisältöä.

Tältä osin unionin yleinen tuomioistuin ensinnäkin muistutti, että ”täyden harkintavallan kanne” ei perustamissopimuksen mukaan ole itsenäinen muutoksenhakukeino ja että unionin tuomioistuimet voivat käyttää tätä täyttä harkintavaltaa ainoastaan tutkiessaan unionin toimielimien säädösten laillisuutta, ja erityisesti kumoamiskanteen yhteydessä. Näin ollen unionin yleinen tuomioistuin totesi aluksi, että kanne sisälsi yhtäältä riidanalaisen päätöksen osittaista kumoamista koskevia vaatimuksia – siltä osin kuin komissio oli hylännyt kantajien pyynnön sakon määrän alentamisesta – ja toisaalta kyseisen päätöksen muuttamista koskevia vaatimuksia, joilla pyrittiin siihen, että unionin yleinen tuomioistuin hyväksyisi tämän pyynnön itse ja alentaisi tämän seurauksena kyseistä määrää.

Ensimmäisen kanneperusteen osalta unionin yleinen tuomioistuin yhtäältä hylkäsi kantajien väitteet, joiden mukaan komissio ei ollut noudattanut velvollisuuttaan perustella sitä, ettei se soveltanut sakkojen laskennasta annettujen suuntaviivojen 37 kohdassa tarkoitettua poikkeusta, jonka mukaan komissio voi poiketa mainittujen suuntaviivojen menetelmistä ja jonka soveltamista kantajat olivat pyytäneet. Unionin yleinen tuomioistuin katsoi tältä osin, että komission piti ainoastaan perustella riidanalaisessa päätöksessä sakon määrän laskennassa sovellettua menetelmää eikä niitä seikkoja, joita se ei ollut ottanut huomioon kyseisessä laskennassa, eikä erityisesti syitä, joiden vuoksi se ei ollut soveltanut mainittujen suuntaviivojen 37 kohdassa määrättyä poikkeusta.

34| Ks. samasta aiheesta myös tuomio 12.7.2019, ***Sony ja Sony Electronics v. komissio*** (T-762/15, EU:T:2019:515) ja tuomio 12.7.2019, ***Quanta Storage v. komissio*** (T-772/15, EU:T:2019:519).

35| SEUT 101 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan mukaisesta menettelystä (Asia AT.39639 – Optiset levyasemat) 21.10.2015 annettu komission päätös C(2015) 7135 final.

Toisaalta unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi väitteet, jotka koskivat hyvän hallinnon periaatteen loukkaamista. Se totesi tältä osin muun muassa, että komissio oli hallinnollisen menettelyn aikana ollut huolellinen siltä osin kuin se ensinnäkin oli kuullut kantajia ja tutkinut niiden huomautuksia ennen kuin kilpailunrajoituksia ja määräävää markkina-asemaa käsittelevä neuvoa-antava komitea oli antanut kirjallisen lausunnon alustavasta päätösluonnoksesta ja toiseksi oli toimittanut tälle komitealle tärkeimmät tiedot sakon määrän laskemiseksi asetuksen N:o 1/2003 14 artiklan 3 kohdan nojalla.

Lopuksi unionin yleinen tuomioistuin muistutti toisen kanneperusteen osalta, että sakon määrää voidaan alentaa sakkojen laskennasta annettujen suuntaviivojen 37 kohdan perusteella vain poikkeuksellisissa olosuhteissa, jos tietyn asian erityispiirteet tai varoittavan vaikutuksen aikaansaaminen erityistapauksissa voivat oikeuttaa sen, että komissio poikkeaa näissä suuntaviivoissa määrätystä yleisestä sakon määrän laskentatavasta. Unionin yleinen tuomioistuin katsoi tältä osin, että mikään kantajien esittämistä seikoista ei ollut merkityksellinen tällaisen sakon alentamisen oikeuttamiseksi suuntaviivojen 37 kohdassa tarkoitetun poikkeuksen perusteella.

Unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi 12.7.2019 antamallaan tuomiolla ***Toshiba Samsung Storage Technology ja Toshiba Samsung Storage Technology Korea v. komissio*** (T-8/16, valitus[36] vireillä, EU:T:2019:522) Toshiba Samsung Storage Technology Corp:n ja sen tytäryhtiön Toshiba Samsung Storage Technology Korea Corp:n (jäljempänä kantajat) vaatimuksen, joka koski ensisijaisesti 21.10.2015 annetun komission päätöksen C(2015) 7135 final kumoamista ja toissijaisesti niille kyseisellä päätöksellä sillä perusteella määrätyn sakon määrän alentamista, että ne olivat rikkoneet kilpailusääntöjä optisten levyasemien tuotannon ja toimitusten alalla.

Ilmiannon perusteella aloitetun hallinnollisen tutkimuksen jälkeen komissio oli todennut, että kolmetoista yhtiötä oli osallistunut kartelliin optisten levyasemien markkinoilla. Riidanalaisen päätöksen mukaan komissio on osoittanut, että ainakin 23.6.2004–25.11.2008 kiellettyyn kartelliin osallistuneet yhtiöt olivat yhdenmukaistaneet toimintansa niihin tarjouspyyntömenettelyihin nähden, jotka tietokoneiden valmistajat Dell ja Hewlett Packard olivat järjestäneet. Komission mukaan kyseessä olevat yhtiöt olivat pyrkineet samanaikaisten kahdenvälisten yhteydenpitojen verkoston avulla toimimaan siten, että optisten levyasemien hinnat jäävät korkeammiksi kuin mitä ne olisivat olleet ilman tätä kahdenvälistä yhteydenpitoa. Komissio määräsi näin ollen kantajille 41 304 000 euron sakon SEUT 101 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan rikkomisesta.

Kantajat esittivät kanteensa tueksi useita kanneperusteita, jotka koskivat muun muassa olennaisten menettelymääräysten rikkomista, puolustautumisoikeuksien loukkaamista sekä tosiseikkoja koskevia virheitä ja oikeudellisia virheitä kilpailusääntöjen rikkomisen maantieteellisen ulottuvuuden määrittämisessä ja yhtenä kokonaisuutena pidettävän jatketun kilpailusääntöjen rikkomisen toteamisessa.

Unionin yleinen tuomioistuin muistutti, että yhtenä kokonaisuutena pidettävän jatketun kilpailusääntöjen rikkomisen käsite edellyttää eri osapuolten omaksumien sellaisten käyttäytymistapojen kokonaisuutta, joilla tavoitellaan samaa kilpailua rajoittavaa taloudellista päämäärää. Näin ollen jo yhtenä kokonaisuutena pidettävän jatketun kilpailusääntöjen rikkomisen käsitteestä seuraa, että tällainen rikkominen edellyttää ”menettelytapojen tai rikkomisten kokonaisuutta”. Kantajat eivät näin ollen voineet väittää, että komissio oli sisällyttänyt riidanalaiseen päätökseen ylimääräisen oikeudellisen luokittelun, kun se totesi väitetiedoksiannossa yksilöidyn yhtenä kokonaisuutena pidettävän jatketun kilpailusääntöjen rikkomisen lisäksi, että rikkominen käsitti useita ”erillisiä rikkomisia”, koska juuri nämä eri kilpailua rajoittavat menettelytavat muodostivat yhtenä kokonaisuutena pidettävän rikkomisen.

36| Asia C-700/19 P, ***Toshiba Samsung Storage Technology*** ja ***Toshiba Samsung Storage Technology Korea v. komissio***.

Lisäksi unionin yleinen tuomioistuin totesi, että se seikka, että tietyt kartellin ominaispiirteet olivat kehittyneet ajan myötä, kuten uusien osallistujien ottaminen mukaan, niiden määrän vähentäminen tai kartellin laajentaminen koskemaan myös Hewlett Packardia, ei voinut estää komissiota luokittelemasta kartellia yhtenä kokonaisuutena pidettäväksi jatketuksi kilpailusääntöjen rikkomiseksi, koska kartellin tavoite oli säilynyt ennallaan.

Unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi 24.9.2019 antamallaan tuomiolla ***Printeos ym. v. komissio*** (T-466/17, EU:T:2019:671) kanteen, jonka olivat nostaneet useat tuoteluetteloon sisältyvien vakiokirjekuorten ja painettujen erikoiskirjekuorten myynnin alalla toimivat yritykset (jäljempänä kantajat) ja jossa vaadittiin ensisijaisesti kumoamaan osittain Euroopan komission päätös,[37] jossa niille määrättiin sakko SEUT 101 artiklan rikkomisesta (jäljempänä riidanalainen päätös). Kyseinen rikkominen muodostui kantajien ja neljän muun konsernin välisistä sopimuksista tai yhdenmukaistetuista menettelyistä useiden Euroopan maiden alueilla.

Riidanalainen päätös annettiin sen jälkeen, kun sovintomenettelyn päätteeksi annettu komission aiempi päätös,[38] jossa määrättiin kantajille 4 729 000 euron suuruinen sakko (jäljempänä alkuperäinen päätös), oli kumottu osittain perusteluvelvollisuuden laiminlyönnin vuoksi.[39] Kyseisen kumoamistuomion jälkeen komissio antoi riidanalaisen päätöksen, jolla muutettiin alkuperäistä päätöstä mutta määrättiin samansuuruinen sakko.

Unionin yleinen tuomioistuin totesi ensin, että kun unionin säädöksen kumoaminen perustuu riittämättömien perustelujen kaltaiseen menettelyvirheeseen eivätkä unionin tuomioistuimet ole käyttäneet täyttä harkintavaltaansa määrätyn sakon muuttamiseksi, komissio voi antaa uuden päätöksen, jossa kantajille määrätään sakko, tekemättä virheitä, joihin on vedottu oikeusvarmuuden ja luottamuksensuojan periaatteen sekä ne bis in idem -periaatteen loukkaamista koskevassa kanneperusteessa. Unionin yleinen tuomioistuin täsmensi tästä, että ne bis in idem -periaatteen soveltaminen edellyttää, että rikkomisen tosiasiallisuuteen on otettu kantaa tai että rikkomisesta tehdyn arvioinnin lainmukaisuus on tutkittu. Ne bis in idem -periaate ei siis sellaisenaan estä ryhtymästä uudelleen toimenpiteisiin tämän saman kilpailua rajoittavan käyttäytymisen takia, kun ensimmäinen päätös on kumottu muotoa koskevilla perusteilla ilman, että tehdyksi väitettyihin tekoihin olisi aineellisesti otettu kantaa, sillä kumoamispäätös ei tällöin merkitse ”vapauttamista” rikosasioissa tälle termille annetussa merkityksessä. Unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että tämä lähestymistapa on asianmukainen myös silloin, kun riittämättömien perustelujen vuoksi kumotaan sovintomenettelyn päätteeksi annettu päätös, jossa määrätään sakko.

Unionin yleinen tuomioistuin totesi toiseksi yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukkaamista sakon määrän laskemisen yhteydessä koskevasta kanneperusteesta, että kyseisen periaatteen noudattamisen valvomiseksi oli erotettava toisistaan yhtäältä asianomaisille yrityksille määrättävien sakkojen perusmäärän ehdottoman tasapuolinen määrittäminen ja toisaalta yritysten kokonaisliikevaihtojen mukaan vaihtelevan 10 prosentin enimmäismäärän soveltaminen kyseisiin yrityksiin asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdan toisen alakohdan perusteella. Vaikka komissio saattoi pätevästi päättää käyttää perusmäärän laskentamenetelmää, joka perustui rikkomisen käsittämän kokonaisen vuoden aikana toteutuneiden myyntien arvoon, jotta rikkomisen taloudellinen merkitys sekä kunkin rikkomiseen osallistuneen yrityksen suhteellinen osuus tulivat esille, sen oli nimittäin noudatettava tässä yhteydessä yhdenvertaisen kohtelun periaatetta. Sitä vastoin 10 prosentin enimmäismäärän soveltaminen sakkojen lopullisen määrän määrittämiseksi ei riippunut lähtökohtaisesti

37| [SEUT] 101 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan mukaisesta menettelystä 10.12.2014 annetun päätöksen C(2014) 9295 final muuttamisesta (AT.39780 – Kirjekuoret) 16.6.2017 annettu komission päätös C(2017) 4112 final.

38| Unionin yleisen tuomioistuimen tuomio 13.12.2016, ***Printeos ym. v. komissio*** (T-95/15, EU:T:2016:722

39| [SEUT] 101 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan mukaisesta menettelystä (AT.39780 – Kirjekuoret) 10.12.2014 annettu komission päätös C(2014) 9295 final.)

tästä rikkomisen taloudellisesta merkityksestä eikä kunkin siihen osallistuneen yrityksen suhteellisesta osuudesta tai yrityksen tekemän rikkomisen vakavuudesta tai kestosta, vaan se tapahtui puhtaasti automaattisesti ja liittyi yksinomaan yrityksen kokonaisliikevaihtoon, minkä vuoksi tämä soveltaminen oli ipso facto yhdenvertaisen kohtelun periaatteen mukaista.

Unionin yleinen tuomioistuin piti kuitenkin virheellisenä komission arviota, jonka mukaan 10 prosentin enimmäismäärän soveltaminen määrättävien sakkojen laskennan välivaiheessa johtaa ipso facto yhdenvertaisen kohtelun periaatteen mukaisiin lopputuloksiin. Unionin yleinen tuomioistuin totesi tässä yhteydessä, että noudattaessaan tällaista lähestymistapaa, joka ei kuulu asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdan soveltamisalaan, komissio käytti asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaisesti määrättävien sakkojen laskennasta annettujen suuntaviivojen 37 kohdan mukaista harkintavaltaansa. Tutkittuaan kyseisen lähestymistavan mukaisesti suoritetun perusmäärien mukauttamisen riidanalaisen päätöksen adressaatteina olevien eri konsernien osalta unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että yhtä konsernia oli kohdeltu muita suotuisammin ilman objektiivista perustetta. Unionin yleinen tuomioistuin katsoi kuitenkin, etteivät kantajat voineet vedota omaksi edukseen tällaisesta erilaisesta kohtelusta johtuvaan lainvastaisuuteen.

Kohtuullisuusperiaatteen loukkaamista koskevan kolmannen kanneperusteen kohteena olleesta SEUT 101 artiklan ja kansallisen kilpailulainsäädännön rinnakkaisesta soveltamisesta – tässä tapauksessa niiden vaikutusten osalta, joita kantajien toiminnasta oli aiheutunut Espanjan alueella – unionin yleinen tuomioistuin totesi, ettei riidanalainen päätös koskenut kyseistä aluetta ja että Espanjan kilpailuviranomainen oli määrännyt seuraamukset toisella ajanjaksolla tapahtuneesta toiminnasta. Unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että tällaisissa olosuhteissa kantajien kilpailusääntöjen vastaisesta toiminnasta määrättävän sakon kattavuus ja riittävä pelotevaikutus edellyttivät nimenomaisesti, että huomioon otetaan kaikki toiminnan vaikutukset eri alueilla myös ajallisesti, joten komissiota ei voitu arvostella siitä, ettei se ollut näistä syistä alentanut sakkoa, jonka se määräsi kantajille alkuperäisessä päätöksessä ja riidanalaisessa päätöksessä.

2. Yrityskeskittymien alaa koskeva oikeuskäytäntö

Unionin yleinen tuomioistuin ratkaisi 23.5.2019 antamallaan tuomiolla ***KPN v. komissio*** (T-370/17, EU:T:2019:354) kanteen Euroopan komission 3.8.2016 tehdystä päätöksestä C(2016) 5165 final, jolla yrityskeskittymä, jonka avulla Vodafone ja Liberty Global Europe Holding (jäljempänä ilmoituksen tekijät) pyrkivät hankkimaan yhteisen määräysvallan kaikkea itsenäiselle taloudelliselle yksilölle kuuluvaa toimintaa hoitavassa tietoliikennealan yhteisyrityksessä Alankomaissa, todettiin sisämarkkinoille soveltuvaksi ja ETA-sopimuksen mukaiseksi. Kantajana oleva alankomaalainen yritys on ilmoituksen tekijöiden kilpailija, joka toimii muun muassa televisiopalvelujen tarjoamiseen käytettävien kaapeliverkkojen alalla Alankomaissa. Se vaati kanteessaan kyseisen päätöksen kumoamista. Kanne koski erityisesti vertikaalisia kilpailuongelmia televisiosisällön jakeluketjussa.

Unionin yleinen tuomioistuin otti ensin kantaa kanneperusteeseen, joka koski ilmeistä arviointivirhettä merkityksellisten markkinoiden määrittelyssä. Tältä osin unionin yleinen tuomioistuin muistutti, että sen määrittämiseksi, kuuluvatko kaksi tuotetta tai palvelua samoille markkinoille, on tutkittava ennen muuta asiakkaiden näkökulmasta, pidetäänkö niitä keskenään vaihdettavissa tai korvattavissa olevina niiden ominaisuuksien, hinnan ja käyttötarkoituksen vuoksi. Käsiteltävässä asiassa unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että komissio ei tehnyt ilmeistä arviointivirhettä, kun se ei segmentoinut pidemmälle maksullisten premium-urheilukanavien tukkutarjonta- ja -hankintamarkkinoita, kun otetaan huomioon, että nämä kanavat ovat televisiopalvelujen vähittäistason tarjoajien kannalta tarkasteltuna keskenään korvattavia, koska tällaisten kanavien asiakaskunta ja sisällöt ovat samankaltaisia.

Tämän jälkeen unionin yleinen tuomioistuin tutki, tehtiinkö riidanalaisessa päätöksessä ilmeinen arviointivirhe, joka koski yrityskeskittymän vertikaalisia vaikutuksia ja erityisesti Ziggo Sport Totaal - kanavaan liittyvää tuotantohyödykkeiden saannin estämistä maksullisten premium-urheilukanavien tukkutarjonta- ja -hankintamarkkinoilla. Aluksi unionin yleinen tuomioistuin muistutti, että ei-horisontaalisia sulautumia koskevien suuntaviivojen mukaan tuotantohyödykemarkkinoiden sulkemisesta on kyse silloin, kun uusi yksikkö rajoittaisi keskittymän jälkeen todennäköisesti mahdollisuutta saada tuotteita tai palveluita, joita se olisi toimittanut, jos keskittymää ei olisi toteutettu. Arvioidessaan kilpailunvastaisen sulkemisskenaarion todennäköisyyttä komission on tutkittava ensinnäkin, olisiko keskittymän tuloksena syntyvällä yrityksellä sulautumisen jälkeen valmiudet estää huomattavassa määrin tuotantohyödykkeiden saantia, toiseksi, kannustaisiko keskittymä sen tuloksena syntyvää yritystä estämään tuotantohyödykkeiden saantia, ja kolmanneksi, olisiko markkinoiden sulkemiseen tähtäävällä strategialla merkittävä haitallinen vaikutus kilpailuun tuotantoketjun loppupäässä. Nämä kolme edellytystä ovat kumulatiivisia, joten yhden edellytyksen täyttymättä jääminen riittää sulkemaan pois riskin kilpailunvastaisesta tuotantohyödykemarkkinoiden sulkemisesta. Ensimmäinen näistä edellytyksistä täyttyy vain, jos yrityskeskittymän tuloksena syntyvällä vertikaalisesti integroituneella yrityksellä on merkittävää markkinavoimaa tuotantoketjun alkupään markkinoilla eli tässä tapauksessa maksullisten premium-urheilukanavien tukkutarjontamarkkinoilla. Unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että komissio ei tehnyt ilmeistä arviointivirhettä, kun se katsoi riidanalaisessa päätöksessä, että yrityskeskittymän tuloksena syntyvä yksikkö ei kykenisi toteuttamaan tuotantohyödykemarkkinoiden sulkemiseen tähtäävää strategiaa, koska sen markkinaosuus merkityksellisillä markkinoilla on alle 10 prosenttia.

IV Valtiontuki

1. Tutkittavaksi ottaminen

Unionin yleisen tuomioistuimen laajennettu ensimmäinen jaosto hylkäsi 19.6.2019 antamillaan tuomioilla ***NeXovation v. komissio*** (T-353/15, valitus[40] vireillä, EU:T:2019:434) ja ***Ja zum Nürburgring v. komissio*** (T-373/15, valitus[41] vireillä, EU:T:2019:432) kaksi kannetta, joissa vaadittiin kumoamaan osittain Euroopan komission päätös,[42] joka koski Saksassa sijaitsevalle Nürburgringin kompleksille vapaa-ajankeskuksen, hotellien ja ravintoloiden rakentamiseen ja kilpa-ajojen järjestämiseen myönnettyä valtiontukea.

Nürburgringin kompleksin omistajat, jotka olivat julkisia yrityksiä (jäljempänä myyjät), saivat vuosina 2002–2012 tukea pääasiallisesti Saksan Rheinland-Pfalzin osavaltiolta. Komissio aloitti vuonna 2012 SEUT 108 artiklan 2 kohdan mukaisen muodollisen tutkintamenettelyn näiden tukien osalta. Samana vuonna myyjät todettiin maksukyvyttömiksi, ja niiden omaisuuserät päätettiin myydä. Tätä varten aloitettiin tarjouspyyntömenettely, joka johti kyseisten omaisuuserien myyntiin Capricorn Nürburgring Besitzgesellschaft GmbH:lle (jäljempänä Capricorn).

NeXovation, Inc., joka oli yksi tarjoajista, ja saksalainen autourheiluyhdistys Ja zum Nürburgring eV kantelivat komissiolle sillä perusteella, että tarjouspyyntömenettely ei ollut läpinäkyvä ja syrjimätön ja ettei se ollut johtanut markkinaehtojen mukaiseen myyntihintaan. Päätöksessään komissio totesi tietyt myyjien hyväksi

40| Asia C-665/19 P, ***NeXovation v. komissio.***

41| Asia C-647/19 P, ***Ja zum Nürburgring v. komissio***.

42| Saksan Nürnburgringille myöntämästä valtiontuesta SA.31550 (2012/C) (ex 2012/NN) 1.10.2014 tehty komission päätös (EU) 2016/151 (EUVL 2016, L 34, s. 1).

toteutetut tukitoimenpiteet lainvastaisiksi ja sisämarkkinoille soveltumattomiksi. Se myös päätti, että tukien mahdollinen takaisinperintä ei koskenut Capricornia ja että Nürburgringin omaisuuserien myynti Capricornille ei ollut valtiontukea. Komissio nimittäin katsoi, että tarjouspyyntömenettely oli ollut läpinäkyvä ja syrjimätön. NeXovation, Inc. ja Ja zum Nürburgring eV nostivat komission päätöksestä kanteet.

Ensinnäkin myyjien ja Capricornin välistä taloudellista jatkuvuutta koskevasta päätöksestä unionin yleinen tuomioistuin muistutti, että taloudellista jatkuvuutta koskevaa päätöstä on pidettävä sitä edeltäneeseen lopulliseen tukipäätökseen ”liittyvänä ja sitä täydentävänä” päätöksenä. Koska riidanalainen päätös on myyjille myönnettyjä tukia koskeneessa muodollisessa tutkintamenettelyssä tehtyyn päätökseen liittyvä ja sitä täydentävä päätös, jälkimmäinen päätös voi koskea kantajia erikseen vain, jos päätöksen perusteella kantajat voidaan yksilöidä samalla tavalla kuin se, jolle päätös on osoitettu, on yksilöity. Tämä ei ollut tilanne käsiteltävässä asiassa.

Unionin yleinen tuomioistuin totesi seuraavaksi omaisuuserien myyntiä Capricornille koskevasta päätöksestä, joka tehtiin tukien alustavassa tutkintavaiheessa eikä muodollisessa tutkintamenettelyssä, että lähtökohtaisesti jokaisen yrityksen, joka vetoaa tosiasialliseen tai mahdolliseen kilpailusuhteeseen, voidaan katsoa olevan SEUT 108 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu asianomainen osapuoli. Näin ollen unionin yleinen tuomioistuin totesi, että kantajilla oli asianomaisina osapuolina asiavaltuus kyseisen päätöksen suhteen ja että niillä oli edelleen oikeussuojan tarve saada turvatuksi menettelylliset oikeutensa, jotka niille näinä samoina osapuolina kuuluivat SEUT 108 artiklan 2 kohdan nojalla.

Unionin yleinen tuomioistuin muistutti lopuksi, että kun yrityksen myymiseksi toteutetaan avoin, läpinäkyvä ja ehdoton tarjouspyyntömenettely, voidaan olettaa, että markkinahinta vastaa korkeinta tarjousta, ja tällöin on osoitettava ensinnäkin se, että tämä tarjous on sitova ja vakavasti otettava, ja toiseksi se, ettei ole perusteltua ottaa huomioon muita taloudellisia tekijöitä kuin hintaa.

2. Valtiontuen käsite

a. Taloudellisen edun olemassaolo

Unionin yleinen tuomioistuin kumosi 26.2.2019 antamallaan tuomiolla ***Fútbol Club Barcelona v. komissio*** (T-865/16, valitus[43] vireillä, EU:T:2019:113)[44] valtiontuesta SA.29769 (2013/C) (ex 2013/NN), jonka Espanja on toteuttanut eräiden jalkapalloseurojen hyväksi, 4.7.2016 annetun komission päätöksen (EU) 2016/2391 siitä syystä, ettei komissio ollut näyttänyt oikeudellisesti riittävällä tavalla toteen sitä, että kyseessä olevan toimenpiteen edunsaajat olivat saaneet taloudellista etua.

Riidanalainen päätös koski vuonna 1990 annettua Espanjan lakia, joka velvoitti kaikki ammattimaisesti toimivat espanjalaiset urheiluseurat muuttamaan oikeudellisen muotonsa urheiluosakeyhtiöksi, lukuun ottamatta sellaisia ammattimaisesti toimivia urheiluseuroja, joiden tase oli ollut kyseisen lain antamista edeltäneiden vuosien aikana ylijäämäinen. Kantaja eli Fútbol Club Barcelona ja kolme muuta ammattilaisjalkapalloseuraa, jotka kuuluivat kyseisen poikkeuksen soveltamisalaan, olivat siten päättäneet jatkaa toimintaansa voittoa tavoittelemattomina oikeudellisina henkilöinä, joiden tuloihin sovellettiin tällä perusteella erityistä verokantaa. Koska tämä erityinen verokanta on ollut vuoteen 2016 saakka alempi kuin

43| Asia C-362/19 P, ***komissio v. Fútbol Club Barcelona***.

44| Ks. samasta aiheesta myös tuomio 20.3.2019, ***Hércules Club de Fútbol v. komissio*** (T-766/16, EU:T:2019:173); tuomio 22.5.2019, ***Real Madrid Club de Fútbol v. komissio*** (T-791/16, EU:T:2019:346) ja tuomio 26.2.2019, ***Athletic Club v. komissio*** (T-679/16, ei julkaistu, EU:T:2019:112).

urheiluosakeyhtiöihin sovellettu verokanta, komissio katsoi riidanalaisessa päätöksessään, että kun kyseisellä säännöstöllä otettiin yhteisöveron alalla käyttöön verotuksellinen etu kyseisen neljän seuran hyväksi, se merkitsi sääntöjenvastaista ja sisämarkkinoille soveltumatonta tukijärjestelmää, ja määräsi Espanjan kuningaskunnan lopettamaan kyseisen järjestelmän soveltamisen ja perimään mainitun järjestelmän edunsaajille maksetut yksittäiset tuet takaisin.

Unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi tuomiossaan ensin kanneperusteen, joka perustui SEUT 49 artiklan rikkomiseen siltä osin kuin komission olisi kantajan mukaan pitänyt todeta, että ammattimaisesti toimiville urheiluseuroille asetettu velvollisuus muuttaa oikeudellinen muotonsa urheiluosakeyhtiöiksi on ristiriidassa mainitun artiklan kanssa. Unionin yleinen tuomioistuin muistutti tältä osin, ettei komissiolla ole valtiontukien osalta aloitetun menettelyn yhteydessä toimivaltaa päätellä, että kyse on SEUT 49 artiklan itsenäisestä rikkomisesta, eikä tehdä tämän perusteella sen edellyttämiä oikeudellisia johtopäätöksiä, lukuun ottamatta tilannetta, jossa kyseessä olevan tukitoimenpiteen soveltumattomuus sisämarkkinoille ilmenee SEUT 49 artiklan rikkomisesta.

Unionin yleinen tuomioistuin tutki tämän jälkeen kanneperusteen, joka perustui virheisiin, joita komissio oli väitetysti tehnyt tutkiessaan säännöstöllä kyseiselle neljälle seuralle annettua etua. Muistutettuaan, että komissiolla on velvollisuus arvioida monitahoisia toimia kokonaisuutena määrittääkseen, saavatko edunsaajayritykset niistä sellaista taloudellista etua, jota ne eivät olisi saaneet tavanomaisten markkinaehtojen mukaan, unionin yleinen tuomioistuin täsmensi, että näin on myös tukijärjestelmän tutkinnan yhteydessä. Tältä osin on niin, että vaikka komissio voi tukijärjestelmän osalta tyytyä tutkimaan asianomaisen järjestelmän yleisiä ja abstrakteja ominaisuuksia olematta velvollinen tutkimaan jokaista yksittäistä soveltamistapausta, kun se tarkistaa, onko tuossa järjestelmässä tukeen viittaavia osatekijöitä, kyseiseen tutkintaan on kuitenkin sisällytettävä tutkinta, joka koskee kyseessä olevan järjestelmän niin hyödyllisiä kuin haitallisiakin eri seurauksia sen edunsaajille, kun se, ettei väitetty etu ole yksiselitteinen, perustuu tukijärjestelmän itse ominaisuuksiin.

Koska riidanalaisessa päätöksessä mainittu kansallinen säännöstö rajoittuu voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen verojärjestelmän henkilöllisen soveltamisalan tiukentamiseen Espanjan ammattilaisurheilun alalla, unionin yleinen tuomioistuin siis tutki, oliko komissio näyttänyt riidanalaisessa päätöksessä oikeudellisesti riittävällä tavalla toteen, että voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen verojärjestelmä oli kokonaisuutena tarkasteltuna omiaan asettamaan siitä etua saaneet yhteisöt sitä tilannetta edullisempaan tilanteeseen, jossa ne olisivat olleet, jos ne olisivat joutuneet toimimaan urheiluosakeyhtiön muodossa. Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan näin ei ollut. Korostettuaan, että komissiolla oli riidanalaisen päätöksen tekemisajankohtana käytössään seikat, jotka korostavat voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen verojärjestelmän erityisyyttä siltä osin kuin on kyse satunnaisten voittojen uudelleeninvestointia koskevan verovähennyksen porrastamisesta siten, että se on epäedullisempi kuin urheiluosakeyhtiöihin sovellettu vähennys, unionin yleinen tuomioistuin näet katsoi, että komission esittämien väitteiden perusteella ei voitu sulkea pois sitä, että voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen verojärjestelmään liittyvillä pienemmillä verovähennysmahdollisuuksilla tasapainotetaan kyseisten yhteisöjen alhaisemmasta nimellisverokannasta saama etu. Koska komissio ei ollut täyttänyt oikeudellisesti riittävällä tavalla todistustaakkaa siitä, että riidanalainen toimenpide tuotti etua edunsaajilleen, unionin yleinen tuomioistuin totesi, että SEUT 107 artiklan 1 kohtaa oli rikottu, ja kumosi riidanalaisen päätöksen.

b. Toimenpiteen katsominen valtiosta johtuvaksi – Valtion varojen käyttö

Unionin yleinen tuomioistuin kumosi 19.3.2019 antamallaan tuomiolla ***Italia ym. v. komissio*** (T-98/16, T-196/16 ja T-198/16, valitus[45] vireillä, EU:T:2019:167), jossa oli kyse SEUT 263 artiklaan perustuvasta kumoamiskanteesta, komission päätöksen 2016/1208,[46] joka koski Italian italialaiselle Banca Tercasille -pankille myöntämää valtiontukea, ja katsoi, että komissio oli katsonut virheellisesti, että riidanalaiset toimenpiteet olivat valtion toimenpiteitä ja edellyttivät valtion varojen käyttöä.

Italialainen pankki Banca Popolare di Bari (BPB) oli vuonna 2013 ilmaissut kiinnostuksensa Banca Tercas -pankin, joka myös on italialainen pankki, pääoman korottamiseen; Banca Tercas oli ollut asetettuna erityishallintoon vuodesta 2012 lähtien Italian tasavallan keskuspankin Banca d'Italian (Italian keskuspankki) havaittua siihen liittyviä sääntöjenvastaisuuksia. Yksi BPB:n kyseiselle toimenpiteelle asettamista ehdoista koski sitä, että Fondo Interbancario di Tutela dei Depositi (FITD) kattaa Banca Tercas -pankin negatiivisen pääoman, mitä varten pyydettiin myös tilintarkastus. FITD on pankkien välinen Italian yksityisoikeuden alainen keskinäinen konsortio, joka voi yhtiöjärjestyksensä mukaisesti tukea toimillaan jäseniään sekä lakisääteisen talletussuojan nojalla sen jonkin jäsenen pakollisen hallinnollisen likvidaation tapauksessa (pakollinen toimenpide) että vapaaehtoisesti, jos kyseisen toimenpiteen avulla voidaan minimoida talletussuojasta sen jäsenille mahdollisesti aiheutuvat kustannukset (vapaaehtoiset toimenpiteet, kuten vapaaehtoinen tukitoimi tai nyt kyseessä oleva ennaltaehkäisytoimi).

Varmistuttuaan siitä, että Banca Tercasin hyväksi toteutettu toimenpide oli taloudellisesti edullisempi vaihtoehto kuin kyseisen pankin tallettajille suoritettavat korvaukset, FITD päätti vuonna 2014 kattaa sen negatiivisen oman pääoman ja myöntää sille joitakin takauksia. Italian keskuspankki hyväksyi nämä toimenpiteet. Euroopan komissio aloitti näitä toimenpiteitä koskevan perusteellisen tutkimuksen, koska niiden sopimisesta yhteen unionin valtiontukisääntöjen kanssa oli epäilyjä. Komissio päätyi nyt käsiteltävässä asiassa nostetun kanteen kohteena olevalla päätöksellä 2016/1208 siihen lopputulokseen, että kyseiset toimenpiteet olivat Italian tasavallan Banca Tercas -pankille myöntämää valtiontukea.

Muistutettuaan ensin SEUT 107 artiklassa tarkoitetuksi valtiontueksi luokittelemista koskevasta unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä unionin yleinen tuomioistuin tutki ensiksi, olivatko kyseiset toimenpiteet Italian valtion toimenpiteitä, ja toiseksi, oliko ne rahoitettu valtion varoista.

Unionin yleinen tuomioistuin katsoi näin ollen ensinnäkin, että komissio teki virheen, kun se katsoi osoittaneensa, että Italian viranomaiset olivat harjoittaneet merkittävää valtion valvontaa osallistuessaan FITD:n Banca Tercasin hyväksi toteuttaman toimenpiteen määrittelyyn, koska kyseinen toimielin ei ollut osoittanut oikeudellisesti riittävällä tavalla Italian viranomaisten osallistumista kyseessä olevan toimenpiteen toteuttamiseen eikä näin ollen sitä, että toimenpiteen voidaan katsoa johtuvan SEUT 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla valtiosta. Unionin yleinen tuomioistuin muistutti, että kun on kyse yksityisen elimen toteuttamasta toimenpiteestä, komission on osoitettava sellaisten seikkojen olemassaolo, jotka riittävät osoittamaan, että kyseinen toimenpide on toteutettu viranomaisten tosiasiallisen vaikutuksen tai määräysvallan johdosta, ja tarkasteli FITD:lle osoitetun julkisen tehtävän laajuutta ja tämän jälkeen FITD:n itsenäisyyttä toimenpiteen hyväksymisen suhteen.

45| Asia C-425/19 P, ***komissio v. Italia ym.***

46| Valtiontuesta SA.39451 (2015/C) (ex 2015/NN), jonka Italia on myöntänyt Banca Tercasille, 23.12.2015 annettu komission päätös (EU) 2016/1208 (EUVL 2016, L 203, s. 1).

Ensimmäisen kohdan osalta se katsoi yhtäältä, että FITD:n tukitoimenpiteillä pyrittiin ottamaan ensisijaisesti huomioon FITD:n jäsenten yksityiset intressit, ja toisaalta, etteivät ne olleet osoitus minkään Italian lainsäädännössä osoitetun julkisen tehtävän toteuttamisesta. Se totesi tältä osin erityisesti, että FITD:n ainoa julkinen tehtävä Italian lainsäädännön mukaan oli se, että FITD maksaa talletusvakuusjärjestelmän ominaisuudessaan korvauksia tallettajille (100 000 euroon asti tallettajaa kohti), jos konsortion jokin jäsenpankki asetetaan pakolliseen hallinnolliseen likvidaatioon, ja että näin rajattua tehtävää lukuun ottamatta FITD ei pyrkinyt saavuttamaan mitään muuta Italian lainsäädännössä säädettyä julkista päämäärää. Unionin yleinen tuomioistuin päätteli tästä, että tukitoimenpiteet oli suunnattu eri tarkoitukseen kuin talletusten korvaaminen pakollisen hallinnollisen likvidaation tapauksessa, eikä siinä ollut kyse julkisen tehtävän toteuttamisesta.

Toisen kohdan osalta unionin yleinen tuomioistuin katsoi, ettei komissio ollut osoittanut Italian viranomaisten osallistuneen kyseisen toimenpiteen toteuttamiseen. Unionin yleinen tuomioistuin totesi tässä yhteydessä, että FITD oli yksityisoikeudellinen konsortio, joka toimi yhtiöjärjestyksensä nojalla jäsenpankkiensa ”puolesta ja näiden edun nimissä”, ja että FITD:n yhtiökokous valitsi sen hallintoelimet, jotka yhtiökokouksen tavoin koostuivat yksinomaan konsortion jäsenpankkien edustajista. Näin ollen unionin yleinen tuomioistuin totesi erityisesti, ettei hyväksyntä, jonka Italian keskuspankki antoi FITD:n Banca Tercasin hyväksi toteuttamalle toimenpiteelle, ollut sellainen seikka, jonka perusteella kyseisen toimenpiteen voitaisiin katsoa johtuvan Italian valtiosta; tältä osin Italian valtio ainoastaan tarkastaa – osana vakavaraisuusvalvontaa – toimenpiteen yhteensoveltuvuuden asiaa koskevan lainsäädännön kanssa. Unionin yleinen tuomioistuin totesi myös, ettei Italian keskuspankin edustajien läsnäolo FITD:n hallintoelinten kokouksissa myöskään ollut osoitus siitä, että kyseessä oleva toimenpide johtuu valtiosta, koska ne toimivat pelkkinä tarkkailijoina ilman äänioikeutta ja ilman neuvoa-antavan edustajan statusta. Se katsoi lisäksi, ettei komissio ollut esittänyt mitään näyttöä sen väitteen tueksi, että Italian keskuspankki on vaikuttanut ratkaisevasti yhtäältä FITD:n ja toisaalta BPB:n ja hallinnonhoitajan välisiin neuvotteluihin, jotka ovat ainoastaan osoitus toimivaltaisten valvontaviranomaisten kanssa käytävästä normaalista ja tervehenkisestä vuoropuhelusta; tämä vuoropuhelu on mahdollistanut sen, että Italian keskuspankille on voitu tiedottaa asian etenemisestä, jotta se voisi nopeammin päättää kyseiselle toimenpiteelle annettavasta luvasta sen jälkeen kun FITD:n hallintoelimet ovat päättäneet toimenpiteestä. Komissio ei ole myöskään osoittanut, että Italian keskuspankin FITD:lle esittämä pyyntö tehdä tasapainoinen sopimus BPB:n kanssa Banca Tercasin negatiivisen oman pääoman kattamiseksi olisi vaikuttanut mitenkään FITD:n päätökseen toteuttaa toimenpiteitä Banca Tercasin hyväksi. Lopuksi unionin yleinen tuomioistuin totesi, että myöskään se, että hallinnonhoitajalla on mahdollisuus aloittaa menettely, joka voi johtaa siihen, että FITD toteuttaa tukitoimenpiteen, esittämällä sille tällaisen ei-sitovan pyynnön, ei voi kyseenalaistaa FITD:n itsenäisyyttä, koska tällaisen pyynnön esittäminen ei velvoita FITD:tä hyväksymään sitä, koska se päättää tällaisen toimenpiteen sisällöstä itsenäisesti ja koska FITD väittää voivansa tehdä itse aloitteen toimenpidettä koskevan täytäntöönpanomenettelyn aloittamiseksi, eikä tämä väite ole ristiriidassa FITD:n yhtiöjärjestyksen tai Italian lainsäädännön kanssa.

Toiseksi unionin yleinen tuomioistuin tutki niitä kolmea seikkaa, jotka komissio oli ottanut huomioon katsoessaan, että FITD:n väliintulo oli rahoitettu valtion varoista, ja katsoi, ettei kyseinen toimielin ollut osoittanut, että Banca Tercasille myönnetyt varat olivat Italian viranomaisten valvonnassa ja näin ollen niiden käytettävissä.

Se hylkäsi näin ollen ensinnäkin toteamuksen siitä, että FITD hoiti julkista tehtävää ja että sen Banca Tercasin hyväksi toteuttaman toimenpiteen tarkoituksena oli suojata tallettajien talletukset, ja viittasi tältä osin sen kysymyksen, voidaanko FITD:n toimenpide luokitella valtion toimenpiteeksi, osalta suoritettuun analyysiin. Toiseksi se katsoi, ettei komissio ollut kyennyt osoittamaan, että Italian keskuspankki olisi FITD:n käyttämien varojen käyttöä koskevalla virallisella asianmukaisuusvalvonnallaan yrittänyt ohjata FITD:lle osoitettujen yksityisten varojen käyttöä. Kolmanneksi se katsoi, että se seikka, että maksut, joilla FITD rahoitti toimenpiteen, olivat luonteeltaan pakollisia sen perusteella, että sen jäsenpankkien on käytännössä oltava FITD:n jäseniä, eivätkä ne voisi käyttää FITD:n päätöksiä koskevaa veto-oikeutta eivätkä jättäytyä päätetyn toimenpiteen

ulkopuolelle, on lähinnä teoreettinen, eikä sillä ole merkitystä kyseisen toimenpiteen kannalta. Se totesi tältä osin erityisesti, että FITD:n toimenpiteeseen käytetyt varat olivat jäsenpankeilta kerättyjä yksityisiä varoja, että FITD:n jäsenten velvollisuus osallistua toimenpiteen rahoitukseen ei perustunut mihinkään säännökseen vaan yksityisoikeudelliseen yhtiöjärjestyksen määräykseen, jolla säilytetään kyseisten jäsenten itsenäinen päätösvalta, ja että ennen kuin FITD päätti toimenpiteestä ja keräsi yksityisiä varoja jäseniltään, se oli varmistanut, että toimenpiteen kustannukset jäisivät alle niiden kustannusten, jotka Banca Tercasin likvidaatiosta ja siten lakisääteisen talletussuojan täytäntöönpanosta aiheutuisi, minkä vuoksi kyseinen toimenpide oli BPB:n, Banca Tercasin ja kaikkien FITD:n jäsenten etujen mukainen.

3. Kansalliset verotukselliset toimenpiteet

a. Kansallisten satamien hyväksi toteutetut toimenpiteet

Unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi 30.4.2019 antamallaan tuomiolla ***UPF v. komissio*** (T-747/17, EU:T:2019:271) perusteettomana kumoamiskanteen, jonka Union des ports de France (UPF) oli nostanut 27.7.2017 annetusta Euroopan komission päätöksestä,[47] jossa todettiin, että Ranskan satamiensa hyväksi toteuttama yhteisöverovapautusta koskeva järjestelmä oli sisämarkkinoille soveltumaton voimassa olevaa valtiontukea koskevien perussopimusmääräysten[48] nojalla, ja vaadittiin lakkauttamaan se.

Kaikissa jäsenvaltioissa suoritettiin vuonna 2013 tutkimus kokonaiskuvan saamiseksi satamien toiminnasta ja verotuksesta. Sen seurauksena annetussa riidanalaisessa päätöksessä todettiin, että satama-alalla toimivien toimijoiden yhteisöverosta vapauttamista koskeva toimenpide on sisämarkkinoille soveltumaton voimassa oleva valtiontukiohjelma. Päätöksessä määrättiin näin ollen, että toimenpide oli lakkautettava ja tuensaajien liiketoiminnasta saamista tuloista oli kannettava yhteisöveroa päätöksen tekohetkeä seuranneen verovuoden alusta.

Unionin yleinen tuomioistuin katsoi ensinnäkin, että vaikka riidanalaisella päätöksellä ei voinut olla oikeusvaikutuksia tukiohjelman edunsaajiin ilman, että Ranskan viranomaiset toteuttivat täytäntöönpanotoimenpiteitä, UPF:llä oli jäseniään puolustavana ja edustavana ammatillisena yhdistyksenä asiavaltuus riidanalaista päätöstä koskevan kanteen nostamiseen, kunhan sen jäsenet eivät olleet nostaneet omaa kannetta. Se totesi tältä osin, että kaikki UPF:n jäsenet olivat Ranskan satamia tai suuria merisatamia tai tällaisia satamia hallinnoivia kauppakamareita, joihin oli laillisesti sovellettu vapautusjärjestelmää. Lisäksi kyseiset jäsenet olivat julkisoikeudellisia oikeushenkilöitä, jotka oli perustettu asetuksella ja joiden perustamiseen ei liittynyt yksityisen aloitetta, joten ne kuuluivat suljettuun joukkoon toimijoita, jotka olivat olleet yksilöitävissä riidanalaisen päätöksen antamishetkellä ja jotka voivat vedota siihen, että ne olivat voimassa olevan tukiohjelman tosiasiallisia edunsaajia.

Unionin yleinen tuomioistuin katsoi kuitenkin, että riidanalaiseen päätökseen ei liittynyt mitään oikeudellista virhettä, ja hylkäsi kaikki UPF:n esittämät väitteet, erityisesti ne, jotka koskivat komission tekemiä virheitä Ranskan satamien toimintojen taloudellisen luonteen arvioinnissa ja niiden luokittelemisessa yrityksiksi. Se totesi, että riidanalaisesta päätöksestä ilmeni selvästi, että se koski ainoastaan vapautuksen saajien liiketoiminnasta syntyviä tuloja ja että näitä oli pidetty yrityksinä ainoastaan tämän toiminnan osalta. Se piti myös perusteltuna arviointia, jonka mukaan Ranskan satamien harjoittama toiminta, joka ei liity julkisen

47| Tukiohjelmasta SA.38398 (2016/C, ex 2015/E), jonka Ranska on toteuttanut – Satamien verotus Ranskassa – 27.7.2017 annettu komission päätös (EU) 2017/2116 (EUVL 2017, L 332, s. 24; jäljempänä riidanalainen päätös).

48| SEUT 107 artiklan 1 kohta.

vallan tehtäviin, kuten meriliikenteen valvontaan ja turvallisuuteen tai saastumisen estämiseen liittyvään valvontaan, oli luoteeltaan taloudellista. Se, että yksikkö käyttää julkista valtaa osassa toiminnastaan, ei yksinään estä pitämästä sitä yrityksenä sen muiden taloudellisten toimintojen osalta. Lisäksi on niin, että jos yksikön taloudellinen toiminta on erotettavissa sen julkisen vallan käytöstä, kyseinen yksikkö on katsottava yritykseksi tämän toiminnan osan osalta.

Unionin yleinen tuomioistuin katsoi myös, että komissio ei ollut tehnyt minkäänlaista virhettä arvioidessaan kilpailun vääristymisen ja kauppaan vaikuttamisen edellytyksiä. Se totesi erityisesti, että vaikka tiettyjen saaristoalueiden tai merentakaisten alueiden satamien yksittäistä tilannetta tarkasteltaessa voisi käydä ilmi, etteivät kyseiset edellytykset täyty niiden osalta, kun kyseessä on tukiohjelma, jäsenvaltion on suoritettava kyseinen tarkastelu tuen takaisinperinnän vaiheessa tai sitä myöhemmässä vaiheessa komission ja asianomaisen jäsenvaltion välisen vilpittömän yhteistyön periaatetta noudattaen.

Unionin yleinen tuomioistuin katsoi lisäksi, että komissio ei tehnyt virhettä voimassa olevien tukien valvontamenettelyssä, kun se velvoitti Ranskan viranomaiset osoittamaan kyseisen verovapautusta koskevan toimenpiteen soveltumisen sisämarkkinoille. Se totesi tältä osin, ettei ole mitään syytä tehdä muodollisen tutkintamenettelyn vaiheessa eroa uusiin tukiin ja voimassa oleviin tukiin sovellettavien menettelyjen välillä eikä katsoa, että todistustaakka olisi käänteinen tutkittaessa voimassa olevan tukiohjelman soveltuvuutta sisämarkkinoille.

Lopuksi unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että komissio ei ollut loukannut hyvän hallinnon periaatetta, kun se oli aloittanut menettelyt ainoastaan kolmea jäsenvaltiota vastaan, mutta se ei ollut ryhtynyt toimiin sellaisia vuoden 2013 tutkimusten kohteena olleita jäsenvaltioita vastaan, jotka myönsivät varanneensa satamilleen yhteisen oikeuden säännöksistä poikkeavia verojärjestelmiä. Se totesi erityisesti, että puolueettomuusvelvollisuus ei voi velvoittaa komissiota suorittamaan tutkimuksia samanaikaisesti tai antamaan sitovia päätöksiä valtiontukimenettelyissä. Jäsenvaltio ei myöskään voi perustella sille perussopimuksen nojalla kuuluvan velvoitteen noudattamatta jättämistä sillä, etteivät muutkaan jäsenvaltiot ole noudattaneet kyseistä velvoitetta

Unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi 20.9.2019 antamallaan tuomiolla ***Havenbedrijf Antwerpen ja Maatschappij van de Brugse Zeehaven v. komissio*** (T-696/17, EU:T:2019:652) kumoamiskanteen, jonka Antwerpenin ja Bruggen satamat olivat nostaneet 27.7.2017 annetusta Euroopan komission päätöksestä,[49] jossa niihin sovellettu yhteisöverovapautusta koskeva järjestelmä todettiin perussopimuksen vastaiseksi valtiontueksi ja määrättiin lakkautettavaksi.

Kaikissa jäsenvaltioissa suoritettiin vuonna 2013 tutkimus kokonaiskuvan saamiseksi satamien toiminnasta ja verotuksesta. Sen seurauksena annetussa riidanalaisessa päätöksessä todettiin, että toimenpide, jolla vuoden 1992 tuloverolain (code des impôts sur les revenus, jäljempänä CIR) 180 §:n 2 momentissa mainitut Belgian satamat vapautettiin yhteisöverosta, oli sisämarkkinoille soveltumaton voimassa oleva valtiontukiohjelma. Päätöksessä määrättiin näin ollen muun muassa, että vapautus oli lakkautettava ja kyseisten satamien liiketoiminnasta saaduista tuloista oli kannettava yhteisöveroa päätöksen tekohetkeä seuranneen vuoden alusta.

49| Tukiohjelmasta SA.38393 (2016/C, ex 2015/E), jonka Belgia on toteuttanut – Satamien verotus Belgiassa – 27.7.2017 annettu komission päätös (EU) 2017/2115 (EUVL 2017, L 332, s. 1).

Käsiteltävänä olleessa asiassa unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi kanteen perusteettomana ja katsoi, että komissio oli perustellusti katsonut, että näitä kahta satamaa oli pidettävä yrityksinä, koska ne harjoittivat taloudellista toimintaa, ja että niille myönnetty vapautus merkitsi niiden saamaa etua ja oli näin ollen valtiontukilainsäädännössä[50] tarkoitetulla tavalla valikoiva.

Unionin yleinen tuomioistuin katsoi nimittäin ensinnäkin, että komissio oli perustellusti katsonut, että satamat harjoittivat – ainakin osittain – taloudellista toimintaa, koska ne tarjosivat käyttäjilleen palvelua, joka muodostui siitä, että aluksille myönnettiin oikeus käyttää satamainfrastruktuuria ”satamamaksua” vastaan, sekä erityisiä palveluja vastiketta vastaan, kuten esimerkiksi luotsi-, nosto-, ahtaus-, kiinnityspalveluja, ja koska satamat tarjosivat tiettyjä infrastruktuureita taikka maa-alueita yritysten käyttöön, jotta yritykset käyttäisivät näitä tiloja omiin tarpeisiinsa tai tarjotakseen mainittuja erityisiä palveluja. Unionin yleinen tuomioistuin totesi tältä osin yhtäältä, että se, että satamille oli delegoitu luonteeltaan ei-taloudellisia julkisen vallan tehtäviä – kuten meriliikenteen valvonta, meriliikenteen turvallisuuden varmistaminen ja saastumisen estämiseen liittyvä valvonta – tai että ne tuottivat yleishyödyllisiä palveluja, ei yksinään estänyt luokittelemasta niitä yrityksiksi, koska ne harjoittivat myös taloudellista toimintaa eli toimintaa, jossa tavaroita tai palveluja tarjotaan markkinoilla vastikkeellisesti. Se totesi toisaalta, ettei ollut osoitettu, että satamien taloudellinen toiminta olisi pelkästään liitännäistoimintaa ja erottamaton osa niiden julkisen vallan käyttöä. Lopuksi unionin yleinen tuomioistuin totesi, että vaikka olisi katsottava, että satamille on annettu lakisääteinen monopoli ja että Belgiassa ei ole niiden kanssa kilpailevia yksityisiä satamatoiminnan harjoittajia, olisi kuitenkin olemassa satamapalvelumarkkinat, joilla eri unionin alueella sijaitsevat merisatamat kilpailevat erityisesti Hampuri–Rotterdam–Antwerpen-akselilla.

Toiseksi unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että komissio oli perustellusti katsonut, että CIR:n 180 §:n 2 momentissa kyseiselle kahdelle satamalle myönnetyllä vapautuksella yhteisöverosta annettiin SEUT 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valikoivaa etua. Tältä osin unionin yleinen tuomioistuin muistutti ensinnäkin, että arvioitaessa sitä, onko kyse valikoivasta edusta, on aluksi määriteltävä viitejärjestelmä – eli jäsenvaltiossa sovellettava yleinen tai ”normaali” verojärjestelmä – ja tämän jälkeen on osoitettava, että käsiteltävä verotoimenpide poikkeaa mainitusta yleisestä järjestelmästä siltä osin kuin sillä otetaan käyttöön erilainen kohtelu sellaisten toimijoiden välillä, jotka ovat kyseiselle yleiselle verojärjestelmälle asetetun päämäärän kannalta toisiinsa rinnastettavassa tosiasiallisessa ja oikeudellisessa tilanteessa.

Käsiteltävässä asiassa CIR:n 1 §:ssä säädettiin, että yhtiöiden oli suoritettava yhteisöveroa ja muiden oikeushenkilöiden kuin yhtiöiden oli suoritettava oikeushenkilöveroa. Lisäksi CIR:n 2 §:n 5 momentin a kohdassa säädettiin yhtiön määritelmä, jonka mukaan yhtiöllä tarkoitetaan mitä tahansa yksikköä, joka on oikeustoimikelpoinen ja joka harjoittaa liiketoimintaa tai toimintoja, jotka ovat luonteeltaan voittoa tuottavia.

Tässä yhteydessä unionin yleinen tuomioistuin katsoi aluksi, että komissio oli perustellusti katsonut, että satamat olivat lähtökohtaisesti ”yhtiöitä”, koska niiden pääasiallinen toiminta oli luonteeltaan taloudellista, ja että jos CIR:n 180 §:n 2 momenttia ei olisi ollut, CIR:n 1 ja 2 §:n nojalla satamat olisivat olleet yhteisöverovelvollisia eivätkä oikeushenkilöverovelvollisia, koska ne harjoittivat toimintoja, jotka ovat luonteeltaan voittoa tuottavia. Kun siis CIR:n 180 §:n 2 momentissa satamat vapautettiin ehdoitta yhteisöverosta, vaikka ne harjoittivat CIR:n 2 §:n 5 momentissa tarkoitetulla tavalla liiketoimintaa tai toimintoja, jotka ovat luonteeltaan voittoa tuottavia, CIR:n 180 §:n 2 momentissa säädetty ei kuulunut viitejärjestelmän rakenteeseen ja säännöstä oli siten pidettävä poikkeuksena kyseisestä järjestelmästä. Tämän jälkeen unionin yleinen tuomioistuin totesi, että komissio oli perustellusti katsonut, että tällä poikkeuksella tehtiin ero yhteisöverovelvollisten yhtiöiden ja satamien välillä, vaikka ne olivat viitejärjestelmän tavoitteeseen nähden – jona oli verottaa liiketoimintaa tai toimintoja, jotka ovat luonteeltaan voittoa tuottavia, harjoittavien yhtiöiden voittoja – samankaltaisessa

50| SEUT 107 artiklan 1 kohta.

tilanteessa. Lopuksi unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että poikkeusta ei voitu perustella tuloverojärjestelmän luonteella ja rakenteella. Tältä osin unionin yleinen tuomioistuin totesi muun muassa, että koska ratkaiseva peruste yhteisöveron alaisuuden määrittämisessä oli se, harjoittaako kyseinen yksikkö liiketoimintaa tai toimintoja, jotka ovat luonteeltaan voittoa tuottavia, ne seikat, että satamat eivät jaa tuottojaan vaan investoivat ne uudelleen, että ne pyrkivät niiden oman edun ylittävään päämäärään, että niiden tavoitteeksi ei ole niiden toimintasäännöissä asetettu tuottojen aikaansaamista, että ne käyttävät julkista valtaa ja se, että ne huolehtivat yleishyödyllisistä tehtävistä, eivät riitä verojärjestelmän johtoperiaatteisiin nähden perusteluiksi soveltaa satamiin suotuisampaa verokohtelua kuin muihin yhtiöihin.

b. Monikansalliseen konserniin kuuluvien yhtiöiden verotus

Unionin yleinen tuomioistuin kumosi 14.2.2019 antamallaan tuomiolla ***Belgia ja Magnetrol International v. komissio*** (T-131/16 ja T-263/16, valitus[51] vireillä, EU:T:2019:91) SEUT 263 artiklaan perustuvan kumoamiskanteen yhteydessä 11.1.2016 annetun komission päätöksen (EU) 2016/1699,[52] jossa oli luokiteltu sääntöjenvastaiseksi ja sisämarkkinoille soveltumattomaksi valtiontueksi järjestelmä, jossa monikansallisiin konserneihin kuuluvien belgialaisten toimipaikkojen ylisuuret voitot vapautettiin verosta ja jota oli sovellettu Belgiassa vuodesta 2004 alkaen, ja määrättiin näin ollen tuen takaisin perimisestä.

Vuoden 1992 tuloverolain (de 1992, jäljempänä CIR) 185 §:n 2 momentin b kohdan nojalla, joka perustuu Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (OECD) tulo- ja varallisuusveroa koskevan mallisopimuksen 9 artiklassa vahvistettuun markkinaehtoperiaatteeseen, monikansallisiin konserneihin kuuluvien Belgiassa verovelvollisten yhtiöiden veropohjaa voidaan mukauttaa konsernin sisäisistä rajat ylittävistä liiketoimista johtuvien voittojen oikaisuilla ylöspäin tai alaspäin tapauskohtaisesti verovelvollisen toimittamien käytettävissä olevien tietojen perusteella, jos sovelletut siirtohinnat eivät heijasta markkinamekanismeja ja markkinaehtoperiaatetta. Oikaisu ylöspäin mahdollistaa monikansalliseen konserniin kuuluvan Belgiassa asuvan yhtiön voittojen korotuksen sellaisten voittojen sisällyttämiseksi, jotka tämä yritys olisi saanut markkinaehtoisesti toteutetusta liiketoimesta. Vastaavasti veropohjaa alentavan vastaoikaisun tavoitteena on välttää tai poistaa kaksinkertainen verotus. Belgian veroviranomaiset voivat hyväksyä kyseiset oikaisut ennakkoratkaisulla (tax ruling).

Unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi ensiksi kanneperusteen, joka koski komission väitettyä Belgian yksinomaisen toimivallan loukkaamista välittömän verotuksen alalla. Tältä osin se muistutti, että vaikka välitön verotus kuuluu unionin oikeuden tässä kehitysvaiheessa jäsenvaltioiden toimivaltaan, niiden on tätä toimivaltaansa käyttäessään kuitenkin noudatettava unionin oikeutta. Toimenpide, jolla viranomaiset myöntävät tietyille yrityksille edullisen verokohtelun, jolla asetetaan edunsaajat taloudellisesti edullisempaan asemaan kuin muut verovelvolliset, voi olla valtiontukea. Koska komissiolla on toimivalta valvoa valtiontukia koskevien sääntöjen noudattamista, sitä ei voitu näin ollen moittia toimivaltansa ylittämisestä.

Toiseksi unionin yleinen tuomioistuin totesi, että komissio oli päätellyt käsiteltävässä asiassa virheellisesti, että kyseessä oli asetuksen 2015/1589[53] 1 artiklan d alakohdassa tarkoitettu tukiohjelma. Tämän säännöksen mukaan tukiohjelmalla tarkoitetaan ”säädöstä tai päätöstä, jonka perusteella yksittäisiä tukia voidaan myöntää

51| Asia C-337/19 P, ***komissio v. Belgia ja Magnetrol International***.

52| Ylisuurten voittojen verovapautta koskevasta valtiontukiohjelmasta SA.37667 (2015/C) (ex 2015/NN), jonka Belgia on toteuttanut, 11.1.2016 annettu komission päätös (EU) 2016/1699 (EUVL 2016, L 260, s. 61).

53| SEUT 108 artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 13.7.2015 annettu neuvoston asetus (EU) 2015/1589 (EUVL 2015, L 248, s. 9).

yrityksille, jotka määritellään säädöksessä tai päätöksessä yleisesti ja käsitteellisesti ilman, että edellytetään muita täytäntöönpanotoimenpiteitä, sekä säädöstä tai päätöstä, jonka perusteella erityiseen hankkeeseen liittymätöntä tukea voidaan myöntää yhdelle tai useammalle yritykselle toistaiseksi ja/tai rajoittamaton määrä". Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan tämä määritelmä tarkoittaa ensinnäkin, että siltä osin kuin yksittäisiä tukia myönnetään ilman täydentäviä täytäntöönpanotoimenpiteitä, kyseessä olevan tukijärjestelmän olennaisten osatekijöiden on välttämättä käytävä ilmi säännöksistä, joiden on yksilöity olevan kyseisen järjestelmän perusta. Se tarkoittaa toiseksi, että kyseistä järjestelmää soveltavilla kansallisilla viranomaisilla ei ole harkintavaltaa kyseessä olevaa tukea koskevien olennaisten osatekijöiden määrittämisen suhteen ja sen myöntämismahdollisuuden suhteen, koska kansallisten viranomaisten toimivallan on rajoituttava niiden säännösten tekniseen soveltamiseen, joiden oletetaan muodostavan kyseisen järjestelmän, tarvittaessa tarkistettuaan, että hakijat täyttävät ennakkoedellytykset hyötyäkseen kyseisestä järjestelmästä. Lopuksi ja kolmanneksi tukiohjelman perustana olevissa säädöksissä tai päätöksissä on määriteltävä tuensaajat yleisesti ja käsitteellisesti, vaikka niille myönnettävän tuen määrä jäisi niissä määrittämättä.

Käsiteltävänä olleessa tapauksessa unionin yleinen tuomioistuin totesi ensinnäkin, että vaikka tietyt komission päätöksessään (EU) 2016/1699 huomioon ottamat järjestelmän olennaiset osatekijät tosin voivat käydä ilmi komission siinä yksilöimistä säädöksistä tai päätöksistä, näin ei kuitenkaan ollut asianlaita kaikkien näiden olennaisten osatekijöiden osalta, joita olivat ylisuurten voittojen kaksivaiheinen laskentamenetelmä, johon kuului liiketoiminettomarginaalimenetelmä (TNMM), ja vaatimus investoinneista, työpaikkojen luomisesta, toimintojen keskittämisestä tai niiden lisäämisestä Belgiassa. Näin ollen kyseisten säädösten tai päätösten täytäntöönpano ja siis väitettyjen tukien myöntäminen riippui välttämättä täydentävien täytäntöönpanotoimenpiteiden toteuttamisesta. Toiseksi unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että Belgian veroviranomaisilla oli ylisuuria voittoja koskevia ennakkoratkaisuja antaessaan harkintavaltaa kaikkiin riidanalaisen verovapausjärjestelmän olennaisiin osatekijöihin ja tämän harkintavallan perusteella ne voivat vaikuttaa tuen ominaispiirteisiin, määrään ja edellytyksiin, joilla verovapaus myönnettiin, mikä sulki myös pois tukijärjestelmän olemassaolon. Se totesi tältä osin, että kun kyseiset viranomaiset tekivät päätöksen oikaisusta alaspäin, ne eivät soveltaneet sovellettavaa säännöstöä teknisesti vaan päinvastoin suorittivat kunkin hakemuksen laadullisen ja määrällisen arvioinnin "tapauskohtaisesti" asianomaisen toimipaikan toimittamien selvitysten ja todisteiden perusteella sen ratkaisemiseksi, oliko perusteltua myöntää kyseinen oikaisu. Kolmanneksi unionin yleinen tuomioistuin totesi, että väitetyn tukijärjestelmän, jota CIR:n 185 §:n 2 momentin b kohdan mukaan sovelletaan monikansalliseen konserniin kuuluviin yhtiöihin niiden rajat ylittävissä keskinäisissä suhteissa, edunsaajia ei määritellä yleisesti ja käsitteellisesti komission yksilöimissä tukiohjelman perustana olevissa säädöksissä tai päätöksissä, joten ne oli välttämättä määriteltävä täydentävissä täytäntöönpanotoimenpiteissä. Neljänneksi unionin yleinen tuomioistuin katsoi, ettei komissio ollut pystynyt osoittamaan, että sen yksilöimä Belgian veroviranomaisten systemaattinen menettelytapa olisi asetuksen 2015/1589 1 artiklan d alakohdan vaatimusten mukainen.

Unionin yleisen tuomioistuimen laajennettu seitsemäs jaosto hylkäsi 24.9.2019 antamallaan tuomiolla ***Luxemburg ja Fiat Chrysler Finance Europe v. komissio*** (T-755/15 ja T-759/15, EU:T:2019:670) perusteettomina Luxemburgin suurherttuakunnan ja Fiat Chrysler Finance Europe -yrityksen nostamat kumoamiskanteet Euroopan komission päätöksestä,[54] jossa Luxemburgin veroviranomaisten Fiat Chrysler Finance Europe -yritykselle verotusasiassa antama ennakkoratkaisu luokiteltiin valtiontueksi.

Fiat Chrysler Finance Europe, aiemmin Fiat Finance and Trade Ltd (jäljempänä FFT), kuuluu autoalan konserniin Fiat/Chrysler ja tarjoaa varainhallinta- ja rahoituspalveluja Eurooppaan sijoittautuneille kyseisen konsernin yrityksille. Koska FFT:n kotipaikka oli Luxemburgissa, se pyysi Luxemburgin veroviranomaisilta verotusasiassa annettavaa ennakkoratkaisua (tax ruling, jäljempänä ennakkoratkaisu). Pyynnön johdosta Luxemburgin

54| Valtiontuesta SA.38375 (2014/C) (ex 2014/NN), jonka Luxemburg on myöntänyt Fiatille, 21.10.2015 annettu komission päätös (EU) 2016/2326 (EUVL 2016, L 351, s. 1).

viranomaiset antoivat ennakkoratkaisun, jolla hyväksyttiin FFT:n Fiat/Chrysler -konsernin muille yrityksille tuottamista palveluista suoritettavan korvauksen määrittämismenetelmä, jonka avulla FFT voi vuosittain määrittää Luxemburgin suurherttuakunnan yhteisöverotuksessa verotettavan tulonsa.

Komissio katsoi riidanalaisessa päätöksessään, että ennakkoratkaisu oli SEUT 107 artiklassa tarkoitettua valtiontukea ja tarkemmin sanottuna toimintatukea, joka ei sovellu sisämarkkinoille. Se totesi lisäksi, ettei Luxemburgin suurherttuakunta ollut ilmoittanut sille aikomuksestaan antaa kyseessä oleva ennakkoratkaisu eikä noudattanut täytäntöönpanokieltoa, millä se oli rikkonut SEUT 108 artiklan 3 kohdan määräyksiä. Näin ollen komissio määräsi, että kyseinen sääntöjenvastainen ja sisämarkkinoille soveltumaton tuki oli perittävä takaisin. Sekä Luxemburgin suurherttuakunta että FFT nostivat komission päätöksestä kumoamiskanteen.

Koska välitön verotus kuuluu jäsenvaltioiden yksinomaiseen toimivaltaan, unionin yleinen tuomioistuin muistutti ensinnäkin, että tutkiessaan, oliko kyseessä oleva ennakkoratkaisu valtiontukisääntöjen mukainen, komissio ei ollut millään tavoin ”yhdenmukaistanut verotusta peitellysti”, vaan käyttänyt Euroopan unionin oikeuteen perustuvaa toimivaltaansa. Koska komissiolla on toimivalta valvoa SEUT 107 artiklan noudattamista, sen ei nimittäin voida väittää ylittäneen toimivaltaansa, kun se tarkasteli kyseessä olevaa ennakkoratkaisua sen selvittämiseksi, oliko se valtiontukea, ja jos näin oli, soveltuiko se sisämarkkinoille.

Unionin yleinen tuomioistuin totesi toiseksi, että kun kansallisessa vero-oikeudessa on tarkoitus verottaa integroituneen yrityksen liiketoiminnan voittoa niin kuin se perustuisi markkinaolosuhteissa toteutettuihin liiketoimiin, komissio voi käyttää markkinaehtoperiaatetta tutkiakseen, onko konsernin sisäiset liiketoimet hinnoiteltu niin kuin niistä olisi neuvoteltu itsenäisten yritysten välillä ja annetaanko verotusasiassa annetulla ennakkoratkaisulla näin ollen sen edunsaajalle SEUT 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu etu. Unionin yleinen tuomioistuin täsmensi tässä yhteydessä, että markkinaehtoperiaate, sellaisena kuin komissio oli yksilöinyt sen riidanalaisessa päätöksessä, on väline, jonka avulla se voi tutkia, onko konsernin sisäiset liiketoimet hinnoiteltu niin kuin niistä olisi neuvoteltu itsenäisten yritysten välillä. Unionin yleinen tuomioistuin totesi siten, että kun otetaan huomioon Luxemburgin vero-oikeus, tämä väline sisältyy komissiolla SEUT 107 artiklan perusteella olevan toimivallan käyttöön. Käsiteltävässä asiassa komissio saattoi siten tarkistaa, vastasiko kyseisessä ennakkoratkaisussa hyväksytty konsernin sisäisten liiketoimien hintataso hintatasoa, joka olisi neuvoteltu markkinaolosuhteissa.

Kolmanneksi unionin yleinen tuomioistuin katsoi edun olemassaolon osoittamisesta sellaisenaan, että kyseessä olevalla ennakkoratkaisulla hyväksytyllä FFT:n korvauksen määrittämismenetelmällä ei voitu päästä markkinaehtoiseen tulokseen ja että se päinvastoin oli pienentänyt FFT:n korvausta, jonka perusteella sen maksettava vero määräytyy.

Neljänneksi unionin yleinen tuomioistuin katsoi kyseisellä ennakkoratkaisulla FFT:lle myönnetyn edun valikoivuuden tutkimisesta, ettei komissio ollut tehnyt virhettä katsoessaan, että FFT:lle myönnetty etu oli valikoiva, koska kyseistä ennakkoratkaisua pidettiin yksittäisenä tukena ja valikoivuusolettamaan liittyvät edellytykset täyttyivät tässä tapauksessa. Unionin yleinen tuomioistuin totesi lisäksi, että joka tapauksessa komissio oli osoittanut myös, että kyseessä oleva toimenpide oli valikoivuutta koskevan kolmivaiheisen tarkastelun perusteella valikoiva.

Viidenneksi unionin yleinen tuomioistuin katsoi tuen takaisinperinnästä, että käsiteltävässä asiassa tuen takaisinperintä ei ollut oikeusvarmuuden periaatteen vastaista eikä sillä loukattu Luxemburgin suurherttuakunnan puolustautumisoikeuksia.

Unionin yleisen tuomioistuimen laajennettu seitsemäs jaosto kumosi 24.9.2019 antamallaan tuomiolla ***Alankomaat ym. v. komissio*** (T-760/15 ja T-636/16, EU:T:2019:669) Euroopan komission päätöksen,[55] jossa Alankomaiden veroviranomaisten Starbucks Manufacturing Emea BV:n (jäljempänä SMBV) kanssa tekemä ennakkohinnoittelusopimus oli luokiteltu valtiontueksi.

SMBV on Starbucks-konsernin tytäryhtiö, joka vastaa konsernissa tietyistä valmistus- ja jakelutoiminnoista. Alankomaiden veroviranomaiset tekivät 28.4.2008 SMBV:n kanssa ennakkohinnoittelusopimuksen, jonka tarkoituksena oli määrittää SMBV:n korvaus sen toiminnasta Starbucks-konsernissa. SMBV:n korvauksen perusteella on sittemmin määritetty vuosittain SMBV:n Alankomaiden yhteisöverotuksessa verotettava tulo. Komissio antoi 21.10.2015 päätöksensä, jossa se yhtäältä luokitteli ennakkohinnoittelusopimuksen sisämarkkinoille soveltumattomaksi valtiontueksi ja toisaalta määräsi tuen perittäväksi takaisin. Sekä Alankomaiden kuningaskunta että Starbucks Corp. ja SMBV nostivat tästä päätöksestä kumoamiskanteen.

Koska välitön verotus kuuluu jäsenvaltioiden yksinomaiseen toimivaltaan, unionin yleinen tuomioistuin muistutti ensinnäkin, että niiden oli tätä toimivaltaansa käyttäessään kuitenkin noudatettava Euroopan unionin oikeutta. Siten jäsenvaltioiden toimenpiteet välittömän verotuksen alalla eivät jääneet valtiontukien valvontaa koskevan säännöstön soveltamisalan ulkopuolelle, vaikka ne olisivat koskeneet kysymyksiä, joita ei ollut yhdenmukaistettu unionissa. Tästä seuraa, että komissio oli voinut luokitella ennakkohinnoittelusopimuksen kaltaisen verotoimenpiteen valtiontueksi, jos tällaisen luokittelun edellytykset täyttyivät.

Unionin yleinen tuomioistuin totesi toiseksi, että kun kansallisessa vero-oikeudessa oli tarkoitus verottaa integroituneen yrityksen liiketoiminnan voittoa niin kuin se olisi perustunut markkinaolosuhteissa toteutettuihin liiketoimiin, komissio oli voinut käyttää markkinaehtoperiaatetta tutkiakseen, oliko konsernin sisäiset liiketoimet hinnoiteltu niin kuin niistä olisi neuvoteltu itsenäisten yritysten välillä ja oliko verotusasiassa annetulla ennakkoratkaisulla näin ollen annettu sen edunsaajalle SEUT 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu etu. Unionin yleinen tuomioistuin täsmensi tässä yhteydessä, että markkinaehtoperiaate, sellaisena kuin komissio oli yksilöinyt sen päätöksessään, oli väline, jonka avulla se voi tutkia, oliko konsernin sisäiset liiketoimet hinnoiteltu niin kuin niistä olisi neuvoteltu itsenäisten yritysten välillä. Unionin yleinen tuomioistuin totesi siten, että kun otetaan huomioon Alankomaiden vero-oikeus, tämä väline sisältyi komissiolla SEUT 107 artiklan perusteella olevan toimivallan käyttöön. Käsiteltävässä asiassa komissio saattoi siten tarkistaa, vastasiko kyseisessä ennakkohinnoittelusopimuksessa hyväksytty konsernin sisäisten liiketoimien hintataso hintatasoa, joka olisi neuvoteltu markkinaolosuhteissa.

Kolmanneksi unionin yleinen tuomioistuin katsoi kuitenkin edun olemassaolon osoittamisesta sellaisenaan, ettei komissio ollut pystynyt osoittamaan, että kyseisellä ennakkohinnoittelusopimuksella oli annettu SEUT 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu etu pienentämällä SMBV:n verorasitusta. Unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi erityisesti komission esittämät eri perustelulinjat, joilla oli tarkoitus osoittaa, että koska ennakkohinnoittelusopimuksessa vahvistettiin siirtohinnoittelumenetelmä, joka ei voinut johtaa markkinaehtoiseen ratkaisuun, sillä oli annettu SMBV:lle etu.

Unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi näin ollen ensin perustelulinjan, jonka mukaan ennakkohinnoittelusopimuksella oli annettu SMBV:lle etu sillä perusteella, että konsernin sisäisten liiketoimien hinnoittelumenetelmän valinnalla itsellään ei saada luotettavaa arviota markkinaehtoisesta tuloksesta markkinaehtoperiaatteen mukaisesti. Koska pelkkä metodologisten määräysten noudattamatta jättäminen ei välttämättä johtanut verorasituksen pienenemiseen, komission olisi nimittäin lisäksi pitänyt osoittaa, että sen kyseisessä ennakkohinnoittelusopimuksessa yksilöimien metodologisten virheiden vuoksi ei voitu saada luotettavaa arviota markkinaehtoisesta tuloksesta ja että nämä virheet olivat pienentäneet verotettavaa tuloa verrattuna

55| Alankomaiden Starbucksille myöntämästä valtiontuesta SA.38374 (2014/C ex 2014/NN) 21.10.2015 annettu komission päätös (EU) 2017/502 (EUVL 2017, L 83, s. 38).

verorasitukseen, joka syntyy sovellettaessa kansallisen oikeuden normaaleja verosääntöjä yritykseen, joka on SMBV:n tilanteeseen rinnastettavassa tosiasiallisessa tilanteessa ja joka toimii markkinaolosuhteissa. Komissio ei kuitenkaan ollut näyttänyt tätä toteen.

Unionin yleinen tuomioistuin totesi tässä yhteydessä erityisesti, ettei komissio ollut vedonnut mihinkään seikkaan, jonka perusteella voitaisiin katsoa, että ennakkohinnoittelusopimuksessa hyväksytty siirtohinnoittelumenetelmä eli liiketoiminettomarginaalimenetelmä johti välttämättä liian alhaiseen tulokseen, millä olisi annettu SMBV:lle etu. Unionin yleinen tuomioistuin totesi samaten, ettei pelkkä komission toteamus, jonka mukaan ennakkohinnoittelusopimuksessa ei ollut analysoitu rojaltia, jonka SMBV maksoi Starbucks-konsernin yritykselle sen immateriaalioikeuksien käytöstä, muun muassa paahtomenetelmistä ja muusta paahtamiseen liittyvästä taitotiedosta, ei riittänyt osoittamaan, että rojalti ei tosiasiallisesti ollut markkinaehtoperiaatteen mukainen. Kyseisen SMBV:n maksaman rojaltin määrästä unionin yleinen tuomioistuin katsoi rojaltiin liittyviä SMBV:n toimintoja koskevan analyysin ja komission tutkimien vastaavien paahtosopimusten analyysin sanamuodon perusteella lisäksi, ettei komissio ollut osoittanut, että rojaltin määrästä seurasi SEUT 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu etu.

Tämän jälkeen unionin yleinen tuomioistuin tutki komission toissijaiset perustelut, joiden mukaan siinäkin tapauksessa, että liiketoiminettomarginaalimenetelmää voitiin käsiteltävässä tapauksessa käyttää siirtohintojen määrittämiseen, ennakkohinnoittelusopimuksella oli annettu SMBV:lle etu, koska ennakkohinnoittelusopimuksessa hyväksytyt kyseisen menetelmän soveltamista koskevat yksityiskohtaiset säännöt olivat virheellisiä. Unionin yleinen tuomioistuin totesi tässä yhteydessä, ettei komissio ollut osoittanut, että niillä eri virheillä, jotka se oli todennut liiketoiminettomarginaalimenetelmän soveltamista koskevissa yksityiskohtaisissa säännöissä, oli annettu SMBV:lle etu, oli kyse sitten siitä, että ennakkohinnoittelusopimuksessa hyväksyttiin SMBV:n valinta liiketoiminettomarginaalimenetelmän soveltamista varten arvioitavaksi yksiköksi, voittoindikaattorin valinnasta liiketoiminettomarginaalimenetelmän soveltamista varten tai tietyistä tähän indikaattoriin tehdyistä oikaisuista.

4. Investointituet julkisia liikennepalveluja tarjoaville yrityksille

Unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi 12.7.2019 antamillaan tuomiolla ***Keolis CIF ym. v. komissio*** (T-289/17, EU:T:2019:537), tuomiolla ***Transdev ym. v. komissio*** (T-291/17, EU:T:2019:534), tuomiolla ***Région Île-de-France v. komissio*** (T-292/17, EU:T:2019:532), tuomiolla ***Optile v. komissio*** (T-309/17, EU:T:2019:529), tuomiolla ***Ceobus ym. v. komissio*** (T-330/17, EU:T:2019:527) ja tuomiolla ***STIF-IDF v. komissio*** (T-738/17, EU:T:2019:526) useita vaatimuksia kumota osittain 2.2.2017 annettu komission päätös,[56] joka koski kahta tukiohjelmaa, jotka Ranska oli toteuttanut Île-de-Francen alueen linja-autoliikennealan yritysten hyväksi.

Kaikki mainitut asiat liittyivät Île-de-Francen alueen linja-autoliikennealan yritysten hyväksi myönnettyyn kahteen tukiohjelmaan, joista ensimmäisen oli toteuttanut Région Île-de-France vuosina 1994–2008 ja toisen Syndicat Transport Île de France (STIF-IDF) vuodesta 2008 alkaen. Kyseisistä ohjelmista myönnettyjen tukien tarkoituksena oli edistää säännöllistä julkista liikennettä Île-de-Francen alueella harjoittavien yritysten kaluston hankintaa ja korvata kyseisille yrityksille aiheutuneita investointikustannuksia.

Unionin yleisessä tuomioistuimessa riitautetussa päätöksessä komissio katsoi ensinnäkin, että kyseiset tukiohjelmat soveltuivat sisämarkkinoille. Toiseksi se katsoi kuitenkin, että ohjelmista myönnetyt taloudelliset tuet oli toteutettu sääntöjenvastaisesti, koska ne olivat ”uusia tukia” eikä niitä ollut ilmoitettu komissiolle.

56| Tukiohjelmista SA.26763 2014/C (ex 2012/NN), jotka Ranska on toteuttanut Île-de-Francen alueen linja-autoliikennealan yritysten hyväksi, 2.2.2017 annettu komission päätös (EU) 2017/1470 (EUVL 2017, L 209, s. 24).

Tältä osin komissio totesi erityisesti, että tuilla oli rikottu SEUT 108 artiklan 3 kohtaa, jossa kielletään jäsenvaltioita, jotka aikovat myöntää tai muuttaa valtiontukea, toteuttamasta ehdottamiaan toimenpiteitä ennen kuin komissio on arvioinut suunniteltuja tukia ennalta. SEUT 108 artiklan 3 kohdassa määrätään siten standstill-velvoitteesta, jota sovelletaan uusiin tukiin mutta ei voimassa oleviin tukiin.

Unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi tuomiollaan *Keolis CIF ym. v. komissio*, tuomiollaan *Transdev ym. v. komissio*, tuomiollaan *Optile v. komissio* ja tuomiollaan *Ceobus ym. v. komissio* Île-de-Francen alueen maanteiden henkilöliikennelinjastojen eri liikennöitsijöiden nostamat kanteet, joissa vaadittiin kumoamaan riidanalainen päätös siltä osin kuin se koskee Région Île-de-Francen vuosina 1994–2008 toteuttamaa tukiohjelmaa. Tässä yhteydessä useat kantajat esittivät väitteitä, joiden mukaan komissio oli laiminlyönyt perusteluvelvollisuuttaan eri tavoilla, mutta unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi kaikki nämä väitteet. Kanteidensa tueksi kantajat riitauttivat lisäksi sen, että riidanalaisesta tukiohjelmasta kuljetusalan yrityksille maksetut investointiavustukset oli luokiteltu uusiksi tuiksi. Maantieliikennelinjastojen liikennöitsijät vetosivat lisäksi asetuksen 2015/1589[57] 17 artiklassa säädettyjen vanhentumissääntöjen rikkomiseen.

Région Île-de-Francen vuosina 1994–2008 toteuttaman tukiohjelman luokittelusta uudeksi tueksi unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi yhtäältä väitteet siitä, että komissio olisi rikkonut asetuksen 2015/1589 1 artiklan b alakohdan i luetelmakohtaa, jonka mukaan ennen EUT-sopimuksen voimaantuloa jäsenvaltiossa olemassa olleet tuet katsotaan voimassa olevaksi tueksi. Kantajat eivät nimittäin olleet esittäneet unionin yleisessä tuomioistuimessa riittäviä todisteita sen osoittamiseksi, että kyseinen tukiohjelma olisi ollut olemassa ennen kuin Euroopan talousyhteisön perustamissopimus tuli voimaan Ranskassa 1.1.1958. Toisaalta unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi väitteet siitä, että komissio olisi rikkonut asetuksen 2015/1589 1 artiklan b alakohdan v luetelmakohtaa, jonka mukaan voimassa olevaksi tueksi voidaan katsoa tuet, jotka eivät vielä olleet tukia käyttöönottohetkellä, mutta ovat muuttuneet myöhemmin sellaisiksi sisämarkkinoiden kehityksen johdosta ilman, että jäsenvaltio olisi muuttanut niitä. Tältä osin unionin yleinen tuomioistuin korosti, että tukia saaneet kuljetusalan yritykset saattoivat käyttää kyseisen tukiohjelman käyttöön ottamisesta alkaen kyseisillä tuilla rahoitettua kalustoa kilpailulle avatuilla henkilöliikenteen markkinoilla. Kyseiset kuljetusalan yritykset eivät myöskään olleet riitauttaneet myönnettyjen tukien luokittelua SEUT 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuksi valtiontueksi vuosien 1994–2008 osalta. Lisäksi komission päätelmä, jonka mukaan kaikki kyseisen määräyksen mukaiset edellytykset täyttyivät kyseisen ajanjakson osalta, vastasi arviointia, joka oli esitetty useissa asiaa koskevissa kansallisten tuomioistuinten ratkaisuissa.

Unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi myös väitteet siitä, että komissio olisi rikkonut asetuksen 2015/1589 17 artiklaa, jossa säädetään tuen takaisinperintään sovellettavasta kymmenen vuoden vanhentumisajasta. Tältä osin unionin yleinen tuomioistuin totesi, että kyseisessä säännöksessä määritellyt vanhentumissäännöt koskevat ainoastaan komission toimivaltuuksia, joten niitä ei voida soveltaa käsiteltävän asian kaltaisissa tapauksissa, joissa komissio on tunnustanut sääntöjenvastaisesti maksettujen tukien soveltuvan sisämarkkinoille niiden myöntämisen jälkeen. Unionin yleinen tuomioistuin muistutti kuitenkin, että tällaisten tukien mahdollista takaisinperintää koskevaan kansallisten viranomaisten oikeuteen sovelletaan ainoastaan kansallisessa tuomioistuimessa sovellettavia kansallisen lainsäädännön mukaisia vanhentumissääntöjä.

Unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi tuomiollaan *Région Île-de-France v. komissio* Région Île-de-Francen nostaman kanteen. Unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että kantaja ei voinut moittia komissiota perusteluvelvollisuuden laiminlyönnistä kantajan vuosina 1994–2008 toteuttaman tukiohjelman valikoivuuden eikä tukiohjelman edunsaajien saaman taloudellisen edun arvioinnin yhteydessä. Unionin yleinen tuomioistuin katsoi lisäksi, että riidanalaisessa päätöksessä esitettyjen taloudellisen edun olemassaoloa ja tukiohjelman

57| SEUT 108 artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 13.7.2015 annettu neuvoston asetus (EU) 2015/1589 (EUVL 2015, L 248, s. 9).

valikoivuutta koskevien arviointien perusteltavuutta ei ollut syytä kyseenalaistaa. Tältä osin unionin yleinen tuomioistuin totesi, että muiden jäsenvaltioiden tai Ranskan muiden alueiden yrityksillä ei ollut mahdollisuutta saada riidanalaisia tukia, joita voivat saada ainoastaan säännöllisen henkilöliikenteen markkinoilla toimivat ja kantajan alueella toimintaansa harjoittavat yritykset. Unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi lisäksi kanneperusteen, jonka mukaan komissio oli rikkonut asetuksen 2015/1589 1 artiklan b alakohdan i ja v luetelmakohtaa.

Unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi tuomiollaan *STIF-IDF v. komissio* STIF-IDF:n nostaman kanteen, jossa vaadittiin kumoamaan riidanalainen päätös siltä osin kuin se koskee STIF-IDF:n vuodesta 2008 alkaen toteuttamaa tukiohjelmaa. Tämä riidanalaisen päätöksen osa koski erityisesti useita sopimuksia, jotka STIF-IDF teki säännöllistä julkista henkilöliikennettä Région Île-de-Francen alueella harjoittavien yksityisten yritysten kanssa ja joissa määrättiin siitä, että STIF-IDF maksaa rahamääräisen osuuden sopimuksen allekirjoittaneille yrityksille korvauksena yrityksillä sopimusten perusteella olevien julkisen palvelun velvoitteiden täyttämisestä.

Kumoamiskanteensa tueksi STIF-IDF vetosi vakiintuneeseen oikeuskäytäntöön, jonka mukaan SEUT 107 artiklassa tarkoitettuna valtiontukena ei pidetä valtion toimenpidettä, joka on vastike edunsaajayritysten suorittamista sellaisista palveluista, jotka johtuvat julkisen palvelun velvoitteiden täyttämisestä, siten, että kyseiset yritykset eivät todellisuudessa saa taloudellista etua ja että kyseinen toimenpide ei näin ollen aseta kyseisiä yrityksiä edullisempaan kilpailutilanteeseen suhteessa niiden kilpailijayrityksiin. Jotta tällaista korvausta ei tietyssä konkreettisessa tapauksessa luokiteltaisi valtiontueksi, ns. Altmark-kriteerien[58] on täytyttävä. Neljännen Altmark-kriteerin mukaan valtion toimenpiteen taso on määritettävä tarkastelemalla kustannuksia, joita hyvin johdetulle ja asetettujen julkisen palvelun velvoitteiden täyttämisen kannalta riittävästi varustetulle keskivertoyritykselle aiheutuisi kyseisten velvoitteiden täyttämisestä. Kanteessaan STIF-IDF väitti erityisesti, että komissio oli katsonut riidanalaisessa päätöksessään virheellisesti, että riidanalainen tukiohjelma ei täyttänyt tätä kriteeriä, ja että komissio oli tältä osin laiminlyönyt perusteluvelvollisuutensa.

Todettuaan, että komissio oli perustellut riittävällä tavalla syyt, joiden perusteella se katsoi, ettei riidanalainen tukiohjelma täyttänyt neljättä Altmark-kriteeriä, unionin yleinen tuomioistuin totesi, että STIF-IDF:n väitteidensä tueksi esittämät todisteet muodostuivat lähinnä viittauksista menettelyllisiin välineisiin, joita kantaja oli käyttänyt sopimuksen allekirjoittaneille yrityksille maksettavien rahoitusosuuksien määrän vahvistamisprosessin alkuvaiheessa, ja eri tarkastuksiin, jotka suoritettiin jälkikäteen sen varmistamiseksi, että yritykset olivat toteuttaneet sijoitukset. Koska nämä todisteet eivät olleet merkityksellisiä tai ainakaan riittäviä sen arvioimiseksi, oliko korvauksen määrä vahvistettu neljännen Altmark-kriteerin mukaisesti, unionin yleinen tuomioistuin totesi, ettei STIF-IDF:n toimittamien tietojen perusteella voitu todeta, että riidanalaisessa päätöksessä esitetyssä riidanalaisen tukiohjelman arvioinnissa olisi tehty tätä kriteeriä koskeva oikeudellinen virhe tai arviointivirhe.

58| Tältä osin on kyse kyseisen oikeuskäytännön neljästä soveltamisedellytyksestä, jotka vahvistettiin 24.7.2003 annetussa tuomiossa ***Altmark Trans ja Regierungspräsidium Magdeburg*** (C-280/00, EU:C:2003:415, 88–93 kohta).

5. Valtiontukisääntöjen ajallinen soveltamisala

Unionin yleinen tuomioistuin kumosi 18.6.2019 antamallaan tuomiolla ***European Food ym. v. komissio*** (yhdistetyt asiat T-624/15, T-694/15 ja T-704/15, valitus[59] vireillä, EU:T:2019:423) kokonaisuudessaan 30.3.2015 annetun komission päätöksen (EU) 2015/1470,[60] jossa tämä oli luokitellut sisämarkkinoille soveltumattomaksi tueksi sijoituksia koskevien riitaisuuksien kansainvälisen ratkaisukeskuksen (ICSID) yhteydessä toimivan välitystuomioistuimen tuomiolla myönnettyjen korvausten maksamisen.

Ruotsin kuningaskunnan hallitus ja Romanian hallitus tekivät 29.5.2002 investointien edistämistä ja molemminpuolista suojelua koskevan kahdenvälisen investointisopimuksen, joka tuli voimaan 1.7.2003 ja jonka 2 artiklan 3 kappaleessa määrättiin, että kumpikin sopimuspuoli takaa aina toisen sopimuspuolen investoijien investoinneille oikeudenmukaisen ja tasapuolisen kohtelun. Vuonna 2005 Romanian liittymistä Euroopan unioniin koskevien neuvottelujen yhteydessä (liittyminen, joka lopulta tapahtui 1.1.2007) Romanian hallitus kumosi kansallisen järjestelmän, jolla myönnettiin kannustimia epäsuotuisilla alueilla toimiville investoijille ja joka oli hyväksytty hallituksen erityisasetuksella nro 24/1998 (jäljempänä erityisasetus). Viisi kantajaa, jotka hyötyivät kyseisestä järjestelmästä (jäljempänä välitysasian kantajat), katsoivat, että Romania oli kumoamalla kyseisen järjestelmän laiminlyönyt velvollisuutensa soveltaa oikeudenmukaista ja tasapuolista kohtelua ruotsalaisiin investoijiin, ja veivät riidan kahdenvälisen investointisopimuksen 7 artiklan mukaisesti välitystuomioistuimen käsiteltäväksi 28.7.2005. Välitystuomioistuin myönsi 11.12.2013 antamallaan välitystuomiolla välitysasian kantajille noin 178 miljoonaa euroa vahingonkorvauksina, jotka Romanian oli maksettava. Päätöksessään komissio katsoi, että näiden vahingonkorvausten, mukaan lukien välitystuomion antamispäivästä lähtien kertyneet korot, maksaminen oli sisämarkkinoille soveltumatonta uutta valtiontukea, joten se teki riidanalaisen päätöksen estääkseen Romaniaa panemasta välitystuomiota täytäntöön. Yhtiöt, joita kyseinen päätös koski välittömästi (jäljempänä kantajat), nostivat SEUT 263 artiklassa tarkoitetun kumoamiskanteen.

Kantajien esittämästä kanneperusteesta, jonka mukaan unionin oikeutta ei voitu soveltaa Romanian liittymistä edeltävään tilanteeseen, unionin yleinen tuomioistuin totesi, että kannustinjärjestelmän toteuttaminen ja sen kumoaminen, kahdenvälisen investointisopimuksen voimaantulo, Romanian tekemät rikkomiset sekä välitysasian kantajien kääntyminen välitystuomioistuimen puoleen tapahtuivat kaikki ennen kyseistä liittymistä ja että vahingon aiheuttanut tapahtuma, josta kyseessä oleva korvaus välitystuomiossa myönnettiin, oli kannustinten kumoaminen. Unionin yleinen tuomioistuin päätteli, että välitysasian kantajien oikeus vahingonkorvaukseen oli syntynyt, kun Romania kumosi kannustimet vuonna 2005, ja näin ollen ennen tämän liittymistä unioniin. Koska unionin oikeutta ei sovellettu Romaniassa kyseisenä ajanjaksona, unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että komissio ei ollut voinut käyttää sille perussopimuksessa myönnettyä toimivaltaa valtiontukien alalla. Lopuksi unionin yleinen tuomioistuin täsmensi, että vaikka onkin totta, että uutta sääntöä sovelletaan periaatteessa välittömästi aikaisemman oikeussäännön soveltamisaikana syntyneen tilanteen tuleviin vaikutuksiin, ei voida kuitenkaan katsoa, että välitystuomion vaikutukset ovat ennen liittymistä syntyneen tilanteen tulevia vaikutuksia, koska tämä on aiheuttanut taannehtivasti kiistattomia lopullisia vaikutuksia, jotka siinä on vain ”todettu” menneisyyden osalta, toisin sanoen vaikutuksia, jotka oli

59| Asia C-638/19 P, ***komissio v. European Food ym***.

60| Valtiontuesta SA.38517 (2014/C) (ex 2014/NN), jonka Romania on pannut täytäntöön – Välitysoikeuden asiassa Micula v. Romania 11 päivänä joulukuuta 2013 antama tuomio – 30.3.2015 annettu komission päätös (EU) 2015/1470 (tiedoksiannettu numerolla C(2015) 2112) (EUVL 2015, L 232, s. 43).

osittain jo vahvistettu ennen liittymistä, kun otetaan huomioon, että – kuten komissio oli päätöksessään todennut – välitystuomion täytäntöönpanon avulla saatiin aikaan tilanne, joka kantajilla olisi kaikella todennäköisyydellä ollut, jos Romania ei olisi koskaan kumonnut erityisasetusta, ja että tämä oli toimintatukea.

Lisäksi unionin yleinen tuomioistuin muistutti, että aiheutuneen vahingon korvaamista ei voida pitää tukena, paitsi jos se johtaa sääntöjenvastaisen tai soveltumattoman tuen peruuttamisen korvaamiseen, ja että näin ollen siltä osin kuin unionin oikeutta ei sovelleta vahingonkorvauksiin, joilla pyrittiin korvaamaan kannustinjärjestelmän peruuttaminen, näitä korvauksia ei voida katsoa korvaukseksi sääntöjenvastaisen tai unionin oikeuden kanssa yhteen soveltumattoman tuen peruuttamisesta. Tämän vuoksi unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että komission päätös oli lainvastainen sikäli kuin siinä luokiteltiin kyseiset korvaukset SEUT 107 artiklassa tarkoitetuksi eduksi ja tueksi.

V Teollisoikeudet

1. EU-tavaramerkki

a. Ehdottomat hylkäysperusteet

Asiassa, jossa 14.2.2019 annettiin tuomio Bayer Intellectual ***Property v. EUIPO (Sydämen kuva)*** (T-123/18, EU:T:2019:95), unionin yleisen tuomioistuimen käsiteltävänä oli kanne Euroopan unionin teollisoikeuksien viraston (EUIPO) ensimmäisen valituslautakunnan päätöksestä, jolla hylättiin valitus tutkijan päätöksestä, jolla oli evätty sydäntä esittävän kuviomerkin rekisteröinti. Valituslautakunta oli katsonut, että kohdeyleisö mieltää haetun tavaramerkin sydämen kuvaksi ja näin ollen viittaukseksi siihen, että kyseessä olevat palvelut koskevat kardiologian alaa.

Unionin yleinen tuomioistuin muistutti ensinnäkin, että kohdeyleisön on tavaramerkin avulla voitava erottaa sillä varustetut tavarat muiden yritysten tavaroista ilman, että sen täytyisi olla erityisen tarkkaavainen, minkä vuoksi tavaramerkin rekisteröimisen edellyttämä erottamiskyvyn kynnys ei voi riippua mainitun yleisön tarkkaavaisuustasosta.

Toiseksi unionin yleinen tuomioistuin muistutti, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan EUIPO:n on käytettävä toimivaltaansa noudattaen unionin oikeuden yleisiä periaatteita. Vaikka EUIPO:n on yhdenvertaisen kohtelun ja hyvän hallinnon periaatteiden vuoksi otettava huomioon jo tehdyt samanlaisia hakemuksia koskevat päätökset ja pohdittava erityisen huolellisesti, onko tehtävä samanlainen päätös vai ei, näiden periaatteiden soveltaminen on kuitenkin sovitettava yhteen laillisuusperiaatteen kanssa. Lisäksi oikeusvarmuuden ja nimenomaan hyvän hallintotavan vuoksi jokaisen rekisteröintihakemuksen tutkimisen on oltava tiukkaa ja kattavaa, jotta vältettäisiin tavaramerkkien perusteeton rekisteröinti tai kumoaminen. Tällainen tutkiminen on siis tehtävä jokaisessa konkreettisessa tapauksessa. Merkin rekisteröinti tavaramerkiksi riippuu nimittäin erityisistä arviointiperusteista, joita sovelletaan kunkin tapauksen tosiasiallisissa olosuhteissa ja joiden mukaisesti tarkastetaan, että merkki ei kuulu jonkin hylkäysperusteen alaisuuteen.

Unionin yleinen tuomioistuin totesi, että näistä periaatteista johtuu, että yhtäältä valituslautakuntien on, kun ne päättävät tehdä arvion, joka poikkeaa niille esitettyihin samankaltaisiin vaatimuksiin liittyvissä aikaisemmissa päätöksissä tehdystä arviosta, perusteltava nimenomaisesti tämä mainituista päätöksistä poikkeaminen. Tällainen perusteluvelvollisuus, joka koskee aikaisemmista päätöksistä poikkeamista, on kuitenkin vähemmän tärkeä sellaisen tutkimuksen osalta, joka riippuu täysin haetusta tavaramerkistä, kuin sellaisten tosiseikkoja koskevien toteamusten osalta, jotka eivät riipu tästä samasta tavaramerkistä. Toisaalta se huomautti, että mainitusta oikeuskäytännöstä johtuu myös, että päätökset, jotka EUIPO:n valituslautakuntien on tehtävä asetuksen 2017/1001[61] perusteella ja jotka koskevat merkin rekisteröintiä EU-tavaramerkiksi, kuuluvat sidotun harkinnan eivätkä vapaan harkinnan piiriin, joten valituslautakuntien päätösten laillisuutta on arvioitava yksinomaan tämän asetuksen perusteella, sellaisena kuin unionin tuomioistuimet ovat sitä tulkinneet. Näin ollen EUIPO:n aikaisemmat päätökset eivät sido valituslautakuntia.

Käsiteltävänä olleessa asiassa unionin yleinen tuomioistuin totesi yhtäältä, että haetun tavaramerkin erottamiskyvyn tutkiminen riippuu tiukasti merkistä itsestään eikä tosiseikkoja koskevista toteamuksista, joihin kantaja oli vedonnut. Näin ollen valituslautakunta oli voinut yksinkertaisesti todeta, ettei kantaja voinut pätevästi vedota EUIPO:n aikaisempiin päätöksiin kumotakseen päätelmän, jonka mukaan haettua tavaramerkkiä koskee asetuksen 2017/1001 7 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukainen hylkäysperuste. Lisäksi se huomautti, että valituslautakunta oli joka tapauksessa nimenomaisesti perustellut syyn, jonka vuoksi se poikkesi aikaisemmassa päätöksessä tehdystä ratkaisusta, johon kantaja oli vedonnut. Valituslautakunta nimittäin totesi lähinnä, että tuolloin kyseessä olleet tavarat eivät varsinaisesti liittyneet kardiologiaan, joten noilla tavaroilla ei ollut, toisin kuin nyt käsiteltävänä olevassa asiassa kyseessä olevilla palveluilla, ”suoraa ja välittömästi havaittavaa yhteyttä ihmissydämeen”. Toisaalta unionin yleinen tuomioistuin katsoi, ettei kantaja voinut riitauttaa tämän perustelun hyväksyttävyyttä kyseenalaistamatta haetun tavaramerkin rekisteröinnin hylkäämisen hyväksyttävyyttä. Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan valituslautakunta oli todennut perustellusti, että haettua tavaramerkkiä koskee asetuksen 2017/1001 7 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukainen hylkäysperuste.

Unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi 19.6.2019 antamallaan tuomiolla ***adidas v. EUIPO – Shoe Branding Europe (Kolmen samansuuntaisen raidan kuva)*** (T-307/17, EU:T:2019:427) kanteen Euroopan unionin teollisoikeuksien viraston (EUIPO) päätöksestä, jolla EUIPO julisti mitättömäksi kolmea samansuuntaista mustaa raitaa valkoisella pohjalla esittävän kuviomerkin sillä perusteella, että kyseiseltä tavaramerkiltä puuttui erottamiskyky, mukaan lukien käyttöön perustuva erottamiskyky.

Käsiteltävänä olleessa asiassa adidas AG oli rekisteröinyt kuviomerkin, joka muodostui kolmesta tasavälein olevasta samansuuntaisesta ja samanlevyisestä raidasta, jotka voidaan sijoittaa tuotteeseen minkä suuntaisesti tahansa. Shoe Branding Europe BVBA oli esittänyt kyseessä olevan tavaramerkin mitättömäksi julistamista koskevan vaatimuksen ja väittänyt, että merkiltä puuttui asetuksen N:o 207/2009[62] 52 artiklan 1 kohdan a alakohdan, luettuna yhdessä asetuksen 7 artiklan 1 kohdan b alakohdan kanssa, mukainen erottamiskyky. EUIPO oli hyväksynyt mitättömyysvaatimuksen sillä perusteella, että kyseessä olevalta tavaramerkiltä puuttui sekä ominaispiirteisiin että käyttöön perustuva erottamiskyky.

Ensinnäkin unionin yleisen tuomioistuimen oli ratkaistava, onko – siltä osin kuin on kyse tavaramerkin käyttömuodoista, jotka voidaan ottaa huomioon – asetuksen N:o 207/2009 7 artiklan 3 kohdassa ja 52 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua tavaramerkin käytön käsitettä tulkittava samalla tavalla kuin saman asetuksen 15 artiklan 1 kohtaan sisältyvää tosiasiallisen käytön käsitettä.

61| Euroopan unionin tavaramerkistä 14.6.2017 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2017/1001 (EUVL 2017, L 154, s. 1).

62| Yhteisön tavaramerkistä (kodifioitu toisinto) 26.2.2009 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 207/2009 (EUVL 2009, L 78, s. 1).

Tältä osin unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että asetuksen N:o 207/2009 7 artiklan 3 kohdan ja 52 artiklan 2 kohdan mukaisen tavaramerkin käytön käsitteen on tulkittava viittaavan paitsi tavaramerkin käyttöön siinä muodossa, jossa sille haettiin rekisteröintiä, ja sen mahdollisessa rekisteröidyssä muodossa myös tavaramerkin käyttöön muodoissa, jotka poikkeavat vain vähäisin osin kyseisestä muodosta ja joiden voidaan siis katsoa kokonaisuutena vastaavan mainittua muotoa.

Toiseksi unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että kun kyseessä on hyvin yksinkertainen tavaramerkki, jopa siihen tehdyt pienet muutokset voivat aiheuttaa muutoksia, joita ei voida pitää vähäisinä, joten tavaramerkin muutetun muodon ei voida katsoa kokonaisuutena vastaavan sen rekisteröityä muotoa. On nimittäin niin, että mitä yksikertaisempi tavaramerkki on, sitä vähemmän sillä voi olla erottamiskykyä ja sitä enemmän kyseiseen tavaramerkkiin tehty muutos voi vaikuttaa johonkin sen olennaisista ominaispiirteistä ja muuttaa siten kohdeyleisön käsitystä mainitusta tavaramerkistä.

Kolmanneksi unionin yleinen tuomioistuin totesi, että kyseessä olevan tavaramerkin rekisteröidyn muodon ominaispiirre oli kolmen mustan raidan käyttäminen valkoisella pohjalla. Se päätteli tästä, että kun otetaan huomioon kyseessä olevan tavaramerkin hyvin yksinkertainen luonne ja rekisteröinnissä käytetyn väriyhdistelmän merkitys, väriyhdistelmän muuttamista käänteiseksi ei voitu pitää vähäisenä muutoksena kyseessä olevan tavaramerkin rekisteröityyn muotoon nähden. Näin ollen unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että EUIPO saattoi perustellusti hylätä todisteet, jotka esittivät kyseessä olevan tavaramerkin sijasta muita merkkejä, jotka muodostuvat kolmesta valkoisesta (tai vaaleasta) raidasta mustalla (tai tummalla) pohjalla.

Unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi 12.12.2019 antamallaan tuomiolla ***Conte v. EUIPO (CANNABIS STORE AMSTERDAM)*** (T-683/18, EU:T:2019:855) kanteen Euroopan unionin teollisoikeuksien viraston (EUIPO) valituslautakunnan tekemästä päätöksestä, jossa valituslautakunta oli hylännyt tavaramerkin CANNABIS STORE AMSTERDAM rekisteröinnin sillä perusteella, että se oli yleisen järjestyksen vastainen.

Kantajana oleva Santa Conte oli hakenut kuviomerkin, joka sisältää sanaosan ”CANNABIS STORE AMSTERDAM” ja jossa on kannabiksen lehtiä esittävä kuvio-osa, rekisteröimistä luokkiin 30, 32 ja 43 (elintarvikkeet, juomat ja ravitsemuspalvelut) kuuluvia tavaroita ja palveluja varten. EUIPO:n valituslautakunta kieltäytyi asetuksen 2017/1001 7 artiklan 1 kohdan f alakohdan[63] perusteella rekisteröimästä tätä merkkiä, koska se katsoi, että merkki oli yleisen järjestyksen vastainen.

Ensimmäiseksi unionin yleinen tuomioistuin muistutti siitä, että ratkaiseva kriteeri sen arvioinnissa, onko merkki yleisen järjestyksen vastainen, on se, miten tavaramerkin kohdeyleisö mieltää kyseisen tavaramerkin; mieltäminen voi perustua määritelmiin, jotka ovat epätarkkoja tieteelliseltä ja tekniseltä kannalta katsottuna, mikä tarkoittaa, että merkityksellistä on se, miten merkki mielletään nykyään konkreettisesti siitä riippumatta, miten täydellisiä kuluttajan tiedot ovat. Korostaessaan, että ”kannabiksen lehden erityistä muotoa käytetään usein marihuanan symbolina mediassa” valituslautakunta viittasi näin ollen aivan oikein siihen, että kyseessä ei ole tieteellinen tosiseikka, vaan kohdeyleisön mielikuva. Lisäksi unionin yleinen tuomioistuin vahvisti valituslautakunnan toteamuksen, jonka mukaan sana ”amsterdam” ymmärretään kohdeyleisön keskuudessa viittaukseksi Alankomaiden kaupunkiin, jossa huumeiden käyttöä suvaitaan ja joka on tunnettu ”coffee shopeistaan”.

63| Euroopan unionin tavaramerkistä 14.6.2017 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2017/1001 (EUVL 2017, L 154, s. 1) 7 artiklan 1 kohdan f alakohdassa säädetään, että yleisen järjestyksen tai hyvän tavan vastaisia tavaramerkkejä ei rekisteröidä.

Toiseksi unionin yleinen tuomioistuin totesi kohdeyleisöstä, että se koostuu unionin suuresta yleisöstä, jolla ei välttämättä ole käytössään täsmällisiä tieteellisiä tai teknisiä tietoja huumausaineista yleensä ja erityisesti sellaisista huumausaineista, jotka ovat peräisin kannabiksesta, vaikka tämä tilanne voi vaihdella sen mukaan, minkä jäsenvaltioiden alueella yleisö on. Koska kantaja viittasi tavaramerkkihakemuksessa päivittäisessä kulutuksessa käytettäviin tavaroihin ja palveluihin, jotka on tarkoitettu suurelle yleisölle ilman, että olisi tehty eroa iän perusteella, ei myöskään ollut mitään pätevää syytä rajoittaa kohdeyleisöä pelkästään nuoriin henkilöihin.

Kolmanneksi unionin yleinen tuomioistuin totesi, että lukuisissa Euroopan unionin maissa kannabiksesta valmistetut tuotteet, joiden tetrahydrokannabinoli-pitoisuus ylittää 0,2 prosenttia, katsotaan laittomiksi huumausaineiksi. Koska merkit, jotka voidaan mieltää yleisen järjestyksen tai hyvän tavan vastaisiksi, eivät ole samoja kaikissa jäsenvaltioissa muun muassa kielellisistä, historiallisista, sosiaalisista tai kulttuuriin liittyvistä syistä, unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että valituslautakunta oli aivan oikein vedonnut näiden jäsenvaltioiden lainsäädäntöön, ei niiden normatiivisen arvon vuoksi, vaan tosiseikkoihin perustuvina viitteinä, joiden perusteella voidaan arvioida sitä, miten kyseisissä jäsenvaltioissa oleva kohdeyleisö mieltää kyseisen merkin. Unionin yleinen tuomioistuin katsoi myös, että englanninkielinen kohdeyleisö ymmärtää merkin tarkoittavan ”kannabiskauppaa Amsterdamissa” ja muu kuin englanninkielinen kohdeyleisö ymmärtää sen tarkoittavan ”kannabista Amsterdamissa”, mikä on näissä molemmissa tapauksissa – kun sitä vahvistaa vielä kannabiksen lehtien, jotka ovat marihuanan symboli mediassa, kuva – selvä ja yksiselitteinen viittaus huumausaineeseen, jota myydään siellä.

Neljänneksi unionin yleinen tuomioistuin korosti yleisen järjestyksen käsitteestä, että jokainen lainvastaisuus ei välttämättä merkitse yleisen järjestyksen vastaisuutta. Siihen vaaditaan nimittäin vielä, että lainvastaisuus loukkaa sellaista intressiä, jota jäsenvaltio tai jäsenvaltiot pitävät oman arvojärjestelmänsä pohjalta olennaisena. äsiteltävässä asiassa unionin yleinen tuomioistuin totesi, että jäsenvaltioissa, joissa kannabiksesta valmistetun huumausaineen kulutus ja käyttö on edelleen kiellettyä, sen leviämisen ehkäiseminen on erityisen herkkä asia ja vastaa kansanterveyden tavoitetta, jolla pyritään tällaisen aineen terveyshaittojen ehkäisemiseen.

Unionin yleinen tuomioistuin päätyi näiden seikkojen perusteella siihen, että kyseinen merkki, jonka kohdeyleisö ymmärtää viitteeksi siihen, että tavaramerkkihakemuksessa tarkoitetut elintarvikkeet ja juomat ja niihin liittyvät palvelut sisältävät huumausaineita, jotka ovat laittomia useissa jäsenvaltioissa, on yleisen järjestyksen vastainen.

b. Suhteelliset hylkäysperusteet

Asiassa, jossa annettiin 7.2.2019 tuomio ***Swemac Innovation v. EUIPO – SWEMAC Medical Appliances (SWEMAC)*** (T-287/17, EU:T:2019:69), unionin yleisen tuomioistuimen käsiteltävänä oli EU-tavaramerkiksi rekisteröidyn sanamerkin SWEMAC haltijan nostama kanne, jossa vaadittiin kumoamaan valituslautakunnan päätös, jolla julistettiin kyseinen tavaramerkki mitättömäksi aikaisemman merkin eli aikaisemman ruotsalaisen toiminimen Swemac Medical Appliances AB perusteella.

Asiassa nousi esille erityisesti kysymys siitä, merkitseekö se seikka, että kantaja saattoi vedota aikaisempaa merkkiä vieläkin aikaisempaan oikeuteen, että mitättömyysvaatimuksen esittäneellä aikaisemman merkin haltijalla ei ole, kuten kantaja väittää, oikeutta kieltää myöhemmän EU-tavaramerkin käyttöä, jolloin asetuksen N:o 207/2009 8 artiklan 4 kohdan b alakohdassa asetettu edellytys ei täyty.

Unionin yleinen tuomioistuin toi tässä yhteydessä esille, että oikeuskäytännön mukaan on niin, että kun mitätöitäväksi vaaditun EU-tavaramerkin haltijalla on aikaisempi oikeus, joka on omiaan tekemään pätemättömäksi sen aikaisemman tavaramerkin, johon mitättömyysvaatimus perustuu, sen asiana on

tarvittaessa kääntyä toimivaltaisen kansallisen viranomaisen tai tuomioistuimen puoleen saadakseen halutessaan tuon merkin mitätöidyksi.

Se muistutti lisäksi väitemenettelyyn liittyvästä oikeuskäytännöstä, jonka mukaan sillä seikalla, että riidanalaisen tavaramerkin haltijalla on vielä aikaisempaa tavaramerkkiä aikaisempi kansallinen tavaramerkki, ei sinänsä ole vaikutusta, koska unionin tasolla käytävän väitemenettelyn tarkoituksena ei ole ratkaista ristiriitaa kansallisella tasolla.

Oikeuskäytännön mukaan kansallisen tavaramerkin pätevyyttä ei voida nimittäin riitauttaa EU-tavaramerkin rekisteröintimenettelyssä, vaan ainoastaan mitättömyyttä koskevassa menettelyssä, johon ryhdytään kyseessä olevassa jäsenvaltiossa. Lisäksi vaikka Euroopan unionin teollisoikeuksien viraston (EUIPO) tehtäviin kuuluu tarkistaa väitteen tekijän esitettäväksi kuuluvan näytön perusteella, onko väitteen tueksi vedottu kansallinen tavaramerkki olemassa, sen tehtäviin ei kuulu ratkaista tämän tavaramerkin ja toisen tavaramerkin välistä ristiriitaa kansallisella tasolla, sillä tällaisen ratkaisun tekeminen kuuluu kansallisten viranomaisten toimivaltaan.

Oikeuskäytännön mukaan on näin ollen niin, että niin kauan kuin aikaisempi kansallinen tavaramerkki on tosiasiallisesti suojattu, sitäkin aikaisemman kansallisen rekisteröinnin tai muun aikaisemman oikeuden olemassaololla ei ole merkitystä EU-tavaramerkkihakemusta vastaan vireille pannussa väitemenettelyssä, vaikka haettu EU-tavaramerkki onkin sama kuin kantajan aikaisempi kansallinen tavaramerkki tai muu väitemenettelyn kohteena olevaa kansallista tavaramerkkiä aikaisempi oikeus.

Unionin yleinen tuomioistuin huomautti, että sillä oli jo ollut tilaisuus todeta, että vaikka oletettaisiin, että aikaisempia verkkotunnuksia koskevat oikeudet voidaan rinnastaa aikaisempaan kansalliseen rekisteröintiin, unionin yleisen tuomioistuimen tehtäviin ei missään tapauksessa kuulu ratkaista aikaisemman kansallisen tavaramerkin ja aikaisempien verkkotunnusten välistä ristiriitaa, koska tällainen ristiriita ei kuulu unionin yleisen tuomioistuimen toimivaltaan.

Unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että kyseistä oikeuskäytäntöä oli sovellettava käsiteltävään asiaan analogisesti. Se toi tässä yhteydessä esille, että EUIPO:n velvollisuuksista ja unionin yleisen tuomioistuimen tehtävistä huolimatta oli todettava, ettei ole EUIPO:n eikä unionin yleisen tuomioistuimen tehtävä ratkaista aikaisemman merkin sekä muun toiminimen tai rekisteröimättömän tavaramerkin välistä ristiriitaa kansallisella tasolla EU-tavaramerkkiä vastaan käytävässä mitättömyysmenettelyssä.

Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan tästä seuraa, että aikaisempaa oikeutta koskevaa kysymystä tarkasteltaessa oli otettava huomioon riidanalaisen EU-tavaramerkin rekisteröinti, muttei väitettyjä aikaisempia oikeuksia, joita riidanalaisen EU-tavaramerkin haltijalla, tässä tapauksessa kantajalla, saattoi olla suhteessa mitättömyysvaatimuksen esittäjään, joka oli aikaisemman merkin haltija. Aikaisempi merkki oli siis ainoa käsiteltävän oikeusriidan ratkaisemisessa huomioon otettava aikaisempi oikeus.

Asia, jossa annettiin 22.5.2019 määräys ***Puma v. EUIPO – CMS (CMS Italy)*** (T-161/16, EU:T:2019:350), liittyi PUMAn tekemään väitteeseen kuviomerkin CMS Italy, jonka olennainen kuvio-osa esittää oikealle loikkaavaa kissaeläintä, rekisteröintiä vastaan; väite perustui kolmeen kansainväliseen rekisteröintiin, jotka ovat voimassa eri jäsenvaltioissa ja jotka koskevat kuviomerkkejä, joiden ainoa tai olennainen osatekijä esittää vasemmalle loikkaavaa kissaeläintä. Väitteen tueksi oli vedottu asetuksen N:o 207/2009 8 artiklan 5 kohdassa (josta on tullut asetuksen 2017/1001 8 artiklan 5 kohta) tarkoitettuun perusteeseen.

Kyseinen väite oli hylätty sillä perusteella, että aikaisempien tavaramerkkien mainetta ei ollut vahvistettu, ja väiteosasto oli erityisesti kieltäytynyt ottamasta huomioon useita Euroopan unionin teollisoikeuksien viraston (EUIPO) aiempia päätöksiä, joissa oli todettu joidenkin kyseisten tavaramerkkien laaja tunnettuus ja joihin väitteentekijä oli vedonnut todisteina, sillä perusteella, että EUIPO:n päätösten laillisuutta on arvioitava asetuksen N:o 207/2009 perusteella, sellaisena kuin unionin tuomioistuimet ovat sitä tulkinneet, eikä

aikaisemman päätöskäytännön perusteella. Valituslautakunta oli hylännyt tästä päätöksestä tehdyn valituksen, sillä se implisiittisesti hyväksyi tämän arvioinnin ja hylkäsi kantajan sille esittämät todisteet lähinnä sillä perusteella, ettei kyse ollut lisätodisteista vaan pääasiallisista todisteista.

Unionin yleinen tuomioistuin totesi työjärjestyksensä 132 artiklan nojalla antamallaan perustellulla määräyksellä, että kanne oli selvästi hyväksyttävä, kun otetaan huomioon 28.6.2018 annettu tuomio ***EUIPO v. Puma*** (C-564/16 P, EU:C:2018:509), jonka pääpiirteet tuomioistuin toisti lyhyesti. Unionin yleinen tuomioistuin muistutti erityisesti, että kun EUIPO:n aiemmissa päätöksissä, joihin väitteentekijä vetoaa todisteina siltä osin kuin niissä on todettu väitteen tueksi esitetty aikaisemman tavaramerkin laaja tunnettuus asetuksen N:o 207/2009 8 artiklan 5 kohdan mukaisesti, esitetään yksityiskohtaisesti kyseisen toteamisen perustana oleva näyttö ja tosiseikat, nämä päätökset ovat merkittävä viite siitä, että kyseisen tavaramerkin voidaan katsoa olevan kyseisessä säännöksessä tarkoitetulla tavalla laajalti tunnettu myös käynnissä olevassa väitemenettelyssä.

Käsiteltävänä olleessa asiassa unionin yleinen tuomioistuin totesi, että kantaja oli todisteina aikaisempien tavaramerkkien laajasta tunnettuudesta vedonnut täsmällisesti kolmeen viimeaikaista päätöskäytäntöä edustavaan EUIPO:n aiempaan päätökseen, joissa oli todettu laajalti tunnetuiksi kaksi kolmesta kyseisestä aikaisemmasta tavaramerkistä ja joissa oli kyse samoista tai samankaltaisista tavaroista ja osittain samoista jäsenvaltioista, joista oli kyse kyseisessä tapauksessa. Valituslautakunnan olisi näin ollen pitänyt ottaa huomioon nämä EUIPO:n päätökset ja pohtia sitä, oliko tehtävä samanlainen päätös vai ei, ja kielteisessä tapauksessa perusteltava nimenomaisesti tämä mainituista päätöksistä poikkeaminen. Jättämällä kyseiset päätökset täysin huomiotta valituslautakunta loukkasi hyvän hallinnon periaatetta. Näillä perusteilla unionin yleinen tuomioistuin kumosi valituslautakunnan tekemän riidanalaisen päätöksen.

Unionin yleinen tuomioistuin kumosi 27.6.2019 antamallaan tuomiolla ***Luciano Sandrone v. EUIPO – J. García Carrión (Luciano Sandrone)*** (T-268/18, EU:T:2019:452) Euroopan unionin teollisoikeuksien viraston (EUIPO) toisen valituslautakunnan 26.2.2018 tekemän päätöksen, jolla valituslautakunta oli kumonnut väiteosaston 12.4.2017 tekemän päätöksen, jolla väiteosasto oli hylännyt ”alkoholijuomia (paitsi oluita)” varten rekisteröidyn aikaisemman sanamerkin DON LUCIANO haltijan tekemän väitteen, jolla se vastusti hakemusta sanamerkin Luciano Sandrone rekisteröimiseksi ”alkoholijuomia paitsi oluita; alkoholijuomien valmistuksessa käytettäviä aineita” varten.

Merkkien vertailun osalta unionin yleinen tuomioistuin tutki aluksi hallitsevan osatekijän olemassaolon ja kumosi valituslautakunnan arvioinnin, jonka mukaan kohdeyleisö Saksassa ja Suomessa mieltäisi tavaramerkkihakemuksen kohteena olevaan merkkiin sisältyvän etunimen Luciano harvinaiseksi. Tältä osin unionin yleinen tuomioistuin erotteli toisistaan etunimen antamisen ja sen tuntemisen kohdeyleisön keskuudessa, kun otetaan huomioon unionin valtioiden väliset kauppavirrat ja nykyiset sähköiset viestintävälineet. Näin ollen unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että vaikka onkin yleisesti tiedossa, ettei etunimi Luciano ole hyvin yleinen Saksan ja Suomen väestön keskuudessa, tämä seikka ei yksin tarkoita, että kyseinen etunimi miellettäisiin harvinaiseksi näissä jäsenvaltioissa.

Unionin yleinen tuomioistuin katsoi näin ollen, että valituslautakunnan olisi tullut katsoa, että hallitseva osatekijä oli aikaisemmassa tavaramerkissä ”luciano”, minkä se aivan oikein tekikin, ja tavaramerkkihakemuksen kohteena olevassa merkissä ”sandrone”, joka on sukunimi, jota ei pidetä yleisenä, mitä se ei tehnyt.

Merkityssisällön vertailun osalta unionin yleinen tuomioistuin katsoi, ettei valituslautakunta ollut yksilöinyt merkitystä, joka voidaan liittää kyseessä olevaan etu- ja sukunimeen, ja että näin ollen se, että kohdeyleisö yhdistää tavaramerkkihakemuksen kohteena olevan merkin etu- ja sukunimeen ja näin ollen tiettyyn virtuaaliseen tai todelliseen henkilöön ja että aikaisemman merkin mielletään tarkoittavan Luciano-nimistä henkilöä, oli merkityksetöntä riidanalaisten merkkien merkityssisällön vertailun kannalta. Näin ollen unionin

yleinen tuomioistuin kumosi valituslautakunnan arvioinnin ja katsoi valituslautakunnan tätä koskevan arvioinnin torjuneen EUIPO:n lailla, ettei merkityssisältöjä voitu vertailla käsiteltävänä olevassa asiassa, koska riidanalaisiin merkkeihin sisältyvillä etunimillä ja sukunimellä ei ollut merkityssisältöä.

Sekaannusvaaran kokonaisarvioinnin osalta unionin yleinen tuomioistuin totesi, että valituslautakunta oli yhtäältä tehnyt virheitä, kun se ei ollut ottanut huomioon tavaramerkkihakemuksen kohteena olevan merkin osatekijän ”sandrone” hallitsevuutta ja sitä, ettei merkkien merkityssisältöjä voitu vertailla. Unionin yleinen tuomioistuin totesi toisaalta, että valituslautakunta oli virheellisesti jättänyt ottamatta huomioon useita kyseessä olevien tuotteiden ominaispiirteitä, kuten sen, että viininviljelyn maailmassa nimillä on suuri merkitys, kun kyse on sukunimistä tai viinitilan nimistä, sillä niitä käytetään viinien nimittämiseen ja tunnistamiseen. Näin ollen unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että kantajan viinit yksilöi erottamiskykyinen osatekijä ”sandrone” tai koko nimitys ”luciano sandrone”, mutta ei yksinomaan osatekijä ”luciano”. Unionin yleinen tuomioistuin korosti, ettei valituslautakunta ollut myöskään ottanut huomioon todellisten tai oletettujen espanjalaisten tai italialaisten etu- tai sukunimien käytön yleisyyttä viinialalla ja sitä seikkaa, että kuluttajat ovat tottuneet näitä osatekijöitä sisältäviin tavaramerkkeihin, minkä vuoksi he eivät ajattele aina, kun tällainen etu- tai sukunimi esiintyy tavaramerkissä yhdessä muihin osatekijöihin liittyen, että se osoittaa, että kaikki tavarat, joita varten sitä käytetään, ovat peräisin samasta lähteestä.

Näin ollen unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että viinialalla, jolla suku- ja etunimistä muodostuvien merkkien käyttö on hyvin yleistä, on epätodennäköistä, että keskivertokuluttaja voisi uskoa, että riidanalaisten merkkien haltijoiden välillä on taloudellinen yhteys yksinomaan sillä perusteella, että kumpikin merkki sisältää italialaisen etunimen Luciano. Pelkästään tämän seikan nojalla ei siis voitu todeta viinejä koskevien tavaramerkkien osalta sekaannusvaaraa, sillä kohdeyleisö ei oleta, että ainoastaan yksi tuottaja käyttäisi kyseistä yleistä etunimeä tavaramerkin osatekijänä.

c. Menettely

Unionin yleinen tuomioistuin ratkaisi 7.5.2019 antamallaan tuomiolla ***mobile.de v. EUIPO (Auton kuva puhekuplassa)*** (T-629/18, EU:T:2019:292) kysymyksen tavaroiden ja palveluiden, joita varten tavaramerkin rekisteröintiä oli haettu, luettelon rajoittamista koskevan hakemuksen käsittelystä. Kantaja oli esittänyt rajoittamishakemuksen valituslautakunnan menettelyn aikana sen jälkeen, kun EUIPO:n tutkija oli osittain hylännyt rekisteröinnin, ja hakemus koski kaikkia tavaroita ja palveluja, joiden osalta rekisteröinti oli hylätty. Sen sijaan, että valituslautakunta olisi todennut, että asian käsittely raukesi, valituslautakunta oli jättänyt valituksen tutkimatta sillä perusteella, että kantajan jättämä asiakirja, jossa viitattiin kyseiseen rajoittamishakemukseen, ei täyttänyt valituksen perusteet sisältävän kirjelmän edellytyksiä, sillä asiakirja ei sisältänyt perusteita tutkijan päätöksen kumoamiselle. EUIPO yhtyi kantajan vaatimuksiin, joissa vaadittiin kumoamaan valituslautakunnan päätös.

Ensinnäkin unionin yleinen tuomioistuin korosti, että vaikka EUIPO oli yhtynyt kantajan näkemykseen, unionin yleistä tuomioistuinta ei ollut vapautettu tutkimasta riidanalaisen päätöksen laillisuutta. EUIPO:n valituslautakuntien riippumattomuudesta nimittäin seuraa, että EUIPO:lla ei ole toimivaltaa muuttaa valituslautakunnan tekemää päätöstä tai peruuttaa sitä eikä liioin valtaa antaa tällaisia ohjeita valituslautakunnille.

Toiseksi unionin yleinen tuomioistuin muistutti, että tavaramerkin hakija voi milloin tahansa – ja siten myös valitusmenettelyn aikana – rajoittaa tavaramerkkihakemukseensa sisältyvien tavaroiden ja palvelujen luetteloa. Koska tavaroiden ja palveluiden rajoittamista koskeva hakemus oli esitetty valituksen perusteet sisältävän kirjelmän jättämiselle asetetussa määräajassa, valituslautakunnalla oli velvollisuus lausua rajoittamishakemuksesta riippumatta siitä, oliko mainittua kirjelmää jätetty.

Näin ollen unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että kun valituslautakunta oli jättänyt lausumatta kyseisestä rajoittamishakemuksesta, se oli rikkonut asetuksen 2017/1001 49 artiklan 1 kohtaa, luettuna yhdessä delegoidun asetuksen 2018/625[64] 27 artiklan 5 kohdan kanssa, ja kumosi riidanalaisen päätöksen.

2. Mallit

Unionin yleinen tuomioistuin vahvisti 6.6.2019 antamallaan tuomiolla ***Rietze v. EUIPO – Volkswagen (VW Caddy -ajoneuvo)*** (T-192/18, EU:T:2019:379) Euroopan unionin teollisoikeuksien viraston (EUIPO) päätöksen, jonka mukaan malli, joka esittää VW Caddy -ajoneuvoa, on asetuksen N:o 6/2002[65] 5 artiklassa tarkoitetulla tavalla uusi ja asetuksen 6 artiklassa tarkoitetulla tavalla luonteeltaan yksilöllinen. Käsiteltävänä ollut asia perustui kantajana olevan Rietzen, joka on saksalainen autojen pienoismalleja myyvä yritys, vireille panemaan mitättömyysmenettelyyn. Riidanalainen malli esitti Volkswagenin vuonna 2011 markkinoille saattamaa VW Caddy -ajoneuvoa. Osoittaakseen aiemman mallin tunnetuksi tulemisen kantaja viittasi kyseisen ajoneuvon aikaisempaan malliin eli VW Caddy (2K) Life -malliin, joka oli saatettu markkinoille vuonna 2004.

Ensinnäkin unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi kantajan väitteen, jonka mukaan EUIPO:n olisi pitänyt ensiksi arvioida kyseessä olevien mallien ominaisuuksia, toiseksi analysoida niiden yhteisiä piirteitä ja kolmanneksi erotella niiden esteettiset ja tekniset ominaisuudet toisistaan.

Toiseksi unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi kantajan väitteet, joiden mukaan EUIPO olisi jättänyt huomiotta tietyt todisteet, joissa oli kuva aikaisemmasta mallista. Unionin yleinen tuomioistuin muistutti, että mitättömyysvaatimuksen tehneen asianosaisen on toimitettava täsmällinen ja täydellinen kuva aikaisemmasta mallista eikä valituslautakunnan voida edellyttää yhdistelevän erilaisia kuvia tuotteesta, johon aikaisempi malli sisältyy, tai korvaavan useimpiin kuviin sisältyvän osan osalla, joka esiintyy vain yhdessä kuvassa. Näin ollen unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi kanteen.

3. Kasvinjalostajanoikeudet

Unionin yleinen tuomioistuin esitti 5.2.2019 antamassaan tuomiossa ***Mema v. CPVO (Braeburn 78 (11078))*** (T-177/16, EU:T:2019:57) täsmennyksiä siitä, kuinka laaja tutkinta yhteisön kasvilajikeviraston (CPVO) valituslautakunnalla on velvollisuus suorittaa, muun muassa tekemällä rinnastuksen Euroopan unionin teollisoikeuksien viraston (EUIPO) valituslautakunnan velvoitteiden kanssa. Kyseisessä asiassa CPVO:n valituslautakunnan päätöksellä oli vahvistettu CPVO:n päätös hylätä kantajan esittämä hakemus, joka koski yhteisön kasvinjalostajanoikeuksien myöntämistä omenalajikkeelle ”Braeburn 78” CPVO oli katsonut pääasiallisesti, että kyseinen lajike eronnut riittävästi ”Royal Braeburn” -lajikkeesta.

Aluksi unionin yleinen tuomioistuin muistutti, että CPVO:n tehtävälle on luonteenomaista yhteisön kasvinjalostajanoikeutta koskevien hakemusten tutkimisen edellytysten tieteellinen ja tekninen monitahoisuus, joten on tunnustettava, että CPVO:lla on tehtäviään hoitaessaan harkintavaltaa muun muassa silloin, kun se tarkistaa, onko tietty lajike erotettava vai ei. CPVO:n valituslautakunnan on kuitenkin noudatettava hyvän hallinnon periaatetta, jonka nojalla sen on tutkittava huolellisesti ja puolueettomasti kaikki sen käsiteltävänä olevan asian merkitykselliset tosiseikat ja oikeudelliset seikat. Lisäksi CPVO:ssa noudatettavia menettelyjä

64| Euroopan unionin tavaramerkistä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2017/1001 täydentämisestä ja delegoidun asetuksen (EU) 2017/1430 kumoamisesta 5.3.2018 annettu komission delegoitu asetus (EU) 2018/625 (EUVL 2018, L 104, s. 1).

65| Yhteisömallista 12.12.2001 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 6/2002 (EYVL 2002, L 3, s. 1).

koskevia säännöksiä on sovellettava valitusmenettelyyn soveltuvin osin. Näin ollen asetuksen N:o 2100/94[66] 76 artiklassa säädettyä tosiseikkojen viran puolesta tutkimisen periaatetta on sovellettava myös tällaisessa valituslautakunnassa käytävässä menettelyssä.

Toiseksi unionin yleinen tuomioistuin huomautti, että asetuksen N:o 2100/94 72 artiklan, jonka mukaan valituslautakunta voi joko käyttää viraston toimivaltaa tai palauttaa asian viraston toimivaltaiselle yksikölle valituksen tutkimiseksi edelleen, laadinnassa on käytetty samankaltaisia ilmaisuja kuin asetuksen 2017/1001[67] 71 artiklan 1 kohdassa. Kyseisestä säännöksestä samoin kuin asetuksen 2017/1001 systematiikasta ilmenee, että valituslautakunnalla on valituksen ratkaisemisen yhteydessä sama toimivalta kuin riidanalaisen päätöksen tehneellä kyseisen viraston yksiköllä ja että valituslautakunnan tutkinta käsittää koko oikeusriidan sellaisena kuin se on ratkaisemisajankohtana. Kyseisestä artiklasta ilmenee myös, että EUIPO:n eri yksiköiden ja valituslautakuntien välillä vallitsee toiminnallinen jatkuvuus, josta seuraa, että valituslautakuntien on asian ensimmäisessä vaiheessa ratkaisseiden EUIPO:n yksiköiden päätöksistä tehtävien valitusten tutkimisen yhteydessä tehtävä päätöksensä asianosaisten joko asian ensimmäisessä vaiheessa ratkaisseissa yksiköissä tai muutoksenhakumenettelyssä esittämien kaikkien tosiseikkojen ja oikeudellisten seikkojen perusteella. Lisäksi EUIPO:n valituslautakuntien tehtäviin kuuluvan muutoksenhaun kohteena olevan päätöksen tutkimisen laajuuden osalta todettiin, ettei tutkimisen laajuus riipu siitä, esittääkö valittaja kyseistä päätöstä koskevan erityisen kanneperusteen, jolla se moittii asian ensimmäisessä vaiheessa ratkaisseen EUIPO:n yksikön valitsemaa oikeussäännön tulkinta- tai soveltamistapaa tai sen suorittamaa selvitysaineiston arviointia.

Niinpä unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että kun otetaan huomioon asetuksen 2017/1001 ja asetuksen N:o 2100/94 säännösten samankaltaisuus, samankaltaisia periaatteita on sovellettava CPVO:n menettelyihin.

Lopuksi unionin yleinen tuomioistuin totesi, että riidanalaisen päätöksen perustelut olivat puutteelliset tai ainakin riittämättömät, ja kumosi päätöksen.

VI Yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka – rajoittavat toimenpiteet

1. Terrorismin torjunta

Unionin yleinen tuomioistuin ratkaisi 6.3.2019 antamallaan tuomiolla ***Hamas v. neuvosto*** (T-289/15, valitus[68] vireillä, EU:T:2019:138) päätöksen (YUTP) 2015/521 ja täytäntöönpanoasetuksen (EU) 2015/513[69] kumoamista koskevan kanteen, jonka oli nostanut Hamas, joka oli merkitty sellaisten ryhmien ja yhteisöjen luetteloon, joita koskevat tiettyihin henkilöihin ja yhteisöihin kohdistetut erityiset rajoittavat toimenpiteet terrorismin

66| Yhteisön kasvinjalostajanoikeuksista 27.7.1994 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 2100/94 (EYVL 1994, L 227, s. 1).

67| Euroopan unionin tavaramerkistä 14.6.2017 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2017/1001 (EUVL 2017, L 154, s. 1).

68| Asia C-386/19 P, ***Hamas v. neuvosto.***

69| Niitä henkilöitä, ryhmiä ja yhteisöjä, joihin sovelletaan erityistoimenpiteiden toteuttamisesta terrorismin torjumiseksi hyväksytyn yhteisen kannan 2001/931/YUTP 2, 3 ja 4 artiklaa, koskevan luettelon ajan tasalle saattamisesta ja muuttamisesta sekä päätöksen 2014/483/YUTP kumoamisesta 26.3.2015 annettu neuvoston päätös (YUTP) 2015/521 (EUVL 2015, L 82, s. 107); tiettyihin henkilöihin ja yhteisöihin kohdistuvista erityisistä rajoittavista toimenpiteistä terrorismin torjumiseksi annetun asetuksen (EY) N:o 2580/2001 2 artiklan 3 kohdan täytäntöönpanosta sekä täytäntöönpanoasetuksen (EU) N:o 790/2014 kumoamisesta 26.3.2015 annettu neuvoston täytäntöönpanoasetus (EU) 2015/513 (EUVL 2015, L 82, s. 1).

torjumiseksi. Tarkemmin ottaen on niin, että vaikka yksinomaan Hamasin terroristisiipi (Hamas-Izz al-Din al-Qassem) mainittiin vuoden 2001 alkuperäisissä luetteloissa,[70] vuodesta 2003 lähtien – vuoden 2001 toimien päivittämisen yhteydessä – organisaation poliittinen siipi (Hamas) oli myös merkitty siihen.[71] Riidanalaisia toimia koskevissa perusteluissaan neuvosto totesi, että se oli tukeutunut neljään kansalliseen päätökseen eli Yhdistyneen kuningaskunnan sisäministerin (Home Secretary) tekemään päätöksen (jäljempänä Home Secretaryn päätös) ja kolmeen Yhdysvaltojen viranomaisten tekemään päätökseen.

Hylätessään kyseisen kanteen unionin yleinen tuomioistuin muistutti viimeksi mainittujen päätösten osalta ensinnäkin, että yhteisen kannan 2001/931 1 artiklan 4 kohdassa[72] tarkoitettu toimivaltaisen viranomaisen käsite ei rajoitu jäsenvaltioiden viranomaisiin, vaan siihen voi lähtökohtaisesti kuulua myös kolmansien valtioiden viranomaisia, koska Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1373 (2001) täytäntöönpano ja maailmanlaajuinen terrorismin torjunta, joka sen tavoitteena on, oikeuttavat muun muassa tällaisen kaikkien valtioiden läheisen yhteistyön.

Tällaisilta kolmansien valtioiden viranomaisilta peräisin olevien päätösten käyttämisestä unionin yleinen tuomioistuin totesi tämän jälkeen, että kun neuvosto tukeutuu tämäntyyppiseen päätökseen, sen on ennalta selvitettävä, onko kyseinen päätös annettu puolustautumisoikeuksia ja oikeutta tehokkaaseen oikeussuojaan kunnioittaen. Tarkemmin ottaen neuvoston on omia toimiaan koskevissa perusteluissa esitettävä seikat, joiden perusteella voidaan katsoa, että se on tehnyt kyseiset selvitykset. Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan neuvoston on tässä tarkoituksessa viitattava kyseisissä perusteluissaan syihin, jotka ovat saaneet sen katsomaan, että kolmannen valtion päätös, johon se tukeutuu, on annettu puolustautumisoikeuksien periaatetta ja oikeutta tehokkaaseen oikeussuojaan kunnioittaen, ja tätä koskevat maininnat voivat tarvittaessa olla suppeat. Käsiteltävässä asiassa unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että maininta siitä, että kolmannen valtion viranomaiselta peräisin oleva päätös on julkaistu kyseisen valtion virallisessa lehdessä, ei riitä perusteeksi katsoa, että neuvosto on täyttänyt kyseisen velvollisuuden selvittää, kunnioitetaanko kyseisessä valtiossa puolustautumisoikeuksia. Koska unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että yhdysvaltalaispäätöksiä koskevat perustelut olivat riittämättömät, se katsoi myös, että kyseiset päätökset eivät voineet olla riidanalaisten toimien perustana. Se totesi tämän jälkeen, että koska yhteisen kannan 2001/931 1 artiklan 4 kohdassa ei edellytetä, että neuvoston toimet perustuvat useisiin toimivaltaisten viranomaisten päätöksiin, riidanalaisissa toimissa voitiin viitata yksinomaan Home Secretaryn päätökseen, ja katsoi, että kanteen tarkastelua oli jatkettava rajoittamalla tämä tarkastelu riidanalaisiin toimiin siltä osin kuin niiden perustana oli viimeksi mainittu päätös.

70| Kyseinen terroristisiipi mainittiin nimeltä erityistoimenpiteiden toteuttamisesta terrorismin torjumiseksi 27.12.2001 hyväksyttyyn neuvoston yhteiseen kantaan 2001/931/YUTP (EYVL 2001, L 344, s. 93) liitetyssä luettelossa ja tiettyihin henkilöihin ja yhteisöihin kohdistuvista erityisistä rajoittavista toimenpiteistä terrorismin torjumiseksi annetun asetuksen (EY) N:o 2580/2001 2 artiklan 3 kohdassa tarkoitetun listan laatimisesta 27.12.2001 annetulla neuvoston päätöksellä 2001/927/EY (EYVL 2001, L 344, s. 83) vahvistetussa listassa.

71| Erityistoimenpiteiden toteuttamisesta terrorismin torjumiseksi hyväksytyn yhteisen kannan 2001/931/YUTP ajantasaistamisesta ja yhteisen kannan 2003/482/YUTP kumoamisesta 12.9.2003 hyväksytty neuvoston yhteinen kanta 2003/651/YUTP (EUVL 2003, L 229, s. 42); tiettyihin henkilöihin ja yhteisöihin kohdistuvista erityisistä rajoittavista toimenpiteistä terrorismin torjumiseksi annetun asetuksen (EY) N:o 2580/2001 2 artiklan 3 kohdan täytäntöönpanosta ja päätöksen 2003/480/EY kumoamisesta 12.9.2003 tehty neuvoston päätös 2003/646/EY (EUVL 2003, L 229, s. 22).

72| Kyseisen säännöksen ensimmäisessä virkkeessä säädettiin, että ”liitteessä I oleva luettelo laaditaan tarkkojen tietojen tai sellaisten asiaan liittyvien seikkojen perusteella, jotka osoittavat, että toimivaltainen viranomainen on tehnyt kyseisiä henkilöitä, ryhmiä tai yhteisöjä koskevan päätöksen, riippumatta siitä, koskeeko päätös terroritekoa, sen yritystä, siihen osallistumista tai sen edistämistä koskevan tutkinnan tai syytteeseenpanon aloittamista luotettavien ja uskottavien todisteiden tai näytön perusteella tai tällaisista teoista tuomitsemista.”

Home Secretaryn kyseisen päätöksen hallinnollisen luonteen riitauttamisesta unionin yleinen tuomioistuin katsoi lisäksi, että se, onko päätös hallintoviranomaisen eikä oikeusviranomaisen päätös, ei ole ratkaisevaa yhteisen kannan 2001/931 1 artiklan 4 kohdan soveltamisen kannalta, koska kyseisen säännöksen sanamuodossa säädetään nimenomaisesti, että myös muuta kuin oikeusviranomaista voidaan pitää tässä säännöksessä tarkoitettuna toimivaltaisena viranomaisena. Vaikka yhteisen kannan 2001/931 1 artiklan 4 kohdan toisessa alakohdassa annetaan etusija oikeusviranomaisten tekemille päätöksille, unionin yleisen tuomioistuimen mukaan siinä ei suljeta pois hallintoviranomaisten tekemien päätösten huomioon ottamista, kun yhtäältä näille viranomaisille tosiasiallisesti annetaan kansallisessa oikeudessa toimivalta tehdä terrorismin torjuntaa koskevia päätöksiä ja kun toisaalta näitä viranomaisia, vaikka ne ovatkin vain hallintoviranomaisia, voidaan kuitenkin pitää oikeusviranomaisia ”vastaavina” viranomaisina, koska niiden päätökset voidaan saattaa tuomioistuimen käsiteltäväksi. Käsiteltävässä asiassa se katsoi, että kyseinen edellytys täyttyi, koska Home Secretaryn riidanalainen päätös voidaan saattaa tuomioistuimen käsiteltäväksi, minkä vuoksi se katsoi, että kyseistä hallintoviranomaista on pidettävä edellä mainitussa säännöksessä tarkoitettuna toimivaltaisena viranomaisena.

Unionin yleinen tuomioistuin totesi myös, että neuvostolla yhteisen kannan 2001/931 1 artiklan 4 kohdan ensimmäisen alakohdan nojalla oleva velvollisuus varmistaa ennen henkilöiden tai yhteisöjen nimen merkitsemistä varojen jäädyttämistä koskeviin luetteloihin toimivaltaisten viranomaisten tekemien päätösten perusteella, että kyseiset päätökset perustuvat ”luotettaviin ja uskottaviin todisteisiin tai näyttöön”, koskee yksinomaan päätöksiä, jotka koskevat tutkinnan tai syytteeseenpanon aloittamista, eivätkä päätöksiä, jotka koskevat teoista tuomitsemista. Se katsoi näin ollen, että käsiteltävässä asiassa Home Secretaryn päätös ei ollut päätös tutkinnan tai syytteeseenpanon aloittamisesta ja että se oli rinnastettava tuomitsemista koskevaan ratkaisuun, joten yhteisen kannan 2001/931 1 artiklan 4 kohdan mukaisesti neuvoston ei tarvinnut esittää riidanalaisia toimia koskevissa perusteluissaan luotettavia ja uskottavia todisteita tai näyttöä, jotka olivat kyseisen viranomaisen päätöksen perustana.

Unionin yleinen tuomioistuin katsoi lopuksi, että kun ainoastaan siitä, että kansallinen päätös, jolla on perusteltu alkuperäistä luetteloon merkitsemistä, pysyy voimassa, ei voida enää päätellä kyseessä olevan henkilön tai yhteisön osalta terroritoimintaan osallistumisen riskin olevan yhä olemassa, neuvostolla on velvollisuus perustella tämän henkilön tai yhteisön pysyttäminen mainitussa luettelossa nykyhetkisen tilanteen ajantasaistetulla arvioinnilla ottamalla huomioon viimeisimmät tosiseikat, jotka osoittavat, että riski on edelleen olemassa. Käsiteltävässä asiassa se hyväksyi, että näin oli, koska neuvosto perusti kantajan nimen uudelleen merkitsemisen riidanalaisin luetteloihin yhtäältä yhteisen kannan 2001/93 1 artiklan 4 kohdassa tarkoitetuiksi toimivaltaisten viranomaisten päätöksiksi luokiteltujen päätösten voimassa pitämiseen ja toisaalta tekoihin, jotka olivat viimeisimmät seikat, joihin neuvosto itsenäisesti vetosi ja jotka osoittivat, että vaara Hamasin sekaantumisesta terroristijärjestöjen toimintaan oli olemassa.

2. Ukraina

Unionin yleinen tuomioistuin kumosi 11.7.2019 antamillaan tuomiolla ***Yanukovych v. neuvosto*** (T-244/16 ja T-285/17, EU:T:2019:502) ja tuomiolla ***Klymenko v. neuvosto*** (T-274/18, EU:T:2019:509) useita neuvoston toimia,[73] jotka koskivat Ukrainan tilanteen johdosta toteutettuja rajoittavia toimenpiteitä, joilla näiden rajoittavien

73| Tässä tapauksessa yhdistetyissä asioissa T-244/16 ja T-285/17 vaadittiin kumoamaan 4.3.2016 annettu neuvoston päätös (YUTP) 2016/318 (EUVL 2016, L 60, s. 76), 4.3.2016 annettu neuvoston täytäntöönpanoasetus (EU) 2016/311 (EUVL 2016, L 60, s. 1), 3.3.2017 annettu neuvoston päätös (YUTP) 2017/381 (EUVL 2017, L 58, s. 34) ja 3.3.2017 annettu neuvoston täytäntöönpanoasetus (EU) 2017/374 (EUVL 2017, L 58, s. 1) kun taas asiassa T-274/18 vaadittiin kumoamaan 5.3.2018 annettu neuvoston päätös (YUTP) 2018/333 (EUVL 2018, L 63, s. 48) ja 5.3.2018 annettu neuvoston täytäntöönpanoasetus (EU) 2018/326 (EUVL 2018, L 63, s. 5).

toimenpiteiden kohteena olevista henkilöistä, yhteisöistä ja elimistä[74] laaditun luettelon voimassaoloa oli jatkettu siten, että kantajien, jotka olivat Ukrainan entinen presidentti ja entinen tulo- ja palkkioministeri, nimet pysytettiin mainitussa luettelossa. Merkitsemisestä luetteloon oli päätetty sillä perusteella, että Ukrainassa oli aloitettu kantajia koskevia esitutkintamenettelyjä julkisten varojen väärinkäyttöön ja niiden siirtämiseen laittomasti Ukrainan ulkopuolelle liittyvistä rikoksista, ja merkitsemistä jatkettiin tämän jälkeen sillä perusteella, että Ukrainassa oli käynnistetty kantajien osalta rikosoikeudellisia menettelyjä julkisten varojen tai omaisuuden väärinkäytön vuoksi.

Unionin yleinen tuomioistuin sovelsi 19.12.2018 annetussa tuomiossa *Azarov v. neuvosto*[75] vahvistetusta oikeuskäytännöstä ilmeneviä periaatteita, ja muistutti esillä olevissa kahdessa asiassa ensinnäkin, että unionin tuomioistuinten on valvottava kaikkien unionin toimien laillisuutta perusoikeuksien kannalta. Vaikka neuvosto voi perustaa rajoittavien toimenpiteiden toteuttamisen tai voimassa pysyttämisen kolmannen valtion päätökseen, sen on itse varmistettava, että tällainen päätös on tehty erityisesti puolustautumisoikeuksia ja oikeutta tehokkaaseen oikeussuojaan kyseisessä valtiossa kunnioittaen. Tässä yhteydessä unionin yleinen tuomioistuin täsmensi, että vaikka se seikka, että kyseinen kolmas valtio on liittynyt ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehtyyn yleissopimukseen (jäljempänä Euroopan ihmisoikeussopimus) merkitsee, että Euroopan ihmisoikeustuomioistuin valvoo mainitulla yleissopimuksella taattuja perusoikeuksia, tällä seikalla ei kuitenkaan voida tehdä tarpeettomaksi mainittua varmistusta koskevaa velvollisuutta. Lisäksi neuvoston on perusteluvelvollisuuttaan noudattaakseen esitettävä rajoittavia toimenpiteitä määräävissä toimissaan, että se on varmistunut siitä, että kolmannen valtion päätös, johon se perustaa kyseiset toimet, on tehty näitä oikeuksia kunnioittaen. Neuvostolla on myös velvollisuus suorittaa mainittu varmistaminen riippumatta niistä todisteista, joita kantajat ovat toimittaneet.

Unionin yleinen tuomioistuin totesi tämän jälkeen, että vaikka neuvosto väitti, että Ukrainassa harjoitettiin tuomioistuinvalvontaa rikostutkintoja suoritettaessa ja että tässä yhteydessä annetut useat tuomioistuinten ratkaisut osoittavat, että neuvosto on voinut varmentaa kyseisten oikeuksien noudattamisen, tällaiset ratkaisut eivät ole sellaisenaan omiaan osoittamaan, että Ukrainan oikeusviranomaisten päätös toteuttaa mainittuja rikosoikeudellisia menettelyjä, joihin rajoittavien toimenpiteiden pysyttäminen perustuu, on tehty puolustautumisoikeuksia ja oikeutta tehokkaaseen oikeussuojaan kunnioittaen. Kaikki neuvoston mainitsemat tuomioistuinten ratkaisut olivat näet osa rikosoikeudellisia menettelyjä, joiden perusteella kantajien nimet oli merkitty luetteloon ja pysytetty siinä, ja ne olivat siihen nähden vain liitännäisiä siltä osin kuin ne olivat luonteeltaan joko turvaamis- tai prosessitoimia.

Unionin yleinen tuomioistuin korosti tuomiossaan ***Klymenko v. neuvosto*** (T-274/18) erityisesti, että neuvosto ei ollut selittänyt, miten näiden ratkaisujen olemassaolon perusteella voidaan katsoa, että kyseisten oikeuksien suoja varmistettiin, vaikka Ukrainassa aloitettu rikosoikeudellinen menettely, johon riidanalaiset rajoittavat toimenpiteet perustuivat vuonna 2014, oli vielä alustavan tutkinnan vaiheessa. Unionin yleinen tuomioistuin viittasi tässä yhteydessä Euroopan ihmisoikeussopimukseen[76] ja perusoikeuskirjaan,[77] joista seuraa, että oikeutta tehokkaaseen oikeussuojaan koskeva periaate sisältää muun muassa oikeuden oikeudenkäyntiin kohtuullisen ajan kuluessa. Unionin yleinen tuomioistuin korosti, että Euroopan ihmisoikeustuomioistuin oli

74| Eli niistä henkilöistä, yhteisöistä ja elimistä, joihin sovelletaan Ukrainan tilanteen johdosta tiettyihin henkilöihin, yhteisöihin ja elimiin kohdistettavista rajoittavista toimenpiteistä 5.3.2014 annetun neuvoston päätöksen 2014/119/YUTP (EUVL 2014, L 66, s. 26), sellaisena kuin se on muutettuna 29.1.2015 annetulla neuvoston päätöksellä (YUTP) 2015/143 (EUVL 2015, L 24, s. 16), 1 artiklaa ja 5.3.2014 annetun neuvoston asetuksen (EU) N:o 208/2014 (EUVL 2014, L 66, s. 1), sellaisena kuin se on muutettuna 29.1.2015 annetulla neuvoston asetuksella (EU) 2015/138 (EUVL 2015, L 24, s. 1), 2 artiklaa.

75| Unionin tuomioistuimen tuomio 19.12.2018, ***Azarov v. neuvosto*** (C-530/17 P, EU:C:2018:1031).

76| 6 artiklan 1 kappale.

77| 47 artikla.

jo katsonut, että kyseisen periaatteen loukkaaminen voidaan todeta muun muassa silloin, kun rikosoikeudellisen menettelyn tutkintavaiheelle ovat ominaisia useat passiiviset vaiheet, jotka johtuvat kyseisessä tutkinnassa toimivaltaisista viranomaisista. Unionin yleinen tuomioistuin muistutti lisäksi, että kun henkilö on ollut rajoittavien toimenpiteiden kohteena jo useita vuosia ja asia on näin kyseisessä kolmannessa valtiossa toteutetun saman rikosoikeudellisen menettelyn vireilläolon takia, neuvosto on velvollinen tutkimaan perusteellisemmin sitä, ovatko viranomaiset mahdollisesti loukanneet kyseisen henkilön perusoikeuksia. Neuvoston olisi näin ollen ainakin pitänyt ilmoittaa, miksi se saattoi katsoa, että näitä oikeuksia oli kunnioitettu siltä osin kuin kyse oli siitä, kunnioitettiinko kantajan oikeutta oikeudenkäyntiin kohtuullisen ajan kuluessa.

Ennen asiakysymyksen ratkaisemista unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi lisäksi tässä samassa asiassa neuvoston oikeudenkäyntiväitteen, jonka mukaan kantaja oli tukeutunut uuteen perusteeseen vedotessaan tuomioon Azarov v. neuvosto. Tältä osin unionin yleinen tuomioistuin totesi ensinnäkin, että tuomiossa Azarov v. neuvosto unionin tuomioistuin, kumottuaan 7.7.2017 annetun tuomion *Azarov v. neuvosto*,[78] piti asiaa ratkaisukelpoisena ja kumosi riidanalaiset toimet, koska se totesi, että asiassa oli laiminlyöty perusteluvelvollisuus, joka on oikeusjärjestyksen perusteisiin kuuluva peruste, joka voidaan tällä perusteella esittää milloin tahansa. Unionin yleinen tuomioistuin huomautti toiseksi, että joka tapauksessa kantajan tuomioon Azarov v. neuvosto perustuvilla väitteillä oli läheinen yhteys tiettyihin kannekirjelmän kohtiin ja ne voitiin ottaa tutkittaviksi myös tällä perusteella. Unionin yleinen tuomioistuin huomautti kolmanneksi, että koska unionin tuomioistuin oli kumonnut unionin yleisen tuomioistuimen oikeuskäytännön, joka oli olemassa silloin, kun kantaja oli nostanut kanteensa, tuomio Azarov v. neuvosto on sellainen oikeudellinen seikka, jonka vuoksi uuden kanneperusteen tai väitteen esittäminen on perusteltua.

VII Taloudellinen, sosiaalinen ja alueellinen yhteenkuuluvuus

Unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi 12.3.2019 antamallaan tuomiolla ***Unkari v. komissio*** (T-139/15, EU:T:2019:156) Unkarin SEUT 263 artiklan nojalla nostaman kanteen, jossa se vaati komission täytäntöönpanopäätöksen (EU) 2015/103[79] kumoamista. Päätöksellä Unkarille määrättiin rahoituskorjaus, joka vastasi 25 prosenttia sokerintuotantopaikkojen täydelliseen purkamiseen myönnetystä rakenneuudistustuesta, jota unkarilaisille sokerintuottajille oli myönnetty sokerialan väliaikaisen rakenneuudistusjärjestelmän puitteissa.

Unionin yleisen tuomioistuimen oli ensimmäiseksi otettava kantaa kysymykseen siitä, millä hetkellä olisi arvioitava, olivatko siilot tuotantovälineitä, jotka oli purettava, jotta täydelliseen purkamiseen myönnettyä rakenneuudistustukea voitiin myöntää, vai kuuluivatko ne jommankumman unionin tuomioistuimen 14.11.2013 annetussa tuomiossa ***SFIR ym.*** (C-187/12–C-189/12, EU:C:2013:737) vahvistaman poikkeuksen soveltamisalaan.

Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan siilojen tilanne oli arvioitava tukihakemuksen jättämishetkellä eikä vasta rakenneuudistustoimien päättyessä. Jotta asiaa koskevan lainsäädännön tavoite, joka oli kannattamattoman sokerintuotantokapasiteetin vähentäminen unionissa, toteutuisi, unionin lainsäätäjä oli nimittäin säätänyt kaksi erilaista rakenneuudistusjärjestelmää, joita sovellettiin sen mukaan, onko purkaminen täydellinen vai osittainen, ja joissa annettiin eri määrä rakenneuudistustukea. Täydellisen purkamisen yhteydessä voitiin säilyttää poikkeuksellisesti kaikki muut välineet kuin ne, joita tarvitaan sokerin, isoglukoosin tai inuliinisiirapin

78| Unionin yleisen tuomioistuimen tuomio 7.7.2017, ***Azarov v. neuvosto*** (T-215/15, EU:T:2017:479).

79| Euroopan maatalouden tukirahastosta (maataloustukirahasto) ja Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta (maaseuturahasto) maksettavien jäsenvaltioiden tiettyjen menojen jättämisestä Euroopan unionin rahoituksen ulkopuolelle 16.1.2015 annettu komission täytäntöönpanopäätös (EU) 2015/103 (EUVL 2015, L 16, s. 33).

tuotantoon tai jotka liittyvät suoraan kyseisten tuotteiden tuotantoon, kuten pakkauslaitteet. Sitä vastoin osittaisen purkamisen yhteydessä voitiin säilyttää välineet, joita tarvitaan sokerin, isoglukoosin tai inuliinisiirapin tuotantoon tai jotka liittyvät suoraan kyseisten tuotteiden tuotantoon, edellyttäen muun muassa ettei niitä käytetä enää sokerialan yhteisen markkinajärjestelyn piiriin kuuluvien tuotteiden valmistukseen.

Ensinnäkin, jos siilojen tilanne olisi arvioitu rakenneuudistusten päättyessä, tämä olisi antanut mahdollisuuden sekä täydellisen purkamisen että osittaisen purkamisen ollessa kyseessä säilyttää tuen hakemishetkellä tuotantovälineinä pidetyt siilot. Mahdollisuus säilyttää osa tuotantovälineistä ei olisi tällöin koskenut pelkästään osittaista purkamista, vaan se olisi ulottunut myös täydelliseen purkamiseen, vaikka viimeksi mainitun yhteydessä toimijat saivat 25 prosenttia suuremman rakenneuudistustuen kuin mitä osittaiseen purkamiseen myönnettiin täydellisestä purkamisesta aiheutuneiden suurten kustannusten perusteella. Toiseksi siiloja, jotka olisivat oletetusti olleet tuotantovälineitä tuen hakemishetkellä, ei olisi mainittu rakenneuudistussuunnitelmassa purettavina tuotantovälineitä, mikä olisi vastoin asetuksen N:o 320/2006[80] 4 artiklan 3 kohdan c alakohtaa. Kolmanneksi täydelliseen purkamiseen myönnettyä rakenneuudistustukea koskevaan hakemukseen liitettävä kaikkien tuotantovälineiden purkamista koskeva sitoumus olisi ollut puutteellinen, koska se ei olisi koskenut kaikkia sitoumuksen antamisen hetkellä olemassa olleita tuotantovälineitä.

Toiseksi unionin yleinen tuomioistuin tarkasteli kysymystä siitä, että kun kyseistä lainsäädäntöä on objektiivisesti ollut vaikea tulkita siilojen säilyttämiseen täydellisen purkamisen yhteydessä liittyvän kysymyksen osalta, olisiko komission pitänyt pienentää rahoituskorjauksen määrää tai jopa jättää rahoituskorjaus kokonaan tekemättä asiakirjassa VI/5330/97[81] – ja tarkemmin ottaen sen liitteessä 2 olevan osan ”Rajatapaukset” toisessa kohdassa (jäljempänä rajatapaus) – vahvistettujen suuntaviivojen mukaisesti.

Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan rajatapaus on harkinnanvarainen seikka, jota ei sovelleta automaattisesti. Rajatapauksen soveltaminen edellyttää nimittäin yhtäältä, että komission tilien tarkastus- ja hyväksymismenettelyn aikana toteama puute johtuu unionin lainsäädännön tulkintavaikeuksista, ja toisaalta, että kansalliset viranomaiset ovat toteuttaneet tarvittavat toimenpiteet puutteen korjaamiseksi heti, kun komissio on sen havainnut.

VIII Terveyden suojelu

Unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi 16.5.2019 antamallaan tuomiolla ***GMPO v. komissio*** (T-733/17, valitus[82] vireillä, EU:T:2019:334) kokonaisuudessaan kanteen, jossa vaadittiin osittain kumoamaan komission tekemä päätös poistaa trientiini-aktiiviaineeseen perustuva lääke, jonka rahoittaja on kantaja GMP-Orphan (GMPO), Euroopan unionin harvinaislääkerekisteristä sillä perusteella, ettei kyseinen lääke täyttänyt asetuksen N:o 141/2000[83] mukaisia edellytyksiä, eli siitä ei ole ”merkittävää etua” harvinaista sairautta sairastaville

80| Yhteisön sokerialan väliaikaisesta rakenneuudistusjärjestelmästä ja yhteisen maatalouspolitiikan rahoituksesta annetun asetuksen (EY) N:o 1290/2005 muuttamisesta 20.2.2006 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 320/2006 (EUVL 2006, L 58, s. 42).

81| 23.12.1997 päivätty komission asiakirja VI/5330/97, jonka otsikko on ”Rahoituksellisten seuraamusten määrittäminen EMOTR:n tukiosaston tilien tarkastamista ja hyväksymistä koskevaa päätöstä valmisteltaessa”.

82| Asia C-575/19 P, ***GMPO v. komissio***.

83| Harvinaislääkkeistä 16.12.1999 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 141/2000 (EYVL 2000, L 18, s. 1).

potilaille verrattuna vastaavanlaiseen lääkkeeseen, joka on jo saanut luvan. Harvinaislääkkeeksi määrittely olisi antanut kantajalle 10 vuoden kaupallisen yksinoikeuden, joka olisi alkanut lääkkeen markkinoille saattamista koskevan luvan myöntämisestä.

Kantajan pääasiallinen väite perustui siihen, että sen lääkkeestä, jolle oli vireillä myyntilupamenettely asetuksella N:o 726/2004[84] käyttöön otetussa keskitetyssä menettelyssä, olisi koitunut tämän luvan ansiosta – ipso jure – asetuksessa N:o 141/2000 tarkoitettu ”merkittävä etu” potilaille verrattuna toiseen samankaltaiseen lääkkeeseen, jolle oli jo myönnetty markkinoille saattamista koskeva lupa, mutta ainoastaan yhden jäsenvaltion markkinoilla.

Unionin yleinen tuomioistuin katsoi, ettei missään asetuksen N:o 141/2000 ja asetuksen N:o 847/2000[85] säännöksistä säädetä, että harvinaislääkkeen markkinoille saattamista koskevasta luvasta unionissa olisi sellaisenaan merkittävää etua verrattuna olemassa olevaan lääkkeeseen, joka on yhtä tehokas ja saanut jo luvan vaikkakin vain yhdessä jäsenvaltiossa. Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan rahoittaja ei voi myöskään tältä osin vedota yleisluonteisiin olettamiin tai väittämiin, kuten esimerkiksi jo olemassa olevien ja jäsenvaltioissa luvan saaneiden hoitomuotojen saatavuuden oletettuun riittämättömyyteen. Sitä vastoin rahoittajan tulee osoittaa näytön sekä väitteitään tukevien konkreettisten seikkojen avulla, että uudesta lääkkeestä on etua potilaille ja se parantaa heidän saamaansa hoitoa. Unionin yleinen tuomioistuin täsmensi tältä osin, että uuden lääkkeen tarjoaman hyödyn tulee siis ylittää tietty määrällinen tai laadullinen kynnysarvo, jotta sitä voidaan pitää ”merkittävänä” tai ”suurena” merkityksellisissä oikeussäännöissä tarkoitetulla tavalla.

Käsiteltävänä olleessa asiassa Euroopan lääkeviraston harvinaislääkkeitä käsittelevä komitea katsoi lausunnossaan, jonka perusteella komissio teki riidanalaisen päätöksen, ettei kantaja ollut esittänyt riittäviä perusteluita osoittaakseen, että jo olemassa olevan lääkkeen saatavuudessa olisi ongelmia. Tältä osin unionin yleinen tuomioistuin totesi, ettei komitean lausunto käsitellyt teknisesti tai tieteellisesti monitahoisia arviointeja vaan se perustui pääasiallisesti tosiseikkoja koskeviin toteamuksiin vertailulääkkeen saatavuudesta unionissa, ja suoritti kyseisen lausunnon sääntöjenmukaisuutta koskevan täydellisen laillisuusvalvonnan. Unionin yleinen tuomioistuin totesi yhtäältä, että komitean tutkimus, joka suoritettiin kantajan sille esittämien väitteiden tutkimiseksi, nautti korkeaa todistusarvoa ja toisaalta, että kantajan komitealle esittämä näyttö arvioitiin oikein. Näin ollen unionin yleinen tuomioistuin katsoi, ettei riidanalaisessa päätöksessä, jossa vahvistettiin harvinaislääkkeitä käsittelevän komitean lausunto, tehty arviointivirhettä.

84| Ihmisille ja eläimille tarkoitettuja lääkkeitä koskevista yhteisön lupa- ja valvontamenettelyistä ja Euroopan lääkeviraston perustamisesta 31.3.2004 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 726/2004 (EUVL 2004, L 136, s. 1).

85| Lääkkeiden harvinaislääkkeiksi määrittelemistä koskevien arviointiperusteiden soveltamista koskevista säännöksistä sekä ”vastaavanlaisen lääkkeen” ja ”kliinisen paremmuuden” käsitteiden määrittelemisestä 27.4.2000 annettu komission asetus (EY) N:o 847/2000 (EYVL 2000, L 103, s. 5).

IX Energia

Unionin yleinen tuomioistuin hyväksyi 10.9.2019 antamallaan tuomiolla ***Puola v. komissio*** (T-883/16, valitus[86] vireillä, EU:T:2019:567) Puolan tasavallan kumoamiskanteen, jonka se oli nostanut komission päätöksestä,[87] jolla hyväksyttiin Saksan sääntelyviranomaisen ehdottama OPAL-kaasuputken vapautusta koskevien käyttösääntöjen muutos.

OPAL-kaasuputki on mantereella sijaitseva osa Nord Stream 1 -kaasuputkesta, jonka kautta kuljetetaan Venäjältä peräisin olevaa maakaasua Eurooppaan ilman, että kaasu kulkee ”perinteisten” kauttakulkumaiden, kuten esimerkiksi Ukrainan, Puolan ja Slovakian, kautta. Komissio oli vuonna 2009 hyväksynyt tietyin edellytyksin Saksan sääntelyviranomaisen päätöksen, jolla OPAL-kaasuputki vapautettiin direktiivin 2003/55[88] (joka on myöhemmin korvattu direktiivillä 2009/73)[89] säännöistä, jotka koskevat kolmansien pääsyä kaasuputkiin ja tariffisääntelyä. Koska Gazprom ei ole koskaan täyttänyt yhtä komission asettamista edellytyksistä, se on voinut käyttää OPAL-kaasuputkea osallistumalla kilpailuun pelkästään 50 prosentilla kaasuputken kapasiteetista sen jälkeen, kun kaasuputki otettiin käyttöön vuonna 2011.

Gazpromin pyynnöstä Saksan sääntelyviranomainen ilmoitti komissiolle vuonna 2016 aikovansa muuttaa tiettyjä vuonna 2009 myönnettyyn vapautukseen liittyviä säännöksiä. Käytännössä suunnitellun muutoksen perusteella OPAL-kaasuputkea voitaisiin käyttää täydellä kapasiteetilla, kunhan vähintään 50 prosenttia tästä kapasiteetista myytäisiin huutokaupassa. Komissio hyväksyi muutoksen tietyin edellytyksin. Koska tämän komission päätöksen perusteella Gazprom voi laskea Ukrainan, Slovakian ja lopulta Puolan kautta kuljetettavan kaasun määrää, Puola nosti unionin yleisessä tuomioistuimessa kanteen, jossa se vaati kyseisen päätöksen kumoamista, ja vetosi kanteessa muun muassa energiaturvallisuutensa heikkenemiseen.

Ensiksi unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi tehottomana kumoamista koskevan kanneperusteen, joka perustui direktiivin 2009/73 36 artiklan 1 kohdan a alakohdan rikkomiseen. Kyseisen alakohdan nojalla kaasuyhdysputket voidaan pyynnöstä vapauttaa määritellyksi ajaksi kolmansien osapuolten kaasuverkkoon pääsyä koskevien kyseisen direktiivin säännösten soveltamisesta, kunhan useat edellytykset täyttyvät. Koska toimitusvarmuuden parantaminen on yksi näistä edellytyksistä, Puola väitti, että komissio oli rikkonut kyseistä säännöstä. Tältä osin unionin yleinen tuomioistuin totesi kuitenkin, että nimenomaan merkittävän uuden kaasuinfrastruktuurisijoituksen – eli käsiteltävässä asiassa OPAL-kaasuputken rakentamisen – oli täytettävä toimitusvarmuuden parantamista koskeva edellytys. Näin ollen komission oli tullut varmistua siitä, että suunniteltu sijoitus täytti tämän edellytyksen, antaessaan alkuperäisen päätöksensä vuonna 2009. Komissiolla ei sen sijaan ollut velvollisuutta arvioida tätä edellytystä, kun se vuonna 2016 antoi riidanalaisen päätöksen, jolla vain hyväksyttiin alkuperäiseen vapautukseen liittyvien edellytysten muuttaminen. Kun tässä vaiheessa ei suunniteltu uutta sijoitusta ja kun Saksan sääntelyviranomaisen ehdottama käyttösääntöjen muutos ei muuttanut OPAL-kaasuputkea infrastruktuurina, kyseiseen kysymykseen ei olisi voitu vastata vuonna 2016 eri tavalla kuin vuonna 2009.

86| Asia C-848/19 P, ***Saksa v. Puola***.

87| Direktiivin 2003/55/EY nojalla vahvistettujen edellytysten, joiden mukaisesti OPAL-kaasuputki vapautetaan kolmansien osapuolten verkkoon pääsyä ja tariffisääntelyä koskevien sääntöjen soveltamisesta, uudelleentarkastelusta 28.10.2016 annettu komission päätös C(2016) 6950 final.

88| Maakaasun sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 98/30/EY kumoamisesta 26.6.2003 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2003/55/EY (EUVL 2003, L 176, s. 57).

89| Maakaasun sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 2003/55/EY kumoamisesta 13.7.2009 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/73/EY (EUVL 2009, L 211, s. 94).

Toiseksi unionin yleinen tuomioistuin tarkasteli ensimmäistä kertaa energiayhteisvastuun periaatetta, joka on vahvistettu SEUT 194 artiklan 1 kohdassa ja jota Puola väitti komission rikkoneen. Aluksi unionin yleinen tuomioistuin totesi, että jäsenvaltioiden välisen yhteisvastuun yleisen periaatteen nimenomaisena ilmaisuna energia-alalla energiayhteisvastuun periaatteeseen liittyy oikeuksia ja velvollisuuksia sekä unionille että jäsenvaltioille. Unionin yleinen tuomioistuin totesi lisäksi, että energiayhteisvastuun periaate ei merkitse ainoastaan keskinäisen avunannon velvoitteita poikkeuksellisissa kriisitilanteissa maakaasun toimituksissa tai maakaasun sisämarkkinoiden toiminnassa. Päinvastoin yhteisvastuun periaatteeseen kuuluu myös unionilla ja jäsenvaltioilla oleva yleinen velvollisuus ottaa huomioon muiden toimijoiden intressit, kun ne käyttävät toimivaltaansa. Unionin energiapolitiikan yhteydessä tämä merkitsee, että unionin ja jäsenvaltioiden on tähän politiikkaan perustuvaa toimivaltaansa käyttäessään pyrittävä välttämään sellaisten toimenpiteiden toteuttaminen, jotka voivat vaikuttaa unionin ja muiden jäsenvaltioiden intresseihin, joita ovat toimitusvarmuus, toimitusten taloudellinen ja poliittinen kestävyys sekä maakaasun toimituslähteiden monipuolistaminen. Näin ollen unionin toimielinten ja jäsenvaltioiden on otettava huomioon kyseisen politiikan täytäntöönpanossa niin unionin kuin eri jäsenvaltioidenkin intressit ja punnittava kyseisiä intressejä, jos intressiristiriitoja on.

Kun otetaan huomioon yhteisvastuun periaatteen tällainen ulottuvuus, komission olisi pitänyt arvioida, kun se antoi riidanalaisen päätöksen vuonna 2016, sitä, voiko Saksan sääntelyviranomaisen ehdottama OPAL-kaasuputken käyttösääntöjen muutos vaikuttaa muiden jäsenvaltioiden intresseihin energia-alalla, ja, jos kyllä, verrata kyseisiä intressejä Saksan liittotasavallan ja mahdollisesti unionin intressiin toteuttaa kyseinen muutos. Koska riidanalainen päätös ei sisältänyt tällaista arviointia, unionin yleinen tuomioistuin kumosi sen.

X Kemikaalit (REACH)

Unionin yleisen tuomioistuimen laajennettu viides jaosto otti 20.9.2019 antamassaan tuomiossa ***BASF Grenzach v. ECHA*** (T-125/17, EU:T:2019:638) ensimmäistä kertaa kantaa Euroopan kemikaaliviraston (ECHA) valituslautakunnan tehtävään ja toimivaltaan sekä erityisesti valituslautakunnan harjoittaman valvonnan laajuuteen ja tehokkuuteen asiassa, jossa sille oli esitetty valitus ECHA:n päätöksestä pyytää asetuksen N:o 1907/2006[90] nojalla triklosaani-aineen arviointiin liittyviä lisätietoja.

Kantajana ollut triklosaania valmistava yritys on ainoa mainitussa asetuksessa tarkoitettu kyseisen aineen rekisteröijä. ECHA:n tehtyä päätöksen pyytää kantajalta lisätietoja kantaja valitti päätöksestä kemikaaliviraston valituslautakuntaan, joka hylkäsi valituksen osittain. Kantaja vaati unionin yleisessä tuomioistuimessa nostamassaan kanteessa ECHA:n valituslautakunnan päätöksen kumoamista ja vetosi kanneperusteisiin, joiden mukaan valituslautakunta oli laiminlyönyt valvontatehtävänsä, kun se ei tutkinut ”uudelleen” tieteellisiä arviointeja, joihin ECHA:n alkuperäinen päätös perustui. Koska kantajan argumentit eivät voineet menestyä, unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi kanteen seuraavien seikkojen perusteella.

Ensiksi unionin yleinen tuomioistuin totesi ECHA:n valituslautakunnan valvontatehtävän laajuudesta aluksi, ettei asetuksen N:o 1907/2006 eikä asetuksen N:o 771/2008[91] säännöksissä nimenomaisesti säädetä, että tutkiessaan ECHA:n päätöksen, jossa pyydetään aineen arviointiin liittyviä lisätietoja, valituslautakunta tekee

90| Kemikaalien rekisteröinnistä, arvioinnista, lupamenettelyistä ja rajoituksista (REACH), Euroopan kemikaaliviraston perustamisesta, direktiivin 1999/45/EY muuttamisesta sekä neuvoston asetuksen (ETY) N:o 793/93, komission asetuksen (EY) N:o 1488/94, neuvoston direktiivin 76/769/ETY ja komission direktiivien 91/155/ETY, 93/67/ETY, 93/105/EY ja 2000/21/EY kumoamisesta 18.12.2006 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1907/2006 (EUVL 2006, L 396, s. 1, oikaisu EUVL 2007, L 136, s. 3).

91| Euroopan kemikaaliviraston valituslautakunnan organisaatiota ja menettelyä koskevista säännöistä 1.8.2008 annettu komission asetus (EY) N:o 771/2008 (EUVL 2008, L 206, s. 5).

”uudelleen” kantajan tarkoittaman kaltaisen tutkimuksen, eli toisin sanoen tutkii, voidaanko silloin, kun se ratkaisee valituksen kaikkien asiaa koskevien oikeudellisten seikkojen ja tosiseikkojen ja erityisesti tieteellisten kysymysten valossa, lainmukaisesti tehdä uusi päätös, jonka päätösosa on sama kuin lautakunnassa riitautetussa päätöksessä. Kyseisten asetusten säännöksistä päinvastoin ilmenee, että tällaisen valituksen yhteydessä valituslautakunta tutkii ainoastaan, voivatko valittajan esittämät väitteet osoittaa, että kyseessä on virhe, joka vaikuttaa riitautettuun päätökseen. Unionin yleinen tuomioistuin nimittäin totesi, että ECHA:n valituslautakunnassa noudatetun menettelyn, sellaisena kuin siitä säädetään asetuksen N:o 771/2008 yleisissä menettelysäännöissä, kontradiktorisen luonteen vuoksi kyseisen menettelyn kohde määräytyy valittajan valituslautakunnalle valituksessaan esittämien perusteiden mukaan, ja että tämäntyyppinen valitus voi siten kohdistua ainoastaan sen tutkimiseen, voidaanko valittajan esittämillä seikoilla osoittaa, että valituslautakunnassa riitautettu päätös on virheellinen.

Unionin yleinen tuomioistuin huomautti myös, että asetuksen N:o 1907/2006 rakenteesta ilmenee, että menettelysääntöjä, joita sovelletaan ECHA:an sen antaessa päätöksen ensimmäisenä asteena, ei ole tarkoitus soveltaa suoraan valituslautakuntaan. Unionin yleinen tuomioistuin katsoi näin ollen, ettei valituslautakunnalla ole velvollisuutta suorittaa uutta tarkastelua, joka vertautuu ECHA:n ensimmäisenä asteena suorittamaan tarkasteluun. Unionin yleinen tuomioistuin totesi erityisesti, ettei valituslautakunnan tehtävänä ole toistaa ECHA:n alkuperäisessä päätöksessä toteutettua tieteellistä arviointia, koska yhtäältä kyseinen arviointi on annettava yksistään tieteellisten asiantuntijoiden tehtäväksi, koska se on suoritettava ennalta varautumisen periaatteen mukaisesti, ja koska toisaalta asetuksen N:o 1907/2006 tai asetuksen N:o 771/2008 säännöksissä ei säädetä tällaisesta uudesta tieteellisestä arvioinnista valituslautakunnassa käytävän menettelyn yhteydessä.

Toiseksi unionin yleinen tuomioistuin katsoi ECHA:n valituslautakunnan harjoittaman valvonnan tehokkuudesta, että – toisin kuin unionin tuomioistuinten harjoittama valvonta – valvonta, jota valituslautakunta harjoittaa ECHA:n päätökseen sisältyvien hyvin monitahoisten tieteellisten tosiseikkojen arviointien osalta, ei voi rajoittua vain sen tarkistamiseen, onko kyse ilmeisistä virheistä. Kun otetaan huomioon ECHA:n valituslautakunnan jäsenten tieteellinen ja lainopillinen pätevyys, valituslautakunnalla on nimittäin tarvittava asiantuntemus voidakseen itse ryhtyä tällaiseen arviointiin. Valituslautakunnan on siis juuri jäsentensä lainopillisen ja tieteellisen pätevyyden perusteella tutkittava, voidaanko valittajan esittämillä° argumenteilla osoittaa, että ECHA:n päätöksen perusteena olleet näkemykset ovat virheellisiä.

Unionin yleinen tuomioistuin otti 20.9.2019 antamassaan tuomiossa ***Saksa v. ECHA*** (T-755/17, EU:T:2019:647) kantaa Euroopan kemikaaliviraston (ECHA) valituslautakunnan tehtävään ja toimivaltaan sekä erityisesti valituslautakunnan harjoittaman valvonnan laajuuteen ja tehokkuuteen asiassa, jossa sille oli esitetty valitus ECHA:n päätöksestä pyytää asetuksen N:o 1907/2006 nojalla benpat-aineen arviointiin liittyviä lisätietoja.

ECHA:n tehtyä päätöksen pyytää lisätietoja yrityksiltä, jotka olivat rekisteröineet benpatin ECHA:ssa, kyseiset yritykset valittivat päätöksestä kemikaaliviraston valituslautakuntaan, joka kumosi valituksenalaisen päätöksen osittain valituksen perusteella. Saksan liittotasavalta vaati unionin yleisessä tuomioistuimessa nostamassaan kanteessa ECHA:n valituslautakunnan päätöksen kumoamista pääasiallisesti sillä perusteella, ettei valituslautakunta sen mukaan ollut toimivaltainen antamaan ratkaisua valitusperusteista, joilla pyritään osoittamaan ECHA:n päätöksen aineellisten virheiden olemassaolo. Koska kantajana olleen jäsenvaltion argumentit eivät voineet menestyä, unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi kanteen osittain ja katsoi, että ECHA:n valituslautakunta on toimivaltainen tutkimaan tämänkaltaisia valitusperusteita.

Unionin yleinen tuomioistuin muistutti ensiksi etenkin valituslautakunnan jäsenten nimittämisestä, joka perustuu jäsenten tieteelliseen ja lainopilliseen kokemukseen ja pätevyyteen, että valituslautakunnalla on tarvittava asiantuntemus voidakseen itse arvioida tieteellisiä seikkoja ja että asiantuntemuksella pyritään varmistaman sekä oikeudellisten että teknisten näkökohtien tasapuolinen arviointi. Toiseksi unionin yleinen tuomioistuin huomautti, ettei asetukseen N:o 1907/2006 eikä asetukseen N:o 771/2008 sisälly erityisiä säännöksiä aineiden arviointia koskeviin päätöksiin liittyvästä muutoksenhausta.

Kolmanneksi unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että sen, että ECHA:n päätökseen voidaan hakea muutosta valituslautakunnassa, tavoitteet puoltavat sitä, että valituslautakunta on toimivaltainen tutkimaan valitusperusteita, joilla pyritään osoittamaan ECHA:n päätöksen aineelliset virheet. Unionin yleinen tuomioistuin näet katsoi, että koska ECHA:n valituslautakunnan suorittama valvonta on tehokkaampaa kuin unionin tuomioistuinten valvonta, valituslautakunnan toimivalta ei rajoitu ilmeisten virheiden todentamiseen vaan ulottuu lisätietojen pyytämistä koskevan päätöksen teknisten näkökohtien todentamiseen. ECHA:n valituslautakunnan toimivallan rajoittaminen johtaisi sitä paitsi siihen, ettei valituslautakunta voisi hoitaa tehtäväänsä, joka on unionin tuomioistuimissa toteutettavien oikeudenkäyntien rajoittaminen takaamalla oikeus tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin, ja olisi myös ristiriidassa niiden näkökohtien kanssa, joiden perusteella on otettu käyttöön valitusten tutkittavaksi ottamista koskevat säännöt asioissa, jotka on tutkittu jo kahteen kertaan eli ensin valituslautakunnassa ja sen jälkeen unionin yleisessä tuomioistuimessa.[92]

Neljänneksi ja viimeiseksi unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että ECHA:n valituslautakunnan toimivallan rajoittaminen ei olisi omiaan takaamaan Euroopan unionin perusoikeuskirjan 47 artiklan ensimmäisessä kohdassa tarkoitettua oikeutta tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin. Unionin yleinen tuomioistuin muistutti ensin, että valituslautakunta tutkii kontradiktorisen menettelyn puitteissa ainoastaan sen, voidaanko valittajan väitteillä osoittaa valituksenalaisen päätöksen virheellisyys, minkä jälkeen se totesi, että jos valituslautakunnan toimivaltaa rajoitettaisiin, aineellisiin virheisiin ECHA:n päätöksessä perustuviin valitusperusteisiin ei voitaisi tehokkaasti vedota valituslautakunnan päätöksestä unionin yleisessä tuomioistuimessa nostetun kumoamiskanteen yhteydessä. Valituslautakunnan toimivallan rajoittamiseen perustuvasta lähestymistavasta seuraisi sitä paitsi, että valituslautakuntaan tehtäisiin siinä mielessä turhia valituksia, että valittajan, joka vaatii ECHA:n päätöksen kumoamista yksinomaan päätöksen aineellisiin virheisiin liittyvien perusteiden nojalla, olisi osoitettava valitus valituslautakunnalle, vaikka tällaisessa tapauksessa valitus väistämättä aina hylättäisiin.

XI Polkumyynti

Unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi 20.3.2019 antamallaan tuomiolla ***Foshan Lihua Ceramic v. komissio*** (T-310/16, EU:T:2019:170) kiinalaisen vientiä harjoittavan tuottajan Foshan Lihua Ceramic (jäljempänä kantaja) nostaman kanteen, jossa vaadittiin kumoamaan komission päätös, jolla hylättiin kantajan vaatimus uuden vientiä harjoittavan tuottajan kohtelusta sen lopullisen polkumyyntitullin osalta, joka otettiin käyttöön Kiinan kansantasavallasta peräisin olevien keraamisten laattojen tuonnissa neuvoston täytäntöönpanoasetuksella (EU) N:o 917/2011[93] (jäljempänä lopullinen asetus). Kantajalle, joka ei osallistunut kyseisen asetuksen antamiseen johtaneeseen hallinnolliseen menettelyyn, määrättiin polkumyyntitulli, joka vahvistettiin käyttäen korkeinta polkumyyntimarginaalia, joka oli todettu menettelyyn osallistuneen vientiä harjoittavan tuottajan edustavan tuotetyypin osalta. Komissio hylkäsi vaatimuksen uuden vientiä harjoittavan tuottajan kohtelun myöntämiseksi sillä perusteella, ettei kantaja ollut osoittanut täyttävänsä sen myöntämisedellytyksiä.

92| Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännöstä tehdyn pöytäkirjan N:o 3 muuttamisesta 17.4.2019 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU, Euratom) 2019/629 (EUVL 2019, L 111, s. 1).

93| Lopullisen polkumyyntitullin käyttöönotosta Kiinan kansantasavallasta peräisin olevien keraamisten laattojen tuonnissa ja kyseisessä tuonnissa käyttöönotetun väliaikaisen tullin lopullisesta kantamisesta 12.9.2011 annettu neuvoston täytäntöönpanoasetus (EU) N:o 917/2011 (EUVL 2011, L 238, s. 1).

Unionin yleinen tuomioistuin totesi aluksi, että asetuksen N:o 1225/2009[94] (jäljempänä perusasetus) 11 artiklan 5 kohtaa, jossa sovelletaan ainoastaan perusasetuksen 11 artiklan 2–4 kohdassa säädettyihin tarkastelumenettelyihin perusasetuksen asianmukaisia säännöksiä, jotka koskevat menettelyjä ja tutkimusten suorittamista, kuten perusasetuksen 5 artiklan 10 ja 11 kohtaa ja saman asetuksen 6 artiklan 7 kohtaa, ei voida soveltaa lopullisen asetuksen 3 artiklaan perustuvassa tutkimuksessa.

Tullitariffeja ja kauppaa koskevan vuoden 1994 yleissopimuksen (GATT) VI artiklan soveltamisesta tehdyn sopimuksen (jäljempänä polkumyynnin vastainen sopimus)[95] 9.5 artiklan väitetystä rikkomisesta unionin yleinen tuomioistuin totesi, että vaikka perusasetuksen 11 artiklan 4 kohdan ensimmäisen. toisen ja kolmannen alakohdan sanamuoto vastaa alkuperäisen tutkimusajanjakson jälkeisen viennin olemassaoloon liittyvää kolmatta edellytystä lukuun ottamatta polkumyynnin vastaisen sopimuksen 9.5 artiklan sanamuotoa, perusasetuksen 11 artiklan 4 kohtaan sisältyy vielä neljäs alakohta, jonka mukaan tätä artiklaa ei sovelleta, kun toimielimet ovat käyttäneet otantaa alkuperäisessä tutkimuksessa. Tämän poikkeuksen tavoitteena on, ettei uusia vientiä harjoittavia tuottajia aseteta edullisempaan menettelylliseen tilanteeseen kuin alkuperäisessä tutkimuksessa yhteistyössä toimineita mutta otokseen kuulumattomia tuottajia. Tätä näkökohtaa ei oteta huomioon polkumyynnin vastaisessa sopimuksessa. Näin ollen perusasetuksen 11 artiklan 4 kohdan neljäs alakohta ilmentää unionin lainsäätäjän tahtoa ottaa käyttöön unionin oikeusjärjestyksessä noudatettava omanlainen lähestymistapa uusia vientiä harjoittavia tuottajia koskevan tarkastelun vireillepanon edellytysten osalta, eikä mainittua säännöstä voida pitää toimenpiteenä, jolla on tarkoitus panna täytäntöön unionin oikeusjärjestyksessä Maailman kauppajärjestössä omaksuttu erityinen velvoite. Tästä seuraa, ettei polkumyynnin vastaisen sopimuksen 9.5 artiklalla ole välitöntä oikeusvaikutusta unionin oikeusjärjestyksessä.

Seuraavaksi unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että koska lopullisen asetuksen 3 artiklan nojalla suoritetun tutkimuksen tavoitteet ovat rajatummat kuin perusasetuksen 11 artiklan 4 kohdan mukaisen tutkimuksen, on perusteltua ilmoittaa lopullisen asetuksen 3 artiklan mukaisen tutkimuksen vireillepanosta harvemmille toimijoille. Kun perusasetuksen 11 artiklan 4 kohdan mukaisesti tehdyllä tutkimuksella pyritään määrittämään sekä se, onko kyseessä oleva toimija uusi vientiä harjoittava tuottaja, että – mikäli tähän ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi – sen yksilöllinen polkumyyntimarginaali, lopullisen asetuksen 3 artiklan mukaisesti suoritetun tutkimuksen ainoana tavoitteena on nimittäin selvittää, onko kyseessä oleva toimija varmasti uusi vientiä harjoittava tuottaja. Kyseisessä tutkimuksessa viimeksi mainitun on osoitettava, ettei se ole tuonut lopullisen asetuksen 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja Kiinasta peräisin olevia tuotteita alkuperäisen tutkimusajanjakson aikana, ettei se ole etuyhteydessä sellaiseen viejään tai tuottajaan, johon sovelletaan kyseisessä asetuksessa käyttöön otettuja toimenpiteitä, ja että se on tosiasiallisesti vienyt kyseisiä tavaroita unioniin tai sillä on peruuttamaton sopimusvelvoite merkittävän tuotemäärän viemiseksi unioniin alkuperäisen tutkimusajanjakson jälkeen. Koska nämä edellytykset liittyvät kyseessä olevan toimijan omaan tilanteeseen, viimeksi mainitulla on mitä ilmeisimmin, kaikki kolmannet osapuolet pois lukien, parhaat edellytykset toimittaa tarvittavat tiedot.

Lopuksi unionin yleinen tuomioistuin selvensi todistustaakan ja näyttökynnyksen osalta, että todistustaakkaa, joka uuden vientiä harjoittavan tuottajan kohtelua pyytävällä yrityksellä on sekä lopullisen asetuksen 3 artiklan nojalla että perusasetuksen 11 artiklan 4 kohdan mukaisesti, ei kuitenkaan itsessään ole mahdoton täyttää. Muun muassa kokonaismyyntiä ja konsernin rakennetta koskevien kattavien, johdonmukaisten ja tarkistettavissa olevien tietojen ja todisteiden toimittaminen mahdollistaa sen, että komissio voi sulkea pois kyseisen tuotteen

94| Polkumyynnillä muista kuin Euroopan yhteisön jäsenvaltioista tapahtuvalta tuonnilta suojautumisesta 30.11.2009 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 1225/2009 (EUVL 2009, L 343, s. 51), sellaisena kuin se on muutettuna viimeksi tiettyjen yhteiseen kauppapolitiikkaan liittyvien asetusten muuttamisesta tiettyjen toimenpiteiden hyväksymismenettelyjen osalta 15.1.2014 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) N:o 37/2014 (EUVL 2014, L 18, s. 1).

95| Maailman kauppajärjestön (WTO) perustamissopimuksen (EYVL 1994, L 336, s. 3) liitteessä 1A oleva tullitariffeja ja kauppaa koskevan vuoden 1994 yleissopimuksen (GATT) VI artiklan soveltamisesta tehty sopimus (EYVL 1994, L 336, s. 103).

viennin unioniin alkuperäisen tutkimusajanjakson aikana, jos sitä ei tosiasiassa ole tapahtunut, ja jopa todeta, ettei kantaja ole etuyhteydessä sellaiseen vientiä harjoittavaan tuottajaan, johon sovelletaan kyseisiä polkumyyntitulleja.

Komission tehtävä ei ole tältä osin osoittaa, että kantaja on vienyt kyseistä tuotetta unioniin tai että sillä on etuyhteys sellaisiin yrityksiin, joihin sovelletaan kyseisiä polkumyyntitulleja, eikä myöskään esittää tästä kertovia todisteita. Kyseisen kohtelun myöntämistä koskevan pyynnön hylkäämiseksi riittää pääasiassa se, että kyseisen toimijan toimittamat todisteet eivät ole tukeneet riittävällä tavalla sen väitteitä. Sitä vastoin komission tulee tutkia – sille uuden vientiä harjoittavan tuottajan kohtelun myöntämistä koskevassa tutkimuksessa kuuluvan tehtävän mukaisesti – kaikin saatavillaan olevin keinoin tällaisen toimijan esittämien väitteiden ja todisteiden paikkansapitävyys.

Unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi 8.5.2019 antamallaan tuomiolla ***Stemcor London ja Samac Steel Supplies v. komissio*** (T-749/16, EU:T:2019:310) kanteen, jossa vaadittiin kumoamaan komission asetus 2016/1329[96] (jäljempänä riidanalainen asetus). Riidanalaisessa asetuksessa säädettiin lopullisen polkumyyntitullin taannehtivasta kantamisesta tiettyjen Kiinan kansantasavallasta ja Venäjän federaatiosta peräisin olevien kylmävalssattujen teräslevytuotteiden tuonnista.

Tässä tuomiossa unionin yleinen tuomioistuin otti ensimmäistä kertaa kantaa polkumyyntiä koskevan perusasetuksen[97] 10 artiklan 4 kohdassa tarkoitettuun menettelyyn, jonka nojalla komissio voi taannehtivasti kantaa polkumyyntitullin tuotteista, jotka on luovutettu kulutukseen enintään 90 päivää ennen väliaikaisten toimenpiteiden soveltamispäivää (mutta ei ennen tutkimuksen vireillepanoa), sillä edellytyksellä, että tuonti on kirjattu, että ”kyseistä tuotetta on aiemmin pitkään tuotu polkumyynnillä tai tuoja tiesi tai sen olisi pitänyt tietää polkumyynnistä, sen merkittävyydestä ja väitetyn tai vahvistetun vahingon merkittävyydestä” (10 artiklan 4 kohdan c alakohta) ja että ”sellaisen tuonnin tason lisäksi, josta tutkimusajanjakson aikana aiheutui vahinkoa, tuonti on uudelleen huomattavasti kasvanut niin, että tämä kasvu voi estää sovellettavan lopullisen polkumyyntitullin korjaavan vaikutuksen, ottaen huomioon tuontihetki, tuonnin määrä tai muut olosuhteet”. (10 artiklan 4 kohdan d alakohta).

Koska kantajat väittivät ensinnäkin, että komissio oli tehnyt useita virheitä tulkitessaan ja soveltaessaan perusasetuksen 10 artiklan 4 kohdan c alakohdassa mainittuja edellytyksiä, unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi kantajien tulkinnan, jonka mukaan tuojien on osoitettava tienneen ”todellisesta” eikä vain ”väitetystä” polkumyynnistä perusasetuksen 10 artiklan 4 kohdan c alakohdassa säädetyn edellytyksen täyttymiseksi. Unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että termien ”väitetty” tai ”vahvistettu” on katsottava viittaavan sekä polkumyynnin että vahingon merkittävyyteen kyseisen säännöksen tehokkaan vaikutuksen varmistamiseksi.

Tämän jälkeen unionin tuomioistuin totesi, että valituksen ei-luottamuksellisessa versiossa ja tutkimuksen vireillepanoilmoituksessa esitetyt todisteet riittivät käsiteltävässä asiassa siihen, että tuojat, jotka ovat alan ammattilaisia, saivat perusasetuksen 10 artiklan 4 kohdan mukaisesti tiedon väitetyn polkumyynnin merkittävyydestä heti, kun tutkimus oli pantu vireille.

Perusasetuksen 10 artiklan 4 kohdan d alakohdasta unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että ajanjaksoon, jolla ”tuonnin huomattavaa kasvua uudelleen” arvioidaan, on sisällyttävä aika tutkimuksen vireillepanoilmoituksen

96| Lopullisen polkumyyntitullin perimisestä tiettyjen Kiinan kansantasavallasta ja Venäjän federaatiosta peräisin olevien kylmävalssattujen teräslevytuotteiden kirjatusta tuonnista 29.7.2016 annettu komission täytäntöönpanoasetus (EU) 2016/1329 (EUVL 2016, L 210, s. 27).

97| Polkumyynnillä muista kuin Euroopan unionin jäsenvaltioista tapahtuvalta tuonnilta suojautumisesta 8.6.2016 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/1036 (EUVL 2016, L 176, s. 21).

julkaisemisesta lähtien, koska siitä lähtien tuojat ovat tienneet, että kirjatusta tuonnista saatetaan myöhemmin kantaa taannehtivasti tulli, ja tuojat ovat voineet tuntea houkutusta tuoda tutkimuksen kohteena olevia tuotteita suuria määriä kyseisten tullien käyttöönoton varalta.

Tämän jälkeen unionin tuomioistuin täsmensi, että tuonnin huomattavaa kasvamista uudelleen on arvioitava kokonaisuutena, jotta voitaisiin määrittää, onko tuonti kokonaisuudessaan voinut estää lopullisten polkumyyntitullien korjaavan vaikutuksen ja siten aiheuttaa unionin tuotannonalalle ylimääräistä vahinkoa, ilman että asianomaisten tuojien yksilöllistä ja subjektiivista tilannetta otettaisiin huomioon.

Lisäksi unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että kasvun määritteleminen huomattavaksi perustuu tapauskohtaiseen analyysiin, jossa paitsi verrataan tuonnin kuukausittaisia painotettuja keskiarvoja tutkimusajanjakson aikana ja tutkimuksen vireillepanoilmoituksen ja väliaikaisten toimenpiteiden käyttöönoton välisenä aikana otetaan myös huomioon kaikki muut merkitykselliset seikat, jotka liittyvät erityisesti tutkimuksen kohteena olevien tuotteiden kokonaiskulutuksen kehitykseen unionissa, varastojen kehitykseen ja markkinaosuuksien kehitykseen.

Näin ollen unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että komissio saattoi perustellusti todeta, että tuonnin huomattava kasvu uudelleen, kun otetaan huomioon tuontimäärä, tuonnin ajankohta ja muut olosuhteet, kuten hintojen lasku ja merkittävä varastointi, vaikutti uudelleen kielteisesti hintoihin ja unionin tuotannonalan markkinaosuuteen unionissa ja saattoi siten estää lopullisen polkumyyntitullin korjaavan vaikutuksen.

Unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi 3.12.2019 antamallaan tuomiolla ***Yieh United Steel v. komissio*** (T-607/15, EU:T:2019:831) Yieh United Steel Corp:n esittämän vaatimuksen kumota Kiinan kansantasavallasta ja Taiwanista peräisin olevien ruostumattomasta teräksestä valmistettujen kylmävalssattujen levyvalmisteiden tuontia koskevien polkumyyntitullien käyttöön ottamisesta annettu komission täytäntöönpanoasetus 2015/1429.[98]

Tämän tapauksen taustalla oli komission vuosina 2014 ja 2015 suorittama polkumyynnin vastainen menettely, joka johti siihen, että riidanalaisella asetuksella otettiin käyttöön 6,8 prosentin suuruinen polkumyyntitulli ruostumattomasta teräksestä valmistettujen kylmävalssattujen levyvalmisteiden tuonnissa. Kantajana oli Taiwaniin sijoittautunut yhtiö, joka toimii kyseisen polkumyyntitullin kohteena olevien tuotteiden valmistuksen ja jakelun alalla.

Kantaja nosti unionin yleisessä tuomioistuimessa kanteen täytäntöönpanoasetuksen 2015/1429 kumoamiseksi sitä koskevilta osin ja vetosi muun muassa polkumyynnin vastaisen perusasetuksen[99] 2 artiklan rikkomiseen. Kyseisen säännöksen 2 kohdan nojalla polkumyyntitullin kohteena olevien tuotteiden ”normaaliarvon” määrittämisessä käytetään tavallisesti viejämaan kotimarkkinoiden kulutukseen tarkoitetun samankaltaisen tuotteen myyntiä. Kyseisen artiklan 1 kohdan mukaan polkumyyntitulliin kohteena olevan tuotteen normaaliarvo perustuu tavallisesti riippumattomien ostajien tavanomaisessa kaupankäynnissä maksamiin tai maksettaviksi tuleviin hintoihin.

Tältä osin kantaja muun muassa riitautti sen, että komissio kieltäytyi vähentämästä kierrätetyn rautaromun arvoa polkumyyntitullin kohteena olevan tuotteen tuotantokustannuksista sen normaaliarvon määrittämiseksi. Kantajan mukaan komissio lisäksi kieltäytyi virheellisesti ottamasta huomioon sen tiettyä myyntiä viejämaassa riippumattomalle asiakkaalle, joka oli myös asianomaisen tuotteen jakelija, vaikka tämä myynti oli kantajan

98| Kiinan kansantasavallasta ja Taiwanista peräisin olevien ruostumattomasta teräksestä valmistettujen kylmävalssattujen levyvalmisteiden tuontia koskevan lopullisen polkumyyntitullin käyttöön ottamisesta 26.8.2015 annettu komission täytäntöönpanoasetus (EU) 2015/1429 (EUVL 2015, L 224, s. 10).

99| Polkumyynnillä muista kuin Euroopan yhteisön jäsenvaltioista tapahtuvalta tuonnilta suojautumisesta 30.11.2009 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 1225/2009 (EUVL 2009, L 343, s. 51, oikaisu EUVL 2010, L 7, s. 22).

mukaan kotimarkkinamyyntiä, koska kantaja ei ollut tarkoittanut sitä vientiin tai se ei tuntenut sen lopullista määräpaikkaa. Komissio oli sen sijaan kieltäytynyt ottamasta kyseistä myyntiä huomioon asianomaisen tuotteen normaaliarvon määrittämiseksi, koska tutkimuksen mukaan oli olemassa objektiivisia todisteita, joiden mukaan kyseinen myynti oli tosiasiassa vientimyyntiä, jonka osaan oli lisäksi sovellettu vientiä koskevaa alennusjärjestelmää.

Unionin yleinen tuomioistuin katsoi ensiksi, että komissio oli voinut hylätä vaatimuksen kierrätetyn rautaromun arvon vähentämisestä polkumyyntitullin kohteena olevan tuotteen tuotantokustannuksista, koska se ei ollut kyennyt selvittämään täsmällisesti, ilmenivätkö kierrätetyn rautaromun tuotantoon ja myyntiin liittyneet kustannukset kohtuullisesti kantajan kirjanpitomerkinnöistä.

Vaatimuksesta ottaa huomioon ruostumattomasta teräksestä valmistettujen kylmävalssattujen levytuotteiden myynti viejämaassa toimivalle riippumattomalle asiakkaalle unionin yleinen tuomioistuin totesi ensiksi, että vaikka polkumyynnin vastaisen perusasetuksen 2 artiklan 2 kohdan eri kieliversioiden välillä on eroja, suuressa osassa mainituista kieliversioista viitataan asianomaisen tuotteen määränpäähän eikä tuottajan tätä määränpäätä koskevaan aikomukseen myyntihetkellä.

Tämän jälkeen unionin yleinen tuomioistuin yhtäältä korosti, että polkumyynnin vastaisen GATT-sopimuksen[100] 2.1 artiklassa käytetään – sen kolmella virallisella kielellä – ilmaisua ”destined for consumption” englanniksi, ”destiné à la consommation” ranskaksi ja ”destinado al consumo” espanjaksi, ja toisaalta palautti mieleen, että polkumyynnin vastaisen perusasetuksen säännöksiä on tulkittava niin pitkälti kuin mahdollista polkumyynnin vastaisen sopimuksen vastaavat määräykset huomioiden.

Tulkinta, jonka mukaan ei ole tarpeen selvittää myyjän ”aikomusta” tai ”erityistä tietämystä” asianomaisen tuotteen lopullisesta määränpäästä, saa lisäksi vahvistuksen unionin yleisen tuomioistuimen suorittamasta polkumyynnin vastaisen perusasetuksen 2 artiklan asiayhteyden tarkastelusta.

Tätä tulkintaa tukee niin ikään polkumyynnin vastaisen tutkimuksen tarkoitus, jona on objektiivisen näytön etsiminen. Tässä asiayhteydessä se, että vietyjen tuotteiden myynnin poistaminen asianomaisen tuotteen normaaliarvon määrittämisestä edellyttäisi näyttöä myyjän asianomaisen tuotteen määränpäätä koskevasta aikomuksesta, merkitsisi unionin yleisen tuomioistuimen mukaan sitä, että normaaliarvon määrittämiseksi voitaisiin ottaa huomioon sellaisten vietyjen tuotteiden hinnat, jotka voivat vääristää kyseisen normaaliarvon asianmukaista määrittämistä tai vaarantaa sen.

Unionin yleinen tuomioistuin täsmensi lopuksi, että kyseinen tulkinta on myös ennakoitavuuden ja oikeusvarmuuden periaatteiden mukainen, kun taas myyjän aikomukseen tai erityiseen tietämykseen perustuvan kriteerin soveltaminen merkitsisi sitä, että vietyjen tuotteiden myyntihinnan huomioon ottaminen normaaliarvon määrittämiseksi riippuisi subjektiivisesta tekijästä, jonka olemassaolo saattaisi osoittautua sattumanvaraiseksi tai jopa mahdottomaksi osoittaa.

Unionin yleinen tuomioistuin katsoi näin ollen, että kantaja ei ollut osoittanut käsiteltävässä asiassa, että komissio oli tehnyt oikeudellisen virheen tai tosiseikkojen ilmeisen arviointivirheen, kun se oli kieltäytynyt ottamasta huomioon polkumyynnin vastaisen menettelyn kohteena olevan tuotteen normaaliarvon määrittämiseksi kantajan myyntiä riippumattomalle asiakkaalleen.

100| Maailman kauppajärjestön (WTO) perustamissopimuksen (EYVL 1994, L 336, s. 3) liitteessä 1A olevan tullitariffeja ja kauppaa koskevan vuoden 1994 yleissopimuksen (GATT) (EYVL 1994, L 336, s. 103) VI artikla.

XII Oikeus tutustua toimielinten asiakirjoihin

Unionin yleisellä tuomioistuimella oli vuonna 2019 tilaisuus täsmentää ympäristöpäästöihin liittyvien tietojen käsitettä, sisäiseen käyttöön tarkoitettujen asiakirjojen suojaan liittyvää poikkeusta ja valtiontukien valvontamenettelyihin liittyvien asiakirjojen luottamuksellisuutta koskevan yleisen olettaman ulottuvuutta.

1. Ympäristöpäästöihin liittyvien tietojen käsite

Unionin yleinen tuomioistuin hyväksyi 7.3.2019 antamallaan tuomiolla ***Tweedale v. EFSA*** (T-716/14, EU:T:2019:141) Anthony C. Tweedalen SEUT 263 artiklan nojalla nostaman kanteen, jossa vaadittiin osittain kumoamaan Euroopan elintarviketurvallisuusviranomaisen (EFSA) päätös, jolla se oli asetuksen N:o 1049/2001[101] 4 artiklan 2 kohdan nojalla evännyt kantajalta oikeuden saada tutustua glyfosaatin myrkyllisyyttä koskeviin tutkimuksiin. EFSA oli katsonut, ettei ylivoimainen yleinen etu edellyttänyt pyydettyjen tutkimusten osien sisältämien tietojen ilmaisemista, koska ne eivät olleet ”ympäristöpäästöihin liittyviä” tietoja asetuksessa N:o 1367/2006[102] tarkoitetulla tavalla. Kantaja vetosi muun muassa asetuksen N:o 1049/2001 4 artiklan 2 kohdan ja asetuksen N:o 1367/2006 6 artiklan 1 kohdan rikkomiseen siltä osin kuin pyydetyt tutkimukset voitiin hänen mukaansa luokitella viimeksi mainitussa säännöksessä tarkoitetuiksi ”ympäristöpäästöihin liittyviksi” tiedoiksi.

Unionin yleinen tuomioistuin muistutti aluksi, että unionin toimielin, jolle on esitetty hakemus saada tutustua asiakirjaan, ei voi evätä tutustumista koskevaa oikeutta vetoamalla asetuksen N:o 1049/2001 4 artiklan 2 kohdan ensimmäisessä luetelmakohdassa tarkoitettuun tietyn luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön taloudellisten etujen suojaan, kun tähän asiakirjaan sisältyvät tiedot ovat asetuksen N:o 1367/2006 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja ”ympäristöpäästöihin liittyviä” tietoja. Unionin yleinen tuomioistuin katsoi näin ollen, että oli siis määriteltävä, olivatko pyydettyihin tutkimuksiin sisältyvät tiedot tietoja, jotka ”liittyvät ympäristöpäästöihin” kyseisessä säännöksessä tarkoitetulla tavalla.

”Ympäristöpäästöihin liittyvien” tietojen käsitteen osalta unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että tätä käsitettä ei voida rajata yksinomaan tietoihin, jotka koskevat todella ympäristöön vapautettuja päästöjä kyseessä olevaa kasvinsuojeluainetta tai tehoainetta kasveille tai maahan levitettäessä vaan että tämän käsitteen soveltamisalaan kuuluvat myös tiedot, jotka liittyvät kyseessä olevan kasvinsuojeluaineen tai tehoaineen ennakoitavissa oleviin päästöihin ympäristöön tällaisen aineen tavanomaisissa tai realistisissa käyttöolosuhteissa, jotka vastaavat olosuhteita, joita varten kyseiselle tuotteelle tai aineelle on myönnetty markkinoille saattamista koskeva lupa ja jotka vallitsevat alueella, jossa sitä on tarkoitus käyttää.

Tältä osin unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että glyfosaatin kaltainen kasvinsuojeluaineen sisältämä tehoaine on varsinaisen käyttötarkoituksensa vuoksi tarkoitettu vapautettavaksi ympäristöön tavanomaisessa käytössä, eikä ennakoitavissa olevia päästöjä voida näin ollen pitää täysin hypoteettisina tai edes vain ennakoitavissa olevina. Koska glyfosaatti on ollut sallittu jäsenvaltioissa vuodesta 2002 lähtien ja sitä on tosiasiallisesti käytetty kasvinsuojeluaineissa, sen ympäristöpäästöt ovat siis todellisia. Pyydetyillä tutkimuksilla pyritään näin ollen osittamaan ympäristössä tosiasiallisesti esiintyvän tehoaineen myrkyllisyys.

101| Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission asiakirjojen saamisesta yleisön tutustuttavaksi 30.5.2001 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1049/2001 (EYVL 2001, L 145, s. 43).

102| Tiedon saatavuutta, yleisön osallistumista päätöksentekoon sekä oikeuden saatavuutta ympäristöasioissa koskevan Århusin yleissopimuksen määräysten soveltamisesta yhteisön toimielimiin ja elimiin 6.9.2006 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1367/2006 (EUVL 2006, L 264, s. 13).

Unionin yleinen tuomioistuin korosti tämän jälkeen, että unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan ”ympäristöpäästöihin” liittyvien tietojen käsitettä ei ole rajoitettu tietoihin, joiden avulla päästöt voidaan arvioida sellaisinaan, vaan siinä tarkoitetaan myös tietoja näiden päästöjen vaikutuksista. Unionin yleinen tuomioistuin katsoi täten, että pyydetyissä tutkimuksissa oli tarkoitus vahvistaa raja-arvot, joiden alittuessa glyfosaatti ei elintarvikkeissa esiintyessään lyhyellä tai pitkällä aikavälillä aiheuta vaaraa ihmisten terveydelle, ja näin ollen vahvistaa erilaiset arvot, jotka liittyvät glyfosaattipäästöistä ihmisten terveyteen aiheutuviin vaikutuksiin. Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan on niin, että jotta tutkimukset voidaan luokitella ”ympäristöpäästöihin liittyviksi” tiedoiksi, merkitystä ei ole niinkään sillä, missä olosuhteissa nämä tutkimukset suoritettiin ja muun muassa sillä, suoritettiinko ne laboratoriossa vai ei, vaan sillä, mikä on niiden tarkoitus.

Lopuksi unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että jos kantajalla on mahdollisuus tutustua pyydettyihin tutkimuksiin, hän kykenee ymmärtämään, millä tavalla glyfosaattipäästöt ympäristöön voivat vaikuttaa ihmisten terveyteen, ja että näin ollen pyydettyihin tutkimuksiin sisältyviä tietoja on pidettävä asetuksen N:o 1367/2006 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuina ”ympäristöpäästöihin liittyvinä” tietoina.

2. Sisäiseen käyttöön tarkoitettujen asiakirjojen suojaan liittyvä poikkeus

Asiassa, jossa annettiin 12.3.2019 tuomio ***De Masi ja Varoufakis v. EKP*** (T-798/17, valitus[103] vireillä, EU:T:2019:154), unionin yleisen tuomioistuimen käsiteltävänä oli kumoamiskanne Euroopan keskuspankin (EKP) päätöksestä, jolla kantajina olevilta Fabio de Masilta ja Yanis Varoufakisilta evättiin oikeus tutustua asiakirjaan nimeltä ”Vastaukset kysymyksiin Euroopan keskuspankkijärjestelmän ja Euroopan keskuspankin perussäännöstä tehdyn pöytäkirjan 14.4 artiklan tulkinnasta”. Tämä asiakirja käsitti ulkopuolisen neuvonantajan vastauksen EKP:n tältä pyytämään oikeudelliseen neuvonantoon EKP:n neuvostolla mainitun 14.4 artiklan nojalla olevasta toimivallasta. Asiakirjassa tarkasteltiin muun muassa niitä kieltoja, rajoituksia ja edellytyksiä, joita tämä neuvosto voi asettaa kansallisten keskuspankkien Euroopan keskuspankkijärjestelmän (EKPJ) ulkopuolisten tehtävien harjoittamiselle siltä osin kuin nämä tehtävät saattavat olla ristiriidassa EKPJ:n tavoitteiden ja tehtävien kanssa. EKP epäsi oikeuden tutustua kyseiseen asiakirjaan yhtäältä päätöksen 2004/258[104] 4 artiklan 2 kohdan toisessa luetelmakohdassa säädetyn oikeudellisen neuvonannon suojaan perustuvan poikkeuksen perusteella ja toisaalta saman päätöksen 4 artiklan 3 kohdan ensimmäisessä alakohdassa säädetyn sisäiseen käyttöön tarkoitettujen asiakirjojen suojaan perustuvan poikkeuksen perusteella.

Sisäiseen käyttöön tarkoitettujen asiakirjojen suojaan perustuvan poikkeuksen osalta unionin yleinen tuomioistuin totesi, että päätöksen 2004/258 4 artiklan 3 kohdan ensimmäisen alakohdan sanamuoto eroaa asetuksen N:o 1049/2001 4 artiklan 3 kohdan sanamuodosta. Unionin yleinen tuomioistuin katsoi tältä osin, että päätöksen 2004/258 4 artiklan 3 kohdan ensimmäisessä alakohdassa säädetyssä poikkeuksessa ei edellytetä päätöksentekomenettelylle aiheutuvan vakavan vahingon osoittamista. Unionin yleinen tuomioistuin katsoi lisäksi, että kyseisen poikkeuksen taustalla oleva yleinen etu koskee yhtäältä EKP:n sen sisäisen pohdintatilan suojaamista, joka mahdollistaa luottamuksellisen näkemystenvaihdon toimielimen päätöksentekoelimissä käytävien keskustelujen ja alustavien neuvottelujen yhteydessä, ja toisaalta sen tilan suojaamista, jossa vaihdetaan luottamuksellisesti näkemyksiä EKP:n ja asianomaisten kansallisten viranomaisten välillä. Näin ollen unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että EKP saattoi perustellusti katsoa, että kyseessä

103| Asia C-342/19 P, ***De Masi ja Varoufakis v. EKP.***

104| Euroopan keskuspankin asiakirjojen saamisesta yleisön tutustuttavaksi (EKP/2004/3) 4.3.2004 annettu Euroopan keskuspankin päätös 2004/258/EY (EUVL 2004, L 80, s. 42), sellaisena kuin se on muutettuna 9.5.2011 annetulla Euroopan keskuspankin päätöksellä 2011/342/EU (EKP/2011/6; EUVL 2011, L 158, s. 37) ja 21.1.2015 annetulla Euroopan keskuspankin päätöksellä (EU) 2015/529 (EKP/2015/1; EUVL 2015, L 84, s. 64).

oleva asiakirja oli päätöksen 2004/258 4 artiklan 3 kohdan ensimmäisen alakohdan mukainen sisäiseen käyttöön tarkoitettu asiakirja, koska EKP:n mukaan asiakirjalla oli tarkoitus antaa tietoja ja tukea EKP:n neuvoston neuvotteluihin kyseiselle neuvostolle EKPJ:n ja EKP:n perussäännöstä tehdyn pöytäkirjan 14.4 artiklassa annetun toimivallan yhteydessä.

Unionin yleinen tuomioistuin katsoi väitteestä, joka koski sellaisen ylivoimaisen yleisen edun olemassaoloa, joka edellyttää kyseisen asiakirjan sisältämien tietojen ilmaisemista, ettei tällaista intressiä ollut osoitettu käsiteltävässä asiassa. Unionin yleinen tuomioistuin korosti joka tapauksessa, ettei intressi saada tutustua riidanalaiseen asiakirjaan hätärahoituksen myöntämisestä tehdyn sopimuksen väitettynä valmisteluasiakirjana voi mennä päätöksen 2004/258 4 artiklan 3 kohdan ensimmäisessä alakohdassa säädetyn poikkeuksen taustalla olevan yleisen edun edelle. EKP saattoi täten perustellusti evätä oikeuden tutustua kyseessä olevaan asiakirjaan päätöksen 2004/258 4 artiklan 3 kohdan ensimmäisessä alakohdassa säädetyn tutustumisoikeutta koskevan sellaisen poikkeuksen perusteella, joka liittyy sisäiseen käyttöön tarkoitettuihin asiakirjoihin.

3. Valtiontukien valvontamenettelyihin liittyvien asiakirjojen luottamuksellisuutta koskevan yleisen olettaman ulottuvuus

Asiassa, jossa annettiin 14.5.2019 tuomio ***Commune de Fessenheim ym. v. komissio*** (T-751/17, EU:T:2019:330), unionin yleinen tuomioistuin otti kantaa valtiontukien valvontamenettelyihin liittyvien asiakirjojen luottamuksellisuutta koskevan yleisen olettaman soveltamiseen ilmoitusta edeltävässä vaiheessa vaihdettuihin asiakirjoihin.

Käsiteltävänä olleessa asiassa Ranskan hallitus oli ilmoittanut komissiolle ilmoitusta edeltäneen menettelyn yhteydessä Électricité de France -konsernille (EDF) Fessenheimin ydinvoimalan sulkemisen johdosta maksettavaa korvausta koskevan pöytäkirjan. Komissio antoi kyseisen menettelyn päätteeksi lausunnon pöytäkirjan yhdenmukaisuudesta valtiontukia koskevan unionin oikeuden kanssa.

Commune de Fessenheim (Fessenheimin kunta) ja muut paikallisviranomaiset, joita voimalan sulkeminen koskee, pyysivät asetuksen N:o 1049/2001 perusteella komissiota toimittamaan niille lausunnon, jolla ilmoitusta edeltänyt menettely päätettiin.

Komissio epäsi oikeuden tutustua tähän asiakirjaan mainitun asetuksen 4 artiklan 2 kohdan kolmannessa luetelmakohdassa säädetyn tutkintatoimien tarkoitusten suojaa koskevan poikkeuksen nojalla vetoamalla yleiseen olettamaan valtiontukien valvontamenettelyihin liittyvien asiakirjojen luottamuksellisuudesta.

Unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi komission päätöksestä nostetun kanteen ja katsoi, että luottamuksellisuutta koskevaa yleistä olettamaa voidaan soveltaa ilmoitusta edeltävässä vaiheessa vaihdettuihin asiakirjoihin kahdesta syystä.

Yhtäältä näkemystenvaihtoa ilmoitusta edeltävässä vaiheessa voi seurata alustava tutkinta ja jopa muodollinen tutkintamenettely asetuksen 2015/1589[105] nojalla. Jos ilmoitusta edeltävässä vaiheessa vaihdetut asiakirjat voitaisiin toimittaa kolmansille, kyseisellä asetuksella säänneltyyn valvontamenettelyyn liittyviin asiakirjoihin sovellettava luottamuksellisuutta koskeva olettama ei olisi enää tehokas, koska asiakirjojen, joita se koskee, sisältämät tiedot olisi voitu ilmaista aikaisemman.

105| SEUT 108 artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 13.7.2015 annettu neuvoston asetus (EU) 2015/1589 (EUVL 2015, L 248, s. 9).

Toisaalta komission ja asianomaisen jäsenvaltion välistä näkemystenvaihtoa ilmoitusta edeltävässä vaiheessa on käytävä luottamuksellisesti. Jos komission olisi annettava oikeus tutustua jäsenvaltioiden ilmoitusta edeltävässä vaiheessa käydyn näkemystenvaihdon yhteydessä toimittamiin arkaluonteisiin tietoihin, kyseiset valtiot voisivat olla haluttomia jakamaan niitä, vaikka halu tehdä yhteistyötä on olennaista mainitun näkemystenvaihdon onnistumiselle; näkemystenvaihdolla pyritään käytännesääntöjen mukaan parantamaan ilmoituksen laatua ja siis mahdollistamaan, että löydetään parhain edellytyksin ratkaisuja, joilla voidaan korjata valtiontukia koskevan Euroopan unionin oikeuden kannalta ongelmia mahdollisesti herättävät tilanteet.

XIII Henkilöstö

1. Työsopimuksen irtisanominen

Unionin yleinen tuomioistuin kumosi 10.1.2019 antamallaan tuomiolla ***RY v. komissio*** (T-160/17, EU:T:2019:1) komission päätöksen, jolla irtisanottiin väliaikaisen toimihenkilön toistaiseksi voimassa oleva työsopimus luottamussuhteen katkeamisen perusteella, koska komissio oli loukannut toimihenkilön Euroopan unionin perusoikeuskirjan (jäljempänä perusoikeuskirja) 41 artiklan 2 kohdan a alakohdassa vahvistettua oikeutta tulla kuulluksi.

Asianomainen, joka oli Euroopan unionin muuhun henkilöstöön sovellettavien palvelussuhteen ehtojen (jäljempänä muuhun henkilöstöön sovellettavat palvelussuhteen ehdot) 2 artiklan c alakohdan nojalla palvelukseen otettu väliaikainen toimihenkilö, työskenteli komission jäsenen kabinetissa. Komission päätettyä irtisanoa hänen sopimuksensa asianomainen teki kyseisestä päätöksestä komission työsopimusten tekemiseen toimivaltaiselle viranomaiselle Euroopan unionin virkamiehiin sovellettavien henkilöstösääntöjen 90 artiklan 2 kohdan mukaisen valituksen muun muassa sillä perusteella, ettei hänelle ollut esitetty syitä, joiden vuoksi hänen sopimuksensa irtisanottiin, eikä hän ollut voinut esittää näkemystään työsopimusten tekemiseen toimivaltaiselle viranomaiselle. Työsopimusten tekemiseen toimivaltainen viranomainen hylkäsi valituksen ja katsoi, ettei asianomaisen kuulemista ennen irtisanomista koskevaa velvollisuutta ollut, kun kyseessä oli muuhun henkilöstöön sovellettavien palvelussuhteen ehtojen 2 artiklan c alakohdan nojalla palvelukseen otettu väliaikainen toimihenkilö ja sopimuksen irtisanomista koskeva päätös perustui luottamussuhteen katkeamiseen.

Unionin yleinen tuomioistuin katsoi aluksi, että komission jäsenen kabinetissa suoritettavien työtehtävien erityisellä luonteella ja keskinäisten luottamussuhteiden ylläpitämisen tarpeella ei voida perustella päätöstä evätä asianomaiselta työntekijältä oikeus tulla kuulluksi ennen sellaisen päätöksen tekemistä, jolla hänen työsopimuksensa irtisanottiin yksipuolisesti luottamussuhteen katkeamisen vuoksi. Unionin yleinen tuomioistuin muistutti, että asianomaisen oikeus tulla kuulluksi ennen kuin tehdään yksittäinen päätös, joka vaikuttaa häneen epäedullisesti, on vahvistettu nimenomaisesti perusoikeuskirjan 41 artiklan 2 kohdan a alakohdan määräyksissä ja perusoikeuskirjalla on sama oikeudellinen arvo kuin perussopimuksilla. Se lisäsi, että oikeus tulla kuulluksi on taattava erityisesti siksi, että kun kyseessä on hallintoviranomaisen aloitteesta tapahtuva väliaikaisen toimihenkilön toistaiseksi voimassa olevan työsopimuksen irtisanominen, tällaisesta toimenpiteestä – vaikka se olisi perusteltu – aiheutuu vakavia seurauksia asianomaiselle. Se totesi, että asianomainen komission jäsen saattaisi katsoa, kun työntekijä on saanut tilaisuuden esittää huomautuksensa, ettei luottamussuhde ole katkennut lopullisesti. Lisäksi vaikkei työsopimusten tekemiseen toimivaltaisen viranomaisen tehtävänä olekaan korvata asianomaisen komission jäsenen tekemää arviota luottamussuhteen tosiasiallisesta katkeamisesta omalla arviollaan, sen on kuitenkin tutkittava ensin, onko luottamussuhteen puuttuminen tai katkeaminen todella otettu asiassa esille; sitten varmistettava tosiseikkojen aineellinen paikkansapitävyys ja sen jälkeen varmistettava, ettei irtisanomisvaatimukseen liity sen perusteeksi esitetty

syy huomioon ottaen perusoikeuksien loukkaamista tai harkintavallan väärinkäyttöä. Tässä yhteydessä työsopimusten tekemiseen toimivaltainen viranomainen voi muun muassa katsoa asianomaisen esittämät huomautukset huomioon ottaen, että erityisten olosuhteiden vuoksi on suunniteltava muita toimenpiteitä irtisanomisen sijaan.

Lopuksi unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että työsopimusten tekemiseen toimivaltaisen viranomaisen on esitettävä näyttö siitä, että asianomaiselle on annettu tilaisuus esittää huomautuksensa komission aikomuksesta irtisanoa hänen työsopimuksensa luottamussuhteen katkeamisen perusteella, kun väliaikainen toimihenkilö kiistää tulleensa kuulluksi.

Unionin yleinen tuomioistuin kumosi 7.3.2019 antamallaan tuomiolla ***L v. parlamentti*** (T-59/17, EU:T:2019:140) parlamentin päätöksen, jolla irtisanottiin työsopimus parlamentin jäsenen valtuutettuna avustajana (jäljempänä parlamentin jäsenen valtuutettu avustaja) luottamussuhteen katkeamisen vuoksi siitä syystä, että kyseinen valtuutettu avustaja oli harjoittanut viranhoitoon kuulumatonta toimintaa pyytämättä tähän lupaa etukäteen. Unionin yleinen tuomioistuin lausui tässä yhteydessä siitä, missä määrin muuhun henkilöstöön sovellettavien palvelussuhteen ehtojen 139 artiklan 1 kohdan d alakohdassa tarkoitettu parlamentin jäsenen valtuutetun avustajan ja parlamentin jäsenen välisen työskentelysuhteen perustana oleva ”luottamus” oli voinut katketa mainitussa artiklassa tarkoitetulla tavalla sellaisen viranhoitoon kuulumattoman toiminnan harjoittamisen vuoksi, josta ei ollut ilmoitettu, kun asiakirja-aineistosta ilmenee, että kyseinen parlamentin jäsen oli mainitun toiminnan taustalla.

Unionin yleinen tuomioistuin totesi yhtäältä, että vaikka parlamentin työsopimusten tekemiseen toimivaltaisen viranomaisen tehtävänä ei ole korvata kyseisen parlamentin jäsenen arviota luottamussuhteen tosiasiallisesta katkeamisesta omalla arviollaan, sen on kuitenkin varmistuttava siitä, että esitetty peruste perustuu tosiseikkoihin, joilla tämä peruste voidaan oikeuttaa vakuuttavasti, ja toisaalta, että jos toimielin, joka päättää irtisanoa parlamentin jäsenen valtuutetun avustajan työsopimuksen, viittaa erityisesti luottamuksen menettämiseen irtisanomispäätöksen perusteena, tuomioistuinten on tarkistettava, että tämä peruste on vakuuttava.

Unionin yleinen tuomioistuin katsoi käsiteltävässä asiassa, että kyseisen parlamentin jäsenen täytyi olla tietoinen siitä, että kantaja harjoitti lakimiehen ammattia samanaikaisesti parlamentin jäsenen valtuutetun avustajan tehtäviensä kanssa, koska kantaja harjoitti tätä toimea parlamentin jäsenen ohjeiden mukaisesti, kuten asiakirja-aineistosta ilmenee, ja että parlamentin jäsen tiesi, ettei tällaisesta toiminnasta ollut ilmoitettu henkilöstösääntöjen 12 b artiklan 1 kohdan mukaisesti, koska työsopimusten tekemiseen toimivaltainen viranomainen ei ollut kuullut parlamentin jäsentä kyseessä olevasta viranhoitoon kuulumattomasta toiminnasta muuhun henkilöstöön sovellettavien palvelussuhteen ehtojen VII osaston soveltamisohjeiden 6 artiklan 2 kohdan mukaisesti. Unionin yleinen tuomioistuin totesi lisäksi, ettei parlamentin jäsen voinut kohtuudella olettaa, että kyseessä olevasta viranhoitoon kuulumattomasta toiminnasta tehtäisiin virallinen lupapyyntö parlamentille, kun otetaan huomioon kyseisen toiminnan luonne. Kyse oli nimittäin muun muassa turvapaikkahakemusten jättämisestä Venäjälle ja Sveitsiin, jotta parlamentin jäsen välttyisi vankeusrangaistukselta, parlamentin jäsenen edustamisesta tuomioistuimissa samassa tarkoituksessa ja ad hoc -oikeusriitojen vireille saattamisesta ihmisoikeuksien alalla mainitun parlamentin jäsenen imagon edistämiseksi, jotta hänen vangitsemisensa olisi vaikeampaa häntä vastaan aloitetun rikosoikeudenkäynnin seurauksena. Unionin yleinen tuomioistuin päätteli tästä, ettei parlamentin jäsenen irtisanomispäätöksen perusteena esittämä peruste eli luottamuksen menettäminen ollut vakuuttava ja että työsopimusten tekemiseen toimivaltainen viranomainen teki näin ollen ilmeisen arviointivirheen hyväksyessään parlamentin jäsenen esittämän irtisanomispyynnön.

2. Siirtäminen eläkkeelle ilman eri toimenpiteitä

Unionin yleinen tuomioistuin hyväksyi 12.6.2019 antamallaan tuomiolla ***RV v. komissio*** (T-167/17, EU:T:2019:404) entisen virkamiehen nostaman kanteen, jossa vaadittiin kumoamaan komission päätös, jolla hänet asetettiin virkavapaalle yksikön edun vuoksi Euroopan unionin virkamiehiin sovellettavien henkilöstösääntöjen 42 c artiklan nojalla ja samalla siirrettiin ilman eri toimenpiteitä eläkkeelle kyseisen artiklan viidennen kohdan mukaisesti.

Aluksi unionin yleinen tuomioistuin käsitteli henkilöstösääntöjen 42 c artiklan soveltamisalan määrittelemistä koskevaa ongelmaa, vaikka kantaja ei ollut esittänyt kyseistä ongelmaa koskevaa kanneperustetta. Unionin yleinen tuomioistuin päätti kuitenkin käsitellä ongelmaa kahdella vaihtoehtoisella perusteella.

Yhtäältä ja ensisijaisesti unionin yleinen tuomioistuin totesi, että henkilöstösääntöjen 42 c artiklan soveltamisalan määritteleminen ja sen kysymyksen ratkaiseminen, voitiinko säännöstä soveltaa virkamieheen, joka oli jo saavuttanut ”eläkeiän”, oli välttämätön ennakkoedellytys kantajan esittämien väitteiden tutkimiselle ja että unionin yleisellä tuomioistuimella oli oikeudellinen velvollisuus tutkia nämä kysymykset, sillä muuten se saattaisi joutua perustamaan ratkaisunsa virheellisiin oikeudellisiin näkökohtiin. Toisaalta ja toissijaisesti unionin yleinen tuomioistuin totesi, että joka tapauksessa lain soveltamisalan rikkomista koskeva kanneperuste kuuluu oikeusjärjestyksen perusteisiin ja unionin yleisen tuomioistuimen on tutkittava se viran puolesta. Tältä osin unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että se laiminlöisi selvästi tehtävänsä laillisuusvalvontaa harjoittavana tuomioistuimena, jos se jättäisi toteamatta viran puolesta, että riidanalainen päätös on tehty sellaisen oikeussäännön eli henkilöstösääntöjen 42 c artiklan perusteella, jota ei voida soveltaa käsiteltävässä asiassa, ja jos se tämän seurauksena ratkaisisi käsiteltäväkseen saatetun asian soveltamalla itse tällaista oikeussääntöä.

Asiakysymyksen osalta unionin yleinen tuomioistuin tulkitsi henkilöstösääntöjen 42 c artiklaa sen sanamuodon mukaan, kontekstuaalisesti ja teleologisesti ja katsoi, ettei säännöstä voida soveltaa virkamiehiin, jotka ovat kantajan tavoin saavuttaneet kyseisessä säännöksessä tarkoitetun ”eläkeiän”.

3. Sosiaaliturva

Unionin yleinen tuomioistuin kumosi 30.4.2019 antamallaan tuomiolla ***Wattiau v. parlamentti*** (T-737/17, EU:T:2019:273) Euroopan unionin yhteisen sairausvakuutusjärjestelmän (jäljempänä yhteinen sairausvakuutusjärjestelmä) Luxemburgin maksutoimiston päätöksen, jonka mukaan kantaja, joka on tällä hetkellä eläkkeellä oleva ja yhteiseen sairausvakuutusjärjestelmään kuuluva entinen yhteisön virkamies, vastaa 15 prosentin osuudesta sairaanhoitolaskusta, jonka luxemburgilainen sairaala oli esittänyt ylipainehappihoitokerroista, joita kantaja oli saanut painekammiossa. Kantajan mukaan kyseisiä suorituksia koskevien laskujen määrät olivat ylilaskutusta verrattuna siihen, mitä olisi laskutettu kansalliseen terveydenhoitojärjestelmään kuuluvalta. Kantaja esitti kumoamisvaatimustensa tueksi väitteen, jonka mukaan yhtäältä Euroopan yhteisöjen ja Euroopan investointipankin (EIP) ja toisaalta Entente des hôpitaux luxembourgeois’n ja Luxemburgin suurherttuakunnan vuonna 1996 tekemä sopimus yhteisessä sairausvakuutusjärjestelmässä vakuutettujen ja EIP:n sairauskassan jäsenten sairaalahoidon hinnoittelusta (jäljempänä vuoden 1996 sopimus) oli lainvastainen.

Unionin yleinen tuomioistuin katsoi aluksi, että lainvastaisuusväite voitiin ottaa tutkittavaksi. Se katsoi tarkemmin ottaen yhtäältä, että sen lisäksi, että vuoden 1996 sopimus voitiin samastaa SEUT 277 artiklassa tarkoitettuun unionin toimielimen toimeen, se oli myös yleisesti sovellettava toimi. Toisaalta vuoden 1996

sopimuksella oli välitön oikeudellinen yhteys riidanalaiseen päätökseen. Eräs riidanalaisessa päätöksessä mainituista määristä nimittäin ilmeni maksutaulukosta, joka oli itsessään laadittu vuoden 1996 sopimuksen perusteella ja oli sen liitteenä.

Siitä, oliko lainvastaisuusväite perusteltu, unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että kyseinen laskutusjärjestelmä oli kansalaisuuteen perustuvaa välillistä syrjintää. Unionin yleinen tuomioistuin katsoi tässä yhteydessä ensinnäkin, että yhteisessä sairausvakuutusjärjestelmässä vakuutettujen tilanne oli rinnastettavissa Caisse nationale de santé luxembourgeoisessa vakuutettujen tilanteeseen, kun molemmat vakuutettujen ryhmät saivat samaa terveydenhoitoa.

Unionin yleinen tuomioistuin katsoi toiseksi, että yhteisessä sairausvakuutusjärjestelmässä vakuutettuihin sovellettavat maksut, jotka ilmenivät vuoden 1996 sopimuksen perusteella laaditusta maksutaulukosta, olivat merkittävästi suurempia kuin Caisse nationale de santé luxembourgeoisessa vakuutettuihin sovellettavat maksut. Vuoden 1996 sopimuksella otettiin nimittäin käyttöön laskutusjärjestelmä, jonka mukaan yhteisessä sairausvakuutusjärjestelmässä vakuutetut vastasivat sekä kyseisen sairaalahoidon kiinteistä että muuttuvista kustannuksista, kun taas Caisse nationale de santé luxembourgeoisessa vakuutetuilta ei laskutettu mitään kustannuksia tästä samasta hoidosta.

Unionin yleinen tuomioistuin totesi kolmanneksi ja viimeiseksi, ettei mikään hyväksyttävä päämäärä tehnyt käsiteltävässä asiassa perustelluksi kahden sairaanhoitokulujen korvaamista koskevan järjestelmän edunsaajien erilaista kohtelua, sellaisena kuin tämä seurasi vuoden 1996 sopimuksen liitteenä olevasta maksutaulukosta.

4. Väärinkäytösten paljastajat

Unionin yleinen tuomioistuin kumosi 4.4.2019 antamallaan tuomiolla ***Rodriguez Prieto v. komissio*** (T-61/18, valitus[106] vireillä, EU:T:2019:217) Euroopan komission päätöksen, jolla oli hylätty Euroopan unionin virkamiehiin sovellettavien henkilöstösääntöjen 24 artiklaan perustuva avustamispyyntö, ja totesi, että kantajan oikeutta syyttömyysolettamaan oli loukattu.

Eurostat on huolehtinut keräämiensä tilastotietojen jakamisesta yleisölle vuodesta 1996 lähtien Euroopan yhteisöjen virallisten julkaisujen toimiston ja myyntipisteiden verkoston avulla. Vuonna 1998 kantaja, joka oli yksikönpäällikkö Eurostatissa, pyysi toteuttamaan sisäisen tarkastuksen. Kun tarkastuksessa oli todettu sääntöjenvastaisuuksia ja Euroopan petostentorjuntavirasto (OLAF) oli tehnyt tutkimuksia, komissio käynnisti vuonna 2003 Ranskan viranomaisissa rikosoikeudellisen menettelyn, jossa kantaja kutsuttiin todistajaksi ja sen jälkeen saatettiin syyteharkintaan. Kantaja esitti ensimmäisen avustamispyynnön henkilöstösääntöjen 24 artiklan nojalla. Siinä hän vetosi asemaansa väärinkäytösten paljastajana ja katsoi, että komission piti vastata hänelle aiheutuneista asianajokuluista. Pyyntö hylättiin.

Ranskan tuomioistuinten tehtyä syyttämättäjättämispäätöksen kaikista syyteharkintaan saatetuista henkilöistä, myös kantajasta, komissio teki ensin valituksen ja sen jälkeen kassaatiovalituksen, jotka molemmat hylättiin. Kantaja esitti tämän jälkeen toisen avustamispyynnön tarkoituksenaan saada komissio vastaamaan asianajokuluista, joita hänelle oli aiheutunut Ranskan tuomioistuimissa. Toissijaisesti kantaja väitti, että komissio ei ollut ottanut huomioon hänen asemaansa väärinkäytösten paljastajana eikä myöntänyt siihen liittyvää suojelua henkilöstösääntöjen 22 a artiklan vastaisesti, ja vaati vahingonkorvausta. Kantaja riitautti sen, että komissio hylkäsi kyseiset pyynnöt, unionin yleisessä tuomioistuimessa.

106| Asia C-457/19 P, ***Rodriguez Prieto v. komissio***

Unionin yleinen tuomioistuin muistutti aluksi henkilöstösääntöjen 24 artiklan sovellettavuudesta käsiteltävässä asiassa, että kyseisen artiklan mukaan toimielimen on puolustettava virkamiehiä kolmansien osapuolten toimia vastaan, muttei toimielimestä lähtöisin olevia toimia vastaan. Yhtäältä Ranskan oikeusviranomaisten käsiteltävässä asiassa toteuttamat toimet kuuluivat rikosoikeudellisen menettelyn normaaliin kulkuun, eivätkä ne olleet *a priori* lainvastaisia toimia, joilla voitaisiin perustella avustaminen. Toisaalta henkilöstösääntöjen 24 artiklaa ei voitu soveltaa käsiteltävässä asiassa, koska tosiasiassa kantaja pyysi komissiolta apua tämän toimielimen itsensä toteuttamia toimia vastaan. Nämä toimet olivat olleet rikosoikeudellisen menettelyn taustalla, ja niiden takia menettely jatkui.

Tämän jälkeen unionin yleinen tuomioistuin totesi väitteestä, jonka mukaan komissio ei ollut ottanut huomioon kantajan asemaa väärinkäytösten paljastajana, että henkilöstösääntöjen 22 a artiklassa, joka tuli voimaan 1.5.2004, asetetaan kaikille virkamiehille velvollisuus ilmoittaa seikoista, jotka antavat aihetta olettaa, että toiminta on laitonta, tai vakavista teoista, jotka voivat merkitä, että unionin virkamiehelle kuuluvia velvollisuuksia ei ole noudatettu. Unionin yleinen tuomioistuin huomautti, että kaikilla virkamiehillä, jotka olivat tehneet jo ennen kyseistä päivämäärää aloitteen ja ilmoittaneet esimiehilleen tietoonsa tulleista lainvastaisuuksista tai henkilöstösääntöjen mukaisten velvollisuuksien laiminlyönneistä, jotka saattoivat aiheuttaa vahinkoa unionin taloudellisille eduille, olisi ollut jo oikeus saada toimielimeltä suojelua tästä paljastamisesta mahdollisesti seuraavia kostotoimia vastaan sekä kyseisen toimielimen aiheuttamalta vahingolta, jos virkamies oli toiminut vilpittömästi. Unionin yleinen tuomioistuin katsoi kuitenkin, että tämän suojelun tarkoituksena ei voi olla virkamiehen suojaaminen tutkinnalta, jossa pyritään selvittämään, onko virkamies ollut itse osallisena paljastamiinsa sääntöjenvastaisuuksiin. Virkamiehen aloite voidaan enintään katsoa lieventäväksi seikaksi mahdollisissa seuraamusmenettelyissä, jos tutkimuksissa vahvistuu, että virkamies on itse ollut osallisena. Näin ollen kantajan esille ottama väärinkäytösten paljastajan asema ei ollut sellainen, että kantajaa olisi voitu suojella sen nojalla menettelyiltä.

Tässä yhteydessä oli kyse siitä, oliko komissio toiminut lainvastaisesti, kun se aiheutti rikosoikeudellisen menettelyn jatkumisen syyttämättäjättämispäätöksen jälkeen. Unionin yleinen tuomioistuin muistutti ensin, että mahdollisuus turvata oikeutensa tuomioistuinteitse ja siihen liittyvä tuomioistuinten harjoittama valvonta ovat ilmausta yleisestä oikeusperiaatteesta ja ainoastaan erityisen poikkeuksellisissa olosuhteissa voidaan toimielimen tuomioistuimessa nostama kanne katsoa virkavirheeksi, minkä jälkeen se totesi, että käsiteltävässä asiassa tällaista virhettä ei ollut tehty, ja hylkäsi siksi korvausvaatimuksen vahingoista, joita väitetysti aiheutui kantajalle siitä, että hän oli rikosoikeudellisen menettelyn kohteena vuosina 2003–2016.

Lopuksi unionin yleinen tuomioistuin muistutti, että syyttömyysolettamaa sovelletaan myös, vaikkei syytettä ole nostettu, virkamieheen, jota epäillään henkilöstösääntöjen mukaisten velvollisuuksiensa niin vakavasta laiminlyönnistä, että OLAFin on perusteltua tutkia asia, minkä perusteella hallinto voi toteuttaa kaikki tarpeelliset toimenpiteet, myös ankarat, ja totesi sen jälkeen, että komissio loukkasi kantajan syyttömyysolettamaa, kun se hylkäsi kantajan pyynnön, joka koski Ranskan rikosoikeudellisen menettelyn yhteydessä aiheutuneiden puolustautumiskulujen korvaamista, lähinnä sillä perusteella, että komission ja kantajan edut olivat edelleen vastakkaiset, vaikka kantaja oli vapautettu epäilyistä kyseisessä rikosasiassa.

5. Unionin palveluksessa olevan henkilöstön turvallisuus

Unionin yleinen tuomioistuin hyväksyi 20.11.2019 antamallaan tuomiolla ***Missir Mamachi di Lusignano ym. v. komissio*** (T-502/16, EU:T:2019:795) Rabatissa (Marokko) murhatun unionin virkamiehen Alessandro Missir Mamachi di Lusignanon äidin, veljen ja sisaren (jäljempänä kantajat) vahingonkorvauskanteen.

Alessandro Missir Mamachi di Lusignano (jäljempänä Alessandro Missir tai edesmennyt virkamies) ja hänen vaimonsa murhattiin 18.9.2006 Rabatissa, missä hänen oli määrä ryhtyä hoitamaan virkaansa Euroopan komission edustuston poliittisena ja diplomaattisena neuvonantajana. Murha tehtiin kalustetussa talossa, jonka kyseinen edustusto oli vuokrannut Alessandro Missirin ja hänen vaimonsa sekä heidän neljän lapsensa käyttöön. Kantajien tässä asiassa nostama kanne oli seurausta unionin yleisen tuomioistuimen 7.12.2017 antamasta tuomiosta ***Missir Mamachi di Lusignano ym. v. komissio*** (T-401/11 P-RENV-RX, EU:T:2017:874), jossa unionin yleinen tuomioistuin lausui edesmenneen virkamiehen isän ja lasten vahingonkorvausvaatimuksesta. Kantajat katsoivat huomautuksissaan, että vaikka jo tehdyt päätökset olivat johtaneet tiettyjen vahinkojen korvaamiseen, tämän kanteen yhteydessä oli vielä arvioitava muita vahinkoja eli edesmenneen virkamiehen äidille, veljelle ja sisarelle aiheutunutta henkistä kärsimystä. Komissio väitti, että edesmenneen virkamiehen äidin väittämän henkisen kärsimyksen osalta vahingonkorvausvaatimus oli jätettävä tutkimatta, koska se oli esitetty myöhässä. Alessandro Missirin veljen ja sisaren väittämän henkisen kärsimyksen osalta komissio vastasi, että sen lisäksi, että näiden kantajien vaatimus oli esitetty myöhässä, heitä ei voitu pitää Euroopan unionin virkamiehiin sovellettavissa henkilöstösäännöissä (jäljempänä henkilöstösäännöt) tarkoitettuina henkilöinä.

Unionin yleisen tuomioistuimen oli tässä yhteydessä lausuttava ensinnäkin edesmenneen virkamiehen sisarusten asiavaltuudesta vaatia vahingonkorvausta SEUT 270 artiklan nojalla. Unionin yleinen tuomioistuin totesi, että arviointiperuste, joka määritti, voitiinko tätä menettelyä käyttää, oli ”henkilöstösäännöissä tarkoitettu henkilö” (henkilöstösääntöjen 91 artiklan 1 kohta). Henkilöstösääntöjen 73 artiklassa kuitenkin säädetään, että vakuutetun virkamiehen kuolemantapauksen yhteydessä maksetaan taatut etuudet virkamiehen puolisolle ja lapsille, ja ellei heitä ole, virkamiehen muille jälkeläisille, ellei muita jälkeläisiä ole, virkamiehen suoraan ylenevää polvea oleville sukulaisille, ja ellei näitä henkilöitä ole, toimielimelle. Koska artiklassa ei todeta mitään sivusukulaisista, komissio väitti, ettei heillä ollut oikeutta saada korvausta heille aiheutuneesta vahingosta. Komissio totesi lisäksi, että vaikka henkilöstösääntöjen 40, 42 b ja 55 a artiklassa tarkoitettiin sivusukulaisia, tällä ei ollut käsiteltävässä asiassa merkitystä, koska näitä artikloja ei sovelleta tapaukseen, jossa virkamies on menehtynyt sen johdosta, että toimielin on laiminlyönyt suojeluvelvollisuutensa täyttämisen. Unionin yleisen tuomioistuimen toteamuksen mukaan ei voida katsoa, että ”henkilöstösäännöissä tarkoitetun henkilön” arviointiperuste täyttyy pelkästään sillä, että kantajaa tarkoitettiin henkilöstösäännöissä missä tahansa asiayhteydessä. Edellytetään, että kantajaa tarkoitetaan asiayhteydessä, joka ilmentää merkityksellistä yhteyttä hänen ja hänen riitauttamansa toimen välillä tai tällaista yhteyttä hänen ja sen virkamiehen välillä, jonka etujen loukkaaminen väitetysti aiheuttaa vahinkoa kantajalle itselleen. Unionin yleinen tuomioistuin totesi, että tilanne ei ollut tämä ainoastaan virkamiehen suoraan ylenevää polvea olevien sukulaisten, jälkeläisten ja puolison osalta vaan myös hänen sisarustensa osalta. Se, että nämä henkilöt mainittiin ”henkilöstösäännöissä”, oli kyse sitten henkilöstösääntöjen 73 artiklasta tai 40, 42 b ja 55 a artiklasta, johtui nimittäin siitä, että lainsäätäjä oli halunnut tuoda konkreettisissa henkilöstösääntöjen säännöksissä esiin heidän läheisen suhteensa virkamieheen. Sisaruksia oli näin ollen pidettävä ”henkilöstösäännöissä tarkoitettuina” henkilöinä määritettäessä, mitä oikeussuojakeinoa oli käytettävä, kun he aikoivat vaatia korvausta henkisestä kärsimyksestä, jota heille oli aiheutunut virkamiehenä toimineen veljensä tai sisarensa kuolemasta, josta toimielin on heidän mukaansa vastuussa.

Toiseksi unionin yleisen tuomioistuimen oli lausuttava siitä, oliko vahingonkorvausvaatimukset, jotka oli esitetty kohtuullisen ajan jälkeen, esitetty komission väittämin tavoin myöhässä, ja kantajien väitteestä, jonka mukaan komissio oli vedonnut tähän oikeudenkäyntiväitteeseen myöhässä. Unionin yleinen tuomioistuin huomautti, että unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö, jonka mukaan Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 46 artiklan 1 kohdassa määrätyn vanhentumisajan noudattamista ei tutkita viran puolesta, koskee soveltuvin osin myös vanhentumista, joka johtuu sen kohtuullisen ajan päättymisestä, jonka kuluessa henkilöstösääntöihin perustuva vahingonkorvausvaatimus oli esitettävä. Komission oikeudenkäyntiväite ei siten koskenut ehdotonta prosessinedellytystä, joka unionin yleisen tuomioistuimen olisi pitänyt tutkia viran puolesta. Unionin yleinen tuomioistuin tarkasteli näin ollen kantajien väitettä, jonka mukaan oikeudenkäyntiväite

oli esitetty myöhässä, ja hylkäsi sen perusteettomana. Unionin yleinen tuomioistuin tutki seuraavaksi oikeudenkäyntiväitteen, jonka mukaan kanne oli nostettu myöhässä, ja hylkäsi myös sen todeten, että vaikka sopimussuhteen ulkopuolista vastuuta koskeville kanteille Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 46 artiklassa määrättyä viiden vuoden vanhentumisaikaa ei sovellettu unionin ja sen työntekijöiden välisiin riita-asioihin, vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan tämän määräajan tarjoama vertailukohta oli kuitenkin otettava huomioon arvioitaessa, oliko vaatimus esitetty kohtuullisessa ajassa.

Kolmanneksi unionin yleinen tuomioistuin noudatti asiakysymyksen osalta tuomiossa *Missir Mamachi di Lusignano ym. v. komissio* (T-401/11 P-RENV-RX) sovellettuja periaatteita ja hyväksyi edesmenneen virkamiehen äidin vaatimuksen henkisen kärsimyksen korvaamisesta. Edesmenneen virkamiehen veljen ja sisaren vahingonkorvausvaatimuksesta ja tämän korvauksen edellytyksistä eli virheestä, syy-yhteydestä ja henkisestä kärsimyksestä unionin yleinen tuomioistuin totesi, että lainvoiman saavuttaneessa päätöksessä todettu komission vastuu Alessandro Missirin murhasta ja periaate, joka koskee komission yhteisvastuuta tästä murhasta aiheutuneista vahingoista, olivat täysin sovellettavissa tähän asiaan. Edesmenneen virkamiehen veljelle ja sisarelle aiheutuneesta henkisestä kärsimyksestä unionin yleinen tuomioistuin totesi, ettei henkilöstösääntöjen 73 artikla, sellaisena kuin sitä on tulkittu oikeuskäytännössä, ollut esteenä sille, että unionin virheen vuoksi kuolleen virkamiehen sisarukset saavat tilanteen mukaan korvauksen henkisestä kärsimyksestä, joka heille on aiheutunut tästä kuolemasta. Koska tätä kysymystä ei ollut ratkaistu unionin oikeudessa, unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että jäsenvaltioiden lainsäädännöstä ilmeni yhteinen yleinen periaate, jonka mukaan käsiteltävän asian kaltaisissa olosuhteissa kansallinen tuomioistuin tunnustaa edesmenneen työntekijän sisaruksille oikeuden vaatia tilanteen mukaan korvausta heille tästä kuolemasta aiheutuneesta henkisestä kärsimyksestä.

XIV Vahingonkorvausasiat

Unionin yleinen tuomioistuin hyväksyi 12.2.2019 antamallaan tuomiolla ***Printeos v. komissio*** (T-201/17, valitus[107] vireillä, EU:T:2019:81) SEUT 268 artiklan perusteella nostetun sopimussuhteen ulkopuolista vastuuta koskevan kanteen yhteydessä kantajan ensisijaisen vaatimuksen sen vahingon korvaamisesta, joka oli aiheutunut kantajalle siitä, että Euroopan komissio oli kieltäytynyt maksamasta sille viivästyskorkoja palautetun sakon pääomasta SEUT 101 artiklan rikkomisesta annetun sakon määräämisestä tehdyn päätöksen kumoamisen jälkeen.

Euroopan komissio oli todennut SEUT 101 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan mukaisesta menettelystä (AT.39780 – Kirjekuoret) 10.12.2014 antamallaan päätöksellä C(2014) 9295 final (jäljempänä 10.12.2014 tehty päätös), että kantajana oleva Printeos oli rikkonut SEUT 101 artiklaa ja Euroopan talousalueesta (ETA) tehdyn sopimuksen 53 artiklaa osallistuessaan kartelliin, joka oli muodostettu ja pantu täytäntöön tuoteluetteloon sisältyvien vakiokirjekuorten ja painettujen erikoiskirjekuorten eurooppalaisilla markkinoilla. Komissio oli määrännyt tämän perusteella kantajalle ja sen tietyille tytäryhtiöille yhdessä ja yhteisvastuullisesti 4 729 000 euron suuruisen sakon.

Kantaja nosti unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 20.2.2015 jättämällään kannekirjelmällä SEUT 263 artiklaan perustuvan kanteen, jossa se vaati ensisijaisesti 10.12.2014 tehdyn päätöksen osittaista kumoamista. Kantaja maksoi sille määrätyn sakon alustavasti 9.3.2015. Unionin yleinen tuomioistuin hyväksyi 13.12.2016 antamallaan tuomiolla *Printeos ym. v. komissio*[108] vaatimuksen 10.12.2014 tehdyn päätöksen

107| Asia C-301/19 P, ***komissio v. Printeos***.

108| Unionin yleisen tuomioistuimen tuomio 13.12.2016, ***Printeos ym. v. komissio*** (T-95/15, EU:T:2016:722).

osittaisesta kumoamisesta. Komissio palautti tämän seurauksena kantajalle alustavasti maksetun sakon pääoman mutta kieltäytyi kuitenkin komission delegoidun asetuksen (EU) N:o 1268/2012[109] 90 artiklan 4 kohdan a alakohdan toisen virkkeen (jäljempänä riidanalainen säännös) perusteella hyväksymästä kantajan vaatimusta, joka koski alustavasti maksetun sakon määrästä kertyvien viivästyskorkojen maksamista, koska rahoitusomaisuuteen sijoitetun määrän kokonaistuotto oli ollut negatiivinen. Riidanalaisessa säännöksessä säädetään nimittäin, että kun sakko peruutetaan tai sitä pienennetään, aiheettomasti perityt määrät on palautettava asianomaiselle kolmannelle osapuolelle niistä kertyneine korkoineen, kun kaikki muutoksenhakukeinot on käytetty, ja lisäksi siinä täsmennetään, että jos rahoitusomaisuuteen sijoitetun alustavasti maksetun sakon määrän kokonaistuotto on asianomaiselta ajanjaksolta negatiivinen, maksetaan takaisin vain kyseisen aiheettomasti perityn määrän nimellisarvo.Kerrattuaan unionin sopimussuhteen ulkopuolisen vastuun syntymisen edellytykset unionin yleinen tuomioistuin toi esille, että kantaja vetosi erityisesti SEUT 266 artiklan rikkomiseen ja että näin ollen oli selvitettävä, oliko kyseistä määräystä rikottu riittävän ilmeisellä tavalla. Se katsoi tässä tapauksessa, että SEUT 266 artikla on oikeussääntö, jolla on tarkoitus antaa yksityisille oikeuksia, koska siinä määrätään toimielimelle, jonka toimi on kumottu, pakottava ja ehdoton velvollisuus toteuttaa asian voittaneen kantajan edun mukaisesti kyseisen toimen kumonneen tuomion täytäntöön panemiseksi tarvittavat toimenpiteet, mitä vastaa kantajan oikeus kyseisen velvollisuuden täysimääräiseen noudattamiseen. Jos sakon määräämisestä tehty päätös kumotaan, oikeuskäytännön perusteella kantajalla on oikeus tulla palautetuksi tilanteeseen, jossa se oli ennen kyseistä päätöstä, mikä tarkoittaa erityisesti kumotun päätöksen vuoksi perusteettomasti maksetun pääoman palauttamista ja viivästyskorkojen maksamista. Toisin kuin hyvityskorkojen maksaminen, viivästyskorkojen maksaminen on nimittäin sakkoa koskevan kumoamistuomion SEUT 266 artiklan ensimmäisessä kohdassa tarkoitettu täytäntöönpanotoimenpide siltä osin kuin sillä on tarkoitus hyvittää kiinteämääräisesti sitä, ettei velkoja ole voinut käyttää saatavaansa, ja kannustaa velallista panemaan kumoamistuomio täytäntöön mahdollisimman nopeasti (tuomio 12.2.2015, ***komissio v. IPK International***, C-336/13 P, EU:C:2015:83, 29 ja 30 kohta; määräys 21.3.2006, ***Holcim (Ranska) v. komissio***, T-86/03, ei julkaistu, EU:T:2006:90, 30 ja 31 kohta ja tuomio 10.10.2001, ***Corus UK v. komissio***, T-171/99, EU:T:2001:249, 50, 52 ja 53 kohta).

Unionin yleinen tuomioistuin korosti seuraavaksi, että kun otetaan huomioon riidanalaisen säännöksen sääntely-yhteys ja selkeä sanamuoto nimenomaisine viittauksineen muutoksenhakukeinoihin sekä sakon määräämisestä tehdyn päätöksen kumoamiseen, riidanalaisella säännöksellä on tarkoitus panna täytäntöön SEUT 266 artiklan ensimmäisessä kohdassa määrätyt vaatimukset ja sitä on siis tulkittava viimeksi mainitun määräyksen valossa, ja unionin yleinen tuomioistuin toi esille erityisesti, ettei komission delegoidussa asetuksessa N:o° 1268/2012 täsmennetä ilmaisun ”ja niistä kertynyt korko” merkitystä eikä määritellä kyseistä korkoa ”viivästyskoroiksi”. Unionin yleinen tuomioistuin muistutti näin ollen, että SEUT 266 artiklan ensimmäisestä kohdasta suoraan johtuvalla velvollisuudella on tarkoitus hyvittää kiinteämääräisesti se, ettei saatavaa ole voitu käyttää, restitutio in integrum -periaatteen noudattamiseksi, ja totesi, että koska 10.12.2014 tehty päätös oli kumottu taannehtivasti, komission suorittama sakon pääoman palautus oli väistämättä myöhässä alustavasta maksusta lähtien.

Unionin yleinen tuomioistuin päätteli tästä, että komission oli SEUT 266 artiklan ensimmäisen kohdan nojalla asiassa T-95/15 annetun tuomion täytäntöönpanotoimenpiteinä paitsi palautettava sakon pääoma, myös maksettava viivästyskorot kiinteämääräisenä hyvityksenä siitä, ettei kyseessä olevaa määrää ollut voitu käyttää viitekauden aikana, eikä komissiolla ollut tämän suhteen harkintavaltaa, sillä tämän pakottavan ja ehdottoman velvollisuuden laiminlyönti merkitsee asianomaisen oikeussäännön riittävän ilmeistä rikkomista, josta voi syntyä unionin sopimussuhteen ulkopuolinen vastuu.

109| Unionin yleiseen talousarvioon sovellettavista varainhoitosäännöistä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU, Euratom) N:o 966/2012 soveltamissäännöistä 29.10.2012 annettu komission delegoitu asetus (EU) N:o 1268/2012 (EUVL 2012, L 362, s. 1).

Lisäksi unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että sillä, ettei komissio ollut noudattanut velvollisuuttaan maksaa viivästyskorkoa SEUT 266 artiklan ensimmäisen kohdan nojalla, oli riittävän suora syy-yhteys kantajalle aiheutuneeseen vahinkoon, joka vastasi viitekaudella menetettyjä viivästyskorkoja, jotka ovat kiinteämääräinen hyvitys siitä, ettei sakon pääoman määrää ole voitu käyttää saman kauden aikana, ja jotka vastasivat sovellettavaa Euroopan keskuspankin (EKP) jälleenrahoituskorkoa korotettuna kantajan vaatimilla kahdella prosenttiyksiköllä.

Tämän perusteella unionin yleinen tuomioistuin määräsi Euroopan unionin, jota Euroopan komissio edusti, korvaamaan vahingon, joka oli aiheutunut kantajalle siitä, ettei sille maksettu 184 592,95 euron suuruista summaa, joka oli 9.3.2015–1.2.2017 kertynyttä viivästyskorkoa, johon lisättiin kyseisen tuomion julistamispäivästä korvauksen täysimääräiseen maksamiseen asti viivästyskorko, jonka suuruus oli EKP:n pääasiallisissa jälleenrahoitusliiketoimissaan soveltama korkokanta korotettuna 3,5 prosenttiyksiköllä.

Unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi 23.5.2019 antamallaan tuomiolla ***Steinhoff ym. v. EKP*** (T-107/17, valitus[110] vireillä, EU:T:2019:353) vaatimuksen korvata vahinko, joka oli väitetysti aiheutunut yksityisille velkojille Euroopan keskuspankin (EKP) antamasta lausunnosta,[111] joka koski Helleenien tasavallan liikkeeseen laskemia ja takaamia velkainstrumentteja.

Helleenien tasavalta pyysi 2.2.2012 SEUT 127 artiklan 4 kohdan nojalla, luettuna yhdessä SEUT 282 artiklan 5 kohdan kanssa, EKP:tä antamaan lausunnon ehdotuksesta laiksi nro 4050/2012 Kreikan valtion liikkeeseen laskemiin tai takaamiin jälkimarkkinakelpoisiin velkainstrumentteihin sovellettavien ehtojen muuttamista koskevien sääntöjen käyttöönotosta niiden haltijoiden kanssa tehtävissä sopimuksissa Kreikan valtionvelan uudelleen järjestelemiseksi erityisesti ”yhteistoimintalausekkeiden” (collective action clauses, jäljempänä yhteistoimintalausekkeet) soveltamisen perusteella. EKP antoi myönteisen lausunnon lakiesityksestä, jonka Helleenien parlamentti hyväksyi 23.2.2012.

Yhteistoimintalausekkeisiin perustuvan menettelyn mukaisesti kyseisiä velkainstrumentteja koskevista ehdotetuista muutoksista oli tarkoitus tulla oikeudellisesti sitovia jokaiselle sellaisten velkainstrumenttien haltijalle, joista säädettiin Kreikan oikeudessa ja jotka oli laskettu liikkeeseen ennen 31.12.2011, sellaisina kuin ne on yksilöity yksityisen sektorin osallistumista (Private Sector Involvement) koskevat kehotukset hyväksyvässä ministerineuvoston toimessa, jos nämä muutokset hyväksytään velkainstrumenttien haltijoiden määräenemmistöllä, joka edustaa vähintään kahta kolmasosaa kyseisten velkainstrumenttien nimellisarvosta. Koska suunniteltuun velkainstrumenttien vaihtoon tarvittava päätösvaltainen määrä ja tarvittava määräenemmistö oli saavutettu, kaikkien, myös vaihtoa vastustaneiden Kreikan velkainstrumenttien haltijoiden velkainstrumentit vaihdettiin lain nro 4050/2012 mukaisesti, ja niiden arvo näin ollen aleni. Kantajat osallistuivat Kreikan velkainstrumenttien haltijoina Kreikan valtionvelan uudelleenjärjestelyyn lain nro 4050/2012 mukaisesti toteutettujen yksityisen sektorin osallistumisen ja yhteistoimintalausekkeiden nojalla kieltäydyttyään velkainstrumenttiensa vaihtotarjouksesta.

Kantajat väittivät kanteessaan EKP:n olevan vastuussa vahingosta, joka niille oli väitetysti aiheutunut siitä, että EKP jätti lausunnossaan kiinnittämättä Helleenien tasavallan huomion siihen, että pakollisella velkakirjojen vaihdolla toteutettava Kreikan valtionvelan uudelleenjärjestely oli lainvastainen.

110| Asia C-571/19 P, ***EMB Consulting ym. v.EKP***.

111| Kreikan valtion liikkeeseen laskemiin ja takaamiin velkainstrumentteihin sovellettavista ehdoista 17.2.2012 annettu EKP:n lausunto (CON/2012/12).

Unionin yleinen tuomioistuin totesi EKP:n sopimussuhteen ulkopuolisesta vastuusta ensinnäkin, etteivät EKP:n lausunnot sido kansallisia viranomaisia. Päätöksen 98/415[112] johdanto-osan kolmannen perustelukappaleen ja 4 artiklan mukaan kansallisten viranomaisten on nimittäin ainoastaan otettava kyseiset lausunnot huomioon, eivätkä lausunnot saa rajoittaa näiden viranomaisten vastuuta kuulemismenettelyn kohteena olevissa asioissa. Tästä seuraa, että EKP:n kuulemista koskevan velvoitteen noudattaminen edellyttää, että se voi antaa kantansa hyödyllisesti tiedoksi kansallisille viranomaisille, mutta niitä ei voida velvoittaa noudattamaan sitä. Toiseksi unionin yleinen tuomioistuin totesi, että EKP:llä on laaja harkintavalta lausuntoja antaessaan. EKP:n laaja harkintavalta tarkoittaa sitä, että EKP:n sopimussuhteen ulkopuolinen vastuu voi syntyä vain, jos EKP on ylittänyt ilmeisellä ja vakavalla tavalla tämän harkintavallan rajat. EKP:n sopimussuhteen ulkopuolinen vastuu voi siis syntyä ainoastaan sellaisen oikeussäännön riittävän ilmeisestä rikkomisesta, jolla myönnetään oikeuksia yksityisille.

Tässä yhteydessä unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että kantajat väittivät virheellisesti, että EKP oli syyllistynyt lainvastaiseen menettelyyn, joka voi synnyttää sen sopimussuhteen ulkopuolisen vastuun, koska se ei viitannut riidanalaisessa lausunnossaan siihen, että kantajien kohdalla loukattiin pacta sunt servanda -periaatetta antamalla laki nro 4050/2012. Koska kantajat olivat merkinneet Helleenien tasavallan liikkeeseen laskemia ja takaamia riidanalaisia velkainstrumentteja, niiden ja Helleenien tasavallan välillä oli nimittäin sopimussuhde. Tähän sopimussuhteeseen ei sovelleta valtiosopimusoikeutta koskevan Wienin yleissopimuksen[113] 26 artiklassa tarkoitettua pacta sunt servanda -periaatetta. Kyseistä yleissopimusta sovelletaan sen 1 artiklan mukaisesti ainoastaan valtioiden välisiin valtiosopimuksiin. Näin ollen valtiosopimusoikeutta koskevan Wienin yleissopimuksen 26 artikla ei ole oikeussääntö, jolla myönnetään oikeuksia kantajille.

Unionin yleinen tuomioistuin huomautti lisäksi, ettei EKP:n lausuntoja ole osoitettu yksityisille eivätkä ne koske pääasiallisesti yksityisen ja jäsenvaltion välisiä sopimussuhteita, jotka ovat syntyneet kyseisen valtion velkainstrumenttien liikkeeseenlaskun johdosta. Päätöksen 98/415 2 artiklan mukaan EKP:n lausunnot osoitetaan nimittäin jäsenvaltioiden viranomaisille, joiden on kuultava EKP:tä, eikä yksityisille. Näin ollen silloin, kun – kuten käsiteltävässä asiassa – Helleenien tasavalta kuulee EKP:tä kansallispankkeihin ja rahoituslaitoksia koskeviin säännöksiin liittyvästä säädösehdotuksesta siltä osin kuin ne vaikuttavat merkittävästi kyseisten laitosten ja rahoitusmarkkinoiden vakauteen, se ei ole velvollinen lausumaan siitä, noudattaako kyseinen jäsenvaltio sopimusoikeuden yleistä pacta sunt servanda -periaatetta valtion velkainstrumenttien haltijoihin nähden. Lausuntojen antamista koskeva EKP:n toimivalta ei siis anna kantajille oikeutta siihen, että EKP ilmiantaa sellaisen sopimukseen perustuvan oikeuden rikkomisen, joka kantajilla on Helleenien tasavaltaan nähden sillä perusteella, että ne ovat merkinneet Helleenien tasavallan liikkeeseen laskemia ja takaamia velkainstrumentteja.

Sitten unionin yleinen tuomioistuin totesi, ettei kantajien velkainstrumenttien arvon alentaminen ollut suhteeton toimenpide siihen nähden, että tavoitteena oli suojella Helleenien tasavallan taloutta ja euroaluetta Helleenien tasavallan maksukyvyttömyydeltä ja sen talouden romahtamiselta. Kantajat väittivät siis virheellisesti, että kyseessä olevilla toimenpiteillä rikottiin Euroopan unionin perusoikeuskirjan 17 artiklan 1 kohdassa vahvistettua omistusoikeutta.

Tämän jälkeen unionin yleinen tuomioistuin katsoi, ettei SEUT 63 artiklan 1 kohdassa vahvistettua pääomien vapaata liikkuvuutta ollut loukattu, ja totesi, että käsiteltävässä asiassa lailla nro 4050/2012 täytäntöön pannut toimenpiteet olivat oikeutettuja yleiseen etuun liittyvistä pakottavista syistä, koska kyseisen lain

112| Jäsenmaiden viranomaisten velvollisuudesta kuulla Euroopan keskuspankkia suunnitelmista lainsäädännöksi 29.6.1998 annettu neuvoston päätös 98/415/EY (EYVL 1998, L 189, s. 42).

113| Valtiosopimusoikeutta koskeva, 23.5.1969 allekirjoitettu Wienin yleissopimus (Yhdistyneiden Kansakuntien sopimuskokoelma, nide 1155, s. 331).

taustalla olevat olosuhteet olivat todella poikkeukselliset, sillä ilman uudelleenjärjestelyä oli täysin mahdollista, että Helleenien tasavalta laiminlöisi maksuja ainakin valikoivasti lyhyellä aikavälillä. Kyseisillä toimenpiteillä pyrittiin myös turvaamaan koko euroalueen pankkijärjestelmän vakaus. Kantajat eivät olleet myöskään osoittaneet, että mainitut toimenpiteet olivat suhteettomia. Niiden avulla voitiin palauttaa koko euroalueen pankkijärjestelmän vakaus, eikä ollut osoitettu, että niissä ylitettiin se, mikä oli tarpeen tämän vakauden palauttamiseksi. Etenkään kantajien suosittelemalla yksityisten velkojien puhtaasti vapaaehtoisella Kreikan velkainstrumenttien vaihtoon osallistumisella ei olisi voitu varmistaa tämän vaihdon onnistumista. Jos yksityisten velkojien yhdenvertaista kohtelua ei olisi varmistettu, vain harvat velkojat olisivat nimittäin suostuneet tähän vaihtoon siihen liittyvän moraalikadon vuoksi, mikä olisi tarkoittanut sitä, että niiden olisi pitänyt kantaa Kreikan velkainstrumenttien vaihtoon osallistumattomien velkojien ottamien riskien seuraukset.

Lopuksi unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että kantajat vetosivat virheellisesti lainvastaisuuteen, josta aiheutuisi EKP:n vastuu niitä kohtaan sillä perusteella, ettei EKP viitannut SEUT 124 artiklaan. SEUT 124 artiklassa kielletään nimittäin kaikki toimenpiteet, jotka eivät perustu toiminnan vakauden valvontaan liittyviin seikkoihin ja joissa annetaan muun muassa jäsenvaltioille erityisoikeuksia rahoituslaitoksissa, jotta voidaan kannustaa jäsenvaltioita noudattamaan tervettä budjettipolitiikkaa, jolloin vältetään se, että budjettialijäämien keskuspankkirahoitus tai viranomaisten erityisoikeudet rahoitusmarkkinoilla johtaisivat jäsenvaltioiden liialliseen velkaantumiseen tai liiallisiin budjettialijäämiin. Lain nro 4050/2012 tavoitteena ei ole kuitenkaan lisätä Helleenien tasavallan velkaantuneisuutta vaan päinvastoin vähentää liiallista velkaantuneisuutta alentamalla kantajien hallussaan pitämien velkainstrumenttien arvoa. Lakiehdotuksella edistettiin lisäksi sekä Kreikan julkisen talouden että euroalueen rahoitusjärjestelmän vakauden säilyttämistä. SEUT 124 artiklan tarkoituksena ei ole joka tapauksessa suojella kantajia, eikä siinä anneta niille oikeuksia.

XV Välitoimihakemukset

Unionin yleisen tuomioistuimen presidentti hylkäsi 21.1.2019 antamallaan määräyksellä ***Agrochem-Maks v. komissio*** (T-574/18 R, EU:T:2019:25) SEUT 278 ja SEUT 279 artiklaan perustuvan välitoimihakemuksen, jonka oli esittänyt kasvinsuojeluaineiden Kroatian markkinoilla toimiva yhtiö ja joka koski tehoaineen oksasulfuroni hyväksynnän uusimatta jättämistä koskevan täytäntöönpanoasetuksen (EU) 2018/1019[114] täytäntöönpanon lykkäämistä. Välitoimihakemus oli esitetty kyseisen täytäntöönpanoasetuksen kumoamiskanteen yhteydessä. Yhtiö vetosi lähinnä vakavaan ja korjaamattomaan vahinkoon, joka aiheutui vaarasta, että yhtiön liikevaihto pienenisi, se menettäisi markkinaosuuttaan ja sen kokonaisarvo laskisi.

Ensinnäkin kiireellisyydestä ja erityisesti käsiteltävässä asiassa aiheutuneeksi väitetyn, yksinomaan taloudellisen vahingon vakavuudesta unionin yleisen tuomioistuimen presidentti muistutti yhtäältä, että kun on kyse vahvasti säännellyillä markkinoilla toimivien yritysten tappiosta, joka vastaa alle 10 prosenttia näiden yritysten liikevaihdosta, yrityksille mahdollisesti aiheutuvat taloudelliset vaikeudet eivät vaaranna niiden olemassaoloa, ja toisaalta, että kun on kyse tappiosta, joka vastaa lähes kahta kolmasosaa näiden yritysten liikevaihdosta, on niin, että vaikka niille aiheutuneet taloudelliset vaikeudet voisivat vaarantaa niiden olemassaolon, jos kasvinsuojeluainealan kaltaisella vahvasti säännellyllä alalla, joka edellyttää usein merkittäviä investointeja ja jolla toimivaltaiset viranomaiset saattavat joutua toimimaan nopeasti, syistä, joita asianomaiset yritykset eivät aina voi ennakoida, ilmenee kansanterveyttä uhkaavia vaaroja, näiden yritysten on paitsi itse vastattava tällaisista toimenpiteistä aiheutuvista vahingoista myös varauduttava niiden seurauksiin asianmukaisella

114| Tehoaineen oksasulfuroni hyväksynnän uusimatta jättämisestä kasvinsuojeluaineiden markkinoille saattamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1107/2009 mukaisesti ja komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) N:o 540/2011 muuttamisesta 18.7.2018 annettu komission täytäntöönpanoasetus (EU) 2018/1019 (EUVL 2018, L 183, s. 14).

toimintastrategialla. On täsmennetty, ettei välitoimista päättävä tuomari saa vahingon vakavuutta arvioidessaan tukeutua mekaanisesti ja jäykästi ainoastaan merkityksellisiin liikevaihtoihin. Tuomarin on otettava myös huomioon kullekin asialle luonteenomaiset olosuhteet ja verrattava niitä päätöksen tekemishetkellä liikevaihtoa koskevaan vahinkoon. Unionin yleisen tuomioistuimen presidentin mukaan tämän mekaanisen ja jäykän arvioinnin kiellon, johon on vedottu pääasiallisesti sen mahdollistamiseksi, että tuomioistuin voi arvioida, voidaanko väitetyn vahingon vakavuus osoittaa siitä huolimatta, että liikevaihto ei ylitä 10 prosentin kynnystä, on katsottava tarkoittavan myös sitä, että tuomioistuin tutkii, onko vahinko katsottava asiaa koskevat olosuhteet huomioon ottaen sellaiseksi, että vakavuutta ei voida osoittaa mainitun kynnyksen ylittymisestä huolimatta.

Tältä osin unionin yleisen tuomioistuimen presidentti totesi ensinnäkin, että se, että kyseessä on kyseisen aineen jakelija, merkitsee yhtäältä sitä, että jakelijan ei tarvitse vastata samoista kustannuksista kuin mitä valmistajan toiminnan kehittämisestä aiheutuu, ja toisaalta sitä, että on esitettävä näyttö kestävän korvaavan ratkaisun puuttumisesta.

Unionin yleisen tuomioistuimen presidentti totesi tämän jälkeen, että siitä, että hakija toimii vahvasti säännellyillä markkinoilla, seuraa, että asiassa on otettava huomioon hakijan liiketoimintastrategia. Kyseisen arvioinnin yhteydessä on niin, että jos ei ole muuta sellaista seikkaa, joka liittyy yrityksen mahdollisiin toimenpiteisiin, joihin tämä on ryhtynyt välttääkseen mahdollisen riskialttiin tilanteen kyseessä oleviin markkinoihin nähden, 10 prosentin kynnysarvon ylitys ei sellaisenaan riitä vakuuttamaan välitoimista päättävää tuomaria väitetyn vahingon vakavuudesta.

Tässä yhteydessä muistutettiin vielä, että luottamuksensuojan periaatteeseen voidaan vedota vain siltä osin kuin toimielin, jolla on toimivalta tehdä lopullinen päätös, on luonut tilanteen, joka voi synnyttää perustellun luottamuksen, ja korostettiin, että kasvinsuojeluaineen hyväksynnän uusimismenettelystä ei voida johtaa minkäänlaista luottamuksensuojan periaatetta esittelevän jäsenvaltion toimittaman väliraportin päätelmiin nähden, koska tämä raportti on vain hyvin tunnetun menettelyn välivaihe eikä sen perusteella voi mitenkään päätellä lopputulosta, johon komissio päätyy.

Toiseksi intressivertailusta ja erityisesti asianomaisen yhtiön väitteestä, jonka mukaan kyseessä olevasta aineesta ei aiheudu tunnettua ja osoitettua vaaraa kansanterveydelle, unionin yleisen tuomioistuimen presidentti totesi erityisesti, että kyseessä oleva yhtiö ei voi vedota vakuuttavasti siihen seikkaan, että ainetta on käytetty turvallisesti unionissa pitkän aikaa ilman, että ihmisten terveydelle aiheutuvia haitallisia vaikutuksia olisi missään vaiheessa esitetty. Tieteellinen kehitys on nimittäin kasvinsuojeluainealalla yleistä ja sen myötä aineita voidaan arvioida uudelleen uusien tietojen ja tieteellisten havaintojen valossa. Tämä on uusimismenettelyjen ja kaupan pitämistä koskeviin lupiin sovellettavien ajallisten rajoitusten perusta. Näin ollen välitoimista päättävän tuomarin suorittaman intressivertailun täytyy koskea yhtäältä jo todettuja riskejä, ja toisaalta riskejä, joita ei voida sulkea pois. Välitoimista päättävän tuomarin asiana ei myöskään ole suorittaa tieteellisiä tietoja koskevaa teknistä arviointia, joka ei kuulu sen tehtäviin. Näin ollen väitteet, jotka koskivat kansanterveydelle aiheutuvan riskin puuttumista ja jotka oli esitetty fumus boni juris -edellytyksen toteutumista koskevan väitteen yhteydessä, kuuluivat menettelyn lainmukaisuuden valvonnan piiriin eikä välitoimista päättävä tuomari voinut niiden perusteella ilman muita seikkoja – lukuun ottamatta mahdollista ilmeisen arviointivirheen toteamista – intressivertailua tehdessään katsoa, että näillä johtopäätöksillä on etusija niihin riitautettuihin arvioihin nähden, jotka ovat lähtökohtaisesti yksityiskohtaisen ja kattavan arvioinnin tulos. Näin on sitäkin suuremmalla syyllä silloin, kun väitetty vahinko ei kansanterveyden osalta johdu kerätyistä tieteellisistä tiedoista vaan nimenomaan niiden puuttumisesta. Tietojen puuttumisen perusteella ei voida sulkea pois kansanterveydelle aiheutuvia vaaroja, jotka on siis otettava huomioon muihin kyseessä oleviin intresseihin nähden, ottaen huomioon yhtäältä, että kansanterveyden suojeluun liittyvät vaatimukset on kiistämättä asetettava ensisijaiseen asemaan taloudellisiin seikkoihin nähden, ja toisaalta, että kansanterveyden suojelun pakottavilla vaatimuksilla voidaan oikeuttaa rajoituksia, joilla on tiettyjen taloudellisten toimijoiden osalta jopa huomattavia epäedullisia seurauksia.

Unionin yleisen tuomioistuimen presidentti hylkäsi 10.9.2019 antamallaan määräyksellä ***Athanasiadou ja Soulantikas v. komissio*** (T-762/18 R, EU:T:2019:574) vaatimuksen, jonka mukaan välitoimihakemus oli jätettävä tutkimatta sillä perusteella, että pääasiassa ei ollut nostettu kannetta.

Sofia Athanasiadou ja Konstantinos Soulantikas, joiden kotipaikka on Kreikassa, perustivat yksityisoikeudellisen yhtiön nimeltä ECOSE. Tämä yhtiö ja koulutuksen, audiovisuaalialan ja kulttuurin toimeenpanovirasto (EACEA) tekivät tukisopimuksen hankkeen "Seniors in action" toteuttamiseksi. Yhtiötä koskevassa tarkastuskertomuksessa suositeltiin 59 696,98 euron takaisinperintää, joten komissio teki päätöksen, jolla määrättiin perimään tämä määrä takaisin ECOSElta korkoineen (jäljempänä riidanalainen päätös). Kreikan siviiliprosessilain säännösten mukaisesti komissio antoi riidanalaisen päätöksen ja maksamismääräyksen tiedoksi haastemiehen välityksellä. Kantajat valittivat riidanalaisesta päätöksestä 30.10.2018 Monomeles Protodikeio Athinoniin (Ateenan alioikeuden yhden tuomarin kokoonpano, Kreikka). Kantajat jättivät 31.12.2018 SEUT 299 artiklan[115] nojalla unionin yleiseen tuomioistuimeen riidanalaisen päätöksen täytäntöönpanon lykkäämistä koskevan hakemuksen. Komissio vaati huomautuksissaan, että välitoimihakemus jätetään tutkimatta sillä perusteella, että pääasiassa ei ollut nostettu riidanalaisen päätöksen kumoamista koskevaa kannetta, mikä on vastoin unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 161 ja 156 artiklan[116] määräyksiä.

Unionin yleisen tuomioistuimen presidentti ensinnäkin muistutti, että ainoastaan hänellä on toimivalta määrätä riidanalaisen päätöksen täytäntöönpanon lykkäämisestä. Asianomaisten kansallisten tuomioistuinten toimivaltaan kuuluu ainoastaan tutkia, onko täytäntöönpanotoimenpiteet pantu täytäntöön oikeassa järjestyksessä.[117]

Toiseksi unionin yleisen tuomioistuimen presidentti totesi, että työjärjestyksen 156 artiklassa määrätään erilaisista menettelyjärjestelmistä sen oikeusperustan mukaan, johon välitoimihakemus perustuu. Näin ollen mainitun työjärjestyksen 156 artiklan 1 kohdassa määrätty vaatimus, jossa asetetaan toimielimen toimen täytäntöönpanon lykkäämistä koskevan hakemuksen tutkittavaksi ottamisen edellytykseksi se, että kyseisestä toimesta nostetaan pääasiassa kanne ennen hakemuksen tekemistä tai samanaikaisesti sen kanssa, on nimenomaisesti rajattu SEUT 278 ja SEA 157 artiklaan perustuviin hakemuksiin. Näin ollen kyseistä velvoitetta ei välttämättä sovelleta käsiteltävässä asiassa.

Kolmanneksi unionin yleisen tuomioistuimen presidentti totesi, että tällaisen velvollisuuden täyttäminen epäisi kantajilta oikeuden tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin.[118] Käsiteltävän asian olosuhteissa unionin tuomioistuimia, joilla on siihen yksinomainen toimivalta, on nimittäin voitava tarvittaessa pyytää määräämään

115| SEUT 299 artiklan mukaan komission säädös, jossa määrätään maksuvelvollisuus muulle kuin valtiolle, on täytäntöönpanokelpoinen. Täytäntöönpanoon sovelletaan sen valtion säännöksiä lainkäytöstä riita-asioissa, jonka alueella täytäntöönpano tapahtuu. Täytäntöönpanomääräyksen antaa, tutkimatta muuta kuin täytäntöönpanoasiakirjan oikeaperäisyyden, kansallinen viranomainen, jonka kunkin jäsenvaltion hallitus määrää tähän tehtävään ja josta se ilmoittaa komissiolle ja Euroopan unionin tuomioistuimelle. Kun nämä muodollisuudet on hakijan vaatimuksesta täytetty, tämä voi hakea täytäntöönpanoa kansallisen lainsäädännön mukaisesti saattamalla asian suoraan toimivaltaisen viranomaisen käsiteltäväksi. Täytäntöönpanoa voidaan lykätä vain Euroopan unionin tuomioistuimen päätöksellä. Kansallisten tuomioistuinten toimivaltaan kuuluu kuitenkin tutkia, onko päätös pantu täytäntöön oikeassa järjestyksessä.

116| Unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 156 artiklan 1 kohdan mukaan hakemus toimielimen toteuttaman toimen täytäntöönpanon lykkäämiseksi SEUT 278 ja SEA 157 artiklan mukaisesti otetaan tutkittavaksi ainoastaan, jos hakija on nostanut tästä toimesta kanteen unionin yleisessä tuomioistuimessa.

117| SEUT 299 artiklan, luettuna yhdessä SEUT 256 artiklan 1 kohdan sekä Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 39 artiklan 1 kohdan ja 53 artiklan 1 kohdan kanssa, nojalla.

118| Oikeus tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin vahvistetaan Euroopan unionin perusoikeuskirjan 47 artiklassa ja taataan ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn, 4.11.1950 Roomassa allekirjoitetun yleissopimuksen 6 artiklassa.

täytäntöönpanon lykkäämisestä, jotta kansallisilla tuomioistuimilla on riittävästi aikaa tutkia SEUT 299 artiklan neljänteen kohtaan perustuvan toimivaltansa mukaisesti, onko täytäntöönpanotoimenpiteet pantu täytäntöön oikeassa järjestyksessä.

Unionin yleisen tuomioistuimen presidentti korosti lisäksi, että tässä tilanteessa fumus boni juris -edellytyksen täyttymisen osoittamisen yhteydessä esitettyjen perusteiden on oltava kansallisen tuomioistuimen toimivaltaan kuuluvia perusteita, ja niiden on oltava perusteltuja. Päätöksen lainmukaisuutta koskevat perusteet ovat nimittäin tehottomia, ellei niitä esitetä pääasiassa SEUT 263 artiklan mukaisesti nostettuun kanteeseen liittyvän SEUT 278 artiklaan perustuvan hakemuksen yhteydessä, koska täytäntöönpanokelpoisen päätöksen paikkansapitävyys voidaan riitauttaa vain kumoamiskanteen tutkivassa tuomioistuimessa kyseisen määräyksen perusteella.

Tässä yhteydessä ja ilman, että tässä vaiheessa oli tarpeen lausua siitä, olivatko esitetyt perusteet perusteltuja, unionin yleisen tuomioistuimen presidentti totesi, että käsiteltävässä asiassa tietyt perusteet, joita kantajat esittivät fumus boni juris -edellytyksen täyttymisen tueksi, koskivat nimenomaisesti täytäntöönpanomenettelyä Kreikassa ja sitä, oliko täytäntöönpanotoimenpiteet pantu täytäntöön oikeassa järjestyksessä, ja kuuluivat näin ollen selvästi kansallisen tuomioistuimen toimivaltaan. Välitoimihakemuksen tarkoituksena oli näin ollen se, että kansallinen tuomioistuin voi käyttää SEUT 299 artiklaan perustuvaa toimivaltaansa.

Tämän perusteella unionin yleisen tuomioistuimen presidentti totesi, että oikeudenkäyntiväite, joka koski kanteen nostamatta jättämistä pääasiassa, oli hylättävä. Välitoimihakemus hylättiin, koska kiireellisyysedellytys ei täyttynyt.

C | Unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamon toiminta vuonna 2019

Unionin yleisen tuomioistuimen kirjaaja **Emmanuel Coulon**

Kahden aikakauden taitekohdassa vuosi 2019 aloittaa unionin yleisen tuomioistuimen ja sen kirjaamon kannalta uuden ajanjakson.

Tämä vuosi tullaan muistamaan unionin yleisen tuomioistuimen historiassa vuotena, jona muisteltiin sen ensimmäisten jäsenten palvelukseen astumista kolmekymmentä vuotta sitten[1] ja saatiin päätökseen Euroopan unionin tuomioistuinjärjestelmän uudistus, joka aloitettiin lainsäädännöllisesti 16.12.2015 [2]. Kolmekymmentä vuotta sen jälkeen, kun kaksitoista ensimmäistä tuomaria ja kirjaaja aloittivat tehtävissään, unionin yleisestä tuomioistuimesta, jonka jäseninä on syyskuusta 2019 lähtien kustakin jäsenvaltiosta kaksi tuomaria, joita avustaa kirjaaja, on tullut kansainvälinen tuomioistuin, jonka tuomarijäsenten määrä on maailman suurin.

Tämä mittakaavan muutos, täytäntöönpanotoimenpiteet, joilla pyritään takaamaan unionin yleisen tuomioistuimen ratkaisujen tehokas vaikutus, sekä unionin yleisen tuomioistuimen presidentin avustaminen uusien tuomareiden palvelukseen astumisen valmistelemisessa ja presidentti van der Wouden ensisijaisina pitämien hankkeiden ajamisessa, eivät ole voineet olla vaikuttamatta kirjaamon organisaatioon ja toimintatapaan.

Kirjaamo on kuitenkin mukauttanut toimintaansa uudessa toimintaympäristössä pysyvästi ja ketterästi ja hoitanut tuomioistuimen ja hallinnon avustamistehtävänsä johdonmukaisesti, täsmällisesti ja tavoitteisiin sitoutuen. Kirjaamon henkilökunta, joka on hyvin tietoinen näiden muutosten perimmäisistä tavoitteista, on myötävaikuttanut tähän yhteiseen menestykseen. Se on ollut vankka pilari, johon tuomioistuin on voinut tukeutua.

Huolimatta lukemattomista nopeista muutoksista kirjaamo on osoittanut kykenevänsä työskentelemään tuomareiden, tuomareiden avustajakuntien henkilöstön ja toimielimen yleispalvelujen kanssa luodakseen kaikkia tahoja hyödyttävää lisäarvoa. Kirjaamo, joka on sisäistänyt todellisen palvelukulttuurin, on toiminut asianosaisia unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi saatetuissa riita-asioissa edustavien asianajajien ja asiamiesten monikielisenä yhteystahona.

Kirjaamon virkoja, joita oli 72 (55 avustavaa virkamiestä ja 17 hallintovirkamiestä), vähennettiin syyskuussa 69 virkaan resurssien uudelleenkohdentamisen yhteydessä, jonka avulla oli tarkoitus muodostaa lisää tuomareiden avustajakuntia. Toukokuussa tapahtunut apulaiskirjaajan palvelukseen astuminen mahdollisti yksikön uudelleenorganisoinnin, josta oli tullut paitsi kiireellinen, myös välttämätön uudistus. Tätä kehitystä on pidettävä myönteisenä.

Kirjaamo on avustanut tuomioistuimen lainkäyttötoimintaa ja hallintoa monin eri tavoin.

1| Keskustelutilaisuuden, joka järjestettiin 25.9.2019 teemalla "Unionin yleinen tuomioistuin digitalisaation aikana", materiaalit ja elokuva, jolla kunnioitetaan tämän tuomioistuimen perustajajäseniä ja kaikkia sen toimintaan sen perustamisesta lähtien myötävaikuttaneita henkilöitä, ovat saatavilla Euroopan unionin tuomioistuimen internetsivustolla.

2| Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännöstä tehdyn pöytäkirjan N:o 3 muuttamisesta 16.12.2015 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston (EU, Euratom) asetus 2015/2422 (EUVL 2015, L 341, s. 14) ja Euroopan unionin ja sen henkilöstön välisten riitojen ratkaisemista ensimmäisenä oikeusasteena koskevan toimivallan siirtämisestä unionin yleiselle tuomioistuimelle 6.7.2016 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU, Euratom) 2016/1192 (EUVL 2016, L 200, s. 137).

I Lainkäyttötoiminnan avustaminen

Unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksessä sille uskotun avustamistehtävän mukaisesti kirjaamo on

- varmistanut, että oikeudenkäynnit sujuvat moitteettomasti ja että asiakirjoja käsitellään asianmukaisesti
- varmistanut, että asianosaisten asiamiesten ja edustajien sekä tuomarien välinen yhteydenpito toimii
- auttanut aktiivisesti tuomareita ja heidän palveluksessaan olevia henkilöitä.

Vuonna 2018 havaitun asioiden lukumäärän suhteellisen tasaantumisen jälkeen uusien asioiden lukumäärä nousi uudelleen 939 nostettuun kanteeseen, mutta vuodelta 2016 olevaa ennätystä ei kuitenkaan rikottu.

Ratkaistujen asioiden lukumäärä oli edelleen korkea, mutta pienempi kuin vuonna 2018. Vuonna 2019 ratkaistiin yhteensä 874 asiaa, kun taas edeltävänä vuonna ratkaistiin 1 009 asiaa. Tämän lievän notkahduksen tilastoissa selittävät useiden tuomareiden lähtö, useiden tuomareiden toimikauden jatkamiseen liittyvät epävarmuustekijät, 14 tuomarin palvelukseen astuminen, jaostojen täysimääräinen uudelleenjärjestely, tuomareiden jakaminen jaostoihin ja kaikkien vireillä olevien asioiden (lukuun ottamatta asioita, jotka olivat ratkaisuvaiheessa tai joiden osalta ratkaisu oli päätetty antaa ilman menettelyn suullista vaihetta ennen 26.9.2019) jakaminen uudelleen jaostoihin.

31.12.2019 vireillä oli 1 398 asiaa.

Menettelyn keskimääräinen kesto oli alle 17 kuukautta sellaisten asioiden osalta, jotka ratkaistiin tuomiolla tai määräyksellä, ja alle 20 kuukautta tuomiolla ratkaistujen asioiden osalta.

a. Oikeudenkäyntiasiakirjojen hallinnointi

Kirjaamon oikeudenkäyntiasiakirjojen hallinnointiin liittyvä toiminta pysyi määrällisesti vuoden 2018 tasolla.

Kirjaamo merkitsi rekisteriin 54 723 oikeudenkäyntiasiakirjaa 21 oikeudenkäyntikielellä (työjärjestyksessä määrätyistä 24 oikeudenkäyntikielestä), käsitteli 939 kannekirjelmää ja 4 446 muuta asianosaisten vireillä olevissa asioissa jättämää kirjelmää, pani täytäntöön ratkaisukokoonpanojen prosessinjohtotoimien tai asian selvittämistoimien muodossa tekemät päätökset ja laati 1 699 tiedonantoa Euroopan unionin viralliseen lehteen.

Vaikka on selvää, ettei ole mahdollista tehdä selkoa kaikista niistä tiedoista, joiden avulla voidaan arvioida kirjaamon tekemää työtä, eräiden tietojen ja etenkin tilastotietojen mainitseminen riittää kuitenkin kuvaamaan sen toiminnan laajuutta:

- 9 734 jätettyyn oikeudenkäyntiasiakirjaan sisältyi 288 väliintulohakemusta ja 251 asianosaisiin tai yleisöön nähden luottamuksellista käsittelyä koskevaa pyyntöä
- tuomareiden avustajille on toimitettu (sähköisesti) asioiden käsittelyä varten 11 024 kirjaamon laatimaa lähetyslomaketta (eli yli 918 lomaketta joka kuukausi)
- satoja prosessinjohtotoimia ja kymmeniä selvittämistoimia on pantu täytäntöön etenkin sellaisten asiakirjojen toimittamista varten, joiden osalta asianosaiset ovat vedonneet luottamuksellisuuteen.

Useiden toisiinsa liittyvien asioiden vireille saattaminen vuoden aikana valtioihin sovellettavan kilpailuoikeuden alalla (valtiontuet) ja toimielimiin liittyvän oikeuden alalla on edellyttänyt yhteen sovitettua hallinnointia sekä kirjaamossa että ratkaisukokoonpanoissa käsiteltäessä määräaikojen pidentämistä, asioiden yhdistämistä ja väliintuloa koskevia pyyntöjä sekä tehtäessä päätöksiä toisesta kirjelmäkierroksesta ja mahdollisesti asiakirjojen luottamuksellisesta käsittelystä kussakin näistä asioista. Tämä yhteensovittaminen edellyttää tiettyä kirjaamon ryhmien rakenteellista joustavuutta, jota voi ajoittain olla vaikea yhdistää niiden oikeudenkäyntikielien välttämättömään osaamiseen, joilla näitä asiaryhmiä koskevia asiakirjoja on toimitettu.

Lisäksi tiettyjen yrityksiin sovellettavan kilpailuoikeuden alaa koskevien erittäin arkaluonteisten asioiden käsittelyn vuoksi on pitänyt ottaa käyttöön keinoja, joilla taataan niiden sisältämien tietojen mahdollisimman laaja luottamuksellisuus ja turvallinen toimittaminen tuomioistuimen sisällä. Näiden sisäisten menettelyjen lisäksi käytössä on menettely, jolla taataan työjärjestyksen 105 artiklan 1 tai 2 kohdan nojalla toimitettujen tietojen tai asiakirjojen eli unionin tai sen yhden tai useamman jäsenvaltion turvallisuuteen tai niiden kansainvälisten suhteiden hoitamiseen liittyvien tietojen tai asiakirjojen käsittelyn turvallisuus.[3]

Kirjaamossa toimii myös 11 hallintovirkamiestä,[4] jotka hallinnoivat oikeudenkäyntiasiakirjoja jaostojen 334 ratkaisuneuvottelun ja 315 asiassa pidetyn istunnon aikana, minkä lisäksi he laativat kunkin ratkaisuneuvottelun ja istunnon päätteeksi pöytäkirjan, jonka tuomarit hyväksyvät.

Kirjaamon hallinnoimien asiakirja-aineistojen keskimääräistä kokoa kuvastaa kaksi lukua. Ensinnäkin e-Curia-sovelluksen avulla kirjaamoon jätettiin yhteensä 749 895 sivua oikeudenkäyntiasiakirjoja. Toiseksi asiakirja-aineistoja, joita kirjaamo hallinnoi vuoden 2019 lopussa vireillä olleessa 1 398 asiassa, oli 636 hyllymetrillistä.

Tehtäviään suorittaessaan kirjaamo on hyödyntänyt edelleen 1.7.2015 voimaan tullutta työjärjestystä erityisesti immateriaalioikeuksien alalla (kielijärjestelmän muutos ja toisen kirjelmienvaihtokierroksen poistaminen ovat auttaneet pienentämään oikeudenkäyntimenettelyn kestoa tällä alalla). Unionin yleinen tuomioistuin on lisäksi käyttänyt mahdollisuutta ratkaista asioita tuomiolla ilman istuntoa muun muassa siksi, etteivät asianosaiset vaadi sen järjestämistä (39 prosentissa kaikista riita-asioista ja 52 prosentissa immateriaalioikeuden alalla). Sen lisäksi, että istunnon puuttumisen vuoksi tiivistettyä istuntokertomusta ei tarvitse laatia oikeudenkäyntikielellä, asiat on mahdollista ratkaista tuomiolla nopeammin (keskimäärin 15,1 kuukaudessa ilman istuntoa ja 22,7 kuukaudessa istunnon kanssa).

Sellaisten suorien kanteiden prosenttiosuus, jotka on ratkaistu tuomiolla ilman toista kirjelmienvaihtokierrosta kasvoi (22 prosenttia, kun vuonna 2018 osuus oli 13 prosenttia[5]).

Henkilöstöasioissa toinen kirjelmienvaihtokierros päätettiin jättää väliin 22 prosentissa asioista (32 prosentissa vuonna 2018). Lisäksi on huomattava, että vuoden aikana nostetuista henkilöstöasioita koskevista kanteista kaksi voitiin ratkaista sovittelumenettelyssä.

Vaikka on huolestuttavaa joutua toteamaan, että kolmea kannekirjelmää viidestä piti täydentää, sillä immateriaalioikeuden alan muotovaatimuksia ei ollut noudatettu, on oltava tyytyväinen siihen, että muilla aloilla kuin immateriaalioikeuden alalla nostettuja suoria kanteita piti täydentää entistä pienemmässä osassa tapauksia (24 prosentissa).

3| Vuonna 2019 ei toimitettu yhtään asiakirjaa tämän säännöstön nojalla, josta määrätään työjärjestyksen 105 artiklan 1 tai 2 kohdan mukaisesti toimitettuihin tietoihin tai asiakirjoihin sovellettavista turvallisuussäännöistä 14.9.2016 annetulla unionin yleisen tuomioistuimen päätöksellä (EU) 2016/2387 (EUVL 2016, L 355, s. 18).

4| Henkilöstöryhmän AD virkamiesten liikkuvuus on otettu huomioon.

5| Immateriaalioikeuksiin liittyvät riita-asiat on jätetty tämän laskelman ulkopuolelle, sillä työjärjestyksessä ei määrätä toisesta kirjelmienvaihtokierroksesta tämän asiaryhmän osalta.

Kirjaamo on onneksi myös hyötynyt asiakirjojen käsittelyn järkeistämisestä[6], kun tietoteknisestä e-Curia-sovelluksesta tehtiin 1.12.2018 lähtien yksinomainen tapa toimittaa oikeudenkäyntiasiakirjoja osapuolten edustajien ja unionin yleisen tuomioistuimen välillä.[7] Tämän järkeistämisen hyödyt osoittautuivat merkittäviksi vuonna 2019,[8] sillä niillä lievennettiin niitä vaikutuksia, joita kirjaamon tehtävien lisääntymisellä oli erityisesti tuomioistuimen tuomareiden avustajakuntien määrän lisäämisen vuoksi.

Kirjaamon on käsiteltävä kaikki toimitetut oikeudenkäyntiasiakirjat ja tuomarien antamat ratkaisut mahdollisimman nopeasti.

Objektiivisista syistä tiettyjen asiakirjojen käsittelyllä on kuitenkin oltava etusija muihin nähden esimerkiksi, kun kyse on asiakirjojen jättämisestä vain vähän ennen istuntoa tai peruuttamisesta, vaikka asiasta käydään jo ratkaisukeskustelua. Kiireellisiä menettelyjä koskevat oikeudenkäyntiasiakirjat on käsiteltävä välittömästi. Tämä koskee erityisesti välitoimihakemuksia, joihin liittyy vaatimus määrätä välitoimesta (jo ennen kuin toinen asianosainen on voinut esittää huomautuksiaan), mikä edellyttää presidentin kannanottoa muutaman tunnin kuluessa asiakirjan jättämisestä. Vuonna 2019 kirjaamo käsitteli useita kertoja välitoimihakemuksia ja antoi presidentin siitä antaman määräyksen tiedoksi erittäin lyhyen ajan kuluessa.

b. Yhdenmukaisuuden edistäminen

Kirjaamo vaikuttaa tuomioistuintoimintaan unionin yleisen tuomioistuimen antamien ohjeiden mukaisesti myös edistämällä ratkaisukäytäntöjen ja menettelysääntöjä koskevien tulkintojen yhdenmukaisuutta. Kirjaamo käyttää siis resurssejaan tätä tarkoitusta silmällä pitäen.

Ensinnäkin kirjaamo tukee tuomareiden avustajakunnissa toteutettavaa asioiden käsittelyä ratkaisuneuvottelun aloittamiseen saakka alkuvaiheen palvelusuorituksilla. Tavoitteena on ennen kaikkea se, että presidentillä, jaostojen puheenjohtajilla ja ratkaisukokoonpanoilla on käytettävissään hyödylliset tiedot, joiden perusteella he voivat ratkaista asian nopeasti.

Analysoidessaan unionin yleisessä tuomioistuimessa nostettuja kanteita kirjaamo yksilöi asian kohteen, kyseessä olevan oikeudenalan ja mahdolliset yhteydet muihin asioihin riippumatta oikeudenkäyntikielestä, jolla kanne on pantu vireille. Tämän analyysin, jonka kirjaamo pyrkii toteuttamaan kymmenen työpäivän kuluessa kannekirjelmän jättämisestä, tavoitteena on se, että unionin yleisen tuomioistuimen presidentillä on käytettävissään tarvittavat tiedot asioiden jakamiseksi jaostojen kesken. Tässä yhteydessä kirjaamo mainitsee myös nopeutetun menettelyn soveltamista koskevista pyynnöistä ja etusijamenettelyn soveltamista

6| E-Curia-sovelluksen pakollisuuden ansiosta voitiin lopettaa erimuotoisten (paperisten ja sähköisten) asiakirjojen hallinnointi, paperimuodossa toimitettujen asiakirjojen skannaaminen ja, mikäli telekopioversio oli lähetetty ennen paperiversion lähettämistä, tietojen kaksinkertainen tallentaminen kirjaamon tuomioistuintietoja koskevaan tietokantaan sekä sen tarkistaminen, vastasiko paperimuodossa toimitettu asiakirja telekopiona lähetettyä. Samoin päättyivät ongelmat, joita usein liittyi asiakirjojen vastaanottamiseen tai lähettämiseen telekopioitse varsinkin pitkien asiakirjojen osalta.

7| Kyse on kaikista asian osapuolista (kantajat, vastaajat ja väliintulijat) ja kaikista menettelytyypeistä. Tiettyjä poikkeuksia on kuitenkin edelleen, jotta voidaan taata oikeus saattaa asia tuomioistuimen käsiteltäväksi (erityisesti silloin, kun e-Curia-sovelluksen käyttäminen on teknisesti mahdotonta tai kun kantaja, jolla ei ole asianajajaa edustajanaan, pyytää saada oikeusapua).

8| Vaikkei oikeudenkäyntiasiakirjojen toimittamisprosentti tällä sovelluksella ole 100, vaan 93, koska muita menetelmiä kuin e-Curia-sovellusta käytetään oikeusapupyyntöjen, istuntojen aikana laadittujen asiakirjojen, USB-tikkujen tai DVD-levyjen muodossa toimitettujen liitteiden, joissa on sisältöä, jota ei voida toimittaa e-Curia-sovelluksella, ja unionin tuomioistuimen kirjeiden, joilla ilmoitetaan valituksen jättämisestä tai valitukseen annetusta ratkaisusta, jättämiseen.

koskevista pyynnöistä sekä yksilöintitietojen poistamista koskevista pyynnöistä. Lisäksi kirjaamo ilmoittaa asioista, jotka eivät kuulu unionin yleisen tuomioistuimen toimivaltaan tai joiden tutkittavaksi ottamisen edellytykset vaikuttavat selvästi puuttuvan.

Ilmoittaessaan vireillä olevissa asioissa jätetyistä kirjelmistä tuomareiden avustajakunnille kirjaamo toimittaa samalla lähetemuistion, jossa yksilöidään käsillä olevat menettelytapakysymykset ja esitetään – joskus yksityiskohtaisiakin – ehdotuksia jatkotoimenpiteiksi.

Yleisesti ottaen kirjaamon edustajien ja tuomareiden avustajakuntien jäsenten välinen yhteistyö on päivittäistä ja tiivistä. Kirjaamon edustajan osallistuminen jaostojen hallinnollisiin kokouksiin (jaostokokoukset) edistää tiedonkulkua ja mahdollistaa – kun asiayhteydestä on tarvittavat tiedot – ratkaisukokoonpanojen tekemien menettelyä koskevien päätösten nopean täytäntöönpanon.

Toiseksi kirjaamo edistää tiedonkulkua antamalla tuomioistuimen käyttöön aiheenmukaista tietoa. Tietoja päivitetään jatkuvasti menettelyllisistä teemoista, menettelyä koskevat määräykset järjestetään luokittain ja unionin yleisen tuomioistuimen, unionin tuomioistuimen ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmoitetaan kuukausittain. Näillä kirjaamon analyysi-, seuranta- ja tiedotusvälineillä ja aiheenmukaisilla luetteloilla vastataan tuomioistuimen odotuksiin, joista tärkein on yhdenmukaisuus. Ne ovat ratkaisukäytäntöjen ja oikeuskäytännön poikkeavuuksien estämis- ja paljastamiskeinoja, ja niillä täytetään siten rajatulla alalla unionin yleisen tuomioistuimen varapresidentin keskeistä tehtävää eli sellaisen laaja-alaisen oikeudellisen analyysikeskuksen kehittämistä, jolla vahvistetaan oikeuskäytännön yhdenmukaisuutta ja laatua.

c. Ehkäisevät toimet, jotka liittyvät ilman sopimusta tapahtuvan brexitin uhkaan

Avustaakseen unionin yleisessä tuomioistuimessa vireillä olevissa menettelyissä toimivia asianajajia ja voidakseen kaikissa olosuhteissa taata oikeuden tehokkaaseen oikeussuojaan kirjaamo on toteuttanut ehkäiseviä toimia, jotka liittyvät uhkaan siitä, että Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin Yhdistynyt kuningaskunta eroaa unionista ilman erosopimuksen allekirjoittamista.

Kun otetaan huomioon se uhka, etteivät Yhdistyneen kuningaskunnan barristerit, solicitorit ja asianajajat (Yhdistyneen kuningaskunnan asianajajat) mahdollisesti enää täytä Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännöstä tehdyn pöytäkirjan 19 artiklassa[9] asetettuja edellytyksiä voidakseen edustaa asianosaista sääntöjenmukaisesti unionin yleisessä tuomioistuimessa, mikäli brexit tapahtuu ilman erosopimusta, tässä tuomioistuimessa vireillä olevien asioiden asianosaisten edustajille suunnattiin kaksi tiedotuskampanjaa. Kirjaaja kiinnitti yksilöllisillä kirjeillä heidän huomionsa sen menettelyllisiin vaikutuksiin, että Yhdistynyt kuningaskunta eroaa unionista ilman erosopimuksen allekirjoittamista, ja kehotti heitä toteuttamaan tarvittavat toimenpiteet voidakseen ajaa asiakkaidensa asiaa.

Ensimmäinen kampanja toteutettiin hyvissä ajoin ennen päivämäärää 12.4.2019, vain vähän sen jälkeen, kun Yhdistyneen kuningaskunnan alahuone oli 29.3.2019 päättänyt hylätä erosopimusluonnoksen.

Toinen kampanja toteutettiin muutamia päiviä ennen määräajan päättymistä 31.10.2019.

9| Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännöstä tehdyn pöytäkirjan 19 artiklan neljännessä kohdassa määrätään, että ”vain asianajaja, jolla on oikeus esiintyä jonkin jäsenvaltion tai jonkin Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen sopimuspuolena olevan valtion tuomioistuimessa, voi edustaa tai avustaa jotain asianosaista unionin tuomioistuimessa”.

Sen ansiosta, että Eurooppa-neuvosto päätti SEU 50 artiklan 3 kohdassa tarkoitetun määräajan toinen toistaan seuranneista lykkäämisistä muutama tunti ennen kulloisenkin määräajan päättymistä, oli mahdollista välttää Yhdistyneen kuningaskunnan eroaminen ilman sopimusta vuonna 2019.

II Uudistuksen kolmannen vaiheen puitteissa toteutetut toimet

a. Toimet, jotka liittyvät määrältään ennätykselliseen tuomareiden lähtöön ja palvelukseen astumiseen

Maaliskuussa 2019 unionin yleisen tuomioistuimen palvelukseen astui maltalainen tuomari, joka oli nimitetty unionin tuomioistuimen tuomariksi lokakuussa 2018 nimitetyn tuomarin seuraajaksi.

Syyskuussa 2019 SEUT 254 artiklan toisessa kohdassa tarkoitetun unionin yleisen tuomioistuimen osittaisen uudistumisen yhteydessä[10] seitsemän tuomaria vannoi valan unionin tuomioistuimessa, kun kahdeksan tuomaria päätti tehtävänsä, ja samana päivänä valan vannoi unionin tuomioistuimessa myös toiset seitsemän tuomaria, jotka oli nimitetty lisätuomareiksi uudistuksen kolmannen ja viimeisen vaiheen yhteydessä.

Unionin yleisen tuomioistuimen palvelukseen astui siis vuonna 2019 15 uutta tuomaria, joista 14 tuomaria 26.9.2019. Tästä päivästä alkaen unionin yleinen tuomioistuin on koostunut 46 tuomarin sijaan 52 tuomarista.[11]

Näiden tuomioistuimen kokoonpanon muutosten yhteydessä on toteutettu lukuisia toimenpiteitä. Presidentin avustajakunnan ja kirjaajan (ja osan hänen henkilökunnastaan) koordino imia toimia ovat toteuttaneet toimielimen yleispalvelut, erityisesti rakennus- ja turvallisuusosasto, henkilöstöosasto ja tietotekniikkaosasto.

Näitä toimia ovat olleet

- tarvittavien tilojen vapauttaminen ajoissa, jotta ne voitiin unionin yleisen tuomioistuimen ilmaisemien tarpeiden mukaisesti muokata unionin yleisen tuomioistuimen uusien tuomareiden ja heidän avustajakuntiensa käyttöön sekä saliksi, jossa kaikki jäsenet (tuomarit ja kirjaaja) voivat kokoontua täydessä kokoonpanossa

- tuomareiden avustajakuntien henkilöstön (lakimiesavustajat ja avustajat) palvelukseen ottamisten, uusiin tehtäviin siirtymisten ja sopimusten päättymisten hallinnointi esitysmuistioin, jotka toimivaltaiset viranomaiset hyväksyvät

- tietoteknisen laitteiston ja puhelinlaitteiston hankkiminen uusille avustajakunnille ja tietoteknisten sovellusten mukauttaminen jaostojen määrän ja niiden kokoonpanotavan muuttumisen (siirtyminen 60 ratkaisukokoonpanoon, jotka muodostuvat kolmesta tuomarista, ja kymmeneen ratkaisukokoonpanoon, jotka muodostuvat viidestä tuomarista) huomioon ottamiseksi

10| 23 tuomarin toimikaudet päättyivät 31.8.2019. On huomattava, että unionin yleinen tuomioistuin teki päätöksen lainkäyttötoiminnan jatkamisesta ajanjaksolla 1.–26.9.2019 (EUVL 2019, C 238, s. 2).

11| Useiden jäsenvaltioiden piti 31.12.2019 vielä esittää ehdokkaita tuomareiden virkoihin.

- uusien tuomareiden vastaanottaminen: jotta uudet tuomarit saisivat kokonaiskäsityksen unionin yleisen tuomioistuimen toiminnasta, menettelyistä, tietoteknisistä sovelluksista (jotka liittyvät asioiden käsittelyyn, asiakirjahakuihin ja jäsenten toimintaan), multimedia-aineistoista, noudatettavista säännöistä (esimerkiksi henkilötietojen suojan alalla) ja asetuksista (esimerkiksi tietoturvallisuuden alalla), lakimiesavustajat sekä kirjaamon ja toimielimen yleispalvelujen virkamiehet ja toimihenkilöt pitivät esityksiä unionin yleisen tuomioistuimen presidentin avustajakunnan järjestämissä uusille tuomareille räätälöidyissä koulutuksissa; tämän jälkeen uudet tuomarit osallistuivat kirjaamon järjestämään vastaanotto-ohjelmaan, jonka aikana toimielimen eri osastojen johtajat saattoivat esitellä osastojensa toimintaa ja prioriteetteja.

Koska uudistuksen kolmas vaihe toteutettiin ilman, että talousarviossa olisi luotu uusia virkoja tuomareiden avustajakunnille, vuoden aikana pohdittiin lisäksi tiiviisti sitä, millä tavalla palveluksensa päättäneiden tuomareiden tilalle tulleiden tuomareiden ja lisätuomareiden avustajakunnat muodostetaan. Unionin yleisen tuomioistuimen valitsemalla vaiheittaisella lähestymistavalla varmistettiin se, että kaikkien unionin yleisen tuomioistuimen tuomareiden avustajakunnilla oli heti 1.1.2020 lähtien yhtäläiset toimintamahdollisuudet.

b. Tuomioistuimen organisointitoimet

Ensinnäkin tuomioistuimen organisaatiomallia arvioitiin uudelleen ottaen huomioon tuomareiden entistä suurempi määrä. Unionin yleisen tuomioistuimen jaostojen määrä kasvoi yhdeksästä kymmeneen. Kukin jaosto muodostuu nykyään viidestä tuomarista, minkä lisäksi on mahdollista muodostaa kuuden tuomarin jaostoja, kun kaikki tuomarit on nimitetty.

Toiseksi ratkaisukokoonpanojen muodostamistapaa uudistettiin. 26.9.2019 saakka viiden tuomarin jaosto kokoontui kahdessa eri kokoonpanossa, jonka puheenjohtajana toimi sama jaoston puheenjohtaja. 30.9.2019 lähtien ratkaisukokoonpanojen määrää lisättiin tuomareiden kiertomenetelmän avulla. Viiden tuomarin jaostosta voidaan siten muodostaa kuusi ratkaisukokoonpanoa.

Kolmanneksi suuren jaoston, joka koostuu 15 tuomarista, muodostamistapaa muutettiin, jotta tuomarit, jotka eivät ole jaostojen puheenjohtajia, voivat istua tässä kokoonpanossa toisiaan seuraavien vuorojen perusteella. Toisin kuin muodostamistavassa, jonka mukaan ratkaisukokoonpanoon osallistui presidentti, varapresidentti, kaikki jaostojen puheenjohtajat ja sen jaoston tuomarit, jonka käsiteltäväksi asia oli alun perin annettu, 26.9.2019 lähtien voimassa olevassa muodostamistavassa ratkaisukokoonpanoon osallistuu presidentti, varapresidentti, rajattu määrä jaostojen puheenjohtajia, sen jaoston tuomarit, jonka käsiteltäväksi asia on alun perin annettu, ja muita tuomareita, jotka valitaan vuorotellen virkaikäjärjestyksen ja käännetyn virkaikäjärjestyksen mukaisesti.

Neljänneksi unionin yleinen tuomioistuin päätti jaostojen tietynasteisesta erikoistumisesta. Näin ollen 30.9.2019 lähtien neljä jaostoa käsittelee henkilöstöasioita[12] ja kuusi jaostoa on erikoistunut immateriaalioikeusasioihin[13]. Kaikki muut riita-asiat jaetaan kaikkien jaostojen kesken.

12| Kyse on SEUT 270 artiklan ja mahdollisesti Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännöstä tehdyn pöytäkirjan 50 a artiklan perusteella nostetuista kanteista.

13| Kyse on kanteista, jotka on nostettu Euroopan unionin immateriaalioikeusviraston (EUIPO) ja yhteisön kasvilajikeviraston (CPVO) valituslautakuntien tekemistä päätöksistä.

Tässä yhteydessä voidaan todeta, että unionin yleinen tuomioistuin on pitänyt pienin, jaostojen erikoistumiseen liittyvin muutoksin voimassa työjärjestyksessä määrätyn asioiden jaostoihin jakamista koskevan menetelmän, joka perustuu vuorojärjestelmään, josta voi olla poikkeuksia. Poikkeukset liittyvät tiettyjen asioiden välisten yhteyksien toteamiseen (asiat, joiden kohde on sama tai jotka kuuluvat samaan sarjaan tai joiden oikeudelliset kysymykset ovat samankaltaisia) ja työtaakan tasapainoiseen jakautumiseen.

Viidenneksi unionin yleinen tuomioistuin päätti vahvistaa presidentin ja varapresidentin osallistumista lainkäyttötoimintaan. Heidän vastuualueidensa laajuuden vuoksi vahvistettiin, etteivät he toimi täysipäiväisinä tuomareina ratkaisukokoonpanoissa. Sen sijaan 27.9.2019 lähtien presidentti korvaa estyneen tuomarin (aikaisemmin korvaajana oli varapresidentti). Tämän lisäksi varapresidentti, jonka ensisijainen tehtävä on edistää oikeuskäytännön johdonmukaisuutta, istuu yhdessä viiden tuomarin laajennetussa ratkaisukokoonpanossa jaostoa ja vuotta kohti.

Kirjaaja ja osa hänen henkilöstöstään on osallistunut kaikkia näitä unionin yleisen tuomioistuimen tuomareiden lukumäärän lisääntymisen yhteydessä tehtyjä päätöksiä edeltäneisiin pohdintoihin ja ehdotusten laatimisiin. Kaikki nämä päätökset on julkaistu Euroopan unionin virallisessa lehdessä ja ne ovat nähtävillä Curian internetsivustolla.[14]

III Muut tuomioistuimen avustamistavat

Kirjaamo, käytännössä kirjaaja ja hänen edustajansa, on avustanut tuomioistuimen eri elimiä (erityisesti kaikkien tuomareiden kokousta, jaostojen puheenjohtajien kokousta ja työjärjestyskomiteaa) sekä muita komiteoita ja työryhmiä tarpeen ja esillä olevien aiheiden (ammattieettiset säännöt, toimielimeen tai tietotekniikkaan liittyvät kysymykset) mukaan.

Lisäksi kirjaamo on toiminut unionin yleistä tuomioistuinta koskevien toimien julkaisemisen tai jakelun varmistamiseksi. Ensinnäkin kirjaamo on huolehtinut oikeuskäytäntökokoelman julkaisemisesta, tuomioistuimen työjärjestyksen mukaisesti antamien päätösten julkaisemisesta Euroopan unionin virallisessa lehdessä ja unionin yleistä tuomioistuinta koskevien asiakirjojen jakelusta internetissä. Curian sivuston unionin yleisen tuomioistuimen ”Menettely”-sivu on pidetty täysin ajan tasalla. Toiseksi Euroopan unionin tuomioistuimen jäsenten ja entisten jäsenten ammattieettisten sääntöjen 8 artiklan 3 kohdan kolmannen alakohdan mukaisesti toimielimen internetsivustolla on julkaistu tiedot jäsenten muista toimista, jotka unionin yleinen tuomioistuin hyväksyi vuonna 2018.

Siihen liittyen, että tuomioistuimen ratkaisut ovat nähtävillä internetissä, kirjaamo on unionin yleisen tuomioistuimen julkaisuista vastaavana tahona vastaanottanut useita pyyntöjä henkilötietojen poistamiseksi jälkikäteen yksityishenkilöiltä, jotka oltuaan asianosaisena unionin yleisessä tuomioistuimessa tai virkamiestuomioistuimessa ovat pyytäneet, että heidän henkilötietonsa poistettaisiin unionin yleisen tuomioistuimen tai virkamiestuomioistuimen ratkaisusta, johon yleisö voi tutustua internetin välityksellä. Kirjaaja, jonka on yksilöity olevan vastuussa ratkaisujen sisältämistä henkilötiedoista asian ratkaisemisen jälkeen, on lausunut kaikista näistä sille lähetetyistä pyynnöistä.

14| Suuren jaoston kokoonpano (EUVL 2019, C 172, s. 2); asioiden jaostoihin jakamisen perusteet (EUVL 2019, C 372, s. 2); menettely tuomarin nimeämiseksi estyneen tuomarin sijaan (EUVL 2019, C 263, s. 2).

Unionin yleinen tuomioistuin antoi – samoin kuin unionin tuomioistuin[15] – päätöksen, jossa määrätään määräajasta, jonka kuluessa kirjaajan on otettava kantaa, ja jossa määrätään siitä, että kolmen tuomarin muodostama komitea valvoo itsenäisesti kirjaajan tekemiä päätöksiä,[16] sanotun rajoittamatta mahdollisuutta nostaa kanne, jolla riitautetaan kirjaajan tältä osin tekemän päätöksen laillisuus. Unionin yleinen tuomioistuin noudatti näin Euroopan unionin perusoikeuskirjan 8 artiklan 3 kohtaa, jonka mukaan "riippumaton viranomainen valvoo [henkilötietojen suojaa koskevien] sääntöjen noudattamista", ja otti huomioon sen, että Euroopan tietosuojavaltuutetun valvonta ei koske unionin yleisen tuomioistuimen lainkäyttötehtäviään hoitaessaan suorittamaa henkilötietojen käsittelyä.[17]

IV Hallinnolliset tehtävät

Tuomioistuimen hallintoon liittyvä työtaakka on kasvanut huomattavasti. Säännöllisesti pidettävien komiteoiden ja työryhmien kokousten valmistelu (esityslistat, asiakirjojen tutkiminen, pöytäkirjojen laatiminen) ja tuomioistuimen, joka 31.12.2019 muodostui yli 300 henkilöstä, hallinnollisten työtehtävien moninkertaistuminen selittävät tämän loogisesti.

Lisäksi osaston hallintoon, sen virkamiesten ja toimihenkilöiden hallinnointiin (palvelukseen ottamis- ja arviointimenettelyt ja henkilöstösääntöjen mukaisten oikeuksien käyttäminen), tietoteknisten laitteiden kehityksen seurantaan sekä koordinoimiseen, asiakirjahallintoon, tietohallintoon ja tiedotukseen (mukaan lukien unionin yleisen tuomioistuimen intranetsivuston täysimääräinen uudistaminen) liittyvä työtaakka on säilynyt merkittävänä.

Hallinnollisena osastona kirjaamo on vastannut useisiin muihin pyyntöihin, joita sille on lähetetty. Noudattaakseen sääntömääräisiä vaatimuksia se on toteuttanut toimenpiteitä

- ympäristön suojelemiseksi toteuttamalla tietoiskuja koordinoidusti toimielimen muiden osastojen ja tuomareiden avustajakuntien kanssa « EMAS » – Eco-Management and Audit Scheme -järjestelmän puitteissa
- varainhoitosäännöistä[18] johtuvien määräysten täytäntöönpanemiseksi
- noudattaakseen unionin toimielinten, elinten ja laitosten suorittamaa henkilötietojen käsittelyä koskevaa asetusta[19]

15| Sisäisen valvontajärjestelmän perustamisesta unionin tuomioistuimen lainkäyttötehtävien yhteydessä tapahtuvaa henkilötietojen käsittelyä varten 1.10.2019 annettu unionin tuomioistuimen päätös (EUVL 2019, C 383, s. 2).

16| Sisäisen valvontajärjestelmän perustamisesta unionin yleisen tuomioistuimen lainkäyttötehtävien yhteydessä tapahtuvaa henkilötietojen käsittelyä varten 16.10.2019 annettu unionin yleisen tuomioistuimen päätös (EUVL 2019, C 383, s. 4).

17| Ks. luonnollisten henkilöiden suojelusta unionin toimielinten, elinten ja laitosten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta sekä asetuksen (EY) N:o 45/2001 ja päätöksen N:o 1247/2002/EY kumoamisesta 23 päivänä lokakuuta 2018 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2018/1725 (EUVL 2018, L 295, s. 39) 57 artiklan 1 kohdan a alakohta.

18| Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU, Euratom) 2018/1046, annettu 18 päivänä heinäkuuta 2018, unionin yleiseen talousarvioon sovellettavista varainhoitosäännöistä ja asetusten (EU) N:o 1296/2013, (EU) N:o 1301/2013, (EU) N:o 1303/2013, (EU) N:o 1304/2013, (EU) N:o 1309/2013, (EU) N:o 1316/2013, (EU) N:o 223/2014, (EU) N:o 283/2014 ja päätöksen N:o 541/2014/EU muuttamisesta sekä asetuksen (EU, Euratom) N:o 966/2012 kumoamisesta (EUVL 2018, L 193, s. 1).

19| Edellä mainittu asetus 2018/1725.

- erittäin arkaluonteisten tietojen suojelemiseksi unionin yleisen tuomioistuimen presidentin yksilöimissä asioissa.

Kirjaamo on myös käyttänyt resursseja avustaakseen informaatioteknologiaosastoa valmisteltaessa toimielimen tietoteknisen hankkeen teknisiä eritelmiä (integroidun asiahallinnointijärjestelmän käyttöönottamista koskeva hanke).

Kirjaamon asiakirjahallintoa ja menettelytapoja on parannettu ja virkamiehiä ja toimihenkilöitä on kannustettu ottamaan osaa ympäristönsuojeluun, henkilötietojen suojaamiseen ja tietotekniseen kehitykseen tuomioistuintoiminnan avustamisen ohella. Kun toimintaa on järkeistettävä samalla kun joustavuus on tarpeen, kirjaamo on käyttänyt resurssejaan unionin yleisen tuomioistuimen tarpeiden ja tavoitteiden sekä niiden sääntömääräisten velvoitteiden mukaisesti, joita sen on hallinnosta vastaavana osastona noudatettava.

D Unionin yleisen tuomioistuimen oikeudenkäyntitilastot

I Unionin yleisen tuomioistuimen toiminta – Vireille tulleet asiat, ratkaistut asiat, vireillä olevat asiat (2015–2019) **283**

II Vireille tulleet asiat – Eri oikeudenkäynnit (2015–2019) **284**

III Vireille tulleet asiat – Kannetyypit (2015–2019) **285**

IV Vireille tulleet asiat – Kanteen kohde (2015–2019) **286**

V Ratkaistut asiat – Eri oikeudenkäynnit (2015–2019) **287**

VI Ratkaistut asiat – Kanteen kohde (2019) **288**

VII Ratkaistut asiat – Kanteen kohde (2015–2019) **289**

VIII Ratkaistut asiat – Ratkaisukokoonpano (2015–2019) **290**

IX Ratkaistut asiat – Käsittelyn kesto kuukausina (2015–2019) **291**

X Oikeudenkäyntien kesto kuukausina (2015–2019) **292**

XI Vireillä olleet asiat 31. joulukuuta – Eri oikeudenkäynnit (2015–2019) **293**

XII Vireillä olleet asiat 31. joulukuuta – Kanteen kohde (2015–2019) **294**

XIII Vireillä olleet asiat 31. joulukuuta – Ratkaisukokoonpano (2015–2019) **295**

XIV Muuta – Annetut välitoimimääräykset (2015–2019) **296**

XV Muuta – Nopeutetut menettelyt (2015–2019) **297**

XVI Muuta – Unionin yleisen tuomioistuimen ratkaisut, joista on valitettu (1990–2019) **298**

XVII Muuta – Valitusten jakautuminen unionin tuomioistuimessa aihealueittain (2015–2019) **299**

XVIII Muuta – Valituksiin unionin tuomioistuimessa annetut ratkaisut (2019) **300**

XIX Muuta – Valituksiin unionin tuomioistuimessa annetut ratkaisut (2015–2019) **301**

XX Muuta – Työmäärän kehittyminen (1989–2019) **302**

XXI Unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamon toiminta (2015–2019) **303**

XXII Unionin yleiseen tuomioistuimeen toimitettujen oikeudenkäyntiasiakirjojen toimitustavat **304**

XXIII E-Curian kautta jätetyt sivut (2015–2019) **305**

XXIV Euroopan unionin virallisen lehden tiedonannot (2015–2019) **306**

XXV Asiat, joissa on pidetty istunto (2015–2019) **307**

I Unionin yleisen tuomioistuimen toiminta – Vireille tulleet asiat, ratkaistut asiat, vireillä olevat asiat (2015–2019) [1] [2]

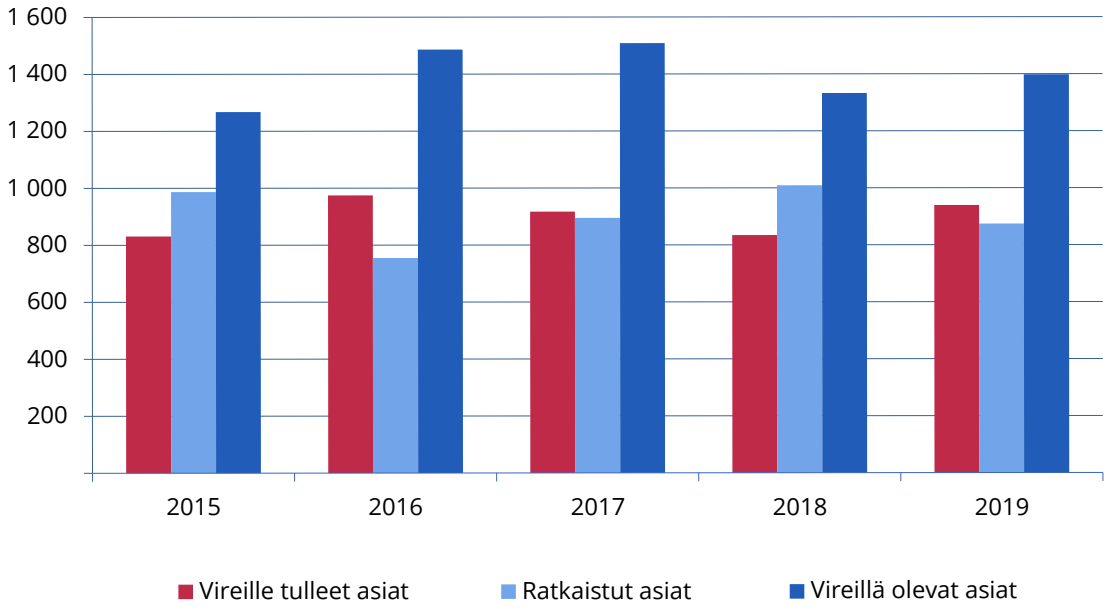

	2015	2016	2017	2018	2019
Vireille tulleet asiat	831	974	917	834	939
Ratkaistut asiat	987	755	895	1 009	874
Vireillä olevat asiat	1 267	1 486	1 508	1 333	1 398

1| Jollei toisin mainita, tässä taulukossa ja seuraavilla sivuilla olevissa taulukoissa otetaan huomioon erityiset menettelyt. Erityisillä menettelyillä tarkoitetaan seuraavia:
Takaisinsaanti yksipuoliseen tuomioon (Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 41 artikla; unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 166 artikla); kolmannen osapuolen kantelu (Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 42 artikla; unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 167 artikla); tulkinta (Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 43 artikla; unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 168 artikla); tuomion tai määräyksen purkaminen (Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 44 artikla; unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 169 artikla); oikeusapu (unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 148 artikla); virheen korjaaminen (unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 164 artikla); ratkaisun täydentäminen (unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 165 artikla) ja oikeudenkäyntikulujen korvaamista koskeva riita (unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 170 artikla).

2| Tässä sekä seuraavilla sivuilla olevat taulukot eivät – ellei toisin mainita – sisällä välitoimimenettelyjä.

II Vireille tulleet asiat – Eri oikeudenkäynnit (2015–2019)

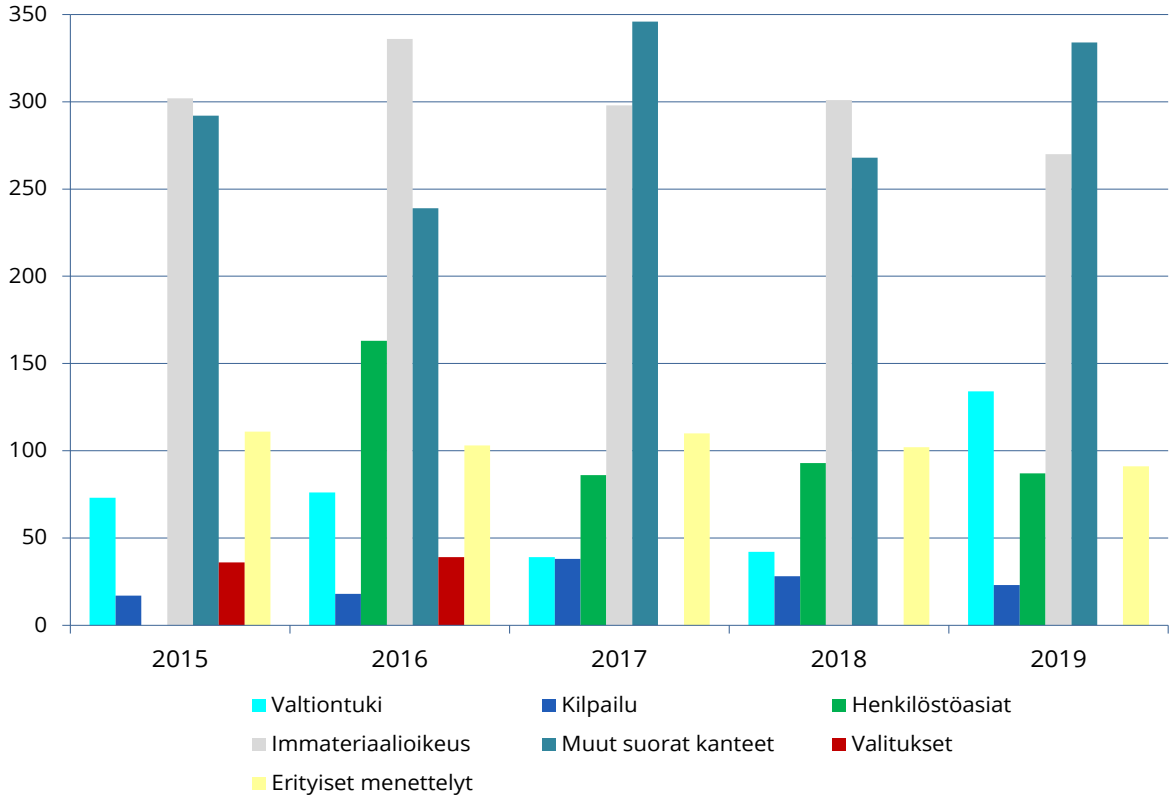

	2015	2016[1]	2017	2018	2019
Valtiontuki	73	76	39	42	134
Kilpailu	17	18	38	28	23
Henkilöstöasiat		163	86	93	87
Immateriaalioikeus	302	336	298	301	270
Muut suorat kanteet	292	239	346	268	334
Valitukset	36	39			
Erityiset menettelyt	111	103	110	102	91
Yhteensä	**831**	**974**	**917**	**834**	**939**

1| 1.9.2016 siirrettiin 123 virkamiestuomioistuimen asiaa ja 16 erityistä menettelyä unionin yleiselle tuomioistuimelle.

III Vireille tulleet asiat – Kannetyypit (2015–2019)

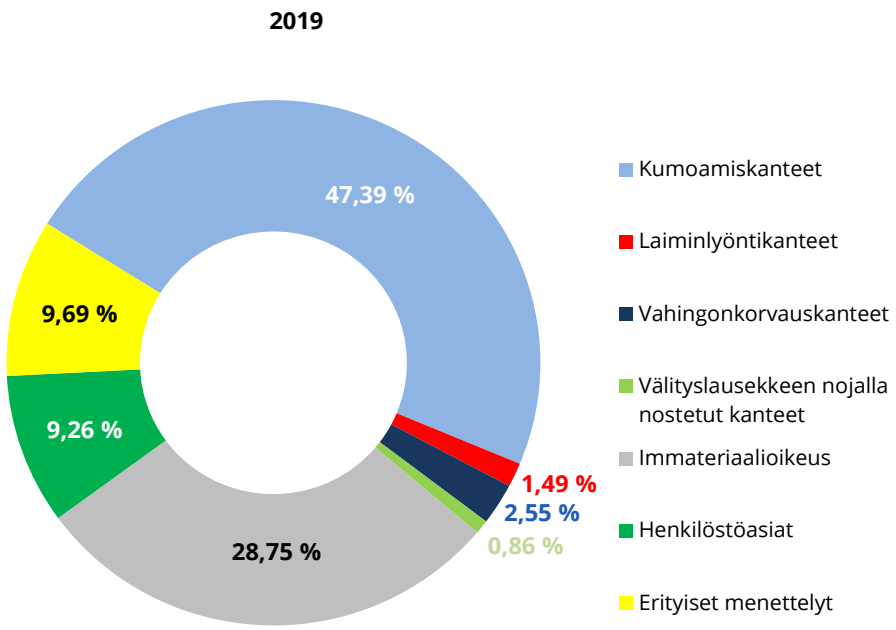

	2015	2016	2017	2018	2019
Kumoamiskanteet	332	297	371	288	445
Laiminlyöntikanteet	5	7	8	14	14
Vahingonkorvauskanteet	30	19	23	29	24
Välityslausekkeen nojalla nostetut kanteet	15	10	21	7	8
Immateriaalioikeus	302	336	298	301	270
Henkilöstöasiat		163	86	93	87
Valitukset	36	39			
Erityiset menettelyt	111	103	110	102	91
Yhteensä	**831**	**974**	**917**	**834**	**939**

IV Vireille tulleet asiat – Kanteen kohde (2015–2019)

	2015	2016	2017	2018	2019
Energia	3	4	8	1	8
Euroopan unionin ulkoinen toiminta	1	2	2	2	6
Henkilöiden vapaa liikkuvuus	1	1	1	1	2
Immateriaalioikeus	303	336	298	301	270
Julkiset hankinnat	23	9	19	15	10
Kalastuspolitiikka		1	2	3	
Kansanterveys	2	6	5	9	5
Kauppapolitiikka	6	17	14	15	13
Kemikaalien rekisteröinti, arviointi, lupamenettely ja rajoitukset (REACH-asetus)	5	6	10	4	6
Kilpailu	17	18	38	28	23
Koulutus, ammatillinen koulutus, nuoriso ja urheilu	3	1		1	1
Kulttuuri		1			
Kuluttajansuoja	2	1		1	1
Lainsäädäntöjen lähentäminen	1	1	5	3	2
Liikenne				1	1
Maatalous	37	20	22	25	12
Oikeus tutustua asiakirjoihin	48	19	25	21	17
Pääomien vapaa liikkuvuus	2	1		1	
Palvelujen tarjoamisen vapaus		1			
Rajoittavat toimenpiteet (ulkoinen toiminta)	55	28	27	40	42
Sijoittautumisvapaus				1	
Sosiaalipolitiikka		1		1	1
Taloudellinen, sosiaalinen ja alueellinen yhteenkuuluvuus	5	2	3		3
Talous- ja rahapolitiikka	3	23	98	27	24
Tavaroiden vapaa liikkuvuus	2	1			
Toimielimiä koskeva oikeus	53	52	65	71	148
Transeurooppalaiset verkot			2	1	1
Tulliliitto ja yhteinen tullitariffi		3	1		2
Tutkimus ja teknologinen kehittäminen sekä avaruusala	10	8	2	1	3
Ulko- ja turvallisuuspolitiikka		1			1
Unionin kansalaisuus					1
Välityslauseke	15	10	21	7	8
Valtiontuki	73	76	39	42	134
Vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuva alue		7		2	1
Varainhoitoa koskevat määräykset (talousarvio, rahoituskehys, omat varat, petosten torjunta jne.)	7	4	5	4	5
Verotus	1	2	1	2	
Yhtiöoikeus	1				
Ympäristö	5	6	8	7	10
EY/SEUT yhteensä	**684**	**669**	**721**	**638**	**761**
Henkilöstösäännöt	36	202	86	94	87
Erityiset menettelyt	111	103	110	102	91
YHTEENSÄ	**831**	**974**	**917**	**834**	**939**

V Ratkaistut asiat – Eri oikeudenkäynnit (2015–2019)

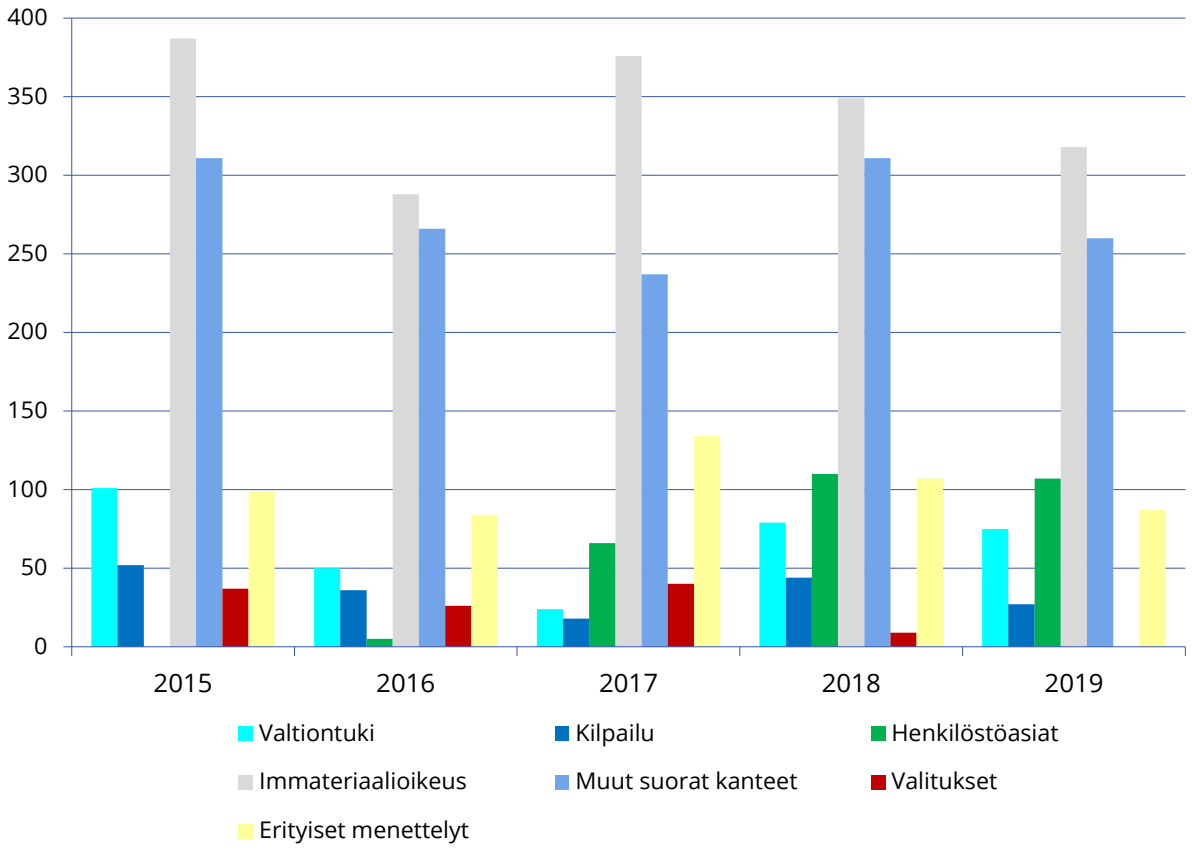

	2015	2016	2017	2018	2019
Valtiontuki	101	50	24	79	75
Kilpailu	52	36	18	44	27
Henkilöstöasiat		5	66	110	107
Immateriaalioikeus	387	288	376	349	318
Muut suorat kanteet	311	266	237	311	260
Valitukset	37	26	40	9	
Erityiset menettelyt	99	84	134	107	87
Yhteensä	**987**	**755**	**895**	**1 009**	**874**

VI Ratkaistut asiat – Kanteen kohde (2019)

	Tuomiot	Määräykset	Yhteensä
Energia	3		3
Euroopan unionin ulkoinen toiminta	1	2	3
Henkilöiden vapaa liikkuvuus		1	1
Immateriaalioikeus	260	58	318
Julkiset hankinnat	13	4	17
Kansanterveys	3	4	7
Kauppapolitiikka	10	2	12
Kemikaalien rekisteröinti, arviointi, lupamenettely ja rajoitukset (REACH-asetus)	9	1	10
Kilpailu	18	9	27
Kuluttajansuoja		1	1
Lainsäädäntöjen lähentäminen	2	2	4
Maatalous	23	10	33
Oikeus tutustua asiakirjoihin	10	7	17
Pääomien vapaa liikkuvuus		1	1
Rajoittavat toimenpiteet (ulkoinen toiminta)	29	1	30
Sijoittautumisvapaus		1	1
Sosiaalipolitiikka	1		1
Taloudellinen, sosiaalinen ja alueellinen yhteenkuuluvuus	2		2
Talous- ja rahapolitiikka	7	6	13
Toimielimiä koskeva oikeus	23	48	71
Transeurooppalaiset verkot	1	1	2
Tutkimus ja teknologinen kehittäminen sekä avaruusala	2	1	3
Unionin kansalaisuus		1	1
Välityslauseke	13		13
Valtiontuki	50	25	75
Varainhoitoa koskevat määräykset (talousarvio, rahoituskehys, omat varat, petosten torjunta jne.)	1	3	4
Verotus		2	2
Yhtiöoikeus	1		1
Ympäristö		6	6
EY/SEUT yhteensä	**482**	**197**	**679**
Henkilöstösäännöt	71	37	108
Erityiset menettelyt	1	86	87
YHTEENSÄ	**554**	**320**	**874**

VII Ratkaistut asiat – Kanteen kohde (2015–2019) (Tuomiot ja määräykset)

	2015	2016	2017	2018	2019
Energia	1	3	3	6	3
Euroopan unioniin liittyminen	1				
Euroopan unionin ulkoinen toiminta	2		4	2	3
Henkilöiden vapaa liikkuvuus	1		2	1	1
Immateriaalioikeus	388	288	376	349	318
Julkiset hankinnat	22	20	16	20	17
Kalastuspolitiikka	3	2	2	2	
Kansanterveys	15	3	3	5	7
Kauppapolitiikka	24	21	15	10	12
Kemikaalien rekisteröinti, arviointi, lupamenettely ja rajoitukset (REACH-asetus)	9	8	4	4	10
Kilpailu	52	36	18	44	27
Koulutus, ammatillinen koulutus, nuoriso ja urheilu		1		3	
Kulttuuri		1	1		
Kuluttajansuoja	2	1	1	1	1
Lainsäädäntöjen lähentäminen		1	2	1	4
Liikenne	3			1	
Maatalous	32	34	21	25	33
Oikeus tutustua asiakirjoihin	21	13	14	67	17
Pääomien vapaa liikkuvuus	2	1			1
Palvelujen tarjoamisen vapaus		1			
Rajoittavat toimenpiteet (ulkoinen toiminta)	60	70	26	42	30
Sijoittautumisvapaus	1				1
Sosiaalipolitiikka		1		1	1
Taloudellinen, sosiaalinen ja alueellinen yhteenkuuluvuus	6	1	12	4	2
Talous- ja rahapolitiikka	9	2	6	16	13
Tavaroiden vapaa liikkuvuus	2	1			
Teollisuuspolitiikka	2				
Toimielimiä koskeva oikeus	58	46	54	64	71
Transeurooppalaiset verkot		2		1	2
Tulliliitto ja yhteinen tullitariffi	4	3	5	1	
Tutkimus ja teknologinen kehittäminen sekä avaruusala	2	6	12	7	3
Ulko- ja turvallisuuspolitiikka	1			1	
Unionin kansalaisuus					1
Välityslauseke	2	17	17	7	13
Valtiontuki	101	50	24	79	75
Vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuva alue			5	3	
Varainhoitoa koskevat määräykset (talousarvio, rahoituskehys, omat varat, petosten torjunta jne.)	5	1	5	5	4
Verotus	1		3		2
Yhtiöoikeus	1				1
Ympäristö	18	4	3	11	6
EY/SEUT yhteensä	**851**	**638**	**654**	**783**	**679**
Henkilöstösäännöt	37	33	107	119	108
Erityiset menettelyt	99	84	134	107	87
YHTEENSÄ	**987**	**755**	**895**	**1 009**	**874**

VIII Ratkaistut asiat – Ratkaisukokoonpano (2015–2019)

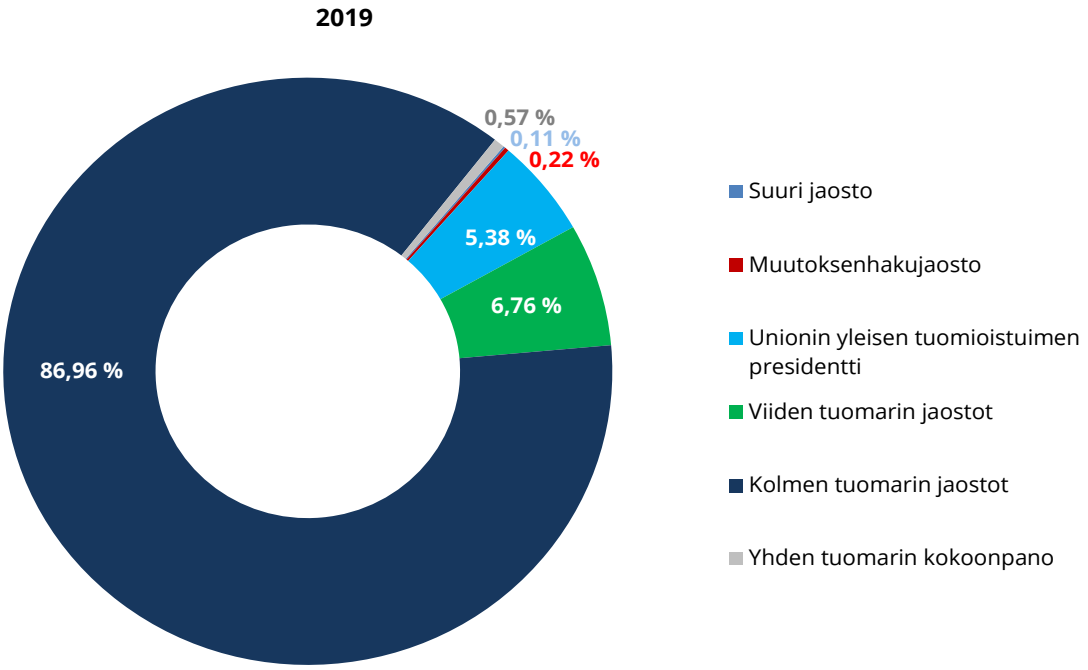

	2015			2016			2017			2018			2019		
	Tuomiot	Määräykset	Yhteensä	Tuomiot	Määräykset	Yhteensä	Tuomiot	Määräykset	Yhteensä	Tuomiot	Määräykset	Yhteensä	Tuomiot	Määräykset	Yhteensä
Suuri jaosto														1	1
Muutoksenhakujaosto	23	14	37	25	13	38	29	17	46	9	2	11		2	2
Unionin yleisen tuomioistuimen presidentti		44	44		46	46		80	80		43	43		47	47
Viiden tuomarin jaostot	8	3	11	10	2	12	13	5	18	84	3	87	50	9	59
Kolmen tuomarin jaostot	538	348	886	408	246	654	450	301	751	546	317	863	499	261	760
Yhden tuomarin kokoonpano	1	8	9	5		5				5		5	5		5
Yhteensä	**570**	**417**	**987**	**448**	**307**	**755**	**492**	**403**	**895**	**644**	**365**	**1009**	**554**	**320**	**874**

IX Ratkaistut asiat – Käsittelyn kesto kuukausina (2015–2019) 1 (Tuomiot ja määräykset)

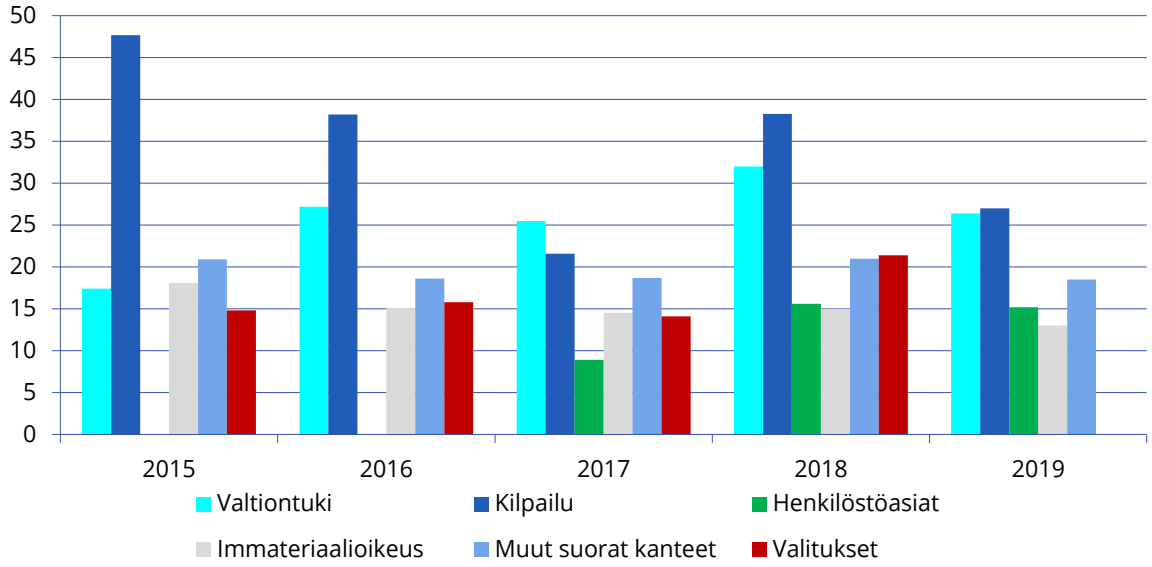

	2015	2016	2017	2018	2019
Valtiontuki	17,4	27,2	25,5	32	26,4
Kilpailu	47,7	38,2	21,6	38,3	27
Henkilöstöasiat			8,9	15,6	15,2
Immateriaalioikeus	18,1	15,1	14,5	15	13
Muut suorat kanteet	20,9	18,6	18,7	21	18,5
Valitukset	14,8	15,8	14,1	21,4	
Kaikki asiat	**20,6**	**18,7**	**16,3**	**20**	**16,9**

Oikeudenkäyntien kesto (kuukausina)
Kaikki asiat, joissa on annettu tuomio tai määräys

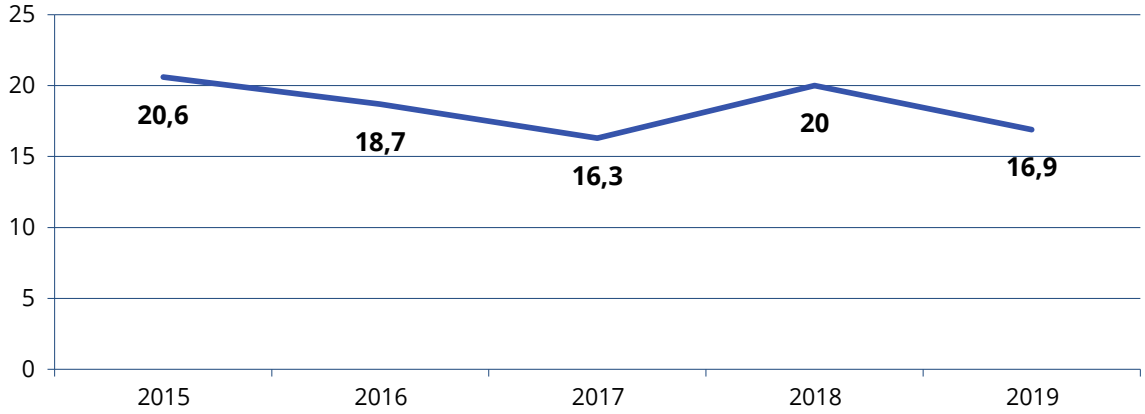

1| Kesto ilmaistaan kuukausina ja kuukausien kymmenesosina. Oikeudenkäyntien keskimääräistä kestoa laskettaessa ei oteta huomioon asioita, joissa on annettu välituomio; erityisiä menettelyjä; valituksia välitoimimenettelyistä; virkamiestuomioistuimelta unionin yleiseen tuomioistuimeen 1.9.2016 siirrettyjä henkilöstöasioita. Virkamiestuomioistuimelta unionin yleiseen tuomioistuimeen 1.9.2016 siirrettyjen henkilöstöasioiden, joissa unionin yleinen tuomioistuin on antanut tuomion tai määräyksen, oikeudenkäynnin keskimääräinen kesto on 20,7 kuukautta (huomioon on otettu sekä aika virkamiestuomioistuimessa että aika unionin yleisessä tuomioistuimessa).

X Oikeudenkäyntien kesto kuukausina (2015–2019) [1]
(Tuomiot)

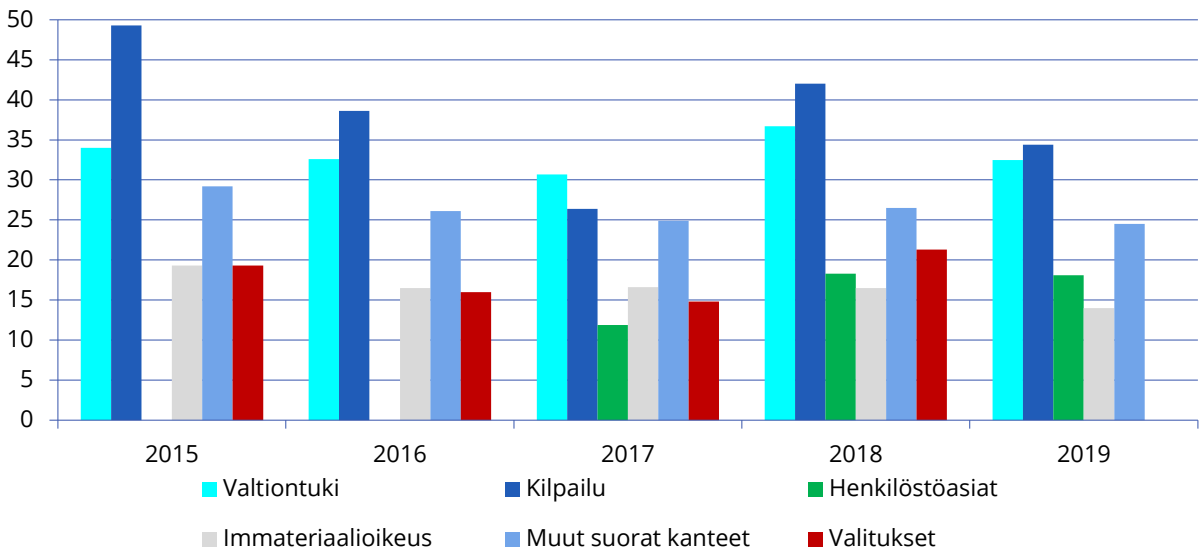

	2015	2016	2017	2018	2019
Valtiontuki	34	32,6	30,7	36,7	32,5
Kilpailu	49,3	38,6	26,4	42	34,4
Henkilöstöasiat			11,9	18,3	18,1
Immateriaalioikeus	19,3	16,5	16,6	16,5	14
Muut suorat kanteet	29,2	26,1	24,9	26,5	24,5
Valitukset	19,3	16	14,8	21,3	
Kaikki asiat	**25,7**	**22,1**	**19,5**	**23,3**	**19,7**

Oikeudenkäyntien kesto (kuukausina)
Kaikki asiat, joissa on annettu tuomio

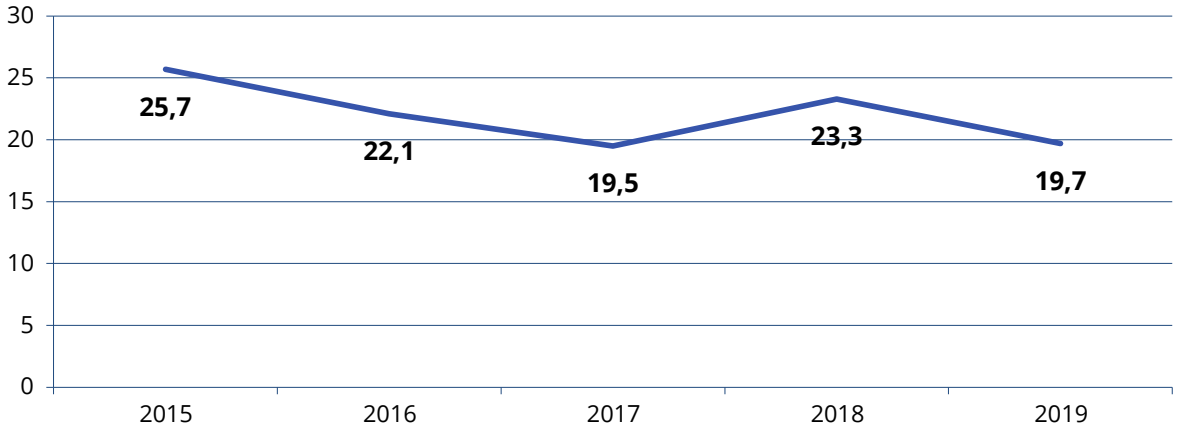

1| Kesto ilmaistaan kuukausina ja kuukausien kymmenesosina. Oikeudenkäyntien keskimääräistä kestoa laskettaessa ei oteta huomioon asioita, joissa on annettu välituomio; erityisiä menettelyjä; valituksia välitoimimenettelyistä; virkamiestuomioistuimelta 1.9.2016 unionin yleiseen tuomioistuimeen siirrettyjä henkilöstöasioita. Virkamiestuomioistuimelta unionin yleiseen tuomioistuimen 1.9.2016 siirrettyjen henkilöstöasioiden, joissa unionin yleinen tuomioistuin on antanut tuomion, oikeudenkäynnin keskimääräinen kesto on 23,7 kuukautta (huomioon on otettu sekä aika virkamiestuomioistuimessa että aika unionin yleisessä tuomioistuimessa).

XI Vireillä olleet asiat 31. joulukuuta – Eri oikeudenkäynnit (2015–2019)

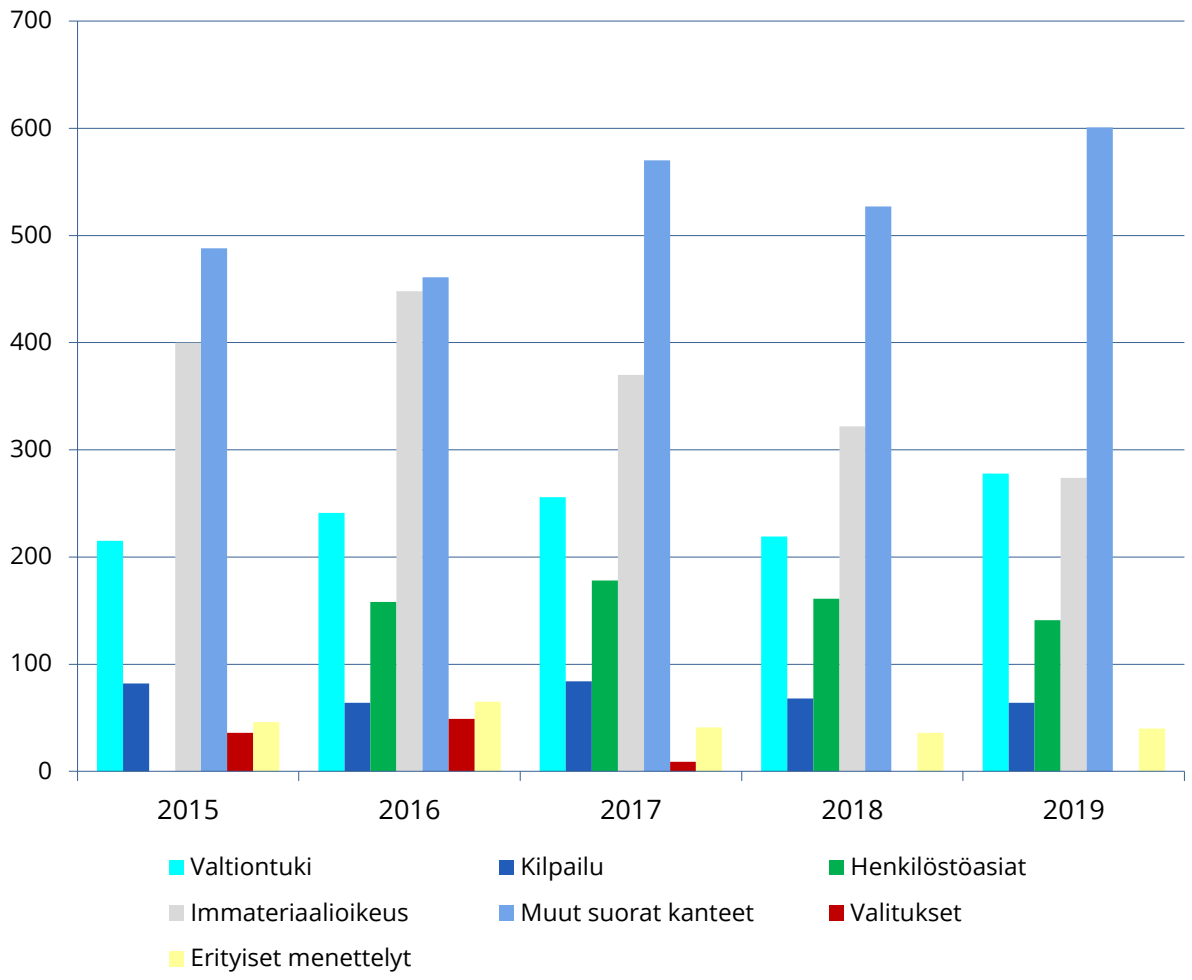

	2015	2016	2017	2018	2019
Valtiontuki	215	241	256	219	278
Kilpailu	82	64	84	68	64
Henkilöstöasiat		158	178	161	141
Immateriaalioikeus	400	448	370	322	274
Muut suorat kanteet	488	461	570	527	601
Valitukset	36	49	9		
Erityiset menettelyt	46	65	41	36	40
Yhteensä	**1 267**	**1 486**	**1 508**	**1 333**	**1 398**

XII Vireillä olleet asiat 31. joulukuuta – Kanteen kohde (2015–2019)

	2015	2016	2017	2018	2019
Energia	3	4	9	4	9
Euroopan unionin ulkoinen toiminta	2	4	2	2	5
Henkilöiden vapaa liikkuvuus		1			1
Immateriaalioikeus	400	448	370	322	274
Julkiset hankinnat	35	24	27	22	15
Kalastuspolitiikka	2	1	1	2	2
Kansanterveys	4	7	9	13	11
Kauppapolitiikka	40	36	35	40	41
Kemikaalien rekisteröinti, arviointi, lupamenettely ja rajoitukset (REACH-asetus)	10	8	14	14	10
Kilpailu	82	64	84	68	64
Koulutus, ammatillinen koulutus, nuoriso ja urheilu	3	3	3	1	2
Kulttuuri	1	1			
Kuluttajansuoja	2	2	1	1	1
Lainsäädäntöjen lähentäminen	1	1	4	6	4
Liikenne					1
Maatalous	56	42	43	43	22
Oikeus tutustua asiakirjoihin	59	65	76	30	30
Pääomien vapaa liikkuvuus				1	
Rajoittavat toimenpiteet (ulkoinen toiminta)	103	61	62	60	72
Sijoittautumisvapaus				1	
Sosiaalipolitiikka	1	1	1	1	1
Taloudellinen, sosiaalinen ja alueellinen yhteenkuuluvuus	14	15	6	2	3
Talous- ja rahapolitiikka	3	24	116	127	138
Toimielimiä koskeva oikeus	79	85	96	103	180
Transeurooppalaiset verkot	2		2	2	1
Tulliliitto ja yhteinen tullitariffi	5	5	1		2
Tutkimus ja teknologinen kehittäminen sekä avaruusala	17	19	9	3	3
Ulko- ja turvallisuuspolitiikka		1	1		1
Välityslauseke	30	23	27	27	22
Valtiontuki	215	241	256	219	278
Vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuva alue		7	2	1	2
Varainhoitoa koskevat määräykset (talousarvio, rahoituskehys, omat varat, petosten torjunta jne.)	7	10	10	9	10
Verotus		2		2	
Yhtiöoikeus	1	1	1	1	
Ympäristö	5	7	12	8	12
EY/SEUT yhteensä	**1 182**	**1 213**	**1 280**	**1 135**	**1 217**
Henkilöstösäännöt	39	208	187	162	141
Erityiset menettelyt	46	65	41	36	40
YHTEENSÄ	**1 267**	**1 486**	**1 508**	**1 333**	**1 398**

XIII Vireillä olleet asiat 31. joulukuuta – Ratkaisukokoonpano (2015–2019)

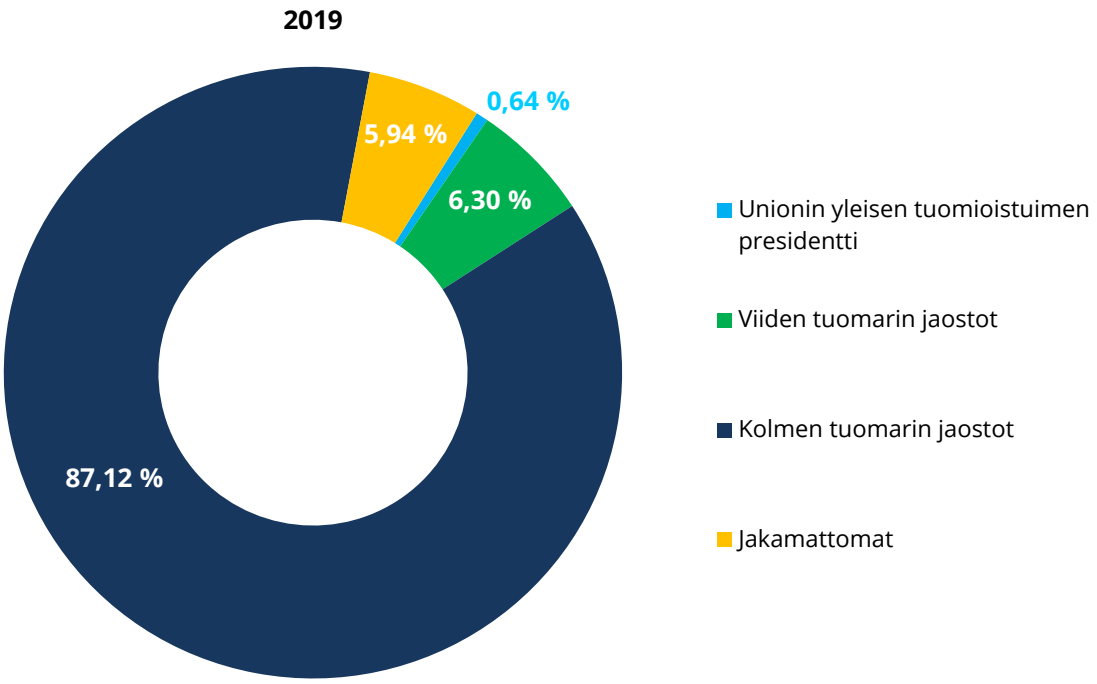

	2015	2016	2017	2018	2019
Suuri jaosto				1	
Muutoksenhakujaosto	48	51	11	1	
Unionin yleisen tuomioistuimen presidentti	12	12	1	1	9
Viiden tuomarin jaostot	6	23	100	77	88
Kolmen tuomarin jaostot	1099	1253	1323	1187	1218
Yhden tuomarin kokoonpano	1			2	
Jakamattomat	101	147	73	64	83
Yhteensä	**1 267**	**1 486**	**1 508**	**1 333**	**1 398**

XIV Muuta – Annetut välitoimimääräykset (2015–2019)

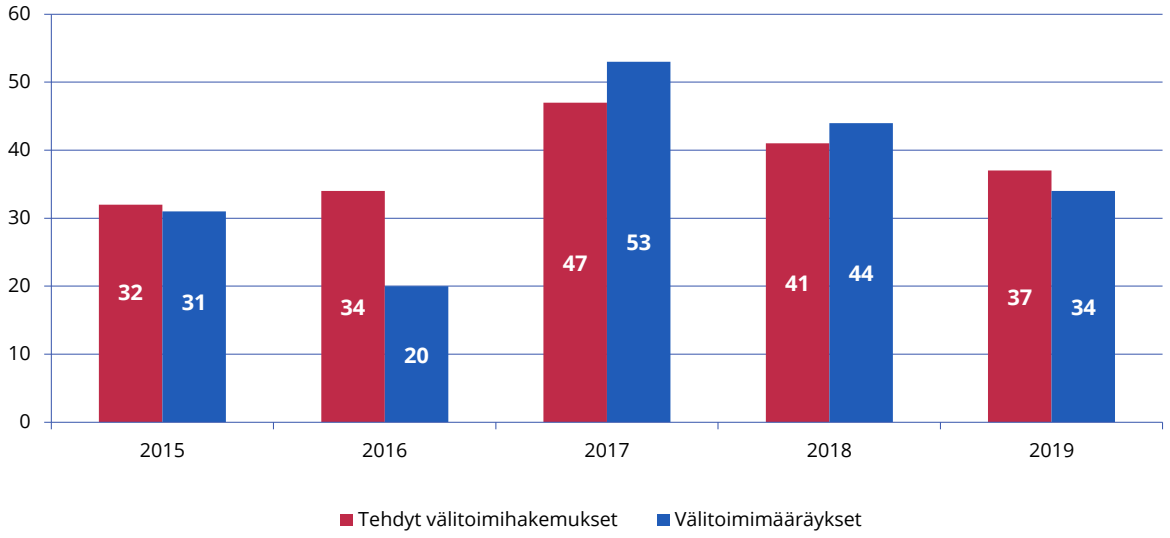

2019

	Tehdyt välitoimi-määräykset	Välitoimi-määräykset	Ratkaisujen sisältö		
			Hyväksyminen	Rekisteristä poistaminen / lausunnon antamisen raukeaminen	Hylkääminen
Henkilöiden vapaa liikkuvuus	1				
Henkilöstösäännöt	5	6			6
Julkiset hankinnat	6	3			3
Kansanterveys	3	4			4
Kemikaalien rekisteröinti, arviointi, lupamenettely ja rajoitukset (REACH-asetus)	2	1			1
Kilpailu	2	1			1
Maatalous	4	8		1	7
Talous- ja rahapolitiikka	1	1			1
Toimielimiä koskeva oikeus	6	4		1	3
Tulliliitto ja yhteinen tullitariffi	1				
Valtiontuki	4	3		1	2
Vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuva	1	1			1
Varainhoitoa koskevat määräykset (talousarvio, rahoituskehys, omat varat, petosten torjunta jne.)		1			1
Ympäristö	1	1			1
Yhteensä	**37**	**34**		**3**	**31**

XV Muuta – Nopeutetut menettelyt (2015–2019) [1]

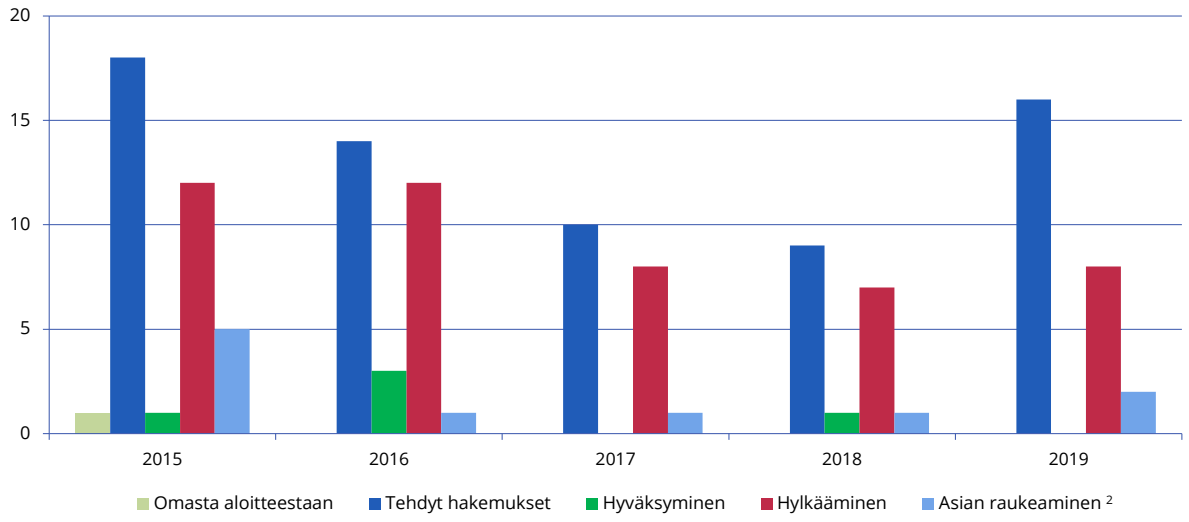

	2015					2016					2017					2018					2019				
	Omasta aloitteestaan	**Tehdyt hakemukset**	Ratkaisujen sisältö			**Omasta aloitteestaan**	**Tehdyt hakemukset**	Ratkaisujen sisältö			**Omasta aloitteestaan**	**Tehdyt hakemukset**	Ratkaisujen sisältö			**Omasta aloitteestaan**	**Tehdyt hakemukset**	Ratkaisujen sisältö			**Omasta aloitteestaan**	**Tehdyt hakemukset**	Ratkaisujen sisältö		
			Hyväksyminen	Hylkääminen	Asian raukeaminen[2]			Hyväksyminen	Hylkääminen	Asian raukeaminen[2]			Hyväksyminen	Hylkääminen	Asian raukeaminen[2]			Hyväksyminen	Hylkääminen	Asian raukeaminen[2]			Hyväksyminen	Hylkääminen	Asian raukeaminen[2]
Euroopan unionin ulkoinen toiminta		1		1																					
Henkilöstösäännöt		1		1			1		1			1		1			2		2						
Immateriaalioikeus																						5			
Julkiset hankinnat	1	1			1		1		1			1		1											
Kansanterveys							1		1																
Kauppapolitiikka							1		1													1		1	
Kilpailu							1		1			1		1			3	1	2			2		1	
Kuluttajansuoja																	1								1
Maatalous		1		1													1		1						
Oikeus tutustua asiakirjoihin		2		2			2		2			2		1					1			2		2	
Pääomien vapaa liikkuvuus		2			2																				
Rajoittavat toimenpiteet (ulkoinen toiminta)		4		4			1		1													1		1	
Talous- ja rahapolitiikka		1		1													1		1						
Tavaroiden vapaa liikkuvuus							1			1															
Toimielimiä koskeva oikeus		2			2		2		2			5		4	1							2		1	1
Valtiontuki		3		2					2													2		2	
Vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuva alue							3	3									1			1					
Varainhoitoa koskevat määräykset (talousarvio, rahoituskehys, omat varat, petosten torjunta jne.)																						1			
Ympäristö			1																						
Yhteensä	**1**	**18**	**1**	**12**	**5**		**14**	**3**	**12**	**1**		**10**		**8**	**1**		**9**	**1**	**7**	**1**		**16**		**8**	**2**

1| Unionin yleinen tuomioistuin voi varsinaisen asianosaisen pyynnöstä käsitellä asian nopeutetussa menettelyssä ja 1.7.2015 lähtien omasta aloitteestaan.

2| Hakemuksen käsittelyn raukeamista koskevaan ryhmään kuuluvat hakemuksen peruuttaminen, kanteesta luopuminen ja tapaukset, joissa kanne ratkaistaan määräyksellä ennen kuin nopeutettua menettelyä koskeva hakemus on käsitelty.

XVI Muuta – Unionin yleisen tuomioistuimen ratkaisut, joista on valitettu (1990–2019)

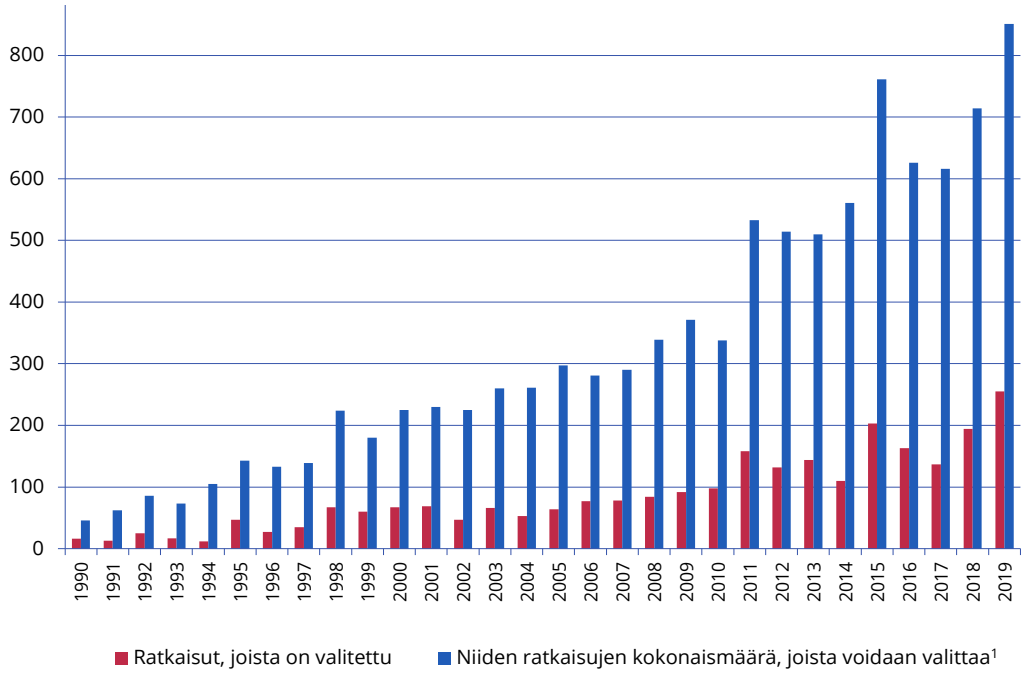

	Ratkaisut, joista on valitettu	Niiden ratkaisujen kokonaismäärä, joista voidaan valittaa[1]	Niiden ratkaisujen prosentuaalinen osuus, joista on valitettu
1990	16	46	35 %
1991	13	62	21 %
1992	25	86	29 %
1993	17	73	23 %
1994	12	105	11 %
1995	47	143	33 %
1996	27	133	20 %
1997	35	139	25 %
1998	67	224	30 %
1999	60	180	33 %
2000	67	225	30 %
2001	69	230	30 %
2002	47	225	21 %
2003	66	260	25 %
2004	53	261	20 %
2005	64	297	22 %
2006	77	281	27 %
2007	78	290	27 %
2008	84	339	25 %
2009	92	371	25 %
2010	98	338	29 %
2011	158	533	30 %
2012	132	514	26 %
2013	144	510	28 %
2014	110	561	20 %
2015	203	761	27 %
2016	163	626	26 %
2017	137	616	22 %
2018	194	714	27 %
2019	255	851	30 %

1| Niiden ratkaisujen kokonaismäärä, joista voidaan valittaa – tuomiot, tutkimatta jättämiset, välitoimimääräykset, määräykset, joissa todetaan lausunnon antamisen rauenneen paitsi ne, joilla asia on poistettu rekisteristä tai siirretty, ja määräykset, joissa hylätään väliintulohakemus – ja joiden osalta valitusaika on päättynyt tai joista on valitettu.

XVII Muuta – Valitusten jakautuminen unionin tuomioistuimessa aihealueittain (2015–2019)

	2015			2016			2017			2018			2019		
	Valituksen kohteena olleet päätökset	Ratkaisut, joista voidaan valittaa	**Valitusten prosentuaalinen osuus**	Valituksen kohteena olleet päätökset	Ratkaisut, joista voidaan valittaa	**Valitusten prosentuaalinen osuus**	Valituksen kohteena olleet päätökset	Ratkaisut, joista voidaan valittaa	**Valitusten prosentuaalinen osuus**	Valituksen kohteena olleet päätökset	Ratkaisut, joista voidaan valittaa	**Valitusten prosentuaalinen osuus**	Valituksen kohteena olleet päätökset	Ratkaisut, joista voidaan valittaa	**Valitusten prosentuaalinen osuus**
Valtiontuki	22	75	**29 %**	23	56	**41 %**	8	25	**32 %**	20	55	**36 %**	38	86	**44 %**
Kilpailu	32	61	**52 %**	17	41	**41 %**	5	17	**29 %**	21	35	**60 %**	28	40	**70 %**
Henkilöstöasiat							8	37	**22 %**	15	79	**19 %**	32	110	**29 %**
Immateriaalioikeus	64	333	**19 %**	48	276	**17 %**	52	298	**17 %**	68	295	**23 %**	57	315	**18 %**
Muut suorat kanteet	85	290	**29 %**	75	253	**30 %**	61	236	**26 %**	69	249	**28 %**	97	297	**33 %**
Valitukset		2													
Erityiset menettelyt							3	3	**100 %**	1	1	**100 %**	3	3	**100 %**
Yhteensä	203	761	**27 %**	163	626	**26 %**	137	616	**22 %**	194	714	**27 %**	255	851	**30 %**

XVIII Muuta – Valituksiin unionin tuomioistuimessa annetut ratkaisut (2019) (Tuomiot ja määräykset)

	Valituksen hylkääminen	Kumoaminen kokonaan tai osittain niin, että asiaa ei ole palautettu	Kumoaminen kokonaan tai osittain niin, että asia on palautettu	Rekisteristä poistaminen / lausunnon antamisen raukeaminen	Yhteensä
Energia	3				**3**
Euroopan unionin ulkoinen toiminta		1			**1**
Henkilöiden vapaa liikkuvuus	1				**1**
Henkilöstösäännöt	15	2		2	**19**
Immateriaalioikeus	75	2		4	**81**
Julkiset hankinnat	1				**1**
Kansanterveys	1	1			**2**
Kauppapolitiikka	5	2	1		**8**
Kemikaalien rekisteröinti, arviointi, lupamenettely ja rajoitukset (REACH-asetus)	1				**1**
Kilpailu	14	1			**15**
Kuluttajansuoja	1				**1**
Lainsäädäntöjen lähentäminen	1				**1**
Maatalous	6	2	1		**9**
Oikeudenkäyntimenettely	1				**1**
Oikeus tutustua asiakirjoihin	4	1		1	**6**
Sosiaalipolitiikka	1				**1**
Talous- ja rahapolitiikka	3		3		**6**
Toimielimiä koskeva oikeus	24	1	2		**27**
Tutkimus ja teknologinen kehittäminen sekä avaruusala		1			**1**
Ulko- ja turvallisuuspolitiikka	3	2	2		**7**
Välityslauseke	2				**2**
Valtiontuki	8	1	1	2	**12**
Varainhoitoa koskevat määräykset (talousarvio, rahoituskehys, omat varat, petosten torjunta jne.)			1		**1**
Ympäristö	3				**3**
Yhteensä	**173**	**17**	**11**	**9**	**210**

XIX Muuta – Valituksiin unionin tuomioistuimessa annetut ratkaisut (2015–2019) (Tuomiot ja määräykset)

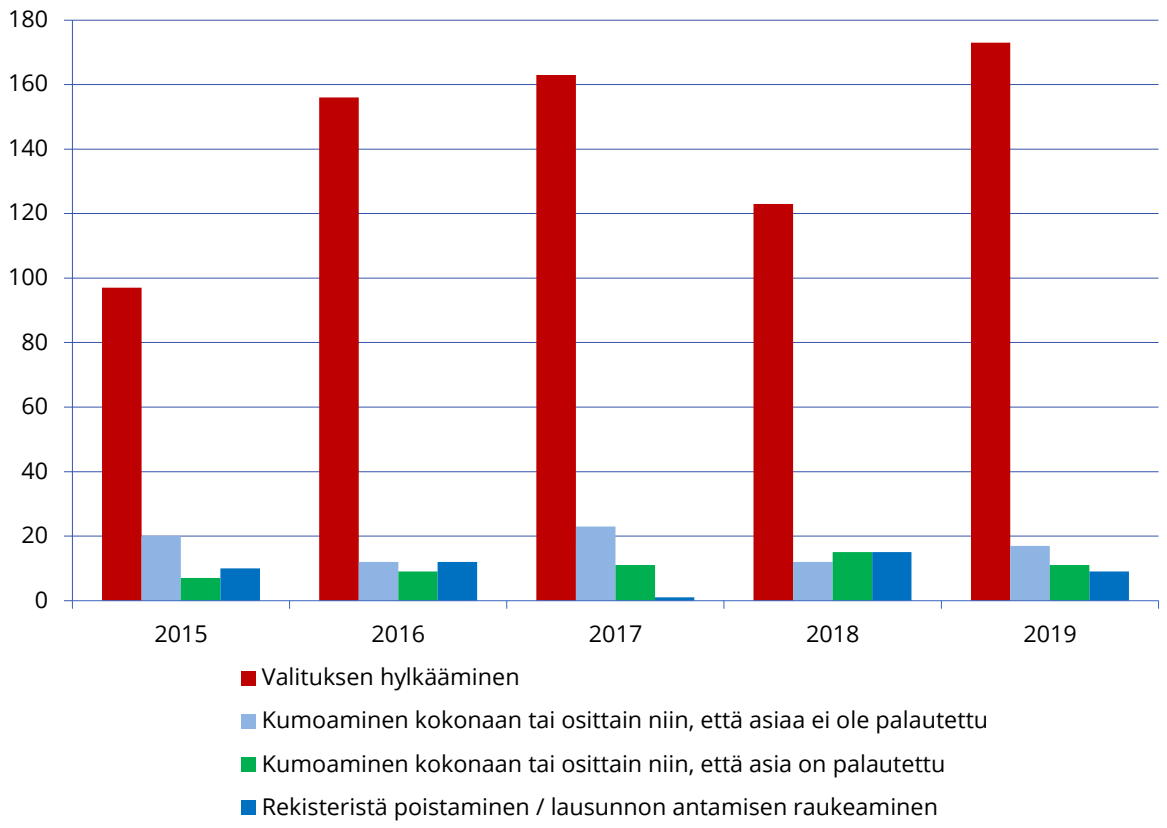

	2015	2016	2017	2018	2019
Valituksen hylkääminen	97	156	163	123	173
Kumoaminen kokonaan tai osittain niin, että asiaa ei ole palautettu	20	12	23	12	17
Kumoaminen kokonaan tai osittain niin, että asia on palautettu	7	9	11	15	11
Rekisteristä poistaminen / lausunnon antamisen raukeaminen	10	12	1	15	9
Yhteensä	**134**	**189**	**198**	**165**	**210**

XX Muuta – Työmäärän kehittyminen (1989–2019)
Vireille tulleet asiat, ratkaistut asiat ja vireillä olevat asiat

	Vireille tulleet asiat[1]	Ratkaistut asiat[2]	Vireillä olleet asiat 31. joulukuuta
1989	169	1	168
1990	59	82	145
1991	95	67	173
1992	123	125	171
1993	596	106	661
1994	409	442	628
1995	253	265	616
1996	229	186	659
1997	644	186	1 117
1998	238	348	1 007
1999	384	659	732
2000	398	343	787
2001	345	340	792
2002	411	331	872
2003	466	339	999
2004	536	361	1 174
2005	469	610	1 033
2006	432	436	1 029
2007	522	397	1 154
2008	629	605	1 178
2009	568	555	1 191
2010	636	527	1 300
2011	722	714	1 308
2012	617	688	1 237
2013	790	702	1 325
2014	912	814	1 423
2015	831	987	1 267
2016	974	755	1 486
2017	917	895	1 508
2018	834	1 009	1 333
2019	939	874	1 398
Yhteensä	**16 147**	**14 749**	

1| 1989: yhteisöjen tuomioistuin siirsi 153 asiaa juuri perustetulle ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle.
1993: yhteisöjen tuomioistuin siirsi 451 asiaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ensimmäisen toimivallanlaajennuksen seurauksena.
1994: yhteisöjen tuomioistuin siirsi 14 asiaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toisen toimivallanlaajennuksen seurauksena.
2004–2005: yhteisöjen tuomioistuin siirsi 25 asiaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kolmannen toimivallanlaajennuksen seurauksena.
2016: 1.9.2016 139 virkamiestuomioistuimen asiaa siirrettiin unionin yleiselle tuomioistuimelle.

2| 2005–2006: ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin siirsi 118 asiaa juuri perustetulle virkamiestuomioistuimelle.

XXI Unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamon toiminta (2015–2019)

Eri toimenpiteet	2015	2016	2017	2018	2019
Kirjaamon rekisteriin merkityt oikeudenkäyntiasiakirjat[1]	46 432	49 772	55 069	55 389	54 723
Kannekirjelmät[2]	831	835	917	834	939
Unionin yleiseen tuomioistuimeen siirretyt henkilöstöasiat[3]	–	139	–	–	–
Korjattujen kannekirjelmien määrä[4]	42,50 %	38,20 %	41,20 %	35,85 %	35,04 %
Kirjelmät (muut kuin kannekirjelmät)	4 484	3 879	4 449	4 562	4 446
Väliintulohakemukset	194	160	565	318	288
Luottamuksellista käsittelyä koskevat pyynnöt (oikeudenkäyntiasiakirjoihin sisältyvät tiedot)[5]	144	163	212	197	251
Kirjaamossa laaditut luonnokset määräyksiksi[6] (tutkittavaksi ottamisen edellytysten selvä puuttuminen ennen tiedoksiantoa, lykkääminen / käsittelyn jatkaminen, asioiden yhdistäminen, oikeudenkäyntiväitteen yhdistäminen pääasiaan, väliintulo, jota ei ole riitautettu, rekisteristä poistaminen, lausunnon antamisen raukeaminen immateriaalioikeuksia koskevissa asioissa, asian käsittelyn suullisen vaiheen uudelleen aloittaminen ja virheen korjaaminen)	521	241	317	285	299
Jaoston kokoukset (kirjaamon yksikön kanssa)	303	321	405	381	334
Istuntopöytäkirjat ja tuomion julistamista koskevat pöytäkirjat	873	637	812	924	787

1| Tämä määrä osoittaa yksikön työmäärää, koska kaikki vastaanotetut ja lähetetyt asiakirjat merkitään rekisteriin. Rekisteriin merkittyjen oikeudenkäyntiasiakirjojen määrää arvioitaessa on otettava huomioon tuomioistuimen menettelyjen luonne. Koska oikeusriidan osapuolten määrä on kanneasioissa rajoitettu (kantaja, vastaaja ja mahdollinen väliintulija/väliintulijat), tiedoksiannot toimitetaan ainoastaan näille osapuolille.

2| Kaikki toimitetut kirjelmät (mukaan lukien kannekirjelmät) on kirjattava rekisteriin, liitettävä asiakirja-aineistoon, tarvittaessa korjattava, ilmoitettava tuomareiden kabineteille saatekirjeen kera, joka on joskus yksityiskohtainen, ja tämän jälkeen mahdollisesti käännettävä sekä annettava tiedoksi osapuolille.

3| 1.9.2016

4| Jos kannekirjelmä (sama koskee myös muita kirjelmiä) ei noudata tiettyjä määräyksiä, kirjaamo korjaa sen menettelysäännöissä määrätyn mukaisesti.

5| Luottamuksellista käsittelyä koskevien pyyntöjen määrällä ei ole vaikutusta yhteen tai useampaan kirjelmään, jossa luottamuksellista käsittelyä pyydetään, sisältyvien tietojen määrään.

6| Unionin yleisen tuomioistuimen uuden työjärjestyksen voimaantulopäivästä 1.7.2015 alkaen tietyt ratkaisut, jotka ennen annettiin määräyksen muodossa (lykkääminen / käsittelyn jatkaminen, asioiden yhdistäminen, jäsenvaltion tai toimielimen väliintulo ilman luottamuksellisuutta), tehdään pelkän asian asiakirja-aineistoon liitettävän päätöksen muodossa.

XXII Unionin yleiseen tuomioistuimeen toimitettujen oikeudenkäyntiasiakirjojen toimitustavat [1]

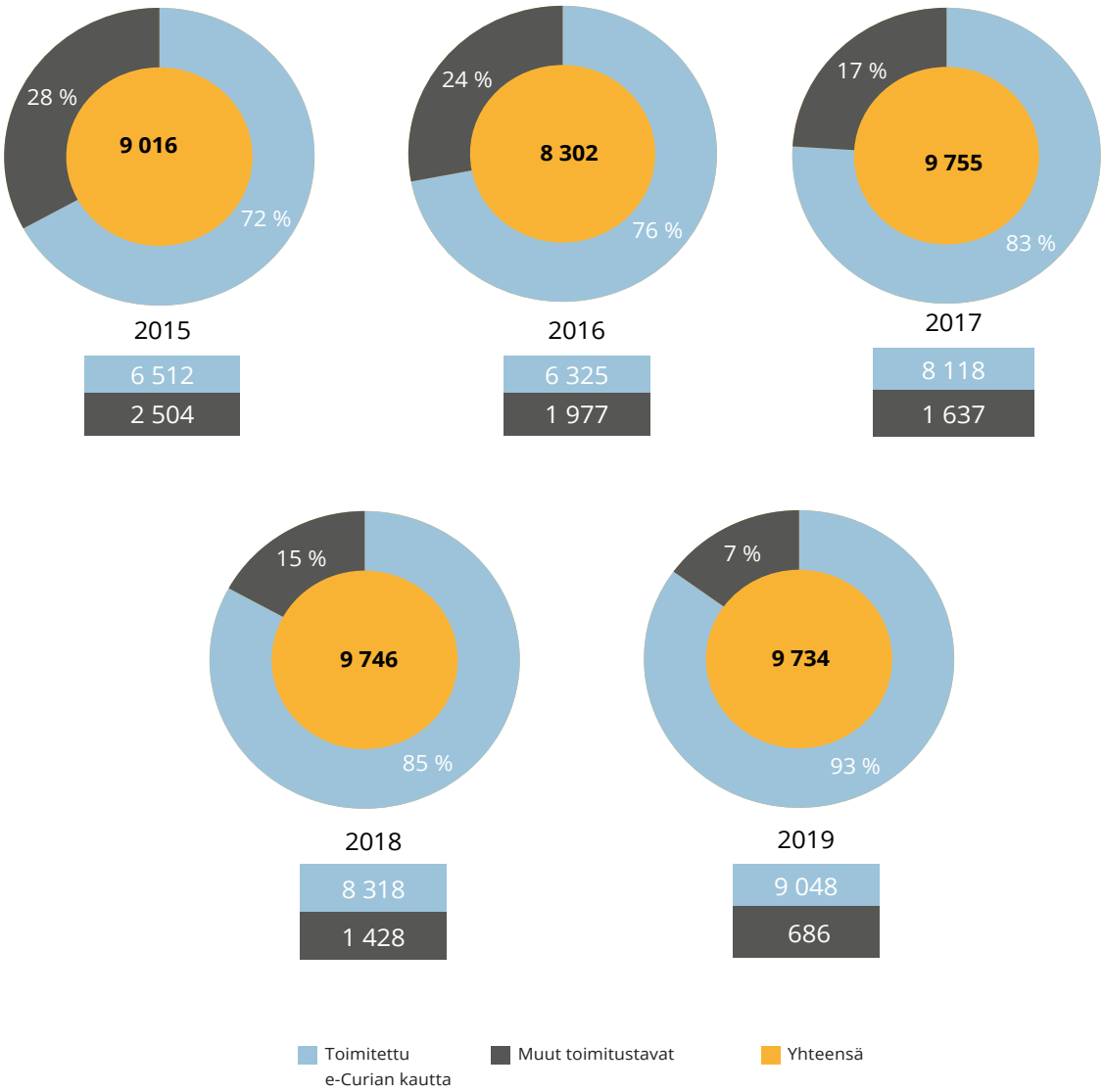

1| E-Curiasta on tullut 1.12.2018 alkaen pakollinen tietojenvaihtotapa asianosaisten oikeudenkäyntiedustajien kanssa kaikissa oikeudenkäynneissä unionin yleisessä tuomioistuimessa (sanotun kuitenkaan rajoittamatta työjärjestykseen perustuvia poikkeuksia).

XXIII E-Curian kautta jätetyt sivut (2015–2019) [1]

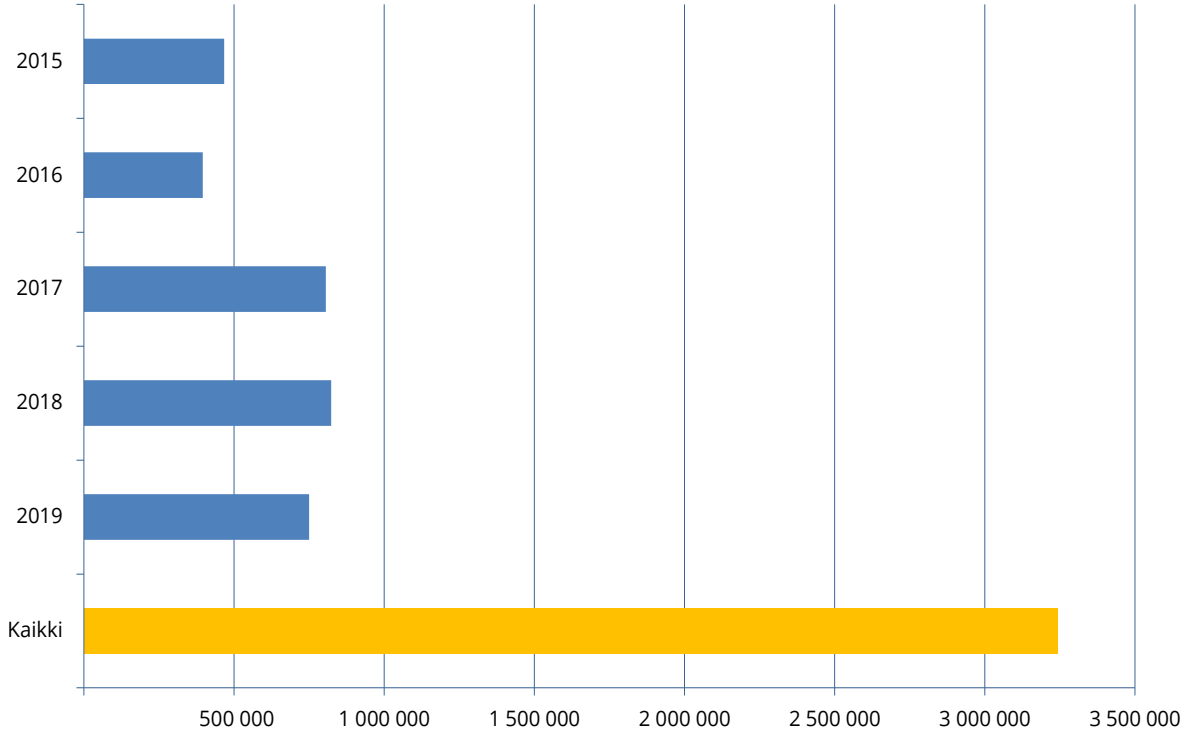

	2015	2016	2017	2018	2019	Kaikki
E-Curian kautta jätetyt sivut	466 875	396 072	805 768	823 076	749 895	**3 241 686**

1| Tiedot vuosilta 2015–2016 eivät sisällä oikeudenkäynnin vireille saattavien asiakirjojen sivumääriä.

XXIV Euroopan unionin virallisen lehden tiedonannot (2015–2019) [1]

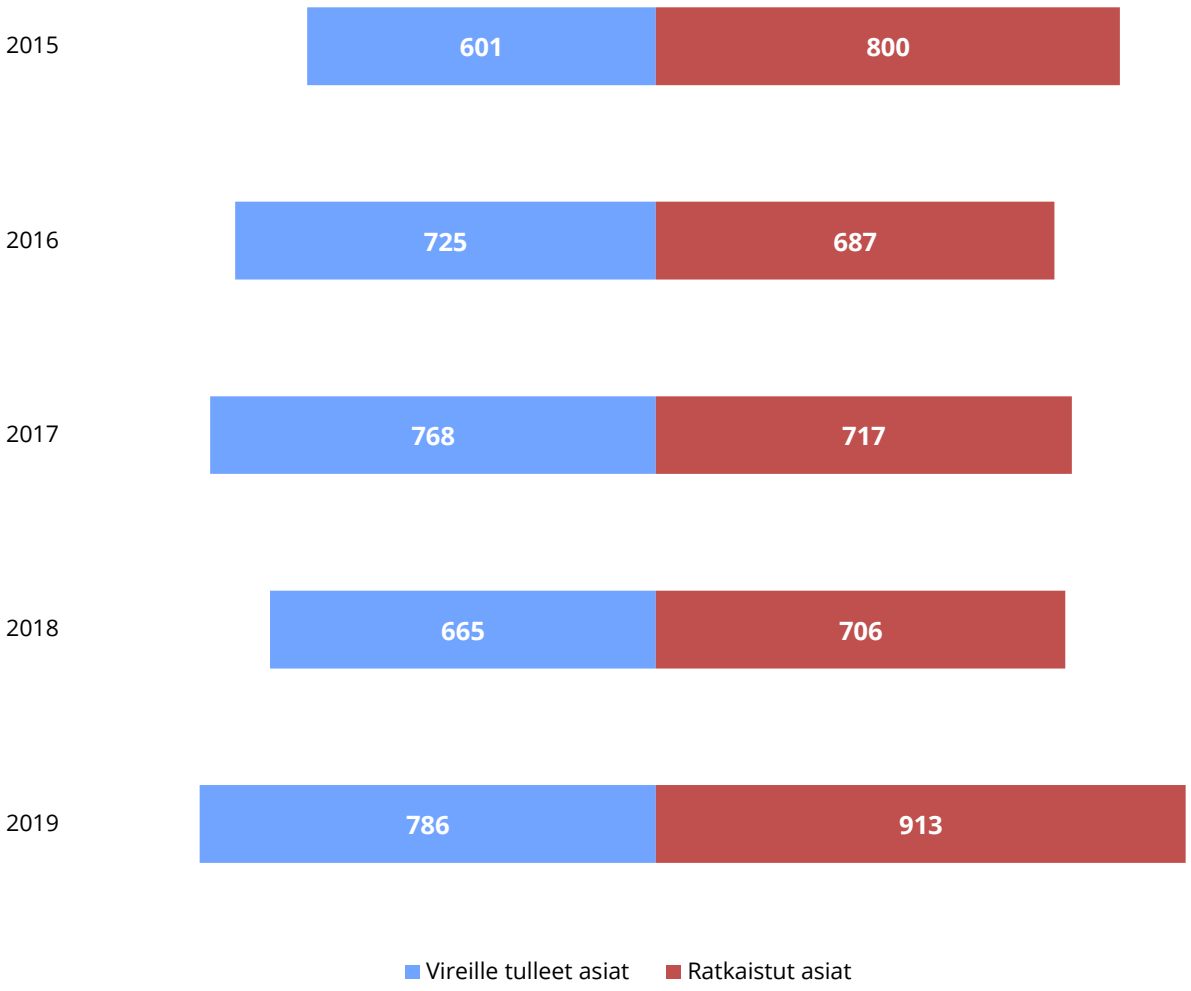

1 | Työjärjestyksen mukaan (79 ja 122 artikla) tiedonannot uusista kannekirjelmistä ja päätöksistä, joilla asian käsittely päätetään, on julkaistava Euroopan unionin virallisessa lehdessä.

XXV Asiat, joissa on pidetty istunto (2015–2019)

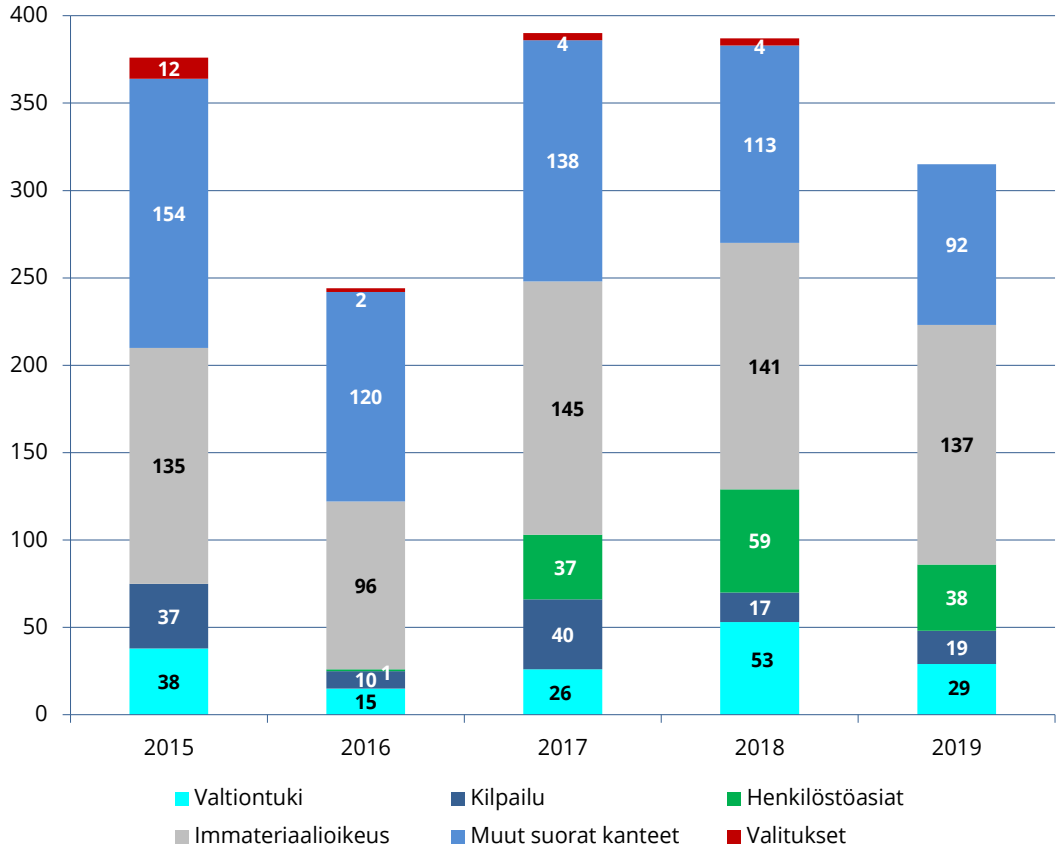

	2015	2016	2017	2018	2019
Yhteensä	376	244	390	387	315

E | Unionin yleisen tuomioistuimen kokoonpano

(Protokollajärjestys 31.12.2019)

Ensimmäinen rivi, vasemmalta oikealle:

Jaostojen puheenjohtajat A. Kornezov, J. Svenningsen, A. Marcoulli, S. Gervasoni, V. Tomljenović, unionin yleisen tuomioistuimen varapresidentti S. Papasavvas, unionin yleisen tuomioistuimen presidentti M. van der Woude, jaostojen puheenjohtajat H. Kanninen, A. M. Collins, D. Spielmann, R. da Silva Passos, M. J. Costeira sekä tuomari M. Jaeger.

Toinen rivi, vasemmalta oikealle:

Tuomarit C. Iliopoulos, L. Madise, E. Buttigieg, D. Gratsias, S. Frimodt Nielsen, I. Labucka, J. Schwarcz, M. Kancheva, V. Kreuschitz ja I. S. Forrester.

Kolmas rivi, vasemmalta oikealle:

Tuomarit O. Spineanu-Matei, B. Berke, R. Barents, F. Schalin, Z. Csehi, V. Valančius, N. Półtorak, I. Reine, P. Nihoul ja U. Öberg.

Neljäs rivi, vasemmalta oikealle:

Tuomarit J. Martín y Pérez de Nanclares, J. Laitenberger, T. Pynnä, G. De Baere, K. Kowalik-Bańczyk, J. Passer, C. Mac Eochaidh, R. Frendo, L. Truchot ja R. Mastroianni.

Viides rivi, vasemmalta oikealle:

Kirjaaja E. Coulon, tuomarit R. Norkus, I. Nõmm, M. Stancu, G. Hesse, O. Porchia, M. Sampol Pucurull, P. Škvařilová-Pelzl, G. Steinfatt ja T. Perišin.

1. Unionin yleisen tuomioistuimen kokoonpanon muutokset vuonna 2019

Juhlallinen istunto 20.3.2019

Euroopan unionin jäsenvaltioiden hallitusten edustajat nimesivät 6.3.2019 tekemällään päätöksellä unionin tuomioistuimen tuomariksi siirtyneen Peter George Xuerebin tilalle hänen jäljellä olevalle toimikaudelleen eli ajanjaksolle 12.3.2019–31.8.2019 unionin yleisen tuomioistuimen tuomariksi Ramona Frendon.

Tämän unionin yleisen tuomioistuimen uuden tuomarin valan vannomisen ja virkaan astumisen johdosta unionin tuomioistuimessa pidettiin 20.3.2019 juhlallinen istunto.

Juhlallinen istunto 26.9.2019

Unionin yleisen tuomioistuimen tuomareiden osittaisen vaihtumisen yhteydessä Euroopan unionin jäsenvaltioiden hallitusten edustajat nimittivät 1.2.2019 tekemällään päätöksellä ajanjaksolle 1.9.2019–31.8.2025 unionin yleisen tuomioistuimen tuomareiksi seuraavat henkilöt: Stéphane Gervasoni, Mariyana Kancheva, Alexander Kornezov, Ulf Öberg, Inga Reine ja Fredrik Schalin.

Unionin yleisen tuomioistuimen tuomareiden osittaisen vaihtumisen yhteydessä Euroopan unionin jäsenvaltioiden hallitusten edustajat nimittivät 29.5.2019 tekemällään päätöksellä ajanjaksolle 1.9.2019–31.8.2025 unionin yleisen tuomioistuimen tuomareiksi seuraavat henkilöt: Eugène Buttigieg, Anthony Collins, Ramona Frendo, Colm Mac Eochaidh, Jan Passer ja Vesna Tomljenović.

Unionin yleisen tuomioistuimen tuomioistuinrakenteen uudistuksen kolmannen vaiheen, johon sisältyy muun muassa unionin yleisen tuomioistuimen tuomareiden määrän kasvattaminen,[1] täytäntöönpanemiseksi Euroopan unionin jäsenvaltioiden hallitusten edustajat nimittivät unionin yleiseen tuomioistuimeen neljätoista uutta tuomaria.

- Unionin yleisen tuomioistuimen tuomareiksi nimitettiin 1.2.2019 tehdyllä päätöksellä ajanjaksolle 1.9.2019–31.8.2025 Laurent Truchot ja ajanjaksolle 1.9.2019–31.8.2022 Mirela Stancu.
- Unionin yleisen tuomioistuimen tuomariksi nimitettiin 6.3.2019 tehdyllä päätöksellä ajanjaksolle 1.9.2019–31.8.2022 Tuula Pynnä.
- Unionin yleisen tuomioistuimen tuomareiksi nimitettiin 29.5.2019 tehdyllä päätöksellä ajanjaksolle 1.9.2019–31.8.2025 Johannes Laitenberger, José Martín y Pérez de Nanclares, Rimvydas Norkus, Tamara Perišin, Miguel Sampol Pucurull, Petra Škvařilová-Pelzl ja Gabriele Steinfatt sekä ajanjaksolle 1.9.2019–31.8.2022 Iko Nõmm.
- Unionin yleisen tuomioistuimen tuomareiksi nimitettiin 10.7.2019 tehdyllä päätöksellä ajanjaksolle 1.9.2019–31.8.2025 Roberto Mastroianni ja Ornella Porchia.
- Unionin yleisen tuomioistuimen tuomariksi nimitettiin 4.9.2019 tehdyllä päätöksellä ajanjaksolle 6.9.2019–31.8.2022 Gerhard Hesse.

1| Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännöstä tehdyn pöytäkirjan N:o 3 muuttamisesta 16.12.2015 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU, Euratom) 2015/2422 (EUVL 2015, L 341, s. 14).

Yhtäältä joidenkin unionin yleisen tuomioistuimen tuomareiden vaihtumisen ja toisaalta neljäntoista uuden unionin yleisen tuomioistuimen tuomarin valan vannomisen ja virkaan astumisen johdosta unionin tuomioistuimessa pidettiin 26.9.2019 juhlallinen istunto.

Unionin yleinen tuomioistuin valitsi 27.9.2019 tekemällään päätöksellä Marc van der Wouden unionin yleisen tuomioistuimen presidentiksi ajanjaksolle 27.9.2019–31.8.2022 ja Savvas Papasavvasin unionin yleisen tuomioistuimen varapresidentiksi ajanjaksolle 27.9.2019–31.8.2022.

2. Protokollajärjestys

31.12.2019

Unionin yleisen tuomioistuimen presidentti M. van der WOUDE
Unionin yleisen tuomioistuimen varapresidentti S. PAPASAVVAS
Jaoston puheenjohtaja H. KANNINEN
Jaoston puheenjohtaja V. TOMLJENOVIĆ
Jaoston puheenjohtaja A. M. COLLINS
Jaoston puheenjohtaja S. GERVASONI
Jaoston puheenjohtaja D. SPIELMANN
Jaoston puheenjohtaja A. MARCOULLI
Jaoston puheenjohtaja R. da SILVA PASSOS
Jaoston puheenjohtaja J. SVENNINGSEN
Jaoston puheenjohtaja M. J. COSTEIRA
Jaoston puheenjohtaja A. KORNEZOV
Tuomari M. JAEGER
Tuomari I. LABUCKA
Tuomari S. FRIMODT NIELSEN
Tuomari J. SCHWARCZ
Tuomari D. GRATSIAS
Tuomari M. KANCHEVA
Tuomari E. BUTTIGIEG
Tuomari V. KREUSCHITZ
Tuomari L. MADISE
Tuomari I. S. FORRESTER
Tuomari C. ILIOPOULOS
Tuomari V. VALANČIUS
Tuomari Z. CSEHI
Tuomari N. PÓŁTORAK
Tuomari F. SCHALIN
Tuomari I. REINE
Tuomari R. BARENTS
Tuomari P. NIHOUL
Tuomari B. BERKE
Tuomari U. ÖBERG
Tuomari O. SPINEANU-MATEI
Tuomari J. PASSER
Tuomari K. KOWALIK-BAŃCZYK
Tuomari C. MAC EOCHAIDH
Tuomari G. DE BAERE
Tuomari R. FRENDO
Tuomari T. PYNNÄ
Tuomari L. TRUCHOT
Tuomari J. LAITENBERGER
Tuomari R. MASTROIANNI
Tuomari J. MARTÍN Y PÉREZ DE NANCLARES
Tuomari O. PORCHIA

Tuomari G. HESSE
Tuomari M. SAMPOL PUCURULL
Tuomari M. STANCU
Tuomari P. ŠKVAŘILOVÁ-PELZL
Tuomari I. NÕMM
Tuomari G. STEINFATT
Tuomari R. NORKUS
Tuomari T. PERIŠIN
Kirjaaja E. COULON

3. Unionin yleisen tuomioistuimen entiset jäsenet

(tehtäviin saapumisjärjestyksessä)

Tuomarit

Donal Patrick Michael BARRINGTON (1989–1996) (†)
Antonio SAGGIO (1989–1998), presidentti (1995–1998) (†)
David Alexander Ogilvy EDWARD (1989–1992)
Heinrich KIRSCHNER (1989–1997) (†)
Christos YERARIS (1989–1992)
Romain Alphonse SCHINTGEN (1989–1996)
Cornelis Paulus BRIËT (1989–1998)
José Luis da CRUZ VILAÇA (1989–1995), presidentti (1989–1995)
Bo VESTERDORF (1989–2007), presidentti (1998–2007)
Rafael GARCÍA-VALDECASAS Y FERNÁNDEZ (1989–2007)
Jacques BIANCARELLI (1989–1995)
Koen LENAERTS (1989–2003)
Christopher William BELLAMY (1992–1999)
Andreas KALOGEROPOULOS (1992–1998)
Virpi TIILI (1995–2009)
Pernilla LINDH (1995–2006)
Josef AZIZI (1995–2013)
André POTOCKI (1995–2001)
Rui Manuel GENS de MOURA RAMOS (1995–2003)
John D. COOKE (1996–2008)
Jörg PIRRUNG (1997–2007) (†)
Paolo MENGOZZI (1998–2006)
Arjen W. H. MEIJ (1998–2010)
Michail VILARAS (1998–2010)
Nicholas James FORWOOD (1999–2015)
Hubert LEGAL (2001–2007)
Maria Eugénia MARTINS de NAZARÉ RIBEIRO (2003–2016)
Franklin DEHOUSSE (2003–2016)
Ena CREMONA (2004–2012)
Ottó CZÚCZ (2004–2016)
Irena WISZNIEWSKA-BIAŁECKA (2004–2016) (†)
Irena PELIKÁNOVÁ (2004–2019)
Daniel ŠVÁBY (2004–2009)
Vilenas VADAPALAS (2004–2013)
Küllike JÜRIMÄE (2004–2013)
Verica TRSTENJAK (2004–2006)
Enzo MOAVERO MILANESI (2006–2011)
Nils WAHL (2006–2012)
Miro PREK (2006–2019)
Teodor TCHIPEV (2007–2010)
Valeriu M. CIUCĂ (2007–2010)
Santiago SOLDEVILA FRAGOSO (2007–2013)

Laurent TRUCHOT (2007–2013)
Alfred DITTRICH (2007–2019)
Kevin O'HIGGINS (2008–2013)
Andrei POPESCU (2010–2016)
Guido BERARDIS (2012–2019)
Carl WETTER (2013–2016)
Egidijus BIELŪNAS (2013–2019)
Ignacio ULLOA RUBIO (2013–2019)
Ezio PERILLO (2016–2019)
Peter George XUEREB (2016–2018)
Leopoldo CALVO-SOTELO IBÁÑEZ-MARTÍN (2016–2019)

Presidentit

José Luis da CRUZ VILAÇA (1989–1995
Antonio SAGGIO (1995–1998) (†)
Bo VESTERDORF (1998–2007
Marc Jaeger (2007-2019)

Kirjaaja

Hans JUNG (1989–2005) (†)

EUROOPAN UNIONIN
TUOMIOISTUIN

Tiedotusosasto
Julkaisut ja sähköiset tiedostusvälineet -yksikkö

ISBN 978-92-829-3337-4 ISSN 2467-1088 doi:10.2862/79805 QD-AP-20-001-FI-N

Painettu luontoystävällisellä paperille